విషయసూచిక

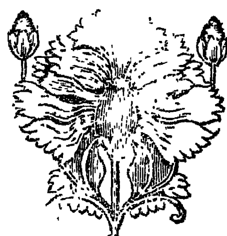
దశమస్కంధము - పూర్వము

విషయసూచిక

దశమస్కంధము — ఉత్తరభాగము.

విషయసూచిక

విషయసూచిక

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

దశమస్కంధము – పూర్వభాగము.

కంఠచాపఖండన
పాకారిప్రముఖవినుత ! భండనవిలస
త్కాకుత్స్థవంశమండన
రాకేందుయశోవిశాల ! రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీ సమేతుం
డయినసూతుం డిట్లనియె నట్లుపరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని.

క. తెలిపితివి సోమసూర్యుల, కులవిస్తారంబు వారి ! కులము ధరిత్రీ
శులనడవళ్లనువింటిమి, కలరూపము లెల్ల మాకుఁ ! గడు వెలుఁగులుగాన్. 3

క. శీలము గలయదుకులమున, నేలా పుట్టెను మహాత్ముఁ ! డీశుఁడు విష్ణుం
డేలీల మెలఁగె నేయే, వేళల నేమేమి సేసె ! వివరింపు తగన్. 4

క. భవములకు మందు చిత్త, శ్రవణానందము ముముక్షు ! జనపదము హరి
స్తవము పశుఘ్నుఁడు దక్కను, జెవులకుఁ దని వయ్యె ననెడి ! చెనఁటియుఁ గలఁడే.

క. మా పెద్దలు మును వేల్పులు, నోపనిభీష్మాదికురుకు ! లోత్తమసేనా
కూపార[1]ము నేకోలము, ప్రాపున లంఘించి రొక్క ! బాలపదముగాన్. 6

క. మాయమ్మకుక్షి గురుసుత, సాయకపీడితుఁడ నైన ! జడు నన్నును గాం
తేయకురుకులము[2] మొదలుగ, [3]నాయుత్తముఁ డాత్తచక్రుఁ ! డై రక్షించెన్. 7

ఆ. కలసి పురుషమూర్తి ! కాలరూపములను, లోకజనులవెలిని ! లోన నుండి
జన్మమృత్యువులను ! సంసారముక్తుల, నిచ్చునతనిచరిత ! మెల్లఁ జెపుమ. 8

సీ. ఊహించి రాముఁడు ! రోహిణీకొడుకంచు, నప్పుడు యోగీంద్ర ! చెప్పి తీవు
దేవకికడుపున ! నేవెరవున నాతఁ, డుండెను దేహంబు ! నొందు లేక

---

1. 'మేకలము పేను, బ్రాపున' వ్రా. ప్ర. 2. 'నిలుపఁగ' ఆ. ప్ర. 3. 'నేయుత్తముఁ డాత్తచక్రుఁడై రక్షించెన్.'

తనతండ్రి యిలు వాసి వనజాక్షుఁ డేరీతి, మందకుఁ బోయె నే ♦ మందిరమున
నుండి యెయ్యది సేయు ♦ చుండెను దనమేన, మామ కంసుని నేల ♦ నామమడఁచె

ఆ. ఎన్ని యేండ్లు మనియె ♦ నిలమీఁద మనుజుఁడై, యెందఱైరి భార్య ♦ లెట్లు మెలఁగె
మఱియు నేమి సేసె ♦ మాధవుచారిత్ర, మెంత గలదు నాకు ♦ నేర్పరింపు. 9

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 10

ఆ. నీ ముఖాంబుజాత ♦ నిర్ముక్తహరికథా, మృతముఁ ద్రావఁ ద్రావ ♦ మేను వొదలె
వంత మానె నీరు ♦ వట్టు నాఁకలియును, దూర మయ్యె మనము ♦ దొంగలించె.

వ. అని పలుకుచున్న రాజుమాటలు విని వైయాసి యిట్లనియె. 12

క. [1]విష్ణుకథారతుఁ డగునరు, విష్ణుకథల్ సెప్పునరుని ♦ విను చుండునరున్
విష్ణుకథాసంప్రశ్నము, విష్ణుపదీజలముభంగి ♦ విమలులఁ జేయున్. 13

సీ. రాజేంద్ర విను తొల్లి ♦ రాజలాంఛనముల, వేలసంఖ్యల దైత్య ♦ విభులు దన్ను
నాక్రమించిన భార ♦ మాఁగఁ జాలక భూమి, గోరూప యై బ్రహ్మఁ ♦ జేరఁ బోయి
కన్నీరు మున్నీరు ♦ గా రోదనము సేయఁ, గరుణతో భావించి ♦ కమలభవుఁడు
ధరణి నూఱడఁ బల్కి ♦ ధాత్రియు వేల్పులుఁ గదలి రా విష్ణునిఁ ♦ గాన నేఁగి

తే. పురుషసూక్తంబుఁ జదివి య ♦ ద్భుతసమాధి
నుండి యొకమాట విని వారి ♦ జోద్భవుండు
వినుఁడు వేల్పులు ధరయు నే ♦ విన్నయట్టి
పలుకు వివరింతు నని ప్రీతిఁ ♦ బలికెఁ దెలియ. 14

క. యాదవకులమున నమరులు, మేదినిపైఁ బుట్టఁ జనుఁడు ♦ మీ యంశములన్
శ్రీదయితుఁడు వసుదేవున, కాదరమునఁ బుట్టి భార ♦ మంతయుఁ బాపున్.

క. హరిపూజార్థము పుట్టుఁడు, సురకన్యలు భూమియందు ♦ సుందరతనులై
హరి కగ్రజుఁడై శేషుఁడు, హరికళతోఁ బుట్టుఁ దత్ప్రి ♦ యారంభుండై. 16

ఆ. ఈ ప్రపంచ మెల్ల ♦ నే మాయచే మోహి, తాత్మ మగుచు నుండు ♦ నట్టి మాయ
కమలనాభునాజ్ఞఁ ♦ గార్యార్థ మై నిజాం, శంబుతోడఁ బుట్టు ♦ జగతియందు. 17

వ. అని యిట్లు వేల్పుల నియ్యకొలిపి పుడమిముద్దియ నొడంబఱిచి తమ్మిచూలి దన మొదలినెలవునకుం జనియె నంత యదువిభుం డయిన శూరసేనుం డనువాఁడు మథురాపురంబు దనకు రాజధానిగా మాథురంబులు శూరసేనంబు లనియెడు దేశంబు లేలెం బూర్వకాలంబున. 18

క. ఏ మథురయందుఁ బ్రియమున, శ్రీమన్నారాయణుండు ♦ చెలువగు నిత్యం
బా మథుర సకలయాదవ, భూమీశుల కెల్ల మొదలి ♦ పురి యయ్యె నృపా. 19

సీ. ఆ శూరసేనున ♦ కాత్మజుం డగు వసు, దేవుఁ డా పురి నొక్క ♦ దినమునందు
దేవకిఁ బెండ్లియై ♦ దేవకియునుఁ దానుఁ, గడువేడ్కఁ రథ మెక్కి ♦ కదలువేళ

---

[1] క. విష్ణుకథారతి గలిగిన, విష్ణుకథల్ సెప్పువాన్ని ♦ విన్న నడిగినన్, విష్ణుకథాసంప్రశ్నము.

నుగ్రసేనునిపుత్త్రుఁ § డుల్లాసి కంసుండు, చెల్లెలు మఱఁదియు § నుల్లసిల్ల
హరులపగ్గములఁ జే § నంది రొప్పఁ దొడంగె, ముందట భేరులు § మురజములును

ఆ. శంఖపటహములును § జడిగొని మ్రోయంగఁ, గూఁతుతోడివేడ్క § కొనలుసాఁగ
దేవకుండు సుతకు § దేవకీదేవికి, నరణ మీఁద దలంచి § యాదరించి. 20

వ. సార్థంబు లయినరథంబుల వేయునెనమన్నూటిని గనకదామసముత్తుంగంబు లయిన మాతంగంబుల నన్నూటిని బదివేలతురంగంబులను విలాసవతు లయిన దాసీజనంబుల నిన్నూటిని నిచ్చి యనిచినం గదలి పరవధూయుగళంబు దెరువునం జనుసమయంబున. 21

క. పగ్గములు వదలి వేగిర, మగ్గలముగ రథముఁ గడపు § నా కంసుఁడు లో
[1]బెగ్గిలి యెగ్గని తలఁపఁగ, దిగ్గన నశరీరవాణి § దివి నిట్లనియెన్. 22

క. తుష్ట యగుభగిని మెచ్చఁగ, నిష్టుఁడ వై రథము గడపె § దెఱఁగవు మీఁదన్
శిష్ట యగునీతలోదరి, యష్టమగర్భంబు నిన్ను § హరియించుఁ జుమీ. 23

వ. అని యిట్లాకాశవాణి పలికిన నులికిపడి భోజకులనాయకుం డైన పాపుండు కంసుండు సంచలదంసుం డై యడిదంబు బెడిదంబు గాఁ (బెఱికి) జళిపించి దెప్పరంబుగ ననుజకొప్పుఁ బట్టి కప్పరపాటున నొప్పఱం దిగిచి యొడిసిపట్టి తోఁబుట్టు వని తలంపక తెంపుసేసి తెగవ్రేయ గమకించుసమయంబున వసుదేవుండు డగ్గఱి. 24

క. ఆ పాపచిత్తు మత్తుం, గోపాగ్ని శిఖానువృత్తుఁ § గొనకొని తనస
ల్లాపామృతధారావి, క్షేపంబునఁ గొంతశాంతుఁ § జేయుచుఁ బలికెన్. 25

ఉ. అన్నవు నీవు చెల్లెలికి § నక్కట మాఁడలు సీర లిచ్చుటో
మన్నన సేయుటో మధుర § మంజులభాషల నాదరించుటో
మిన్నులమ్రోఁత లే నిజము § మే లగు చంపకు మన్న మానుగా
వన్న సహింపు మన్న తగ § దన్న వధింపకు మన్న వేఁడెదన్. 26

వ. అదియునుం గాక. 27

మ. చెలియల్ గన్నియ ముద్దరా లబల నీ § సేమంబ చింతించు ని
ర్మల దీనిన్ బయ లాడుమాటలకు నై § మర్యాదఁ బోఁ దట్టి స
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా § కోపంబుఁ బాపంబు నె
చ్చెలి నోహో తెగ వ్రేయఁ బాడి యగునే § చింతింపు భోజేశ్వరా. 28

సీ. మేనితోడన పుట్టు § మృత్యువు జనులకు, నెల్లి నేఁ డైన నూ § ఱేండ్ల కైనఁ
దెల్లంబు మృత్యువు § దేహంబు పంచత్వ, మందఁ గర్మానుగుం § డై శరీరి
మాఱుదేహము నూఁది § మఱితొంటిదేహంబుఁ, బాయును దనపూర్వ § భాగ మెత్తి
వేఱొంటిపైఁ బెట్టి § వెనుకభాగం బెత్తి, గమనించు తృణజలూ § కయును బోలె

1. బెగ్గల నెగ్గని తలఁపక.

ఆ. వెంట వచ్చు కర్మ ✱ విసరంబు మును మేలు, గన్నవేళ నరుఁడు ✱ గన్నవిన్న
తలఁపఁబడిన కార్య తంత్రంబు కలలోనఁ, బొడితోడఁ గానఁబడినయట్లు. 29

క. తనతోఁటి కర్మరాశికి, ననుచరమై బహువికార ✱ మై మనసు వడిం
జనునింద్రియముల తెరువులఁ, దనువులు వెక్కైనఁ జెడవు ✱ తనకర్మంబుల్. 30

ఆ. జలఘటాదులందుఁ ✱ జంద్రసూర్యాదులు, గానఁబడుచు గాలిఁ ✱ గదలుభంగి
నాత్మకర్తనిర్మి ✱ తాంగంబులను బ్రాణి, గదలుచుండు రాగ ✱ కలితుఁ డగుచు.

క. కర్మములు మేలు నిచ్చును, గర్మంబులు గీడు నిచ్చుఁ ✱ గర్తలు దనకుం
గర్మములు బ్రహ్మకైనను, గర్తగుఁడె పరులఁ దడవఁ ✱ గా నేమిటికిన్. 32

క. కావునఁ బరులకు హింసలు, గావింపఁగ వలదు తనకుఁ ✱ గల్యాణము గా
భావించి పరుల నొంచినఁ, బోవునె తత్ఫలము పిదపఁ ✱ బొందక యున్నే. 33

మత్తకోకిలము. వావిఁ జెల్లెలు గాని [1]కూఁతురు ✱ వంటి సూత్తమురాలు సం
భావనీయచరిత్ర భీరువు ✱ బాల నూత్నవివాహ సు
శ్రీవిలాసిని దీనకంపిత ✱ చిత్త దీనిని మ్రొక్కెదం
గావవే కరుణామయాత్మక ✱ కంస మానవవల్లభా. 34

వ. అని మఱియు సామభేదంబు లగు పలుకులు పలికిన వినియు వాఁడు వేఁడి చూపుల రాలు నిప్పులు గుప్పలుగొన ననుకంప లేక తెంపు సేసి చంపకగంధిం జంపఁజూచుట యెఱింగి మొఱంగెడి తెఱంగు విచారించి తనలో నిట్లనియె.

క. ఎందును గాలము నిజ మని, పందతనంబునను బుద్ధిఁ ✱ బాయక ఘనులై
యెందాఁక బుద్ధి నెగడెడి, నందాఁకఁ జరింప వలయు ✱ నాత్మబలమునన్. 36

వ. అని నిశ్చయించి. 37

సీ. ఆపన్నురాలైన ✱ యంగన రక్షించి, సుతుల నిచ్చెద నంట ✱ శుభము నేఁడు
మీఁ దెవ్వఁ డెఱుఁగును ✱ మెలఁత ప్రాణంబుతో, నిలిచిన మఱునాఁడు ✱ నేరరాదె
సుతులు పుట్టిరయేని ✱ సుతులకు మృత్యువు, వాలాయమై వెంట ✱ వచ్చెనేని
బ్రహ్మచేతను వీఁడు ✱ పాటేమియును లేక, యుండునే సదుపాయ ✱ మొకటి లేదె

తే. పొంతమ్రాఁకులఁ గాల్చక ✱ పోయి వహ్ని, యొగసి దవ్వుల వాసద ✱ హించుభంగిఁ
గర్మవశమున భవమృతి ✱ కారణంబు, దూరగతిఁ బొందు నిది యేల ✱ తొట్రుపడఁగ.

క. కొడుకుల నిచ్చెద నని సతి, విడిపించుట నీతి వీఁడు ✱ విడిచిన మీఁదం
గొడుకులు పుట్టినఁ గార్యము, దడఁబడదే నాటి కొక్క ✱ దైవము లేదే. 39

క. ఎనిమిదవ చూలు వీనిం, దునుమాడెడి నంచు మింటఁ ✱ దోరపుఁ బలుకుల్
వినఁబడియె నేల తప్పును, వనితను విడిపించు టొప్పు ✱ వైళం బనుచున్. 40

క. భిన్నని పలుకులు వలుకుచుఁ, గ్రన్నన తగఁ బూజ చేసి ✱ కంసు నృశంసున్
మన్నించి చిత్తమెరిఁగుఁ బ్రసన్నాననుఁడగుచుఁ బలికె ✱ శౌరి నయమునన్. 41

---

1. 'పుత్త్రిక' ఆ. ప్ర.

క. లలనకుఁ బుట్టిన కొమరుల, బలసంపద దెగి దనుచు బగఁ ✽ వాణి పలికె నం
చలిగెద వేల మృగాక్షికిఁ, గల కొడుకులఁ జంప నిత్తుఁ ✽ గ్రమమున నీకున్. 42

వ. అని యిట్లు పలికిన విని కంసుండు కంపితావతంసుం డై సంతసించి గుణగ్రాహిత్వంబు గైకొని కొండొక మందు చెలియలి మందల విడిచి చనియె వసుదేవుండును డెందంబున నానందంబునొందియుండె నంతఁ గొంతకాలంబు చనిన సమయంబున.

క. వినువక కంసునియొగ్గలఁ, బడి దేవకి నిఖిలదేవ ✽ భావము చన కే
ర్పడ నేట నొకని లెక్కను, గొడుకుల నెనమండ్ర నొక్క ✽ కూఁతుం గనియెన్.

వ. అందు. 45

ఆ. సుదతి మున్ను గన్న ✽ సుతుఁ గీర్తిమంతునిఁ, బుట్టుతడవ కంస ✽ భూవరునకుఁ
దెచ్చి యిచ్చెఁ జాల ✽ ధృతి గల్గి వసుదేవుఁ, డాసపడక సత్య ✽ మందు నిలిచి. 46

క. పలికినపలుకులు దిరుగక, సొలయుచు వంచనము లేక ✽ సుతుని రిపునకుం
గలఁగక యిచ్చినధీరుఁడు, డీ వసుదేవుండు దక్క ✽ నితరుఁడు గలఁడే. 47

ఆ. మానవేంద్ర సత్య ✽ మహిమకు దుష్కర మెయ్య, దెఱిఁగి నేర్చువాని ✽ కిష్ట మెయ్య
దీశభక్తిరతుని ✽ కేరాని దెయ్యది, దొఱఁక లేనివాని ✽ కేది కీడు. 48

వ. ఇట్లు సత్యంబు దప్పక కొడుకు నొప్పించిన వసుదేవుని పలుకులకు మెచ్చి కంసుం డిట్లనియె 49

ఆ. కొడుకు నీవు మరలఁ ✽ గొనిపొమ్ము వసుదేవ, వెఱపు లేదు నాకు ✽ వీనివలన
నష్టమీ కిభవ ✽ నష్టమపుత్త్రంబు, మృత్యు వగుట వధింతు ✽ మీఁద నతని. 50

వ. అనిన నానకదుందుభి నందనుం గొని చనియు నానందంబు నొందక దుష్టస్వభావుండగు బావపలుకులు విని యులుకుచుండె నంత. 51

సీ. ఒకనాఁడు నారదుం ✽ డొయ్యన కంసుని, యింటికి జనుదెంచి ✽ యేకతమున
మందలోపల నున్న ✽ నందాదులును వారి, భార్యలుఁ బుత్త్రులు ✽ బాంధవులును
దేవకి మొదలగు ✽ తెఱవలు వసుదేవుఁ, డాదిగాఁ గలసర్వ ✽ యాదవులును
సురలుగాని నిజంబు ✽ నరులు గారని చెప్పి, కంసుండ నీవు రక్కసుండ వనియు

ఆ. దేవమయుఁడు చక్రి ✽ దేవకీదేవికిఁ, బుత్త్రుఁ డై జనించి ✽ భూతలంబు
సెఱుపఁ బుట్టినట్టి ✽ చెనఁటిదైత్యుల నెల్లఁ, జంపు ననుచుఁ జెప్పి ✽ చనియె దివికి. 52

క. నారదుమాటలు విని పెల్లారాటముఁ బొంది యసుర ✽ లనిమిషు లనియున్
నారాయణచక్రఖడ్గవి, దారితుఁ డగు కాలనేమి ✽ దా ననియు మదిన్. 53

మ. కలఁగం బాఱి మఱిందిఁ జెల్లెలి నుద ✽ గ్రక్రోధుఁ డై పట్టి బ
ద్ధులఁ గావించి హరిం దలంచి వెసఁ దో ✽ డ్తో వారు గన్నట్టి పు
త్త్రులఁ జంపెన్ గుహ నుగ్రసేను [1]యదునం ద ✽ ద్భోజాంధకాధీశు ని

1. సచల ✽ ద్భోజాంధకాధీశు.

ర్గులుఁ బట్టెం గడు వాలి యేలెఁ జల మా ✽ రన్ శూరసేనంబులన్. 54

ఆ. తల్లిఁ దండ్రి నైనఁ ✽ దమ్ముల నన్నల, సఖుల నైన బంధు ✽ జనుల నైన
రాజ్యకాంక్షఁ జేసి ✽ రాజులు సంపుదు, రవనిఁ దఱచు జీవి ✽ తార్థు లగుచు. 55

వ. మఱియు బాణ భౌమ మాగధ మహాశన కేశి ధేనుక బక ప్రలంబ తృణావర్త చాణూర ముష్టి కారిష్ట ద్వివిద పూతనాదిసహాయసమేతుం డై కంసుండు గద నంబున మదంబు లడంచిన వదనంబులు వంచికొని సదనంబులు విడిచి యదవు లై యడవులు పడవులు వదలి నిషధకురుకోసల విదేహ విదర్భ కేకయ పాంచాల సాల్వ[1] దేశంబులు సొచ్చిరి మచ్చరంబులు విడిచి కొందఱు కంసునిం గొలిచి నిలిచి రంత. 56

క. తోడ్తోడఁ గంసుఁడు దేవకి, కొడుకుల నార్వుర వధింప ✽ గుఱు శేషాఖ్యం
బౌడ వగుహరిరుచి యా పతి, కడుపున నేడవదియైన ✽ గర్భం బయ్యెన్. 57

వ. అయ్యవసరంబున విశ్వరూపుం డగుహరి దన్ను నమ్మినయదువులకుఁ గంసుని వలన భయంబు గలుగు నని యెఱింగి యోగమాయాదేవి కి ట్లనియె. 58

సీ. గోపికాజనములు ✽ గోపాలకులు నున్న, పసులమందకుఁ బొమ్ము ✽ భద్ర నీవు
వసుదేవుభార్యలు ✽ వరుసఁ గంసునిచేత, నాఁకలఁ బడి యుండ ✽ నందుఁ జొరక
తలఁగి రోహిణి యను ✽ తరళాక్షి నందగో, కులమందు నున్నది ✽ గుణగణాఢ్య
దేవకికడుపున ✽ దీపించు శేషాఖ్య, మైన నా తేజ మీ ✽ వమరఁ బుచ్చి

ఆ. నేర్పు మెఱసి రోహి ✽ ణీదేవికడుపునఁ, జొనుపు దేవకికిని ✽ సుతుఁడ వగుదు
నంశభాగయుతుఁడ ✽ నై యశోదకు నందు, పొలఁతి కంత మీఁదఁ ✽ బుట్టెదీవు. 59

క. నానావిధసంపదలకుఁ, దానక మై సర్వకామ ✽ దాయిని వగు నీ
మానవులు భక్తిఁ గొలుతురు, కానికలును బలులు నిచ్చి ✽ [2]కల్యాణమయీ. 60

వ. మఱియు నిన్ను మానవులు దుర్గ భద్రకాళి విజయ వైష్ణవి కుముద చండిక కృష్ణ మాధవి కన్యక మాయ నారాయణి యీశాన శారద యంబిక యను పదునాలుగునామంబులం గొనియాడుదు రయ్యైస్థానంబులయం దని యెఱిఁగించి సర్వేశ్వరుం డగుహరి పొమ్మని యాన ఇచ్చిన మహాప్రసాదం బని యయ్యోగ నిద్ర యయ్యెకొని మ్రొక్కి చయ్యన నిర్యాల కయ్యెడ వాసి వచ్చి. 61

తే. దేవకీదేవికడుపులోఁ ✽ దేజరిల్లు, దీప్తగర్భంబు మెల్లన ✽ తిరిగి యోగ
నిద్ర రోహిణికడుపున ✽ నిలిపెనియోఁ, కడుపుదిగెనంచుఁ బౌరులు ✽ గలఁగఁబడఁగ.

వ. అంత. 63

ఆ. బలము మిగులఁగలుగ ✽ బలభద్రుఁడన లోక, రమణుఁ డగుటఁ జేసి ✽ రాముఁ డనఁగ
సతికిఁ బుట్టె గర్భ ✽ సంకర్షణమున సం, కర్షణుం డనంగ ✽ ఘనుఁడు సుతుఁడు. 64

వ. తదనంతరంబ.

---

1. రాజులం గొలిచిరి. 2. కల్యాణముగన్.

క. ఆనకదుందుభిమనమున, శ్రీనాథుం డంశభాగ ‖ శిష్టతఁ జొరఁగన్
భానురుచి నతఁడు వెలిఁగెఁ, గానఁగఁ బట్టయ్యె భూత ‖ గణములకు నృపా. 66

ఉ. ఆ వసుదేవుఁ డంత దన ‖ యం దఖిలాత్మక మూర్త భూతముం
భావనరేఖయున్ భువన ‖ భద్రము నై వెలుఁగొందుచున్న ల
క్ష్మీవిభు తేజ మచ్చుపడఁ ‖ జేర్చినఁ దాల్చి నవీనకాంతితో
దేవకి యొప్పెఁ బూర్వ యగు ‖ దిక్సతి చంద్రునిఁ దాల్చుకైవడిన్. 67

వ. అనిన విని తరువాతివృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె.

క. గురుతరముగఁ దనకడుపున, సరసిజగర్భాండభాండ ‖ చయములు గల యా
హరి దేవకికడుపున భూ, భరణార్థము వృద్ధిఁ బొందె ‖ బాలార్కు క్రియన్. 69

వ. అంత. 70

సీ. విమతులమోములు ‖ వెలవెలఁబాఱంగ, విమలాస్యమోము వె ‖ ల్లొలుకఁబాఱె
మలయువైరులకీర్తి ‖ మాసి నల్లన గాఁగ, నాతిచూచుకములు ‖ నల్ల నయ్యె
దుష్టాలయంబుల ‖ ధూమరేఖలు పుట్ట, లేమయూరున రోమ ‖ [1]లేఖ మెఱసె
నరిమానసముల కా ‖ హారవాంఛలు దప్ప, వనజాక్షి కాహార ‖ వాంఛ దప్పె

తే. శ్రమము సంధిల్లె రిపులకు ‖ శ్రమను గదుర
జడత వాటిల్లె శత్రులు ‖ జడనుసడఁగ
మన్ను రుచి మయ్యెఁ బగతురు ‖ మన్ను సొరఁగ
వెలఁదియుదరంబులో హరి ‖ వృద్ధిఁ బొంద. 71

వ. మఱియును. 72

సీ. సలిల మావెలనాఁగ ‖ జఠరార్భకునిఁ గానఁ, జనినకైవడి ఘర్మ ‖ సలిల మొప్పె
నోఁగిఁదేజమూయుంతి ‖ యుదరడింభకుఁ గొల్వఁ, గదిసిన క్రియ దేహ ‖ కాంతి మెఱసె
బవనుఁ డాకొమ్మగ ‖ ర్భస్థుని సేవింప, [2]నొలసె నామిక్కిలి ‖ యూర్పు లమరెఁ
గుంభిని యాలేమ ‖ కుక్షిగు నర్చింపఁ, జొచ్చుభంగిని మంటి ‖ చొరవ దనరె

ఆ. గగన మిందువదన ‖ కడుపులో బాలుసే, వలకు రూపు మెఱసి ‖ వచ్చినట్లు
బయలువంటినడుము ‖ బహుళ మయ్యెను బంచ, భూతమయుఁడు లోన ‖ బొదల [సతికి.

వ. తదనంతరంబ.

సీ. అతివకాంచీగుణం ‖ బల్లన బిగియంగ, వైరివధూగుణ ‖ వ్రజము వదలె
మెల్లన తన్వంగి ‖ మెయిదీవ మెఱుఁగెక్క, దుష్టాంగనాతను ‖ ద్యుతు లడంగె
నాతి కల్లన భూష ‖ ణములు పల్వలుక గాఁ, బరసతీభూషణ ‖ పంక్తు లెడలెఁ
గలకంఠి కొయ్యన ‖ గర్భంబు దొడ్డు గాఁ, బరిపంథిదారగ ‖ ర్భములు వగిలెఁ

తే. బొలఁతి కంతంత సిశ్లాఘఁ ‖ బ్రొద్దు లెదుగ, నహితవల్లభ లైదువ ‖ లై తనర్చు
ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమునఁ ‖ బోవఁదొడఁగె, నువిదకడుపున నసురారి ‖ యుంటఁ జేసి.

1. లేఖ. 2. సేవించనోజతో మిక్కిలి.

వ. ఇవ్విధంబున. 76

ఆ. జ్ఞానఖలునిలోని ¶ శారదయును బోలె, ఘటములోనిదీప ¶ కళిక వోలె
భ్రాతయింట నాఁకఁ ¶ బడి యుండె దేవకీ, కాంత విశ్వగర్భ ¶ గర్భ యగుచు. 77

వ. అంత నక్షాంతాతిశయంబు నెమ్మొగంబు తెలివియు మేను మెఱుంగును మెలంగుడు సొబగునుం జూచి వెఱఁగుపడి వెఱచు వెఱచుచుఁ గంసుండు తనలోనిట్లనియె. 78

క. కన్నులకుఁ జూడ బరువై, యున్నది యెలనాఁగగర్భ ¶ మల్లము గలఁగెఁ
ము న్నెన్నఁడు నిట్లుండదు, వెన్నుఁడు సొర నోపు గర్భ ¶ వివరములోనన్. 79

ఉ. ఏమి దలంచువాఁడ నిఁక ¶ నెయ్యది కార్యము నాఁడునాఁటికిం
గామినిచూలు పెం పెసఁగె ¶ గర్భిణిఁ జెల్లెలి నాఁడువేద న
నే మని చంపువాఁడఁ దగ ¶ వే లని చంపితి నేని శ్రీయు ను
ద్దామయశంబు నాయువును ¶ ధర్మమునం జెడిపోవ కుండునే. 80

క. వాని మెఱుంగనిక్రూరుని, జీవన్మృతుఁ డనుచు నింద ¶ సేయుదు రతఁడుం
బోవును నరకమునకు దు, ర్భావముతో బ్రదుకు టొక్క ¶ బ్రదుకే తలఁపన్. 81

వ. అని నిశ్చయించి క్రౌర్యంబు విడిచి ధైర్యంబు నొంది గాంభీర్యంబు వాటించి శౌర్యంబు ప్రకటించికొనుచు దగ్గనం జెలియలిం జంపుటగ్గలిక యొగ్గి యుగ్గడించి నూని మానియుంబోలె నూరకుండె వెండియు. 82

ఆ. పాప రాశిదొడ్డ ¶ పగ పుట్టెనిక నెట్లు, లిందుముఖికి జక్రి ¶ యెప్పుడు పుట్టుఁ
బుట్టినపుడె పట్టి ¶ పురిటింటిలోఁ డెగఁ, జూతు ననుచు నెగుడు ¶ సూచుచుండె.

వ. మఱియు వైరానుబంధంబున నన్యానుసంధానంబు మఱచి యతండు. 84

క. తిరుగుచుఁ గుడుచుచుఁ ద్రావుచు,నరుగుచుఁ గూర్చుండి లేచు ¶ చనవరితంబుఁ
హరిఁ దలఁచి తలఁచి జగమా, హరిమయమనిచూచెఁ గంసుఁ డసుఁ డొక్కఁడై యలుకన్.

వ. వెండియు. 86

సీ. శ్రవణరంధ్రముల నేశబ్దంబు వినఁబడె, నది హరిపలు కని ¶ యులికిపడును
నక్షిమార్గమున నె ¶ య్యది సూడఁబడె నది,హరిమూర్తిగా నోపు ¶ నంచుఁ జూచు
దిరుగుచో దేహంబు ¶ దృణమైనఁ జోఁకిన, హరికరాఘాతమో ¶ యనుచుఁ గదియుఁ
గంధంబు లే మైన ¶ ఘ్రాణంబు సొచ్చిన, హరిమాలికాగంధ ¶ మనుచు నదరుఁ

ఆ. బలుకు లెవ్వియైనఁ ¶ బలుకుచో హరిపేరు, పలుకఁబడియె ననుచుఁ ¶ బ్రమసిపలుకు
దలఁపు లెట్టివైనఁ ¶ దలఁచి యాతలఁపులు, హరితలంపు లనుచు ¶ నలుగఁదలఁచు.

వ. అయ్యవసరంబున ననుచరసమేతు లైన దేవతలును నారదాదిమునులునుం గూడి నడవ నలువయును ముక్కంటియు నక్కడకు వచ్చి దేవకీదేవిగర్భార్భకుం డై యున్నపురుషోత్తము నిట్లని స్తుతియించిరి. 88

బ్రహ్మాదిదేవతలు దేవకీగర్భస్థుం డగు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

సీ. సత్యవ్రతుని సత్య ¶ సంప్రాప్తిసాధనుఁ,గాలత్రయమునందుఁ ¶ గలుగువాని

భూతంబు లైదును § బుట్టుచో టగువాని, నైదుభూతంబులం § దమరువాని
నైదుభూతంబులు § నడఁగినపిమ్మటఁ, బరఁగునాతని సత్య § భాషణంబు
సమదర్శనంబును § జలిపెడువానిని, నిన్నాశ్రయింతుము § నీయధీన

ఆ. మాయచేత నెఱుక § మాలినవారలు, పెక్కుగతుల నిన్నుఁ § బేరుకొందు
రెఱుఁగ నేర్చువిబుధు § లేకచిత్తంబున, నిఖిలమూర్తులెల్ల § నీవ యండ్రు. 89

వ. అదియునుం గాక. [§ మూఁడువేళ్లు

సీ. ప్రకృతి యొక్కటి పాదు § ఫలములు సుఖదుఃఖ, ములు రెండు గుణములు
తగురసంబులు నాల్గు § ధర్మార్థముఖరంబు, లెఱిఁగెడివిధము లై § దింద్రియంబు
లాఱు స్వభావంబు § లాశోకమోహాదు, లూర్ములు ధాతువు § లొక్కయేడు
పైపొర లెనమిది § ప్రంగలు భూతంబు, లైను బుద్ధియు మనో § హంకృతులును

తే. రంధ్రములుఁ దొమ్మిదియుఁ గోట§రములుప్రాణ, పత్త్రదశకంబుజీవేశ§పక్షియుగముఁ
గలుగుసంసారవృక్షంబు § గలుగఁజేయుఁ, గావ నడఁగింప రాఁడవొక్కరుఁడవీవ.

క. నీదెసఁ దమచిత్తము లిడి, యేదెసలకుఁ బోక కడతు § రెఱుక గలుగువా
రాఁబూఁదియడుగుక్రియ నీ, పాదం బనునావకతన § భవసాగరమున్. 92

ఆ. మంచివారి కెల్ల § మంగళప్రద మయ్యుఁ, గల్లరులకు మేలు § గానియట్టి
తనువు లెన్నియైనఁ § దాల్చి లోకములకు, సేమ మెల్లప్రొద్దుఁ § జేయుదీవు. 93

క. ఎఱిఁగినవారల మనుచును, గొఱమాలినయెఱుక లెఱిఁగి § కొందఱు నీపే
రెఱిఁగియుఁ దలఁపఁగ నొల్లక, పఱతు రధోగతులజాడఁ § బద్మదళాక్షా 94

క. నీవారై నీదెసఁ దమ, భావంబులు నిలిపి ఘనుల § భయవిరహితులై
యే విఘ్నంబులఁ జెందక, [1]నీవఱలెడిమేటిచోట § నెగడుదు రీశా 95

క. నిను నాలుగాశ్రమంబుల, జనములు సేవింప నఖిల § జగముల సత్త్వం
బును శుద్ధంబును శ్రేయం, బును నగుగాత్రంబు నీవు § పొందుదువు హరీ. 96

సీ. నలినాక్ష సత్త్వగు § ణంబు నీగాత్రంబు, గాదేని విజ్ఞాన § కలిత మగుచు
సజ్ఞానభేదక § బగు టెట్లు గుణముల, యందుల వెలుఁగ నీ § వనుమతింపఁ
బడుదువు సత్త్వరూ § పంబు సేవింపఁగ, సాక్షాత్కరింతువు § సాక్షి వగుచు
వాఙ్మానసముల క § వ్వలి దైనమార్గంబు, గలుగు నీగుణజన్మ § కర్మరహిత

తే. మైనరూపును బేరు న § త్యనఘబుద్ధు
లెఱుఁగుదురు [2]నిన్నుఁ గొల్వ నూ § హించుకొనుచు
వినుచుఁ దలఁచుచుఁ బొగడుచు § వెలయువాఁడు
భవము నొందఁడు నీపాద § భక్తుఁ డగుచు. 97

క. ధరణీభారము వాసెను, బురుషోత్తమ యీశ నీదు § పుట్టువున భవ
చ్చరణాంబుజముల ప్రాపున, ధరణియు నాకసముఁ గాంచెఁదము నీకరుణన్. 98

1. నీ పరయఁగ మేటి. 2. గొల్చి వాని నూహించు.

ఉ. పుట్టువు లేనినీ కభవ పుట్టుట క్రీడయ కాక పుట్టుచే
యెట్టనుడుఁగ భవాదిదశ లెల్లను జీవులయందు నవిద్య దాఁ
జుట్టుచు నుండుఁ గాని నినుఁ జుట్టినదింబలెఁ బొంత నుండియుం
జుట్టఁగ [1]లేమిఁ దత్క్రియలఁ జొక్కనియొక్కటిఁ గంటి మీశ్వరా. 99

మ. గురుపాఠీనమవై జలగ్రహమవై [2]క్రోలంబవై శ్రీనృకే
సరివై భిక్షుఁడవై హయాననుఁడవై క్ష్మాదేవతాభర్తవై
ధరణీనాథుఁడవై దయాగుణగణోదారుండవై లోకముల్
పరిరక్షించిననీకు మ్రొక్కెద మిలా భారంబు వారింపవే. 100

క. [3]ముచ్చిరి యున్నది లోకము, నిచ్చలుఁ గంసాదిఖలులు నిర్దయులేఁగన్
మచ్చిగఁ గావఁగ వలయును, విచ్చేయుము తల్లికడుపు వెడలి ముకుందా. 101

వ. అని విన్నవించి దేవకీదేవిం గనుంగొని. 102

మత్తకోకిలము. తల్లి నీయుదరంబులోపలఁ బ్రధానపూరుషుఁ డున్నవాఁ
డెల్లి పుట్టెడిఁ గంసుచే భయ మింత లేదు నిజంబు మా
కెల్లవారికి భద్ర మయ్యెడు నింక నీకడు పెప్పుడుం
జల్ల గావలె యాదవావళి సంతసంబునఁ బొందఁగన్. 103

వ. అని యివ్విధంబున హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి దేవతలు దేవతల త్రోవ నీశానబ్రహ్మల ము న్నిడుకొని చనిరంత. 104

శ్రీకృష్ణావతారఘట్టము.

క. పంకజముఖి నీళ్లాడను, సంకటపడ ఖలులమానసంబుల నెల్లన్
సంకటము దోఁచె మెల్లఁగ, సంకటములు లేమి దోఁచె సత్పురుషులకున్. 105

సీ. స్వచ్ఛంబులై పొంగె జలరాశు లేడును, గలఘోషణముల మేఘంబు లుఱిమె
గ్రహతారకలతోడ గగనంబు రాజిల్లె, దిక్కులు మిక్కిలి తెలివిఁ దాల్చెఁ
గమ్మనిచల్లని గాలి మెల్లన వీచె, హోమానలంబు సెన్నొంది వెలిఁగెఁ
గొలఁకుల కమలాళి కులములై సిరి నొప్పెఁ, బ్రవిమలతోయలై పాఱె నదులు

తే. వరపురగ్రామఘోషమై వసుధయొప్పె, విహగరవపుష్పఫలముల వెలసె వనము
లలరుసోనలు గురిసి రయ్యమరవరులు, దేవదేవుని దేవకీదేవి గనఁగ. 106

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి రంభాదికాంత లానందమునం
గూడిరి సిద్ధులు భయముల, వీడిరి చారణులు మొరసె వేల్పులభేరుల్. 107

వ. అయ్యవసరంబున. 108

క. సుతుఁ గనె దేవకి నడురే, యతిశుభగతిఁ దారలును గ్రహంబులు నుండన్
దితిసుతనిరాకరిష్ణున్, శ్రితవదనాలంకరిష్ణు జిష్ణున్ [4]విష్ణున్. 109

క. వెన్నుని నతిప్రసన్నునిఁ, గ్రన్నన గని మెఱుఁగుఁబోఁడి కడు నొప్పారెం

1. లేదు; లేని. 2. క్రోడంబవై. 3. ముచ్చిరి. 4. కృష్ణున్.

బున్నమనాఁడు కళానిధిఁ, గన్నమహేంద్రాశచెలువు § గలిగి నరేంద్రా. 110

వ. అప్పుడు. 111

సీ. జలధరదేహు నా § జానుచతుర్బాహు, సరసీరుహాక్షు వి § శాలవక్షుఁ
జారుగదాశంఖ § చక్రపద్మవిలాసుఁ, గంఠకౌస్తుభమణి § కాంతిభాసుఁ
గమనీయకటిసూత్ర § కంకణకేయూరు, శ్రీవత్సలాంఛనాం § చితవిహారు
నురుకుండల ప్రభా § యుతకుంతలలలాటు, వైడూర్యమణిగణ § వరకిరీటు

తే. బాలుఁ బూర్ణేందురుచిజాలు § భక్తలోక, పాలు సుగుణాలవాలుఁ గృ § పావిశాలుఁ
జూచి [1]తిలకించి పులకించి § చోద్యమంది, యుబ్బిచెలరేఁగి వసుదేవుఁ § డుత్సహించె.

క. స్నానము సేయఁగ రామిని, నానందరసాబ్ధిమగ్నుఁ § డై విప్రులకున్
ధేనువులం బదివేలను, మానసమున దారవోసె § మఱి యిచ్చుటకున్. 113

వ. మఱియు వసుదేవుండు. 114

క. ఈ పురిటింటి కుపద్దీపంబునుబోలెఁ జాల § దీపించె నిజం
బీ పాపఁడు నలుమొగములయా పాపనిఁ గనినమేటి § యగు నని భక్తిన్. 115

ఆ. చాఁగి మ్రొక్కి లేచి § సరగున నొసలిపైఁ, గేలుదమ్మిదోయిఁ § గీలుకొలిపి
పాపఁ డనక వెఱక § పాపనిమొదలింటి, పోక లెల్లఁ దలఁచి § పొగడఁదొడఁగె.

క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శను, జ్ఞానానందస్వరూపు § సంతతు నపరా
ధీనుని మాయాదూరుని, సూనునిఁ గాఁ గంటి నిట్టి § చోద్యము గలదే. 117

క. అచ్చుగ నీమాయను మును, చెచ్చెరఁ ద్రిగుణాత్మకముగఁ § జేసినజగముల్
సొచ్చినక్రియఁ జొరకుందువు, చొచ్చుటయును లేదు లేదు § చొరకుండుటయున్.

సీ. అదియెట్లనిన మహ § దాదులఁ బోలెఁడి, ద్వై వేఱువేఱయై § యన్నివిధము
లగుసూక్ష్మభూతంబు § లమర షోడశవికా, రములతోఁ గూడి వి § రాట్టనంగఁ
బరమాత్మునకు నీకుఁ § బఱపైన మేను సం, పాదించి యందులోఁ § బడయుఁ బడక
యుండు సృష్టికి మ్రోల § నున్న కారణముగ, వానికి లోని భ § వంబు గలుగ

ఆ. దట్లు బుద్ధి నెఱుఁగ § నను వైనలాగునఁ, గలుగునింద్రియముల § కడన యుండి
వానిపట్టు లేక § వరుస జగంబులఁ, గలసి యుండి యైనఁ § గలయ వెపుడు. 119

క. సర్వము నీలోనిదిగా, సర్వాత్ముఁడ వాత్మవస్తు § సంపన్నుఁడ వై
సర్వమయుఁడ వగునీకును, సర్వేశ్వర లేవు లోను § [1]సంధులు వెలియున్. 120

ఆ. ఆత్మవలనఁ గలిగి § యమరుదేహముల, నాత్మకంటె వేఱు § లవి యటంచుఁ
దలఁచువాఁడు మూఢ § తముఁడు గావున నీశ, విశ్వమెల్ల నీవ § వేఱు లేదు. 121

వ. అదియునుం గాక. 122

సీ. గుణము వికారంబుఁ § గోరికయును లేని, నీవలన జగంబు § నెఱి జనించుఁ
బ్రబ్బు లేదగునంచుఁ § బలుకుట దప్పుగా, దీశుండవై బ్రహ్మ § మీవ యైన

1. సందులు.

నినుఁ గొల్చు గుణవంతులు § నీయాపతులు సేతు, భటులశౌర్యంబులు § పతికి వచ్చు
పగిది నీగుణములు § బాగులు నీ వని, తోఁచును నీమాయ § తోడఁ గూడి

ఆ. నీవు రక్తధవళ § నీలవర్ణంబుల, జగము సేయఁ గావ § సమయఁ జూడఁ
దనలు దట్లు నేఁడు § దైత్యుల దండింపఁ, బృథివిఁ గావ నవత § రించి తీశ. 123

శా. ఇంటన్ మ్రోసిన మ్రోఁత [1]దాలిమిని లో § నేమంత్రింప మున్ నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచుఁ గంసుఁడు దురంతేర్ష్యన్ ! హింసించె నీయన్నలం
గంటం గూరుకుఁ దేఁడు నీయుదయ మీ § కారాజనుల్ సెప్పఁగాఁ
బంటింపం జెదరేఁగుదెంచు వడి నీ § పై నేఁడు సన్నద్ధుఁడై. 124

దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట.

వ. అను చుండ దేవకీదేవి మహాపురుషలక్షణుండును విచక్షణుండును సుకుమా
రుండును నైనకుమారునిం గని కంసువలని వెఱపున శుచిస్మితయై యిట్లనియె. 125

సీ. అట్టిట్టి దనరాని § దై మొదలై నిండు, కొన్నదై వెలుఁగుచు § గుణము లేని
దై యొక్క చందంబు § దై కలదై నిర్వి, శేషమై క్రియ లేక § చెప్ప రాని
దేరూప మని శ్రుతుల్ § తెల్పుదు నోడి వెడ్డి, నారూప మగుచు న § ధ్యాత్మదీప
మై బ్రహ్మ రెండవ § యర్థంబుతుది జగం, బులు నశింపఁగఁ బెద్ద § భూతగణము

ఆ. సూక్ష్మభూతమందుఁ § జొరఁగ నాభూతంబు
ప్రకృతిలోనఁ జొరఁగఁ § బ్రకృతి వోయి
వ్యక్తమందుఁ జొరఁగఁ § వ్యక్త మడంగను
శేషసంజ్ఞ నీవు § సెలువ మగుదు. 126

ఉ. విశ్వము లీలఁ ద్రిప్పుచు న § విద్యకుఁ జుట్టమ వైననీకుఁ దా
శాశ్వత మైనకాల మిది § సర్వము వేడబ మందు రట్టి వి
శ్వేశ్వర మేలుకుప్ప నిను § నెవ్వఁడు గోరి భజించు వాఁడు పో
శాశ్వతలక్ష్మిమృత్యుజయ § సౌఖ్యయుతుం డభయుండు మాధవా. 127

మత్తకోకిలము. ఒంటి నిల్చి పురాణయోగులు § యోగమార్గనిరూఢులై
కంటి మందురు కాని నిక్కము § కాన రీభవదాకృతిం
గంటి భద్రముఁ గంటి మాంసపుఁ § గన్నులం గనఁ బోల దీ
తొంటి రూపుఁ దొలంగఁ బెట్టుము § తోయజేక్షణ మ్రొక్కెదన్. 128

ఆ. విలయకాలమందు § విశ్వంబు నీపెద్ద, కడుపులోన దాఁచు § కడిమిమేటి
నటుఁడ వీవు నేఁడు § నాగర్భజుఁడ వౌట, పరమపురుష వేడ § బంబుగాదె. 129

తరలము. నలినలోచన నీవు నిక్కము § నాకుఁ బుట్టెద వంచు నీ
ఖలుఁడు గంసుఁడు పెద్దకాలము § కారయింట నడంచె దు
ర్మలినచిత్తుని నాజ్ఞ సేయుము § మమ్ముఁ గావుము భీతులన్

1. దాను విని లో మిట్రించి మున్.

నులుసు లేక ఫలించె నోఁచిన ‡ నోము లెల్లను నీవ తై. 130

దేవకీవసుదేవులపూర్వజన్మముల వృత్తాంతము.

వ. అని యిట్లు దేవకీదేవి విన్నవించిన నీశ్వరుం డిట్లనియె నవ్వా నీవు దొల్లి స్వాయంభువమన్వంతరంబునఁ బృశ్ని యనుపరమపతివ్రతవు వసుదేవుండును సుతపుం డను ప్రజాపతి మీ రిరువురును సృష్టికాలంబున బ్రహ్మాపంపునం బెంపున నింద్రియంబుల జయించి తెంపున వానగాలిమెండమంచులకు సైరించి యే కలముల రయి యాకలములు దిని యేకలంకంబును లేక వేండ్రంబుగఁ బండ్రెండు వేలదివ్యవర్షంబులు దపంబులు సేసిననెపంబున మీరూపంబులు మెఱయ నోజ నాజపంబులు సేసి డాసి పేర్చి యర్చింప మీకు నాకుం గలరూపుఁ జూపి యేను దిరంబు లగువరంబులు వేఁడుం డనిన మీరు నామాయం బాయని మోహంబున బిడ్డలు లేని దొడ్డయడ్డంబున దుర్గమం బగునపవర్గంబు గోరక నాయీడుకొడుకు నడిగిన మెచ్చి యట్ల వరం బిచ్చి మీ కేను బృశ్నిగర్భుం డనునర్భకుండ నయితి మఱియును. 131

క. అదితియుఁ గశ్యపుఁ డనఁగా, విదితుల రగుమీకుఁ గుఱుచ ‡ వేషంబున నే నుదయించితి వామనుఁ డనఁ, ద్రిదశేంద్రానుజుఁడ నై ద్వి ‡ తీయభవమునన్. 132

క. ఇప్పుడు మూఁడవభవమునఁ, దప్పక మీ కిరువురకును ‡ దనయుఁడ నై తిం జెప్పితిఁ బూర్వము మీయం; దెప్పటికిని లేదు జన్మ ‡ మిట పై నాకున్. 133

క. నందనుఁ డనియుం బరమా, నందం బగు బ్రహ్మ మనియు ‡ ననుఁ దలఁచుచు నా పెందెరువు నొందెదరు నా, యందులప్రేమమున భవము ‡ నందరు మీరల్. 134

వ. అని యిట్లు పలికి యీశ్వరుం డా రూపంబు విడిచి. 135

క. తెప్పలిడక తలిదండ్రులు, దప్పక తనుఁ జూడ మాయఁ దనరి లలితుఁ డై యప్పు డటు గన్నపాపని, యొప్పుల వేడుకలు సేసె ‡ నొకకొన్ని నృపా. 136

వ. అంత వసుదేవుండు దనకుం జేయవలసినపను లీశ్వరుం డైన, హరివలన నెఱిం గినవాఁడు గావున. 137

క. ఆ పురిటియిల్లు వెలువడి, పాపనిఁ దరలించుకొనుచుఁ ‡ బఱచెద ననుచుం రూపింప నందుభార్యకుఁ, బాప యగుచు యోగమాయ ‡ ప్రభవించె నృపా.

వ. ఆ సమయంబున. 139

క. బిడ్డనిఁ గరముల ఱొమ్మున, నడ్డంబుగఁ బట్టి పదము ‡ లల్లన యిడుచుం జడ్డనఁ గావలివారల, యొడ్డు గడచి పురుటిసాల ‡ యొయ్యన వెడలెన్. 140

వ. అంత నట. 141

క. నందునిసతికి యశోదకుఁ, బొందుగ హరియోగమాయ ‡ పుట్టిన మాయా స్పందమున నొక్క-మెఱుఁగమి, క్రిందుకొనియె నూరివారిఁ ‡ గావలివారిన్. 142

వ. అప్పుడు సప్పుడు గా కుండఁ దప్పుటడుగు లిడుచు నినుపగొలుసుల మెలుసు

వడినతాళంబులు మహోత్తాలుం డయినబిడ్డనికి సడ్డంబు గాక కీలూడి వీడి పడ నర్గళంబులు విరళంబు లయిన సరళంబు లగుమొగసాలలం గడచి పాప ఱేఁడు వాకిండ్లు మరల మూయుచుం బడగ లెడ గలుగ విప్పి కప్పి వేచి కాచికొని వెంటనంటి రాఁగఁ దూఁగి నడచు నెడ. 143

క. ఆ శౌరికిఁ దెరు వొసఁగెం బ్రకాశోద్ధతతుంగభంగ కలితధరాశా
కాశ యగుయమున మును సీ, తేశునకుం బయోధి త్రోవ యిచ్చినభంగిన్. 144

వ. ఇట్లు యమునదాఁటి తూఁటిచని నందునిమందం జేరి యం దమందనిద్రం బొంది యొడ లెఱుంగనిగొల్లలం దెలుప నొల్లక సత్యప్రసాద యగుయశోద శయ్యనొయ్యన చిన్నినల్లనయ్య నునిచి చయ్యన నయ్యవ్వకూఁతు నెత్తుకొని మరల నింటికిం బంటింపక వచ్చి యచ్చెలుతపాపను దేవకిప్రక్కం జక్కనిడి. 145

క. పదముల సంకెల లిడుకొని, మదిఁ దలఁచుచు శూరసుతుఁడు మందుఁడపోలెన్
బెదరు గలరీతి దేహము, గదలించుచు నొదిఁగియుండె గఱువతనమునన్.

క. వనజాక్షునిఁ దెచ్చుటయును, దనసుతఁ గొనిపోవుటయును దా నెఱుఁగక మూఁ
గిననిద్రఁ జొక్కి యుండెను, వనజాక్షి యశోద రేయి వసుధాధీశా. 147

సీ. అంత బాలిక యేడ్పు రని యేడ్చుచెలుచప్పు, డాలించి [1]వేకన నాఁకయింటి
కావలివారు మేల్కని చూచి తలుపుల, తాళముల్ తొంటివిధమున నుండఁ
దెలిసి చక్కన వచ్చి దేవకి నీల్గాడె, రమ్ము రమ్మని భోజరాజుతోడఁ
జెప్పిన నాతఁడు సిడిముడిపాటుతోఁ, దల్పంబుపై లేచి తత్తఱమున

తే. వెండ్రుకలు వీడఁ బైచీర వ్రేలియాడఁ, దాల్మి కీలూడ రోషాగ్ని దర్పమూడ
భూరివైరంబుతోఁ గూడఁ బురిటియింటి, జాడ నేతెంచి యాపాపఁ జంపఁ గదియ.

వ. దేవకీదేవి యడ్డంబు వచ్చి యి ట్లనియె. 149

ఉ. అన్న శమింపు మన్న తగ దల్లుఁడు గాఁ డిది మేనగోడ లా
మన్నన సేయు మన్న విను మానినిఁ జంపుట రాచపాడి గా
దన్న సుకీర్తివై మనఁగ దన్న మహాత్ములు వోవుత్రోవఁ బో
వన్న భవత్సహోదరిఁ గదన్న నినున్ శరణంబు వేఁడెదన్. 150

క. కట్టా యార్గురుగొడుకులఁ, బట్టి వధించితివి యాఁడుఁ బడుచిది కోడల్
నెట్టన చంపఁగ వలెనే, కట్టిఁడివి గ దన్న యన్న కరుణింపఁ గదే. 151

క. పుత్త్రుఁడు నీబ్రతుకునకును, శత్త్రుం డని వింటి గాన సమయింపఁ దగుం
బుత్త్రులకు నోమనేనియుఁ, బుత్త్రీదానంబు సేసి పుణ్యముఁ గనవే. 152

వ. అని పయ్యెదఁ జక్క నలవరించుకొనుచుం బలవరించుచు భ్రాంతిపడి కూఁతుఁ గ్రక్కున నక్కునం జక్క హత్తుకొని చెక్కు చెక్కున మోపి చయ్యన నుత్తరీయాంచలంబున సంచలతం గప్పి చప్పుడు గాఁ గుయ్యిడ నయ్యెడం గ్రయ్యంబడి

1. వేగము; వేగన.

వాఁడు పోఁడిమి సెడఁ దోఁబుట్టువుం దిట్టి చిట్టిపట్టి [1]నావురని వాపురింపఁ గావరం
బున నడుగు లొడిసి తిగిచి వడి వెడిసిపడం బుడమిపయిం బడవైచిన నబ్బా
లయు నేలం బడక లీల నెగసి నవ్యదివ్యమాలికాచేలమణిజాలగంధాలంకార
మనోహారిణియు గదాశంఖచక్రచర్మశరచాపాసిశూలధారిణియు నై యెనిమిది
కరంబులం గరం బొప్పుచు సిద్ధచారణకిన్నరగరుడగంధర్వాది వైమానికులు
గానిక లిచ్చి పొగడ నెగడుచు నచ్చరలయాటపాటలకు మెచ్చుచు మింట నుండి
(కంటఁ బడి) కంటువడక కంసున కిట్లనియె. 153

ఉ. తెంపరి వై పొరిం బొరిని ‡ దేవకిబిడ్డలఁ జిన్నికుఱ్ఱలం
జంపితి వంత నైన నుప ‡ శాంతి వహింపక తాలమీఁద నొ
ప్పించితి విస్సిరో యిదియు ‡ బీరమె నాసరసన్ జనించి నిన్
జంపెడివీరుఁ డొక్కెడస ‡ సత్కృతి నొందెడువాఁడు దుర్మతీ. 154

వ. అని పలికి. 155

క. మహనీయగుణాస్పద యై, మహిలో నాదేవి జనము ‡ మన్నింపంగా
బహునామనివాసంబుల, బహునామములం జరించె ‡ భద్రాత్మిక యై. 156

వ. అంత నాబోటి పలికినపలుకులు ములుకు లై చెవులఁ జిలికిన నులికిపడి ఝళుకు
గదిరినమనంబున ఘనంబుగ వెఱఁ గంది కంది కుందెడు దేవకీవసుదేవుల
రావించి యాదరంబున సంభావించి చేరి వారితో నిట్లనియె. 157

ఉ. పాపుఁడ బాలఘాతుకుఁడ ‡ బంధువిరక్తుఁడ దుష్టచిత్తుఁడం
గోపనుఁడం జరన్మృతుఁడఁ ‡ గ్రూరుఁడ బ్రాహ్మణహంతభంగి మీ
పాపలఁ జంపితిం బయలి ‡ పల్కుల నమ్మితి సాధులార నా
పాపము లుగ్గడింపక కృ ‡ పాపరు లై కనరే శమింపరే. 158

ఉ. ఒక్కెడఁ బ్రాణు లందఱు ని ‡ జోచితకర్మము లోలిఁ ద్రిప్పఁగా
నొక్కక [2]యోనులం బొదమి ‡ యొక్కొకత్రోవల రాకపోకలం
జిక్కులఁ బొందుచుం దుదలు ‡ సేరరు సంసృతితోడఁ బాయరే
నెక్కడిహంత మీశిశువు ‡ లెక్కడిహన్యులు చూడ నేటికిన్. 159

క. పగతురఁ జెఱిచితి ననియును, బగతురచేఁ జెడితి ననియు ‡ బాలుఁడు దలఁచుం
బగసెలుములు లే వాత్మకుఁ, బగసెలుములకీలు కర్మ ‡ బంధము సుండీ. 160

వ. అని పలికి కన్నీరు నించి వగచి వెఱచుచు దేవకీవసుదేవులపాదంబులఁ బట్టు
కొని సంకిలియలు విప్పించి మిక్కిలియక్కఱ గలవాక్యంబుల నైక్యంబు నెఱ
పిన హరును బరితప్తుం డైనకంసునిం జూచి రోషంబును బాసి రంత నావసు
దేవుండు బావ కిట్లనియె. 161

శా. బావా నీవచనంబు నిక్కము సుమీ ‡ ప్రాణుల్ గతజ్ఞాను లై

1. హోవు రని నావురింప. 2, మేనులం,

నీ వే నంచును లోభమోహమదభీ § నిర్ముక్తతామోద శో
కావేశంబుల నొండ్డోరుం బొడమతు రే § కాకారుఁ డై సర్వ రూ
పావిష్టుం డగునీశ్వరుం దెలియ లే § రనోన్య విభ్రాంతులై 162

వ. అని యిట్లు ప్రపన్నులైన దేవకీవసుదేవులయనుజ్ఞ వడసి కంసుం డింటికిం జని యారేయి గడపి మఱునాఁడు గ్రద్దనం బ్రొద్దునఁ దనకుఁ బరతంత్రు లగుమంత్రుల రావించి యోగనిద్రవలనం దా వినినవృత్తాంతం బంతయు మంతనంబున నెఱింగించిన నపుడు వార లతని కిట్లనిరి. 163

క. ఇట్టయినఁ దడయ నేటికిఁ, బట్టణములఁ మందలందుఁ § బల్లెల నెల్లం
బుట్టెడి పెరిఁగెడి శిశువులఁ, బట్టి వధించెదము మమ్ముఁ § బంపు మధీశా. 164

మ. భవదీయోజ్జ్వలబాహుచాపవిలస § ద్బాణావళీభగ్నులై
దివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ యే § దేశంబులన్ డాఁగిరో
శివునిం జొచ్చిరొ బ్రహ్మఁ జెందిరొ హరిన్ § సేవించిరో వానివృ
త్తివనాంతంబుల నిల్చిరో మనకు శో § ధింపం దగున్ వల్లభా. 165

క. నొచ్చిరి శాత్రవు లనుచును, విచ్చలవిడిఁ దిరుగ వలదు § వివిధాకృతులన్
మ్రుచ్చిలి వత్తురు వారలు, సచ్చినయందాఁక మఱవఁ § జన దధిపునకున్. 166

క. ఒత్తికొనుచు రానీఁజన, దెత్తినరోగముల రిపుల § నింద్రియముల ను
త్పత్తిసమయములఁ జెఱుపక, మెత్తన గారాదు రాదు § మీఁద జయింపన్.

మ. అమరశ్రేణికి నెల్లఁ జక్రి ముఖరుం § డాచక్రి ధర్మంబునం
దమరున్ గోవులు భూమిదేవులుఁ దితి § క్షామ్నాయకారుణ్యస
త్యములున్ యాగతపోదమంబులును శ్ర § ద్ధాశాంతులున్ విష్ణుదే
హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం § డంతంబునం బొందెడిన్. 168

వ. కావున. 169

ఉ. చంపుదుమే నిలింపులను § జంకెల ఱంకెలఁ దాపసావలిం
బందుమే కృతాంతకుని § పాలికిఁ గ్రేపులతోడ గోవులం
ద్రుంపుదుమే ధరామరులఁ § దోలుదుమే నిగమంబులన్ విదా
రింపుదుమే వసుంధర హ § రింపుదుమే జననాథ పంపుమా. 170

వ. అని పలుకుమంత్రులమంత్రంబుల నిమంత్రితుండై బ్రాహ్మణనిరోధంబు నిషేధం బని తలంపక కాలపాశబద్ధుండై విప్రాదిసాధుమానవులఁ జంప దానవులం బంపి యంతిపురంబునకుం జనియె నంతరంబ యారక్కసులు వెక్కసంబు లగు మొక్కలంబుల సజ్జనులపజ్జలం బడి తర్జనభర్జనాదిదౌర్జన్యంబులం జేసి నిర్జించి పాపంబు లార్జించిరి. 171

ఆ. వెదకి వెదకి దైత్య § వీరులు సాధుల, నడఁప నారిబలము § లడఁగి పోయె
యశము సిరియు ధర్మ § మాయువు భద్రంబు, లార్యహింస సేయ § నడఁగుఁగాదె.

వ. అంత మందలో నందుండు నందనుండు పుట్టుట యెఱింగి మహానందంబున నెఱవాదు లగు వేదవిదులం బిలిపించి జలకంబు లాడి శుచి యై శృంగారించుకొని స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి జాతకర్మంబులు సేయించి పితృదేవతల నర్చించి క్రేపులతోడం గూడఁ గైసేసినపాఁడిమొదవుల రెండులక్షలను గనక కలశమణివసనవిశాలంబు లైనతిలశైలంబు లేడింటిని భూదేవతల కిచ్చిన. 173

క. ఈ యాభీరకుమారుఁడు, శ్రీయుతుఁ డై వీరవైరి । జేతయు నై దీ
ర్ఘాయుష్మంతుం డగు నని, పాయక దీవించి రపుడు । బ్రాహ్మణజనముల్. 174

క. దుందుభులు మొరసె గాయక, సందోహము వాడె సూత । సముదాయముతో
వందిజనులు గీర్తించిరి, కందుగ వీతెంచె భద్ర । కాహళరవముల్. 175

క. పల్లవతోరణరాంగిక, వల్లీధ్వజలాజధూప । వాసనములతో
సల్లలితము లై యొప్పెను, వల్లవవల్లభునియిండ్ల । వాకిం డ్లెల్లన్. 176

క. పసుపులు నూనెలు నలఁదినఁ, బసఁ దనరి సువర్ణబర్హి । బర్హాప్రభతోఁ
బసిమి గలిగి వెలుఁగొందుచుఁ, బసు లన్నియు మందలందుఁ । బ్రసరించె నృపా.

క. క్రేళ్ళుటికి మసలె లేఁగలు, మల్లడిగొని అంకె లిడియె । మదవృషభంబుల్
వెల్లుగ మొదవులపొదుఁగులఁ, జల్లించెం బాలు బాలు । సంభవవేళన్. 178

క. ఆరఁగఁ జదివెడిపొగడెడి, వారికి విద్యలను బ్రదుకు । వారికి లేమిం
జేరినవారికి నెల్లను, గోరక మును నందుఁ డిచ్చె । గోధనచయముల్. 179

వ. ఆ సమయంబున. 180

క. కంచుకములుఁ దలచుట్లును, గాంచనభూషాంబరములుఁ । గడు మెఱయఁగ నే
తెంచిరి గోపకు లందఱు. మంచిపదార్థములు గొనుచు । మాధవుఁ జూడన్. 181

క. ఏతెంచి చూచి చెలఁగుచు, నేతులఁ బెరుఁగులను బాల । నీళ్ళను వెన్నం
బ్రీతి వసంతము లాడిరి, యేతరు లై సరసభాష । లెసఁగన్ గొల్లల్. 182

వ. తదనంతరంబ. 183

ఆ. ఏమినోముఫలమొ । యింతప్రొద్దోకవార్త, వింటి మబలలార । వీను లలర
మనయశోద చిన్ని । మగవానిఁ గనె నట, చూచి వత్తమమ్మ । సుదతులార. 184

వ. అని యొండొరుల లేపికొని గోపిక లోపికలు లేనిచిత్తంబుల నెత్తినతత్తఱంబు లువ్వెత్తుకొన నుదారంబు లగుశృంగారములతో నిండ్లు వెలువడి. 185

క. జడగతులును బలుపిఱుఁదులుఁ, బిడికెఁడునడుములును వలుఁ । బిగిచనుఁగవలుం
వెడఁదనయనములు సిరి దడఁ, బడుమొగములు భ్రమరచికుర । భరములు నమరన్.

ఉ. వేడుకతోడఁ గ్రొమ్ముడులు । వీడఁ గుచోపరిహారరేఖ ల
ల్లాడఁ గపోలపాలికల । హాటకపత్త్రరుచుల్ వినోదనం
బాడఁ బటాంచలంబు లసి । యాడఁగఁ జేరి యశోదయింటికిం
జేడియ లేఁగి చూచి రొగి । జిష్ణుని విష్ణునిఁ జిష్ణుకృష్ణునిన్. 187

వ. చూచి సంతసించి తెచ్చినకానిక లిచ్చి. 188

తే. పాపనికి నూనెఁ దల యంటి ॥ పసుపుఁ బూసి
బోరు కాడించి హరిరక్ష ॥ పా మ్మటంచు
జలము లోకకొన్ని చుట్టి రాఁ ॥ జల్లి తొట్ల
నునిచి దీవించి పాడి ర ॥ య్యువిద లెల్ల. 189

క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజమధ్య ॥ జోజో కృష్ణా
జోజో పల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన ॥ జోజో యనుచున్. 190

వ. ఇవ్విధంబున. 191

క. పలుదోయంబుల జగముల, బలుదోయములందు ముంచి ॥ భాసిల్లెడియా
పలుదోయగాఁడు వల్లవ, లలనాకరతోయములఁ జె ॥ లంగుచుఁ దడియున్. 192

క. లోకములు నిదురవోవఁగ, జోకొట్టుచు నిదురవోని ॥ సుభగుఁడు రమణుల్
జోకొట్టిపాడ నిదురం, గైకొను క్రియ నూరకుండెఁ ॥ గను దెఱవకయున్. 193

సీ. ఏ బాముఁ గలుగక ॥ యేపారు [1]గట్టికిఁ, బసులకాపరియింట ॥ బాము గలిగె
నే కర్మములు లేక ॥ యొనయు [2]చక్కటికిని, జాతకర్మంబులు ॥ సంభవించె
నే తల్లిచనుఁబాలు ॥ నెఱుఁగనిప్రోడ య, శోదచన్నులపాల ॥ చోరవ నెఱిఁగె
నే హానివృద్ధులు ॥ నెఱుఁగనిబ్రహ్మంబు, పొదిఁగిటలో వృద్ధిఁ ॥ బొందఁజొచ్చె

ఆ. నే తపముల నైన ॥ నెలమిఁ బండని పంట, వల్లవీజనముల ॥ వాడఁ బండె
నేచదువుల నైన ॥ నిట్టిట్టి దనరాని, యర్థ మవయవముల ॥ నంద మొందె. 194

మ. చెయువుల్ సేయుతఱిన్ విధాతకరణిం ॥ జెన్నొందు సంతోషదృ
ష్టియుతుం డై నగుచున్ జనార్దనునిమా॥డ్కిం బొల్చు రోషించి యు
న్నయెడన్ రుద్రునిభంగి నొప్పును సుఖా॥నందంబునం బొంది త
న్మయుఁ డై బ్రహ్మముభాతి బాలుఁ డమరు ॥ న్బాహుళ్యబాల్యంబునన్. 195

వ. అయ్యవసరంబున. 196

ఆ. కొడుకుఁ గన్నవేడ్క ॥ గొనసాగ రోహిణిఁ, జీరఁ బంచి చిత్ర ॥ చేలములను
మండనముల నిచ్చి ॥ మన్నించె నందుఁడా, యంబుజాక్షి ప్రీత ॥ యై చరింప. 197

వ. అది మొదలుగ మొదవులకదుపులు బొదువులు కలిగియుండె నంత నందుండు గోపకుల ననేకుల గోకులరక్షకు దక్షు లైనవారిని నియమించి మథురకుం జని కంసునికి నేఁటేఁటం బెట్టెడియరిం బెట్టి వీడ్కొని వసుదేవునికడకుం జని యథోచితంబుగ దర్శించిన. 198

క. నందునిఁ గనుఁగొని ప్రాణముఁ, బొందినబొందియునుబోలెఁ ॥ బొలుపారుచు నా
నందాశ్రులు గడకన్నులఁ, గ్రందుకొనం గేలు సాఁచి ॥ కౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 199

వ. మఱియుఁ గౌఁగిలించుకొని సుఖాసీనునిం జేసి వసుదేవుండు దనకొడుకువలని

1. 'మేటికి. 2. నెక్కటికిని.' అ. ప్ర.

ప్రీతి దీపింప నందున కి ట్లనియె. 200

క. సంతతి లే దనియెడుఘన,చింతనముల నరసి ముదిసి చిక్కిననీకున్
సంతతి గలిగెను భాగ్యము, సంతతిహీనునకి సౌఖ్య సంతతి గలదే. 201

క. పొడగంటి నిన్ను బ్రదికితిఁ, గడచితి నాపదల నింకఁ గార్యంబుల నే
యెడమడుగు లేనినెచ్చెలిఁ, బొడగాంచుట చచ్చి మరలఁ బుట్టుట గాదే. 202

క. పలుపాటులఁ బహుజనులకు, నిల నొకచో నుండఁ గలదె యేఱులవెంటం
గలిసి చనుమ్రాఁకు లన్నియు, బలువెంటలఁబోవుగాక పాయక యున్నె. 203

మ. బలురోగంబుల నొంద కున్నవె పసుల్ పా లిచ్చునే ధేనువుల్
గొలఁకుల్ వాఁగులు వారిపూరితము లే గోష్ఠప్రదేశంబులం
బులులున్ [1]దుప్పులు సంచరింపవు గదా పో ల్పారునే ఘోషముల్
కలవే పచ్చనిపూరిజొంపములు త త్కాంతారభాగంబులన్. 204

క. తనపుత్త్రమిత్త్రముఖరులఁ, దనుపక చూడకయు వారు దఱిఁగి నశింపన్
మనుచు గృహమేధియాశ్రమ,మున నుండెడువాని కొక్క మోదముఁ గలదే.

క. నీకాంతయొద్ద నీవును, నీకాంతయు గారవింప నినుఁ దండ్రిఁగ నా
లోకించుచు నీమ ,దను, నాకొడు కున్నాఁడె [2]నంద నందాన్వితుఁ డై. 206

వ. అనిన నందుం డి ట్లనియె. 207

శా. నీకున్ దేవకికిన్ జనించినసుతా నీకంబుఁ దోడ్తోడ ము
న్నీకంసుండు వధించె మీసుతఁ దుది న్హింసింపఁ జేఁ దప్పి తా
నాకాశంబున కేఁగె బాల యది దై వాధీన మాపద్దశన్
శోకం బందు నె తజ్జ్ఞుఁ డూఱడుము [3]నా సూనుండె నీసూనుఁడున్. 208

వ. అనిన వసుదేవుం డి ట్లనియె. 209

క. జనపతి కరి యిడితివి మముఁ, గనుఁగొంటివి మేము నిన్నుఁ గంటిమి మే ల
య్యెను బొమ్మింకను గోకుల,మున నుత్పాతములు దోఁచె మునుకొనవలయున్.

కంసునిపంపునఁ బూతన యనురాక్షసి వ్రేపల్లెకుఁ జనుదెంచుట.

వ. అని పలికి వసుదేవుండు నందాదు లయినవల్లవుల వీడ్కొలిపిన వారలు గొబ్బున వడి గలగిబ్బలం బూనినశకటంబులు ప్రకటంబులుగ నెక్కి తమపల్లెత్రోవం బట్టి చని రానందుండు ప్రతీతంబు లైనయుత్పాతంబులు ముందటఁ బొడగని శౌరి దనతో నన్నపలుకులు దప్ప వనుచుఁ దలంచుచు వచ్చుచుండె నంత. 211

సీ. కంసుపంపున బాల ఘాతిని పూతన, పల్లెల మందలఁ బట్టణముల
నిల నెల్లచో బాల హింసఁ గావించుచుఁ, జనుచు నెవ్వరిపేరు శ్రవణవీథిఁ
బడినయంతన సర్వ భయనివారణ మగు, నట్టిదైత్యాంతకుం డవతరించి

1. దుప్పులు. 2. వాఁడు నందాన్వితుఁ డై. 3. నాసూనుండు నీసూనుఁ డే.

యున్ననందునిపల్లె కొకనాఁడు ఖేచరి,యై వచ్చి యందు మాయాప్రయుక్తిఁ
తే. గామరూపిణి యై చొచ్చి కానకుండ, నరిగి యిల్లిల్లుఁ దప్పక యరసికొనుచు
నందగృహమున బాలునినాద మొకటి,విని ప్రమోదించి సుందరీవేష యగుచు.

మత్తకోకిలము. కాలుకన్నులు గుబ్బచన్నులుఁ గందు వొందనిచందురుం
బోలుమోమును గల్గి లేఁ దను బుద్ధిఁ దూఱనికొను నే
రాళ మైనపిఱుందుఁ బల్లవ రాగపాదకరంబులుం
జాల దొడ్డగుకొప్పు నొప్పఁగ సర్వమోహనమూర్తితోన్. 213

మానిని. కాంచనకుండల కాంతులు గండయు గంబునఁ గ్రేళ్లుఱు కన్ జడపై
మించిన మల్లెల మేలిమితావులు మెచ్చి మదాళులు మింటను రా
నంచితకంకణ హారరుచుల్ సెలు వారఁగఁ బైవలు వంచల నిం
చించుక జాఱఁగ నిందునిభానన యేఁగెఁ గుమారుని యింటికి నై. 214

వ. ఆ సమయంబున. 215

మ. సిరి మమ్మున్ బ్రదుకంగఁ జూచుకొఱకై శృంగారవేషంబుతో
నరుదే నోఁపు నటంచు గోపికలు జిహ్వాల్ రాక మోహించి త
త్పర లై చూడ లతాంగి వోయి కనియెం బర్యంకమధ్యంబునం
బరు భస్మానలతేజు దుర్జనవధ ప్రారంభకున్ డింభకున్. 216

వ. కని కదియ వచ్చుసమయంబున. 217

శా. ఆ లోకేశ్వరుఁ డాచరాచరవిభుం డాబాలగోపాలుఁ డా
బాలధ్వంసిని గొంటు గంటిడె వెసన్ బాలెంత చందంబునం
బాలిండ్లన్ విసమూని వచ్చుట మదిన్ భావించి లోనవ్వుచున్
గాలుం జేలు నెఱుంగ కున్నకరణిం గన్నోడ్చి గుర్వెట్టఁగన్. 218

క. ఆ పాపజాతి సుందరి, యాపాపనిపాన్పుఁ జేర నరిగి కరములన్
లేపి చనుంగవ శిశువున్, మోపుచు ముద్దాడి శిరము మూర్కొని పలికెన్.

క. చను నీకుఁ గుడుపఁ జాలెడి, చనువారలు లేరు నివ్వు చన వలె ననుచుం
జను గుడిపి మీఁదఁ [1]నిలుకడఁ, జనుదాన ననంగ వేడ్కఁ జనుఁ జను గుడుపన్.

క. నా చనుఁబా లొకగ్రుక్కెఁ, డో చిన్నికుమార త్రావు మొయ్యన పిదపన్
నీచెలువ మెఱుఁగ వచ్చును, నాచెలువము సఫల మగును నలినదళాక్షా. 221

వ. అని బాలు నుద్దేశించి ముద్దాడెడిభంగి మాట లాడెడిచేడియం జూచి. 222

మ. వనితా ముట్టకు మమ్మ చన్నుఁ గుడుపన్ వద్దమ్మ నీచన్ను మా
తనయుం డొల్లఁడు వాసి పొమ్మని యశోదారోహిణుల్ సీరఁ గై
కొన కీక్షించుచు మాయఁ బన్ని పిలుచుం గోశంబులో [2]వాలుమె
ల్పున రాజిల్లుచు మాటమెత్తఁదనమున్ లోవాఁడియు న్నేర్పడన్. 223

1. నీకడ. 2. (బాలు చిల్లున రాఁ జిమ్ముచు.

వ. కదిసి కలికిపలుకులు పలుకుచు నులుకు సెడి జళుకు సొరక యొకుర నిదుర గదిరిన ఫణిని ఫణి యని యెఱుంగక గుణమతిం దిగుచుజడమతి పెడంగునఁ గఱటిజఱభి తెఱవ (వెరవునం జనుదెంచి) పఱపునడుమ నొఱపు గలిగి మెఱయుచుఁ గన్నుం గవ దెఱవక వెఱపు మఱపు నెఱుంగక కొమరు మిగులుచిఱుతకొమరునిం దిగిచి తొడలనడుమ నిడుకొని యొడలు నివురుచు నెడ నెడ మమతం గడలుకొలుపుచు నాఁకొన్నచిన్నియన్న చన్నుగుడువు మని చన్నిచ్చుసమయంబున. 224

సీ. మేల్కొన్నతెఱఁగున • మెల్లన కను విచ్చి, క్రేఁగంటఁ జూచుచుఁ • [1]గిదికి సీల్గి
యావులించుచుఁ జేతు • లాదరంబునఁ జూచి, యొదిఁగిలి యాఁకొన్న • యోజనూఁది
బిగిచన్నుఁగవఁ గేలఁ • బీడించి కబళించి, గుక్కగుక్కకు గుటు • గుటుకుమనుచు
నొకరెండుగ్రుక్కల • నువిదప్రాణంబులు, సైతము మేనిలో • సత్త్వ మెల్లఁ

తే. ద్రావె నదియును గుండెలు • దల్లడిల్లఁ, జిమ్ముఁదిరుగుచు నిలువక • శిరము వ్రాల
నితరబాలురక్రియ వాఁడ • వీవు గావు, చన్ను విడువుము విడువుము • చాలుననుచు.

క. నిబ్బరపుదప్పి మంటలు, ప్రబ్బిన ధృతి లేక నేత్ర • పదహస్తంబుల్
గొబ్బున వివృతములుగ నా, గు[2]బ్బాగు బ్బయినకూఁతఁ • గూలె నేలన్.

మ. అదరెం గొండలతోడ భూమి గ్రహతా • రానీకముల్ మింటిపై
బెదరెన్ దిక్కుల మాఱుమ్రోఁత లెసఁగెన్ • భీతిల్లి లోకంబులుం
గదలం బాఱెను వజ్రభిన్నగిరిరే • ఖం బూర్వదేహంబుతోఁ
ద్రిదశధ్వంసిని గూలి కుయ్యిడిన త • ద్దీర్ఘోరుఘోషంబునన్. 227

క. అప్పుడు దెప్పర నగునా, చప్పుడు హృదయములఁ జొచ్చి • సడదడి వెట్టన్
ముప్పిరిగొని పడి రెఱుకలు, దప్పి ధరన్ గొల్ల లెల్లఁ • దల్లడపడుచున్. 228

క. ఆ జఱభిరండ రక్కసి, నైజశరీరంబు నేల • నలియం బడినన్
యోజనమున్నరమేర ధ, రాజంబులు నుగ్గు లయ్యె • రాజవరేణ్యా. 229

సీ. దారుణలాంగల • దండదంతంబులు, నగగహ్వరముఁ బోలు • నాసికయును
గండశైలాకృతి • గలకుచయుగమును, విరిసి తూలెడిపల్ల • వెండ్రుకలును
జీకటినూతులఁ • జెనయునేత్రంబులుఁ, బెనుదిబ్బఁ బోలెడి • పెద్దపిఱుఁదు
[3]జాఁగుకట్టలఁ బోలు • చరణహస్తంబులు, నింకినచెఱువుతో • నెనయుకడుపుఁ

తే. గలిగి షట్క్రోశదీర్ఘమై • కదిసిచూడ, భయద మగుదాని ఘనకళే • బరముఁ జూచి
గోపగోపీజనంబులు • [4]గుంపుగూడి, బెగడుచుండిరి మనముల • బెదరుగదిరి. 230

వ. ఇవ్విధంబున. 231

క. [5]ఆ తఱిఁ గుడువఁగ నడచెన్, నూతనఫుల్లాబ్జలోచ • నుఁడు హరి మృత్యు
ద్యోతనఁ గృతమునిసముదయ, యాతనఁ బూతన నెఱింగి • యాతనలీలన్. 232

క. విషధరరిపుగమనునికిని, విషగళసఖునికిని విమల • విషశయనునికిన్

1. గిదిసి. 2. బ్బాగు బ్బయినపూఁత. 3. జాఁగువెన్నెల. 4. గుండుగూలి. 5. ఆతుర గుడువఁగ

విషభవభవజనకునికిని, విషకుచచనువిషముఁ గొనుట ♦ విషమే తలఁపన్. 233

వ. అంతనాగోపకాంతలు దెలిసి రోహిణియశోదలం గూడుకొని బెగ్గడిలక డగ్గఱి.

శా. నేలం గూలినదాని పెన్నురముపై ♦ నిర్భీతిఁ గ్రీడింప నో
బాలారత్నని మూఁపుఁ జిమ్ముకొని సం ♦ స్పర్శించి యూరార్చుచున్
గోలాంగూలముఁ ద్రిప్పి గోవురజముల్ ♦ గోమూత్రముం జల్లి త
ద్బాలాంగంబుల గోమయం బలఁది రా ♦ పండ్రెండు నామంబులన్. 235

వ. మఱియు నంతటం దనియక గోపిక లాచమనంబులు సేసి దక్షులయి మును
వుగాఁ దమకు రక్షాకరం బగుబీజన్యాసంబు సేసికొని చిన్నియన్న నీయడుగు
లజుండును జానువు లనిలుండును దొడలు యజ్ఞుండును గటితలం బచ్యుతుం
డును గడుపు హయాస్యుండును హృదయంబు గేశవుండును నుర మీశుండును
గంఠం బినుండును భుజంబులు చతుర్భుజుండును ముఖం బురుక్రముండును శిరం
బీశ్వరుండును రక్షింతురు ముందు చక్రియు వెనుక గదాధరుండైన హరియుఁ
బార్శ్వంబుల ధనుర్ధరుం డైనమధువైరియు నసిధరుం డగునజనుండును గోణం
బుల శంఖచక్రగదాధరుండైన యురుగాయుండును మీఁ దుపేంద్రుండును
గ్రిందు తార్క్ష్యుండును నంతటను హలధరుం డగుపురుషుండును గాతురు నీ
యింద్రియంబుల హృషీకేశుండును బ్రాణంబుల నారాయణుండును జిత్తం
బును శ్వేతద్వీపపతియును మనంబును యోగీశ్వరుం డైనకపిలుండును బుద్ధిని
బృశ్నిగర్భుండును నహంకారంబును భగవంతుండైనపరుండును బాలనంబు
సేయుదురు నీవు క్రీడించునెడ గోవిందుండును శయనించుతఱి మాధవుండును
నడచువేళ వైకుంఠుండును గూర్చున్నసమయంబున శ్రీపతియును గుడుచు
కాలంబున సర్వభక్షకుం డైనయజ్ఞభుజుండును నేమఱ కుందురు నిన్నుఁ
బేర్కొనిన దుస్స్వప్నవృద్ధ బాలగ్రహంబులు గూశ్మాండ డాకినీ యాతుధాను
లును భూత ప్రేత యక్ష రాక్షస పిశాచ వినాయకులును గోటరా రేవతులును
జ్యేష్ఠాపూతనలును మాతృకాదిగణంబులును నశియింతురు నీయందుఁ బ్రాణేం
ద్రియశరీరనిరోధంబు లయినయున్మాదంబులును నపస్మారంబులును మహోత్పా
తంబులును బొంద కుండుం గావుత మని రక్ష సేసి దీవించి రంత. 236

క. ఆ పెద్దవేడబంబుల, పాపనికిని జన్ను గుడిపి ♦ పానుపుపై సం
స్థాపించి కప్పి కూరుకు, మోపాపఁడ యని యశోద ♦ యొయ్యన పాడెన్. 237

వ. అంత నందుండు మొద లయినగోపకులు మధురనుండి వచ్చి రక్కసిమేను గని
వెఱఁగుపడి మున్న వసుదేవుం డుత్పాతంబు లెఱింగి చెప్పె నతండు మహా
యోగి యని పొగడి కఠోరం బగుపూతనయొడలు కుఠారంబుల నఱికి తమ
కుటీరంబులకు దవ్వగువటారంబున దహనంబు సంగ్రహించి దహించి రంత.

ఆ. పొగిలి (1)పొగిలి కాలు మగువదేహంబున, నగరుపరిమళములు పొగలు వెడలె
దేహకల్మషములు శ్రీహరిముఖమునఁ, ద్రావఁబడుటఁ జేసి భూవరేంద్ర. 239

క. హరి దనమీఁదం బదములు, గరములు నిడి చన్నుఁ గుడిచి కదిసినమాత్రన్
హరిజననిపగిదిఁ బరగతి, కరిగెను దురితములఁ బాసి యసురాంగనయున్. 240

క. వెన్నుని కొకపరి విష మగు, చన్నిచ్చినబాలహంత్రి చనె నఁట దివికిన్
వెన్నుఁ గని పెంచి భక్తిం, జన్నిచ్చినసతికి మఱియు జన్మము గలదే. 241

క. హరిఁ గని చన్నులు గుడిపెడి, తరుణులు ప్రాపించుగతులు దడవన్ వశమే
హరి యారగించుటకుఁ బా, ల్గురిసిన ధేనువులు ముక్తి కొనలఁ జరించున్. 242

క. ఆ పూతనమెయిగంధము, గోపాలు రెఱింగి యిట్టి కువనితయొడలం
దీపాటిస్వాదుగంధము, ప్రాపించునె యనుచుఁ జనిరి పల్లెకు నధిపా. 243

వ. అంత నందుండు పరమానందంబున నింటికిం జని ప్రేతలచేత రక్కసిచేఁత లన్నియు నెఱింగి వెఱఁగుపడి పాపని లేపి శిరంబు మూర్కొని ముద్దాడి ముదంబున నుండె నని చెప్పిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 244

క. ఏ యే యవతారంబుల, నే యే కర్మములు సేసె నీశుఁడు హరి భ
ద్రాయతనము లన్నియు వినఁ, బాయదు చిత్తంబు సెవులపండువు లయ్యెన్ 245

క. ఉరుసంసారపయోనిధి, తరణంబులుఁ బాపపుంజదరణంబులు శ్రీ
కరణంబులు ముక్తిసమా,చరణంబులు బాలకృష్ణసంస్మరణంబుల్. 246

వ. అని తరువాత బాలకృష్ణుం డేమి సేసె నాయందుఁ గృప గల దేనిం జెప్పవే యని యడిగిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 247

బాలకృష్ణుండు శకటముం దనపాదమునఁ గూలఁ దన్నుట.

సీ. బాలకుం [2]డోదికిలఁ బడ నేర్చె నని జన్మ,నక్షత్రమం దొక నాఁడు నందు
పొలఁతి వేడుక బోర్కొ వోయ ప్రేతలఁ జీరి, వాదిత్రగీతారవంబు సెలఁగ
విప్రులతోఁ గూడ వేదమంత్రంబుల, నభిషేచనాదిక మాచరించి
వారిదీవన లొంది వారికి మొదవులు. నన్నంబుఁ జీరలు నడిగినట్టు

ఆ. లిచ్చి బాలుఁ దియ్యమెసఁగఁ బానుపు సేర్చి, నిదురపుచ్చి గోపనివహమునకు
గోపికలకుఁ బూజఁ గొమరారఁ జేయుచు,జనని కొడుకు మఱచె సంభ్రమమున.

వ. ఆ సమయంబున. 249

క. నిదురించిన శిశు వాఁకొని, కిదుకుచుఁ జను గోరి కెరలి కిసలయవిలస
న్మృదుచక్రచాపరేఖా, స్పదపదమునఁ దన్నె నొక్క బండిన్ దండిన్. 250

క. శకటము హరి దన్నిన దివిఁ, బ్రకటంబై యెగసి యిరుసు భరమునఁ గండ్లున్
వికటంబుగ నేలం బడె, నకటా యని గోపబృంద మాశ్చర్యపడన్. 251

వ. అప్పుడం దున్నసరసపదార్థంబులు వ్యర్థంబులై నేలం గూలుటం జూచి యశో

1. కాలుచున్న. 2. డోదికిలి.

దానందముఖ్యులైనగోపగోపికాజనంబులు పనులు మఱచి పబ్బంబులు మాని
యుబ్బు సెడి (వెఱపులు ఘనంబులు గ) మనంబులందు. 252

క. మిన్నున కూరక యెగయదు, తన్న సమర్థుండు గాఁడు ♦ తల్పగతుండై
చిన్నికుమారుఁడు దేరే, విన్నను వున నెగసె దీని ♦ విధ [1]మెట్టి దయో. 253

వ. అని వితర్కించుసమయంబున. 254

క. బాలకుఁ డాఁకొని యేడ్చుచుఁ, గా లెత్తినఁ దాఁకి యెగసెఁ ♦ గాని శకట మే
మూలమున నెగయ దని య, బ్బాలునికడ నాడుచుండి ♦ పలికిరి శిశువుల్.

వ. శిశువులపలుకులు విని. 256

శా. బాలుం డెక్కడ బండి యెక్కడ నభో ♦ భాగంబుపైఁ బెం పఱం
గాలం దన్నుట యెక్క [2]డాటపడుచుల్ ♦ గల్లాడి రీజడ్డుఁబ
ల్కే లోకంబున నైనఁ జెప్పఁబడునే ♦ యేచందమో కాని యం
చాలాపించుచు వ్రేలు వ్రేతలుఁ బ్రభూ ♦ తాశ్చర్యులై రందఱున్. 257

వ. అప్పు డాబాలునిరోదనంబు విని యశోద పఱతెంచి. 258

ఆ. అలసితివి గదన్న ♦ యాఁకొంటివి గదన్న, మంచియన్న యేడ్పు ♦ మాను మన్న
చన్ను గుడువు మన్న ♦ సంతసపడు మన్న, యనుచుఁ జన్నుగుడిపె ♦ నర్భకునకు.

వ. అంత నబ్బాలునిమీఁద బాలగ్రహంబు సోఁకవు గదా యని శంకించి గోపకు
లనేకు లనేకబలివిధానంబులు సేసిరి బ్రాహ్మణులు దధికుశాక్షతంబుల హోమంబు
లాచరించిరి ఋగ్యజుస్సామమంత్రంబుల నభిషేచనంబులు సేయించి స్వస్తి
పుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి కొడుకున కభ్యుదయార్థంబు నందుం
డలంకరించినపాఁడిమొదవుల విద్వజ్జనంబుల కిచ్చి వారలయాశీర్వాదంబులు
గైకొని ప్రమోదించుచుండె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 260

క. కొడుకు నొకనాఁడు దొడపై, నిడుకొని ముద్దాడి తల్లి ♦ యెలమి నివురుచోఁ
గడుదొడ్డకొండశిఖరము,వడువున వ్రేఁ గయ్యె నతఁడు ♦ వసుధాధీశా. 261

తృణావర్తుఁ డనురాక్షసుఁడు సుడిగాలి యై కృష్ణు నెత్తుకొని పోవుట.

క. బరువైనకొడుకు మోవను, వెరవిఁడి యిలమీఁదఁ బెట్టి ♦ వెఱచి జనని దా
ధరఁ గావఁ బుట్టినమహాపురుషుఁడు గాఁబోలు ననుచు ♦ బుద్ధిఁ దలఁచెన్. 262

వ. అప్పుడు. 263

క. ఖరుఁ డగుకంసునిపంపున, నరిగి తృణావర్తుఁ డవని ♦ కవచాటము గా
సురగరువలి యై బిసబిస, నరు దరు దన ముసరి విసరి ♦ హరిఁ గొనిపోయెన్.

క. సుడి యెఱుఁగనిహోరి సుడిగొన, సుడిగాలితెఱంగురక్క ♦ సుం విసరెడియో
సుడిగాలి ధూళి గన్నుల, సుడిసిన గోపకులు బెగడి ♦ సుడివడి రధిపా. 265

వ. మఱియు నవ్వాలయపవనదనుజుండు విలయపవనునితెఱంగునం గసిమసంగి ముసరి

1. మెట్టిదియో. 2. డాలపడుచుల్.

మసరు గవిసి విసరెడిసురకరువలిం బొడమినపుడమిరజంబు వడి నెగసి గగనమున
నెఱసి తరణికిరణములకు మఱుఁగువఱచిన నిబిడ మగు బెడిదంపుఁదిమిరమున దశ
దిశలు నెఱుంగఁబడక గోకులం బాకులత నొంద నొండొరుల నెఱుంగక బెండు
పడు చున్నజనంబులమనంబుల ఘనం బగుభయంబు రయంబునం జెంద నదభ్ర
పరిభ్రమణశబ్దంబున దిగంతంబులు సెవుడుపడి పరిభ్రాంతంబులుగ నొక్క
ముహూర్తమాత్రంబున భువనభయంకరత్వంబు దోఁచె నాసమయంబున. 266

ఉ. పాపనిఁ జూడఁ గానక వి § పద్దశ నొంది కలంగి తల్లి యో
పాపఁడ బాలసూర్యనిభ § బాలశిరోమణి నేఁడు గాలికిం
జేపడి పోయితే యనుచుఁ § జీరుచు దైవముఁ జాల దూఱుచుం
దాపము నొంది నెవ్వగల § దయ్యుచుఁ గ్రుయ్యుచు బిట్టు గూయుచున్. 267

క. సుడిగాలి వచ్చి నిన్నుం, గొనిపోవ మింట § సుడిసుడి గొనుచున్
బెడఁ గడరెడినాముద్దుల, కొడుకా యే మంటి వనుచు § ఘోరం బనుచున్. 268

ఉ. ఇక్కడఁ బెట్టితిం దనయుఁ § డిక్కడ నాడుచు నుండె గాలి దా
నెక్కడ నుండి వచ్చె శిశు § వెక్కడిమార్గము వట్టి పోయె నే
నెక్కడఁ జొత్తు నంచుఁ గమ § లేక్షణ గ్రేపుఁ దొఱంగి ఖిన్నయై
పొక్కుచు వ్రాలుగోవుక్రియ § భూస్థలి వ్రాలె దురంతచింత యై. 269

క. ఆ పాపనికై పొగులుచు, నాపాపనితల్లిఁ జూచి § యారటపడుచున్
గోపాలసతులు బాష్పజలాపూరితనయన లేడ్చి § రార్తిం బడుచున్. 270

శా. ఆలోఁ జక్రసమీరదైత్యుఁడు మహా § హంకారుఁడై మింటికిన్
బాలుం దా గొనిపోయి పోయి తుదిఁ ద § ద్భారంబు మోవన్ బల
శ్రీ లేమిం బరిశాంతవేగుఁ డగుచుం § జేష్టింపఁగా లేక ము
న్నీలా గర్భకుఁ జూడ నంచు నిటమీఁ § దెట్లంచుఁ జింతింపఁగన్. 271

వ. (అట్లు దనుజుండు చింతించు చున్నసమయంబున.) 272

క. బాలద్విరదకరంబులఁ, బోలెడికరములను దనుజు § బొండుగ బిగియం
గీలించి వ్రేలఁబడియెను, బాలకుఁ డొకకొండభంగి § బరువై యధిపా. 273

క. మెడ బిగియఁ బట్టుకొని డిగఁ, బడియెడిబాలకునిచేతఁ § బర్వతనిభుచే
విడివడఁజాలక వాఁ డురిఁ, బడి బెగడెడుఖగముభంగి § భయమును బొందెన్. 274

క. హరికరతలపీడనమునఁ, బరవశుఁడై తాలమీఁద § భగ్నాంగకుఁడై
సురవైరిభటుఁడు గూలెను, బురభంజనుకోలఁ గూలు § పురమును బోలెన్. 275

వ. అంత గోపకాంత లంతయుం గని రోదనంబులు మాని సమ్మోదంబున విక్క
విరిసి రక్కసునియురువున మురువు గలిగి బరువు లేక వ్రేలుబాలుం గొనివచ్చి
మచ్చిరు చున్నతల్లి కిచ్చి రప్పుడు గోపగోపికాజనంబు లందఱుఁ దమలో
ని ట్లనిరి. 276

క. రక్షణము లేక సాధుఁడు, రక్షితుఁ డగు సమతఁజేసి § రాయిడులందున్
రక్షణములు వెయి గలిగిన, శిక్షితుఁ డగు ఖలుఁడు పాపచిత్తుం డగుటన్. 277

మ. గతజన్మంబుల[1]నేమి నోఁచితిమొ యూ § గ్రశ్రేణు లేమేమి సే
సితిమో యెవ్వరి కేమి వెట్టితిమొ యే § చింతారతిం బ్రొద్దు పు
చ్చితిమో సత్యము లేమి వల్కితిమొ యే § సిద్ధప్రదేశంబుఁ ద్రొ
క్కితిమో యిప్పుడు సూడఁ గంటి మిచటం § గృష్ణార్భకున్ నిర్భయున్. 278

వ. అని పలికి రంత నందుండు మున్ను దనకు వసుదేవుండు సెప్పినమాటలకు
వెఱంగుపడు చుండె మఱియును. 279

సీ. జననాథ యొకనాఁడు § చన్ను సేఁపినఁ దల్లి, చిన్నముద్దులకృష్ణుఁ § జేరఁ దిగిచి
యెత్తి పెందొడలపై § నిడికొని ముద్దాడి, చన్నిచ్చి నెమ్మోము § సక్క నివిరి
యల్లనినగవుతో § నావులించినబాలు, వదనగహ్వరమున § వారినిధులు
దిశలు భూమియు వన § ద్వీపశైలంబులు, నేఱులు గాలియు § నినుఁడు శశియు

ఆ. దహనుఁ డాకసంబుఁ § దారలు గ్రహములు, నఖిలలోకములుఁ జ § రాచరంబు
లైనభూతగణము § లన్నియు నుండుటఁ, జూచి కన్ను మోడ్చి § చోద్యపడియె.

వ. అంత నొక్కనాఁడు వసుదేవుపంపున యాదవపురోహితుం డైనగర్గుండు మం
దకుం జనుదెంచిన నందుం డతనిఁ గనుంగొని లేచి నిలిచి కృతాంజలి యై. 281

క. కోరి భజించెను నందుఁడు, సారగుణాచారమార్గు § సత్సంసర్గు
న్నారాధితభర్గున్ మతి,దూరితషడ్వర్గుఁ గుజన § దుర్గున్ గర్గున్. 282

వ. మఱియుఁ దగినసత్కారంబులు సేసి యి ట్లనియె. 283

క. ఊరక రారు మహాత్ములు, వా రధములయిండ్లకడకు § వచ్చుట లెల్లం
గారణము మంగళములకు, నీరాక శుభంబు మాకు § నిజము మహాత్మా. 284

శా. జ్యోతిశ్శాస్త్రుల కెల్ల మేటరివి తే § జోమూర్తి వాశాంత వి
ఖ్యాతస్ఫూర్తివి బ్రహ్మబోధనుఁడ వా § కర్ణింపు నాపల్కు ని
ర్ణీతుం డైనగురుండు మానవులకు § న్విప్రోత్తముం డండ్రు నీ
చాతుర్యంబున నీ కుమారులకు సం § స్కారంబు సేయంగదే. 285

వ. అని రామకృష్ణులం జూపిన గర్గుండు మున్ను కంసునిచేత వ్రేటువడి దివి కెగసి
పోయిన తెఱవ సెప్పిన తెఱంగు దేటపఱచి దేవకీదేవికొడు కని కృష్ణునిఁ గంసుండు
దలంచుం గావున రహస్యంబున సంస్కారంబు సేయుట కార్యం బని నందాను
మతంబున రోహిణీకుమారు నుద్దేశించి. 286

క. జనులు రమియింపఁ దిరిగెడి, యనువుకలిమి రాముఁ డనియు § యదుసంకర్షం
బున సంకర్షణుఁ డనియును, ఘనబలమున బలుఁడు ననియు § గణుతించె నృపా,

వ. మఱియుం గృష్ణు నుద్దేశించి తొల్లి యీశిశువు ధవళారుణపీతవర్ణుం డై యిప్పుడు

---

1. నెందుఁ బుట్టితిమొ.

నల్ల నైనకతంబునఁ గృష్ణుం డయ్యె వసుదేవునకు నొక్కెడ జన్మించినకారణం
బున వాసుదేవుం డయ్యె నీపాపనికి గుణరూపకర్మంబు లనేకంబులు గలుగుటం
జేసి నామంబు లనేకంబు లగు నీబాలకునివలన మీరు దుఃఖంబులఁ దరియిం
తు రీయర్భకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబును సజ్జనరక్షణంబును నగు నీకుమారుండు
నారాయణసమానుం డని చెప్పి తనగృహమ్మున కమ్మునీశ్వరుండు సనియె
నందుఁడును బరమానందంబున నుండె నంత. 288

శ్రీకృష్ణబలరాముల జలక్రీడాభివర్ణనము.

సీ. జానుభాగముల హ ¦ స్తమ్ములు వీడ్వడ, నిడుచు దిగ్గనఁ బోదు ¦ రింత నంత
నవ్వులపయ్యెద ¦ [1]లంద జవ్వాడుదు, రాలక్రేపులతోఁక ¦ లలమి పట్టి
విడువ నేరక వాని ¦ వెనువెంట జరగుదు, రప్పంకముల దుడు ¦ [2]కడరఁ జొత్తు
రెత్తి చన్నిచ్చుచో ¦ నిరుదెసఁ బాలింత్లు, చేతులఁ బుడుకుచుఁ ¦ జేఁపు గలుగ
తే. దాఁటుదురు గ్రుక్కుగ్రుక్కుకుఁ ¦ దోర మగుదు
రాడుదురు ముద్దుపలుకు ల ¦ వ్యక్తములు గఁ
గరము లంఘ్రులు నల్లార్చి ¦ కదలుపుదురు
రామకృష్ణులు శైశవ ¦ రతులఁ దగిలి. 289

క. తడ వాడిరి బలకృష్ణులు, దడ వాడిరి వారిఁ జూచి ¦ తగ రంభాదుల్
దడవాడి రరులు భయమునఁ, దడ వాడిరి మంతనములఁ ¦ దపసులు వేడ్కన్.

సీ. తల లెత్తి మెల్లన ¦ తడవి యాడెడువేళఁ, బన్నగాధీశుల ¦ పదిగిఁ దాల్తు
రంగసమ్మృష్టపం ¦ కాంగరాగంబుల, నేనుఁగుగున్నల ¦ యొత్తు వత్తు
రసమంబు లైనజ ¦ వాతిరేకమ్ముల, సింగంపుఁగొదమల ¦ సిరి వహింతు
రాననంబులఁ గాంతు ¦ లంతంత కెక్కంగ, బాలార్కచంద్రుల ¦ పగిదిఁ దోఁతు
తే. రెలమిఁ దల్లులచన్నుఁబా ¦ లెల్లఁ ద్రావి, పరమయోగోద్భవామృత ¦ పానలీల
సోలియెఱుఁగనియోగుల ¦ సొంపు గందు, రాకుమారులు జనమనో ¦ హారు లగుచు.

వ. అందు. 292

క. చూడనివారల నెప్పుడుఁ, జూడక లోకములు మూఁడు ¦ చూపులఁ దిరుగం
జూడఁగ నేర్చినబాలక, చూడామణి జనుల నెఱిఁగి ¦ చూడఁగ నేర్చెన్. 293

క. నగవుల నవిద్యపోఁడిమి, నగుఁబాటుగఁ జేయ నేర్చు ¦ నగవరి యంతన్
నగుమొగముతోడ మెల్లన, నగుమొగములసతులఁ జూచి ¦ నగ నేర్చె నృపా.

క. అవ్వల నెఱుఁగక మువ్వుర, యవ్వల వెలుఁగొందుపరముఁ ¦ డర్భకుఁ డై యా
యవ్వలకు సంతసంబుగ, నవ్వా యవ్వా యనంగ ¦ నల్లన నేర్చెన్. 295

క. అడుగులు వే గలిగియు రెం, డడుగులనే మన్ను మిన్ను ¦ నలమిన బాలుం
డడుగిడ దొరఁకొనె శాత్రవు, లడుగులు [3]నడుగులును వదలి ¦ యడుగ గవనిఁ బడన్.

1. లంటి. 2. కసువఁ జొత్తు. 3. వడుగులును – నుడుగులును.

వ. మఱియును. 297

సీ. తనువున నంటిన ధరణీపరాగంబు, పూసిన[1] నెఱిభూతి పూఁత గాఁగ
ముందఱ వెలుఁగొందు ముక్తాలలామంబు, తొగలసంగడికాని తునుక గాఁగ
ఫాలభాగంబుపైఁ బరఁగు[2] కావిరిబొట్టు, కాముని గెల్చిన కన్ను గాఁగఁ
గంఠమాలికలోని ఘననీలరత్నంబు, కమనీయ మగు మెడకప్పు గాఁగ

ఆ. హారవల్లు లురగహారవల్లులు గాఁగ, బాలలీలఁ బ్రౌఢబాలకుండు
శివునిపగిది నొప్పె శివునికిఁ దనకును, వేఱు లేమిఁ దెల్ప వెలయునట్లు. 298

క. ఆపాపలవిహరణములు, దీపులు పుట్టింప మరగి తేఁకువ లేకా
గోపాలసతులు మక్కువ, నేపనులును మఱచి యుండి రీక్షణపరలై. 299

వ. ఆ సమయంబున బాలకులతల్లులు గోరుగోఱగొమ్ములు గలజంతువులవలన నేమఱక జలదహనకంటకాదులయెడ మోసపోక బాలసంరక్షణంబు సేయుచు నుల్లంబుల మొల్లంబు లైనప్రేమంబు లభిరామంబులుగా విహరించుచుండి రంత.

క. తనయీడుగోపబాలురు, దనుఁ గొలువఁగ రామఁ గూడి తనువు గలుగుచుం
దనుగమనంబునఁ గృష్ణుఁడు, తనుమధ్యలు మెచ్చ నీల తనురుచిఁ దనరెన్. 301

వ. మఱియు నాకుమారుండు దినదినంబునకు సంచారసంభాషణదక్షుండై. 302

ఉ. చప్పుడు సేయ కుండు మని జంకె యొనర్చిన నల్గి పోవఁగా
నప్పుడు బార సాఁచి తను నప్పలు విందులు వచ్చి రంచు న
వ్వొప్పఁగఁ జీరుతల్లి దెస కొత్తిలి కృష్ణుఁడు రంతు సేయుచు
న్నెప్పటి వచ్చి చన్గుడుచు నిం పొలయన్ మొలగంట మ్రోయఁగన్ 303

క. వల్లవగృహనవనీతము, లెల్లను భక్షించి వచ్చి యెఱుఁగనిభంగిం
దల్లి గదిసి[3] చిట్టాడుచు, నల్లన చనుఁబువ్వఁ బెట్టు మవ్వా యనుచున్. 304

వ. మఱియు గోపకుమారులం గూడికొని కృష్ణుండు. 305

సీ. గోవల్లభుఁడ నేను గోవులు మీ రని, వడి ఱంకె వైచుచు వంగి యాడు
రాజ నే భటులు మీరలు రం డని, ప్రాభవంబునఁ బెక్కు పనులు వనుచు
నేఁ దస్కరుండ మీ రింటివా రని నిద్ర, వుచ్చి సొమ్ములు గొని పోయి డాఁగు
నే సూత్రధారి మీ రిందఱు బహురూపు, లని చెలఁగుచు నాట లాడఁబెట్టు

తే. మూల లుఱుకును డాఁగురు మూఁత లాడు
నుయ్యెలల నూఁగుఁ జేబంతు లొనర వైచుఁ
జాఱిజీరలఁ జిఱుతల సాటి నిగుడు
శౌరి బాలురతో నాఁడు సమయమందు. 306

వ. మఱియు నాకుమారశేఖరుండు కపటశైశవంబున దొంగజాడలం గ్రీడింప గోపిక లోపికలు లేక యశోదకడకు వచ్చి యిట్లనిరి. 307

1. 'నెఱపూఁతభూతి గాఁగ'. 2. 'కావలి బొట్టు' వ్రా. ప్ర. 3. జట్టాడుచు.

గోపికలు శ్రీకృష్ణునిదుడుకుఁజేఁతల యశోదాదేవితోఁ జెప్పుట.

క. బాలురకుఁ బాలు లేవని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టఁ § బకపక నగి యీ
బాలుం డాలము సేయుచు, నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచె § నంభోజాక్షీ. 308

క. పడఁతీ నీబిడ్డఁడు మా, కడవలలో నున్నమంచి § కాఁగినపాలా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కన, కడవలఁ బోనడిచె నాజ్ఞ § గలదో లేదో. 309

క. మీపాపఁడు మాగృహముల, నాపోవఁగఁ బాలు ద్రావ § నగపడ కున్నం
గోపించి పిన్నపడుచుల, వాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు § వచ్చెం దల్లీ. 310

*మత్తకోకిలము. పుట్టి పుట్టఁడు నేఁడు దొంగిలఁ § బోయి మాయిలు సొచ్చి తా
నుట్టి యందక ఱోళ్లఁ బీఁటలు § నొక్క ప్రోవిడి యెక్కి చే
వెట్టఁ జాలక కుండ క్రిం దొక § పెద్దతూఁ టొనరించి మీ
పట్టి మీఁగడ పాలు చేరలఁ § బట్టి త్రావెఁ దలోదరీ. 311

క. ఆడం జని వీరలపెరుఁ, గోడక నీసుతుఁడు ద్రావి § యొకయించుక తాఁ
గోడలిమూఁతిం దుడిచినఁ, గోడలు మ్రుచ్చనుచు నత్త § గొట్టె లతాంగీ. 312

క. వారిల్లు సొచ్చి కడవలఁ, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి § తుది నాకడవల్
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డ § వాదయ్యె సతీ. 313

క. వేలుపు లఱె నాకంఱెను, వేలుపు మఱి యెవ్వ రనుచు § వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడ్లపై నో, హేలావతి నీతనూజుఁ § డెంగిలిఁ జేసెన్. 314

క. వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మా, పిన్నది యడ్డంబు వచ్చి § పిఱిఁదికిఁ ద్రోవం
జ న్నొడిసి పట్టి చీరెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు § శీతాంశుముఖీ. 315

క. ఇమ్ముగువ దన్ను వాకిటఁ, గ్రుమ్మరుచోఁ జీరి నిలిపి § కొని పేరడుగం
గెమ్మోవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుఱ్ఱఁ § డల్పుఁడె చెప్పుమా. 316

క. చేబంతి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి § భవనము వెనుకన్
మాబిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలువ దెచ్చె § నెలఁతుక తగునే. 317

క. ఇచ్చెలువఁ జూచి మ్రుచ్చిలి, యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు § నరిగెద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాఁ, డిచ్చిఱుతఁడు సుదతి చిత్ర § మిట్టిది గలదే. 318

క. కొడుకులు లే రని యొకసతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగనిఁ § గాఁ గైకొనినం
గొడుకులు గలిగెద రని పై, పడినాఁడది రవ్వ శిశువు § పనులే తల్లీ. 319

క. తలఁగినదానం దల మనఁ, దలఁగక యోచెలికి నాన § తలయెత్తఁగ నీ
తలఁగినచో బెయ్యది యని, తల యూఁచెన్ నీసుతుండు § దగవె మృగాక్షీ. 320

క. వ్రాలఁగ వచ్చిన నీసతి, చూలాలం దలఁగు మనుడుఁ § జూ లగుటకు నే
మూలంబు సెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు సెప్పుదు రె సతులు § పర్వేందుముఖీ. 321

క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటు వోవఁ జూచి § మంతనమునకుం
దగఁ జీరి పొందు నడిగెను, జగముల ము న్నిట్టిశిశువు § సదువంబడెనే. 322

ఆ. నమ్మి నిదురవోవ । నాపట్టిచుంచు మా, లేఁగతోఁకతోడ । లీలఁ గట్టి
వీథులందుఁ దోలె । వెలఁది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన । నవ్వ మేలె. 323

క. నాపట్టిపొట్ట నిండఁగఁ, బైపడి నీపట్టి వెన్న । బానెం డిడినాఁ
డూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నే మైన నీవ । చుమ్ము లతాంగీ. 324

క. తెఱవ యొకతె నిద్రింపఁగ, [1]నెఱిగట్టినవలువ వీడ్చి । నే టగు తేలుం
గఱపించి నీకుమారుఁడు, వెఱచుచు నది [2]పఱవ నగియె । విహితమె సాధ్వీ. 325

క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమున బెనఁగఁ బాము । నీతఁడు వైవం
గోక లెఱుంగక పాఱినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు । గుణమె గుణాఢ్యా. 326

ఆ. తరుణియొకతె పెరుఁగు । ద్రచ్చుచోఁ దుదివంగి, వెన్నఁ బుచ్చునొడిఁగి । వెనుకఁ గదిసి
మగువ నీసుతుండు । మగపోఁడుములు సేయఁ, జాఁగినాఁడు తగదె । చక్కఁ జేయ.

సీ. కలకంఠి మావాడ । గరితల మెల్ల నీ, పట్టి రాఁ గలఁ డని । పాలుపెరుఁగు
లిండ్లలోపల నిడి । యే మెల్లఁ దనత్రోవఁ, జూచుచో నెప్పుడు । సొచ్చినాఁడొ
తలుపులముద్రలుఁ । దాళంబులును బెట్టి, యున్న చందంబున । నున్న వరయ
నొకయింటిలోనాఁడు । నొకయింటిలోఁ బాడు, నొకయింటిలో నవ్వు । నొకటఁ దిట్టు

ఆ. నొకట వెక్కిరించు । నొక్కొక్కచో మృగ, పక్షి ఘోషణములు । పరఁగఁ జేయు
నిట్లు సేసి వెనుక । నెక్కడఁ బోవునో, కానరాఁడు రిత్త । కడవ లుండు. 328

క. కడులచ్చి గలిగె నేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక । కొడుకుల నగుచున్
బడుగులవాడలపైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు । విమలేందుముఖీ. 329

క. ఓయమ్మ నీకుమారుఁడు, మాయిండ్లను బాలుఁ బెరుగు । మన నీఁ డమ్మా
పోయెద మెక్కడి కైనను, మాయన్నలసురభులాన । మంజులవాణీ. 330

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబు లైనబాలకృష్ణునివినోదంబులు దమయుంపుఁ జేయు ప్రసాదంబు లని యెఱుంగక దూఱుచున్నగోపికలకు యశోద యిట్లనియె. 331

క. చన్ను విడిచి యిట్టటు చనఁ, డెన్నఁడుఁ బొరుగిండ్లత్రోవ । లెఱుఁగఁడు నేఁడుం
గన్నులు దెఱవనిమాయీ, చిన్నికుమారకుని నవ్వ । సేయుం దగునే. 332

తే. అన్య మెఱుఁగఁడు తనయంత । నాడుచుండు, మంచివాఁ డితఁ డెగ్గులు । మానరమ్మ
రామలార త్రిలోకాభి । రామలార, తల్లులార గుణవతీమ । తల్లులార. 333

వ. అని వారల నొడంబఱిచి పంపి కొడుకుం గోపింపం జాలక యుండె నిట్లు. 334

మృద్భక్షణవిశ్వరూపప్రదర్శనాద్యభివర్ణనము.

ఉ. కాంతలు దల్లితోఁ దనవి । కారము లెల్ల గణింప భీతుఁ డై
శాంతునిసొంపునం బరమ । సాధునిపెంపున గోలమాడ్కి వి
భ్రాంతుని కైవడిన్ జడుని । భంగిఁ గుమారకుఁ డూరకుండె నే

1. నెఱిఁ గట్టినవలువ. 2. యఱవ.

వింతయు లేక తల్లికుచ § [1]వేదిక నొదల మోపి యాడుచున్. 335

వ. అంత నొక్కనాఁడు బలభద్రప్రముఖు లైనగోపకుమారులు వెన్నుండు మన్ను దినె నని చెప్పిన యశోద బాలుని కేలు వట్టికొని యి ట్లనియె. 336

క. మ న్నేటికి భక్షించెదు, మన్నియమము లేల నీవు § మన్నింపవు మీ యన్నయు సఖులును జెప్పెద, రన్నా మ న్నేల మఱి ప § దార్థము లేదే. 337

వ. అని పలికిన ముగుదతల్లికి [2]నెఱవాదిదంట యైనకొడు కి ట్లనియె. 338

శా. అమ్మా మన్ను దినంగ నే శిశువనో § యాఁకొంటినో వెఱ్ఱినో
నమ్మం జూడకు వీరిమాటలు మదిన్ § స న్నీవు గొట్టంగఁ దా
రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కా § దేనిన్ మదీయాస్యగం
ధ మ్మాఘ్రాణము సేసి నావచనముల్ § దప్పైన దండింపవే. 339

వ. అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడామనుజబాలకుం డైన యీశ్వరుండు తననోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన. 340

క. ఆ లలితాంగి గనుంగొనె, బాలునిముఖమందు జలధి § పర్వతవనభూ
గోళ శిఖి తరణి శశి ది,క్పాలాది కరండ మైన § బ్రహ్మాండంబున్. 341

వ. కనుంగొని. 342

మ. కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసం § కల్పార్థమో సత్యమో
తలఁపన్ నేరక యున్నదాననొ యశో § దాదేవిఁ గానో పర
స్థలమో బాలకుఁ డెంత యీతనిముఖ § స్థం బై యజాండంబు ప్ర
జ్వల మై యుండుట కేమి హేతువొ మహా § శ్చర్యంబు చింతింపఁగన్. 343

ఆ. బాలమాత్రుఁ [3]డైన § బాలునిముఖమందు, విశ్వ మెల్ల నెట్లు § వెలసియుండు
బాలుభంగి నితఁడు § భాసిల్లుఁ గాని స,ర్వాత్ముఁ డాదివిష్ణుఁ § డగుట నిజము.

వ. అని నిశ్చయించి. 345

ఆ. ఏ మహాత్మువలన § నీవిశ్వ మంతయుఁ, గానఁబడిన బుద్ధి § కంప మయ్యె
నా మహాత్ము నితని § నఖిలలోకాధారు, నార్తు లెల్లఁ బాయ § నాశ్రయింతు.

క. నామగఁడు నేను గోవులు, నీమందయు గోపజనులు § నిబ్బాలుని నె
మ్మోమున నున్నవిధము గని, యేమఱితిమి గాని యీశుఁ § డీతఁడు మాకున్.

వ. అని తన్నుఁ బరమేశ్వరుం డని తలంచుచున్నయశోదయందు నాకృష్ణుండు వైష్ణవమాయం బొందించిన. 348

క. జడనుపడి యెఱుక సెడి యా, పడఁతుక సర్వాత్ముఁ డనుచుఁ § బలుకక యతనిం
గొడు కని తొడపై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మమత § గావించె నృపా. 349

వ. అనిన విని రాజి ట్లనియె. 350

1. పీఠిక. 2. నెఱదంట. 3. 'డగుసలీలుని' అ. ప్ర. 4. నీమందల సఖులుఁ బతులు.

ఆ. జగదధీశ్వరునకుఁ [1]జన్నిచ్చుతల్లిగా, నేమి నోము నోఁచె నీయశోద
పుత్త్రుఁ డనుచు నతనిఁ బోషించుతండ్రిగా, నందుఁ డేమి సేసె నందితాత్మ.

క. ప్రబ్బినభక్తిని హరిపైఁ, గబ్బంబులు సెప్పి కవులు కైవల్యశ్రీ
గబ్బుదు రట హరిపోషణ, మబ్బినతలిదండ్రు లెచటి కబ్బుదురో తుదిన్.

వ. అనిన విని రాజయోగికి శుకయోగి యిట్లనియె. 353

నందయశోదలపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

సీ. అవనీశ విను ద్రోణుఁ డనువాఁడు వసువుల, యందు ముఖ్యుఁడు ధర యతనిభార్య
వారి నిద్దఱ బ్రహ్మ వసుధపై జన్మింపుఁ, డంచుఁ బంచిన వార లతనిఁ జూచి
విశ్వేశ్వరుం డైన విష్ణుసేవారతి, మా కిచ్చి తేనియు మహి జనింతు
మనవుడు నట్ల కా కనియె వేల్పులపెద్ద, యాద్రోణుఁ డీనందుఁ డై జనించె

ఆ. ధర యశోద యయ్యె దనుజేంద్రవైరియుఁ, గమలగర్భుమాట గారవించి
తల్లిదండ్రు లనుచుఁ దగ వారి మన్నించె, నధికభక్తి వారు నలరి రిట్లు.

వ. అంత నొక్కనాఁడు దనయింటిపాప లందఱు నయ్యోపనులందుఁ బంపువడి పోయిన నందసుందరి సంరంభంబునం దరికంబంబుకడకుదురున నొక్కదధికుంభంబు వెట్టి మిసిమి గలమీఁగడపెరుఁగు గూడం బోసి పీఁక నాఁకత్రాడు కవ్వంబున నలవరించి.

యశోద దధిభాండవికలనాదులు సేసినకృష్ణునిఁ బట్టుకొనుట.

సీ. కరకమలారుణ కాంతిఁ గవ్వపుఁద్రాఁడు, పవడంపునునుఁదీవ పగిది మెఱయఁ
గ్రమముతో రజ్జు వా కర్షింపఁ బాలిండ్లు, వీడ్వడి యొండొంటి వీక నొత్తఁ
గుచకుంభములమీఁది కొంగు జాఱఁగఁ జిక్కు, వడుచు హారావళి బయలుపడఁగఁ
బొడమిన చెమటతోఁ బొల్పారు నెమ్మోము, మంచు పైపడినప ద్మంబుఁ దెగడఁ

తే. గౌను నులియంగఁ గంకణ క్వణన మెసఁగఁ
దుఱుము బిగ వీడఁ గర్ణికా ద్యుతులు మెఱయ
బాలు నంకించి పాడెడి పాటవలనఁ
దఱువు లిగు రొత్తఁ బెరుఁ గింతి దరువఁ జొచ్చె. 356

వ. ఆ సమయంబున. 357

క. సుడియుచు వ్రాలుచుఁ గెదుకుచుఁ, సడి గొట్టుచు నమ్మ రమ్మ చన్నిమ్మనుచున్
వెడవెడగంతులు వైచుచుఁ, గడవఁ గదిసి బాలకుండు కవ్వముఁ బట్టెన్.

క. కవ్వముఁ బట్టిన ప్రియసుతు, నవ్వనరుహనేత్ర దిగిచి యంకతలమునన్
నవ్వుచు నిడుకొని కూఁకటి, దువ్వుచుఁ జన్నిచ్చె నతఁడు దూఁటుచుఁ గుడిచెన్.

మ. కడుపారం జనుఁబాలు ద్రావనిసుతుం గంజాక్షి పీఠంబుపై
నిడి పొంగారెడిపాలు డించుటకు [2]నై యేఁగంగఁ దద్బాలుఁ డె

1. జనియించుతల్లిగా. 2. బోయెం జూచి.

క్కడుఁగోపంబున వాఁడిఱాత దధిమ । త్కుంభంబు వోఁ గొట్టి తెం
పడరం గుంభములోనివెన్నఁ దినె మి । థ్యాసంకులద్బాష్పుఁ డై. 360

వ. అంత నాలోలలోచన పాలు డించి వచ్చి వికలంబు లయినదధికుంభశకలం
బులఁ బొడగని తుంటకొడుకు వెన్న దింట యెఱింగి నగుచు [1]నాగలబికానిం
గానక చని చని. 361

ఆ. వికచకమలనేత్ర । వే ఱోకయింటిలో, వెలయ ఱోలు దిరుగ । వేసి యెక్కి
యుట్టిమీఁదివెన్న । నులుకుచు నొకక్రోఁతి, పాలు సేయుచున్న । బాలుఁ గనియె.

మ. కని చేతన్ సెలగోల వట్టికొనుచుం । గా నిమ్ము గా నిమ్ము రా
తనయా యెవ్వరియందుఁ జిక్కవడ నే । దండంబునుం గాన నే
వినివారంబునఁ బొంద నేవెఱపు నే । విభ్రాంతియుం జెంద ము
న్ననియో నీ విటు నన్నుఁ గైకొనమి నేఁ । డారీతి సిద్ధించునే. 303

వ. అని [2]యదలించుచుఁ గొడుకునడవడిం దలంచి తనమనంబున. 364

సీ. బాలుఁ డీతం డని । భావింతు నందునా, యేపెద్దలును నేర । రీక్రమంబు
వెఱ పెఱుంగుటకునై । వెఱపింతు నందునా, కలిగి లే డొక్కఁడు । గాని లేఁడు
వెఱపుతో నాబుద్ధి । వినిపింతు నందునా, తనఁ దాన యై [3]బుద్ధిఁ । దప్ప కుండు
నొం డెఱుంగక యింట । నుండెడి నందునా, చొచ్చిచూడని దొక । చోటు లేదు

ఆ. తన్ను నెవ్వరైనఁ । దలపోయఁ బాఱెడి, యోజ లేదు భీతి । యొకటి యెఱుఁగఁ
డెలమి నూరకుండఁ । డెక్కసక్కము లాడుఁ, బట్టి శాస్తిసేయు । భంగి యెట్లు.

వ. అని వితర్కించి. 366

క. లాలనమున బహుదోషము, లోలిం బ్రాపించుఁ దాడ । నోపాయములం
జాల గుణంబులు గలుగును, బాలురకును దాడనంబ । పథ్యం బరయన్. 367

వ. అని నిశ్చయించి కేల నున్నకోల జళిపించి బాలా నిలు నిలు మని బగ్గుబగ్గున
నదల్చుచుఁ దల్లి దగ్గఱిన బెగ్గడిలినచందంబున నగ్గలిక సెడి ఱోలు డిగ్గ నుఱికి.

క. గజ్జెలు గల్లని మ్రోయఁగ, నజ్జలు ద్రొక్కుటలు మాని । యతిజవమున యో
షిజ్జనములు నగఁ దల్లియుఁ, బజ్జం జనుదేర నతఁడు । పరు విడె నధిపా. 369

వ. అప్పుడు. 370

మ. స్తనభారంబున డస్సి క్రుస్సి [4]యసదై । జవ్వాడుమధ్యంబుతో
జనితస్వేదముతోఁ జలత్కబరితో । స్రస్తోత్తరీయంబుతో
వనజాతేక్షణ గూడఁబాఱి యెయిదెన్ । వారించుచున్ వాకిటన్
ఘనయోగీంద్రమనంబులున్ వెనుకొనం । గా లేనిలీలారతున్. 371

వ. ఇట్లు గూడం జని. 372

సీ. స్తంభాదికంబులు । దనకు నడ్డం బైన, నిట్టట్టు సని పట్ట । సీనివాసి

1. నాకలభి_నాకలభ_కాని. 2. మందలించుచు_మూదలించుచు. 3. తుది. 4, యసు దె.

నీతప్పు సైరింపు ✽ మింక దొంగిలఁ బోవ, నే నని మునుముట్ట ✽ నేర్చువానిఁ
గాటుక నెఱయంగఁ ✽ గన్నులు నులుముచు, వెడలుకన్నీటితో ✽ వెగచువాని
నేదెస వచ్చునో ✽ యిదియని పలుమాఱు, [1]సురుఁగుచక్కటిఁ బాఱఁ ✽ జూచువానిఁ

ఆ. కూడఁ బాఱి పట్టు ✽ కొని వెఱపించుచుఁ, జిన్నివెన్నదొంగ ✽ చిక్కెననుచు
నలిగి కొట్టఁ జేతు ✽ లాడక పూఁబోఁడి, కరుణతోడ బాలుఁ ✽ గట్టఁ దలఁచి. 374

వ. ఇట్లనియె.

క. మీ రెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు, గారా యెన్నఁడును వెన్న ✽ గానరఁట కదా
చోరత్వం బించుకయును, నేరరఁట ధరిత్రి నిట్టి ✽ నియతులు గలరే. 375

క. [2]పట్టాసపడక నిన్నుం, బట్టెద మని చలముగొనినఁ ✽ బట్టుట పెట్టే
పట్టువడ వండ్రు పట్టీ, పట్టుకొనన్ నాకుఁ గాక ✽ పరులకు వశమే 376

క. ఎక్కడనైనను దిరిగెద, వొక్కయెడన్ గుణము గలిగి ✽ యుండవు నియమం
బెక్కడిది నీకు మఱచినఁ, జక్కనఁ బోయెదవు పెక్కు ✽ జాడలఁ బుత్త్రా. 377

సీ. తోయంబు లివి యని ✽ తొలఁగవు చొచ్చెదు, తలఁచెదు గట్టైనఁ ✽ దరల నెత్త
మంటితో నాటలు ✽ మానవు కోరాడె, దున్నత స్తంభంబు ✽ లూఁపఁ బోయె
దన్యుల నల్పంబు ✽ లడుగంగఁ బాఱెదు, రాచవేటలఁ జాల ✽ అవ్వదెచ్చె
దలయవు నీళ్లకు ✽ నడ్డంబు గట్టెదు, ముసలివై హరివృత్తి ✽ మొనయఁ జూచె

ఆ. దంబరంబు మొలకు ✽ నడుగవు తిరిగెద, వింకఁ గల్కితనము ✽ లేల పుత్త్ర
నిన్ను వంప వ్రాల్ప ✽ నే నేర ననియె నీ, విట్లు క్రిందు మీఁదు ✽ నెఱుఁగకునికి.

ఉలూఖలబంధనయమళార్జునభంజనాద్యభివర్ణనము.

వ. అని మర్మంబు లెత్తి పలికి. 379

క. ఆలలన గట్టె ఱోలన్, లీలన్ నవనీతచౌర్య ✽ లీలుం బ్రియవా
గ్జాలుం బరివిస్మితగో, పాలున్ ముక్తాలలామ ✽ ఫాలున్ బాలున్. 380

క. ఱోలను గట్టువడియు న, బ్బాలుఁడు విలసిల్లె భక్త ✽ పరతంత్రుం డై
యాలానసన్నిబద్ధవి, శాలమదేభేంద్రకలభ ✽ సమరుచి నధిపా. 381

క. వెలిలోను మొదలుతుదినడు, ములు లేక జగంబుతుదియు ✽ మొదలున్ నడుమున్
వెలియును లోనగు నీశ్వరు, నలవడునే కట్టఁ బ్రణతు ✽ రాలి గాకున్నన్. 382

ఆ. పట్టి యెల్లఁబోఁటి ✽ పట్టి యీతం డని, కట్టి తలఁపుతోడఁ ✽ గట్టెఁ గాక
పట్టికడుపు పెక్కు ✽ బ్రహ్మాండములు పట్టు, నెఱిఁగెనేనిఁ దల్లి ✽ యేలకట్టు. 383

క. చిక్కఁడు సిరికౌఁగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగి ✽ చిత్తాబ్జములం
జిక్కఁడు శ్రుతిలతికావలిఁ, జిక్కె నతఁడు లీలఁ దల్లి ✽ చేతన్ ఱోలన్. 384

వ. ఇట్లు గ్రద్దన నాముద్దియ ముద్దులకొడుకని యుదరంబు గట్టఁ జదురం బని

1. సొలయుచు చక్కటిఁ 'సురుఁగుచుఁ గ్రేఁగంటఁ' అ. ప్ర. 2. 'పట్టినఁ బట్టువడనినినుఁ' అ. ప్ర.

చక్క నొక్కత్రాడు సుట్టిన నది రెండంగుళంబులు గడమపడియె మఱియు నొక్కబంధనంబు సంధించి వలగొనిన నంతియ కొఱంత యయ్యె వెండియు నొక్కపాశంబు గూర్చి పరివేష్టించిన వెల్తి సూపె నిట్లు. 385

క. తజ్జనని లోఁగిటం గల, రజ్జుపరంపరలఁ గ్రమ్మఱ సుతుఁ గట్టన్
బొజ్జ దిరిగి రా దయ్యె జ, గజ్జాలము లున్నబొజ్జఁ గట్టన్ వశమే. 386

వ. అప్పు డాయవ్వయు గోపికలును వెఱంగుపడిరి తదనంతరంబ. 387

ఆ. ఒడలఁ జెమట లెగయ నుత్తరీయము జాఱ, వీడియున్నతుఱుము విరులు రాలఁ
గట్ట రానితన్నుఁ గట్టెద నని చింతఁ, గట్టుకొనినతల్లిఁ గరుణఁ జేసి. 388

క. బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు, బాధింపఁ బెనంగుజననిఁ బాలార్చి సుహృ
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టువడియెఁ బాటింప నృపా. 389

క. సంగడిఁ దిరిగెడుశంభుఁడు, సంగాశ్రయ మైనసిరియు నాత్మజుఁడై యు
ప్పొంగెడిపద్మజుఁడును గో, పాంగనక్రియఁ గరుణ వడయ రఖిలేశ్వరుచేన్. 390

క. జ్ఞానులచే మానులచే, దానులచే యోగసంవిధానులచేతం
బూని నిబద్ధుం డగునే, శ్రీనాథుఁడు భక్తియుతుల చేతంబోలెన్. 391

వ. అంత నయ్యశోద యింటికడం బనులవెంటం దిరుగఁ గృష్ణుండు దొల్లి నారదు శాపంబున నిరుమద్దులై యున్ననలకూబరమణిగ్రీవులను గుహ్యకుల నిద్దఱంగని ఱోలీడ్చుకొని చనియె నని చెప్పిన శుకయోగివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 392

క. నారదుఁ డేల శపించెను, వా రావృక్షత్వమునకు వచ్చినపనికిం
గారణ మెయ్యది యోగికు, లారాధ్య యెఱుంగఁ జెప్పు మయ్య వినియెదన్.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె మున్ను కుబేరునికొడుకు లిరువురు శంకరకింకరు లై యహంకరించి వెండికొండమీఁద విరులతోఁటలం బాడెడిచేడియలం గూడి కొని కరేణుసంగతంబు లైనయేనుంగులభంగి సురంగంబు లైనమందాకినీ తరంగంబులం గ్రీడింప నారదుండు వచ్చిన నచ్చెలువలు సెచ్చెర వలువలు ధరియించిరి మదిరాపానపరవశులు గావున వార లిరువురు వివస్త్రు లై మెలంగుచున్న నా మునీశ్వరుండు చూచి శపియించువాఁ డై ప్రతీతంబుగా నొక్క గీతంబువాడె వినుము. 394

శా. సంపన్నుం డొరుఁ గాన లేఁడు తనువున్ సంసారమున్ నమ్మి హిం
సింపం జూచు దరిద్రుఁ డెత్తువడి శుష్కీభూతుఁ డై యుక్కి హిం
సింపం డన్యుల నాత్మకున్ సములుగాఁ జింతించు నట్లౌటఁ ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ దారిద్ర్య మూహింపఁగన్. 395

వ. అని గీతంబు వాడి తనమనంబున. 396

క. కలవానిసుతుల మనుచును, గలకంఠులతోడఁ గూడి కానరు పరులం
గలలో నైనను వీరికిఁ, గలక్రొవ్వడఁగించి బుధులఁ గలుపుట యొప్పున్. 397

వ. అని చింతించి విజ్ఞానవిశారదుం డగునారదుండు నలకూబరమణిగ్రీవులం జూచి మీరలు శ్రీమదాంధులరు గావున భూలోకంబున నర్జునతరువు లై నూఱుదివ్య వర్షంబు లుండుం డటమీఁద గోవిందచరణారవింద పరిస్పందంబున. 398

క. ముక్తుల రై నారాయణ, భక్తుల రై పరమసాధు ♦ భావశ్రీసం
సక్తుల రై సురలోక, వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాదు ♦ వాక్యముకతనన్. 399

వ. అని యిట్లు వలికి నారదుండు నారాయణాశ్రమంబునకుం జనియె వారిరువురును సంగడిమద్దు లైరి పరమభాగవతుం డైననారదుమాటలు వీటింబుచ్చక పాటించి.

క. ముద్దులతక్కరిబిడ్డఁడు, మద్దులఁ గూల్పంగఁ దలఁచి ♦ మసలక త్రా నా
మద్దికవ యున్నచోటికి, గ్రద్దన ఱో లీడ్చుకొనుచుఁ ♦ గడఁకం జనియెన్. 401

వ. చని [1]యాయూర్జితమహాబలుండు నిజోదరదామ సమాకృష్యమాణతిర్యగ్భవదులూఖలుం డై యారెండుమ్రాఁకులనడుమం జొచ్చి ముందటికి నిగుడుచు. 402

క. బాలుఁడు ఱో లడ్డము దివ, మూలంబులు వెకలి విటప ♦ ములు విఱిగి మహా
భీలధ్వనిఁ గూలెను శా, పాలస్యవివర్జనములు ♦ యమళార్జునముల్. 403

వ. ఇట్లు నిర్మూలంబు లయి పడినసాలంబులలోనుండి కీలికీలలు వెల్వడుపోలికి నెక్కుడుతేజంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లం బ్రసిద్ధు లైనసిద్ధు లిద్దఱు వెడలి వచ్చి ప్రబుద్ధు లై భక్తలోకపాలకుం డైనబాలకునకు మ్రొక్కి లేచి కరకమలంబులు మొగిచి యి ట్లనిరి. 404

క. బాలుఁడవె నీవు పరుఁడ వ, నాలంబుఁడ వధిక యోగి ♦ వాద్యుఁడవు తను
స్థూలాకృతి యగువిశ్వము, నీలీలారూప మండ్రు ♦ నిపుణులు కృష్ణా. 405

సీ. ఎల్లభూతంబుల ♦ కింద్రియాహంకృతి, ప్రాణంబులకు నధి ♦ పతివి నీవ
ప్రకృతియుఁ బ్రకృతిసం ♦ భవమహత్తును నీవ, వీని కన్నిటికిని ♦ విభుఁడ వీవ
ప్రాకృతగుణవికా ♦ రములఁ బొందక పూర్వ, సిద్ధుఁడ వగునిన్నుఁ ♦ జింత సేయ
గుణవృతుం డోపునే ♦ గుణహీన నీయంద, కలగుణంబుల నీవ ♦ కప్పఁబడుదు

తే. మొదల నెవ్వనియవతారకములు శరీరు, లందు సరిదొడ్డు లేనివీర్యములఁ దనువు
లడర జన్మించి వారలయందుఁ జిక్క, వట్టిపరమేశ మ్రొక్కెద ♦ మయ్య నీకు.

క. భువనములు సేయఁ గావఁగ, నవతీర్ణుఁడ వైతి కాదె ♦ యఖిలేశ్వర యో
గివరేణ్య విశ్వమంగళ, కవిసన్నుత వాసుదేవ ♦ కల్యాణనిధీ. 407

ఉపేంద్రవజ్రము. తపస్వివాక్యంబులు ♦ దప్ప వయ్యెన్
నెపంబునం గంటిమి ♦ నిన్నుఁ జూడం
దపంబు లొప్పెన్ మముఁ ♦ దావకీయ
ప్రపన్నులం జేయుము ♦ భక్తమిత్రా. 408

నీపద్యావళు లాలకించుచెవులున్ ♦ నిన్నాడువాక్యంబులున్

1. యాభిజితమహా.

నీపేరం బనిసేయుహస్తయుగముల్ § నీమూర్తిపైఁ జూపులున్
నీపాదంబులపొంత మ్రొక్కుశిరముల్ § నీసేవపైఁ జిత్తముల్
నీపైబుద్ధులు మాకు నిమ్ము కరుణన్ § నీరేజపత్త్రేక్షణా. 409

వ. అని యిట్లు కీర్తించి నమస్కరించినగుహ్యకులం జూచి నగుచు నులూఖలబద్ధుండైనహరి యిట్లనియె. 410

క. తమతమధర్మము దప్పక, సము లై నను నమ్మి తిరుగు § సభ్యులకును బంధము ననుఁజూచిన విరియును, గమలాప్తుఁడుఁ బొడమ విరియు§ఘనతమము క్రియన్.

క. కారుణ్యమానసుం డగు, నారదువచనమునఁ జేసి § ననుఁ బొడగనుటన్
మీరు ప్రబుద్ధుల రైతిరి, చేరున్ నామీఁదితలఁపు § సిద్ధము మీకున్. 412

వ. అని యీశ్వరుండు మీరు మీనెలవులకుం బొం డని యాన తిచ్చిన మహాప్రసాదం బని వలగొని పెక్కు మ్రొక్కు లిడి వీడుకొని నలకూబరమణిగ్రీవు లుత్తరభాగంబున కరిగి రంత నందాదు లయినగోపాలకులు నిర్మూలంబు లయి పడినసాలంబులచప్పుడు పిడుగుచప్పు డని శంకించి వచ్చి చూచి. 413

క. ఈ పాదపములు గూలఁగ, నీపాపఁ డులూఖలమున § నిటు బద్ధుం డై
యేపగిది బ్రదికెఁ గంటిరె, వాపోవఁడు వెఱవఁ డెట్టి § వాఁడో యితఁడున్. 414

ఆ. పిడుగు వడుట గాదు § పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట § గానరాదు
బాలుఁ డితఁడు వట్టి § పడఁ ద్రోవఁ జాలఁడుఁ, దరువు లేల కూలె § ధరణిమీఁద.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబుల నుత్పాతంబులు గావలయు నని శంకింప నక్కడ నున్న బాలకు లిట్లనిరి. 416

క. నందునికొమరుఁడు వినుఁ డీ,సందున మును దూఱి ఱోలు § సరి నడ్డముగా
ముందటికీడ్చిన మద్దులు, గ్రందుకొనం గూలె జనులఁ § గంటి మిరువురన్. 417

వ. అని యిట్లు వలికిన బాలకాలాపంబులు విని (కొందఱు) మిథ్యారూపంబు లని (రి) కొందఱు (నానావిధంబుల) సందేహించి రంత నందుండు వికసితముఖారవిందుం డగుచుఁ బట్టికట్టు విడిచె నట్టియెడఁ దన తెఱం గెవ్వరు నెఱుంగ కుండవలె నని తవరకుమారుండు. 418

ఉ. పాడున్ మందునిభంగి గోపవనితల్ § పాణిధ్వనుల్ సేయఁగా
నాడున్ జంత్రముకైవడిం బరవశుం § డై హస్తముల్ ద్రిప్పుచుం
జూడన్ నేరనివానిభంగి [1]జనులం § జూచున్ నగున్ బాలురం
గూడుం బెద్ద''పంపు సేయఁ జనుఁ డాఁ § గున్ [2]మట్టెఁ జిట్టాడుచున్. 419

క. చుం చెదుగుఁ బాలు [3]పుడిసెఁ డు,దంచితముగఁ ద్రావు మనుచుఁ§ద్రావి జననితోఁ
జుం చెదుగ దనుచు లీలా,చుంచుం డై యతఁడు చుంచుఁ § జూపు నరేంద్రా.

క. నెలగోల వట్టుకొని జల, కలశములో నీడఁ జూచి § కలశగతుం డై

1. నడచుం. 2. దూఁగుఁ జిట్టాడుచున్. 3. గుడిపెఁ డు.

సెలగోలఁ బాపఁ డొకఁ డదె, తలఁచెఁ ననుఁ గొట్ట ననుచుఁ ‡ దల్లికిఁ జెప్పెన్.

క. భిక్షులు వచ్చెద రేడ్చిన, భిక్షాపాత్రమున వైచి ‡ [1]బెగడించి నినున్
శిక్షించెద రని చెప్పిన, భిక్షులఁ గని తల్లి నొదిఁగి ‡ భీతిల్లు నృపా. 422

నందాదులు బృందావనంబునకు నరుగుదెంచుట.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బహువిధంబులఁ గపటబాలలీలల వినోదింప బృహద్వనంబున నందాదు లైనగోపవృద్ధులు మహోత్పాతంబు లగుటయు వానివలన బాలుం డుత్తరించుటయుఁ జూచి యేకాంతంబున నొక్కనాఁడు విచారింప నుపనందుం డను వృద్ధగోపకుండు దనయెఱుక మెఱసి యి ట్లనియె. 423

ఉ. ఇక్కడ నుండు రే మనుజు ‡ లీమనకృష్ణున కెగ్గు సేయఁ గా
[2]రక్కసురాలు చన్నొసఁగె ‡ రాలపయిన్ సుడిగాలి వైచెఁ బైఁ
గ్రిక్కిఱియం దరుల్ వడియెఁ ‡ గేశవుసత్కృపఁ దప్పెఁ జాలు నేఁ
డెక్కడ కైనఁ బోవలయు ‡ నిం కిట గోపకులార వింటిరే. 424

క. కసవు గల దిరవు పసులకు, లసదద్రినదీమహీజ ‡ లతికావలిపెం
పెసఁగును గాఁపురమునకును, బొసఁగును బృందావనంబు ‡ పోదఁ డచ్చటికిన్.

వ. అని పలుకునుపనందునిపలుకుల కార్యు లైనగోపకు లిదియ కార్యంబుమందల యని కొందలమందక యాలమందల నమంద గమనంబున ముందర నడవం బనిచి పిఱుందం గ్రందుకొన కుండ బాలవృద్ధనారు లెక్కిన తేరులు సాగించి తారు తను త్రాణతూణబాణధరు లై విండ్లఁ బట్టుకొని నడవ బండ్లవెనుకం గొమ్ము లిమ్ములం బూరించుచు నవార్యంబు లగుతూర్యరవంబుల నాగ్యపురోహితసమేతు లై వేడుకలు కొనలు నిగుడ మొన లేర్పఱచుకొని పావనం బగుబృందావనంబునకుం జని రప్పుడు. 426

తరలము. పసుపులాడి యురోజకుంకుమ ‡ పంకశోభిత లై లస
ద్వసన లై కచభారచంపక ‡ దామ లై సులలామ లై
పసిఁడిమాడలకాంతు లుబ్బులఁ ‡ బర్వఁ దేరులమీఁదఁ బెం
పెసఁగఁ బాడిరి వ్రేత లాహరి ‡ హేల లిం పగునేలలన్. 427

వ. అప్పుడు రోహిణీయశోద లేకరథంబునఁ బరిపూర్ణమనోరథ లై రామకృష్ణుల ముందట నిడుకొని వారలవినోదంబులకుఁ బ్రమోదంబు నొందుచుం జని రిట్లు గోపకులు బృందావనంబు సొచ్చి యం దర్ధచంద్రాకారంబుగ శకటసందోహంబు నిలిపి మందల విడియించి వసియించిరి. 428

క. చెందిరి బలమాధవు లభినందించుచుఁ బరమపావ ‡ న ముదంచితకా
ళిందీసంజీవనమున్, బృందావనమున్ మునీంద్ర ‡ బృందావనమున్. 489

వ. ఇట్లు బృందావనంబుఁ జెంది యందుఁ గొంతకాలంబునకు రామకృష్ణులు సమాన

1. భిగియించి, 2. రక్కసరాలు,

వయస్కులైన గోపబాలకులం గూడికొని వేడుక లాడుకొన దూడలఁ
గాచుచు ననేకక్రీడలకుం జొచ్చి. 430

సీ. వేణువు లూఁదుచు వివిధరూపములతో, గంతులు వైతురు కౌతుకమున
గురుకంబళాదుల గోవృషంబులఁ బన్ని, పరవృషభము లని ప్రతిఘటింతు
రల్లులు దట్టించి యంఘ్రులగజ్జెలు, మొరయఁ దన్నుదు రోలి ముమ్మరముగఁ
బన్నిదంబులు వైచి ఫలమంజరులు గూల్చి, ప్రేటులాడుదురు ప్రావీణ్య మొప్ప
తే. వన్యజంతుచయంబుల వానివాని, పదురు వదరుచు వంచించి పట్టఁ బోదు
రంబుజాకరములఁ జల్లులాడఁ జనుదు, రాకుమారులు బాల్యవిహారు లగుచు.

క. పోరుదురు గికురు వొడుచుచుఁ, దూఱుదురు భయంబు లేక తోరపుటిరవుల్
జాఱుదురు ఘనశిలాతటి, మీఱుదు రెన్నంగ రాని మెలఁకువల నృపా. 432

వ. అంత నొక్కనాఁడు యమునాతీరంబున నాకుమారులు గోపకుమారులుం దారుఁ
గ్రేపుల మేప నొక్కరక్కసుండు క్రేపురూపున వచ్చి వారల హింసింపందలంచి.

వత్సాసురబకాసురులవధము

క. క్రేపులయఱ్ఱులు నాకుచుఁ, గ్రేపులలో నిదియె మంచి క్రే పనఁగఁ గడుం
జూపట్టి భక్తసంగతిఁ, గ్రేపై చనువానిమ్రోలఁ గ్రేపై తిరిగెన్. 434

వ. వాని నెఱింగి కృష్ణుండు రామునకుం జెప్పి. 435

చ. ఇది యొకమంచిలేఁగ వినుఁ డెంతయు నొప్పెడి నంచు దాని త
త్పదములుఁ దోఁకయుం బిగియఁ బట్టి చెలంగి వెలంగమ్రానితోఁ
జదియఁగ నొక్కపెట్టు గొని చంపెఁ గుమారుఁడు లేఁగరక్కసుం
గుదులుకొనంగ బాలకులు గో యని యార్వ నఖర్వలీలతోన్. 436

వ. ఇట్లు రక్కసుండు ప్రేటువడి విశాలం బగుసాలంబుతో నేలం గూలె నప్పుడు.

క. గొంగడు లెగురఁగ వైచుచుఁ, జంగున దాఁటుచును జెలఁగి చప్పట లిడుచుం
బొంగుచుఁ గృష్ణునిఁ బొగడుచుఁ, ద్రుంగినరక్కసునిఁ జూచి తుళ్ళిరి కొమరుల్.

వ. ఆ సమయంబున వేలుపులు విరులవానలు గురియించి రిట్లు. 439

క. వత్సములపగిది జగముల, వత్సలతం బనుపఁ జూచు వాఁడై యుంటన్
వత్సముల మేపు చుండియు, వత్సాసురుఁ జంపె భక్తవత్సలుఁ డధిపా. 440

వ. మఱియు నొక్కనాఁడు రేపకడ గోపకుమారులు క్రేపులం గొంచు నడవికిం
జని యెండం బడి మెండుకొనినదప్పిని బెండువడినతమతమ లేఁగకదుపుల నేర్ప
రించి (నిలువరించుకొని) కలంకంబు లేనియొక్కకొలంకున నీరు ద్రావించి
తారును జలపానంబు సేసి వచ్చునెడ నందు. 441

క. అకలంకులు బాలురు గని, రకుటిలదంభోళిహతసితాద్రిశిఖరరూ
పకమున్ హరిహింసారంభకమున్ బకమున్ విశాల భయదాంబకమున్.

వ. కని దానియొడలిపొడవునకు వెఱఁగుపడి చూచు చుండ. 443

ఆ. ఎల్ల పనులు మాని ♦ యేకాగ్రచిత్తుఁ డై, మౌనివృత్తి నితర ♦ మమత విడిచి
వనములోన నిలిచి ♦ వనజాక్షుపై దృష్టిఁ, జేర్చి బకుఁడు దపసి ♦ చెలువుఁ దాల్చె.

వ. ఇవ్విధంబున నొదుఁగు వెట్టుకొనియుండి. 445

ఉ. చంచువు దీటి పక్షములు ♦ జల్లున విచ్చి పదంబు లెత్తి కు
ప్పించి నభంబుపై కెగసి ♦ భీషణఘోషణవక్త్రుఁ డై విజృం
భించి గరుత్సమీరమున ♦ భిన్నము లై తరు లొలిఁ గూలఁగా
మించి బకాసురుం డొడిసి ♦ మ్రింగె సహిష్ణునిఁ జిన్ని కృష్ణునిన్. 446

క. సంగడి లోకము లన్నియు, మ్రింగుచుఁ గ్రక్కుచును బయల ♦ మెలఁగించుచు ను
ప్పొంగెడు వేడుక కాఁడటు, మ్రింగుడు వడె బకునిచేత ♦ మీఁద దెఱిఁగి నృపా.

క. దనుజుఁడు మ్రింగినఁ గృష్ణునిఁ, గనలేక బలాదిబాల ♦ క ప్రముఖులు చే
తను లై వెఱఁ గందిరి చ,య్యనఁ బ్రాణము లేనియింద్రి ♦ యంబులభంగిన్. 448

వ. ఇట్లు మ్రింగుడు వడి లోనికిం జనక. 449

శా. కంఠోపాంతము దొడలన్ మెఱుముచుం ♦ గాలాగ్ని చందంబునం
గుంఠీభూతుఁడు గాక వేండ్ర మగునా ♦ గోపాలబాలున్ జయో
త్కంఠున్ బ్రహ్మగురున్ మహామహిముఁ జ ♦ క్కన్ మ్రింగ రాదంచు [1]సొ
ల్లుంఠం బాడుచు వాఁడు గ్రక్క వెడలన్ ♦ లోకం బశోకంబు గన్. 450

క. క్రక్కి మహాఘోషముతోఁ, జక్కనఁ దనుఁబొడువరాఁగఁ ♦ జంచులు రెండున్
స్రుక్కఁగఁబట్టి తృణము క్రియ, గ్రక్కునవారిసీరెబకునిఁ ♦ గలహోత్సుకునిన్.

వ. అప్పు డానందనందనునిమీఁద వేలుపులు సాలుపులుగా నందనమల్లికాది కుసుమవర్షంబులు హర్షంబునం గురియించిరి దేవవాద్యంబులు మొరసె రామాది గోపకుమారులు ప్రాణంబులతోఁ గూడినయింద్రియంబులుంబోలె గ్రమ్మఱఁ గృష్ణునిం గని రమ్మని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణసహితు లయి లేఁగదాఁటుల మరల దాఁటించుకొని మందగమనంబున మంద కరిగిరి వారలచేత నావృత్తాంతం బంతయు విని వెఱఁగుపడి గోపగోపికాజనంబులు. 452

క. ఆపదలమీఁద నాపద, లీపాపనిఁ జెంది తొలఁగె ♦ నీయర్భకునిం
బైపడినఖలులు దహనునిఁ, బైపడుశలభములపగిదిఁ ♦ బడిరి ధరిత్రిన్. 453

వ. అని పలికిరి మఱియు నారామకృష్ణులు క్రేపులం గాచుతఱి. 454

సీ. కపుల మై జలరాశిఁ ♦ గట్టుదమా యని, కట్టుదు రడ్డంబు ♦ గాలువలకు
మునులు మై తపములు ♦ మొనయుదమా యని, మౌనులై యుండుదురు ♦ మాటలేక
గంధర్వవరుల మై ♦ గానవిద్యలు మీఱఁ, బాడుదమా యని ♦ పాడఁ జొత్తు
రప్సరోజనుల మై ♦ యాడుదమా యని, యాఁడురూపులఁ దాల్చి ♦ యాడఁ జనుదు

ఆ. రమరదైత్యవరుల ♦ మై యబ్ధిఁ ద్రత్తమా, యని సరోవరముల ♦ యందు హస్త

1. 'సోల్లుంఠం' అనియే వ్రా. ప్ర.

దండచయముఁ ద్రిప్పితగుతురు తమయీడు,కొమరు లనుచరింపఁగ గోమరుమిగిలి.

శ్రీకృష్ణుఁడు గోపకులతో బంతిచల్దులు గుడువ వనమున కేఁగుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు రామకృష్ణులు గాంతారంబున బంతిచలుదులు గుడువ నుద్యోగించి ప్రొద్దున లేచి గ్రద్దనం దమయింటిలేఁగకదుపులఁ గదలించి సురంగంబు లగుశృంగంబులు పూరించిన విని మేలుకని సంరంభంబున గోపడింభకులు చలిది కావడులు మూఁపుల వహించి సజ్జంబు లగుకజ్జంబులు గట్టికొని పదత్రాణవేత్రదండధరు లై లెక్కలకు వెక్కసం బైనతమతమక్రేపుకదుపులం జప్పుడించి రొప్పుకొనుచుఁ గాననంబు సొచ్చి కాంచనమణిపుంజగుంజాదిభూషణభూషితు లయ్యును ఫలకుసుమకోరకపల్లవవల్లరులు దొడవులుగా సడికొని కొమ్ము లిమ్ముగ మ్రోయించుచు వేణువులు పూరించుచుఁ దుమ్మెదలం గూడి పాడుచు మయూరంబులతోడం గూడి యాడుచుఁ బికంబులం గలసి కూయుచు శుకంబులఁ జేరి రొదలుసేయుచుఁ బులుఁగులనీడం బాఱుచుఁ బొదరిండ్లం దూఱుచు సరాళంబు లగువాఁగులు గడచుచు మరాళంబులచెంత నడచుచు బకమ్ములం గని నిలుచుచు [1]సారసంబులం జోపి యలంచుచు నదీజలంబులం దోఁగుచుఁ దీవయుయ్యేలల నూఁగుచుఁ బల్లంబులన్ డాఁగుచు దూరంబుల కేఁగుచుఁ గపులసంగడిఁ దరువు లెక్కుచు ఫలంబుల మెక్కుచు రసంబులకుఁ జొక్కుచు నింగికి నిక్కుచు నీడలు సూచి నవ్వుచుఁ గయ్యంబులకుం గాలు ద్రవ్వుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు వ్రాలుచు సోలుచు బహుప్రకారంబుల శరీరవికారంబులు సేయుచు మఱియును. 456

క. ఒకనొకని చల్దికావడి, నొకఁడొకఁ డడకించి దాఁచు నొకఁడొకఁ డది వే
ఱొకనొకని మొఱఁగికొని చన, నొకఁడొకఁ డది దెచ్చి యిచ్చు నుర్వీనాథా.

క. ఒక్కఁడు ము న్నేమఱి చన, నొక్కఁడు బలుబొబ్బ వెట్టు నులికిపడన్ వే
ఱొక్కఁడు మిట్టితటాలున, నొక్కనికనుదోయి మూయు నొక్కఁడు నగఁగన్.

క. తీపు గలకజ్జ మన్యుఁడు, గోపింపఁగ నోడిసి పుచ్చు కొని పో వాఁడుం
బైపడి యడుగఁగ నొక్కఁడు, క్రేపులలో నిట్టు నట్టుఁ గికురించు నృపా. 459

క. వనజాక్షుఁడు ము న్నరిగిన, మునుపడ నే నేనె యతని ముట్టెద ననుచుం
జని మును ముట్టనివానిన్, మును ముట్టినవాఁడు నవ్వు మొనసి నరేంద్రా. 460

వ. ఇవ్విధంబున. 461

ఉ. ఎన్నఁడు నైన యోగివిభు లెవ్వనిపాదపరాగ మింతయుం
గన్నులఁ గాన రట్టిహరిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుచుఁ జెట్టఁ బట్టుచుం
దన్నుచు గ్రుద్దుచున్ నగుచుఁ దద్దయుఁ బైపడి కూడి యాడుచున్
మన్నన సేయు వల్లవకుమారులభాగ్యము లింత యొప్పునే. 462

---

1. గాసారంబులం జొచ్చి కలంచుచు.

క. విందులకును బ్రహ్మసుఖా,నందం బై భక్తగణము నకు దైవత మై
మందులకు బాలుఁ డగుహరి,పొందుఁ గనిరి గొల్ల లిట్టి పుణ్యులు గలరే. 463

వ. అని పలికి (శుకయోగీంద్రుండు మఱియు ని ట్లనియె.) 464

క. అమరు లమృతపానంబున, నమరినవా రయ్యు నేని శాటునిపంచ
త్వముసకు నెదుళ్లుసూతురు, తము నమ్మక యట్టియఘుఁడు దర్పోద్ధతుఁడై. 465

క. బకునికిఁ దమ్ముఁడు గావున, బకమరణము దెలిసి కంసు పంపున గోపా
లకబాలురతోఁ గూడను, బకవైరిని ద్రుంతు ననుచుఁ బటురోషమునన్. 466

క. బాలురప్రాణంబులు గో,పాలురకు మదగ్రజాతు ప్రాణము మా ఱీ
బాలురఁ జంపిన నంతియ, చాలును గోపాలు రెల్ల సమసినవారల్. 467

వ. అని నిశ్చయించి యోజనంబునిడుపును మహాపర్వతంబుపొడవును గొండతుదల మీఱినకోఱలును మిన్ను దన్ని పన్నిననల్లమొగిళ్లపెల్లు గలపెదవులును బిలంబులకు నగ్గలం బైనయిగుళ్లసందులును నంధకారబంధురం బైనవదనాంతరాళంబును దావానలజ్వాలాభీలం బైనదృష్టిజాలంబును వేఁడిమికి నివాసంబు లైన (యుచ్ఛ్వాస)నిశ్వాసంబులును మెఱయ నేల నాలుకలు వఱుచుకొని ఘోరం బగునజగరాకారంబున. 468

క. జాపిరము లేక యిప్పుడు, గ్రేపుల గోపాలసుతులఁ గృష్ణుని [1]తోడన్
గీపెట్టఁగ మ్రింగెద నని, పాపపురక్కసుఁడు త్రోవఁ బడి యుండె నృపా. 469

వ. ఆ సమయంబున. 470

మ. ఒకవన్యాజగరేంద్ర మల్లదె గిరీంద్రోత్సేధ మై దావపా
వకకీలాపరుషప్రచండతరనిశ్వాసంబుతో ఘోర వ
హ్నికరాళాతతజిహ్వతోడ మనలన్ హింసింప నీక్షించుచున్
వికటం బై పడి చాఁగి యున్నది పురోవీథిం గనుంగొంటిరే. 471

వ. అని యొండొరులకుం జూపుచు. 472

మ. బకునిం జంపినకృష్ణుఁ డుండ మనకుం బా మంచుఁ [2]జింతింప నే
టికి రా పోదము దాఁటి కాక యది కౌటిల్యంబుతో మ్రింగుడున్
బకువెంటం జనుఁ గృష్ణుచేత ననుచుం బద్మాక్షు నీక్షించి యు
త్సుకు లై చేతులు వ్రేసికొంచు నగుచున్ దుర్వారు లై పోవఁగన్. 473

వ. వారలం జూచి హరి దనమనంబున. 474

ఉ. అర్భకు లెల్లఁ బాము దివిజాంతకుఁ డౌట యెఱుంగ రక్కటా
నిర్భయు లై యెదుర్కొనిరి నేఁ గల నంచు విమూఢు లంచు నా
విర్భవదాగ్రహాత్మమున వెన్దగులం దమలేఁగపిండుతో
దుర్భరఘోరసర్పఘనతుండబిలాంతముఁ జొచ్చి రందఱున్. 475

1, తొడరం, 2, శంకింప.

వ. అయ్యవసరంబున. 476

శా. వేల్పుల్ సూచి భయంబు నొంద గ్రసనా § వేశంబుతో నుజ్జ్వల
త్కల్పాంతోజ్జ్వలమానజిహ్వాదహనా § కారంబుతో మ్రింగె న
స్వల్పాహీంద్రము మాధవార్పితమనో § వ్యాపారసంచారుల
నల్పాకారుల శిక్యభారులఁ గుమా § రాభీరులన్ ధీరులన్. 477

వ. ఇట్లు పెనుఁబాముచేత మ్రింగుడువడుసంగడికాండ్రగమిం జూచి కృష్ణుండు. 478

ఉ. పసులు లేఁగలుం గలసి § పైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ మా
కొడుకు లదేల రా రనుచు § గోపిక లెల్లను బల్క నేక్రియన్
నోడివెద నేఁడు పన్నగము § నోరికి వీరికి నొక్కలంకెగా
నోడఁబడ నేల చేసె విధి § యోడక సేయుఁ గదయ్య క్రౌర్యముల్. 479

వ. అని తలపోసి నిఖిలలోచనుండును నిజాశ్రితనిగ్రహమోచనుండును నైనతమ్మికంటిమింటితెరువరులు మొఱలిడరక్కసు లుక్కు మిగుల వెక్కసం బగునజగరం (బయి యున్నయన్నరభోజను) కుత్తుకకుఁ [1]బొత్తుగొని మొత్తంబు వెంటనంటం జని తమ్మునందఱిఁ జిందఱవందఱసేసి మ్రింగనగ్గలించునజగరంబుకంఠద్వారంబున సమీరంబు వెడలకుండఁ దనశరీరంబు వెంచి గ్రద్దన మిద్దె సఱిచిన ట్లుండ. 480

క. ఊపిరి వెడలక కడుపున, వా పొదవినఁ బాముప్రాణ § వాతంబులు సం
తాపించి శిరము వ్రక్కలు, వాపికొనుచు వెడలి చనియెఁ § బటుఘోషముతోన్.

శా. క్రూరవ్యాళవిశాలకుక్షిగతులన్ § గోవత్ససంఘంబుతోఁ
గారుణ్యామృత[2]వృష్టిచేత బ్రదుకం § గాఁ జూచి వత్సంబులన్
వారుం దాను దదాస్యవీధి మగుడన్ § వచ్చెన్ ఘనోన్ముక్తుఁడై
తారానీకముతోడ నొప్పెసఁగునా § తారేశుచందంబునన్. 482

ఆ. అమరవరులకొఱకుఁ § గమలజాండం బెల్ల, బలిఁ దిరస్కరించి § బలియువడుగు
గోపసుతులకొఱకుఁ § బాపపుఁబెనుఁబాము, గళము దూఁటుగట్ట § బలియకున్నె.

ఉ. ఆ పెనుఁబాముమేన నొక § యద్భుతమైనవెలుంగు దిక్తటో
ద్దీపకమై వడిన్ వెడలి § దేవపథంబునఁ దేజరిల్లుచుం
గ్రేపులు బాలురున్ బెదరఁ § గృష్ణునిదేహము వచ్చి చొచ్చె నా
పాపఁడు సొచ్చి ప్రాణములఁ § బాసినయంతన శుద్ధసత్త్వమై. 484

క. తనరూపాకమూటయినను, మనమున నిడికొనినఁ బాప § మయుఁ దనగతికిన్
గొని చను హరి దనుఁ మ్రింగినఁ దనుజునిఁ గొనిపోవకున్నె § తనలోపలికిన్. 485

వ. తదవసరంబున సురలు గుసుమవర్షంబులు గురియించిరి మునులు హర్షించిరి రంభాదు లాడిరి గంధర్వులు పాడిరి మేఘంబులు మృదంగంబులభంగి ఘోషించె సిద్ధగణంబులు జయజయభాషణంబుల భాషించె నంత. 486

---

1. బొత్తుగాని. 2. దృష్టిచేత.

శా. ఆ వాద్యంబులు నా మహాజయరవం బా పాట లా యాటలుం
దేవజ్యేష్ఠుఁడు పద్మజుండు విని ప్రీతిన్ భూమి కేతెంచి నేఁ
డీ వత్సార్భకులన్ భుజంగము వడిన్ హింసింప నీబాలకుం
డే వెంటన్ బ్రదికించె మే లనుచు నూహించెం గడున్ నివ్వెఱన్. 487

వ. అంత నయ్యజగరచర్మంబు గొన్నిదినంబుల కెండి పెద్దగాలంబు గోపాలబాలురకుం గేళీబిలం బై యుండె నిట్లు కౌమారవిహారంబున నైదవయేఁటఁ గృష్ణుం డఘాసురునిం దెగఁజూచుటయుఁ దమ్ముం గాచుటయు నాఱవయేఁటి (దైన పౌగండ) వృత్తాంతం బని చిత్తంబుల గోపకుమారులు దలంచుచుండు రని చెప్పిన నప్పుడమిఱేఁ డప్పరమయోగీంద్రున కిట్లనియె. 488

సీ. అయిదేండ్లు కౌమార మటమీఁద నైదేండ్లు, పౌగండమనియెడు ప్రాయమందు
నయిదేండ్లవాఁ డైన యబ్జాక్షుచరితంబు, పౌగండ మని గోప బాలు రెల్లఁ
దలఁతు రంటివి యెట్లు దలఁతురు వారలు, నిరుడు సేసినపని నేఁటి దనుక
వచ్చునే యిది నాకు వరుసతో నెఱిఁగింపు, [1]మనవుఁడు యతిచంద్రుఁ డైనశుకుఁడు

ఆ. యోగదృష్టిఁ జూచి యొక్కింత భావించి, వినుము రాజవర్య వినయధుర్య
పరమగుహ్య మనుచుఁ బలుకుదు రార్యులు, శిష్యజనుల కీవు సేయుతలఁపు.

క. ప్రియురాలివలనివార్తలు, ప్రియజనులకు నెల్లప్రొద్దుఁ బ్రియ మగుభంగిం
బ్రియుఁ డగుహరిచరితంబులు, ప్రియభక్తుల కెల్లయెడలఁ బ్రియములు గావే.

వ. అని పలికి యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె నట్లఘాసురుముఖంబువలనం గడచనినలేఁగకాపరులన్ బ్రదకించి వారును దానునుం జని చని. 491

మ. కనియెం గృష్ణుఁడు సాధునీరము మహాగంభీరముం బద్మకో
కనదాస్వాదవినోదమోదమదభృంగద్వంద్వఝంకారముక్
ఘనకల్లోలలతావితానవిహరత్కాదంబకోలాహల
స్వనవిస్ఫారము మందవాయుజకణాసారంబుఁ గాసారమున్. 492

గోపాలబాలురు కృష్ణునితోఁ గూడి చల్దు లారగించుట.

వ. కని తమ్మికంటి తమ్ములయింటిసొబగునకు నిచ్చ మెచ్చుచుఁ జెచ్చెర గాలి నోలిం గదలెడుకరళ్లతుంపురులజల్లు పెల్లున నొడళ్లు గగురుపొడువఁ గోలంకుఁగెలంకులఁ గాయపండులగెలలవ్రేఁగున వీఁగి పట్టుగలచెట్టుఁదుటుముసీడల నొప్పుచున్న యిసుకతిప్పలవిప్పు సూచి వేడుక పిచ్చలింప నెచ్చెలుల కిట్లనియె. 493

శా. ఎండన్ మ్రగ్గితి రాఁకటం బడితి రింకేలా విలంబింపఁగా
రం డో బాలకులార చల్దిఁ గుడువన్ రమ్యస్థలం బిక్కడీ
దండన్ లేఁగలు నీరు ద్రావి యిరవం దం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండం బై విహరించుచుండఁగ సమం దప్రీతి [2]భక్షింతమే. 494

1. మనుడు నతీంద్రియుఁ డైన. 2. 'భుంజింతమే' వ్రా. ప్ర.

వ. అనిన నగుఁగాక యని వత్సంబుల నుత్సాహంబున నిర్మలంబు లగుజలంబులు ద్రావించి పచ్చికల మొల్లంబులుగల పల్లంబుల నిలిపి చొక్కంబు లగుచల్దుల చిక్కంబుల నక్కడించి. 495

మ. జలజాంతస్స్థితకర్ణికం దిరిగి రా § సంఘంబు లై యున్నతే
కులచందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగి రాఁ § గూర్చుండి వీక్షించుచున్
శిలలుం బల్లవముల్ దృణంబులు లతల్ § చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులు కంచంబులు గా భుజించి రచటన్ § గోపార్భకుల్ భూవరా. 496

సీ. మాటిమాటికి వ్రేలు § మడిచి యూరించుచు
నూరుఁగాయలు దిను § చుండు నొక్కఁ
డొకనికంచములోని § దోడిసి చయ్యన మ్రింగి
చూడు లే దని నోరు § సూపు నొక్కఁ
డేగు రార్గురచల్దు § లెలమిఁ బన్నిద మాడి
కూర్కొని కూర్కొని § కుడుచు నొక్కఁ
[1]డిన్నియఁ దగఁ బంచి § యిడుట నెచ్చెలితన
మనుచు బంతెనగుండు § లాడు నొక్కఁడు

ఆ. కృష్ణుఁ జూడు మనుచుఁ § గికురించి పరువ్రాల
మేలిభక్ష్యరాశి § మెసఁగు నొక్కఁడు
నవ్వు నొక్కఁడు సఖుల § నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొక్కఁడు § మురియు నొక్కఁడు. 497

వ. అయ్యవసరంబున. 498

సీ. కడుపున దిండుగాఁ § గట్టినవలువలోఁ, లాలితవంశనా § ళంబుఁ జొనిపి
విమలశృంగంబును § వేత్రదండంబును, జాఱి రానీక డా § చంక నిఱికి
మీఁగడ పెరుఁగున § మేళవించినచల్ది, ముద్దడాపలిచేత § మొనయ నునిచి
చెలరేఁగి కొసరి తె § చ్చినయూరుఁగాయలు, వ్రేళ్లసందుల నెల్ల § వెలయ నిఱికి

ఆ. సంగడీలనడుమఁ § జక్కనఁ గూర్చుండి, నర్మభాషణముల § నగవు నెఱపి
యాగభోక్త కృష్ణుఁ § డమరులు వెఱఁగంద, శైశవంబు నెఱపి § చల్ది గుడిచె.

వ. ఇట్లు కృష్ణసహితు లయినగోపకుమారులు చల్దులు గుడుచునెడఁ గ్రేపులు మేపు అకుం జొచ్చి పచ్చనిగఱికి జొంపంబులగుంపుల కఱికి లంపులు మేయుచుఘోరం బగునరణ్యంబునడుమఁ దూరం బగుదూరంబు చనిన వానిం గానక వెఱచుచున్న గోపడింభకులకు నంభోజనయనుం డి ట్లనియె. 500

మ. వినుఁ డో బాలకులార క్రేపు లటవీ § వీథిన్ మహాదూరముం
జనియెం గోమల ఘాస ఖాదన రతో § త్సాహంబుతో నెందుఁ బో

1. డిన్నియు బొమ్మంచు లిడుట.

మెన్నో యేమయ్యెనో క్రూరజంతువులచే నేయాపదం బొందెనో
కని తెత్తుం గుడువుండు చల్దిఁ గొఱంతల్ గాకుండ మీరందఱున్. 501

వ. అని చెప్పి. 502

బ్రహ్మ గోవత్సములను గోపబాలకుల నంతర్ధానంబు సేయుట.

శా. కర్ణాలంబితకాకపక్షములతోఁ గ్రైవేయహారాళితో
స్వర్ణాభాసితవేత్రదండకముతోఁ సత్పింఛదామంబుతోఁ
బూర్ణోత్సాహముతో ధృతాన్నకబళోత్ఫుల్లాబ్జహస్తంబుతోఁ
దూర్ణత్వంబున నేఁగె లేఁగలకునై దూరాటవీవీథికిన్. 503

వ. ఇట్లేఁగుచు. 504

క. ఇచ్చోఁ బచ్చిక మేసిన, విచ్చోఁ ద్రావినవి తోయ మేఁగిన విచ్చో
నిచ్చోట మంద గొన్నవి, యిచ్చోఁ బాసినవి జాడ యిదె యదె యనుచున్. 505

క. కంజదళాక్షుఁడు వెదకెను, గొంజక లేఁగల నపారగురుతృణవనికా
పుంజంబుల భీకరమృగకుంజంబులఁ దరుల గిరులఁ గొలఁకుల నదులన్. 506

వ. అంత. 507

శా. బాలుం డై యితఁ డాయఘాసురుని ద్రుంపన్ బాలురం గ్రేపుల
న్నేలీలన్ బ్రదికించె నొక్కొ భువి నూహింపం గడుం జోద్య మం
చాలో నంబుజసంభవుండు సని మాయాబాలు శుంభద్బలం
బాలోకింపఁ దలంచి డాఁచె నొకచో నాలేఁగలన్ బాలురన్. 508

వ. ఆ సమయంబున దూడలు వోయినజాడ యెఱుంగక తప్పి యప్పద్మలోచనుం డెప్పటికొలంకుకడకు వచ్చి యచ్చోట నెచ్చెలులం గానక వారిం జీరి లేకుండుట నిశ్చయించి గోవిందుండు విశ్వవిదుండు గావున నిది విరించిమొఱం గని యెఱింగి తిరిగి పోవుచు. 509

శా. వంచింపం బని లేదు బ్రహ్మకిచటన్ వత్సంబులన్ బాలురన్
వంచించెన్ గనుఁ బ్రామి తన్ను మరలన్ వంచించు టాశ్చర్యమే
వంచింపన్ [1]మన కేల తెచ్చుటకునై వర్ధించు బ్రహ్మాండము
ల్వంచింపన్ మరలింప నేర్చుహరి లీలన్ మందహాసాస్యుఁ డై. 510

క. గోపాలసుతులు లే రని, గోపికలకుఁ జెప్ప నేల గోపాలకులన్
గోపికలు నలర బాలుర, క్రేపులరూపముల నేఁ జరించెద ననుచున్. 511

మ. కరముల్ పాదములున్ శిరంబు లవలగ్నంబుల్ ముఖంబుల్ భుజాం
తరముల్ ముక్కులుఁ గన్నులున్ శ్రవణముల్ దంతాదులున్ దండకాం
బరస్రగ్వేణువిషాణభూషణవయోభాషాగుణాఖ్యానత
త్పరతల్ వీడ్వడ కుండఁ దాల్చె విభుఁ డా వత్సార్భకాకారముల్. 512

1. జన దింకఁ [illegible] యగున్.

క. రూపంబు లెల్ల నగుచును, రూపకుఁ డిటు బాలవత్స § రూపంబులతో
నే పారు టేమి చోద్యము, రూపింపఁగ నతని కితర § రూపము గలదే. 513

క. మరలుపు మనియెడు కర్తయు, మరలించుకుమూఁకలును § మరలెడిక్రేపుల్
పరికింపఁ దాన యై హరి, మరలం జనె లీలతోడ § మందకు నధిపా. 514

వ. ఇట్లు బాలవత్సరూపంబుల విహరించుచు మందకు వచ్చి వారివారిదొడ్ల నయ్యై వత్సంబుల నుందఱికందువల నిలిపి తత్తద్బాలరూపంబుల నందఱిగృహంబులం బ్రవేశించి వేణునాదంబులు సేసిన. 515

చ. కొడుకుల వేణునాదములు § గొబ్బున వీనులకుం బ్రియంబు లై
ముడివడ లేచి యెత్తికొని § మూర్కొని తల్లులు కౌఁగిలించుచుం
జడిగొనఁ జేఁపు వచ్చి తమ § చన్నులయందు సుధాసమంబు లై
వెడలెడిపాలు నిండుకొను § వేడుక నిచ్చిరి తత్సుతాళికిన్. 516

వ. మఱియుఁ దల్లులుల్లంబులఁ బెల్లుగ వెల్లిగొనినవేడుకలం దమనందనులకు నలుంగు లిడి మజ్జనంబులు గావించి గంధంబు లలంది తొడవులు దొడిగి నిటలఫలకంబుల రక్షాతిలకంబులు వెట్టి సకలపదార్థసంపన్నంబు లయినయన్నంబు లొసంగి సన్నములు గానిమన్ననలు సేసిరి 517

క. ఏతల్లుల కేబాలకు, లేతెఱఁగునఁ దిరిగి ప్రీతి § నెసఁగింతురు ము
న్నాతల్లుల కాబాలకు, లాతెఱఁగునఁ బ్రీతిఁ జేసి § రవనీనాథా. 518

వ. ఆ సమయంబున. 519

ఉ. పాయనివేడ్కతో నునికి § పట్టులకుం జని గోవు లెల్ల నం
భా యని చీరి హుమ్మనుచుఁ § బైకొని మూర్కొని పంచితిల్లి పె
ల్లైయతిరేకమైపొదుఁగు § లం దెడ లేక స్రవించు చున్నపా
లాయెడ నాకుచున్ సుముఖ § లై యొసఁగెన్ నిజవత్సకోటికిన్. 520

క. వ్రేతలకును గోవులకును, మాతృత్వము సాలఁ గలిగె § మఱి మాధవుపై
మాత లని హరియు నిర్మల,కౌతూహల మొప్పఁ దిరిగెఁ § గడుబాల్యమునన్.

ఆ. ఘోషజనుల కెల్లఁ § గుఱ్ఱలపై వేడ్క, ప్రూఁటప్రూఁట కెలమిఁ § బొటకరించె
నిచ్చ క్రొత్త యగుచు § నీరజాక్షునిమీఁద, వేడ్కదమకుఁ దొల్లి § వెలసినట్లు.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బాలవత్సరూపంబులు దాల్చి తన్నుఁ దాన రక్షించుకొనుచు మందను వనంబున నమందమహిమంబున నొక్క యేఁడు క్రీడించె నాయేఁటికి నైదాఱుదివసంబులు కడమపడి యుండ నం దొక్కనాఁడు బలభద్రుండును దానును వనంబునకుం జని మందచేరువ లేఁగల మేప నతిదూరంబునం గోవర్ధనశైలశిఖరంబున ఘాసంబులు గ్రాసంబులు గొను చున్నగోవు లాలేఁగలం గని. 523

చ. ముదమున హుంకరించుచును § మూఁపులపై మెడ లెత్తి [1]చాఁచుచుం

---

1. వ్రేచుచుం ; వచ్చుచుం.

బదములు నాల్గు రెండయిన | బాగునఁ గూడఁగఁ బెట్టి దాఁటుచుం
వదనములం విశాలతర | వాలములం వడి నెత్తి పాఱి యా
మొదవులు సన్నులం గుడిపె | మూఁతుల మ్రింగెడిభంగి నాకుచున్. 524

వ. అంత నాగోపకులు గోవుల వారింప నలవి గాక దిగ్గన నలుకతోడిసిగ్గు లగ్గలంబుగ దుర్గమమార్గంబున వానివెంట నంటి వచ్చి లేఁగల మేపు చున్నకొడుకులం గని. 525

ఉ. అయ్యలఁ గంటి మంచుఁ బుల | కాంకురముల్ వెలయంగఁ గుఱ్ఱలం
జయ్యన డాసి యెత్తుకొని | సంతస మందుచుఁ గౌఁగిలించి తా
రయ్యెడ నౌదలల్ మనము | లారఁగ మూర్కొని ముద్దుసేయుచుం
దయ్య మెఱుంగు గోపకులు | దద్దయు నుబ్బిరి నిబ్బరంబునన్. 526

వ. ఇట్లు బాలకాలింగనంబుల నానందబాష్పపూరితనయను లై గోపకులు గోవుల వెలుచుకొని తలంగి చన వారలం జూచి బలభద్రుండు దనలో నిట్లని తలంచె.

సీ. చన్ను మానినయట్టి | శాబకశ్రేణిపై, గోగణంబులకును | గోపకులకు
నిబ్బంగి వాత్సల్య | మెబ్బంగి నుదయించె, హరిఁ దొల్లి మన్నించు | నట్లు వీరు
మన్నించుచున్నారు | మమతఁ జేయుచుఁ బ్రీతి, నంబుజాక్షునిఁ గన్న | యట్లనాకుఁ
బ్రేమ మయ్యెడిడింభ | సబృందంబుఁ గనుఁగొన్న,నిది మహాద్భుత మొందు | నెఱుఁగ [రాదు

తే. మనుజదైవతదానవ | మాయ యొక్కొ
కాక నాభ ర్త యగు చున్న | కమలనయను
మాయయో కాక యితరుల | మాయ నన్నుఁ
గలఁప నోపదు విభుమాయ | గాఁగ నోపు. 528

క. అని మున్ను ముగ్ధుఁ డయ్యును, దనయంచులదివ్యదృష్టిఁ | దప్పక బుద్ధిం
దనచెలికాండ్రను క్రేపుల, వనజాక్షుం డనుచుఁ జూచె | వసుధాధీశా. 529

వ. ఇట్లు విజ్ఞానదృష్టిం జూచి యెఱింగియు నమ్మక (బలదేవుండు గొందలంపడుచుఁ) గృష్ణుం జూచి మహాత్మా తొల్లి యెల్లక్రేపులును ఋషులయంశం బనియును గోపబాలకులు వేల్పులయంశంబు లనియును దోఁచు (చుండు) నిపుడు వత్సబాలకసందోహంబు సందేహంబు లేక నీవ యని తోఁచు చున్న దిది యేమి యని యడిగిన నన్నకు నున్నరూపు వెన్నుండు మన్ననసేసి క్రన్నన యెఱిగించె నతండు నెఱింగె నివ్విధంబున హరి బాలవత్సంబులు దాన యై సంచరించినయేఁడు విరించికిఁ దనమానంబున నొక్కత్రుటిమాత్రం బయిన విరించి చనుదెంచి వత్సబాలకుం డైనకృష్ణబాలకుం జూచి వెఱంగుపడి యిట్లని వితర్కించె. 530

శా. మందం గల్గుసవత్సబాలకులు నా | మాయాగుహాసుప్తు లై
యెందుం బోవ[illegible]లేవ రిప్పుడును వే | ఱే చేయ నా కన్యు లెం

డెందుర్ లేరు విధాత నేఁ బరులు వీ ♦ రెవ్వార లెట్లైరొకో
యెం దేతెంచిరొ కృష్ణుతో మెలఁగువా ♦ రేఁ డయ్యెఁడిన్ నేఁటికిన్. 531

మత్తకోకిలము. బ్రహ్మపంపునఁ గాని పుట్టదు ♦ ప్రాణిసంతతి యెప్పుడున్
బ్రహ్మ నొక్కఁడఁ గాని వే ఱొక ♦ బ్రహ్మ లేఁడు సృజింపఁగా
బ్రహ్మ నేను సృజింప నొండొక ♦ బాలవత్సకదంబ మే
బ్రహ్మమందు జనించె [1]నొక్కట ♦ బ్రహ్మ మా నది చూడఁగాన్. 532

వ. అని యిట్లు సకలంబును సుకరంబుగ నెఱ వెఱింగెడి నెఱవాదిముదుక యెఱుక గలపోఁడ వెఱంగుపడి గ్రద్దనఁ బెద్దప్రొద్దు దద్దయుం దలపోసి కర్జంబుమందల యెఱుంగక కొండలంపముచు నాందోళనంబున 533

క. మోహము లేక జగంబుల, మోహింపఁగఁ జేయ నేర్చి ♦ మొనసినవిష్ణున్
మోహింపించెద ననియెడు, మోహమున విధాత దాన ♦ మోహితుఁ డయ్యెన్.

తే. పగలు ఖద్యోతరుచి చెడు♦పగిది రాత్రి, మంచు చీఁకటి లీనమై♦మాయమాడ్కి
విష్ణుపై నన్యమాయలు ♦ విశద మగునె, చెడి నిజేశులగరిమంబుఁ♦జెఱుచుఁగాక.

వ. మఱియును. 536

క. పుట్టితి బుద్ధి యెఱింగితిఁ బుట్టించితి జగము సగము ♦ వోయెం బ్రాయం
బిట్టివి నూతనసృష్టులు, పుట్టుట లే దార యిట్టి ♦ బూమెలు భూమిన్. 537

వ. అని యిట్లు దలవాకిట వాణి గలపోఁడిమి వాఁడిమి కెక్కిన నలుమొగంబులత క్కరిగొంటుపెనుదంట పలువెంట లయినమనంబున వితర్కించి విచారించు నెడ నతండు గనుంగొను చుండ నబ్బాలకులు మేఘశ్యాములును హారకుండల కేయూరకిరీటవనమాలికాభిరాములును శ్రీవత్స మంగళాంగద నూపుర కనక కటక కంకణ కటిఘటిత కాంచీగుణోద్దాములును నాపాదమస్తకతులసీదళదాము లును విలసదంగుళీయకస్తోములును శంకచక్రగదాకమలహస్తులును జతుర్భుజ ప్రశస్తులును బీతకౌశేయవాసులును జంద్రికాధవళహాసులును గరుణాకటాక్ష వీక్షణవిలాసులును రవికోటిభాసులును ననంతసచ్చిదానందరూపమహితులును (నణిమాదిగుణోపేతులును) విజాతీయసంభేదరహితులును (శ్రీమన్నారాయణ ప్రతిమానవిగ్రహస్వరూపులును) నయి తమకుఁ బరతంత్రు లగుచు నృత్తగీతాది సేవావిశేషంబులకుం జొచ్చి మెలంగుచు మూర్తిమంతంబు లయిన బ్రహ్మాది చరాచరంబులు నణిమాదిసిద్ధులును మాయాప్రముఖంబు లైనశక్తులును మహ దాదిచతుర్వింశతితత్త్వంబులును గుణక్షోభకాలపరిణామహేతుసంస్కారకామ కర్మగుణంబులును సేవింప వేదాంతవిమల కైన నెఱుంగ రాని తెఱంగున మెఱ యుచుఁ గానంబడిన వారలం గనుంగొని. 538

1. నొకడు బ్రహ్మ మైనది చూడఁగాన్.

ఉ. బాలురఁ గంటి నామదికిఁ । బాసినవారిని మున్ను వారి నేఁ
బోలఁగఁ జూచునంతటన । భూరిసిరగ్ళదుర్గమప్రభా
జాలముతోడఁ జూపులకుఁ । జాలమిఁ దెప్పుచు నున్నవార లే
మూలమొ మార్గ మెయ్యదియొ । మోసము వచ్చెఁ గదే విధాతకున్. 539

వ. అని సకలేంద్రియంబులకు వెక్కసం బయిన స్రుక్కి. 540

ఉ. ఏ పరమేశు తేజమున । నీ సచరాచర మైనలోకము
దీపిత మయ్యె నట్టివిభు । తేజముఁ గన్నులఁ జక్కఁ జూడఁగా
నోపక పారవశ్యమును । నొందుచు సంస్తిమితాఖిలేంద్రియుం
డై పరమేష్ఠి మైమఱచె । నప్పుడు చిత్రపురూపుకైవడిన్. 541

వ. ఇట్లు మాయాతీతుండును వేదాంతవిజ్ఞానదుర్లభుండును స్వప్రకాశానందుండును నైనతనబాహుళ్యంబుఁ జూపి నివ్వెఱపడినబ్రహ్మం గని యీశ్వరుండు. 542

శా. బాలుం డై చతురాననుండు తనయీ । బ్రహ్మాభిమానంబునన్
లోలుం డై మతి దప్పి నామహిమ యా । లోకింప నేతెంచెఁ దా
నాలోకింపఁగ నెంతవాఁ డనుచు మా । యాజాలమున్ విప్పి త
ల్లీలారూపము లెల్లఁ దాఁచె నటఁ గే । ళీ చాతురీ ధుర్యుఁ డై. 543

వ. అంతలోన నజీవుండు సజీవుం డైన తెఱంగున నెనిమిదికన్నులు గలవేలుపుగమికాఁడు తేఱి తెప్పిఱి కాలుఁ గేలుఁ గదలించి చెచ్చెరం గన్నులు విచ్చి చూడ సమర్థుం డై ముందటఁ గని వెనుకఁ జూచి దివి విలోకించి దిక్కులు వీక్షించి యెల్లయెడలం గలయ దర్శించి తనపురోభాగంబున హరి సంచరించుటం జేసి జాతివైరంబులు లేనినరపక్షిమృగాదులకు నాటపట్టయి సిరి గలిగి కామక్రోధాదిరహితులకు జీవనం బైనబృందావనంబుం బొడగాంచి యందు. 544

సీ. తన కన్యములు లేక । తన రారి యమ్మూర్తి, విభుఁ డయ్యుఁ గ్రేపుల । వెదకువాని
నఖిలజ్ఞుఁ డై యొక్కఁ । డయ్యు నజ్ఞాకృతిఁ, జెలికాండ్రఁ బెక్కండ్రఁ । జీరువాని
బహిరంతరాద్యంత । భావశూన్యుం డయ్యు, నంతంత నడుగుచొ । ప్పరయువాని
గురుగభీరుం డయ్యు । గురువులు వాఱుచు, నట్టిట్టుఁ గొత్తర । లాడువాని

ఆ. జాతిరహితుఁ డయ్యుఁ । జతురగోపార్భక, భావ మెల్ల నచ్చు । పడినమేటి
చెలువువాని హస్త । శీతాన్నకబళంబు, వానిఁ గాంచె నపుడు । వాణిమగఁడు. 545

వ. కని సంభ్రమించి విరించి రాయంచ డిగ్గ నుఱికి కనకదండసుకుమారం బైనశరీరంబుతోడ నేలం జాఁగిలంబడి మణిగణసుప్రకాశంబు లైనతనకిరీటశిఖరప్రదేశంబు లాకుమారుని పాదపద్మంబులు మోవ మ్రొక్కి తోరంబు లగునానందబాష్పజలపూరంబుల నడుగులు గడిగి మఱియును. 546

క. అడుగులపైఁ బడుఁ లేచుం, బడుఁ గ్రమ్మఱ లేచు నిట్లు । భక్తిన్ మును తాఁ
బొడఁగనిన పెంపుఁ దలఁచుచు, దుడుకనిమహిమాబ్ధి నజుఁడు । దుముకడిచె న్నృపా.

వ. అంత మెల్లన లేచి నిలుచుండి నయనారవిందంబులు దెఱచి గోవిందుని సందర్శించి చతుర్ముఖుండు ముఖంబులు వంచి కృతాంజలి యై దిగ్గన డగ్గుత్తిక యిడుచు నేకచిత్తంబునఁ (జతుర్ముఖంబుల) నిట్లని స్తుతియించె. 548

సీ. శంపాలతికతోడి జలదంబు కైవడి, మెఱుఁగుటొల్లియతోడి మేనివానిఁ
గమనీయమృదులాన్న కబళవేత్రవిషాణ, వేణుచిహ్నంబుల వెలయువానిఁ
గుంజావినిర్మిత కుండలంబులవాని, శిఖిపింఛవేష్టిత శిరమువాని
వనపుష్పమాలికా వ్రాతకంఠమువాని, నలినకోమలచర ణములవానిఁ

ఆ. కరుణ గడలుకొనిన కడగంటివాని గో, పాలబాలుభంగిఁ బరఁగువాని
నగుమొగంబువాని ననుఁ గన్నతండ్రిని, నిను భజింతు మ్రొక్కి నీరజాక్ష.

మ. నను మన్నించి భవజ్జనంబులకు నా నందంబు నిండించునీ
తనురూపం బిదె నా మనంబున కచింత్యం బయ్యె నీయుల్లస
ద్ఘనవిశ్వాకృతి నెవ్వఁ డోపు నెఱుఁగం గైవల్య మై యొప్పు నా
త్మనివేద్యం బగు నీదువైభవము చందం బెట్టిదో యీశ్వరా. 550

క. విజ్ఞానవిధము లెఱుఁగక, తజ్జ్ఞులు నీవార్తఁ జెప్పఁ దనువాఙ్మనముల్
యజ్ఞేశ నీకు నిచ్చిన, యజ్ఞులు నినుఁ బట్టి గెలుతు రజితుఁడ వైనన్. 551

క. శ్రేయములు గురియుభక్తిని, జేయక కేవలము బోధ సిద్ధికిఁ దపముం
జేయుట విఫలము [1]పొల్లున, నాయము సేకుఱునె తలఁప నధికం బైనన్. 552

క. నిజముగ నిన్నెఱుఁగఁగ మును, నిజవాంఛలు నిన్నుఁ జేర్చి నీకథ వినుచున్
నిజకర్మలబ్ధభక్తిన్, సుజనులు నీమొదలిటెంకిఁ జొచ్చి రధీశా. 553

సీ. విక్రియాశూన్య మై విషయత్వమును లేని, దగుచు నాత్మాకార మై తనర్చు
[2]నంతఃకరణ మొక్క యధికసాక్షాత్కార, విజ్ఞానమునఁ బట్టి వే ఱొరులకు
నెఱుఁగంగ రాని దై యే పారి యుండుటఁ, జేసి నీ నిర్గుణ శ్రీవిభూతి
బహిరంగవీథులఁ బాఱక తిరము లై, యమలంబు లగు నింద్రియములచేత

ఆ. నెట్టకేల కైన నెఱుఁగంగ నగుఁ గాక, గుణవిలాసి వగుచుఁ గొమరు మిగులు
నీగుణవ్రజంబు నేర రా దెఱుఁగంగ, నొక్కమితము లేక యుంట నీశ. 554

క. తారాతుషారశీకర, భూరజముల కైన లెక్క బుధు లిడుదురు భూ
భారావతీర్ణకరుఁ డగు, నీరమ్యగుణంబు లెన్న నేర రగణ్యా. 555

శా. ఏవేళం గృపఁ జూచు నెన్నఁడొ హరి న్వీక్షింతు నం చాత్ముఁ డై
నీవెంటం బడి తొంటికర్మచయముల్ నిర్మూలముం జేయుచున్
నీవాఁ డై తనువాఙ్మనోగతుల ని న్సేవించువిన్నాణి యో
కైవల్యాధిప లక్ష్మి నుద్దవడిఁ దాఁ గైకొన్నవాఁ డీశ్వరా. 556

---

1. బొల్లం దాయము. 2. నంతఃకరణ మొక్కఁ డధిక.

ఉ. మాయలు కల్గువారలను § మాయలఁ బెట్టెడి ప్రోడ నిన్ను నా
మాయఁ గలంచి నీమహిమ § మానముఁ జూచెద నంచు నేరమిం
జేయఁగఁ బూనితిం గరుణ § సేయుము కావుము యోగిరాజవా
గ్గేయ దవాగ్నిఁ దజ్జనిత § కీలము గెల్చి వెలుంగ నేర్చునే. 557

సీ. సర్వేశ నే రజో § జనితుండ మూఢుండ, ప్రభుఁడ నే నని వెఱ్ఱి § ప్రల్లదమున
గర్వించినాఁడను § గర్వాంధకారాంధ, నయనుండఁ గృపఁ జూచు § ననుఁ బ్రధాన
మహదహంకృతినభో § మరుదగ్నిజలభూమి, పరివేష్టితాండకుం § భంబులోన
నేడుజేనలమేన § నెనయు నే నెక్కడ, నీదృగ్విధాండంబు § లేరి కైన

తే. సంఖ్యచేయంగరానివి § సంతతంబు, నోలిఁ బరమాణువుల భంగి § నొడలిరోమ
వివరములయందు వర్తించు § విపులభాతి, నెనయుచున్న నీ వెక్కడ § నెంత కెంత.

తరలము. కడుపులోపల నున్నపాపఁడు § కాలఁ దన్నినఁ గిన్కతో
నడువఁ బోలునె క్రాఁగి తల్లికి § నాది సన్నము దొడ్డ నై
యడఁగి కారణకార్యరూపము § నైనయీసకలంబు నీ
కడుపులోనిది గాదె పాపఁడఁ § గాక యే మఱి యెవ్వఁడన్. 559

క. భూరిలయజలధినిద్రిత, నారాయణనాభికమల § నాళమున నజుం
డారయఁ బుట్టె ననుట నిజ, మో రాజీవాక్ష పుట్టె § నోటు తలంపన్. 560

సీ. నళినాక్ష నీ వాది § నారాయణుండవు, జలము నారము జీవ § చయము నార
మందు నీ వుంట నీ § యందు దవి యుంటను, నారాయణుం డను § నామ మయ్యె
సకలభూతములకు § సాక్షి వధీశుండ, వబ్ధి నిద్రించు నా § రాయణుండ
నీమూర్తి యది నీకు § నిజమూర్తి యనరాదు, నలిననాళముత్రోవ § నడచిమున్ను

తే. కడఁగి నూఱేండ్లు వెదకి నేఁ § గాన నయితి, నేకదేశస్థుఁడవు గావ § నేకరుచివి
జగములోనుందు నీలోన § జగములుండు, నరుదు నీమాయ నెట్లైన § నగుచునుండు.

మ. విను మాయీశ్వర వెల్పలన్ వెలుఁగు నీ § విశ్వంబు నీమాయ గా
క నిజం బైన యశోద యెట్లు గనియెం § గన్నార నీకుక్షిలోఁ
గనెఁ బో క్రమ్మఱఁ గాంచెనే భవదపాం § గశ్రీఁ బ్రపంచంబు చ
క్కన లో నా వెలి [1]యాను లోను వెలియుం § గాదేఁ దదన్యం బగున్. 562

మ. ఒకఁడై యుంటివి బాలవత్సములలో § నొప్పారితీ వంతటన్
సకలోపాసితు లౌ చతుర్భుజులు నై § సంప్రీతి నేఁ గొల్వఁగాఁ
బ్రకటశ్రీ గలవాఁడ వైతివి మఱిన్ § బ్రహ్మాండముల్ సూపి యొ
ల్లక యిట్లొక్కఁడ వైతి నీవివిధలీ § లత్వంబుఁ గంటిం గదే. 563

క. ఎఱిఁగినవారికిఁ దోఁతువు, నెఱిఁ బ్రకృతిం జేరి జగము § నిర్మింపఁగ నా
తెఱఁగున రక్షింపఁగ నీ, తెఱఁగునఁ బ్రహరింప రుద్రు § తెఱఁగున నీశా. 564

1. యాఁ గదా తలఁప నిక్కంబే తదన్యం బగున్.

వ. అదియునుం గాక. 565

క. జలచరమృగసురమునినర, కులముల జన్మించి తీవు । కుజనులఁ జెఱుపం
జెలిమిని సుజనుల మనుపను, దలపోయఁగ రాదు నీవి । ధంబు లనంతా. 566

ఆ [1]మ్రబ్బుగొలిపి యోగ । మాయ [2]నిద్రించిన, యోపరాత్మభూమ । యోగిరాజ
యే తెఱంగు లెన్ని । యెంత యెచ్చోట నీ, హేల లెవ్వఁ డెఱుఁగు । నీశ్వరేశ.

సీ. అది గాన నిజరూప । మనరాదు కలవంటి, దై బహువిధదుఃఖ । మై విహీన
సంజ్ఞాన మై యున్న । జగము సత్సుఖబోధ,తనుఁడ వై తుది లేక । తనరు నీదు
మాయచేఁ బుట్టుచు । మనుచు లేకుండుచు, నున్నచందంబున । నుండుచుండు
నొకఁడ వాత్ముఁడ విత । రోపాధిశూన్యుండ, వాద్యుండ నమృతుండ।వక్షరుండ

ఆ. వద్వయుండవును స్వ।యంజ్యోతి వాపూర్ణుఁ,డవు పురాణపురుషుఁ।డవు నితాంత
సౌఖ్యనిధివి నిత్య।సత్యమూర్తివి నిరం,జనుఁడ వీవు దలఁప।జనునె నిన్ను. 568

వ. దేవా యిట్టినీవు జీవాత్మస్వరూపుండవును సకలాత్మలకు నాత్మయైనపరమాత్మ
స్వరూపకుఁడవు నని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారు గదా గురు వనియెడుదినకరుని
వలనఁ బ్రాప్తం బైనయుపనిషదర్థజ్ఞానం బను సునేత్రంబునం జేసి సంసారమిథ్యా
సాగరంబుఁ దరించినచందంబున నుండుదురు రజ్జువందు రజ్జు వని యెఱింగెడి
యెఱుక లేకుండ నయ్యెఱుంగమి నది సర్పరూపం బయి తోఁచినపిదప నెఱింగిన
వారివలన రజ్జువు రజ్జువని యెఱుంగు చుండ సర్పరూపంబు లేకుండుకైవడి నాత్మ
యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగరు వారి కయ్యెఱుంగమివలన సకలప్రపం
చంబు గలిగి తోఁచు నాత్మ యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారి
కయ్యెఱుకవలనఁ బ్రపంచంబు లేకుండు నజ్ఞానసంభావితనామకంబు లైనసంసార
బంధమోక్షంబులు జ్ఞానవిజ్ఞానంబులలోనివి గావు కావున సవిత్రున కహో
రాత్రంబులు లేనితెఱంగునఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమూర్తియగు నాత్మయందు నజ్ఞానంబు
లేమిని బంధంబును సుజ్ఞానంబు లేమిని మోక్షంబును లేవాత్మవైన నిన్ను
దేహాదికం బని తలంచియు దేహాదికంబు నిన్నుఁగాఁ దలంచియు నాత్మ వెలి
నుండునంచు మూఢులు మూఢత్వంబున వెదకు చుందురు వారిమూఢత్వంబుఁ
జెప్పనేల బుద్ధిమంతు లై పరతత్త్వంబు గానిజడంబును నిషేధించు చున్న
సత్పురుషులు తమ తమ శరీరంబులయందు నిన్నరయు చుందు రది గావున. 569

శా. దేవా నీచరణప్రసాదకణల । బ్ధిం గాక లే కున్న నొం
డేవెంటం జను నీమహామహిమ నూ । హింపంగ నెవ్వారికిన్
నీవారై చనువారిలో నొకఁడ నై । నిన్ గొల్చు భాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటిజన్మమం దయిన నొం । డెం దైన నోయీశ్వరా. 570

తరలము. క్రతుశతంబులఁ బూర్ణకుక్షివి । కానినీ విటు క్రేపులన్

---

1. మంపు. 2. గ్రీడింప దయో పరా.

సుతులునై చనుఁబాలు ద్రావుచుఁ జొక్కి యాడుచుఁ గౌతుక
స్థితిఁ జరింపఁగఁ దల్లులై విల సిల్లుగోవుల గోపికా
సతులధన్యత లెట్లు సెప్పఁగఁ జాలువాఁడఁ గృపానిధీ. 571

క. పరిపూర్ణంబుఁ బురాణముఁ, బరమానందంబు నైన బ్రహ్మమె చెలికాఁ
డరు దరుదు నంద ఘోష, స్థిరజనములభాగ్యరేఖ చింతింపంగన్. 572

సీ. ఏకాదశేంద్రియా ధీశులు చంద్రాదు, లేను ఫాలాక్షుండు నిట్లు గూడఁ
బదుమువ్వురము నెడపడక నింద్రియపాత్రముల నీపదాంభోజముల మరంద
మమృతంబుగాఁద్రావి యమరనైకేంద్రియాభిమానుల మయ్యు నతికృతార్థ
భావుల మైతిమి పరఁగ సర్వేంద్రియవ్యాప్తులు నీమీఁద వ్రాల్చి తిరుగు

తే. గోపగోపికాజనముల గురువిశిష్టభాగ్యసంపదఁ దలపోయఁ బ్రస్తుతింప
నలవి గా దెవ్వరికి నైన నంబుజాక్ష, భక్తవత్సలసర్వేశ పరమపురుష. 573

శా. ఏలా బ్రహ్మపదంబు వేదములకున్ వీక్షింపఁగా రానిని
న్నీలోకంబున నీవనాంతరమునం దీమందలోఁ గృష్ణ యం
చాలాపాదిసమస్తభావములు నీ యందే సమర్పించునీ
త్రేలం దొక్కనిపాదరేణువులు పై వేష్టించినం జాలదే. 574

మ. నిను హింసించినపూతనాదులకు మున్ నీమేటిసంకేత మి
చ్చిననీకుం బురదారపుత్రగృహగో స్త్రీప్రాణదేహాదు లె
ల్లను వంచింపక యిచ్చుగోపకులకున్ లక్షింప నేమిచ్చెదో
యని సందేహము దోఁచు చున్నది ప్రప న్నానీకరక్షామణీ. 575

క. దేహము కారాగేహము, మోహము నిగళంబు రాగ ముఖరములు రిపు
వ్యూహములు భక్తితో ని, న్నూహింపనియంతదడవు నోకమలాక్షా. 576

ఆ. ఆశ్రయించుజనుల కానందసందోహ, మీఁదలంచి వివిధ హేలతోడ
నప్రపంచకుండవయ్యుఁ బ్రపంచంబు, వెలయఁజేయు దీవువిశ్వమూర్తి. 577

క. ఎఱిఁగినవారియెఱుంగమి, యెఱుఁగమె బహుభాష లేల యీశ్వర నీపెం
పెఱుఁగ మనోవాక్కులకున్, గుఱిసేయం గొలఁది గాదు గుణరత్ననిధీ. 578

క. సర్వము నీవ యెఱుంగుదు, సర్వవిలోకనుఁడ వీవ జగదధిపతివిన్
సర్వాపరాధు నను నో, సర్వేశ యనుగ్రహింపు చనియెద నింకన్. 579

క. జిష్ణు నిశాటవిపాటన, వృష్ణికులాంభోజసూర్య విప్రామరగో
వైష్ణవసాగరహిమకర, తృష్ణా పాషండధర్మ గృహదావాగ్నీ. 580

వ. దేవా నీకుఁ గల్పపర్యంతంబు నమస్కరించెద నని యివ్విధంబున సంస్తుతించి ముమ్మాఱు వలగొని పాదంబులపైఁ బడి వీడ్కొని బ్రహ్మ దననెలవునకుం జనియె నతని మన్నించి భగవంతుఁ డైనహరి తొల్లి చెడి తిరిగి వచ్చినవత్సబాలకులం గ్రమ్మఱం గైకొని పులినంబుకడఁ జేర్చె నిట్లు. 581

క. క్రించుఁదనంబున విధి, దము, వంచించినయేఁడు గోప ✽ వరనందను లొ
క్కించుక కాలంబు గ నీ,క్షించిరి రాజేంద్ర బాల ✽ కృష్ణునిమాయన్. 582

ఆ. ఏమహాత్మమాయ ✽ నీవిశ్వ మంతయు, మోహితాత్మక మయి ✽ మునిఁగియుండు
నట్టివిష్ణుమాయ ✽ నర్భకు లొక్కయేఁ, డెఱుఁగ కుండి రనుట ✽ యేమివెఱఁగు.

వ. అప్పుడు. 584

మ. చెలికాఁడా చనుదెంచితే యిచటికిన్ ✽ సేమంబునం గ్రేపులన్
నెలవుల్ సేరె నరణ్యభూమివలనన్ ✽ నీవచ్చునందాఁకఁ జ
ల్దులు పేరించుక యెవ్వరుం గుడువ రా ✽ లోకింపు ర మ్మంచు నా
జలజాక్షుండు నగన్ భుజించి రచటన్ ✽ సంభాషలన్ డింభకుల్. 585

వ. ఇట్లు బాలకులతోడఁ జల్ది గుడిచి వారలకు నజగరచర్మంబు సూపుచు వనంబున నుండి తిరిగి. 586

పంచచామరము. ప్రసూనపింఛమాలికాప్ర ✽ భావిచిత్రితాంగుఁడుం
బ్రసిద్ధశృంగవేణునాద ✽ పాశబద్ధ[1]లోకుఁడుం
బ్రసన్నగోపబాలగీత ✽ బాహువీర్యుఁ డయ్యు ను
ల్లసించి యేఁగె [2]గోపకుల్ సె ✽ లంగి చూడ మందకున్. 587

వ. ఆ సమయంబున. 588

క. పెనుఁబాము దమ్ము మ్రింగిన, మననందసుతుండు పాము ✽ మర్దించి మమున్
మనిచె నరణ్యములోపల, నని ఘోషించిరి కుమారు ✽ లాఘోషములోన్. 589

వ. అనిన విని నరేంద్రుం డిట్లనియె. 590

క. కని మనిచి యెత్తి పెంచిన, తనుజన్ములకంటె నంద ✽ తనయుం డాఘో
షనివాసులకు మనోరం,జనుఁ డెట్లయ్యెను బుధేంద్ర ✽ చను నెఱిఁగింపన్. 591

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 592

సీ. అఖిలజంతువులకు ✽ నాత్మ [3]వల్లభుఁ డైన,భంగి బిడ్డలు నిండ్లుఁ ✽ బసిఁడి మొదలు
వస్తువు లెవ్వియు ✽ వల్లభంబులు గావు, సకలాత్మకుం డైన ✽ జలజనేత్రుఁ
డఖిలజంతువులకు ✽ నాత్మ గావున ఘోష,వాసుల కెల్లను ✽ వల్లభత్వ
మున మిక్కిలొప్పెను ✽ మూఁడులోకములకు; హితముసేయఁగ జల ✽ జేక్షణుండు

ఆ. మాయతోడమూర్తి ✽ మంతుఁడై యొప్పారుఁ, గలఁ డతండు నిఖిల ✽ గణములందు
భవతిధాతు వెట్లు ✽ భావార్థమై సర్వ, ధాతుగణమునందుఁ ✽ దనరు నట్లు.

క. శ్రీపతిపద మనునావను, బ్రాపించి భవాబ్ధి వత్స ✽ పదముగ ధీరుల్
రూపించి దాఁటి చేరుదు, రాపత్పదరహితు లగుచు ✽ నమృతపదంబున్. 594

ఆ. అఘునిఁ జంపి కృష్ణుఁ ✽ డాప్తులుఁ దానును, జల్ది గుడిచి జలజ ✽ సంభవునకుఁ
జిద్విలాస మైన ✽ చెలువు సూపినకథఁ, జదువ వినినఁ గోర్కి ✽ సంభవించు. 595

1. లోలుఁడుం. 2. గోపికల్. 3. వల్లభ మైన.

వ. అని చెప్పి మఱియు వ్యాసనందనుం డి ట్లనియె. 596

క. రాగంబున బలకృష్ణులు, పౌగండవయస్కు లగుచుఁ § బశుపాలకతా
యోగంబున బృందావన,భాగంబునఁ గాచి రంతఁ § బశువుల నధిపా. 597

వ. అయ్యెడఁ గృష్ణుం డొక్కనాఁడు రేపకడ లేచి వేణువు పూరించి బలభద్రసహితుండై గోపకుమారులు దన్ను బహువారంబులు గైవారంబులు సేయ మ్రోల నాలకదుపుల నిడికొని నిరంతర ఫలకిసలయకుసుమంబులను గుసుమమకరందనిష్యందపానానందదిందిందిరకదంబంబును గదంబాదినానాతరులతాగుల్మసంకులంబును గులవిరోధరహితమృగపక్షిభరితంబును భరితసరస్సరోరుహపరిమళమిళితపవనంబును నయినవనంబుఁ గని యందు వేడుకం గ్రీడింప నిచ్ఛయించి వెన్నుం డన్న కి ట్లనియె. 598

శా. శాఖాపుష్పఫలప్రభారనత లై § చర్చించి యో దేవ మా
శాఖిత్వంబు హరింపు మంచు శుకభా § షన్ నీ కెఱింగించుచున్
శాఖాహస్తములం బ్రసూనఫలముల్ § సక్కన్ సమర్పించుచున్
శాఖిశ్రేణులు నీపదాబ్జముల కో § జన్ మ్రొక్కెడిం జూచితే. 599

సీ. నిఖిలపావన మైన § నీకీర్తిఁ బాడుచు, నీతుమ్మెదలు వెంట § నేఁగుదెంచె
నడవిలో గూఢుండ § వైన యీశుఁడ, వని ముసరి కొల్వఁగ వచ్చె § మునిగణంబు
నీలాంబరముతోడి § నీవు జీమూతమ; వని నీలకంఠంబు § లాడఁ దొడఁగెఁ
బ్రియముతోఁ జూచుగోపికలచందంబున, నినుఁ జూచె నదె హరి § ణీచయంబు

ఆ. నీవు విందు వనుచు § నిర్మలసూక్తులు, వలుకు చున్న విచటఁ § బరభృతములు
నేఁడు విపినచరులు § నీవు విచ్చేసిన, ధన్యు లైరి గాదె § తలఁచి చూడ. 600

సీ. నీపాదములు సోఁకి § నేఁడు వీరుత్తృణ,పుంజంబుతో భూమి § పుణ్య యయ్యె
నీనఖంబులు దాఁకి § నేఁడు నానాలతా,తరుసంఘములు కృతా § ర్థంబు లయ్యె
నీకృపాదృష్టిచే § నేఁడు నదీశైల, ఖగమృగంబులు దివ్య § కాంతిఁ జెందె
నీపెన్నురము మోవ § నేఁడు గోపాంగనా,జనములపుట్టువు § సఫల మయ్యె

ఆ. నని యరణ్యభూమి § నంకించి పసులను, మిత్రజనులుఁ దాను § మేపుచుండి
నలినలోచనుండు § నదులందు గిరులందు, సంతసంబు మెఱయ § సంచరించె.

వ. మఱియు నయ్యీశ్వరుండు. 602

సీ. ఒకచోట మత్తాళి § యూథంబు జుమ్మని, మ్రోయంగ జుమ్మని § మ్రోయుచుండు
నొకచోటఁ గలహంస § యూథంబుఁ గూడి కేం,కృతులు సేయంగఁ గేం § కృతులు సేయు
నొకచోట మదకేకి § యూథంబు లాడంగ, హస్తాబ్జములు ద్రిప్పి § యాడఁ దొడఁగు
నొకచోట వనగజ § యూథంబు నడవంగ, నయముతో మెల్లన § నడవఁ జొచ్చు

ఆ. గ్రౌంచచక్రముఖర § ఖగము లొక్కచోటఁ, బలుక వానియట్ల § పలుకుఁ గదిసి
పులులసింహములను § బొడగని యొక్కచోఁ, బఱచుమృగములందుఁ § బఱచుఁ గూడి.

వ. మఱియును. 604

సీ. రా పూర్ణచంద్రిక ♦ రా గౌతమీ గంగ, రమ్ము భగీరథ ♦ రాజతనయ
రా సుధాజలరాశి ♦ రా మేఘమాలిక, రమ్ము చింతామణి ♦ రమ్ము సురభి
రా మనోహారిణి ♦ రా సర్వమంగళ, రా భారతీదేవి ♦ రా ధరిత్రి
రా శ్రీ మహాలక్ష్మి ♦ రా మందమారుతి, రమ్ము మందాకిని ♦ రా శుభాంగి.

ఆ. యనుచు మఱియుఁ గలుగు ♦ నాఖ్యలు గలగోవు, లడవిలోన దూర ♦ మందు మేయ
ఘనగభీరభామఁ ♦ గడు నొప్పఁ జీరు నా, భీరజనులు వొగడఁ ♦ బెంపు నెగడ. 605

క. కాంతారవిహారమ్ముల, శ్రాంతుండై గోపకాంక ♦ [1]శయుఁ డగునన్నన్
సంతుష్టిఁ బొందఁ జేయు ని, రంతరకరచరణమర్ద ♦ నాదుల నధిపా. 606

క. పాడుచు నాడుచు మందట, లాడుచు నొండొరులఁ దాఁటు ♦ నాప్తులఁ గని [2]బి
ట్టాడుచుఁ జేతులు వ్రేయుచుఁ, గ్రీడింతురు నగుచు బలుఁడుఁ ♦ గృష్ణుఁడు నొకచోన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 608

సీ. వేదాంతవీథుల ♦ విహరించువిన్నాణి, విహరించుఁ గాంతార ♦ వీథులందు
ఫణిరాజశయ్యపైఁ ♦ బవళించుసుఖభోగి, పల్లవశయ్యలఁ ♦ బవ్వళించు
గురుయోగిమానస ♦ గుహలఁ గ్రుమ్మరుమేటి, గ్రుమ్మరు నద్రీంద్ర ♦ గుహలలోనఁ
గమలతోడఁ బెనంగి ♦ కడు డయ్యుచతురుఁ డా, భీరజనులతోడఁ ♦ బెనఁగి డయ్యు

ఆ. నఖిలలోకములకు ♦ నాశ్రయుం డగుధీరుఁ, డలసి తరులనీడ ♦ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము ♦ లాహరించుమహాత్ముఁ, డడవిలోనిఫలము ♦ లాహరించు.

వ. ఆ సమయంబున. 610

సీ. అలసినచోఁ గొంద ♦ ఱతిమోదమున వీఁపు, లెక్కించుకొని పోదు ♦ రేపు మెఱసి
సొలసి నిద్రించిన ♦ చో నూరుతల్పంబు, లిడుదురు కొందఱు ♦ హితవు గలిగి
చెమరించియున్నచోఁ ♦ జిగురుటాకులఁ గొంద, ఱొయ్యన విసదురు ♦ రుత్సహించి
దవ్వేఁగి నిలుచుచోఁ ♦ దడయక కొందఱు, పదము లొత్తుదు రతి ♦ బాంధవమున

ఆ. గోపవరులు మఱియుఁ ♦ గొందఱు ప్రియమున, మాధవునకుఁ బెక్కు ♦ మార్గములను
బనులు సేసి రెల్ల ♦ భవములఁ జేసిన, పాపసంచయములు ♦ భస్మములుగ. 611

వ. అయ్యవసరంబున శ్రీదామనామధేయుం డైనగోపాలకుండు రామకేశవులం
జూచి యిట్లనియె. 612

గార్దభాకారుం డైనధేనుకాసురుని బలభద్రుఁడు వధించుట.

క. దూరంబునఁ దాలతరు, స్ఫారం బగువనము గలదు ♦ పతితానుపత
ద్భూరిఫలసహిత మది యే, ధీరులు సొర వెఱతు రందు ♦ ధేనుకుఁ డుంటన్. 613

వ. ఆ ధేనుకాసురుండు మహాశూరుండును ఖరాకారుండును నై సమానసత్త్వసమే
తు లైనజ్ఞాతులుం దానును మనుష్యులం బట్టి భక్షించుచుండు నయ్యెడఁ బరి

1. శయనుం డగుచున్. 2. చిట్టాడుచు,

మహోపేతంబు లైననూతనఫలవ్రాతంబు లసంఖ్యాతంబులు గలవు వినుఁడు. 614

క. ఫలగంధము నాసాపుట, ములవెంటం జొచ్చి చిత్త | ములఁ గొనిపోయెన్
ఫలముల నమలింపుఁడు మము, బలియురకును మీకు దైత్య | భటు లడ్డంబే. 615

వ. అని పలికిన చెలికానిపలుకులాదరించి విని నగి వారునుం దారును మహోత్తాలం బగుతాలవనంబునకుం జని యందు. 616

క. తత్తటమున బలభద్రుఁడు, తత్తాలానోకహములఁ | దన భుజబలసం
పత్తిఁ గదల్చుచు గ్రక్కున, మత్తేభముభంగిఁ బండ్లు | మహిపై రాల్చెన్. 617

వ. అప్పుడు పండ్లు రాల్చినచప్పుడు సెవులకు దెప్పరం బయిన నదిరిపడి రిపుమర్దనకుతుకంబున గార్దభాసురుండు. 618

మ. పదవిక్షేపములన్ సవృక్షధరణీ | భాగంబు గంపింపఁ గా
రదముల్ దీడుచుఁ గ్రిత్తిరించినచెవుల్ | రాజిల్ల వాలంబు భీ
తిద మై [1]తూల ఖరారవంబున సము | ద్దీపించి గోపాలకుల్
బెదరన్ రామునిఱొమ్ముఁ దన్నె వెనుకై | బీరంబు దోరంబు గన్. 619

క. మఱియును దనుజుఁడు రామునిఁ, గఱవఁగ గమకించి తెఱపి | గానక యతనిం
జుఱచుఱఁజూచుచుఁ [2]శౌర్యము, పఱివోవఁగ నింత నంతఁ | బదములఁ దన్నెన్.

వ. అంత బలభద్రుండు రౌద్రాకారంబున గర్దభాసురుపదంబులు నాలుగు నొక్కకేల నంటం బట్టి బెట్టు దట్టించి త్రిప్పి విగతజీవునిం జేసి. 621

మ. ఒకతాలాగ్రముఁ దాఁక వైవ నది కం | పోద్రిక్తమై త్రెవ్వి వే
ఱొకతాలాగ్రముపైఁ బడ న్నదియు న | య్యుగ్రాహతిన్ నిల్వకొం
డొకతాలాగ్రముపైఁ బడన్ విఱిగి యి | ట్లొండొంటిపైఁ దాలవృ
క్షకముల్ గూలెఁ బ్రచండమారుతము దాఁ | కం గూలుచందంబునన్. 622

ఉ. తంతువులందుఁ జేలమువి | ధంబున నేపరమేశుమూర్తి యం
దింతయుఁ బుట్టు నట్టిజగ | దీశుఁ డనంతుఁడు దైత్యమాత్రు ని
ట్లంతము సేయు టెంతపని | యద్భుతమే విను మంతలోన వాఁ
డంతముఁ బొందు టెల్లఁ గని | యాతనిబంధులు గార్దభంబు లై. 623

క. బలకృష్ణులపైఁ గవిసిన, బలయుర ఖరదైత్యభటులఁ | బశ్చిమపాదం
బులు వట్టి తాలశిఖరం, బుల కెగురఁగ వైచి వారు | పొరిగొని రధిపా. 624

వ. అప్పుడు. 625

క. ఆలమున నోలిఁ గూలిన, తాలద్రుమఖండదైత్య | తనుఖండములన్
గీలిత మై ధర జలధర,మాలావృత మైనమింటి | మాడ్కిన్ వెలిఁగెన్. 626

క. ధేనుకవనమున నమలిరి, మానవు లావేళఁ దాటి | మ్రాఁకులఫలముల్
ధేనువులు మేసెఁ గసవులు, ధేనుకహారభర్తృకామ | ధేనువుగలుగన్. 627

1. తూలఁగఁ గాపరంబున. 2. గార్యము.

వ. ఆ సమయంబున సురలు విరులవానలు గురియించి దుందుభులు మొరయించి రంతఁ గమలలోచనుండు గోపజనజేగీయమానవర్తనుండై యన్నయుం దానును గోగణంబుల వెలుచుకొని మందకుం జనియె నయ్యెడ. 628

ఉ. గోపదరేణుసంకలిత § కుంతలబద్ధమయూరపింఛు న
ద్దీపితమందహాసశుభ § దృష్టిలసన్ముఖు వన్యపుష్పమా
లాపరిపూర్ణు గోపజన § లాలితవేణురవాభిరాము నా
గోపకుమారునిం గనిరి § గోపసతుల్ నయనోత్సవంబు గన్. 629

ఆ. కమలనయనువదన § కమలమరందంబుఁ, దవిలి నయనషట్ప § దములవలనఁ
ద్రావి దినవియోగ § తాపంబు మానిరి, గోపకాంతలెల్లఁ § గోర్కు లలర. 630

వ. ఇట్లు గోపికలు సాదరంబునం జూడ వ్రీడాహాసవినయంబులం జూచుచుఁ గ్రీడాగరిష్ఠుం డయిన ప్రోడ గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నంత రోహిణీయశోదలు గుఱ్ఱల వలనిమచ్చికలు పిచ్చలింప నిచ్చకు వచ్చిన ట్లయ్యైవేళల దీవించిరి వారును మజ్జనోన్మర్దనాదు లంగీకరించి సురభికుసుమగంధంబులు గైకొని రుచిరచేలంబులు గట్టుకొని రసోపపన్నంబు లయినయన్నంబులు గుడిచి తృప్తులై మంజులశయ్యల సుప్తు లయి యుండి రందు.

శ్రీకృష్ణుఁడు కాళియమర్దనము గావించుట.

సీ. ఒకనాఁడు బలభద్రుఁ § డొక్కఁడు రాకుండ, గోపాలకులుఁ దానుఁ § గూడి కృష్ణుఁ
డడవికిఁ జని యెండ § నాగోవులను గోపకులు నీరువట్టునఁ § గుంది డస్సి
కాళిందిలో విష § కలితతోయముఁ ద్రావి, ప్రాణానిలంబులు § వాసి పడిన
యోగీశ్వరేశుండు § యోగివంద్యుఁడు గృష్ణుఁ, డీక్షణామృతధార § లెలమిఁ గురిసి

ఆ. పసుల గోపకులను § బ్రతికించె మలరంగ, వారు తమకుఁ గృష్ణుఁ § వలన మరల
బ్రతుకు గలిగె నంచు § భావించి సంతుష్టమానసములఁ జసిరి మానవేంద్ర.

క. కాళియఫణిదూషిత యగు, గాళిందిఁ బవిత్రఁ జేయఁ § గా నుత్సుకుఁడై
కాళిందీజలవర్ణుఁడు, కాళియు వెడలంగ నడిచెఁ § గౌరవముఖ్యా. 633

వ. అనిన నయ్యగాధజలంబువలన మాధవుం డెట్టినేర్పున సర్పంబుదర్పంబు మాపి వెడలించె నందుఁ బెద్దకాలం బావ్యాళం బేల యుండె నెఱింగింపుము. 634

క. తొఱ్ఱులఁ గాచిన నందుని, కుఱ్ఱనిచరితామృతంబు § గొనకొని చెవులన్
జుఱ్ఱంగఁ దనివి గల్గునె, వెఱ్ఱుల కయినను దలంప § విప్రవరేణ్యా. 635

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 636

సీ. మానవేశ్వర యొక్క § మడుఁగు కాళిందిలోఁ, గల దది యెప్పుడుఁ § గాళియాహి
విషవహ్నిశిఖలచే § వేఁచుచుండును మీఁదఁ, బఱి తెంచినంతన § పక్షులైనఁ
బడి మ్రగ్గు నందుఁ ద § ద్భంగశీకరయుక్త, పవనంబు సోఁకినఁ § బ్రాణులెవ్వి
యైన నప్పుడ చచ్చు § నట్టియామడుఁగులోఁ, నుదకంబు పొంగుచు § నుడుకుచుండఁ

తే. జూచి వెఱఁ గంది కుజనులఁ ‡ స్రుక్కఁ జేయ
నవతరించినబలువీరుఁ ‡ డాగ్రహించి
భుజగవిషవహ్నిదోషంబు ‡ వాలియఁ జేసి
సుజలఁ గావించి యానదిఁ ‡ జూతు ననుచు. 637

వ. కృతనిశ్చయుండై పూర్వజన్మభాగ్యంబునం దనచరణసంస్పర్శంబునకు యోగ్యం బైతత్సమీపంబున విశాలవిటపశాఖాకదంబంబుతో నున్నకదంబభూజంబు నెక్కి.

మ. [1]కటిచేలంబు బిగించి పింఛమునఁ జ ‡ క్కం గొప్పు [2]బంధించి దో
స్తటసంస్ఫాలన మాచరించి చరణ ‡ ద్వంద్వంబుఁ గీలించి త
త్కటశాఖాగ్రముమీఁద నుండి యుఱికెన్ ‡ గోపాలసింహంబు ది
క్తటముల్ మ్రోయ హ్రదంబులో గుభగుభ ‡ ధ్వానం బనూనంబుగన్. 639

ఉ. భూరిమహాప్రతాపపరి ‡ పూర్ణభయంకరగోపబాలకం
ఠీరవపాత వేగవిక ‡ టీకృతదుర్విషభీషణోర్మిసం
పూరిత మై వడిం గలఁగి ‡ పొంగి ధనుశ్శతమాత్రభాగవి
స్తారము వొంగె నమ్మడుఁగు ‡ తప్తపయఃకణబుద్బుదోగ్ర మై. 640

శా. పాఠీనాకృతిఁ దోయరాశినడుమన్ ‡ భాసిల్లి మున్నాద్యుఁ డై
కాఠిన్యక్రియ నీఁదునేర్పు దనకుం ‡ గల్మిన్ భుజంగేంద్రహృ
త్పీఠాగ్రంబున రోమహర్షు లెగయన్ ‡ భీమంబుగా నీఁదె ను
ల్లోలోత్తుంగతరంగ మై మడుఁగు దు ‡ ర్లోక్యంబు గా బాహులన్. 641

వ. ఆ సమయంబున. 642

శా. బాలుం డొక్కఁడు వీఁడు నామడుఁగు వి ‡ భ్రాంతోచ్చలత్కర్ణక
ల్లోలం బై కలఁగం జరించె నిట నే ‡ లో నుంటఁ జూడండు మ
త్కీలాభీలవిశాలదుస్సహవిషా ‡ గ్ని జ్వాలలన్ భస్మ మై
కూలం జేసెద నేఁడు లోకులకు నా ‡ కోపంబు దీపింపఁగన్. 643

వ. అని తలంచి విజృంభించి. 644

ఉ. ఘోరవిషానల ప్రభలు ‡ గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్పసైన్యవి
స్ఫారుఁడు గాళియోరగుఁడు ‡ వాఱి వడిం గఱచెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయ ‡ కంపవిదూరు మహాగభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవ ‡ పీతశుభాంబరధారు ధీరునిన్. 645

క. కఱచి పిఱుతివక మఱియును, వెఱవక నిజవదనజనిత ‡ విషదహనశిఖల్
మెఱయఁ దననిడుదయొడలను, నెఱిహరిఁ బెనఁగొనియె భుజగ‡నివహాపతివడిన్.

వ. ఇట్లు భోగిభోగపరివేష్టితుం డై చేష్టలు లేనివాని తెఱంగునఁ గానంబడుచున్న ప్రాణసఖునిం గనుంగొని తత్ప్రభావంబు లెఱుంగక తత్సమర్పితధనదారమనో

1. కటికసూత్రంబు. 2. సంధించి.

రథమానసులు గావున. 647

చ. అదె మనకృష్ణునిం గఱచి ✽ యంతటఁ బోక భుజంగమంబు దు
ర్మదమున మేనఁ జుట్టికొని ✽ మానక యున్నది యింక నేమి సే
యుద మెటఁ జొత్తు మేపురుషు ✽ లోపుదు రీయహిఁ నడ్డపెట్ట నె
య్యది సదుపాయ మంచుఁ బడి ✽ రార్తరవంబులఁ దూలి గోపకుల్. 648

క. గోపకుమారకశేఖరు, నేపున సర్పంబు గఱచు ✽ టీక్షించి వగన్
మేపులకుఁ దొలఁగి గోవులు, వాపోవుచు నుండె వృషభ ✽ వత్సంబులతోన్. 649

క. భూతలము వడఁకె నుల్కా, పాతంబులు మింటఁ గానఁ ✽ బడె ఘోషములో
వ్రేతలకును గోపకసం, ఘాతముల[1]కు నదరెఁ గీడు ✽ కన్ను లిలేశా. 650

వ. అంత నాదుర్నిమిత్తంబులు వొడగని బెగడు గదిరినచిత్తంబుల నుత్తలపడుచు మంద నున్ననందయశోదాదు లైనగోపగోపికాజనంబులు హారిదళసరి యెఱుం గక గోపాలగోగణపరివృతుం డైనకృష్ణుం డెక్కడ నైనం జిక్కనోపు నని పో క్కుచుం బెక్కువ లయినమక్కువలు చెక్కు లొత్త నొక్కపెట్ట బాలవృద్ధ సమేతు లై మహాఘోషంబున నాఘోషంబు వెలువడి. 651

క. వారిబ్భంగి నెఱుంగని, వారై హరిఁ జూడఁ బోవ ✽ వడిగొని నగుచున్
వారింపఁ డయ్యె రాముఁడు, వారిని హరిలా వెఱుంగు ✽ వాఁడయ్యు నృపా.

వ. అంతలోన వారునుం దానును గాంతారమార్గంబు వట్టి పోవుచు నెడనెడ గోప గోష్పదంబులసందుల నింత నంత నక్కడక్కడ యవాంకుశహలకమలకులిశ చక్రచాపకేతనాదిరేఖాలంకృతంబు లై మార్గాభరణంబు లైన హరిచరణంబుల జూడఁ గని చొప్పు దప్పక చని దుర్ఘటం బయినయమునాతటంబు సేరి వారి మధ్యంబున నితరుల కసాధ్యం బయినసర్పంబుచేతఁ గాటువడి దర్పంబు సూపక భోగిభోగపరివృతుం డైనకృష్ణునిఁ గృష్ణకృష్ణేతివిలాపంబులఁ దాపంబులం బొం దుచుఁ [2]దత్కాలంబునం బ్రతికూలం బయ్యె ననుచు దైవంబు దిట్టు గోపకు లును గోపకులం గలిసి మేఁత లుడిగి తెప్ప లిడక కృష్ణునిం దప్పక చూచుచు నొరలుచున్నగోవులనుం గని రందు గోపికలు యశోదం బట్టుకొని విలపించుచుఁ గృష్ణు నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 653

సీ. ఎదురువచ్చినఁ జాల ✽ నెదురుగాఁ జనుదెంతు, వెదురువచ్చిన నేఁ డ✽దేల రావు
చూచినఁ గృపతోడఁ ✽ జూచుచుందువు నీవు, సూచినఁ గను విచ్చి ✽ చూడ వేల
డాసిన నఱలేక ✽ డాయంగ వత్తువు, డాసిన నేటికి ✽ డాయ విచటఁ
జీరిన నో యని ✽ చెల రేఁగి పలుకుదు, విది యేమి సీరిన ✽ నెఱుఁగ కుంట

ఆ. తలఁపు సేయునంతఁ ✽ దలపోయు చుందువు, తలఁపు సేయ నేఁడు ✽ దలఁప వకట
యనుచు భక్తివివశ ✽ లాడెడికైవడి, వ్రేత లెల్ల నాడి ✽ వివశ లైరి. 654

1. 'కదరె వలవడ' అ. ప్ర. 2. దత్కాలంబున.

వ. ఆ సమయంబున నందయశోదాదులు హరిం జూచి యధికం బైనశోకంబున
నిట్లనిరి. 655

క. విషకుచయుగ యగురక్కసి, విషకుచదుగ్ధంబు ద్రావి § విషవిజయుఁడ వై
విషరుహలోచన యద్భుత, విషయుం డగునీకు సర్ప § విష మెక్కెఁగదే. 656

క. కట్టా క్రూరభుజంగము, గట్టలుకన్ నిన్నుఁ గఱవఁ § గరిపించితివో
తిట్టితివో పాపపువిధిఁ, బట్టి మముం దలఁచి కాఁకఁ § బలవించితివో. 657

క. పన్నగము మమ్ముఁ గఱవక, ని న్నేటికిఁ గఱచెఁ గుఱ్ఱ § నెమ్మి గలిగి నీ
వున్నను మము రక్షింతువు, నిన్నున్ రక్షింప నేము § నేరము తండ్రీ. 658

ఉ. చూడ వదేమి గారవపుఁ § జూపుల మమ్ము సఖాలితోడ మా
టాడ వదేమి నర్మముగ § నందెలు పాదములందు మ్రోయ నేఁ
డాడ వదేమి నర్తనము § లవ్వల మ్రోలను గోపికావళిం
గూడ వదేమి నవ్వులకు § గోపకుమారవరేణ్య చెప్పుమా. 659

సీ. శ్రవణరంధ్రంబులు § సఫలతఁ బొందంగ, నెలమి భాషించువా § రెవ్వ రింకఁ
గరచరణాదుల § కలిమి ధన్యత నొంద, నెగిరి పైఁ బ్రాఁకు § వా రెవ్వ రింక
నయనయుగ్మంబు లు § న్నతిఁ గృతార్థములుగా, నవ్వులు సూపువా § రెవ్వ రింక
జిహ్వలు గౌరవ § శ్రీఁ జేరఁ బాటల, నెడఁ [1]బలికించువా § రెవ్వ రింకఁ
ఆ. దండ్రి నీవు సర్ప § దష్టుండ వై యున్న, నిచట మాకుఁ బ్రభువు § లెవ్వ రింక
మరగి పాయ లేము § మాకు నీతోడిద, లోక మీవు లేని § లోక మేల. 660

వ. అని యొండొరులం బట్టుకొని విలపించుచుం గృష్ణునితోడన మడుఁగుఁ జొత్తము
చత్త మనుచుఁ గృష్ణవిరహవేదనానలభారతప్తులై మడుఁగుఁ జొరఁ బాఱుచున్న
వారలఁ గనుంగొని భగవంతుం డైన బలభద్రుండు మీరు మీఁదెఱుంగరు
ధైర్యంబు విడుచుట కార్యంబు గాదు సహించి చూడుం డని వారిని వారించె.

క. తనుఁ గూర్చి యివ్విధంబున, వనితలు బిడ్డలును దారు § వాపోయెడి ఘో
షనివాసులఁ గని కృష్ణుఁడు, మనుజునిక్రియ నొకముహూర్తమాత్రము జరపెన్.

శా. అంతం గృష్ణుఁడు మేను వెంప భుజగుం § [2]డావృత్తులం బాసి తా
సంతప్తాయతభోగుఁ డై కఱచుటల్ § సాలించి నిట్టూర్పుతో
శ్రాంతుం డై తల లెత్తి దుర్విషము నా § సావీథులం గ్రమ్మ దు
శ్చింతన్ దిక్కులు సూచుచున్ దలఁగి ని § ల్చెన్ ధూమకాష్ఠాకృతిన్. 663

చ. వెఱ [3]మెర లేనియట్టిబలు § వీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్కచేఁ
జఱచి ఖగేంద్రుచందమునఁ జక్కన దాడలు వట్టి కన్నులం
జొఱచొఱ దుర్విషానలము § [4]జొబ్బిలు చుండఁగ నెత్తి లీలతో
జిఱజిఱఁ ద్రిప్పి వైచెఁ బరి § శేషితదర్పముఁ గ్రూరసర్పమున్. 664

1. 'బలికించు. 2. డావృత్తతం. 3. మఱ. 4. 'స్రుక్కనుబ్బ-వధింపక-స్రవింపఁగ' వ్రా.ప్ర.

వ. ఇట్లు వేగంబున నాగంబు వీచి వైచి జగజెట్టి యైనసందునిపట్టి రెట్టించినసంభ్రమంబున. 665

సీ. ఘనయమునానదీ ✽ కల్లోలఘోషంబు సరసమృదంగ ఘో ✽ షంబు గాఁగ
సాధుబృందావన ✽ చరచంచరీకగా, నంబు గాయకసుగా ✽ నంబు గాఁగఁ
గలహంససారస ✽ కమనీయమంజుళశ, బ్దంబులు దాళశ ✽ బ్దములు గాఁగఁ
దివి నుండి వీక్షించు ✽ దివిజగంధర్వాది, జనులు సభాసీన ✽ జనులు గాఁగఁ
తే. బద్ధరాగాదిరత్నప్ర ✽ భాసమాన, మహితకాళియఫణిఫణా ✽ మండపమున
నళినలోచనవిఖ్యాతనర్తకుండు, నిత్యనైపుణ్యమునఁ జేర్చి ✽ నృత్య మాడె. 666

శా. కుక్షిం లోకము లున్నగౌరవముతో ✽ గోపాకృతి న్నున్నయా
రక్షోహంత వడిం మహాఫణిఫణా ✽ రంగ ప్రదేశంబుపై
సక్షీణోద్ధతి నాడుఁబాడుఁ జెలఁగుం ✽ హాసంబుతోడం బద
ప్రక్షేపంబుల సేయుఁ గేళిగతులం ✽ బ్రాణైక శేషంబు గన్. 667

క. ఘనతరసుమిరానంద, స్వనములతో సిద్ధసాధ్య ✽ చారణగంధ
ర్వనిలింపమునిసతులు చ, య్యనఁ గురిసిరి విరులవాన ✽ లాడెడుహరిపై. 668

వ. ఇట్లు దుష్టజనదండధరావతారుం డైనహరి వడి గలిగినపడగలమీఁదఁ దాండవంబు సలుప బెండువడి యొండొండ ముఖంబుల రక్తమాంసంబు లుమియుచుఁ గన్నుల విషంబు గ్రక్కుచు నుక్కు సెడి చిక్కి దిక్కులు సూచుచుం గంఠగతప్రాణుం డై ఫణీంద్రుండు తనమనంబున. 669

ఉ. వేలుపు లైన లావు సెడి ✽ వేదనఁ బొందుచు నావిషానల
జ్వాలలు సోఁకినంతటన ✽ చత్తురు నేఁ డిది యేమిచోద్య మా
భీలవిషాగ్ని హేతిచయ ✽ పీడకు నోర్చియుఁ గ్రమ్మఱంగ నీ
బాలుఁడు మత్ఫణాశతము ✽ భగ్నముగా వెసఁ ద్రొక్కి యాడెడిన్. 670

క. ఈతఁడు సర్వచరాచర, భూతేశుం డైన పరమ ✽ పురుషుఁడు సేవా
ప్రీతుఁడు హరి గాఁ దగు నని, భీతిం శరణంబు నొందె ✽ బిట్టలసి నృపా. 671

కాళియునిభార్యలైన నాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

వ. ఇట్లు క్రూరంబు లైనహరిచరణ ప్రహారంబులం బడగ లెడసి నొచ్చి చచ్చిన క్రియం బడి యున్నపతిం జూచి నాగకాంతలు దురంతం బైనచింతాభరంబున నివ్వటిల్లెడునెవ్వగల నొల్లంబోయి పల్లటిల్లిన యుల్లంబుల. 672

మ. కచబంధంబులు వీడ భూషణము లా ✽ కంపింపఁ గౌఁదీఁగలుం
గుచయుగ్మంబుల వ్రేఁగునం గదలఁ బై ✽ కొంగుల్ వడిం జీరఁగాఁ
బ్రచురభ్రాంతిఁ గలంగి ముందట రుద ✽ ద్బాలావలిం గొంచు స్రు
క్కుచు భక్తిం జని కాంచి రాగుణమణిం ✽ గోపాలచూడామణిన్. 673

వ. కని దండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటఘటితకరకమలలై యి ట్లనిరి. 674

క. క్రూరాత్ముల దండింపఁగ, ధారుణిపై నవతరించి § తనరెడినీ కీ
క్రూరాత్ముని దడించుట, క్రూరత్వము గాదు సాధు § గుణము గుణాఢ్యా. 675

క. పగవారిసుతులయందును, బగ యించుక లేక సమతఁ § బరఁగెడినీకుం
బగ గలదె ఖలుల నడఁచుట, జగదవనముకొఱకుఁ గాక § జగదాధారా. 676

క. నిగ్రహమె మము విషాస్యుల, నుగ్రుల శిక్షించు టెల్ల § నూహింప మహా
నుగ్రహము గాక మా కీ, నిగ్రహము విషాస్యభావ § నిర్గతిఁ జేసెన్. 677

ఉ. ఎట్టితపంబు సేసె నొకొ § యెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో
యెట్టినిజంబు వల్కె నొకొ § యీఫణి పూర్వభవంబునందు ము
న్నెట్టిమహానుభావులకు § నెన్నఁడుఁ జేరువ గానినీవు నేఁ
డిట్టివినోదలీలఁ దల § లెక్కి నటించెద వీఫణీంద్రుపై. 678

మ. బహుకాలంబు దపంబు సేసి వ్రతముల్ § పాటించి కామించి నీ
మహనీయోజ్జ్వలపాద రేణుకణసం § ప్రాప్త్యాధికారంబు శ్రీ
మహిళారత్నము దొల్లి కాంచె నిదె నే § మం బేమియుఁ లేక యీ
యహి నీపాదయుగాహతిం బడసె నేఁ § డత్యద్భుతం బీశ్వరా. 679

ఉ. ఒల్లరు నిర్జరేంద్రపద § మొల్లరు బ్రహ్మపదంబు నొందఁగా
నొల్లరు చక్రవర్తిపద § మొల్లరు సర్వరసాధిపత్యము
నొల్లరు యోగసిద్ధి మఱి § యొండుభవంబుల నొందనీనినీ
సల్లలితాంఘ్రిరేణువుల § సంగతి నొందినధన్యు లెప్పుడున్. 680

క. ఘనసంసారాహతు లగు, జను లాకాంక్షింపఁ గడు స § శక్యం బగుశో
భనము సమక్షంబున నహి, గనియెం దామసుఁడు రోష § కలితుం డయ్యున్. 681

వ. దేవా సకలపురుషాంతర్యామిరూపత్వంబువలనఁ బరమపురుషుండ వయ్యును నప
రిచ్ఛిన్నత్వంబువలన మహాత్ముండ వయ్యును నాకాశాదిభూతసమాశ్రయత్వంబు
వలన భూతావాసుండ వయ్యును భూతమయత్వంబువలన భూతశబ్దవాచ్యుండ
వయ్యును గారణాతీతత్వంబువలనఁ బరమాత్ముండ వయ్యును జ్ఞానవిజ్ఞానపరిపూర్ణ
త్వంబు గలిగి నిర్గుణత్వనిర్వికారత్వంబులవలన బ్రహ్మంబ వయ్యును బ్రకృతిప్రవర్త
కత్వంబువలన ననంతశక్తి వై యప్రాకృతుండ వయ్యును గాలచక్రప్రవర్తకత్వం
బువలనఁ గాలుండ వయ్యును గాలశక్తిసమాశ్రయత్వంబువలనం గాలనాభుండ
వయ్యును సృష్టిజీవనసంహారాదిదర్శిత్వంబువలనం గాలావయవసాక్షి వయ్యును
నొప్పునీకు నమస్కరించెద మఱియును. 682

సీ. విశ్వంబు నీవ యై § విశ్వంబుఁ జూచుచు, విశ్వంబు సేయుచు § విశ్వమునకు
హేతువ వై పంచ § భూతమాత్రేంద్రియ, ములకు మనఃప్రాణ § బుద్ధిచిత్త
ములకెల్ల నాత్మ వై § మొనసి గుణంబుల, నావృత మగుచు ని § జాంశభూత

మగునాత్మచయమున । ననుభూతి సేయుచు, మూఁడహంకృతులచేఁ । [1]ముసుఁగువడక
తే. నెఱి ననంతుఁడ వై దర్శ । నీయరుచివి, గాక సూక్ష్ముఁడ వై నిర్వి । కారమహిమఁ
దనరి కూటస్థుఁడన సమ । స్తంబు నెఱుఁగు, నీకు మ్రొక్కెద మాలింపు । నిర్మలాత్మ.

వ. మఱియుఁ గలండు లేఁడు సర్వంబు నెఱుంగు నించుక యెఱుంగు బద్ధుండు
విముక్తుం డొకండ నేకుండు ననునివి మొదలుగాఁ గలవాదంబులు మాయవలన
ననురోధింపుదురు గావున నానావాదానురోధకుండ వయ్యును నభిధానాభిధేయ
శక్తిభేదంబులవలన బహుప్రభావప్రతీతుండ వయ్యును జక్షురాది రూపంబుల
వలనఁ బ్రమాణరూపకుండ వయ్యును నిరపేక్షజ్ఞానంబు కలిమిం గవి వయ్యును
వేదమయనిశ్శ్వాసత్వంబువలన శాస్త్రయోని వయ్యును సంకర్షణవాసుదేవ
ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధరూపంబులవలనఁ జతుర్మూర్తి వయ్యును భక్తజనపాలకుండ
వయ్యును నంతఃకరణ ప్రకాశకత్వంబు గలిగి సేవకజన ఫలప్రదానంబుకొఱకు
గుణాచ్ఛాదకుండ వయ్యును జిత్తాదివర్తనంబులఁ గానం దగినగుణంబులకు
సాక్షి వై యొరుల కెఱుంగరామి నగోచరుండ వయ్యును దర్కింప రానిపెంపు
వలన నవ్యాహతవిహారుండ వయ్యును సకలకార్యహేతు వయ్యు నంతఃకరణ
ప్రవర్తకత్వంబువలన హృషీకేశుండ వయ్యును సాధనవశంబు గాని యాత్మారా
మత్వంబువలన ముని వయ్యును స్థూలసూక్ష్మగతుల నెఱుంగుచు నెందుం
జెందక నీవు విశ్వంబు గాకయు విశ్వంబు నీవ యయ్యును విశ్వభావాభావసంద
ర్శనంబు సేయుచు విద్యావిద్యలకు హేతు వయిననీకుం బ్రణామంబు లాచరిం
చెద మవధరింపుము. 684

క. లోకజనిస్థితిలయములు, గైకొని చేయుదువు త్రిగుణ । కలితుఁడ వై శా
లాకారమున నమోఘు, శ్రీకలితుఁడ వగుచు నిచ్చ । సెందక యీశా. 685

క. నీశాంతలు గానితనువు, లీశా యీ మూఢజాతు । లీసజ్జాతుల్
నీ శాంతతనువు లందుఁ బ్ర, కాశింతువు ధర్మహితము । గా సుజనులలోన్. 686

ఉ. నేరము లెన్న నెక్కడివి । నేము దలంచుతలంపులోపలన్
నేరుపు లున్నవే సుతుల । నేరమిఁ దండ్రులు త్రోచి పుచ్చరే
నేరము సేయువారి ధర । ణీపతు లొక్కొకమాటు గావరే
నేరముఁ గల్గుమద్విభుని । నేఁ డిటఁ గావఁ గదే కృపానిధీ. 687

శా. బాలుం డీతఁడు మంచివాఁ డనుచుఁ జె । ప్పన్ రాము క్రూరుండు దు
శ్శీలుండో నవు నైన నేము సుభగ । శ్రీఁ బాసి వైధవ్యదు
ష్టాలంకారముఁ బొంద నోడెద మనా । థాలాప మాలింపవే
చాలున్ నీపదతాండవంబు పతిభి । క్షం బెట్టి రక్షింపవే. 688

ఉ. ఆకుల మయ్యె భోగ మిదె । యౌఁదల లన్నియు వ్రస్సెఁ బ్రాణముల్

1. ముసుఁగఁబడక.

రాకలఁ బోకలన్ బొలిసె § రాయిడి వెట్టక మా నిజేశుపై
నీకరుణాకటాక్షములు § నిల్పఁగదే తగ నో సమస్తలో
కైకశరణ్య యో యభయ § కారణ యో కమలామనోహరా. 689

ఆ. మమ్ముఁ బెండ్లిసేయు § మాప్రాణవల్లభు, ప్రాణ మిచ్చి కావు § భక్తవరద
నీవు సేయుపెండ్లి § నిత్యంబు భద్రంబు, పిన్ననాఁటిపెండ్లి పెండ్లిగాదు. 690

ఇంద్ర. నీయాన యెవ్వారిని § నిగ్రహింపం, డాయుగ్రపాపాకృతి § నండఁ డింకన్
నీయాజ్ఞలో నుండెడు § నేఁటఁగోలెన్, మాయీశు ప్రాణంబులు § మాకునీవే.

వ. అని యిట్లు తమపెనిమిటిఁబ్రదుకఁ గోరెడి భుజగసతులయందు శరణాగతరక్షకుం
డైనపుండరీకాక్షుండు గరుణించి చరణఘట్టనంబు సాలించి తలంగిన నెట్టకేలకుఁ
బ్రాణేంద్రియంబుల మరలం బడసి చదిసి నులిసినతలలు సవరించుకొని [1]వగరు
చుచు భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలి సేసి మెల్లన యిట్లనియె. 692

చ. మలఁకలు మాప్రచారములు § మాముఖముల్ విషవహ్నిఘోరముల్
ఖలులము రోషజాతులము § గర్వుల మే మొకమంచివారమే
నలినదళాక్ష ప్రాణులకు § నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే
వెలయవె మావికారములు § వింతలె మే లొనరించి తీశ్వరా. 693

సీ. వివిధభావాకార § వీర్యబీజాశయ, జవయోనియుతముగా § జగము లెల్ల
నీవచేసితి మున్న § నే మాజగంబులో, సహజకోపనులము § సర్పములము
దుర్వార మైననీ § తోరంపుమాయ నే, మెఱిఁగి దాఁటెడుపని § కెంతవార
మంతకుఁ గారణ § మఖిలేశ్వరుండవు, సర్వజ్ఞుఁడవు నీవు § జలజనయన

తే. మనిచెదేనిని మన్నించి § మనుపు నన్ను, నిగ్రహించెదవేనిని § నిగ్రహింపు
మింకసర్వేశ మాయిమ్ము § లెందుఁగలవు, చిత్తమందున్న క్రమమునఁ § జేయఁదగును.

క. నాపుణ్య మేమి సెప్పుదు, నీ పాదరజంబుఁ గంటి § నే సనకాదుల్
నీపాదరజముఁ గోరుదు, రేపదమం దున్న నైన § నిఁక మేలు హరీ. 695

వ. అని విన్నవించినఁ గాళియుపలుకులు విన నవధరించి కారుణ్యమానసుం డయిన
సర్వేశ్వరుం డతని కిట్లనియె. 696

క. గోవర్గముతో మనుజులు, ద్రావుదు రీమడుఁగునీరు § దగ దిం దుండన్
నీవును నీబాంధవులును, నీవనితలు సుతులుఁ జనుఁడు § నేఁ డంబుధికిన్. 697

క. నిను నే శాసించినకథ, మనమునఁ జింతించి రేపు § మాపును గీర్తిం
చినమనుజులు మీ భయమున, వినుమెన్నఁడుఁ బొంద రెందు § విషవిజయముతోన్.

చ. ఇది మొద లెవ్వరైన నరు § లీ యమునాతటినీ హ్రదంబులో
వదలక తోఁగి నన్ను నుప § వాసముతోడఁ దలంచి కొల్చుచుం
గదలక దేవతాదులకుఁ § గా జలతర్పణ మాచరించినన్

1. వగరుపుచ్చుచు.

సదమలచిత్తు లై దురిత § సంఘముఁ బాయుదు రాక్షణంబునన్. 699

ఆ. గరుడభీతి రమణ § కద్వీప మెల్ల కీ, మడువుఁ జొచ్చి తీవు § మత్పదాబ్జ
లాంఛనములు నీ త § లల నుంటఁ జూచి యా, పక్షిరాజు నిన్నుఁ § బట్టఁ డింక. 700

వ. అని యిట్లు విచిత్రవిహారుం డైన గోపాలకృష్ణకుమారుం డాన తిచ్చిన నియ్య
కొని చయ్యన నయ్యహీంద్రుండు దొయ్యలులుం దానును నెయ్యంబున నయ్యీ
శ్వరునకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణరత్నమాలికానులేపనంబులు సమర్పించి తేఁటి
తండంబులకు దండ యగునీలోత్పలంబులదండ యిచ్చి పుత్త్రమిత్రకళత్రసమేతుం డై
బహువారంబులు గైవారంబుసేసి వలగొని మ్రొక్కి లేచి వీడ్కొని రత్నా
కరద్వీపంబునకుం జనియె నిట్లు. 701

క. వారిజలోచనుఁ డెవ్వరు; వారింపఁగ లేనిఫణిని § వాసత్వంబుల్
వారించిన యమున సుధా, వారిం బొలుపారె నెల్ల § వారికిఁ బ్రియ మై. 702

కాళియునిపూర్వకథ.

వ. అనిన విని మునీంద్రా యేకారణంబునఁ గాళియుండు భుజగనివాసం బయిన
రమణకద్వీపంబు విడిచె నతం డొక్కరుండును గరుడున కేమి దప్పఁ దలంచె
నని నరవరుం డడిగిన మునివరుం డి ట్లనియె. 703

సీ. సర్పభీరువు లైన § జను లెల్ల నెలనెల, సరసభక్ష్యములు వృ § క్షంబు మొదల
సర్పంబులకుఁ బెట్ట § సర్పంబులును మును, సర్పాంతకుఁడు దమ్ముఁ § జంప కుండఁ
బ్రతిమాసమును దమ § భాగభక్ష్యంబు లా, పక్షిరాజున కిచ్చి § బ్రదుకు చుండ
విషవీర్యదుర్మదా § విష్టుఁ డై కాళియుఁ, డహికులాంతకు[1]నిహా § లపహరించి

తే. యాక తనపాలిబలిభాగ § మెల్లఁ దినిన, విని ఖగేంద్రుఁడు కోపించి § వీనితలలు
సీరి చెండాడి భోగంబు § చించివైచి, ప్రాణములఁ బాపి వచ్చెదఁ § బట్టి యనుచు.

క. అక్షీణకనకసన్నిభ, పక్షయుగోద్భూతఘోర § పవమానమహా
విక్షేపకంపితానే, కక్షోణిధరేంద్రుఁ డగుచు § గరుడుఁడు వచ్చెన్. 705

ఉ. వచ్చినసర్పవైరిఁ గని § వ్రాలక లేచి మహాఫణావళుల్
విచ్చి దృగంచలంబుల న § వీనవిషాగ్నికణంబు లొల్కఁగా
నుచ్చలదుగ్రజిహ్వలు ము § హోద్ధతిఁ ద్రిప్పుచు నూర్పులందుఁ గా
ర్చిచ్చెగయంగఁ బాఱి కఱ § చెన్ విహగేంద్రు నహీంద్రుఁ డుగ్రతన్. 706

క. కఱచినభుజగము రదములు, విఱుగఁగ వదనముల విషము § వెడలఁగ శిరముల్
పఱియలుగ నడిచె గరుడుఁడు, తఱిమి కనకరుచులు గలుగు § తనడాఱెక్కన్. 707

వ. ఇట్లహికులారాతిచేత వ్రేటువడి వెఱచి పఱతెంచి కాళియుం డీ గభీరం బయిన
మడుఁగుఁ జొచ్చె మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు. 708

సీ. మున్ను సౌభరి యను § ముని యాహ్రదంబునఁ, దపము సేయుచు నుండ § ధరణిలోన

1. ఁ జాలఁ నపహసించి,

నాఁకలిగొని పన్నగాంతకుఁ డొకనాఁడు, సనుదెంచి యందుల జలచరేంద్రు
నొడిసి భక్షించిన నున్నమీనము లెల్ల, ఖిన్నంబు లై వగఁ గ్రిస్సి యున్న
జూచి యామునిరాజు శోకించి కోపించి, గరుడుఁడు నేఁ డాది గాఁగ నిందుఁ

తే. జొచ్చి మీనంబులను మ్రింగఁ జూచె నేనిఁ
జచ్చుఁ గావుత మని యుగ్ర శాప మిచ్చెఁ
గాళియుం డొక్కఁ డా శాప కథ యెఱుంగు
నితరభుజగంబు లెవ్వియు నెఱుఁగ వధిప. 709

వ. అది కారణంబుగాఁ గాళియుం డీమడుఁగుఁ జొచ్చియున్న గోమనుజరక్షణార్థంబు కృష్ణుం డతని వెడలించె నిట్లు దివ్యగంధాంబరసువర్ణమణిగణమాలికాలంకృతుం డై మడుఁగు వెడలి వచ్చినమాధవుం గని ప్రాణలాభంబులం బొందినయింద్రియంబులుంబోలె యశోదారోహిణీసమేత లయినగోపికలును నందసునందాదు లైన గోపకులును మూర్ఛలం బాసి తేఱి తెప్పిఱి లేచి పరమానందంబునం బొందిరి బలభద్రుండు తమ్ముని నాలింగనంబు సేసె నప్పుడు. 710

క. అంకెలు వైచె వృషభము ల, హంకారముతోడ లేఁగ లట్టిట్టుఱికెన్
బొంకముల నొప్పె ధేనువు, లంకురితము లయ్యెఁ దరువు లాహరి రాకన్. 711

క. నీసుతుఁ డహిచే విడివడె, నీసురుచిరభాగ్యమహిమ నిశ్చల మనుచున్
[1]భూసురులు సతులుఁ బారును, భాసురవచనముల నందుఁ బలికి రిలేశా. 712

శా. ని న్నా యుగ్రభుజంగమంబు గఱవన్ నీ వాపదం బొందుచున్
న న్నేమంటి తనూజ యోడవు గదా నాకూన నాతండ్రి రా
వన్నా యంచు శిరంబు మూర్కొని నిజాంకాగ్రంబుపై సిల్పుచుం
గన్నీ రొల్కఁగఁ గౌఁగిలించెఁ దనయున్ గారాముతోఁ దల్లి దాన్. 713

వ. ఇట్లు పరమసంతోషు లై ఘోషజను లారేయి కాళిందీతటంబున నాఁకలినీరువట్టుల డస్సి క్రుస్సి గోవులుం దారు నుండ నగణ్యం బగునయ్యరణ్యంబున నొక్కదవానలంబు పుట్టి చుట్టు ముట్టికొని నడురేయి నిద్రితం బైనవ్రజంబుమీఁదఁ గదిసిన నదిరిపడి లేచి దందహ్యమానదేహు లయి సకలజనులును మాయామనుజబాలకుం డైనహరికి శరణాగతు లై యి ట్లనిరి. 714

గోగోపగోపికాసంఘమును గార్చిచ్చు చుట్టుకొనుట.

మ. అదె వచ్చెన్ దవవహ్ని ధూమకణకీలాభీలదుర్వార మై
యిదె కప్పెన్ మము నెల్లవారి నిట మీఁ దేలాగు రక్షింపు నీ
పదపద్మంబుల కాని యొం డెఱుఁగ మో పద్మాక్ష యోకృష్ణ మ్రొ
క్కెద మోరామ మహాపరాక్రమ దవాగ్నిన్ వేగ వారింపవే. 715

క. నీపాదంబులు నమ్మిన, నాపద లెక్కడివి జనుల కత్యుగ్రమహా

1. భూసురులును ఖేచరులును,

దీపితదావజ్వలనము, నైపడ కుండెడివిధంబు ♦ భావింపఁ గదే. 716

వ. అని ఘోషించుఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుం డగునసంతుం డనంతశక్తియుక్తుం డై గహనంబు నిండినదావదహనంబు పానంబు సేసిన విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె నంతం గృష్ణుండు గోగణజ్ఞాతిసమేతుం డై మందయానంబున మందకు వచ్చె నిట్లు రామకేశవులు గోపాలబాలవేషంబులం గ్రీడించుసమయంబున. 717

గ్రీష్మర్తువర్ణనము.

సీ. దినము లంతంతకు ♦ దీర్ఘంబు లై తోఁచె, దిననాథుఁ డుత్తర ♦ దిశఁ జరించె
నాఁటినాఁటికి నెండ ♦ నవ్య మై ఖర మయ్యె, వెచ్చనిగాడ్పులు ♦ విసరఁజొచ్చె
మేదినీరేణువుల్ ♦ మింట సంకుల మయ్యె, నేఱులుఁ గొలఁకులు ♦ నిగిరిపోయెఁ
బానీయశాలలఁ ♦ బథికసంఘము నిల్చెఁ, జప్పరంబుల భోగి♦చయము డాఁగెఁ

ఆ. దరులు లతలుఁ గుసుమ♦దళములతో వాడె, మిథునకోటికి రతి ♦ మెండు దోఁచె
నఖిలజంతుభీష్మ ♦ మైనగ్రీష్మపురాకఁ, గీలి యడవులందుఁ ♦ గేలి సలిపె. 718

ఆ. వాఁడిరుచులు గలుగు♦వానివేఁడిమి గ్రీష్మ,కాలమందు జగము ♦ గలయఁబడియె
బ్రహ్మజనులకొఱకు ♦ బ్రహ్మాండఘటమున, యుష్ణరసముఁ దెచ్చి ♦ యునిచె ననఁగ.

వ. ఇట్లాభీలం బయిననిదాఘకాలంబు వర్తింప బృందావనంబు రామగోవిందమందిరం బైనకతంబున నిదాఘకాలలక్షణంబులం బాసి నిరంతరగిరినిపతితనిర్ఝరశీకరపరంపరాభాసితపల్లవితకుసుమితతరులతం బయ్యును దరులతాకుసుమపరిమళమిళితమృదులపవనం బయ్యును బవన చలితకమలకహ్లారసరోవరమహాగభీరనదీహ్రదం బయ్యును నదీహ్రదకల్లోలకంకణప్రభూతపంకం బయ్యును బంకసంజనితహరితాయమానతృణనికుంజం బయ్యును జనమనోరంజనం బై వసంతకాలలక్షణంబులు గలిగి లలితమృగపక్షిశోభితం బయి యొప్పుచుండె మఱియు నందు.

క. పికములకోలాహలమును, శుకసంఘముకలకలంబు ♦ సుభగమయూర
ప్రకరముకేకారవ మళి,నికరముఁరొదయును జెలంగె ♦ నెఱి నయ్యడవిన్. 721

క. ఆతతయమునాసరసీ, జాతతరంగాభిషిక్త ♦ జలరుహగంధో
పేతానిల [1]మడఁచె నిదా,ఘాతతదావాగ్నిపీడ ♦ నవ్వనమందున్. 722

వ. ఇట్లామనికందువ తెఱంగు గల్గి సుందరం బైనబృందావనంబునకు బలకృష్ణులు గోవుల రొప్పికొని చని గోపకులుం దారును నొండొరులతో నగుచుఁ దెగడుచుఁ జెలంగుచుఁ దలంగుచు జిఱజిఱం దిరుగుచుఁ దరులసందుల కరుగుచు డాఁగిలిమూఁత లాడుచు గీతంబులు వాడుచు వేణునాదంబులు ఘటియించుచు నటియించుచు గతులు దప్పినక్రియ నొఱగుచుఁ గుప్పల కుఱుకుచుఁ జప్పటలు గొట్టుచుఁ గందుకంబులఁ దట్టుచు నుప్పరం బెగసి దర్దురంబులచందంబున దాఁ

1. మడఁగంగ ని, రాతపదావాగ్ని యయ్యె ♦ నవ్వన మెల్లన్.

టుచు నామలకబిల్వాదిఫలంబుల మీటుచుఁ గుటవిటపంబులఁ గదల్చుచు మృగంబుల నదల్చుచుఁ బెరల రేఁపుచు మధుమక్షికలఁ జోఁపుచుఁ దేనియలు ద్రావుచు సొమ్ములు వోవుచు గురుశిష్యకల్పనంబులం బనులు సేయుచుఁ గాక పక్షధరు లై ముష్టియుద్ధంబులకు డాయుచుఁ బన్నిదంబులు సఱచుచుఁ బులుఁగులభంగి నఱచుచు బహురూపంబులు వన్నుచు నెగిరి తన్నుచు సేవ్యసేవక మిత్రామిత్రభావంబులు వహించుచు నుత్సహించుచు మఱియు ననేకవిధంబులఁ గ్రీడించి రందు. 723

క. పూపాలికి బలకృష్ణులు, భూపాలకు లంచు నెగిరి ϟ బొబ్బ లిడుచు న
గోపాలురు మోతురు ప్రమ, దాపాదకు లగుచు వల్లి ϟ కాందోళికలన్. 724

క. గోపకు లందఱు నాడుచు, దీపింపఁగ రామవాసు ϟ దేవుల వెనుకం
బై పడి పాఠకగాయక, రూపంబులఁ బొగడుదురు ని ϟ రూఢాత్మకు లై. 725

క. ప్రీతిన్ గోపకు లందఱు, గీతంబులు వాడఁ దరుల ϟ క్రిందను నగుచుం
జేతులు ద్రిప్పుచు వెడవెడ, పాతర లాడును యశోద ϟ పాపం డడవిన్. 726

మ. జలజాక్షుండును రాముఁడున్ నటనముల్ ϟ సల్పంగ గోపాలమూ
ర్తులతో వారలఁ గొల్చునిర్జరులు సం ϟ తోషించి వేణుస్వనం
బులు గావించుచుఁ గొమ్ము లూఁదుచు శిరం ϟ బుల్ ద్రిప్పుచుం బాడుచున్
వల నొప్పన్ వినుతించి రప్పుడు నటుల్ ϟ వర్ణించుచందంబునన్. 727

బలభద్రుండు ప్రలంబాసురుని వధించుట.

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు నదనదీతీరంబులఁ గొలంకులసమీపంబుల గిరులచేరువల సెలయేఱులకడల మడుఁగులపొదరులపొంతలఁ బసిమి గల కసవుజొంపంబులఁ బసుల మేపుచుండఁ బ్రలంబుం డనురక్కసుం డుక్కు మిగిలి గోపాల రూపంబున వచ్చి వారల హింస చేయం దలంచుచుండ నయ్యఖిలదర్శనుం డగు సుదర్శనధరుం డెఱింగియు నెఱుంగనితెఱంగున. 728

క. ఆరామునిసహజన్ముఁడు, రా ర మ్మని వానిఁ జీరి ϟ రాకం బోకన్
గారాము సేసి మెల్లన, పోరామి యొనర్చెఁ బిదపఁ ϟ బోరిగొనుకొఱకున్. 729

వ. ఇట్లు ప్రలంబునితోఁ జెలిమి సేయుచుఁ గృష్ణుండు గోపాలకులతో ని ట్లనియె. 730

ఆ. మనకుఁ బ్రొద్దువోదు ϟ మనమిందఱము రెండు, గములవారమగుచుఁ ϟ గందుకముల
శిలల గుఱులు సేసి ϟ చేరి క్రీడింతము, రండు వలయు జయ ప ϟ రాజయములు.

వ. అని యిట్లు వలికి తానును బలభద్రుండును బెన్నుద్దు లై యితరవల్లవు లెల్ల నుద్దించుకొని చిట్టుద్దు లై వచ్చినసమయంబున విభజించుకొని రెండుగము లై మార్గంబులందుఁ దృణదారుశిలాకల్పితంబు లగు గుఱు లొడ్డి కందుకశిలాది ప్రక్షేపణంబుల లక్ష్యంబులఁ దాఁక వైచి జయపరాజయనిర్ణయంబులు గైకొని వాహ్యవాహకలక్షణంబుల నిర్జితులు జేతల వహించి క్రీడించుచు బలరామునికి

వానిచందంబు రహస్యంబున నెఱింగించి పసుల వెల్చుచు భాండీరకం బను వటంబు సేరి రా (సమయంబునఁ) గ్రీడయందుఁ బిదప శ్రీదామనామధేయుం డైనగోపకుండు శ్రీకృష్ణుని వహించె భద్రసేనుండు వృషభు నెక్కించుకొనియె బలభద్రుండు ప్రలంబు నారోహించె నప్పుడు. 732

మ. వనజాక్షుల్ బలిమిన్ బలాఢ్యుఁడు దృణా § వర్తుండు మున్ మింటికిం గొని పోఁ జాలక చిక్కె నా డితని నా § కున్ మోవ రా దంచు నా దనుజారిన్ గొనిపోఁ దలంపక వడిన్ § దైత్యేశుఁ డయ్యాటలోఁ గొని పోయెన్ [1]గెలు దాఁటి రాము నఖల § క్రూర క్షమోద్దాముని౯. 733

వ. ఇట్లు క్రీడాకల్పితవాహనుం డైన ప్రలంబుండు బలభద్రునిం గొనిపోవుచు. 734

మ. గురుశైలేంద్రసమానభారుఁ డగునా § గోపాలకున్ మోవ లే క రయోద్రేకము మాని దైత్యుఁడు నరా § కారంబు సాలించి భీ కరదైత్యాకృతి నేఁగె హేమకటకా § కల్పంబుతో రాముతో మురు వొప్పంగ, దటిల్ల తేందుయుతజీ § మూతంబు చందంబున౯. 735

ఉ. మోసము లేక వానిపెను § మూఁపున నుండుచు నాహలాయుధుం డాసమయంబునం గనియె § హాటకరత్నకిరీటకుండలో ద్భాసితము స్తకున్ భ్రుకుటి § భాగురుదారుణనేత్రు నుగ్రదం ష్ట్రాసహితుం బ్రలంబు నురు § శౌర్యవిలంబు మదావలంబుని౯. 736

వ. కని నక్తంచరుం డని యెంచుక శంకించి వెఱవక. 737

క. కడువడిఁ దను [2]దివికిం గొని, వడిఁ జనియెడు దనుజశిరము § వ్రయ్య హలధరుం డడరి పటుచటులతర ముగు, పిడికిట వెస విసరి పొడిచె § బిఱుసున నలుక౯. 738

క. హలధరుబలుపిడికిటిపాటిఁ, దల వగిలిన రుధిరజలము § దనువివరములం దొలఁక మొఱ యిడుచు దనుజుఁడు, బలరిపుపవినిహతనగము § పగిదింబడియె౯.

మత్తకోకిలము. మేలు మేలు గదయ్య రాముఁడు § మేటిరక్కసు నొక్కడున్ నేలఁ గూలిచె నొక్కపోటున § నేఁడు విస్మయ మంచు గో పాలకుల్ గని చచ్చి వచ్చిన § భ్రాతఁ గన్నవిధంబునం జాల దీవన లిచ్చి రాముని § సత్కరించిరి వేడుక౯. 740

క. బలవంతుఁ డగు ప్రలంబుఁడు, బలుముష్టిన్ నిహతుఁ డైన § బ్రదికితి మనుచున్ బలసూదనాదిదివిజులు, బలుపైఁ గుసుమములవానఁ § బరఁగించి రొగి౯. 741

శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిని మ్రింగి గోపకగోసంఘమును గాపాడుట.

వ. అట్లు గోపకులు క్రీడింప గోవు లంతంతఁ గాంతారంబున వింతకసవులు మెస వుచు మేఁతవడి నొండడవికి దూరంబు సని యందు దవదహనపవనసంస్ప ర్శంబు సైరింపక కంపించి దప్పి నొప్పి సెడి ఘోషించిన. 742

1. గెఱి. 2. దివిఁ గొనిచనియెడి...ఖగుల నెగిరి హల.

శా. ఆగోపాలకు లందఱుం బసుల కు య్యాలించి కౌమారకే
ళీగాఢత్వము మాని [1]గోఖురరదా ళిచ్ఛిన్నఘాసంబుతో
బాగై యున్నపథంబునం జని దవా పన్నంబు గా కుండ వే
వేగన్ గోగణముల్ మరల్చి రటవీ వీథిన్ జవం బొప్పఁగన్. 743

క. జలధరగభీరరవమున, నలినదళాక్షుండు దమ్ము నామాంకములం
బిలిచిన విని ప్రతిఘోషణ,ములు సేయుచుఁ బసులు దిరిగె ముదమున నధిపా.

వ. అంత నవ్వనంబున దైవయోగంబునం గార్చిచ్చు పుట్టి బిట్టు విసరెడికరువలి వలన మిన్ను ముట్టం మిట్టిపడి గట్టు చెట్టనక దరికొని పట్టి క్రాలుచుఁ జుట్టుకొని (పరవం) గని పల్లటిల్లినయుల్లంబులతో వల్లవు లెల్లఁ దల్లడిల్లి సబలుం డైన హరికి మృత్యుభీతులరీతిం జక్క మ్రొక్కి యి ట్లనిరి. 745

క. అభ్రంకషధూమాయిత, విభ్రాంతమహాస్ఫులింగ విసరోగ్రశిఖా
విభ్రష్టదగ్ధలోకా,దభ్రం బై వచ్చెఁ జూడు దవశిఖి కృష్ణా. 746

శా. నీచుట్టాలకు నాపదల్ గలుగునే నే మెల్ల నీవార మ
న్యాచారంబు లెఱుంగ మీశుఁడవు మా కాభీలదావాగ్ని నేఁ
డే చందంబున నింక దాఁటుదుము మ మ్మీక్షించి రక్షింప వ
న్నా చంద్రాభ విపన్నులన్ శిఖవితా నచ్ఛన్నులన్ ఖిన్నులన్. 747

వ. అని మఱియును. 748

ఉ. బంధుజనంబుచేత నిటు ప్రార్థితుఁ డై హరి విశ్వరూపుఁడో
బంధువులార మీనయన పంకజముల్ ముకుళింపుఁ డగ్ని నీ
సంధి నడంతు నే ననినఁ జక్కన వార లట్ల చేయుదుర్
బంధురదావపావకముఁ బట్టి ముఖంబునఁ ద్రావె లీలతోన్. 749

వ. ఇట్లు నిజయోగవైభవంబున దావదహనంబు పానంబు సేసి నిమిషమాత్రంబున గోపకుల నందఱ భాండీరకవటవిటపిసమీపంబునకుం దెచ్చి విడిచిన వారు వికసితనయనకమలు లయి కృష్ణునియోగమాయాప్రభావంబున నెరగలిచిచ్చువ్రగ్గె నని యగ్గించుచుఁ దమమనంబులందు. 750

క. కార్చిచ్చార్చుపటుత్వము, నేర్చునె నరుఁ డొకఁడు శౌరి నేఁ డిదె కార్చి
చ్చార్చి మనల రక్షింపఁగ, నేర్చె నితం డజుఁడొ హరియొ నిటలాక్షుండో.

వ. అని వితర్కించి రంతఁ గృష్ణుండు సాయాహ్నసమయంబున రామసహితుం డై వంశనాళంబు పూరించుచు గోపగణజేగీయమానుం డై గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నప్పుడు. 752

క. కమలాక్షుఁ డొద్ద నుండని, నిమిషము యుగశతము గాఁగ నెగడినగోప
ప్రమదలు సంభ్రమమున నా,కమలాక్షునిఁ జూచి ముదము గైకొని రధిపా.

---

1. గోఖురపుటాళి.

వ. ఆ సమయంబున గోపకు లిండ్లకడ నున్నవృద్ధకాంతాజనంబులకు రామకృష్ణుల చిత్రచరిత్రంబులు సెప్పిన విని వారు వారిని గార్యార్థులై వచ్చిన వియచ్చర వరు లని తలంచి రంత. 754

వర్షర్తువర్ణనము

సీ. పూర్వవాయువులు ప్రభూతంబులై వీచెఁ, బడమట నింద్రచాపంబు దోఁచెఁ
బరివేషయుక్తమై భానుమండల మొప్పె, మెఱపు లుత్తరదిశ మెఱవఁదొడఁగె
దక్షిణగాములై తనరె మేఘంబులు, జలచరానీకంబు సంతసించెఁ
జాతకంబులపిపా సలు కడపలఁ జేరెఁ, గాంతారవహ్నుల గర్వ మడఁగె

ఆ. నిజకరాళివలన నీరజబంధుండు, ద్రొల్లి పుచ్చుకొన్న తోయ మెల్ల
మరల నిచ్చుచుండె మహికర్షకానంద,కంద మైనవాన కందువందు. 755

క. వర్షాకాలభుజంగుఁడు, హర్షముతో నిడిన నవన ఖాంకము లని యు
త్కర్షింప భూమిసతిపైఁ, గర్షకహలరేఖ లమరె గహనాంతమునన్. 756

క. చెలువుఁడు ప్రావృట్కాలుఁడు, పొలసినఁ బులకించుభూమి పులకము లనఁగా
మొలచి తల లెత్తి నిక్కుచు, సలలితగతి జాలు వాఱె సస్యము లధిపా. 757

వ. మఱియుఁ జటులపవనచలితంబులై పన్ని మిన్ను దన్ని లెక్కకు మిక్కిలి యై తెక్కలు గలనీలగిరులసిరుల మీఱి కాఱుకొని తెఱపిపడక నిబిడంబులై శిశిరకిరణతరణిమండలంబులచొప్పు దప్పించి విప్పు గలిగి చదలు గప్పుకొనిన (లీలం గ్రాలు) నీలమేఘంబులును మేఘవిముక్తంబు లయి జలదసమయవిటుండు సరసగతి ధరణిసతియురువున దర్పించి నేర్పున సమర్పించుకర్పూరఖండంబులవడువునఁ బుడమిం బడుకరకలును గరకానుగతంబులై యసితభోగిభోగంబులబాగున నీలమణిమాలికావిశేషంబులవిధంబున నెడపడక పడుసలిలధారలును ధారాధరవిగళితవిమలసలిలంబులం దోఁగుచు మదజలాభిషిక్తమత్తమాతంగంబుల సొబగున నుండుకొండలును గొండలతుదలనుండి గండశైలంబులపైఁ బడి వికీర్యమాణంబు లగుగిరినిర్ఝరంబులశీకరంబులును శీకరపరంపరలచొదుకులు మదుకులు గొనినఁ బిదపిద నగుచుఁ జిదుకుచిదుకు మను రొంపులును రొంపులు ద్రొచ్చి క్రచ్చఱ నుచ్చలితంబులై పఱచువఱదలును వఱదలవలన మొదలికదలి పాఱెడియేఱులును నేఱులవెంట గఱులు ద్రిప్పుచు గములు గొని క్రొన్నీటి కెదురునడచు మీనంబులును మీననయనల మేనులమెఱుంగు సొంపుపెంపు సైరింపక కంపించి తిరిగి సురిఁగి చనియెడికరణి మేఘమధ్యంబులం బొలసి మలసి నిలువక మరలి చనుక్రొమ్మెఱుంగులు మెఱుంగులపగిది మగువలు పురుషులం దగిలి నిలువ రని జనుల కెఱుంగ నలువ మొఱ యిడినతెఱంగున మొరయు నుఱుములును నుఱుముల కులికిపడక కికురుపొడుచుచుఁ బించెంబులు గొంచెంబులు సేయక విప్పి దెప్పరంబుగ రొపఁచు నర్తనంబులు సలుపుమయూరంబు

లును మయూరఘోషంబులు భీషణంబులై చెవులు సోఁకిన ననూనంబులైనమా
నంబుల నాసలు సెడి యొండొరులకుఁ గ్రిందుపడి క్రందుకొనువిరహిజనులును
జనులకు మాపు రేపని నిరూపింపరాక మాలతీకుసుమవిసరవికసనవిదితావసా
నంబు లగుదుర్దినంబులునుం దినావసానసమయంబున మినుకు మినుకు మని మెఱ
చుచుం దిరుగుఖద్యోతంబులును ఖద్యోతసందర్శనంబు గోరుచు నుడుగక
విడువక కురియుజడిం బడి వలిగొని వడఁకుచు నశనయత్నంబులు వర్జించి
ఖర్జూర జంబూ ఫలభక్షణంబుల దేహసంరక్షణంబు నాచరించువనచరులును
వనచరానందకారిణులై వారరమణులరుచి ననవరతభుజగసమేత లగుకేత
కులును కేతకీకదంబయూథికాకుటజకుసుమపరిమళమిళితంబు లగువిపినమా
ర్గంబులును మార్గనిరోధంబు లగుచుం బెరిఁగి రసికంబులై పసరు దొలం
కుచు [1]హరిన్మణికిరణపుంజంబులభంగి రంజిల్లి తొంగలించుచు జొంపంబులు
గొనినకసవులును కసవులు మెసవి మిసమిసం దనువులు మెఱవ పలుఁదపొదుఁ
గులబరువులం గదలక నిలిచి నెమ రమర నిడుధేనువులును గలిగి ధేనువ్రజంబు
కైవడిం బయఃకణమనోహరంబై హరకరంబుభంగిం బరిపూర్ణసారంగభాసురం
బై సురగిరిచెలువున హరిశరాసనవిభీషణంబై విభీషణహృదయంబుపోలికం బ్రక
టితహరిశబ్దవైభవంబై భవపూజనంబుచందంబున సంద్రగోపాదివిభవజనకంబై
జనకయాగంబుభాతి సీతాప్రకరణాలంకృతంబై కృతయుగంబుసొంపున బహు
వర్షంబునై వర్షాగమంబు [2]చెలువొందె నప్పుడు. 758

క. వాడక వ్రాలక తెవులులఁ, గూడక తగ నల్ల [3]గెఱలు § గొని నవకములై
చూడఁగ భద్రము లగుచును, వీడెఁ సస్యంబు లిడుమ § వీడెం బ్రజకున్. 759

క. జీవనము సాలఁ గలిగియుఁ, గావరమున మిట్టిపడని § ఘనునిక్రియ నదీ
జీవనములు సొర జలనిధి, ప్రావృట్కాలమున డిందు § పడి యుండె నృపా. 760

శా. ఆ వర్షాగమమందు గోవుల నర § ణ్యాంతంబులన్ మేపుచున్
గోవిందుండు ప్రలంబవైరియుతుఁడై § గోపాలవర్గంబుతోఁ
బ్రావీణ్యంబునఁ గందమూలఫలముల్ § భక్షించుచున్ మంజుల
గ్రావాగ్రంబులఁ బ్రీతిఁ జల్ది గుడిచెం § గాసారతీరంబులన్. 761

వ. ఆ సమయంబున. 762

సీ. విశ్వమోహన మైన § వేణునినాదంబు, సరసగంభీరగ § ర్జనము గాఁగ
మహనీయనిర్మల § మందహాసద్యుతి, లలితసౌదామనీ § లతిక గాఁగఁ
దలచుట్టు బాగుగఁ § దనరుపింఛపుదండ, శైలభేదనశరా § సనము గాఁగఁ
గరుణాకటాక్షవీ § క్షణసుధావర్షంబు, సలిలధారాప్రవ § ర్షంబు గాఁగఁ
తే. జాడ నేతెంచుగోపాల § జనమునీంద్ర, చాతకంబులదురవస్థ § సక్కఁజేసి

1. 'పద్మరాగమణి' వ్రా. ప్ర. 2. వచ్చె నప్పుడు. 3. నల్లనిరులు_నల్లయిరులు.

కృష్ణమేఘంబు బహుతర । కీర్తి నొప్పె, విమలబృందావనాకాశ । వీథియందు. 763

క. గోవుల వృషవత్సంబుల, వావిరిఁ బూజించి పిదప । వర్షాకాల
శ్రీవనితను బూజించెను, శ్రీవల్లభుఁ డయ్యె గోప । శేఖరు డధిపా 764

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు విహితవిహారంబుల వర్షాకాలంబు పుచ్చె నంత. 765

శరదృతువర్ణనము.

క. జొంపములు గొనియె వనములు, రొంపులిగిరె నెమిలిగములు । రొద లుడిగెనదుల్
పెంపులకుఁ బాసె నుఱుములు, శంపలసంపదలు మానె । శారదవేళన్. 766

వ. మఱియు జీవనంబులు విడిచి విమలజ్ఞానవశంబున విముక్తు లగు పురుషరత్నంబులఁ జెన్నున [1]నన్ను వదలి మిన్ను విడిచి వాయువశంబు లై వెల్లివిరిసి చనుమేఘంబులును మేఘపటలరహితంబును గలశభవమునిసహితంబును నై విజ్ఞానదీపవిలసితం బగుయోగిహృదయంబుచందంబున శుభం బయిన నభంబును నభంబుననీలదుకూలవితానసంయుక్తముక్తాఫలంబులవడువున నెగడునుడుగణంబులును నుడుగణమయూఖంబు క్రొవ్వు లువ్వెత్తుగొని నివ్వటిల్లుచు బ్రహ్మాండకరండకర్పూరఖండాయమానంబు లగుచంద్రకిరణంబులును జంద్రకిరణసంస్పర్శనంబున సగర్భంబు లై భూమికి దుర్భరంబు లగుచు నిండి పండి హాలికకరనిశితలవిత్రధారాసంరంభంబుఁ దలంచి తల్లడిల్లి వెలువెలుకం బాఱుచుఁ దల్లి యగువిశ్వంభరకు మును గలుగ ప్రణతంబు లై వడంకుచు నెఱిఁగ మొఱ యిడుచున్న పెంపున సంపన్నంబు లయినయెన్నులప్రేఁగున వ్రాలి గాలిం దూలుచు మర్మరధ్వనుల సారస్యంబు లగుకలమాదిసస్యంబులును సస్యకమంజరీపుంజంబులఁ గొంజకచంచువులఁ ద్రుంచి కబళించి పిల్లపెంటితండంబులం గూడి కడుపులు నిండ మెక్కి విక్కవిరిసి చొక్కుచుఁ ద్రిక్కులు గొని మహోత్తుంగసమంచితమంచప్రదేశంబు లెక్కి సంచరించుచు వెన్నులకావలి యున్నయన్నులకెమ్మోవులు బింబఫలంబు లని కఱచి తత్కరాస్ఫాలనంబుల నులికిపడి యెగసి చనుశుకనికరంబులకలకలంబులును గలహంసకోకసారసకోలాహలమండితంబు లై నిండి నిర్మలజలంబులు గలజలాశయంబులును జలాశయంబులజలంబు లనుదినంబు నిగురగృహంబుల బ్రదుకుదినంబులు సనుట యెఱుంగనిమనుజులగమనికం దిరుగుజలచరంబులును జలచరహృదయంబుల బెదరు గదుర డొంకి యింకిననదులును నదులందుఁ గర్పూరమండపంబుల తెఱంగున మణికుట్టిమంబులమాడ్కిని సౌధసోపానమార్గంబులజాడను విలోకితంబు లగునూతనసైకతంబులును సైకతప్రదేశంబుల నుదయవేళల నిత్యకర్మానుష్ఠాననిరతు లగుమునులును మునికన్యకాకరకలశసలిలాభిషిక్తమూలంబు లగుతపోవనబాలరసాలసాలంబులును సాలవిటపివాసంతికాకుంజపుంజంబులతఱుచున నిఱుముకొని దినకరకిరణంబులకుం గరువలికిం

1. నన్నువ-పన్ను-వదలి.

జొర వెరవుపడనివనమ్ములునువనమ్ములం దరులకొమ్మల నాకలములు నేకలమ్ములై
మెసంగి మసరుకవిసి క్రొవ్వి కొమ్ములకొనల నూటి నేటిదరులు త్రవ్వి చిమ్మి
కుమ్మి కోరాడెడివనగజంబులును గజకుంభకనకకుంభరుచిరకుచభారభీరుమధ్య
సమంచిత లగుచెంచితలును జెంచితలకూర్మి రమ్ము లగుపాఱమ్ముల సారమ్ములు సెడి
ఖేదమ్మునఁ బాడమ్ములు దొట్రుపడఁ బెనుగాదమ్ములం బడు వరాహపుండరీకం
బులును బుండరీకకుందకుముదకురంటకాదికుసుమమకరందంబులు గ్రోలి తేలి
సోలి వాలి మహాహుంకృతుల ఝుంకృతులు సేయు తేఁటికదుపులును గదుపులం గల
యక యెడ గలిగి మదమున నదనుపద నెఱింగి మదనమార్గణప్రేరితంబు లై
పెంటితుటుములఁ వెంటనంటం జని యొండొంటి గెంటించుచుఁ దగుల నెక్కి
గర్భంబులు నెక్కొలుపుమృగవృషభరాజంబులును గలిగి రాజరాజగృహంబు
పగిది విలసితకుందపద్మసౌభాగ్యం బై భాగ్యహీనుకర్ణ రేఖగతి నశ్రుతసీల
కంఠశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రవేదిహృదయంబుబాగున విశ్వప్రకాశాభిరామం బై
రామసంగ్రామంబు కైవడి బాణాసనాలంకృతం బై కృతాంతహృదయంబు
కరణి నపంకం బై పంకజాసనుగేహంబుసొంపున రాజహంసవిరాజమానం బై
మానధనునిచరిత్రంబుసొబగున సకల్మషజీవనం బై వననిధిపోలుపున సమ్మిళిత
భూభృద్వాహినీసంకులం బై కులవధూరత్నంబుచెలువున నదృష్టపయోధరం
బై ధరణికిం దోడ వగుచు శరత్కాలంబు వచ్చె నంత. 767

క. వాజులనీరాజనములు, రాజులజయగమనములును । రాజితలక్ష్మీ
పూజలు దేవోత్సవములు, రాజిల్లెను జగతియందు । రాజకులేంద్రా. 768

క. చేగ గలచెఱకువింటను, బాగుగ నీలోత్పలంబు । బాణంబు గ సం
యోగంబు సేసి మదనుఁడు, వేగిరమున విరహిజనుల । వేఁటాడించెన్. 769

వ. ఇట్లు భాసురంబు లయినశరద్వాసరంబుల గోవిందుండు గోబృందసమేతుం డై
బృందావనంబునఁ బసులఁ బొసంగ మేపుచు. 770

సీ. కర్ణావతంసిత । కర్ణికార ప్రభ, గండభాగద్యుతిఁ । గడలుగొలుప
భువనమోహన మైన । భ్రూవిలాసంబుతో, వామభాగానత । వదన మొప్ప
నపసవ్యకరమృదు । లాంగుళీచాతురి, షడ్జధ్వనికి మూర్ఛ । సరణిఁ జూప
డాకాలిమీఁద న । డ్డము సాఁచి నిల్చిన, పదనఖద్యుతి భూమిఁ । బ్రబ్బికొనఁగ

తే. మౌలిపింఛముఁ గంఠదామమును మెఱయ, విలసితగ్రామముగ నొక్క । వేణువందు
బ్రహ్మగాంధర్వగీతంబు । పరఁగఁ జేసెఁ, జతురనటమూర్తి గోపాల । చక్రవర్తి. 771

వ. ఇట్లు హరి వేణునాదంబు పూరించిన మారవికారహేతు వగుతద్గీతం బాలించి
సిగ్గులు సాలించి మక్కువలు సెక్కులొత్త గోపిక లోపికలు లేక తమతమ
పొత్తుకత్తెలుం దారును దత్తఱంబునఁ బదుగురు నేగురుఁ దుటుములు గొని
జిలిబిలిముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలోన. 772

మ. శ్రవణోదంచితకర్ణికారకముతో ♦ స్వర్ణాభచేలంబుతో
నవతంసాయిత కేకిపింఛకముతో ♦ నంభోజదామంబుతో
స్వవశుండై మధురామృతముచే ♦ వంశంబుఁ బూరించుచు
న్నవిదా మాధవుఁ డాలవెంట వనముం ♦ దొప్పారెడిం జూచితే. 773

శా. రావే సుందరి యేమె బోటి వినవే ♦ రాజీవనేత్రుండు బృం
దావీథిం దగ వేణు వూఁదుచు లస ♦ త్సవ్యానతాస్యంబుతో
భ్రూవిన్యాసము లంగుళీక్రమములుం ♦ బొల్పార షడ్జంబు గాఁ
గావించెన్ నటుభంగి [1]బ్రహ్మ మగుత ♦ ద్గాంధర్వసంగీతమున్. 774

క. తలఁకెను గొబ్బునఁ జిత్తము, నలినాక్షునిమధురవేణు ♦ నాదము నావీ
నులు [2]సోఁకినంతమాత్రన, చెలియా యిఁక [3]నెట్లు వెరవు ♦ చింతింపఁగదే. 775

క. నాతోడ వెఱవ వలదే, నాతోడనె కొనుచుఁ బోయి ♦ నలినదళాక్షున్
నీతోడుతఁ బలికించెద, నీతోడిజనంబు మెచ్చ ♦ నీతోడు సుమీ. 776

వ. అని పెక్కుభంగుల నొకర్తొకర్తు నుద్దేశించి పలుకుచు గోపసుందరులు బృందావనంబునకు గోవిందున కెదురు చని పరమానందంబున నతనిం దమమనంబులఁ బ్రతిపదంబును నాలింగనంబు సేసినవార లగుచు రామకృష్ణుల నుద్దేశించి. 777

మ. నవగోస్థానకరంగమందుఁ బరమా ♦ నందంబుతోఁ జూతప
ల్లవనీలోత్పలపింఛపద్మదళమా ♦ లావస్త్రసంపన్నులై
కవయై వేణువు లూఁదుచున్ బహునటా ♦ కారంబులం గేళితాం
డవముల్ సేసెద రీకుమారకులు వే ♦ డ్కం గామినుల్ గంటిరే. 778

క. ఓచెలువలార వినుఁడీ, వాచాశతకంబు లేల ♦ వర్ణింపంగా
లోచనములకలిమికి ఫల, మీ చెలువురఁ జూడఁ గలుగు ♦ టింతియ సుండీ. 779

వ. అని పలికి రందుఁ గొందఱు గోవిందు నుద్దేశించి. 780

మ. ఒనరన్ బ్రేతల కించుకేనియును లే ♦ కుండంగ గోపాలకృ
ష్ణుని కెమ్మోవిసుధారసంబు గొనుచుం ♦ జోద్యంబుగా మ్రోయుచుం
దనపర్వంబులు నేత్రపర్వములు గా ♦ దర్శించెఁ బూర్వంబునన్
వనితా యెట్టితపంబు సేసె నొకొ యీ ♦ వంశంబు వంశంబులోన్. 781

మ. ముదితా యేతటినీపయఃకణములన్ ♦ మున్ వేణు వింతయ్యె నా
నది సత్పుత్త్రునిఁ గన్నతల్లిపగిదిన్ ♦ నందంబుతో నేఁడు స
మ్మదహంసధ్వని పాటగా వికచప ♦ ద్మశ్రేణి రోమాంచ మై
యొదవం దుంగతరంగహ స్తనటనో ♦ ద్యోగంబు గావింపదే. 782

క. నలినోదరుభక్తునిఁ గని, కులజులు నందాశ్రుజలము ♦ గురియుపగిది మ్రాఁ
కులు పూఁదేనియ లొలికెడు, నలినాక్షునిచేతివంశ ♦ నాళము మ్రోఁతన్. 783

---

1. బ్రహ్మముగ. 2. సోఁకినంత వినవే - సోఁకిన మాయన్నల. 3. నేటివెఱవు.

శా. నా మోసంబున కెద్ది మేర వినవే § నా పూర్వజన్మంబునన్
లేమా నోమును నోముచో సకట కా § ళిందీతటిన్ వేణు వై
భూమిం బుట్టెద నంచుఁ గోరఁ దగదే § బోధిల్లి యట్లైన నీ
బామం దిప్పుడు మాధవాధరసుధా § పానంబు గల్గుం గదే. 784

క. కాళిందీకూలంబున, నాళీ యీ నందసుతుని § యధరామృతముం
గ్రోలెడివేణువ నగునో, మేలాగున నోమ వచ్చు § నెఱిఁగింపఁ గదే. 785

క. వనితా కృష్ణుఁడు నల్లని,ఘన మనియున్ వేణురవము § గర్జన మనియున్
మనమునఁ దలంచి రొప్పుచు, ననవరతము నెమలితుటుము § లాడెడిఁ గంటే.786

క. గిరిచరమిథునము లోలిం, బరికింపఁగఁ గృష్ణపాద § పద్మాంకిత మై
సురరాజునగరికంటెను, దరుణీ బృందావనంబు § దద్దయు నొప్పెన్. 787

మ. అమరేంద్రాంగన లాకసంబున విమా § నారూఢ లై పోవుచుం
గమలాక్షున్ శుభమూర్తిఁ గాంచి మురళీ § గానంబు లందంద క
ర్ణములన్ నిల్పుచు మేఖలల్ వదలఁగా § నాథాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా వ్రాలిరి చూచితే వివశ లై § పంచాశుగభ్రాంత లై. 788

ఉ. కానల నుండుచున్ సరస § గానవివేకవిహీనజాతు లై
వీనుల నేఁడు కృష్ణముఖ § వేణురవామృతధార సోఁకినన్
మేనులు మేఁతలున్ మఱచి § మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని చూడ వమ్మ బహు § మానము చేసెఁ గృతార్థచిత్తలై. 789

ఉ. తల్లులచన్నుఁబాలు మును § త్రావుతఱిం దమకర్ణవీథులన్
వల్లభ మైనమాధవుని § వంశరవామృతధార సొచ్చినం
ద్రుళ్లక పాలు రాఁ దివిక § దూఁటక మానక కృష్ణుమీఁద దృ
గ్వల్లులు సేర్చి నిల్చె నదె § వత్సము లంగనలార కంటిరే. 790

మ. మమతన్ మోములు మీఁది కెత్తుకొని రో § మంథంబు సాలించి హృ
త్కమలాగ్రంబులఁ గృష్ణు నిల్పి మురళీ § గానామృతశ్రేణి క
ర్ణములం గ్రోలుచు మేఁత మాని గళితా § నందాశ్రులై చిత్రితో
పమ లై గోవులు సూచు చున్న వవిగో § పద్మాక్షి వీక్షించితే. 791

మ. జగతీజంబులశాఖ లెక్కి మురళీ § శబ్దామృతస్యందమున్
మిగులన్ వీనులఁ ద్రావి వ్రేఁగువడి నె § మ్మిం గృష్ణరూపంబు చి
త్తగ మై యుండఁగ నడ్డపెట్టుక్రియ నే § త్రంబుల్ దగన్ మూసి యీ
ఖగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే మునిజనా § కారంబులం గామినీ. 792

మ. క్రమ మొప్పన్ నదు లెల్ల వంశరవ మా § కర్ణించి సంజాతమో
హములన్ మన్మథసాయకక్షతవిశా § లావర్త లై హంసవా

క్యములం జీరె తరంగహస్తముల నా § కర్షించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్చనంబు సలిపెన్ § రామా విలోకించితే. 793

ఆ. వనిత నేఁడు కృష్ణు § వంశనినాదంబు, విని పయోధరంబు విరులు గురిసి
తనశరీర మెల్ల § ధవళాతపత్త్రంబుఁ, జేసి మింట నీడఁ § జేసెఁ గంటె. 794

క. మంచిఫలంబులు హరిచే, నించి కరాలంబనముల § నెగడుచు నిదె క్రీ
డించెద రంగన చూడుము, [1]చెంచితలాం బింఛపత్త్ర § చేలాంచితలన్. 795

క. ఉల్లసితకుచభరంబున, నల్లాడెడినడుముతోడ § నలరులదండన్
భిల్లి యొకతె హరి కిచ్చెను, హల్లోహలకలిత యగుచు § నంగన కంటే. 796

క. గిరు లెల్ల జలము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె § ధరణిగగనభూ
చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళీరవామృతము సోఁక § ముద్దియ కంటే. 797

మ. బలకృష్ణాంఘ్రిసరోజసంగమముచే § భాసిల్లుచున్ ధన్యమై
ఫలపుష్పంబులఁ గానికల్ గురిసి సం § భావించి మిన్నందుచున్
జలఘాసంబుల గోవులం దనిపి చం § చద్భూజరోమాంచమై
వెలసెం జూడఁ గఁ దమ్మ యీగిరి పురో § వీథిన్ సరోజాననా. 798

వ. అని యిట్లు బృందావనవిహారి యైనగోవిందుని సందర్శించి పంచబాణభల్ల భగ్న హృదయ లయి వల్లవకాంత లేకాంతంబులఁ జింతించుచుఁ దత్పరతంత్ర లయి యుండి రంత. 799

హేమంతఋతువర్ణనము.

క. శ్రీమంతికాస్రగంచిత, సీమంతవతీకుచోష్ణ § జితశీతభయ
శ్రీమంతం బయి గొబ్బున, హేమంతము దోఁచె మదనుఁ § డేఁచె విరహులన్.

క. ఉత్తరపుగాలి విసరె వి,యత్తలమునఁ దుహినకిరణుఁ § డహితుం డయ్యెం
బొత్తు జరిగె మిథునములకు, నెత్తమ్ములు దఱిఁగె హిమము § నెలకొనియె నృపా.

క. అహములు సన్నము లయ్యెను, దహనము హిత వయ్యె దీర్ఘ § దశ లయ్యె నిశల్
బహుశీతోపేతం బయి, యుహుహూ యని వడఁకె లోక § మూర్వీనాథా. 802

క. అన్నులచన్నులదండ వి,పన్నులు గా కెల్లవారు § బ్రదికిరి గా కీ
చన్నులు మీఱిన వలి నా,పన్నులు గాకుండఁ దరమె § బ్రహ్మాదులకున్. 803

ఆ. పొడుపుఁగొండమీఁదఁ § బొడుచుట మొదలుగాఁ, బరువువెట్టియినుఁడు § పశ్చిమాద్రి
మఱుఁగుఁజొచ్చెఁగాక § మసలినఁ జలిచేతఁ, జిక్కఁ జిక్కననఁగఁ § జిక్కకున్నె.

క. చెంగల్వ[2]విరులగంధము, మంగళముగఁ గ్రోలుచున్న § మధుపము లొప్పె
న్నంగజవహ్నులపై ను, ప్పొంగి విజృంభించుపొగల § పోలిక నధిపా. 805

ఆ. శంభుకంట నొకటి § జలరాశి నొక్కటి, మఱియు నొకటి మనుజ § మందిరముల
నొదిఁగెఁగాక మెఱసి § యున్నమూఁడగ్నులు, చలికి నోడి భక్తి § సలుపకున్నె.

1. 'చెంచెత_చెంచత' వ్రా. ప్ర. 2. విరిమరందము.

శా. (ఈ హేమంతము రాకఁ జూచి రమణీ § హేలాపరిరంభస
త్సాహాయ్యంబునఁ గాని దీని గెలువన్ § శక్యంబు గా దంచుఁ దా
రూహాపోహవిధిం ద్రిమూర్తులు సతీ § యుక్తాంగు లైనారు గా
కోహో వార ల దేమి సంతతవధూ § యోగంబు రాఁ గందు రే. 807

క. ఈ హేమంతము రాకకు, శ్రీహరి యొక్కింత వడఁకి § చింతింపంగా
నోహో వెఱవకు మని తా, మాహారికిని శ్రీకుచంబు § లభయం బిచ్చెన్.)

వ. ఇట్లు నితాంతం బగు హేమంతంబున మొదలి నెలతొలిదినంబునందు నందుని మందం గలగోపకుమారికలు రేపకడ లేచి చని కాళిందీజలంబులం దోఁగి జల తీరంబున నిసుమునం గాత్యాయనీరూపంబుఁ జేసి సురభికుసుమగంధంబు లిడి ధూపదీపంబు లిచ్చి బహువిధోపహారంబులు సమర్పించి. 809

క. ఓ కాత్యాయని భగవతి, నీకున్ మ్రొక్కెదము నేము § నేఁ డనుకంపన్
మా కిందఱకును వైళమ, శ్రీకృష్ణుఁడు మగఁడు గాఁగఁ § జేయుము తల్లీ. 810

క. ఓ తల్లి మాకుఁ గృష్ణుఁడు, చేతోవిభుఁ డైననాఁడు § చెలువల మెల్లన్
నేతివసంతము లాడుచు, జాతర సేసెదము భక్తి § చాతురితోడన్. 811

వ. అని నమస్కరించి హవిష్యంబులు గుడుచుచు నిర్విఘ్నంబున మాసవ్రతంబు సలిపి రం దొక్కనాఁడు. 812

గోపికావస్త్రాపహరణము.

మ. రమణుల్ ప్రొద్దున మేలుకాంచి సఖులన్ § రం డంచు నాత్మీయనా
మములం జీరి కుచద్వయీభరములన్ § మధ్యంబు లల్లాడఁగాఁ
బ్రమదోద్దామగజేంద్రయాన లగుచుం § బద్మాక్షునిం బాడుచున్
యమునాతీరముఁ జేరఁ బోయిరి గృహీ § తాన్యోన్యహస్తాబ్జ లై. 813

వ. ఇట్లు నదీతీరంబు సేరం జని గజగమనలు విజనప్రదేశంబున వలువలు విడిచి యిడి మది శంకిలక లంకె లై క్రుంకు లిడఁ జలంబుల జలంబులు సొచ్చి. 814

క. వారిజలోచనుఁ బాడుచు, వారిజలోచనలు వారి § వారికి వేడ్కన్
వారివిహారము సలిపిరి, వారివిహారములు జగతి § వారికిఁ గలవే. 815

వ. ఆ సమయంబున. 816

క. తోయజనయనలు యమునా, తోయములం దుంట యెఱిఁగి § దూరగుఁ డయ్యుం
దోయజనయనుఁడు హరి తన, తోయముగోపకులు దానుఁ § దోఁ తెంచెన్నృపా.

తరలము. [1]కదలకుం డని తోడివారలఁ § గన్నుసన్నల నిల్పుచుం
బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ § బద్మనేత్రుఁడు మౌని యై
పొదలమాటున నల్ల నల్లన § పొంచి పొంచి నతాంగుఁ డై
యుదను గోరుచు డాసి వ్రేఁతల § యంబరంబులు దొంగిలెన్. 818

1. కదల కుండఁగఁ దోడి.

వ. ఇట్లు డొంగిలి. 819

శా. ఉద్యద్గంధగజేంద్రగౌరవముతో § యోషాంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకుభంగి నర్భకులతో § హాసార్థియై కొంచుఁ ద
న్నద్యంభఃకణశీతవాతజనితా § నందంబుతో నెక్కెఁ దా
సద్యోముక్తదురంతపాదపజను § స్సంతాపముఁ నీపమున్. 820

వ. అప్పు డయ్యింతు లి ట్లనిరి. 821

క. మామావలువలు ముట్టకు, మామా కొనిపోకు పోకు § మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెదు, మామానసహరణ మేల § మానుము కృష్ణా.

సీ. బహుజీవనముతోడ § భాసిల్లి యుండుటో, గోత్రంబు నిల్పుటో § కూర్మితోడ
మహి నుద్ధరించుటో § మనుజసింహంబవై, ప్రజలఁ గాచుటొ కాక § బలిఁ దెరల్చి
పిన్న వై యుండియుఁ § బెంపు వహించుటో, రాజుల గెల్చుటో § రణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో § గుణనిధి వై బల, ప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో § భద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చ భువిఁ బ్ర§బుద్ధత మెఱయుటో, కల్కితనము సేయ § ఘనత గలదె
వావి లేదు వారి § వారు నావా రని, యెఱుఁగ వలదె వలువ § లిమ్ము కృష్ణ. 823

క. కొంటివి మాహృదయంబులు, గొంటివి మానంబు లజ్జఁ § గొంటివి వలువల్
గొంటి విఁక నెట్లు సేసెదొ, కొంటెవు గద నిన్ను నెఱిఁగి§కొంటిమి కృష్ణా. 824

సీ. రాజసంబున నీవు రంజిల్లు టెఱుఁగమే, చెలరేఁగి వింతలు § సేయు చుండ
సత్త్వసంపద గల్గి § జరుగుటఁ దలఁపమే, సిరి గల్గి యన్యులఁ § జెనకు చుండ
గురుతరశక్తియు§క్తుఁడ వౌటఁ జూడమే, తామసంబున నగ్గు§ దలఁచు చుండ
నొకభంగితో నుండ§కుంటఁ జింతింపమే, మాయావివై మాఱు§మలయు చుండ

ఆ. నేమిజాడవాఁడ § వేపాటి గలవాఁడ, వేగుణంబు నెఱుఁగ § వెల్లయెడల
నోదిఁగి యుండ నేర § వోరంతప్రొద్దును, బటము లీఁ గదయ్య § పద్మనయన.

క. రాజుల నెఱుఁగవు బలిమిని, [1]రాజిల్లెదు చీర లీవు § రమణుల మింకన్
రాజున కెఱిఁగించెద మో, రాజీవదళాక్ష నీవు § రాజవె ధరకున్. 826

వ. అని పలికిన కన్నియలపలుకులు విని మందహాససుందరవదనారవిందుఁ డై గోపాలబాలకులకరంబులం గరంబులు వ్రేసి యమ్ముద్దియల నుద్దేశించి నెఱవాది చతురుం డి ట్లనియె. 827

శా. రామల్ [2]రాజులతోడ నీపనికి నా § రంభింతురే మీక్రియన్
మోమా టేమియు లేక దూఱెదరు మీ § మోసంబు చింతింప రం
భోమధ్యంబున నుండి వెల్వడి వెసం § బూర్ణేందుబింబాననల్
మీమీచీరలు వచ్చి పుచ్చుకొనుఁడా § మీ కిచ్చెదం జెచ్చెరన్. 828

వ. అనిన నమ్మానవతు లొండొరులమొగంబులు చూచి నగుచు మర్మంబులు నాటు

1. రాజిల్లెదు చీర లీవు. 2. రాములతోడ నీపనికిఁ గా రాగింతురే_గా రావింతురే_రారావత్తురే.

నమ్మాటలకు మగుడం బలుక సిగ్గు వడుచు నగ్గలం బయినచలిని వలిగొని కంఠ
ప్రమాణజలంబులం దుండి డోలాయమానమానస లై యి ట్లనిరి. 829

క. మావలువ [1]లాగడంబున, నీ వేటికిఁ బుచ్చుకొంటి § నీ వల్పుఁడవే
నీ వెఱుఁగని దే మున్నది, నీ వింద ఱలోన ధర్మ § నిరతుఁడవు గదే. 830

శా. ఇంతుల్ తోయము లాడుచుండ మగవా § రేతెంతు రే వచ్చిరా
యింతల్ సేయుదు రే కృపారహితు లై § యేలోకమం దైన నీ
వింతల్ నీతలఁ బుట్టెఁ గాక మఱి యే § వీ కృష్ణ యోచెల్ల నీ
చెంతన్ దాసుల మై చరించెదము మా § చేలంబు లిప్పింపవే. 831

క. వచ్చెదము నీవు పిలిచిన, నిచ్చెద మే మైన నీకు § నెటు సొరు మనినం
జొచ్చెదము నేడు వస్త్రము, లిచ్చి మముం గరుణతోడ § నేలుము కృష్ణా.

వ. అనిన దరహసితవదనుం డై హరి యి ట్లనియె. 833

క. ఏతరుణుఁడు మగఁ డగుటకు, మీతపములు సెప్పఁ డింక § మీయానలు సుం
డీ తప్పిన నీకూరిమి, మీతలలనె పుట్టె నోటు § మేదిని లేదే. 834

క. ఎవ్వనిఁ గని మోహించితి, రెవ్వఁడు మీమానధనము § లెల్ల హరించెన్
నివ్వటిలు మీకుఁ గూరిమి, యెవ్వనిపైఁ బలుక రాదె § యే నన్యుఁడనే. 835

వ. అనిన విని సుందరు లన్యోన్యసందర్శనంబులు సేయుచు హృదయారవిందంబు లందుఁ గందర్పుండు సందడింప నగుచు నిరుత్తర లయి యున్న లోకోత్తరుం డి ట్లనియె. 836

క. నాయింటికి దాసుల రై, నాయాజ్ఞ వహించి మీరు § నడచెద రేనిన్
మీయంబరంబు లిచ్చెదఁ, దోయంబులు వెడలి రండు § తొయ్యలులారా. 837

వ. అనిన విని హరిమధ్యలు చలికి వెఱచి సలిలమధ్యంబున నిలువ నోపక. 838

క. కొందఱు వెడలుద మందురు, కొందఱు వెడలుటయు సిగ్గుఁ § గొను గోవిందుం
డందురు కొందఱు దమలోఁ, గొందల మందుదురు వడఁకు § గొని మనుజేంద్రా.

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ జిత్తంబులు గట్టిపఱచుకొని తనుమధ్యలు తోయమధ్యంబు వెలువడి. 840

క. చంచత్పల్లవకోమల, కాంచననవరత్నఘటిత § కంకణరుచిరో
దంచితకరసంఛాదిత,పంచాయుధగేహ లగుచుఁ § బడఁతులు వరుసన్. 841

వ. చని ప్రౌఢ లైనసుందరుల ముందట నిడుకొని మందగమనలు మందహాసంబుతోడ నెదుర నిలిచిన నరవిందనయనుం డి ట్లనియె. 842

సీ. శృంగారవతులార § సి గ్గేల మిముఁ గూడి, పిన్ననాఁటనుగోలెఁ § బెరిఁగినాడ
నెఱుఁగనే మీలోన § నెప్పుడు నున్నాఁడ, నేను జూడనిమర్మ § మెద్ది గలదు
వ్రతనిష్ఠ లై యుండి § వలువలు గట్టక, నీరు సొత్తురె మీరు § నియతి దప్పి

1, 'లు లాఘవమున' వ్రా. ప్ర.

కాత్యాయనీదేవిఁ గల్ల సేయుట గాక, యీరీతి నోము వా రెందుఁ గలరు
ఆ. వ్రతఫలంబు మీరు వలచినఁ [1]జక్కన, నింతు లెల్లఁ జేతు లెత్తి మ్రొక్కి
చేరి పుచ్చుకొనుఁడు చీరలు సిగ్గువో, నాడ నేల యెగ్గు లాడ నేల. 843

వ. అనిన విని మానవతులు దమలోన. 844

మ. వ్రతముల్ సేయుచు నొక్కమాటయిన నెవ్వారిన్ విచారించినన్
వ్రతభంగంబులు మాను నట్టివరదున్ వామాక్షు లీక్షించియున్
గతచేలాప్లవనంబు నేఁడు వ్రతభంగం బంచు శంకించి ఫా
లతటన్యస్తకరాబ్జలై సరసలీలన్ మ్రొక్కి రట్లందఱున్. 845

క. బాలలకు హస్తకీలిత, ఫాలలకు నితాంతశీత పవనాగమనా
లోలలకు నంబరములు గృపాలుఁడు హరి యిచ్చె భక్తపాలుం డగుటన్. 846

ఆ. చీర లపహరించి సిగ్గులు విడిపించి, పరిహసించి యైనఁ బరఁగ మనకు
ఘనుఁడు నోముకొలఁతఁ గాకుండ మ్రొక్కించె, ననుచు హరినుతించి రబల లెల్ల.

క. ఉల్లములు నొవ్వ నాడినఁ, గల్లలు సేసినను నగినఁ గలఁచిన నైనన్
వల్లభులు సేయుకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు కాదు వల్లభ మధిపా. 848

వ. ఇట్లు హరి వలువ లిచ్చినం గట్టుకొని సతు లతనియందు బద్ధానురాగ లయ్యుఁ జలింపక తెప్ప లిడక తప్పక చూడ నాప్రోడ యెఱింగి చేరి వారి కిట్లనియె. 849

సీ. లక్షణవతులార లజ్జించి చెప్పరు, గాని మీమర్మముల్ గానఁబడియె
ననుఁ గొల్వఁ జింతించి నారు నాచేతను, సత్యంబు మీనోము సఫల మగును
గామితార్థంబుల కలిమిఁ జెప్పఁగ నేల, ననుఁ గొల్వ ముక్తికి నడవ వచ్చుఁ
గడమ కూడఁగ నంబికాదేవి నోమంగ, నటమీఁద రాత్రు లందు మీకు
ఆ. నన్నుఁ బొందఁగల్గు నమ్మి పొండని హరి, వల్క నింతు లెల్ల భ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండె ననుచుఁ దత్పదాంబుజములు, మానసించుకొనుచు మందకడకు.

మునిభార్య లన్నముఁ దీసికొని వచ్చి శ్రీకృష్ణుని నారగింపఁ జేయుట.

వ. ఇట్లు గోపకన్యకలందుఁ బ్రసన్నుండై గోవిందుండు బృదావనంబు దాఁటి దూరంబున ధేనువుల మేపుచుండఁ జండకిరణునియెండంబడి దండి చెడి తరులదండ నండ గొనుచు నాతపత్రాకారంబులై నీడలు సేయుచున్నవృక్షంబుల నీక్షించి కృష్ణబలశ్రీరామదేవప్రశస్తవిశాలార్జున ప్రముఖులకుం దక్కినగోపకు లిట్లనిరి.

మ. అపకారంబులు సేయ వెవ్వరికి నేకాంతంబులం దుండు నా
తపశీతానిలవర్షవారణములై త్వగ్గంధనిర్యాసభ
స్మపలాశాగ్రమరందమూలకుసుమచ్ఛాయాఫలశ్రేణిచే
నుపకారంబులు సేయు నర్థులకు నీయుర్వీజముల్ గంటిరే. 852

వ. అని చిగురాకు పువ్వు గాయ పండుతండంబుల ప్రేఁగున వీఁగినతరువులనడిమి

1. జయ్యన - దయ్యెడు.

తెరువులం బసులదాఁటుల దాఁటించి యమునకుం జని వెడఁదమడుగుల మెల్లన చల్లనినీరు ద్రావించి తత్సమీపంబున మేపుచు వల్లవు లెల్ల మూఁకలు గొని యాఁకలి గొంటి మని విన్నవించినఁ దనకు భక్తురాండ్రగువిప్రభార్యలవలనం బ్రసన్నుఁడై వారలం జూచి రామసహితుం డైనహరి యిట్లనియె. 853

సీ. వల్లవులార యీ ♦ వనమున విప్రులు, బ్రహ్మవాదులు దేవ ♦ భవనమునకు నరుగుట కాంగిర ♦ సాహ్వయసత్త్రంబు, సలుపుచు నున్నారు ♦ సనుఁడు మీరు మానామములు సెప్పి ♦ మైత్రితో నడిగిన, నన్నంబు వెట్టెద ♦ రనుచుఁ బలుక వారలు చని విప్ర ♦ వరుల కెల్లను మ్రొక్కి, పసుల మేపుచు బల ♦ భద్రకృష్ణు

తే. లలసి పుత్తెంచి రిట మమ్ము ♦ నన్న మడుగ, ధర్మవిదులార యర్థిప్ర ♦ దాతలార పెట్టుఁడన్నంబుశ్రాంతులఁ ♦ బిలిచి తెచ్చి, పెట్టుదురుగాదె మిముబోఁటి ♦ పెద్దలెల్ల.

క. ఘనదీక్షితునకు నైనం, జనుఁ గుడువఁగఁ బశువధంబు ♦ సౌత్రామణియుం జనినవెనుక దోషము లే, దనఘాత్మకులార పెట్టుఁ ♦ డన్నము మాకున్. 855

వ. అని గోపకులు పలికిన. 856

మ. క్రతువుల్ మంత్రముఁ దంత్రముల్ ధనములుం ♦ గాలంబు దేశంబు దే వతయుల్ ధర్మము నన్యముల్ దలఁప నె ♦ వ్వాఁ డట్టిసర్వేశ్వరుల్ మతి నూహింపక గోపబాలుఁ డనుచుల్ ♦ మందస్మితిం జూచి దు ర్మతు లై యన్నము లేదు లే దనిరి స ♦ మ్మానక్రియాశూన్యు లై. 857

వ. అంత గోపకులు నిరాశు లై వచ్చి యెఱింగించిన హరి లౌకికానుసారి యగుచు మీ రయ్యార్యుల నడుగక వారిభార్యలకు మారాకఁ జెప్పుండన్నఁబు వెట్టెద రని పంచిన వారలు సని బ్రాహ్మణసతుల దర్శించి నమస్కరించి సంపూజితు లై యిట్లనిరి. 858

క. గోవుల మేపుచు నాఁకొని, గోవిందుం డన్న మడిగి ♦ కొని రండని మ మ్మీవేళం బుత్తెంచెను, ధీవిలసితలార రండు ♦ తెండన్నంబుల్. 859

వ. అనిన విని గోవిందసందర్శనకుతూహల లై ధరణీసురసుందరులు సంభ్రమానం దంబులు డెందంబుల సందడింప భక్ష్య భోజ్య లేహ్య చోష్య పానీయభేదంబు లుం గలిగి సంస్కారసంపన్నంబు లైన యన్నంబులు కుంభంబుల నిడికొని సం భ్రంభంబుల సముద్రంబునకు నడచునదుల తెఱంగున. 860

క. బిడ్డలు మగలును భ్రాతలు, నడ్డము చని వల దనంగ ♦ నటు దలఁ డని మా ఱొడ్డుచు జగదీశ్వరునకు, జడ్డన నన్నంబు గొనుచుఁ ♦ జని రాసుదతుల్. 861

వ. చని యమునాసమీపమున నవపల్లవాతిరేకంబును విగతవనచరశోకంబును నైనయశోకంబుక్రింద నిర్మలస్థలంబున. 862

సీ. ఒకచెలికానిపై ♦ నొకచేయి సాఁచి వే,ఱొకచేత లీలాబ్జ ♦ మూఁచువానిఁ గొప్పున కందని ♦ కొన్నికుంతలములు, సెక్కుల నృత్యంబు ♦ సేయువానిఁ

గుఱుచచుంగులు వుచ్చి కొమ రారఁ గట్టిన, పసిఁడివన్నియ గలపటమువాని
నొదలఁ దిరిగి రా నలవడఁ జుట్టిన, దట్టంపుఁబింఛపు దండవాని
తే. రాజితోత్పలకర్ణపూరములవాని, మహితపల్లవపుష్పదామములవాని
భువనమోహనతటవేషభూతివానిఁ, గనిరి కాంతలు కన్నుల కఱవు దీఱ. 863
క. కని లోచనరంధ్రంబుల, మును మిడి హరిలలితరూపమును లోఁగొని నె
మ్మనములఁ బరిరంభించిరి, తనుమధ్యలు హృదయజనితతాపము వాయన్. 864
వ. ఇవ్విధంబున. 865
క. వారితసర్వస్పృహలై, వారందఱుఁ దన్నుఁ జూడ వచ్చుట మదిలో
వారిజనయనుఁడు వొడగని, వారికి ని ట్లనియె నగి య వారితదృష్టిన్. 866
శా. కాంతారత్నములార మీగృహములం గల్యాణమే యేమి గా
వింతుర్ మీ కిటు రండు మమ్ము నిచటన్ వీక్షింప నేతెంచి నా
రెంతేవేడుకతో నెఱుంగుదుము నిత్రైతుస్థితిన్ నన్ను ధీ
మంతుల్ మీక్రియఁ జేరి కందురు గదా మత్సేవలన్ సర్వమున్. 867
వ. కావున గృహస్థులైన మీపతులు మిమ్ముం గూడి క్రతువు నిర్విఘ్నంబుగా సమా
ప్తించెదరు మీరు యాగవాటంబునకుం జనుం డనిన విప్రభార్య లి ట్లనిరి. 868
మ. తగునే మాధవ యిట్టివాఁడిపలుకుల్ ధర్మంబులే మాయెడన్
మగలున్ బిడ్డలు సోదరుల్ జనకులున్ మమ్మున్ నివారింప మ
చ్చిగ నీయంఘ్రులు సేరినార మట వోఁ జేకొందురే వార లా
పగిదే మెల్లము కింకరీజనులఁగా భావించి రక్షింపవే. 869
వ. అనిన జగదీశ్వరుండు. 870
సీ. నాసమీపమున నున్నా రంచు నలుగరు, బంధులు భ్రాతలు పతులు సుతులు
మిమ్ము దేవతలైన మెత్తు రంగనలార, నాదేహసంగంబు నరుల కెల్ల
సౌఖ్యానురాగసంజనకంబు గాదు ము, క్తిప్రదాయకము నా కీర్తనమున
దర్శనాకర్ణన ధ్యానంబులను గర్మ, బంధదేహంబులఁ బాసి మీరు
తే. మానసంబులు నాయందు మరగఁజేసి,నన్నుఁజేరెద రటమీఁదనమ్ముఁడనుచుఁ
బలికి వారలు దెచ్చిన భక్షణాదు, లా ప్తవర్గంబుతో హరి యారగించె.871
క. పరమేశ్వరార్పణంబుగఁ, బరజనులకు భిక్ష యిడినఁ బరమపదమునం
బరఁగెద రట తుది సాక్షా,త్పరమేశుఁడు భిక్ష సేయ ఫల మెట్టిదియో. 872
వ. ఇట్లు సర్వేశ్వరుం డయినహరికి భిక్షయిడి తమభార్యలతనివలనం గృతార్థ లగుట
యెఱింగి భూసురవరులు తమలో ని ట్లనిరి. 873
చ. కటకట మోసపోయితిమి కాంతలపాటియు బుద్ధి లేదు నేఁ
డిట హరిఁ గానఁ బో నెఱుఁగ మేము దురాత్ముల మేము కల్మషో
ద్భటులము విష్ణుమాయగుల ప్రాజ్ఞత లేల తపంబు లేల స

ర్యటనము లేల శీలములు ♦ యాగములుఁ మఱి యేల కాల్పనే. 874

క. జపహోమాధ్యయనంబులుఁ, దపములు వ్రతములును లేని ♦ తరుణులు హరిస
త్కృపఁ బడసి రన్ని గలిగియుఁ, జపలతఁ బొందితిమి భక్తి ♦ సలుపమి నకటా.

క. సురగురు లగుయోగీంద్రుల, నరుడుగ మోహితులఁ జేయు ♦ హరిమాయమముఁ
నరగురుల మూఢవిప్రుల, నురవడి మోహితులఁ జేయ ♦ నోపక యున్నే. 876

మ. క్రతువుల్ ధర్మము మంత్రతంత్రధనముల్ ♦ కాలంబు దేశంబు దే
వతయుఁ వహ్నులు మేదినీసురులు నె ♦ వ్వాఁ డట్టిసర్వేశుఁ డీ
క్షితి రక్షింప జనించినాఁ డెఱుఁగ మా ♦ శ్రీభర్తకుం గర్తకుం
గుతలోద్ధర్తకు మేము మ్రొక్కెదము ర ♦ క్షోనాథసంహర్తకున్. 877

నందాదు లింద్రయాగము సేయ శ్రీకృష్ణునితో నాలోచించుట.

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబులం బొంది హరిం దలంచి శమింపు
మని మ్రొక్కి బ్రాహ్మణులు కంసభీతు లయి బలకృష్ణసందర్శనంబు సేయం జన
రై రంత నక్కడ నఖిలదర్శనుం డైనహరి యింద్రయాగంబు సేయం దలంచి
తనకడకు వచ్చిననందాదిగోపవృద్ధులం గని నందున కి ట్లనియె. 878

సీ. యాగంబు సేయంగ ♦ నర్థించి వచ్చితి, రీయాగమున ఫల ♦ మేమి గలుగు
నెవ్వాఁడు దీనికి ♦ నీశ్వరుం డధికారి, యెవ్వఁడు సాధన ♦ మెంత వలయు
శాస్త్రీయమో జనా ♦ చారమో కార్యంబు, వైరుల కెఱిఁగింప ♦ వలదు గాని
యెఱిఁగెడిమిత్రుల ♦ కెఱిఁగింపఁదగుఁ జేరి, యెఱిఁగి చేసినఁ గోర్కు ♦ లెల్లఁ గలుగుఁ

ఆ. బగయుఁ జెలిమి లేక ♦ పరఁగినమిముబోఁటి, మంచివారి కేల ♦ మంతనంబు
తలఁపు లెల్ల మాకుఁ ♦ దగ నెఱింగింపవే, తాత వాక్సుధాప్ర ♦ దాత వగుచు.

వ. అని పలికినప్రౌఢకుమారునికిఁ దండ్రి యి ట్లనియె. 880

సీ. పర్జన్యుఁ డధికుండు ♦ భగవంతుఁ డమరేంద్రుఁ, డతనికిఁ బ్రియమూర్తు ♦ లగుచునున్న
మేఘబృందంబులు ♦ మేదినీతలముపై, నతనిపంపున భూత ♦ హర్షణము గ
జలములు గురియుఁ ద ♦ జ్జలపూరములఁ దోఁగి, పండు సస్యంబు లా ♦ పంట దమకు
ధర్మార్థకామప్ర ♦ దాయకంబు గ లోకు, లెల్లను, బ్రదుకుదు ♦ రింత యెఱిఁగి

తే. మేఘవిభుఁ డైనయింద్రుండు ♦ మెచ్చుకొఱకు
నింద్రయాగము సేయుదు ♦ రెల్లనృపులు
కామలోభభయద్వేష ♦ కలితు లగుచుఁ
జేయ కుండిన నశుభంబు ♦ సెందుఁ బుత్త్ర. 881

వ. అదియునుం గాక. 882

ఆ. మఖము సేయ వజ్రి ♦ మది సంతసించును, వజ్రి సంతసింప ♦ వాన గురియు
వాన గురియఁ గసవు ♦ వసుమతిఁ బెరుఁగును, గసవు మేసి ధేను ♦ గణము బ్రదుకు.

క. ధేనువులు బ్రదికె నేనియు, మానదు ఘన మైనపాఁడి ♦ మందలఁ గలుగున్

మానుగను బాఁడి గలిగిన, మానవులును సురలుఁ దనిసి § మనుదురు పుత్రా.

వ. అని యిట్లు నొడివిన నందునివచనంబులు విని యింద్రునికిఁ గోపంబు దీపింప దనుజదమనుండు తండ్రి కి ట్లనియె. 885

క. కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్మమునన వృద్ధిఁ బొందుఁ § గర్మమునఁ జెడుం
గర్మమె జనులకు దేవత, కర్మమె సుఖదుఃఖములకుఁ § గారణ మధిపా. 886

క. కర్మములకుఁ దగుఫలములు, కర్ములకు నిడంగ రాజు § గాని సదా ని
ష్కర్ముఁ డగునీశ్వరుండును, గర్మవిహీనునికి రాజు § గాఁడు మహాత్మా. 887

వ. కావునఁ గర్మానుయాతంబు లయినభూతంబులకుఁ బురుహూతునివలనిభీతి యేటికిఁ బురాతనసంస్కారంబులు గుప్పలు గొని కప్పినఁ గర్మంబులఁ దప్పించి పెంపు వడయ నప్పరమేశ్వరుండును నేరఁ డితరులం జెప్ప నేల సురాసురనరానీకం బులతోడిలోకంబు నిజసంస్కారవశంబై యంద డింది యున్నది సందేహంబు లేదు దేహి గర్మవశంబున గురుతనుదేహంబులం జొచ్చి వెడలు నొజ్జ వేలుపు నెచ్చెలి పగఱు చుట్టంబులు కర్మంబు జీవుండు కర్మంబుతోడన వర్తించు నత నికిఁ గర్మంబు దైవతంబు కర్మంబునం బ్రదుకుచు నితరసేవ సేయుట సతి పతి విడిచి జారుం జేరినచందం బగు విప్రుండు వైదికకర్మంబున మెలంగు నృ పతి ధరణీపాలనంబున సంచరించు వైశ్యుండు వాణిజ్యకృషికుసీదగోరక్షణా దుల వర్తించు శూద్రుం డగ్రజన్ముల సేవించి బ్రదుకు సత్త్వరజస్తమోగుణంబు లుత్పత్తిస్థితిలయకారణంబు లందు రజంబున జగంబు జన్మించు రజోగుణ ప్రేరితంబు లయి మేఘంబులు వర్షించు వర్షంబునం బ్రజావృద్ధి యగు నింద్రుం డేమి సేయం గలవాఁ డదియునుం గాక. 888

శా. కోపింపం బని లేదు శక్రునికిఁ దాఁ § గోపించుఁ గా కేమి సం
క్షేపం బయ్యెడి దేమి పట్టణములున్ § గేహంబులున్ దేశముల్
వ్యాపారంబులు మీకుఁ బోయెడినె శై § లారణ్యభాగంబులన్
గోపత్వంబున నుండుచున్ మనకు సం § కోచింపఁగా నేటికిన్. 889

సీ. పసులకుఁ గొండకు § బ్రాహ్మణోత్తములకు, మఖము గావించుట § మంచిబుద్ధి
యింద్రయాగంబున § కే మేమి దెప్పింతు, రవి యెల్లఁ దెప్పింపుఁ § దరసిమీరు
పాయసంబులు సపూ § పములు సైఁదపుఁబిండి, వంటలుఁ బప్పును § వలయునట్టి
ఫలశాకములు వండఁ § బంపుఁడు హోమంబు, సేయుఁడు ధేనుద § క్షిణలనిచ్చి

తే. బహురసాన్నంబు వెట్టుఁడు § బ్రాహ్మణులకు
నచలు లై పూజ లొనరింపుఁ § డచలమునకు
నధమచండాలశునకసం § హతికిఁ దగిన
భక్ష్యములఁ దెండు కసవులు § పసుల కిండు. 890

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచేఁ § గై సేసి యిష్టాన్నముల్

బంధుశ్రేణియు మీరలుం గుడిచి నా ♦ భాషారతిన్ వేడుకల్
సంధిల్లన్ గిరి గో ద్విజానలనమ ♦ స్కారంబు గావింపుఁ డో
జం ధర్మం బని తోఁచెనేని జనకా ♦ జన్మంబు ధన్యం బగున్. 891

వ. అని మఱియు నిలింపపతిసొంపు దింపుతలంపున నిమ్మఖంబు తనకు సమ్మతం బని గోవిందుండు పలికిన నందాదులు మేలు మే లని తద్వచనప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి ధరణీసురులకు భోజనంబు లిడి పసులకుం గసవు లొసంగి రప్పుడు. 892

మ. సకలాభీరులు వీఁడె కృష్ణుఁ డన నై ♦ జం బైనరూపంబుతో
నకలంకస్థితి నుండి శైల మిదె మీ ♦ రర్చింప రం డంచుఁ దా
నొక శైలాకృతిఁ దాల్చి గోపకులతో ♦ నొండొండ పూజించి గో
పకదత్తాన్నము లాహరించె విభుఁ డా ♦ ప్రత్యక్షశైలాకృతిన్. 893

మ. వినుఁడీ శైలము కామరూపి ఖలులన్ ♦ వేధించు నాజ్యాన్నముల్
మన మొప్పించిన నాహరించె మనలన్ ♦ మన్నించెఁ జిత్తంబులో
ననుకంపాతిశయంబు సేసె మనపై ♦ నంచున్ సగోపాలుఁడై
వనజాక్షుండు నమస్కరించె గిరికిన్ ♦ వందారుమందారుఁడై. 894

వ. ఇట్లు గోపకులు హరిసమేతు లై యగ్గిరికిం బూజనోపహారంబులు సమర్పించి గోధనంబులం బురస్కరించుకొని భూసురాశీర్వాదవచనంబులతో గిరికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి రాసమయంబున. 895

క. గుఱ్ఱములపరువు మెచ్చని, [1]నఱ్ఱులఁ గట్టెసరథంబు ♦ నందప్రముఖుల్
గుఱ్ఱలయార్పులు సెలఁగఁగఁ, దొఱ్ఱులగమి వెంట నంటఁ ♦ దోలి రిలేశా. 896

క. పాటించి గానవిద్యా, పాటవమునఁ దేరు లెక్కి ♦ బహుతానములం
బాటలగంధులు కృష్ణునిఁ, బాటలఁ బాడిరి విరోధి ♦ పాటనుఁ డనుచున్. 897

క. కుండనిభాపీనంబులు, మండితవర్ణములు వివిధ ♦ మహితాకృతులున్
నిండినకడుపులుఁ గన్నుల, పండువులు గఁ బాఁడికుఱ్ఱి ♦ పదువులు జరిగెన్. 898

క. పొగ రెక్కినమూఁపురములుఁ, దెగ గలవాలములు శైల ♦ దేహంబులు భూ
గగనములు నిండుఱంకెలు, మిగుల మెఱయువృషభగణము ♦ మెల్లన నడచెన్.

వ. ఇట్లు పర్వతప్రదక్షిణంబు సేసి గోపకులు మాధవసమేతు లై మందకుం జని రంత మహేంద్రుం డంతయు నెఱింగి మహారోషంబునఁ బ్రళయప్రవర్తకంబు లగుసంవర్తక మేఘంబులం జీరి యి ట్లనియె. 900

మ. పెరుఁగుల్ నేతులు ద్రావి క్రొవ్వి భువి నా ♦ భీసల్ మదాభీరు లై
గిరిసంఘాతకఠోరపత్త్రిదళన ♦ క్రీడాసమారంభదు
ర్భరదంభోళిధరుం బురందరు ననుం ♦ బాటించి పూజింప క

1. నఱ్ఱులఁ.

గ్గిరికిం బూజలు సేసి పోయి రిదె పో కృష్ణుండు ప్రేరేపఁగన్. 901

క. గురుదేవహీను బాలుని, గిరిభూజప్రముఖవాసుఁ గృష్ణు ననీశుం
బరిణామశీలుఁ గులగుణ,విరహితుఁ జేపట్టి యింద్రు విడిచిరి గొల్లల్. 902

ఆ. విమలఘనతరాత్మ విజ్ఞానవిద్యచే, నిగుడ లేక యుడుప నిభము లగుచుఁ
గర్మమయము లైన క్రతువుల భవమహా,ర్ణవము గడవఁ గోరినారు వీరు. 903

శా. ఉద్వృత్సంపద నమ్మి నందతనయో ద్యోగంబునన్ వెఱ్ఱు లై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని రీ మర్త్యుల్ వశీ మీరు మీ
విద్యుద్వల్లులఁ గప్పి గర్జనములన్ వేధించి గోవుల్ జనుల్
సద్యోమృత్యువుఁ బొంద జాల్ గురియుఁడీ శౌర్యం బవార్యంబు గన్. 904

క. మీ వెంట వత్తు నే నై, రావణానాగంబు నెక్కి రయ మొప్పం గా
దేవగణంబులతోడను, గోవిందునిమంద లెల్లఁ గొందల పెట్టన్. 905

వ. అని యిట్లు వలికి జంభవైరి సంరంభంబున దంభోళి జళిపించి బింకంబున శంకింపక కింకతోడ సంకలియ లూడ్పించిన మహానిలప్రేరితంబు లయి చని నందుని మందమీఁద నమోఘంబు లైన మేఘంబులు మహౌఘంబు లై పన్ని ప్రచండగతిం జండమరీచిమండలంబుఁ గప్పి దివి నిండి దిశ లావరించి రోదోంతరాళంబు నిరంతరనీరంధ్రనిబిడాంధకారబంధురంబుగ నిరోధించి బలిభంజనద్వితీయపాదపల్లవభగ్నం బైన బ్రహ్మాండభాండంబుచిల్లుల జల్లించి తొరఁగుబహిస్సముద్రసలిలనిర్ఝరంబులవడువున నెడ తెగక తోరంబు లైన నీరధారలం గురియుచు శిలల వర్షించుచుఁ బిడుగుల నుఱ్ఱుచు నుండ మిఱ్ఱుపల్లంబులు సమతలంబు లయి యేకార్ణవంబురూపు సూపిన నందు దుడుకడుచుచు నీఁదుచు విలయశిఖిశిఖాసన్నిభవిజృంభమాణవిద్యుల్లతావిలోకంబున రిమ్మలు గొని సొమ్మలు వోవుచున్న లేఁగలును లేఁగలకు మూఁతు లడ్డంబు లిడి ప్రళయభైరవభేరీభాంకారభీషణంబు లగు గర్జనఘోషణంబులఁ జెవుడువడి చిందఱవందఱ లైన డెందంబులం గంది కుందివ్రాలుధేనువులును ధేనువుల వెనుక నిడుకొని దురంతకల్పాంత[1]కాలకీలి కరాళకాలకంఠకరగదాఘాతప్రభూతంబు లై ననిర్ఘాతపాతంబులకు భీతంబు లై హరికి మ్రొక్కి రక్ష రక్షేతిశబ్దంబులు సేయు నైవడి విడువనిజడిం బడి సైరింపక శిరంబులు వంచుకొని గద్గదకంఠంబుల నంభారవంబులు సేయువృషభంబులును వృషభాదిగోరక్షణంబు సేయుచు దుర్వారఘోరశిలాసారంబుల సారంబులు సెడి శరీరంబులు భారంబు లైన మ్రానుపడుగోపకులును గోపకులం బట్టుకొని దట్టం బయినవానఁ గొట్టునం బెట్టువడి బడుగుఁడుములు[2]నుసులువడ వడవడవడంకుచు గోవిందునిం జీరుగోపికలును గోపికాజనకఠినకుచకలశయుగళంబులమఱుంగునం దలలు గుట్టుగొని పరవశు లైనశిశువులు గలిగి మహాఘోషంబుతోడ

1. 'కేళివిలాస - కేళివిశాల - కాళకంఠ' వ్రా. ప్ర. 2. నులుసువడక.

నష్టం బైనఘోషంబుఁ జూచి ప్రబుద్ధు లైనగోపవృద్ధులు గొందఱు దీనజనరక్ష
కుం డైన పుండరీకాక్షునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 906

ఉ. అక్కట వానఁ దోఁగి వ్రజ § మాకుల మయ్యెఁ గదయ్య కృష్ణ నీ
వెక్కడ నుంటి వింతదడ § వేల సహించితి నీపదాబ్జముల్
దిక్కుగ నున్న గోపకులు § దీనత నొంద భయాపహారి వై
గ్రక్కునఁ గావ కిట్లునికి § కారుణికోత్తమ నీకుఁ బాడియే. 907

క. ఈ యుఱుములు నీమెఱుములు, నీయశనివిఘోషణములు § నీజలధారల్
నీయాన దొల్లి యెఱుఁగము, కూయాలింపం గదయ్య § గుణరత్ననిధీ. 908

క. వారి [1]బరువయ్యె మందల, వారికి నిదె పరులు లేరు § వారింపం గా
వారిదపటలభయంబును, వారిరుహదళాక్ష నేఁడు § వారింపఁ గదే. 909

వ. అనిన విని సర్వజ్ఞుం డైనకృష్ణుం డంతయు నెఱింగి. 910

ఉ. తన్నొకయింత గైకొనరు § తప్పిరి యాగము చేసి రంచుఁ దా
మిన్ననుండి గోపకుల § మీఁద శిలల్ గురియించుచున్నవాఁ
డున్నతనిర్జరేంద్రవిభ § వోద్ధతగర్వనగాధిరూఢుఁ డై
కన్నులఁ గానఁ డింద్రుఁ డిటు § గర్వపరుం డొరుఁ గాన నేర్చునే. 911

క. దేవత లందఱు నన్నును, సేవింతురు రాజ్యమదముఁ § జెందరు చెఱుపం
గా వలదు మానభంగము, గావింపఁగ వలయు శాంతి § గలిగెడుకొఱకై. 912

వ. అని చింతించి శిలావర్షహతు లై శరణాగతు లైనఘోషజనుల రక్షించుట తగ
వని సకలలోకరక్షకుం డయినవిచక్షణుండు. 913

చ. కలఁగకుఁడీ వధూజనులు § కంపము నొందకుఁడీ వ్రజేశ్వరుల్
తలఁగకుఁడీ కుమారకులు § తక్కినవారలు § తాలవానచే
నలఁగకుఁడీ పశువ్రజము § నక్కడ నక్కడ నిల్వ నీకుఁడీ
మెలపున మీకు నీశ్వరుఁడు § మే లొసఁగుం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డై. 914

వ. అని పలికి. 915

శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధనపర్వతము నెత్తుట.

క. కిరి యై ధర యెత్తినహరి, కరి సరసిజముకుళ మెత్తు § గతిఁ ద్రిభువనశం
కరకరుఁ డై గోవర్ధన, గిరి యెత్తెం జక్క నొక్క § కేలన్ లీలన్. 916

క. దండివి బ్రహ్మాండంబులు, చెండుల క్రియఁ బట్టి యెగురఁ § జిమ్మెడుహరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపని గాక యొక్క § కొండా తలఁపన్. 917

వ. ఇట్లు గిరి యెత్తి. 918

శా. బాలుం డాడుచు నాతపత్ర మని సం § భావించి పూఁగుత్తి కెం
గేలం దాల్చినలీల లేనగవుతోఁ § గృష్ణుండు దా నమ్మహా

---

1. బరవయ్యె.

౯౪౩, శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధన పర్వతము నెత్తుట.

బులు పలికిరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వవరులు విరులు గురియించిరి సురలు శంఖదుందు
భులు మొరయించిరి తుంబురుప్రముఖు లయిన గంధర్వులు పాడి రప్పుడు. 929

క. వల్లవకాంతలు దనకథ, లెల్లను బాడంగ నీర § జేక్షణుఁ డంతన్
వల్లవబలసంయుతుఁ డై, యొల్లన గోష్ఠంబు సేరె § నుర్వీనాథా. 930

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుచరిత్రంబులు దలంచి వెఱఁగుపడి గోపజనులు నందున
కిట్లనిరి. 931

సీ. కన్నులు దెఱవని § కడుఁజిన్నిపాపఁ డై, దానవిచనుఁబాలు § ద్రాగి చంపె
మూఁడవనెలనాఁడు § ముద్దులబాలుఁ డై, కోపించి శకటంబుఁ § గూలఁ దన్నె
నేఁడాదికుఱ్ఱఁ డై § యెగసి తృణావర్తు, మెడఁ బట్టుకొని కూల్చి § మృతునిఁ జేసెఁ
దల్లి వెన్నలకు నై § తనుఁ గోలఁ గట్టినఁ, గోమరుఁ డై మద్దులు § గూల నీడ్చెఁ

తే. బసులఁ గ్రేపులఁ గాచుచు § బకునిఁ జీరె, వెలఁగతోఁ వత్సదైత్యుని § వ్రేసి గెడపె
సబలుఁ డై ఖరదైత్యుని § సంహరించె, నితఁడు కేవలమనుజుఁడే § యెంచిచూడ.

క. తెంపరి యై రామునిచేఁ, జంపించెఁ బ్రలంబు మ్రింగెఁ § జటులదవాగ్నిన్
సొంపు సెడఁ ద్రొక్కెఁ గాళియుఁ, ద్రుంపక కాళింది వెడలఁ § ద్రోలెన్ లీలన్.

క. ఏడేండ్లబాలుఁ డెక్కడ, క్రీడం గిరి తమ్మి యెత్తు § క్రియ నందఱముం
జూడ గిరి యెత్తు టెక్కడ, వేడుక నొకచేత నేఁడు § వెఱఁ గాఁ గాదే. 934

క. ఓ నంద గోపవల్లభ, నీనందనుఁ డాచరించు § నేర్పరితనముల్
మానవులకు శక్యంబులె, మానవమాత్రుండె నీ కు § మారుఁడు దండ్రీ. 935

వ. అనిన విని నందుండు వారలం జూచి మున్ను తనకు గర్గమహాముని చెప్పినసంకే
తంబు దెలిపి శంక లేదు కృష్ణుండు లోకరక్షకుం డయినపుండరీకాక్షుని నిజాం
శంబ యనుచు సంతరంగంబునం జింతింతు నని పలికిన వెఱఁగుపడి గోపకులు
గృష్ణుం డనంతుం డని పూజించి రంత. 936

మ. హరి కేలన్ గిరి యెత్తి వర్షజలబ § న్నాభీరగోరాజికిన్
శరణం బైనఁ ద్రిలోకరాజ్యమదముం § జాలించి నిర్గర్వుఁ డై
సురభిం గూడి బలారి వచ్చి కనియెన్ § సొంపేది దుష్టప్రజే
శ్వరదుర్మాననిరాకరిష్ణుఁ గరుణా § వర్ధిష్ణు శ్రీకృష్ణునిన్. 937

క. కని యింద్రుఁడు పూజించెను, దినకరసన్నిభనిజకిరీట § దీధితిచేతన్
మునిహృదలంకరణంబులు, సునతోద్ధరణములు నంద § సుతుచరణంబుల్. 938

వ. ఇట్లు నమస్కరించి కరకమలంబులు ముకుళించి హరికి హరిహయుం డిట్లనియె.

సీ. పరమ నీధామంబు § భాసురసత్త్వంబు, శాంతంబు హతరజ § స్తమము నిత్య
మధికతపోమయ § మట్లు గావున మాయ, నెగడెడిగుణములు § నీకు లేవు
గుణహీనుఁడవు గాన § గుణముల నయ్యెడి, లోభాదికములు నీ § లోనఁ జేర
వైన దుర్జననిగ్ర § హము శిష్టరక్షయుఁ, దగిలి చేయఁగ దండ § ధారి వగుచు

తే. జగము భర్తవు గురుఁడవు జనకుఁడవును, జగదధీశుల మనుమూఢజనులు దలఁక
నిచ్చవుట్టినరూపంబు లీవు దాల్చి, హితము సేయుదు గాదె లోకేశ్వరేశ. 940

క. నావంటివెఱ్ఱివారిని, శ్రీవల్లభ నీవు శాస్తి సేసితి వేనిం
గావరము మాని పెద్దల, త్రోవం జరగుదురు బుద్ధి దోఁచిన నీశా. 941

క. ఒక్కొకలోకముఁ గాచుచు, నెక్కుడుగర్వమున నేమె యీశుల మనుచుం
జొక్కి నను బోఁటివెఱ్ఱులు, నిక్కము నీమహిమఁ దెలియ నేర రనంతా. 942

ఆ. వాసుదేవ కృష్ణ వరద స్వతంత్ర విజ్ఞానమయ మహాత్మ సర్వపుణ్య
పురుష నిఖిలబీజ భూతాత్మక బ్రహ్మ, నీకు వందనంబు నిష్కలంక. 943

శా. నీసామర్థ్య మెఱుంగ మేఘములచే నీఘోషమున్ భీమనో
గ్రాసారంబున ముంచితిన్ మఖము నా కై వల్లవుల్ సేయ రం
చో సర్వేశ భవత్సహాత్వమున నా యుద్యోగ మి ట్లయ్యె నీ
దాసున్ నన్నుఁ గృతాపరాధుఁ గరుణన్ దర్శింపవే మాధవా. 944

మ. నిను బ్రహ్మాదు లెఱుంగలేరు జడతా నిష్ఠుండ లోకత్రయా
వనదుర్మానగరిష్ఠుఁడన్ విపులదుర్వైదుష్యభూయిష్ఠుఁడన్
వినయత్యాగపరిష్కృతాంగుజన గర్విశ్రేష్ఠుఁడన్ దేవ నీ
ఘనలీలావిభవంబు పెంపుఁ దెలియం గా నెవ్వఁడన్ సర్వగా. 945

వ. అనిన విని నగుచు జలధర గంభీర రవంబున శక్రునకుం జక్రి యి ట్లనియె. 946

మ. అమరాధీశ్వర లక్ష్మిఁ దగిలి యి ట్లంధుండ వై యున్ననీ
సమదోద్రేకము ద్రుంచి వైచుటకు నీజన్నంబు దప్పించితిం
బ్రమదశ్రీకులు దండధారి నగుటన్ భావింప రెవ్వారి ని
క్కము రక్షింపఁ దలంతు వారి నధముం గావింతు జంభాంతకా. 947

క. నాయాజ్ఞ సేయు చుండుము, నీయధికారంబునందు నిలువు సురేంద్ర
శ్రీయుతుఁడ వై మదింపకు, శ్రేయంబులు గల్గుఁ బొమ్ము సితకరిగమనా. 948

వ. అని యిట్లు జిష్ణునిం బలుకు చున్న కృష్ణునికి మ్రొక్కి గోగణసమేత యయిన కామధేనువు భక్తజనకామధేను వయిన యీశ్వరున కి ట్లనియె. 949

క. విశ్వేశ విశ్వభావన, విశ్వాప్త యోగివంద్య విను నీచేతన్
శాశ్వతుల మైతి మిప్పుడు, శాశ్వతముగఁ గంటి మధిక సౌఖ్యంబు హరీ. 950

వ. దేవా మాకుం బరమదైవతంబ వింద్రుండవు భూసురగోసురసాధుసౌఖ్యంబుల కొఱకు నిన్ను నింద్రునిం జేసి పట్టంబు గట్టు మని విరించి నియమించి పుత్తెంచె నీవు భూతలభూరిభారనివారణంబు సేయ నవతరించినహరి వని పలికి యంత. 951

మ. సురభిక్షీరములన్ సురద్విపమహాశుండాలతానీతని
ర్జరగంగాంబువులన్ నిలింపజననీసన్న్యాససంఘంబుతో
సురనాథుం డభిషిక్తుఁ జేసి పలికెన్ సొంపార గోవిందుఁ డం

చు రణాక్రాంతవిపక్షుఁ దోయజదళాక్షున్ సాధుసంరక్షకున్. 952

సీ. తుంబురునారదాదులు సిద్ధచారణ, గంధర్వులును హరికథలు వాడి
రమరకాంతలు మింట నాడిరి వేల్పులు, గురియించి రంచిత కుసుమవృష్టి
జగములు మూఁడును సంతోషమునఁ బొందెఁ, గుఱ్ఱులచన్నులఁ గురిసెఁ బాలు
నవజలంబులతోడ నదు లెల్లఁ బ్రవహించెఁ నిఖిలవృక్షములు దేనియలు వడిసె

తే. సర్వలతికల ఫలపుష్పచయము లమరెఁ, బర్వతంబులు మణిగణప్రభల నొప్పెఁ
బ్రాణులకు నెల్లఁ దమలోని పగలు మాఁనె, వాసుదేవునియభిషేక వాసరమున.

వ. ఇట్లు గోపగోగణపతిత్వంబునకు గోవిందు నభిషిక్తుం జేసివీడ్కొని పురందరుండు (దేవగణంబులతో దివంబున) కరిగె నంత. 954

శ్రీకృష్ణమూర్తి నందుని వరుణనగరమునుండి కొని తెచ్చుట.

సీ. నందుఁ డేకాదశి నాఁ డుపవాసంబు, సేసి శ్రీహరిపూజ సేసి దనుజ
వేళ యెఱుంగక వేగక ముంపర, ద్వాదశీస్నానంబు దగ నొనర్ప
యమునాజలము సొర[1]నం దొక్క దైత్యుండు, నందుని వరుణుని నగరమునకుఁ
గొనిపోవఁ దక్కిన గోపకు లందఱు, నందగోపకునిఁ గానక కలంగి

తే. రామకృష్ణులఁ బేర్కొని రవము సేయఁ
గృష్ణుఁ డీశుండు దమతండ్రిఁ గికురువెట్టి
వరుణభృత్యుండు గొనిపోయి వరుణుఁ జేర్చు
టెఱిఁగి రయమున నచ్చోటి కేఁగె నధిప. 955

వ. అప్పుడు. 956

క. వచ్చినమాధవుఁ గనుఁగొని, చెచ్చెర వరుణుండు పూజ సేసి వినతుఁడై
యచ్చుగ ని ట్లని పలికెను, విచ్చేసితి దేవ నానివేశంబునకున్. 957

ఉ. ఏవిభుపాదపద్మరతు లెన్నఁడు నెవ్వరుఁ బొంద లేసిపెం
ద్రోవఁ జరింతు రట్టిబుధతోషక నీ వగుదెంచుటం బ్రమో
దావృత మయ్యెఁ జిత్తము కృతార్థత నొందె మనోరథంబు నీ
సేవఁ బవిత్రభావమునఁ జెందె శరీరము నేఁడు మాధవా. 958

ఉ. ఏపరమేశ్వరుం జగము లిన్నిటిఁ గప్పినమాయ గప్పఁగా
నోపక పారతంత్ర్యమున నుండు మహాత్మక యట్టినీకు ను
ద్దీపితభద్రమూర్తికి సుధీజనరక్షణవర్తికిం దనూ
తాపము వాయ మ్రొక్కెద సుదార తపోధనచక్రవర్తికిన్. 959

చ. ఎఱుఁగఁడు వీఁడు నాభటుఁ డొకించుక యైన మనంబులోపలం
దెలుకువ లేక నీజనకుఁ దెచ్చె దయం గొని పొమ్ము ద్రోహముం
మఱవుము నన్ను నీభటుని మన్నన సేయుము [2]నీదుసైరణన్

1. 'సర్వ వరుణదూత' అ. ప్ర. 2. నీవు సైరణన్ వఱలుదు గాదె,

వఱలుదుఁ గాదె యోజనక । వత్సల నిర్మల భక్తవత్సలా. 960

వ. అని యిట్లు వలుకుచున్నవరుణునిం గరుణించి తండ్రిం దోడ్కొని హరి దిరిగి వచ్చెనంత నందుండు దన్ను వెన్నుండు వరుణనగరంబుననుండి విడిపించి తెచ్చిన వృత్తాంతం బంతయు బంధువులకెఱింగించిన వారలు కృష్ణుం డీశ్వరుం డని తలంచి రఖిలదర్శనుండయినయీశ్వరుండును వారలతలం పెఱింగి వారికోరిక సఫలంబు సేయుదు నని వారి నందఱ బ్రహ్మహ్రదంబున ముంచి యెత్తి. 961

ఆ. ప్రకృతి కామకర్మ । పరవశ మై యుచ్చ,నీచగతులఁ బొంది । నెఱయ భ్రమసి
తిరుగుచున్నజనము । తెలియ నేరదు నిజ,గతివిశేష మీజ।గంబునందు. 962

మ. అని చింతించి దయాళుఁ డైనహరి మా । యాదూర మై జ్యోతి యై
యనిరూప్యంబును సత్య మై [1]యెఱుక యై । యానంద మై బ్రహ్మ మై
యనఘాత్ముల్ గుణనాశమందుఁ గను ని । త్యాత్మీయలోకంబు గ్ర
క్కునఁ జూపెం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచుం । గోపాలకశ్రేణికిన్. 963

వ. ఇట్లు హరి మున్నక్రూరుండు వొందినలోక మంతయుం (జూపి బ్రహ్మలోకంబు) సూపినం జూచి నందాదులు పరమానందంబునం బొంది వెఱఁగుపడి హంసస్వరూపకుం డైనకృష్ణునిం బొడగని పూజించి రంత. 964

చ. కలువలమేలికందువలు । [2]కామునికయ్యపుఁబాళిమూల్ విర
[3]క్తులు దలడించువేళలు చ । కోరకపంక్తులభోగకాలముల్
సెలువలు సైరణల్ విడిచి । చిక్కుటఱుల్ ఘనచంద్రచంద్రికా
జ్వలితదిశల్ శరన్నిశలు । జారకదుర్దశ లయ్యె నయ్యెడన్. 965

ఆ. కామతంత్రటీక । కలువలజోక కం, దర్పడాక విటుల । తాల్మిపోక
చకితచక్రవాక । సంప్రీతజనలోక, రాక వచ్చె మేలు । రాక యగుచు. 966

క. పతి దనకరములఁ గుంకుమ, సతిమొగమున నలఁదుభంగి । సముదయవేళాం
చితకరరాగమున నిశా, పతి రంజించెన్ నరేంద్ర । ప్రాక్సతిమొగమున్. 967

సీ. [4]విటసేనపై దండు । వెడలెడువలఱేని, గొల్లెనపై హేమ । కుంభ మనఁగఁ
గాముకధృతివల్లి । గలు ద్రెంప నెత్తిన,శంబరాంతకుచేతి । చక్ర మనఁగ
మారుండు పాంథుల । మానాటవులు గాల్పఁ, గూర్చిననిప్పుల । కుప్ప యనఁగ
విరహిమృగముల । వేఁటాడ మదనుండు, దెచ్చినమోహన । దీప మనఁగ

ఆ. వింతనునుపు గల్గి । వృత్త మై యరుణ మై, కాంతితోఁ జకోర।గణము లుబ్బఁ
బొడుపుఁగొండచక్కిఁ । బొడిచె రాకాచంద్ర,మండలంబు గగన । మండలమున.

శరద్రాత్రిం గాన మొనర్చుకృష్ణుసన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట.

వ. ఇట్లు వొడిచి నవకుంకుమాంకితరమాముఖ[5]మండలంబునుంబోలె నఖండం బైన

---

1. యతులమై. 2. కామునికయ్యపుబాణముల్; కామశరాసవిముక్తబాణముల్. 3. కులుకురథాంగసంప్రీతిచకోరకపంక్తులభోగకాలముల్ 4. విరహులపై. 5. 'మండలమండితం బై యఖండం' వ్రా. ప్ర.

చంద్రమండలంబుఁ బొడగని పుండరీకనయనుండు యమునాతటవనంబున జగన్మోహనంబుగా నొక్కగీతంబుఁ బాడిన విని పరాయత్తచిత్తలై తత్తఱంబున బ్రేంత లేపనములకుం జేతు లాడకయు గోవులకుం గ్రేపుల విడువకయు విడిచి విడిచియు పీడకయు పీడి యీడియు పీడినపాలు గాఁపకయుఁ గాఁచి కాఁచియుఁ గాఁగినపాలు డింపకయు డించి డించియు డించినపాలు బాలురకుం బోయకయుఁ బోసి పోసియుఁ బతులకుఁ బరిచర్యలు సేయకయుఁ జేసి చేసియు నశనంబులు గుడువకయుఁ గుడిచి కుడిచియుఁ గుసుమంబులు ముడువకయు ముడిచి ముడిచియుఁ దొడవులు దొడుగకయుఁ దొడిగి తొడిగియు గోష్ఠంబుపట్టుల నుండకయుఁ బాయసంబు నెఱయ వండకయు నర్మ్యోయెడల నిలువం బడకయుఁ గాటుకలు నూటి నిడకయుఁ గురులు నక్క నొత్తకయుఁ గుచంబుల గంధంబులు గలయ మెత్తకయుఁ బయ్యెదలు విప్పి కప్పకయు సఖులకుం జెప్పకయు సహోదరులు మగలు మామలు మఱందులు బిడ్డలు నడ్డంబు చని నివారింపం దలారింపకయు సంచలించి పంచభల్లునిభల్లంబుల మొల్లంపుజల్లుల వెల్లువం దల్లడిల్లి డిల్లపడి మొగిళ్లగమి వెలువడి యుల్లసించుతటిల్లతలపోఁడున మందగమన లమందగమనంబుల మంద వెలువడి గోవిందసందర్శనంబునకుం జనిరప్పుడు. 969

మ. తరుణుల్ గొందఱు మూలగేహముల నుద్దండించి రారాక త
ద్విరహాగ్నిం బరితాప మొందుచు మనోవీథిన్ విభున్ మాధవుం
బరిరంభంబులు సేసి జారుఁ డనుచున్ భావించియుం జొక్కి పొం
దిరి ముక్తిన్ గుణదేహమున్ విడిచి ప్రీతిన్ బంధనిర్ముక్తలై. 970

వ. అనిన నరేంద్రుం డిట్లనియె. 971

క. జారుఁ డని కాని కృష్ణుఁడు, భూరిపరబ్రహ్మ మనియు బుద్ధిం దలంపన్
నేరరు గుణమయదేహము, లేరీతిన్ విడిచి రింతు లెఱిఁగింపు శుకా. 972

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 973

మ. మును నేఁ జెప్పితిఁ జక్రికిం బగతుఁడై మూఢుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్యపదంబు నొందెఁ బ్రియులై పొందంగ రాకున్న దే
యనఘుం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుణుండై నట్టిగోవిందుమూ
ర్తి నరశ్రేణికి ముక్తిదాయిని సుమీ తెల్లంబు భూవల్లభా. 974

ఆ. బాంధవమున నైనఁ బగ నైన వగ నైన, బ్రీతి నైనఁ బ్రాణభీతి నయిన
భక్తినైన హరికిఁ బరతంత్రులైయుండు, జనులు మోక్షమునకుఁ జనుదు రధిప.

వ. అటు గావునఁ బరమపురుషుండును నజుండును యోగీశ్వరేశ్వరుండును నైన హరిని సోఁకినస్థావరం బయిన ముక్తం బగు వెఱఁగుపడ వలవ దివ్విధంబున. 976

క. ఘనమధురగీతనినదము, విని వచ్చినగోపికలను వీక్షించి నయం

బున మేటి [1]సుగుడి నేర్పరి, తనవాగ్వైభవంబు మెఱయఁ § దగ నిట్లనియెన్. 977

శా. మేలా [2]మీకు భయంబు పుట్టదు గదా § మీమందకున్ సింహశా
ర్దూలానేకపముఖ్యముల్ దిరిగెడిన్ § దూరంబు లేతెంతురే
యేలా వచ్చితి రీనిశాసమయమం § దిచ్చోట వర్తింతురే
చాలుం జాలు లతాంగులార చనుఁడా § సంప్రీతిఁ గోమందకున్. 978

శా. మీ రేతెంచినజాడఁ గానక వగన్ § మీతల్లులుం దండ్రులున్
మీరాముల్ మఱఁదుల్ తనూజులు గురుల్ § మీసోదరుల్ బంధువుల్
మేరల్ మీఱిరె లేరు పోఁడ్రనుచున్ § మీఘోషభూభాగమం
దేరీతిం బరికించిరో తగవు లే § యీసాహసోద్యోగముల్. 979

చ. ఇలువడి సున్న సేసి హృద § యేశుల [3]సిగ్గులు వుచ్చి యుత్తమా
మల నెరియించి సోదరుల § మానము సూఱలు వుచ్చి తల్లిదం
డ్రులరుచి మాన్చి బంధులకు § రోఁత యొనర్చుచు జారవాంఛలన్
వల నఱి సత్కులాంగనలు § వత్తురె లోకులు సూచి మెత్తురే. 980

సీ. ప్రాణేశుఁ డెఱిఁగిన § బ్రాణంబునకుఁ దెగు, దండించు నెఱిఁగిన § ధరణివిభుఁడు
మామ యెఱింగిన § మను వెల్లఁ జెడిపోవుఁ దలవరి యెఱిఁగినఁ § దగులు సేయుఁ
దలిదండ్రు లెఱిఁగినఁ § దల లెత్త కుండుదు, రేరా లెఱింగిన § నెత్తి పొడుచు
నాత్మజు లెఱిఁగిన § నాదరింపరు చూచి, బంధువు లెఱిఁగిన § బహి యొనర్తు

ఆ. రితరు లెఱిఁగి రేని § నెంతయుఁ జులకఁగాఁ, జూతు రిందు నందు § సుఖము లేదు
యశము లేదు నిర్భయానందమును లేదు, జారుఁ జేరఁ జనదు § చారుముఖికి. 981

క. నడవడి గోఱగా కున్నను, బడు గైనఁ గురూపి యైనఁ § బామరుఁ డైనన్
జడుఁ డైన రోగి యైనను, విడుచుట మర్యాద గాదు § విభు నంగనకున్. 982

చ. ఇది యమునానదీజలస § మేధితపాదపపల్లవప్రసూ
నదళవిరాజితం బగువ § నంబు మనంబులు మేర దప్పెనో
[4]పొదఁ డటు నేడ్చుబిడ్డలకుఁ § బోయుఁడు పాలు విడుండు లేఁగలన్
మొదవులకున్ నిజేశ్వరుల § ముద్దియలార భజింపుఁ డొప్పుగన్. 983

చ. వనితలు నన్నుఁ గోరి యిట § వచ్చితి రింతఁ గొఱంత లేదు మే
లొనరె సమస్తజంతువులు § నోలిఁ బ్రియంబులు గావె నాకు నై
నను నిలువంగఁ బోలదు స § నాతనధర్మము లాఁడువారికిం
బెనిమిటులన్ భజించుటలు § [5]పెద్దలు సెప్పుచు నుందు రెల్లెడన్. 984

క. ధ్యానాకర్ణనదర్శన, గానంబుల నాతలంపు § గలిగినఁ జాలుం
బూనెదరు కృతార్థత్వము, మానవతుల్ చనుఁడు మరలి § మందిరములకున్.

వ. అనిన విని. 986

---

1. సుగుణి. 2. మీ కశుభంబు. 3. సిగ్గులఁ జంపి. 4. 'పొదిఁగిట' అ. ప్ర. 5. పెద్దగఁ.

సీ. విరహాగ్నిశిఖలతో ♦ వెడలునిట్టూర్పుల, ముమ్మరంబునఁ గంది ♦ మోము లెండ
గన్నుల వెడలెడి ♦ కజ్జలధారలు, [1]కుచకుంకుమంబుల ♦ గ్రొచ్చి పాఱఁ
జెక్కులఁ జేర్చిన చేతులవేఁడిమిఁ, మోముఁదమ్ములమేలి ♦ మెఱుఁగు డిందఁ
బొరిఁబొరిఁబుంఖాను ♦ పుంఖంబులై తాఁకు, మదనుకోలల ధైర్య మహిమ లెడల
తే. దుఃఖభరమున మాటలు ♦ దొట్రుపడఁగఁ, బ్రియములాడని ప్రియుఁ జూచి ♦ బెగ్గడిల్లి
చరణముల నేల వ్రాయుచు ♦ సంభ్రమమునఁ, గాంతలెల్లను వగలనా ♦ క్రాంతలగుచు. 988

వ. ఇట్లనిరి.

మ. అకటా నమ్మితి మేము క్రూరుఁడన ని ♦ న్నర్థంబె మా యిండ్లలో
సకలవ్యాప్తుల డించి నీపదసరో ♦ జాతంబు లర్చింపఁ జ
క్కక యేతెంచితి మీశుఁ డాఢ్యుఁడు ముము ♦ క్షూసక్తులం గాచుపో
లికఁ గావం దగుఁ గావవే విమనమై ♦ లే కాంతలన్ భ్రాంతలన్. 989

మ. పతులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం ♦ బాటించు టే ధర్మ ప
ద్ధతి యా నంటివి దేహధారిణులకున్ ♦ ధర్మజ్ఞ చింతింపుమా
పతిపుత్త్రాదికనామమూర్తి వగుచున్ ♦ భాసిల్లు నీయందుఁ ద
త్పతిపుత్త్రాదికవాంఛలం జలిపి సం ♦ భావించు టన్యాయమే. 990

మత్తకోకిలము. నీపయిన్ రతి సేయుచుందురు ♦ నేర్పరుల్ సతతప్రియో
ద్దీపకుండవు గాన నెవ్వగఁ ♦ దెచ్చునాథసుతాదులం
జూప నేటికి మన్మహాశలు ♦ సుట్టి నీకడ నుండఁగాఁ
బాప నేల మదీయతాపముఁ ♦ [2]బాపఁ బోలుఁ గృపానిధీ. 991

సీ. నీపాదకమలంబు ♦ నెమ్మి డగ్గఱఁ గాని, తరలి పోవంగఁ బాదములు రావు
నీకరాబ్జంబులు ♦ నెఱి నంటి తీసఁ గాని, తక్కిన పనికి హస్తములు సొరవు
నీవాగమృతధార ♦ నిండఁ గ్రోలఁగఁ గాని, చెవు లన్యభాషలు ♦ సేరి వినవు
నీసుందరాకృతి ♦ నియతిఁ జూడఁగఁ గాని, చూడ వన్యంబులఁ ♦ జూడ్కి కనులు
ఆ. నిన్నుఁ గాని పలుక ♦ నేరవు మా జిహ్వ, లొల్ల ననుచుఁ బలుక ♦ నోడ వీవు
మా మనంబు లెల్ల ♦ మరపి దొంగిలితివి, యేమి సేయువార ♦ మింకఁ గృష్ణ. 992

చ. సిరికి నుదారచిహ్నములు ♦ సేయు భవచ్చరణారవిందముల్
సరసిజనేత్ర మాతపము ♦ సంపదఁ జేరితి మెట్టకేలకున్
మరలఁగ లేము మా మగల ♦ మాటల నొల్లము పద్మగంధముల్
మరగిన తేఁటు లన్యకుసు ♦ మంబుల[3]కుం జన నిచ్ఛయించునే. 993

ఆ. సవతు లేక నీవి ♦ శాలవక్షస్స్థలిఁ, దొలసి తోడఁ గూడఁ ♦ దోయజాక్ష
మనువు మనుచు నెపుడు ♦ మా కాంత నీపాద, కమలరజముఁ గోరుఁ ♦ గాదె కృష్ణ.

---

1. కుచకుట్మలంబుల ♦ గ్రుచ్చి పాఱ. 2. బాపవే-బాసితేము. 3. చెంతలఁ జేగ నేర్చునే.

ఉ. అత్తలు మామలున్ బగవ నాడిక కోడక నాథు[1]లన్ దగా
యత్తులఁజేసి యిల్వరుస లాఁగిడి పోవఁగ నీదునవ్వులన్
మెత్తనిమాటలన్ మరుఁడు మేల్కని యేఁచిన వచ్చినార మే
పొత్తుల నొల్ల మోపురుష భూషణ దాస్యము లిచ్చి కావవే. 995

మ. మగువల్ సిక్కరె తొల్లి వల్లభులకున్ మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతంబు దలంపరే తగులముల్ మాపాలనే పుట్టెనే
మగవా రాడెడుమాటలే తగవు నీ మాటల్ మనోజాగ్నిచేఁ
బొగులం జాలము కౌఁగిలింపుము మముం బుణ్యంబు పుణ్యాత్మకా. 996

ఉ. కుండలదీప్తగండమును గుంచితకుంతలఫాలమున్ సుధా
మండితపల్లవాధరము మంజులహాసవిలోకనంబు నై
యుండెడునీముఖంబుఁ గని యుండఁగ వచ్చునె మన్మథేక్షుకో
దండవిముక్తబాణముల దాసుల మయ్యెద మాదరింపవే. 997

సీ. నీయధరామృత నిర్ఝరంబుల నేఁడు, నేరి వాతెఱలపైఁ జిలుక కున్న
నీ విశాలాంచిత నిర్మలవక్షంబుఁ, గుచకుట్మలంబులఁ గూర్ప కున్న
నీరమ్యతరహస్త నీరజాతంబులు, చికురబంధంబులఁ జేర్ప కున్న
నీకృపాలోకన నివహంబు మెల్లన, నెమ్మొగంబులమీఁద నెఱప కున్న

ఆ. నీ నవీనమాన నీ య సల్లాపంబు, కర్ణరంధ్రదిశలఁ గప్ప కున్న
నెట్లు బ్రదుకువార మెంతఁ జేరెడువార, మధిపవినఁగఁదగ దెఱయాఁడుకుయులు.

మ. భవదాలోకనహాసగీతజములై భాసిల్లు కామాగ్నులన్
భవదీయాధరపల్లవామృతముచేఁ బాపం దగుం బాపవే
ని వియోగానలహేతిసంహతులచే నీఱై భవచ్చింతలన్
భవదంఘ్రిద్వయవీథిఁ బొందెదము నీ పాదంబులానం బ్రియా. 999

క. తరుమృగఖగగోగణములు, కర మొప్పెడునిన్నుఁ గన్న గానము విన్నం
గరఁగి పులకించు నబలలు, గరఁగరె నినుఁ గన్న నీదు గానము విన్నన్. 1000

సీ. ఈపంచబాణాగ్ని నేవెంట నార్తుము, నీ మంజువాగ్వృష్టి నెగడదేని
నీమన్మథాంభోధి నేత్రోవఁ గడతుము, నీదృష్టి నావయై నిలువదేని
నీచిత్తజధ్వాంత మేజాడఁ జెఱుతుము, నీహాసచంద్రిక నిగుడదేని
నీదర్పకజ్వర మేభంగి నడఁతుము, నీనవాధరసుధ నింపవేని

ఆ. నెట్లు నిర్వహింతు మేలాగు మాలాగు, కరుణ సేయవేనిఁ గదియవేని
మరుఁడు నిర్దయుండు మన నిచ్చునే యశో, దాకుమార యువతి ధైర్యచోర.

క. అమరులఁ గాచినహరిక్రియఁ, గమలేక్షణ నీవు నేఁడు కరుణ నభయహ
స్తము మాయురముల శిరములఁ, బ్రమదంబున నిడుము మూర్ఛపాల్పడకుండన్.

---

1. లల్పకాల స్వరాలం ద్రపాయత్తులఁ.

క. [1]కట్టా తలమునుకలు నై, దట్టపువిరహాబ్ధి తెరలు తరుణుల నేఁపఁగ
నెట్టఁగ దరిఁ జేర్ప వయో, కట్టిఁడివి గదా కుమార కరుణోదారా. 1003

వ. అని యిట్లు కుసుమశరునిశరపరంపరాపరవశ లై యోపికలు లేక పలికిన గోపికలదీనాలాపంబులు విని నవ్వి యోగీశ్వరేశ్వరుం డయినకృష్ణుం డాత్మారాముం డై వారలతోఁ రమించె నప్పుడు. 1004

మ. కరుణాలోకనములం బటాంచలకచాకర్షంబులన్ మేఖలా
కరబాహుస్తనమర్శనంబుల నఖాంకవ్యాప్తులన్ నర్మవా
క్పరిరంభంబుల మంజులాధరసుధాపానంబులం గాంతలం
గరఁగించెన్ రతికేళిఁ గృష్ణుఁడు గృపం గందర్పుఁ బాలార్చుచున్. 1005

క. మక్కువ వికసితవదనలు, చక్కఁగఁ దనుఁ గొల్వ హాసచంద్రికతోడన్
మిక్కిలి మెఱసెను గృష్ణుఁడు, చుక్కలగమినడిమిపూర్ణసోమునిభంగిన్. 1006

ఆ. సతులు దన్నుఁ బాడ సంప్రీతి నాడుచు, నఱుత నున్నవైజయంతితోడ
వనజలోచనుండు వనభూషణుం డయ్యె, యువతిజనశతంబు లోలిఁ గొలువ.

ఉ. చిక్కక యీశుఁ డై యెవరిఁ జిక్కులఁ బెట్టెడిమాయలానికిం
జిక్కి కృతార్థ లై మఱుని చిక్కులఁ జొక్కి లతాంగు లుండఁగా
మక్కువ శాంతి సేయుటకు మన్నన సేసి ప్రసన్నుఁ డౌటకుం
జక్కన నావిభుండు గుణశాలి తిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 1008

వ. ఇట్లు హరి గనుమొఱఁగి చనిన (తెఱఁ)గు గానక (కరిం బాసి) తిరుగుకరిణులపెల్లున నుల్లంబులు దల్లడిల్ల వల్లవకాంతలు తదీయ గమనహాస లీలావిలాసవీక్షణవిహార వచనరచనానురాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి వివిధచేష్టలకుం బాల్పడి తదాత్మకత్వంబున నేన నేన కృష్ణుండ నని కృష్ణగుణావేశంబులం జరియించుచు. 1009

క. భూతములలోన వెలిఁ బ్రఖ్యాతుం డగునట్టివానిఁ గాంతలు గాళిం
దీతీరవనాంతరముల, [2]బ్రాంతిన్ వెదకంగఁ జనిరి పాడుచు నధిపా. 1010

సీ. పున్నాగ కానవే పున్నాగవందితుఁ, దిలకంబ కానవే తిలకనిటలు
ఘనసార కానవే ఘనసారశోభితు, బంధూక కానవే బంధుమిత్రు
మన్మథ కానవే మన్మథాకారుని, వంశంబ కానవే వంశధరునిఁ
జందన కానవే చందనశీతలుఁ, గుందంబ కానవే కుందరదను

తే. నింద్రభూజమ కానవే యింద్రవిభవుఁ, గువలవృక్షమ కానవే కువలయేశుఁ
బ్రియకపాదప కానవే ప్రియవిహారు, ననుచుఁ గృష్ణుని వెదకి రయ్యబ్జముఖులు.

వ. మఱియును. 1012

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు కృపారసంబు పైఁ

1. క. కట్టా తలమునుకలు నై - తలమునుఁగుడు లై, దట్టపువిరహాగ్నిశిఖలు తరుణుల నేఁపన్, నెట్టుం-బలుకవు చూడవు. 2. భ్రాంతిన్.

జల్లెడువాఁడు మాళిపరి § సర్పితపింఛమువాఁడు నవ్వు రా
జిల్లెడుమోమువాఁ డొకఁడు § చెల్వలమానధనంబు, దెచ్చె నో
మల్లియలార మీ పొదల § మాటున లేఁడు గదమ్మ చెప్పరే. 1013

ఉ. అంగజు నైనఁ జూడ హృద § యంగముఁ డై కరఁగించువాఁడు శ్రీ
రంగదురంబువాఁడు మధు § రం బగు వేణురవంబువాఁడు మ
మ్మంగజుపువ్వుఁదూపులకు § సగ్గము సేసి లవంగ లుంగ నా
రంగములార మీకడకు § రాఁడు గదా [1]కృప నున్నఁ జూపరే. 1014

సీ. మానినీమన్మథు § మాధవుఁ గానరే, సలలితోదారవ § త్సకములార
సలలితోదారవ § త్సకవైరిఁ గానరే, సుందరోన్నతలతా § ర్జునములార
సుందరోన్నతలతా § ర్జునభంజిఁ గానరే, ఘనతరలసదశో § కంబులార
ఘనతరలసదశో § కస్ఫూర్తి, గానరే, సవ్యరుచిరకాంచ § నంబులార

ఆ. నవ్యరుచిరకాంచ § నకిరీటుఁ గానరే, గహనపదవికురవ § కంబులార
గహనపదవికురవ § కనివాసిఁ గానరే, గణికలార చారు § గణికలార. 1015

సీ. అదె నందనందనుం § డంతర్హితుం డయ్యెఁ, బాటలీతరులార § పట్టరమ్మ
హేలావతులఁ గృష్ణ § యేల పాసితి వని, యైలేయలతలార § యడుగరమ్మ
వనజాక్షుఁ డిచటికి § వచ్చి డాఁగఁడు గదా, చూతమంజరులార § చూడరమ్మ
మానినీమదనుతో § మారాక యెఱిఁగించి, మాధవీలతలార § మనుపరమ్మ

ఆ. జాతిసతులఁ బాయ § [2]నీతియే హరి కని, జాతులార దిశలఁ § జాటరమ్మ
కదళులార పోఁక § కదలించి శిఖిపింఛ, [3]జూటుఁ దెచ్చి కరుణఁ § జూపరమ్మ.

క. హరిచరణములకుఁ బ్రియవై, హరి నిను మన్నింప భద్ర § మందెదు తులసీ
హరి నీదెస రాఁడు గదా, హరిచొప్పెఱిఁగించి శుభము § లందింపఁ గదే.

తే. పొగడఁదగువానిఁ గానరే § పొగడలార, యీడెఱుంగనివిభుఁజూపుఁ § డీడలార
మొల్ల మగుకీర్తివాఁడేడి § మొల్లలార, శుకనిగదితుని జెప్పఁడు § కింశుకములార.

క. తరుణీకుచకుంకుమయుత, హరికంధరదామగంధ § మడరెడుఁ జూడ్కల్
హరిఁ గనినపగిదిఁ దనరెడి, హరిణీ హరిజాడఁ బుణ్య § మయ్యెడిఁ జెపుమా.

క. కిటి వై కౌఁగిటఁ జేర్చెను, వటుఁ డై వర్ధిల్లి కొలిచె § వసిఁ గృష్ణుం డై
యిట పదచిహ్నము లిడెఁ గ్రిం, దటిబామున నేమి నోఁచి § తమ్మ ధరిత్రీ. 1020

వ. అనుచు [4]మదనోన్మాదచిత్తలై తదాత్మకత్వంబునఁ గృష్ణులీలల ననుకరించుచు.

సీ. పూతన నై యొక్క § పొలఁతి చరింపంగ, శౌరి నై యొకకాంత § చన్నుగుడుచు
బాలుఁ డై యొకభామ § పాలకు నేడ్చుచో, బండి నే నను లేమఁ § బాఱఁ దన్ను
సుడిగాలి నని యొక్క § సుందరి గొని పోవ, హరి నని వర్తించు § నబ్జముఖియు
బకుఁడ నే నని యొక్క § పడఁతి సంరంభింపఁ, బద్మాక్షుఁ డను కొమ్మ § పరిభవించు

1. కృపణుండు సూడరే. 2. జాతియే. 3. చూడు. 4. నున్మత్తచిత్తలై.

ఆ. నెలమి రామకృష్ణు ‡ లింతు లిద్దఱు గాఁగ, గోవత్సగణము ‡ కొంద ఱగుచు
రసురవైరి ననుచు ‡ నబల యొక్కతె చీరుఁ, బసుల మనెడిసతుల ‡ భరతముఖ్య.

ఆ. లోక మెల్లఁ గుక్షి ‡ లోపల నున్నది, మాధవుండ నేను ‡ మాత వీవు
చూడుమనుచు నొక్క ‡ సుందరియొకతెకు, ముఖముఁ దెఱచిచూపు‡ముఖ్యచరిత.

క. వెన్నలు దొంగిలి తినియెసి, వెన్నుఁడ నని యొకతె నుడువ ‡ వేఱొక్కతె చే
సన్నల యశోద నంచును, గ్రన్నన కుసుమములదండఁ ‡ గట్టు నిలేశా. 1024

క. కాళియఫణి యిది వీరడు, కాళీయఫణిసతులు మ్రొక్కఁ ‡ గడఁగిరి నే గో
పాలకుమారుఁడ ననుచును, లీలాగతి నాఁడు నొక్క ‡ లేమ నరేంద్రా. 1025

క. తరుణులు గోపకు లందఱు, హరిమాయఁ డిదె వాన గురిసె ‡ హరి నే నని భా
సురచేలాంచల మొక్కతె, గిరి నెత్తెద ననుచు నెత్తెఁ ‡ గెంగేల నృపా. 1026

క. మీరలు గోపకు లే నను, రారిసి దావాగ్ని వచ్చె ‡ నటు నూడకుఁడీ
వారించెద నని యొక్కతె, సేరి బయల్ కబళనంబు ‡ సేయు నరేంద్రా. 1027

వ. ఇట్లు తన్మయత్వంబున గోపసుందరులు బృందావనంబునం గలతరులతాదుల హరి నడుగుచు దుర్గమంబు లయినవిపినమార్గంబుల సరోజాతకేతసహాలకులిశకలశాంకుశాదిశుభలక్షణలక్షితంబు లయి మనోహరంబు లయినహరిచరణంబులచొప్పుఁ గని తప్పక చెప్పికొనుచుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 1028

సీ. కొమ్మకుఁ బువ్వులు ‡ గోసినాఁ డిక్కడ, మొనసి పాదాగ్రంబు ‡ మోపినాఁడు
సతి నెత్తుకొని వేడ్క ‡ జరిగినాఁ డిక్కడఁ, దృణములో లే దిదె ‡ తెఱవజాడ
ప్రియకు ధమ్మిల్లంబు ‡ వెట్టినాఁడిక్కడఁ, గూర్చున్న చొప్పిదె ‡ కొమరుమిగులు
నింతికిఁ గెమ్మోవి ‡ యిచ్చినాఁ డిక్కడ, వెలఁది నిక్కినగతి ‡ విశద మయ్యె

ఆ. సుదతితోడ నీరు ‡ సొచ్చినాఁ డిక్కడఁ, జొచ్చి తా వెడలిన ‡ చోటు లమరెఁ
దరుణిఁ గాముకేళిఁ ‡ దనిపినాఁ డిక్కడ, ననఁగి పెనఁగి యున్న ‡ యంద మొప్పె.

వ. మఱియును. 1030

సీ. ఒకయెలనాఁగచే ‡ యూఁదినాఁ డిక్కడ, సరస నున్నవి నాల్గు ‡ చరణములును
నొకనీలవేణితో ‡ [1]నొదిఁగినాఁ డిక్కడ, మగజాడలో నిదె ‡ మగువజాడ
యొకలేమ మ్రొక్కిన ‡ [2]నఱిచినాఁడిక్కడ, రమణిమ్రొక్కినచొప్పు‡రమ్యమయ్యె
నొకయింతి కెదురుగా ‡ నొలసినాఁడిక్కడ, నన్యోన్యముఖములై ‡ యంఘ్రు లొప్పె

ఆ. నొకతె వెంటఁ దగుల‡నుండక యేఁగినాఁ, డడుగుమీఁదఁ దరుణి ‡ యడుగు లమరె
నబల లిరుగెలంకు ‡ లందురాఁదిరిగినాఁ, డాఱుపదము లున్న‡వమ్మ యిచట. 1031

సీ. ఈచరణంబులే ‡ యిందునిభానన, సనకాదిమునియోగ ‡ సరణి నొప్పు
నీపాదతలములే ‡ యెలనాఁగ శ్రుతివధూ, సీమంతవీథులఁ ‡ జెన్ను మిగులు
నీపదాబ్జంబులే ‡ యిభకులోత్తమయాన, పాలేటిరాచూలి ‡ పట్టుగొమ్మ

1. నొడిసినాఁ. 2. నుడిపినాఁ.

లీసుందరాంఘ్రులే § యిందీవరేక్షణ, ముక్తికాంతామనో § మోహనంబు
ఆ. లీయడుగులరజమె § యింతి బ్రహ్మేశాది, దివిజవరులు మౌళి § దిశలఁ దాల్తు
రనుచుఁగొందఱబల § లబ్జాక్షుఁడేఁగిన, క్రమముఁ గనియు నతనిఁ § గాన రైరి.
వ. అప్పుడు. 1033
సీ. [1]పతులదైన్యంబును § భామలశౌర్యంబుఁ, జూపుచు విభుఁ డొక్క § సుదతితోడ
విహరింప నది యెల్ల § వెలఁదుల వర్జించి, నాయొద్ద నున్నాఁడు § నాథుఁ డనుచు
గర్వించి రాఁజాలఁ § గమలాక్ష మూఁపున, నిడుకొనుమనుడు న § య్యీశ్వరుండు
మొఱఁగిపోయినఁ దాప § మునఁ బొంది యోకృష్ణ, యెక్కడఁజనితి ప్రా § ణేశ రమణ
తే. నీకు వరవుడ నయ్యెద § నిలువుమనుచు, వగవఁ గొందఱుకాంత లా § వనితఁ జూచి
వరుఁడు మన్నింప గర్వించి § వనజనేత్ర, చిక్కె నేఁడని వెఱఁగున § జెందిరపుడు.
వ. మఱియును. 1035
సీ. ఈపొదరింటిలో § నిందాఁకఁ గృష్ణుండు, నాతోడ మన్మథ § నటన మాడె
నియ్యేల మగుచోట § నిందాఁకఁ జెలువుండు, గాఢంబుగాననుఁ § గౌగిలించె
నీమహీజమునీడ § నిందాఁక సుభగుండు, చిట్టంటుచెయ్యేల § సిగ్గు గొనియె
నీపుష్పలతపొంత § నిందాఁక దయితుండు, నను డాసి యధరపా § నంబు సేసె
ఆ. నీప్రసూనవేది § నిందాఁక రమణుండు, గుసుమదామములను § గొప్పుఁ దీర్చె
ననుచుఁ గొంద ఱతివ § లంభోజ నయనుని, పూర్వలీలఁ దలఁచి § పొగడి రధిప.
మ. అని యుబ్బంగి లతాంగు లందఱును బ్రం § దారణ్యమం దీశ్వరున్
వనజాక్షుం బరికించి కానక విభున్ § వర్ణించుచుం బాడుచున్
మనముల్ మాటలుఁ జేష్టలుం గ్రియలు న § మ్మానాథుపైఁ జేర్చి వే
చని రయ్యామునసైకతాగ్రమునకున్ § సంత్యక్తగేహేచ్ఛలై. 1037
వ. చని గోపికలు హరి నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 1038

గోపికాగీతలు.

క. నీవు జనించినకతమున, నోవల్లభ లక్ష్మి మంద § నొప్పె నధిక మై
నీవెంటనె ప్రాణము లిడి, నీవా రరసెదరు చూపు § నీరూపంబున్. 1039
క. శారదకమలోదరరుచి, చోరక మగుచూపువలన § సుందర మమ్ముం
గోరి వెల యీనిదాసుల, ధీరత నొప్పించు టిది వ § ధించుట గాదే. 1040
ఆ. విషజలంబువలన § విషధరదానవి, వలన గాలివాన § వలన వహ్ని
వలన నున్న వాని § వలనను రక్షించి, కుసుమశరుని బారిఁ § గూల్పఁ దగునె. 1041
ఉ. నీవు యశోదబిడ్డఁడవె § నీరజనేత్ర సమస్తజంతుచే
తోవిదితాత్మ వీశుఁడవు § తొల్లి విరించి తలంచి లోకర
క్షావిధ మాచరింపు మని § సన్నుతి సేయఁగ [2]సత్కులంబునన్
భూవలయంబుఁ [3]గావ నిటు § పుట్టితి గాదె మనోహరాకృతిన్. 1042

---

1. పతులధైర్యంబును. 2. మత్కులంబునం 3. నా గరుణఁ బుట్టితి.

ఆ. చరణసేవకులకు ♦ సంసారభయమును, బాపి శ్రీకరంబు ♦ పట్టు గలిగి
కామదాయి యైన ♦ కరసరోజంబు మా, మస్తకముల నునిచి ♦ మనుపు మీశ.

ఉ. గోవుల వెంటఁ ద్రిమ్మరుచుఁ ♦ గొల్చినవారల పాపసంఘముల్
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీఁ దనరి ♦ దుష్టభుజంగఫణాలతాగ్రసం
భావిత మైననీచరణ ♦ పద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్భావజపుష్పభల్లభవ ♦ బాధ హరింపు వరింపు మాధవా. 1044

క. బుధరంజనియును సూక్తియు, మధురయు నగునీదువాణి ♦ మఱగించెను నీ
యధరామృతసంసేవన, విధి నంగజతాప మెల్ల ♦ విడిపింపఁ గదే. 1045

క. మగువలయెడ నీక్రౌర్యము, దగునే నిజభక్తభీతి ♦ దమనుఁడ వకటా
తగదు భవద్దాసులకును, నగు మొగముం జూపి కావు ♦ నళినదళాక్షా. 1046

మ. ఘనలక్ష్మీయుత మై విరక్త శుభద మై ♦ కామాదివిధ్వంసి యై
సనకాదిస్తుత మై నిరంతరతప ♦ స్సంతప్త పున్నాగజీ
వన మై యొప్పెడునీకథామృతము ద్రా ♦ వం గల్గునే భూరిదా
ననిరూఢత్వము లేనివారలకు మా ♦ నారీ మనోహారకా. 1047

క. నీనగవులు నీచూడ్కులు, నీనానావిహరణములు ♦ నీధ్యానంబుల్
నీనర్మాలాపంబులు, మానసముల నాఁటి నేఁడు ♦ మగుడవు కృష్ణా. 1048

ఆ. ఘోషభూమి వెడలి ♦ గోవుల మేపంగ, నీరజాభ మైన ♦ నీపదములు
గసవు శిలలుఁ దాఁకిఁ ♦ గడునొచ్చునో యని, కలఁగు మా మనములు ♦ కమలనయన.

ఉ. మాపటివేళ నీవు వన ♦ మధ్యము వెల్వడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాపితధూళిధూసరిత ♦ భాసితకుంతల మై సరోరుహా
ద్దీపిత మైననీమొగము ♦ ధీరజనోత్తమ మాకు వేడ్కతోఁ
జూపి మనంబులన్ మరునిఁ ♦ జూపుదు గాదె క్రమక్రమంబునన్. 1050

ఆ. భక్తకామదంబు ♦ బ్రహ్మసేవిత మిలా, మండనంబు దుఃఖ ♦ మర్దనంబు
భద్రకరము నైన ♦ భవదంఘ్రియుగము మా, యురము లందు రమణ ♦ యునుపఁ దగదె.

ఆ. సురతవర్ధనంబు ♦ శోకాపహరణంబు, స్వరితవంశనాళ ♦ సంగతంబు
నన్యరాగజయము ♦ నైననీమధురాధ, రామృతమునఁ దాప ♦ మార్పు మీశ.

ఉ. నీ వడవిం బగల్ దిరుగ ♦ నీకుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్ఛావిధిఁ జూడ కున్న నిమి ♦ షంబులు మాకు యుగంబు లై చనుం
గావున రాత్రు లైన నినుఁ ♦ గన్నుల నెప్పుడుఁ జూడ కుండ ల
క్ష్మీవర ఱెప్ప లడ్డముగఁ ♦ జేసె నిదేల విధాత క్రూరుఁ డై. 1053

ఉ. అక్కట బంధులున్ మగలు ♦ నన్నలుఁ దమ్ములుఁ బుత్త్రకాదులున్
నెక్కొని రాత్రిఁ బోకుఁ డన ♦ నీమృదుగీతరవంబు వీనులన్

వెక్కసమైన వచ్చితిమి వేగమె మోహము నొంది [1]నాథ నీ
వెక్కడఁ బోయితో యెఱుఁగ మీ క్రియ నిర్దయుఁ డెందుఁ గల్గునే. 1054

తే. మదనుఁ డార్వంగ నీ వాడు మంతనములు, నవరసాలోకనంబగు నగు మొగంబు
కమల కిరవైనమహితవక్షఃస్థలంబు, మామనంబుల లోఁగొని మరపెఁ గృష్ణ.

మ. అరవిందంబులకంటెఁ గోమలము లై యందంబు లై యున్ననీ
చరణంబుల్ కఠినంబు లై మొనయుమా చన్నుంగవల్ మోవఁగా
[2]నెరియం బోలు న టంచుఁ బొక్కుదుము నీ యాకర్కశారణ్యభూ
పరిసంచారము కృష్ణ నీప్రియలకుం బ్రాణవ్యథం జేయదే. 1056

క. కట్టా మన్మథుకోలలు, నెట్టన నెఱి నాట బెగడి నీపాదంబుల్
పట్టికొనఁగ వచ్చినమము, నట్టడవిని డించి పోవ న్యాయమె కృష్ణా. 1057

క. హృదయేశ్వర మాహృదయము, మృదుతరముగఁ జేసి తొల్లి మిక్కిలి కడ నీ
హృదయము కఠినము [3]చేసెను, మదీయసౌభాగ్య మిట్టిమందము గలదే. 1058

ఉ. క్రమ్మి నిశాచరుల్ సురనికాయములన్ వడిఁ దాఁకి వీఁక వా
లమ్ముల [4]తెట్టెముల్ పఱప నడ్డము వచ్చి జయింతు వంద్రు ని
న్నమ్మినముగ్ధలన్ రహిత నాథల నక్కట నేఁడు రెండుమాఁ
డమ్ములయేటుకాఁ డెగవ నడ్డము రాఁ దగదే కృపానిధీ. 1059

క. [5]తియ్యవిలుకాఁడు డీకొని, వ్రయ్యలుగాఁ దూల నేసె వనితలమనముల్
వియ్యాన నింక నయినం, గుయ్యాలింపంగ దయ్య గోవింద హరీ. 1060

మ. అని యిట్లంగన లంచితస్వరముతో నంకించుచుం బాడుచుం
దను రావే యని చీరి యేడువ జగత్త్రాణుండు త్రైలోక్యమో
హనుఁ డై మన్మథమన్మథుం డయి మనోజ్ఞాకారి యై హరి యై
ఘనపీతాంబరధారి యై పొడమెఁ దత్కాంతాసమీపంబునన్. 1061

క. వచ్చినవల్లభుఁ గనుఁగొని, విచ్చేసె నటంచు సతులు వికసితముఖు లై
యచ్చుగఁ బ్రాణము లొడలికి, వచ్చిన నిలుచుండునవయవంబులభంగిన్. 1062

సీ. అబల యొక్కతె భక్తి నంజలి గావించి, ప్రాణేశు కెంగేలు వట్టికొనియె
నింతి యొక్కతె జీవితేశ్వరుబాహువు, మూఁపున నిడికొని ముదము నొందె
వనిత యొక్కతె తనవల్లభుతాంబూల, చర్వితి మాత్మహస్తమునఁ దాల్చెఁ
బడఁతి యొక్కతె ప్రియు పదములు విరహాగ్ని, తప్తకుచంబులఁ దాపుకొనియె

ఆ. భామ యొకతె భ్రుకుటి బంధంబు గావించి, ప్రణయభంగరోష భాషణమున
దష్టదశన యగుచు దండించుకైవడి, వాఁడిచూడ్కిగముల వరునిఁ జూచె.

---

1. నార మీ వెక్కడ. 2. నిఱియం; దిఱియం. 3. చేసిన. 4. తెట్టువల్-దట్టముల్. 5. తీయవిలుకాఁడు డీకొని, పాయలుగాఁ దూఱ నేసె వనితలమనముల్, నీయూన యింక నైనం, గూయాలింపంగ దయ్య గోవింద హరీ.

క. హరిముఖకమలముఁ జూచుచుఁ, దరుణియొకతె ఱెప్ప లిడక § తనియక యుండెన్
హరిపదకమలముఁ జూచుచు, మరగి తనివి లేనిసుజను § మాడ్కి నరేంద్రా. 1064

ఉ. ఒక్కలతాంగి మాధవుని § యుజ్జ్వలరూపముఁ జూడ్కిత్రోవలం
జిక్కఁగఁ బట్టి హృద్గతముఁ § జేసి వెలిం జన నుండ నేత్రముల్
గ్రక్కున మూసి మేనఁ బుల § కంబులు గ్రమ్మఁగఁ గౌఁగిలించుచుం
జొక్కము లైనలోచనులఁ § జొక్కుచు నుండెను యోగికైవడిన్. 1065

సీ. ఎలయించి ప్రాణేశ § యెందుఁ బోయితివని, తొరంపుటలుకతో § దూఱె నొకతె
జలజాక్ష ననుఁ బాసి § చనఁగ నీపాదంబు, [1]లె ట్లాడె నని వగ § నెయిదె నొకతె
నాథ నీ వరిగిన § నాప్రాణ మున్నది, కూర్మి యే యిది యని § కుందె నొకతె
యీశ్వర నను నిన్ను § నిందాఁకఁ బాపెనే, పాపపువిధి యని § పలికె నొకతె

ఆ. తలఁగి పోవునట్టి § తప్పేమి చేసితి, నధిప పలుకు ధర్మ § మనియె నొకతె
యేమినోముఫల మొ § హృదయేశ నీమోము, మరలఁ గంటి ననుచు § మసలె నొకతె.

క. పలికినఁ బ్రతిజ్ఞ దప్పెడిఁ, బలికించినఁ గాని రమణుఁ § బలుక నటంచుం
గలకంఠి యొకతె చెలితోఁ, బలుకుల నమృతములు గురియు § పలుకులు వలికెన్.

క. పట్టినఁ గాని మనోవిభుఁ, బట్టఁ గదా యంచు నొక్క § బాలిక సఖిచే
పట్టుకొని చెప్పె ధైర్యము, పట్టెల్లను మరుని టెంకి § పట్టుగ నధిపా. 1068

క. చెలువుఁడు సెప్పక పోయిన, సొలపున నొకముగ్ధ మున్ను § చూడ ననుచు నౌ
దల వంచి యుండఁ జాలక, దల యెత్తును లోన మరుఁడు § దల యెత్త నృపా.

వ. ఇవ్విధంబున. 1070

క. హరిసురుచిరలలితాకృతిఁ, దరుణులు గని ముక్తవిరహ § తాపజ్వర లై
పరమోత్సవంబు సలిపిరి, పరమేశ్వరుఁ గనినముక్త § బంధులభంగిన్. 1071

వ. అంత నక్కాంతుండు గాంతాజనపరిక్రాంతుం డై వనాంతరంబున శక్తినికరసంయుక్తుం డైన పరమపురుషుండునుం బోలె వారలం దోడ్కొని మందారకుంద కుసుమపరిమళమిళిత పవమానమానిత మధుకరనికరఝుంకారసుకుమారంబును శరత్కాలచంద్రకిరణసందోహసందళితాంధకారంబును యమునాతరంగసంగత కోమలవాలుకాస్ఫారంబును నై యమలినం బైనపులినంబు ప్రవేశించి వారును విజ్ఞానకాండంబున నీశ్వరుం గని శ్రుతులు ప్రమోదంబునం గామానుబంధంబులు విడిచినవిధంబున హరిం గని విరహవేదనలు విడిచి పరిపూర్ణమనోరథ లై. 1072

క. పాఠీనయన లెల్ల న,కాఠిన్యపటాంచలములఁ § గౌతుకములు హృ
త్పీఠముల సందడింపఁగఁ బీఠముఁ గల్పించి రంతఁ § బ్రియునకు నధిపా. 1073

ఆ. పరమయోగిహృదయ § [2]భద్రపీఠంబుల, నుండుమేటి వ్రజవ § ధూత్తరీయ
పీఠమున వసించి § పెంపారెఁ ద్రిభువన, [3]దేవలక్ష్మి మేనఁ § దేజరిల్ల. 1074

1. లాడెనే యని వగ నడలె నొకతె. 2. పద్మపీఠంబుల. 3. దేవి-దేశ-లక్ష్మి.

మ. మదనోద్దీపకుఁ డైననాథునికి స § మ్మానంబు గావించుచున్
ముదితల్ హాసవిలోకవిభ్రమములన్ § మోదించుచుం జేరి త
త్పదముల్ హస్తతలంబులం బిసుకుచుం § బైఁ ముట్టుచున్ దూఱుచుం
జదురుల్ వల్కుచుఁ గూర్మి ని ట్లనిరి యా § మత్తోత్కపదీప్తాస్య లై. 1075

క. కొలిచినఁ గొలుతురుకొందఱు, గొలుతురు దమ్ముఁ గొలువకున్న § గొందఱు పతులం
గొలిచినను గొలువ కున్నను, గొలువరు మఱికొంద ఱెలమి § గోపకుమారా.

వ. అని తన్నుద్దేశించి రహస్యంబుగాఁ బలికినసుందరులపలుకులు విని గోపాలసుందరుం డి ట్లనియె. 1077

సీ. కొలిచినఁ గొలుతురు § కొందఱు పశువుల, భజనముభంగిని § ఫలముకొఱకు
నై సఖ్యధర్మము § లందు సిద్ధింపవు, కొందఱు తండ్రుల § గుణముఁ దాల్చి
దయ గలవారలు § తగినసుహృత్తులు, గొలువనివారలఁ § గొల్తు రెపుడు
ధర్మకామంబులు § దనరంగఁ గొందఱు, కొలువనివారిని § గొలుచువారిఁ

ఆ. గొలుచుతలఁపు లేమిఁ § గొలువ రాత్మారాము, లాప్తకాము లజ్ఞు § లతికఠినులు
వారియందుఁ బిదపకవానిఁగాఁ జింతించి, యే లతాంగులార § యిట్టు లనుట.

క. ఏ నిం దెవ్వఁడ నయినం, గా నంగనలార పరమ § కారుణికుండన్
మానసబంధుఁడ నిత్య, ధ్యానము మీ కొసఁగ వలసి § తలఁగితిఁ జుండీ. 1079

మ. నను సేవించుచు నున్నవారలకు నే § నారూపముం జూపఁ జూ
చినఁ జాలించి ముదించి వారు మఱి సన్ § సేవింపరో యంచు ని
ర్ధనికుం డాత్తధనంబు సెడ్డ నెపుడుం § దత్పారవశ్యంబుఁ దా
ల్చినభంగిన్ ననుఁ బాసి మత్ప్రియుఁడు దాఁ § జింతించు నారూపమున్. 1080

తరలము. తగవు ధర్మము, జూడ నొల్లక § తల్లిదండ్రుల బంధులన్
మగల బిడ్డలఁ బాసి వచ్చిన § మన్నిమిత్తల మిమ్ము నేఁ
దగదు పాసితిఁ దప్పు సైఁపుడు § తద్వియోగభరంబునన్
వగలఁ బొందుచు మీర లాడిన § వాక్యముల్ విను చుండితిన్. 1081

ఉ. పాయనిగేహశృంఖలలఁ § బాసి నిరంతరమత్పరత్వముం
జేయుచు నున్నమీకుఁ బ్రతి § సేయ యుగంబుల నైన నేర నన్
బాయక కొల్చుమానసము § ప్రత్యుపకారముగాఁ దలంచి నా
పాయుటఁ దప్పుగాఁ గొనక § భామినులార కృపన్ శమింపరే. 1082

క. చక్కఁగ హరి యిటు పలికిన, చక్కనివాక్యముల నతని § సంగమమున లో
నిక్కినవియోగతాపము, లొక్కట విడిచిరి లతాంగు § లుర్వీనాథా. 1083

రాసక్రీడాభివర్ణనము.

ఉ. ఆ సమయంబునన్ విభుఁ డ § నంతుఁడు కృష్ణుఁడు చిత్రమూర్తి యై
చేసెను మండలభ్రమణ § శీలపరస్పరబద్ధబాహుకాం

తానువిలాసముఁ బహువిధస్ఫురితాననహస్తపాదవి
న్యాసము రాసముం గృతవిస్మయచ్చరనేత్రమనోవికాసమున్. 1084

వ. ఇట్లు బహుగతులం దిరుగ నేర్చి యగుహరి దర్పించి తనయిరుగెలంకుల నలం
కృత లయి కళంకరహితచంద్రవదన లిద్దఱు ముద్దియ లుద్దిగొని వీణ లందుకొని
(వీణలఁ) బ్రవీణలై సొంపుమెఱసి యింపుగ వాయించుచు నానందలహరీనిధానం
బగుగానంబు సేయ నవిరళం బై తరళంబు గానివేడుక సరళం బగుమురళంబు
లీలం గేల నందుకొని మధురం బగునధరంబునం గదియించి మించి కామినీజన
కబరికాసౌగంధికగంధబంధురకరాంగుళీకిసలయంబులు యతిలయంబులం గూడి
వివరంబుగ మురళీవివరంబుల సారెంచి పూరించుచు సరి లేనిభంగిం ద్రిభంగి యై
కమలకర్ణికాకారంబున నడుమ నిలిచి మఱియు గోపసుందరు లెంద ఱందఱకు
నంద ఱయి సుందరుల కవలియొడలం దానును దన కవలియొడల సుందరులును
దేజరిల్ల నృత్తవిద్యామహార్ణవవేలావలయవలయితం బై విస్మితాఖండలం బైనరాస
మండలంబు గల్పించి వేల్పులు హర్షంబునం గుసుమవర్షంబులు గురియ నందుఁ
బ్రసూనమంజరీసహచరంబులైనచంచరీకంబులమించు ప్రకటించుచు సువర్ణమణి
మధ్యగంబులైనమహేంద్రనీలంబులతెఱంగు నెఱపుచుఁ గరిణీవిహారబంధురంబు
లైనసింధురంబులచెలువుఁ గైకొలుపుచుఁ బల్లవితకుసుమితలతానుకూలంబులైన
తమాలంబులసొబగు నెగడించుచు మెఱుపుఁదీవల నెడనెడఁ బెడంగడరునల్ల మొగిళ్ల
పెల్లు సూపుచుఁ దరంగిణీసంగతంబు లయినరోహణాచలశృంగంబులబాగులాగిం
చుచు జగన్మోహనుం డై యంసశిరస్తకమలాభరణంబులును జంద్రశకలనిర్మలనఖర
సంస్ఫురణంబులును శ్రుతినితంబినీసీమంతవీథికాలంకరణంబులును (త్రిలోకరక్షా
కరణంబులును) సనకసనందనాదియోగీంద్రమానసాభరణంబులును నయినచర
ణంబులు గదియ నిడి సమస్థితి నంజలిపుటంబులం బుష్పంబు (లుల్లసిల్లఁ) జల్లి
సల్లలితకమలప్రశస్తంబు లయినహస్తంబులు వల్లవీజనులకంఠంబులపై నిడి తాను
గీతానుసారంబుగ విచిత్రపాదసంచారంబులు సలుపుచు వర్తులాకారరాసబంధం
బున నర్తనంబులం బ్రవర్తించి వెండియు వ్రేతలుం దానును శంఖ పద్మ వజ్ర
కందుక చతుర్ముఖ చక్రవాళ చతుర్భద్ర సౌభద్ర నాగ సంద్యావర్త కుండలీ
కరణ ఖురరీబంధప్రముఖంబు లయినవిశేషరాసబంధంబులకుం జొచ్చి యేకపాద
సమపాద వినివర్తిత గతాగత వలిత వైశాఖమండల త్రిభంగి ప్రముఖంబులైనతా
నకంబుల నిలుచుచుఁ గనకకింకిణీమంజులమంజీరశింజనంబులుజగజ్జనకర్ణరంజనంబు
లై చెలంగ ఘటితమర్దితపార్శ్వగప్రముఖంబు లైన పాదకర్మభేదంబులు సేయుచు
సమపాదశకటవదనమతల్లీసుప్తిప్రముఖంబు లైనపార్థివచారివిశేషంబులును నప
క్రాంతడోలాపాదసూచీప్రముఖంబు లైనవ్యోమచారివిశేషంబులనుం జూపుచు
సురేంద్రశాఖిశాఖామనోహరంబులును నపహసితదిక్కరీంద్రకరంబులును

860, రాసక్రీడాభి వర్ణనము.

లోకక్షేమంకరంబులును నగుకరంబులం దిరంబులగురత్నకటకంబుల మెఱుంగులు నింగిచెఱంగులం [1]దఱచుకొన నర్ధచంద్ర కర్తరీముఖ కపిత్థ కటకాముఖ శుక తుండ లాంగూల పద్మకోశ పతాక ప్రముఖంబు లైనస్వస్వభావసూచకనానావిధకర భావంబు లాచరించుచుఁ గటినిబద్ధసువర్ణవర్ణ చేలాంచలప్రభానికరంబులు సుక రంబులై దిశాంగనాముఖంబులకు హారిద్రా లేపనముద్రాలంకారంబు లొసంగుచు నాస్కందితభ్రమరశకటాసనప్రముఖంబు లైనజానుమండల భేదంబులును నలాత దండలాత లలిత విచిత్రప్రముఖంబు లైనదైవమండలంబులు నొనర్చుచుఁ గమ నీయకంబుకంఠాభిరామంబులు నుద్దామతేజస్తోమంబులు నైననీలమౌక్తికవజ్ర వైదూర్యదామంబులరుచు లిందిరకు మందిరంబు లయి సుందరంబులై నయురంబు లం దిరుగుడువడి కలయంబడ [2]నంగాంతరవాహ్యాలకు ఛత్రప్రముఖంబు లైన భ్రమరీవిశేషంబుల విలసించుచు నిద్దంబులగుచెక్కుటద్దంబుల నుద్దవిడిం ద్దయుం బ్రభాసితచంద్రమండలంబు లగుకుండలంబుల మెఱుంగు మొత్తంబులు నృత్తంబు లొనరింపఁ గటిభ్రాంతదండరచితలలాటతిలకమయూరలలితచక్రమండల నికుంచిత గంగావతరణప్రముఖంబు లైనకరణంబు లెఱింగించుచు వెలిదమ్మివిరులసిరులఁ జెన్నుమిగులుకన్నులవలన దీనజనదైన్యకర్కశంబు లైతనరుకటాక్షదర్శనజాలం బులు జాలంబు లై కామినీజననయనమీనంబుల నావరింప లలితకుంచితవికాస ముకుళప్రముఖంబు లయినచూడ్కులం దేజరిల్లుచు ననేకపరిపూర్ణ చంద్రసౌభా గ్యసదనంబు లగువదనంబులఁ బ్రసన్నరాగంబులు ప్రకటించుచు నుదంచితపింఛ మాలికా మయూఖంబులకాలశక్రచాపంబులసొంపుసంపాదింపనికుంచితాకుంచిత కంపితాకంపితపరివాహితపరావృత్తప్రముఖంబు లైనశిరోభావంబులు నెఱపుచు మృగనాభితిలకంబులు గలనిటలఫలకంబులఁ జికురంబులు నికరంబులు గ నపరా జితసూచికావిద్ధపరిచ్ఛిన్నవిష్కంభరేచితప్రముఖంబు లగునంగహారంబుల విలసి ల్లుచుఁ జరణకటికరకంఠరేచకంబు లాచరించుచు నొప్పెనప్పు డారాసంబు సంజ నితసకలజనమానసోల్లాసకరం బై సుధార్ణవంబునుంబోలె నుజ్జ్వలరసాభిరామం బై రామరాజ్యంబునుంబోలె రాగపరిపూర్ణం బై పూర్ణచంద్రమండలంబునుం బోలెఁ గువలయానందం బై నందనవనంబునుంబోలె భ్రమరీవిరాజమానం బై మానధనునిచిత్తంబునుంబోలెఁ బ్రధాన[3]వృద్ధిసమర్థం బై సమర్థకవివిలసనంబునుం బోలె బహుప్రబంధభాసురం బై సురలోకంబునుంబోలె వసుదేవనందనవిశిష్టం బై శిష్టచరితంబునుంబోలె ధరణీగగనమండలసుందరం బై సుందరీరత్నంబునుం బోలె నంగహారమనోహారం బై హారవధూనిలయంబునుంబోలె ననేకచారిసుకు మారం బై సుకుమారవృత్తంబునుంబోలె నుద్దీపితవంశం బై యుండె నందు.

1. దఱుముకొన_దరులుగొన. 2. గాంతారబాహ్యులకు. 3. 'వృత్తిసమ' అ. ప్ర.

చ. నడుములు వీఁగ యాడఁ జిఱు § నవ్వులు నివ్వటిలంగ హారముల్
సడిసడ మేఖలల్ వదలఁ § జూడ్కిమెఱుంగులు వర్వ ఘర్మముల్
వొడమఁ గురుల్ చలింప శ్రుతి § భూషణముల్ మెఱవన్ సకృష్ణలై
పడఁతుక లాడుచుం జెలఁగి § పాడిరి మేఘతటిల్లతాప్రభన్. 1086

క. అంకరహితేందువదనలు, పంకజలోచనునిఁ గూడి § పరఁగ నటింపం
గింకిణుల నూపురంబుల, కంకణముల మ్రోఁత లెసఁగెఁ § గర్ణోత్సవమై. 1087

క. హరిణీనయనలతోడను, హరి రాసక్రీడ సేయ § నంబరవీథిన్
సురనాథులు భార్యలతో, సొరిది విమానంబు లెక్కి § చూచి రిలేశా. 1088

క. కురిసెం బువ్వులవానలు, మొరసెన్ దుందుభులు మింట § ముదితలు దారున్
సరసన్ గంధర్వపతుల్, వరుసన్ హరిఁ బాడి రపుడు § వసుధాధీశా. 1089

క. రామలతోడను రాసము, రామానుజుఁ డాడఁ జూచి § రాగిల్లి మనో
రాములమీఁద వియచ్చర,రామలు మూర్ఛిల్లి పడిరి § రాజకులేంద్రా. 1090

క. తారాధిపనిభవదనలు, తారాధిపవంశ్యుఁ గూడి § తారు నటింపం
దారలు నిల్చి సుధాంశుఁడు, దారును వీక్షింప రేయి § దడవుగ జరగెన్. 1091

మ. యమునాకంకణచారి యై వనజపు § ష్పామోదసంచారి యై
రమణీఘర్మనివారి యై మదవతీ § రాసశ్రమోత్తారి యై
ప్రమదామానసనవ్యభవ్యసుఖసం § పత్కారి యై చేరి యా
కమలాక్షుం డలరంగ గాలి విసరెం § గల్యాణభావంబునన్. 1092

వ. అప్పుడు. 1093

చ. ప్రమద యొకర్తు మాధవుఁడు § పాడ విపంచి ధరించి కేల సం
భ్రమమునఁ దంత్రి మీటుచుఁ ది § రంబుగ [1]తాయను సేసి యొక్క రా
గము దగ నాలపించి సుభ § గస్వరజాతులు వేఱువేఱ కా
నమరఁగఁ బాడెఁ దన్ రమణుఁ § డౌ సన దారువు లంకురింపఁగన్. 1094

క. ఆడుచుఁ బాడుచు నం దొక, చేడియ మంజీరమంజు § శింజిత మమరం
గూడి హరికరము సనుఁగవ,పై డాయఁగఁ దిగిచె జఘన § భారాలసయై. 1095

క. చందనలిప్తం బై యర,విందామోదమున నొప్పు § విపులభుజము గో
విందుఁ డొకతరుణిమూఁపునఁ, బొందించిన నది దెమల్చి § పులకించె నృపా.

సీ. చెలువయొక్కతె చెక్కుఁ § జెక్కుతో మోపిన, విభుఁడు దాంబూలచ § ర్వితము వెట్టె
నాడుచు నొకలేమ § యలసినఁ బ్రాణేశుఁ, డున్నతదోస్స్తంభ § మూఁత సేసెఁ
జెమరించి యొకబాల § సేరినఁ గడకొంగఁ, జతురుఁడు కుచఘర్మ § జలము వాపె
నలకంబు లొకయింతి § కళిక[2]చిత్రకరేఖ, నంటినఁ బ్రియుఁడు వాకయుంగ దువ్వెఁ

1. రాయము. 2. నారుల రేఖ.

ఆ. బడఁతి యొకతె పాట వాడి దప్పిన నధ,రామృతమున నాథుఁ డాదరించె
హార మొక్కసతికి నఁసావృతం బైనఁ, గాంతుఁ డురముఁ జేర్చి కౌఁగిలించె.

క. హాసంబులఁ గరతలవి,న్యాసంబుల దర్శనముల నాలాపములన్
రాసశ్రాంతల నాహరి, సేసెన్ మన్ననలు కరుణ సేసి నరేంద్రా. 1098

క. హరితనుసంగసుఖంబునఁ, బరవశ లై వ్రేత లెల్లఁ బయ్యెదలు నిజాం
బరములు నెఱుఁగమి చోద్యమె, సురసతు లీక్షించి కరఁగి చొక్కిరి మింటన్.

వ. ఇట్లు భగవంతుం డైనకృష్ణుం డాత్మారాముం డయ్యును గోపసతు లెంద ఱంద
ఱకు నంద ఱై నిజప్రతిబింబంబులతోడం గ్రీడించుబాలుపోలిక రాసకేళి సలిపిన.

క. తగఁ గూడి యాడి మనముల, నగెఁ జూచెం బలికె నంద నందనుఁ డనుచున్
మగువలు పెద్దఱికముతోఁ, బొగడిరి తమ పూర్వజన్మ పుణ్యశ్రేణిన్. 1101

జలక్రీడావర్ణనము

వ. ఇట్లు హరి రాసకేళి సాలించి కరకాంచిత లగుతటిల్లతలచెలువున ఘర్మసలిల
రణాక్రాంత లగుకాంతలం గూడి జలక్రీడాకుతూహలుం డై యమునాజలంబులు
సొర నందు ముందర సుందరులు సొచ్చి పదప్రమాణంబు జానుదఘ్నంబు కటి
ద్వయసమంబు మధ్యమాత్రంబు కుచంబులబంటి యని పలుకుచుం గుచనయన
నాభివివరకుంతలంబులు చక్రవాకజలచరావర్తశైవాలంబులచందంబున నందం
బుగ నీడువొందినయేఱు లని కళిందనందన గరంబులు సాఁచి పరిరంభంబులకు
నారంభించుకైవడి నెదురు చనుదెంచి తాఁకుతరంగంబులకు నులుకుచు సారసం
బులకుం గరంబులు సాఁచుచు మరాళంబులం జోపుచుఁ జెన్ను మిగిలినచన్నుల
యొత్తు వత్తు మనునెపంబులం దపంబుల నీటఁ గావించుసూటిని సంచరించుచక్ర
వాకంబులం దోలుచు నితాంతకాంతిసదనంబు లగు వదనంబులకునోడి వ్రీడం జెంది
కంది చందురుండు సలం బుడిగి జలంబునం బడి కంపించుకరణి నిజకరకంపితజల
ప్రతిఫలితుం డై కదలుచంద్రునిం గని మెచ్చి సోలుచు సలిలావగాహసమయసము
చ్ఛలితవారిశీకరపరంపరలవలన మకరందపానమత్తమధుకరపక్షవిక్షేపణసంజాత
వాతసముద్ధూతకుముదాదిపరాగపటలంబులం జేరుచు మోముఁదమ్ములకమ్మఁదనం
బునకు మూఁగి ఝుమ్మురనుతుమ్మెదలకు వెఱచుచుఁ గరంబుల నీ రెగయం జఱ
చుచు నీలనీరదనిపతితపయోబిందు సందోహంబులం దడియుపువ్వుఁదీవియలబా
గునఁ గృష్ణకరద్వయతోయంబులం బెక్కుతోయంబులు దడియుచుఁ గ్రందు
కొని సుడియుచు నసమబాణునిపులుగడిగినకుసుమబాణంబులపగిది మేనులు
మెఱయ సలిలావగాహనపరాయత్తచిత్త లగుచు మొత్తంబు లై సరసభాషణం
బులం దుళ్ళుచుఁ గరంబుల నీరు నించి హరిమీఁదం జల్లుచుఁ జల్లునెడం దడఁబడక
దాఁటుచు దాఁటి చనక నిలువరించుచు వినోదింప హరియుం గరేణుకరవికీర్ణనీర
ధారాభిషిక్తం బగుశుండాలంబులీల నాభీరకామినీకరసముక్షితజలాసారంబులం

దోఁగుచు వ్రజవధూజనహస్తప్రయుక్తకహ్లారకైరవ పరాగపటలంబువలన భూతి భూషణుసిరి వహించుచు గోపికాజనపాణికిసలయసమున్ముక్తకమలదళంబులవలన సహస్రనయనునిరూపుఁ జూపుచు గోపాలబాలికాకుచకలశకుంకుమపంకంబు వలనఁ బ్రభాతబాలభానునిభంగి భాసిల్లుచు ఘోషయోషాకటాక్షవిక్షేపణం బులవలన మధుపరివృతహరిచందనసౌందర్యంబు నొందుచు వల్లవీహాసరుచుల వలనఁ జంద్రికాప్రభాభాసితనీలశైలంబు క్రియ నమరె నంత. 1102

మ. సతులుం దానును నీటిలో వెడలి భూ ♦ షాగంధచేలాద్యలం
కృతుఁడై కుంభి కరేణుయూథములతోఁ ♦ గ్రీడించుచందంబునన్
లతలందుం దరులందుఁ బుష్పమయలీ ♦ లాశయ్యలందున్ సుఖో
న్నతుఁడై కృష్ణుఁడు క్రీడలం దనిపె నా ♦ నారీలలామంబులన్. 1103

వ. ఇట్లు శరత్కాలంబున వెన్నుం డింద్రియస్ఖలనంబు సేయక గోపికలతోడ రమించె నని చెప్పిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 1104

మత్తకోకిలము. ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ♦ ధర్మమూర్తియు నైనస
త్కర్ముఁ డీశుఁడు ధర్మశిక్షయు ♦ ధర్మరక్షయుఁ జేయఁ గా
నర్మిలిన్ ధరమీఁదఁ బుట్టి ప ♦ రాంగనాజనసంగ మే
ధర్మమంచుఁ దలంచి చేసె ను ♦ దాత్తమానస చెప్పుమా. 1105

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 1106

ఆ. సర్వభక్షుఁ డగ్ని ♦ సర్వంబు భక్షించి, దోషి గానిపగిది ♦ దోష మైనఁ
జేసి దోషపదముఁ ♦ జెందరు తేజస్వు, లగుటఁ జంద్రవాస ♦ వాదు లధిప. 1107

క. ఈశ్వరుఁడు గానివాఁడు న, రేశ్వర పరకాంతఁ దలఁచి ♦ యెట్లు బ్రదుకు గా
రీశ్వరుఁడు దక్క నన్యుఁడు, విశ్వభయదవిషము మ్రింగి ♦ వెలయం గలఁడే.

క. సత్యము ప్రభువులవచనము, నిత్యముఁ దద్వచనవీథి ♦ నిలుతురు పెద్దల్
సత్యాసత్యము గావున, సత్య మనుచుఁ జనరు వారి ♦ చరితమున నృపా. 1109

మ. ఘను లెవ్వనిపాదపంకజపరా ♦ గధ్యానసంప్రాప్తయో
గనిరూఢత్వముచే మునీంద్రులు మహా ♦ కర్మంబులం బాసి బం
ధనిరోధంబులు లేక విచ్చలవిడిన్ ♦ దర్పింతు రాదివ్యశో
భనుఁ డెట్లుండిన నుండెఁ గాక కలవే ♦ బంధంబు లుర్వీశ్వరా. 1110

ఆ. గోపజనములందు ♦ గోపికలందును, సకలజంతులందు ♦ సంచరించు
నామహాత్మునకుఁ బ ♦ రాంగన లెవ్వరు, సర్వమయుఁడు లీల ♦ సలిపెఁ గాక. 1111

వ. అని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె నంత బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబునం గృష్ణు వీడ్కొని గోపిక లిచ్చ లేకయు నిండ్లకడ కేఁగినం గృష్ణమాయామోహితు లై గోపకులు వారలం గోపింప నేర రై రివ్విధంబున. 1112

ఇంద్ర. గోపాలకృష్ణుండును ♦ గోపకాంతల్, ప్రాపించి క్రీడించిన ♦ భంగు లెల్లన్

రూపించి వర్ణించి నఁ దురంతు హృత్సంతాపంబులఁ బాయును దత్ప్రసక్తిన్.

సర్పరూపి యగుసుదర్శనుం డను గంధర్వుని శాపవిమోచనము.

వ. అంత నొక్కనాఁడు నందాదు లైనగోపకు లంబికావనంబునకు శకటంబు లెక్కి జాతరకుం జని సరస్వతీనదీజలంబుల స్నానంబులు సేసి యుమామహేశ్వరుల నర్చించి కానిక లిచ్చి బ్రాహ్మణులకు గోహిరణ్యవస్త్రాన్నదానంబు లొసంగి జలంబులఁ బ్రాశించి నియమంబున నుండ దైవయోగంబున నాఁకొని యొక్క మహోరగంబు నిదుర వోయిననందునిం గఱచి మ్రింగ నగ్గలింప నతండు కృష్ణ కృష్ణేతివచనంబులం దన్ను విడిపింపుమని మొఱ యిడిన విని. 1114

క. గోపకు లందఱు మేల్కొని, కోపముతోఁ బెద్దగుదెలఁ గొఱవుల మొత్తం
దాపము నొందియు వదలక, పాపపుఁబెనుఁబాము నందుఁ బట్టె నరేంద్రా. 1115

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దర్పించి పాదతాడనంబు సేసి త్రొక్కిన సర్పంబు సర్పరూపంబు విడిచి విద్యాధరేంద్రరూపంబుఁ దాల్చి హరికి మ్రొక్కిన నతనికి హరి యి ట్లనియె. 1116

ఉ. మండితమూర్తితోఁ గనకమాలికతో శుభలక్షణుండ వై
యుండెడువీవుఁ గష్టపు మహోరగదేహ మిదేల వచ్చె నె
వ్వండవు నామ మెయ్యది భవంబున కెద్ది మిషంబు నాకు నొం
డొండ యెఱుంగఁ జెప్పుము బుధోత్తమ నీపని చోద్య మయ్యెడిన్. 1117

వ. అనిన వాఁడి ట్లనియె దేవా యేను సుదర్శనుం డనువిద్యాధరుండ విమానారూఢుండ నై రూపసంపద్గర్వంబులం జొక్కి దిక్కులం జరించుచు నొక్క యెడ నాంగిరసు లైనఋషులం గురూపు లైనవారలం గని నగిన వారును నీవు రూపసంపద్గర్వంబున మమ్ము నగితివి గావున మహాసర్పంబ వై యుండు మని శపించి పిదప నే వేఁడుకొనిన ని ట్లనిరి. 1118

చ. యదుకులమందు భక్తులభయంబు హరించుటకుఁ జనార్దనుం
డుదయము నొంది యీయడవి కొక్కదినంబున రాఁ గలండు త
త్పదమున నీవు దన్నఁబడి పన్నగదేహముతోడఁ బాసి నీ
మొదలిటిమేను గాంచెదవు మూఢుఁడ పొమ్మని రో దయానిధీ. 1119

మ. నినుఁ జింతించిన [1]నిన్నుఁ బేరుకొనినన్ నిర్మూల మై క్రుస్సి పా
పనికాయంబు వినష్ట మౌ నట భవత్పాదంబు నామీఁదఁ బె
ట్టినఁ దద్బ్రాహ్మణశాపసంజనితకౌటిల్యంబు దా నిల్చునే
వనజాతేక్షణ నేఁడు వాసె నురగత్వం బెల్ల నేఁ బోయెదన్. 1120

వ. అని విన్నవించి హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి మ్రొక్కి సుదర్శనుండు దివంబునకుం జనియె సర్పంబువలన నందుండు విముక్తుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబు విని

1. విన్నఁ.

వెఱఁగుపడి గోపకులు దేవతామహోత్సవంబు సమాప్తించి కృష్ణకీర్తనంబు సేయుచు మరల మందకుం జని రంత. 1121

కుబేరభటుం డగుశంఖచూడుం డను గుహ్యకుని సంహరించుట.

చ. మఱియొకనాఁటిరాత్రి బల § మాధవు లుజ్జ్వలవస్త్రమాలికా
ధరులును లేపనాభరణ § ధారులు నై చని మల్లికాదిపు
ష్పరసనిమగ్నమత్తమధు § పంబులగీతము వించుఁ సద్వనాం
తరమున వెన్నెలన్ వ్రజని § తంబిను లుండఁగఁ బాడి రింపుగన్. 1122

క. ఆ పాట సెవుల సోఁకిన, నేపాటియు దేహలతల § నెఱుఁగక దృగ్వా
చాపాటవములు సెడి పడి, రాపాటలగంధు లెల్ల § నటవీవీథిన్. 1123

వ. ఇట్లు సకలభూతసమ్మోహనంబు గాఁ బాడుచు సిచ్ఛానువర్తనంబులం బ్రమత్తుల చందంబున రామకృష్ణులు క్రీడింపఁ గుబేరభటుండు శంఖచూడుం డనువాఁడు రామకృష్ణరక్షిత లగుగోపికలం దనయోగబలంబున నుత్తరపుదిక్కునకుం గొనిపోవ నయ్యోషలు రామకృష్ణేతిభాషలం బులికి నగపడిన మొదవులక్రియ మొఱ లిడిన విని. 1124

ఉ. గ్రద్దన సాలవృక్షములు § గైకొని బల్లిదు లన్నదమ్ము లా
యిద్దఱుఁ గాలమృత్యువుల § యేపున వే చని యోడ కుండుఁ డో
ముద్దియలార యంచుఁ దను § ముట్టినఁ జూచి కలంగి గుహ్యకుం
డుద్దవడిన్ నడిం బఱచె § నుత్తర మింతుల డించి భీతుఁ డై. 1125

వ. ఇట్లు గుహ్యకునిచేత విడివడిన గోపికల రక్షించుకొని యుండు మని బలభద్రునిం బలికి. 1126

శా. ఓరీ గుహ్యక పోకు పోకు మని రో § షోక్తిన్ బకారాతి వాఁ
డేరూపంబున నెందుఁ జొచ్చె నట వో § యెం దోడఁ దా నేఁగి దు
ర్వారోదంచితముష్టి వానితలఁ ద్రె § వ్వం బెట్టి తద్వీరకో
టీరభ్రాజితరత్నముం గొనియె దం § డిన్ గోపికల్ సూడఁగన్. 1127

వ. ఇట్లు శంఖచూడునిం జంపి వానిశిరోరత్నంబు దెచ్చి బలభద్రుని కిచ్చి మెప్పించె మఱియు నొక్కదినంబునం గృష్ణుండు వనంబునకుం జనిన నతనిలీలలు వాడుచు నిండ్లకడఁ దద్విరహవేదనానలభరంబు సహింపక గోపికలు దమలో ని ట్లనిరి.

శా. భ్రూవిక్షేపముతోడ దాపలిభుజం § బుం జెక్కుఁ గీలించి కె
మ్మోవిన్ వేణువుఁ గూర్చి సుస్వరముగా § మ్రోయించుచున్ సంగుళీ
ప్రావీణ్యంబు విభుండు సూపఁ గని స § ప్రాణేశ లై యుండియున్
నీవీబంధము లూడఁ జొక్కుదురు వో § నింగిన్ నిలింపాంగనల్. 1129

మ. నవమాధుర్యము గల్గుకృష్ణుమురళీ § నాదామృతస్యందముల్
సెవులం జొచ్చి హృదంతరాళముల భా § సిల్లన్ సవత్సంబు లై

యువిదా మేపులకుం దొలంగి మృగగో ॥ యూథంబు లుత్కంఠతో
దివికిం గంఠము లెత్తి లో వదలుఁ బో ॥ దేహేంద్రియవ్యాప్తులన్. 1130

శా. ఓ కంజేక్షణ కృష్ణుఁ డుజ్జ్వలితహా ॥ రోద్దాముఁ డై గానవి
ద్యాకౌతూహలితక్ష మనోజ్ఞమురళీ ॥ ధ్వానంబు గావింపఁగా
నాకర్ణించి సశంప మై మొరయునీ ॥ లాభ్రంబుగాఁ జూచుచుం
గేకారావము లిచ్చుచుక్ మురియుఁ బో ॥ కేకీంద్రసంఘాతముల్. 1131

మ. లలనా యేటికిఁ దెల్ల వాఱె రవి యే ॥ లా తోఁచెఁ బూర్వాద్రిపైఁ
గలకాలంబు సహంబు గాక నిసిగాఁ ॥ గల్పింపఁ డా బ్రహ్మ దా
వలఱేఁడుం గృప లేఁడు కీరములు దు ॥ ర్వారంబు లెట్లో కదే
కలదే మాపటివేళయుం గలుగునే ॥ కంజాక్షుసంభోగముల్. 1132

ఉ. ఎప్పుడు ప్రొద్దు గ్రుంకు హరి ॥ యెప్పుడు గోవుల మేపి వచ్చునా
కెప్పుడు తన్ముఖాంబుజస ॥ మీక్షణ మబ్బు నతండు వచ్చి న
న్నెప్పుడు గారవించుఁ దుది ॥ నెప్పుడు మద్విరహాగ్ని రాశికిం
జెప్పఁ గదమ్మ బోఁటి మరు ॥ చేతల నుల్లము దల్లడిల్లెడిన్. 1133

మ. చెలియా కృష్ణుఁడు నన్నుఁ బాసి వనముం ॥ జేరంగ సద్యోక్షణం
బులు నా కన్నియు నుండ నుండఁగ దునా ॥ పూర్ణంబు లై సాఁగి లో
పలఁ దోఁచుం బ్రహరంబు లై దినము లై ॥ పక్షస్వరూపంబు లై
నెల లై యబ్దము లై మహాయుగము లై ॥ నిండారుకల్పంబు లై. 1134

వ. అని మఱియుఁ గృష్ణవిరహదుఃఖంబున బహువిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబునం బొం
దుచు గోపిక లోపికలు లేక యెట్టకేలకు దివంబు గడపి దినాంతసమయంబునందు.

మ. అదె భానుం డపరాద్రిఁ జేరె నిదె సా ॥ యంకాల మేతెంచె న
ల్లదె గోపాదపరాగ మొప్పెసఁగె బృం ॥ దారణ్యమార్గంబునం
దిదె వీతెంచె వృషేంద్ర ఘోషము ప్రియుం ॥ డేతెంచె రం డంచుఁ దా
మొదు రేతెంతురు మాపు కృష్ణునికి న ॥ య్యింతుల్ పరిభ్రాంత లై. 1136

వ. ఇట్లు దన కెదురు వచ్చిన మచ్చిక నచ్చెలువల నచ్యుతుం డిచ్ఛానువర్తనంబుల
గారవించె నంత నొక్కనాఁడు. 1137

వృషభాసురసంహారము.

సీ. ఎవ్వనిమూఁపుర ॥ మీక్షించి మేఘంబు, లద్రిశృంగం బని ॥ యాశ్రయించు
నెవ్వనిఱంకె కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక, గర్భపాతం బగు ॥ గర్భిణులకు
నెవ్వనిపదహతి ॥ నెగయుపరాగంబు, లంధకారారాతి ॥ నావరించు
నెవ్వఁడు గొమ్ముల ॥ నెదిరించి చిమ్మినఁ, బృథ్వీధరంబులు ॥ పెల్లగిల్లు
తే. నట్టి వృషభాసురేంద్రుఁ డ ॥ హంకరించి, వాలలత యెత్తి పెనుఱంకె ॥ వైచినేలఁ
గాలుద్రవ్వుచునిశితశృం ॥ గములుసాఁచి,మంచుబెగడంగఁగవిసెన ॥ మందుఁడగుచు,

వ. ఇట్లు వృషభాకారంబున నరిష్టుండు హరికి నరిష్టంబు సేయం దలంచి పైకుఱికిన.

ఉ. క్రేపులు వాఱె గోవులకుఁ ♦ గ్రేపులు గోవులు గోవృషంబులం
బైపడె వత్సధేనువృష ♦ భంబులు గోపకులందుఁ జొచ్చె నా
గోపకు లావృషేంద్రములు ♦ గోవులు లేఁగలు విచ్చి పాఱఁ గా
గోపచమూవిభుండు గనె ♦ గోవృషదైత్యుఁడు వెంట నంటఁగన్. 1140

వ. ఇట్లు భయభ్రాంతు లై కాంతలుం దారును గృష్ణ రక్షింపు రక్షింపు మనియెడు గోపకులకు నడ్డంబువచ్చి దీనజనరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుం డి ట్లనియె. 1141

ఉ. బాలుర నింతులం బసులఁ ♦ బాఱఁగఁ దోలుట బంటుపంతమే
చాలు వృషాసురేంద్ర బల ♦ సంపదఁ జూపఁగ నెల్లబోఁటిగో
పాలురమంద గాదు చనఁ ♦ బైపడితేనిఁ బ్రచండకృష్ణశా
ర్దూలము నేఁడు నీగళము ♦ ద్రుంపక చంపక పోవ నిచ్చునే. 1142

ఆ. అనుచు ధిక్కరించి ♦ హాస్తతలంబులఁ, జప్పుడించి నగుచు ♦ సఖునిమీఁదఁ
బన్నగేంద్రభయద ♦ బాహుదండము సాఁచి, దండి మెఱసి దనుజ♦దండ నిలిచె.

వ. అప్పుడు. 1144

చ. ఖురముల నేలఁ ద్రవ్వుచు న ♦ కుంఠితవాలసమీరణంబులన్
విరవిరఁ బోయి మేఘములు ♦ విచ్చ విషాణము లొడ్డికొంచు దు
స్తరతరమూర్తి యై వృషభ ♦ దైత్యుఁడు గన్నుల నిప్పు లొల్కఁ గా
దురదుర వచ్చి తాఁకె రిపు ♦ దుర్మదమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 1145

ఉ. యాదవకుంజరుండు వృష ♦ భాసురుకొమ్ములు రెండుఁ బట్టి య
ష్టాదశపాదమాత్రము గ ♦ జంబు గజంబును ద్రొబ్బుకైవడిన్
భేదిల ద్రొబ్బ నయ్యసుర ♦ బిమ్మిటి నొంది చెమర్చి మ్రొగ్గి దు
ర్మాదముతోడ డీకొనెఁ బ్ర ♦ మత్తవిమర్దను నా జనార్దనున్. 1146

ఆ. అంత గోపసింహుఁ ♦ డసురకొమ్ములు వట్టి, ధరణి ద్రొబ్బి త్రొక్కి ♦ దైత్యభటుల
కొమ్ము వీఁగ సురల♦కొమ్ము వర్ధిల వాని, కొమ్ము వెఱికి మొత్తి ♦ గూల్చె నధిప.

క. ఉక్కు సెడి రోఁజి నెత్తురు, ముక్కున వాతను స్రవింప ♦ మూత్ర శకృత్తుల్
మిక్కిలి విడుచుచుఁ బసరవు, రక్కసుఁ డని సమసెఁ బ్రజకు♦రాగం బమరన్.

వ. ఇట్లు వృషభాసురుం జంపిన నిలింపులు గుంపులు గొని విరులు వర్షింప గోపకులు హర్షింప గోపసతు లుత్కర్షింప బలభద్రుండును దానును గోవిందుండు పరమానందంబున మందకుం జనియె నంత. 1149

చ. ఘనుఁ డొకనాఁడు నారదుఁడు ♦ కంసునితోడ యశోద కూఁతుఁ దాఁ
గనుటయుఁ జక్రి దేవకికి ♦ గర్భజుఁ డౌటయు మున్ను రోహిణీ
తనయుఁడు రాముఁ డౌటయును ♦ దద్విభు లిద్దఱు మంద నున్నవా
ర్తనియు నెఱుంగఁ జెప్పిన మ ♦ హాద్భుత మంచుఁ జలించి కిన్కతోన్. 1150

చ. కొడుకుల మందలోన నిడి § గొంటుతనంబున మోసపుచ్చె నీ
బుడుగనిఁ బట్టి చంపు టిది § భావ్య మ టంచుఁ గృపాణపాణి యై
వడి వసుదేవునిం దునుమ § వచ్చినకంసునిఁ జూచి నారదుం
డుడుగుము చంపఁ బోల దని § యొడక మానిచి పోయె నింటికిన్. 1151

వ. మఱియు నలుక దీఱక కంసుండు దేవకీవసుదేవుల లోహపాశబద్ధులం జేసి కేశి యనువానిం బిలిచి రామకేశవులం జంపు మని పంపి మంత్రిభటగజారోహచాణూరముష్టికసాల్వకోసలప్రముఖుల రావించి యి ట్లనియె. 1152

శా. ఎందుఁ గా న న్నెదిరించి పోరుటకు దే § వేంద్రాదులుం జాల రీ
బృందారణ్యముమంద నిప్డు మదా § భీరార్భకుల్ రామగో
విందుల్ వర్ధిలు చున్నవారఁట రణో § ర్విం గంసు మర్దింతు మం
చుం దర్పంబులు వల్కు చుందు రఁట యా § చోద్యంబులన్ వింటిరే. 1153

క. పట్టణజనములు సూతురు, దట్టంబుగ మల్లరంగ § తలపార్శ్వములం
బెట్టింపుఁడు తమకంబులు, పుట్టింపుఁడు వీట మల్లు § పో రనుమాటన్. 1154

శా. విన్నాణంబులఁ బోర నేర్తురు మహా § వీర్యప్రతాపాదిసం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం § బ్రఖ్యాతు లై పెంపుతో
మన్నా రాబలకృష్ణులం బెనఁకువన్ § మర్దించి మత్ప్రీతి గా
సన్నుల్ గంసు పురీజనుల్ వొగడ నో § చాణూర యోముష్టికా. 1155

శా. రారా హస్తిపకేంద్ర గండమదధా § రాగంధలోభాంధగం
భీరాళివ్రజ మైనమత్కువలయా § పీడద్విపేంద్రంబు మ
ద్ద్వారోదంచితదేహళీపరిసర § స్తంభంబు డాయంగ నా
భీరుల్ రా నదలించి డీకొలుపు నీ § బీరంబు తోరంబుగన్. 1156

క. పశువిశసనములు సేయుఁడు, పశుపతికిం బ్రియము గాఁగ § భావించి చతు
ర్దశినాఁడు ధనుర్యాగము, విశదంబుగఁ జేయ వలయు § విజయముకొఱకున్.

వ. అని తనవారి నందఱ సమ్యోపసులకు నియమించి యదుశ్రేష్ఠుం డగునక్రూరునిం బిలిపించి చెట్ట వట్టికొని యి ట్లనియె. 1158

శా. అక్రూరత్వముతోడ నీవు మనఁగా § నక్రూరనామంబు ని
ర్వక్రత్వంబునఁ జెల్లె మైత్రి సలుపన్ § వచ్చున్ నినుం జేరి [1]ని
ర్వ్యాక్రోశుండవు మందలోన బలకృ § ష్ణాభీరు లస్మద్వినా
శక్రీడారతు లై చరింతు రఁట యో § జం దెచ్చి యొప్పింపవే. 1159

ఆ. నాకు వెఱచి సురలు § నారాయణుని వేఁడి, కొనిన నతఁడు వచ్చి § గోపకులము
నందుఁ గృష్ణమూర్తి § నానకదుందుభి, కుదితుఁ డయ్యె ననఁగ § నొకటి వింటి.

వ. కావున నీవు గోపకులచేత నరులు గొని ధనుర్యాగంబుఁజూడ రం డని వారలం

1. నీ వక్రోధుండవు.

దోడ్కొని రమ్ము వచ్చిన. 1161

శా. కొండల్ గూలఁగ ద్రొబ్బుకొమ్ములతుదిం గోపించి కోరాడుచో
దండిన్ దండి నధఃకరించు నొకవే దండంబు నాయింటఁ బ్ర
హ్మాండం బైనఁ గదల్ప నోపు బలకృష్ణాభీరులం బోరిలోఁ
ఖండింపం దడ వెంత దాని కదియుం గాదేని నక్రూరకా. 1162

శా. చాణూరుండును ముష్టికుండును సభా సంఖ్యాతమల్లుల్ జగ
త్ప్రాణుల్ మెచ్చరు సత్త్వసంపదల బాహాబాహి సంగ్రామపా
రీణుల్ వారలు రామకృష్ణులబలోద్రేకంబు సైరింతురే
క్షీణప్రాణులఁ జేసి చంపుదురు సూ సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1163

సీ. ఆరామకేశవు లంతరించిన వసు, దేవముఖ్యులఁ జంపి తెగువ మెఱసి
వృష్ణిభోజదశార్హ వీరులఁ దెగటార్చి, ముదుకఁడు రాజ్యకాముకుఁడు ఖలుఁడు
నగు నుగ్రసేను మా యయ్య గీటడఁగించి, పినతండ్రి దేవకుఁ బీఁచ మడఁచి
మఱియు వైరుల నెల్ల మర్దించి నేజరా, సంధ నరక బాణ శంబరాది

ఆ. సఖులతోడ భూమి చక్క మేలెదఁ బొమ్ము, తెమ్ము వేగమ వసు దేవసుతుల
మఖముపేరు సెప్పి మంత్రభేదము సేయ, వలయుఁ బెంపఁ జనదు వైరిజనుల.

వ. అనిన నక్రూరుం డిట్లనియె. 1165

ఉ. పంపినఁ బోనివాఁడనె నృపాలక మానవు లెన్నఁ దమ్ము నూ
హింపరు దైవయోగముల నించుక గానరు తోఁచినట్లు ని
ష్కంపగతిం జరింతు రది గా దన వచ్చునె యీశ్వరేచ్ఛఁ ద
ప్పింపఁగ రాదు నీపగతు బిడ్డలఁ దెచ్చెదఁ బోయి వచ్చెదన్. 1166

శ్రీకృష్ణుండు కేశివ్యోమాసురుల సంహరించుట.

వ. అని పలికి రథం బెక్కి యక్రూరుండు సనిన సకలజనులను వీడుకొలిపి కంసుం డంతిపురంబునకుం జనియె నంతఁ గంసప్రేరితుం డై. 1167

సీ. ఖురపుటాహతిఁ దూలి కుంభినీచక్రంబు, ఫణిరాజఫణలకు బరువు సేయ
భీషణహేషావి భీషితు లై మింట, నమృతాంధు లొండొరు నండఁ గొనఁగఁ
జటులచంచలసటాచ్ఛటలగాడ్పుల మేఘ, ములు విమానముల పై ముసుఁగుపడఁగ
వివృతాస్యగహ్వర విపులదంతంబులు, ప్రళయాగ్నికీలల పగిది మెఱయఁ

ఆ. గాలపాశలీల గా వాల మేపార, వాహ మగుచు గంధ వాహగతుల
విజితశక్రపాశి వీర్యపయోరాశి, కేశి వచ్చె మంద క్లేశ మంద. 1168

వ. మఱియును. 1169

క. భీషణఘోటకదానవ, హేషానిర్ఘోషభిన్న హృదయనిఖిలగో
యోషాపురుషార్భక మై, ఘోషము హరి సూడ దైన్య ఘోషం బయ్యెన్.

వ. ఆ సమయంబున, 1171

ఉ. పేదల ఘోషగోపకుల § బిట్టదలించుట వీరధర్మమా
కాదు వ్రజంబులో దనుజ § ఘస్మరుఁ డేఁ డని తన్ను రోయు క్ర
వ్యాదునిఁ జూచి గోపకుల § కడ్డము వచ్చి నిశాట యింకఁ బో
రా దని శౌరి సీరె మృగ § రాజుక్రియ న్నదిరించె దైత్యుఁడున్. 1172

ఆ. నిష్ఠురోగ్రసింహ § నినదంబుతో నింగి, మ్రింగుభంగి నోరు § మిగులఁ దెఱచి
కఱవ రాఁగ నతఁడు§గాటు దప్పించినఁ, దన్నె నెగసి తురగ§దానవుండు. 1173

ఉ. తన్నినతన్ను నంబడక § దానవహంత సమీకరంత దై
కన్నులఁ గెంపుపెం పెనయ § గ్రక్కున ఘోటనిశాటుపాదముల్
వన్నె సెడంగఁ బట్టి వడి § వైచె ధనుశ్శతమాత్రదూరముం
బన్నగడింభమున్ విసరి § పాఱఁగ వైచు ఖగేంద్రుకైవడిన్. 1174

ఉ. వైచిన మ్రొగ్గి లేచి వెస § వాజినిశాటుఁడు హుంకరించి సం
కోచము లేక పైపడిన § గోపకులేంద్రుఁడు దిగ్గజేంద్రశుం
డాచటులప్రభాబలవి § డంబక మైనభుజార్గళంబు దో
షాచరునోటిలో నిడియెఁ § జండఫణిన్ గుహ నుంచుకైవడిన్. 1175

శా. దంభోళిప్రతిమానకర్కశమహో § ద్యద్వామదోఃస్తంభమున్
శుంభల్లీల నఖారి వానిరదముల్ § చూర్ణంబులై రాలఁగా
గంభీరంబుగఁ గుక్షిలోఁ జొనిపి వీఁ § కన్ వృద్ధిఁ బొందించుచుం
గుంభించెన్ బవనంబు పిక్కటిలఁ ద § త్కుక్షిన్ నరేంద్రోత్తమా. 1176

క. వాయువు వెడలక నిలిచినఁ, గాయంబు సెమర్పఁ గన్నుఁ § గవ వెలి కుఱుకన్
మాయ సెడి తన్నుకొనుచును, గూయుచు నశ్వాసురుండు § గూలెన్ నేలన్.

ఆ. ఘోటకాసురేంద్రు § కుక్షిలోఁ గృష్ణుని, బాహు వధిక మైనఁ § బట్టులేమిఁ
బగిలి దోసపండు§పగిదిఁ దద్దేహంబు, వసుమతీశ రెండు§వ్రయ్య లయ్యె. 1178

క. నలినాక్షుఁడు లీలాగతి, విలయముఁ బొందించె నిట్లు § వీరావేశిం
బలలాశిన్ జగదభినవ,బలరాశిన్ విజితశక్ర § పాశిం గేశిన్. 1179

వ. ఆ సమయంబునం బుష్పవర్షంబులు గురియించి సురలు వినుతించి రంత హరి
భక్తివిశారదుం డైననారదుండు వచ్చి గోవిందుని సందర్శించి రహస్యంబున
నిట్లనియె. 1180

సీ. జగతీశ యోగీశ § సర్వభూతాధార, సకలసంపూర్ణ యీ § శ్వర మహాత్మ
కాష్ఠగతజ్యోతి § కైవడి నిఖిలభూ,తములందు నొకఁడ వై § నీవు మాయఁ
సద్గూఢుఁడవు గుహా § శయుఁడవు సాక్షివి, నీయంతవాఁడ వై § నీవు మాయఁ
గూడి కల్పింతువు § గుణముల వానిచేఁ, బుట్టించి రక్షించి § పొలియఁ జేయు

ఆ. దీప్రపంచ మెల్ల § నిట్టినీ విప్పుడు, రాజమూర్తు లయిన § రాక్షసులను
సంహరించి భూమి § చక్రంబు రక్షింప, నవతరించినాఁడ వయ్య కృష్ణ. 1181

వ. దేవా నీచేత నింకఁ జాణూర ముష్టిక గజ కంస శంఖ యవన ముర నరక పౌండ్రక శిశుపాల దంతవక్త్ర సాల్వప్రముఖులు మడిసెదరు పారిజాతం బపహృతం బయ్యెడిని నృగుండు శాపవిముక్తుం డగు శమంతకమణిసంగ్రహం బగు మృతబ్రాహ్మణపుత్త్రప్రదానంబు సిద్ధించు నర్జునసారథి వై యనేకాక్షౌహిణీ బలంబుల వధియించెదవు మఱియును. 1182

శా. కృష్ణా నీ వొనరించు కార్యములు లె ॥ క్కింపఁగ సమర్థుండె వ
ర్ధిష్ణుం డైన విధాత మూఁడుగుణముల్ ॥ దీపించు లోపించు రో
చిష్ణుత్వంబున నుండు నీవలన ని ॥ స్సీమంబు నీరూపు సి
ద్ధిష్ణుఁ జిష్ణు సహిష్ణు నీశు నమితుఁ ॥ విశ్వేశ్వరుఁ మ్రొక్కెదన్. 1183

వ. అని వినుతించి వీడుకొని నారదుం డరిగె నంత నొక్కనాఁడు కృష్ణసహితులయి గోపకుమారు లడవికిం జని పసుల మేపుచు నొక్కకొండదండ నిలాయన క్రీడ సేసి రందు. 1184

క. కొందఱు గొఱియల మంచును, గొందఱు పాలకుల మంచుఁ ॥ గుటిలత్వమునం
గొందఱు దొంగల మనుచును, జెంది కుమారకులు గ్రీడ ॥ సేసిరి తమలోన్.

శా. ఆలో దొంగలలో మయాసురసుతుం ॥ డాద్యుండు వ్యోముండు గో
పాలుం డై చని మేషకల్పనలతో ॥ భాసిల్లి క్రీడించు త
ద్బాలవ్రాతము నెల్ల మెల్లన చతుః ॥ పంచావశిష్టంబుగా
శైలాంతర్గుహలోనికిం గొని చనెం ॥ జౌర్యం బవార్యంబుగన్. 1186

వ. ఇట్లు కొండగుహలోనఁ గ్రమక్రమంబున గోపకుమారుల నిడి యొక్కపెనుఱాతఁ దద్ద్వారంబు గప్పి యెప్పటియట్ల వచ్చిన. 1187

ఉ. వీరుఁడు మాధవుం డఖల ॥ వేది నిశాచరభేది నవ్వుతో
నార నిశాట దొంగతన ॥ మచ్చుపడెన్ నెఱిదొంగ వీఁడు వా
భీరుల నెల్ల శైలగుహఁ ॥ బెట్టితి చిక్కినవారిఁ బెట్ట రా
రార యటంచుఁ బట్టె మృగ ॥ రాజు వృకాఖ్యముఁ బట్టుకైవడిన్. 1188

ఉ. పంకజలోచనుం డొడిసి ॥ పట్టిన శైలనిభాసురాకృతిన్
బింకముతోడఁ బొంగి విడి ॥ పించుకొనంగ బలంబు లేమి లో
శంకిలి బిట్టు తన్నుకొనఁ ॥ జక్కన యారణభీము వ్యోమునిం
గొంకక కూల్చె నవ్విభుఁడు ॥ గో యని మింట సుపర్వు లార్వఁగన్. 1189

ఆ. ఘోరదనుజు నేలఁ ॥ గూల్చి పర్వతగుహా, వాత నున్న ఱాయి ॥ వ్రయ్యఁ దన్ని
గుహఁ జరించుచున్న ॥ గోపాలకులఁ గొంచు, బల్లిదుండు [1]గొల్ల ॥ పల్లె కరిగె.

వ. అంత నారాత్రి మధురానగరంబున నక్రూరుండు వసియించి మఱునాఁడు రేపకడ (లేచి నిత్యకృత్యంబు లాచరించి) రథం బెక్కి కదలి నందగోపకులంబునకుం

1. ఘోషపల్లి.

బోవుచుం దెరువునఁ దనలో ని ట్లనియె. 1191

కంసునిపంపున నక్రూరుండు బృందావనంబునకుఁ జనుదెంచుట.

ఉ. ఎట్టితపంబు సేయఁబడె § నెట్టిచరిత్రము లబ్ధ మయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్థులకు § నీఁబడెనో తొలిబామునందు నా
యట్టివివేకహీనునకు § నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగ లేనియీశ్వరుని § బ్రహ్మమయున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెడిన్. 1192

ఉ. సూరులు దొల్లి యేవిభుని § శోభితపాదనఖప్రభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ § జిక్కక దాఁటుదు రట్టిదేవరన్
వైరముతోడ నైనఁ బిలు § వన్ ననుఁ బంచి శుభంబు సేసె ని
ష్కారణ మైనప్రేమ నిదె § కంసునిఁ బోలుసఖుండు గల్గునే. 1193

మ. ఇతఁ డాకంసునిచేతఁ బంపువడి నన్ § హింసింప నేతెంచినాఁ
డతిదుష్టుం డని చూచునో సకలభూ § తాంతర్బహిర్మధ్యసం
గతుఁ డౌటం దలపోసి నన్ను సుజనుం § గాఁ జూచునో యెట్టియు
న్నతి గావించునొ యేక్రియం బలుకునో § నాభాగ్య మెట్లున్నదో. 1194

వ. (అని మఱియును.) 1195

మ. అలకభ్రాజిత మై సుధాంశునిభ మై § హాసప్రభోద్దామ మై
జలజాక్షం బయి కర్ణకుండలవిరా § జద్గండ మై యున్నయా
జలజాతాక్షుముఖంబు సూడఁ గలుగున్ సత్యంబు వో నాకు నా
వలది క్కేఁగుచు నున్న వీవనమృగ § వ్రాతంబు లీత్రోవలన్. 1196

ఉ. మాపటివేళ నేను జని § మాధవుపాదసమీపమందు దం
డాపతితుండ నైన నతఁ § డాశుగకాలభుజంగవేగసం
తాపితభక్తలోకభయ § దారణ మైనకరాబ్జ మాదలన్
మోపి హసించి నా కభయ § ముం గృపతోడుత నీయ కుండునే. 1197

వ. అని మఱియు నక్రూరుం డనేకవిధంబుల గోవిందసందర్శనంబు గోరుచు నమంద గమనంబున సుందరస్యందనారూఢుం డై చని చని. 1198

క. ముందటఁ గనె ఘనచందన, కుంద కుటజ తాల సాల § కురవక వట మా
కందన్ నందితబలగో,విందన్ వికచారుణార § విందన్ బృందన్. 1199

వ. కని బృందావనంబు దఱియం జొచ్చి యందు సాయంకాలంబున నడవికి నెఱి గల మేఁతల వెంబడి దిగంబడి రాక చిక్కినకుఱ్ఱ కోడె పడ్డతండంబులం గానక పొద యిఱుము మిట్టు పల్లం బనక తూఱి పాఱి వెదకి (కానక) చీరెడుగోపకుల యాహ్వానశబ్దంబు లాకర్ణించుచుఁ గోమలఘాసఖాదనకుతూహలంబులం జిక్కి మక్కువం గ్రేపులం దలంచి తలారింపక తమకంబులం దమతమయంత నంభా రవంబులు సేయుచు నూధంబులు స్రవింపఁ బరువు లిడుధేనువులును ధేనువులకు

నోసరించుచు సద్యోజాతంబు లగుతర్ణకంబుల వహించి నవసూతికలు వెనుతగు
లుటవలన దామహస్తు లై చనువల్లవుల మెల్లన విలోకించుచు మందయిరు
గెలంకులం గలంకరహితు లై పులి చివంగి వేఁగి [1]లోనగువాలుమెకంబుల మొత్తం
బులవలన నప్రమత్తులయి కుఠారకుంతశరాసనప్రముఖాయుధంబులు ధరియించి
కావలి తిరుగువ్రేలం గడచి నానావిధసరసతృణకబళఖాదనగరిష్ఠ లై గోస్థానకం
బులఁ బ్రవేశించి రోమంథలీలాలస లై యున్న ధేనువులును జన్నులు గుడిచి తల్లుల
మ్రోలఁబెల్లు రేఁగి క్రేళ్లుఱుకులేఁగలును వెదలైన మొదవులం బైకొని పరస్పర
విరుద్ధంబు లై డీకొని కొమ్ముల యుద్ధంబులు సలుపువృషభంబులును నకుంఠిత
బలంబులం గంఠరజ్జువులం ద్రెంచుకొని పాద లుఱికి దాఁటి తల్లులం దూఁటి
కుడుచుతఱిపిదూడల దట్టించి పట్ట నోపక గ్రద్దనఁ బెద్దలం జీరుగోపకుమారు
లును గొడుకుల మగల మామల మఱందుల వంచించి పంచాయుధభల్ల
భగ్నహృదయ లై గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణా
గమతత్పర లై యున్న గోపకామినులును గోష్ఠప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గ్రేపుల
విడిచి యొడ్డుచు మరలం గట్టుచు నీప్పుచుం గ్రీడించుగోపకులను గోఖురసము
ద్ధూతకరీషపరాగపటలంబులవలన నల్లారి మలదుల నైన ధేనుదోహనవేళావికీర్ణ
పయోబిందుసందోహపరంపరాసంపాదితపంకంబులును దోహనసమయగోపకరా
కృష్టగోస్తననిర్గతంబు లయి కలశంబులందుఁ బడియెడు క్షీరధారల చప్పుళ్లును
మహోత్కంఠసమ్మర్శనస్నిగ్ధంబు లైన మందిరద్వారదారుస్తంభంబులపొంతల
(నుండి యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని) నూతనజనవిలోకనకుపితంబు లై
కరాళించుసారమేయంబులునుం గలిగి బలకృష్ణబాహుదండప్రాకారరక్షావిశేష
భూషం బైన ఘోషంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 1200

క. జలజాంకుశాదిరేఖలు, గలహరిపాదములచొప్పుఁ § గని మోదముతోఁ
బులకించి రథము డిగి యు,త్కలికన్ సంతోషబాష్ప § కలితాక్షుం డై. 1201

మ. కనె నక్రూరుఁడు పద్మనేత్రులను రం § గద్గాత్రులన్ ధేనుదో
హనవాటీగతుల న్నలంకృతుల ను § ద్యద్భాసులం బీతనీ
లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమా § లాధారులన్ ధీరులన్
వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగ § ద్వంద్యక్రమోద్దాములన్. 1202

క. కని వారలపాదములకు, వినయంబున మ్రొక్కి భక్తి § వివశుం డగుచుం
దనువునఁ బులకాంకురములు, మొనయఁగ నానందబాష్పములు జడిగురియన్.

వ. తదనంతరంబ. 1204

క. అక్రూరు లైనజనుల న,వక్రగతిం గాచుభక్త § వత్సలుఁ డంత
న్నక్రూరుఁ గౌఁగిలించెను, జక్రాంకితహస్తతలముఁ § జాఁచి నరేంద్రా. 1205

---

1. వాలవుమొత్తంబుల.

వ. మఱియు నక్రూరుండు బలభద్రునికిం బ్రణతుండైన నతండు కౌఁగిలించి చెట్టపట్టుకొని కృష్ణసహితుండై గృహంబునకుం గొనిపోయి మే లడిగిన గద్దియ యిడి పాదప్రక్షాళనంబు సేసి మధుపర్కంబు సమర్పించి గోవు నిచ్చి సాదరంబున రసిరసాన్నంబు వెట్టించి తాంబూలగంధమాల్యంబు లొసంగి నయ్యవసరంబున నందుం (డుపవిష్టుం డైన)యక్రూరుని సత్కరించి యిట్లనియె. 1206

క. చెలియలు మొఱ యిడ నల్లుర, ఖలుఁడై పొరిగొనినయట్టి । కంసుఁడు బ్రదుకం
గలదే మనికి దశార్హుల, కిలపై మీసేమ మింక । నే మని యడుగన్. 1207

వ. అని పలికె నంత నక్రూరుం డొకపర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుండై యుండ హరి యిట్లనియె. 1208

మ. శుభమే నీకుఁ బ్రమోదమే సఖులకుం । జుట్టాలకుఁ సేమమే
యభయంబే ప్రజ కెల్ల గోత్రజుల కా । త్మానందమే మామ ము
క్తభయుండే వసుదేవదేవకులు త । త్కారాగృహంబందు మ
త్ప్రభవవ్యాజనిబద్ధులై బ్రదికిరే । ప్రాణానిలోపేతులై. 1209

మ. నెఱి నేఁ డిక్కడ నీవు రాఁగ వగతో । నీతోడ నే మైన నా
కెఱుఁగం జెప్పు మటంచుఁ జెప్పరు గదా । యే మందు రావార్తయే
తెఱఁగుఁ లే దని డస్సిరో వగచిరో । దీనత్వముం జెందిరో
వెఱతో నాతలిదండ్రు లెట్లు వడిరో । విన్పింపు మక్రూరకా. 1210

వ. మఱియు నీ వేమికారణంబున వచ్చితని హరి యడిగిన నతండు కంసునికి నారదుండు వచ్చి చెప్పినవైరానుబంధప్రకారంబును గంసుండు దేవకీవసుదేవుల వధియింపఁ గమకించి మానినతెఱంగును ధనుర్యాగంబుపేరు సెప్పి పుత్తెంచిన ప్రకారంబును నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగి తమ్ముం బరివేష్టించిననందాది గోపకులం జూచి కృష్ణుం డిట్లనియె. 1211

శా. భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం । బుత్తెంచినాఁ డవ్విభుం
గానం బోవలెఁ బాలునెయ్యి వెరుఁగుల్ । గట్నంబులుం గానికల్
మీ నేర్పొప్పఁగఁ గూడఁబెట్టుఁడు తగన్ । మీమీనివాసంబులన్
యానంబుల్ గొని రండు పొందు మథురా । యాత్రాభిముఖ్యంబు గన్. 1212

వ. అని నియమించె నంత నక్రూరుండు మథురకు హరిం గొనిపోయెడి నని యెఱింగి వ్రేతలు గలంగి. 1213

మ. హరినవ్వుల్ హరిమాటలున్ హరిమనో । [1]జ్ఞాలాపముల్ లీలలున్
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరా । బ్జాలంబనాహ్వానముల్
హరిణీలోచన లందఱున్ మఱి యుపా । యం బెట్లొకో యంచులో
నెరియన్ ముచ్చటలాడి రంత గములై । యేకాంతగేహంబులన్. 1214

1. జ్ఞాలోకముల్.

నొసరించుచు సద్యోజాతంబు లగు తర్ణకంబుల వహించి నవసూతికలు వెనుతగులుటవలన దామహస్తు లై చనువల్లవుల మెల్లన విలోకించుచు మందయిరుగెలంకులం గలంకరహితు లై పులి చివంగి వేఁగి [1]లోనగు వాలుమెకంబుల మొత్తంబులవలన నప్రమత్తులయి కుఠారకుంతశరాసనప్రముఖాయుధంబులు ధరియించి కావలి తిరుగు వేలం గడచి నానావిధసరసతృణకబళఖాదనగరిష్ఠ లై గోస్థానకంబులు ప్రవేశించి రోమంథలీలాలస లై యున్న ధేనువులును జన్నులు గుడిచి తల్లుల మ్రోలఁ బెల్లు రేఁగి క్రేళ్లుఱుకు లేఁగలును వెడ లైన మొదవులం బైకొని పరస్పరవిరుద్ధంబు లై డీకొని కొమ్ముల యుద్ధంబులు సలుపు వృషభంబులును నకుంఠితబలంబులం గంఠరజ్జువులం ద్రెంచుకొని పొద లుఱికి దాఁటి తల్లులం దూఁటి కుడుచుతఱిపిదూడల దట్టించి పట్టనోపక గద్దఁ బెద్దలం జీరు గోపకుమారులును గొడుకుల మగల మామల మఱందుల వంచించి పంచాయుధభల్లభగ్నహృదయ లై గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణాగమతత్పర లై యున్న గోపకామినులును గోష్ఠప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గ్రేపుల విడిచి యొద్దుచు మరలం గట్టుచు నీడ్చుచుం గ్రీడించు గోపకులను గోఖురసముద్ధూతకరీషపరాగపటలంబులవలన నుల్లారి మలదుల నైన ధేనుదోహనవేళావికీర్ణపయోబిందుసందోహపరంపరాసంపాదితపంకంబులును దోహనసమయగోపకరాకృష్టగోస్తననిర్గతంబు లయి కలశంబులందుఁ బడియెడు క్షీరధారల చప్పుళ్లును మహోత్కంఠసమ్మర్శనస్నిగ్ధంబు లైన మందిరద్వారదారుస్తంభంబులపొంతల (నుండి యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని) నూతనజనవిలోకనకుపితంబు లై కరాళించు సారమేయంబులునుం గలిగి బలకృష్ణబాహుదండప్రాకారరక్షావిశేషభూషణం బైన ఘోషంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 1200

క. జలజాంకుశాది రేఖలు, గలహరిపాదములచొప్పుఁ । గని మోదముతోఁ
బులకించి రథము డిగి యు,త్కలికన్ సంతోషబాష్ప । కలితాక్షుం డై. 1201

మ. కనె నక్రూరుఁడు పద్మనేత్రులను రం । గద్గాత్రులన్ ధేనుదో
హనవాటీగతుల న్నలంకృతుల ను । ద్యద్భాసులం బీతనీ
లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమా । లాధారులన్ ధీరులన్
వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగ । ద్వంద్యక్రమోద్దాములన్. 1202

క. కని వారలపాదములకు, వినయంబున మ్రొక్కి భక్తి । వినముం డగుచుం
దనువునఁ బులకాంకురములు, మొనయఁగ నానందబాష్ప । ములు జడిగురియన్.

వ. తదనంతరంబ. 1204

క. అక్రూరు లైనజనుల న,వక్రగతిం గాచుభక్త । వత్సలుఁ డంత
న్నక్రూరుఁ గౌఁగిలించెను, జక్రాంకితహస్తతలముఁ । జాఁచి నరేంద్రా. 1205

1. వాలవుమొత్తంబుల.

వ. మఱియు నక్రూరుండు బలభద్రునికిం బ్రణతుం డైన నతండు గౌఁగిలించి చెట్టపట్టు
కొని కృష్ణసహితుం డై గృహంబునకుం గొనిపోయి మే లడిగిన గద్దియ యిడి పాద
ప్రక్షాళనంబు సేసి మధుపర్కంబు సమర్పించి గోవు నిచ్చి సాదరంబున రసి
రసాన్నంబు వెట్టించి తాంబూలగంధమాల్యంబు లొసంగె నయ్యవసరంబున
నందుం (డుపవిష్టుం డైన)యక్రూరుని సత్కరించి యి ట్లనియె. 1206

క. చెలియలు మొఱ యిడ నల్లుర, ఖలుఁడై పొరిగొనినయట్టి § కంసుఁడు బ్రదుకం
గలదే మనికి దశార్హుల, కిలపై మీ సేమ మింక § నే మని యడుగన్. 1207

వ. అని పలికె నంత నక్రూరుం డొకపర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుం డై యుండ హరి
యి ట్లనియె. 1208

మ. శుభమే నీకుఁ బ్రమోదమే సఖులకుం § జుట్టాలకున్ సేమమే
యభయంబే ప్రజ కెల్ల గోత్రజుల కా § త్మానందమే మామ ము
క్తభయుండే వసుదేవదేవకులు త § త్కారాగృహంబందు మ
త్ప్రభవవ్యాజనిబద్ధు లై బ్రదికిరే § ప్రాణానిలోపేతు లై. 1209

మ. నెఱి నేఁ డిక్కడ నీవు రాఁగ వగతో § నీతోడ నే మైన నా
కెఱుఁగం జెప్పు మటంచుఁ జెప్పరు గదా § యే మందు రావార్త యే
తెఱఁగున్ లే దని డస్సిరో వగచిరో § దీనత్వముం జెందిరో
వెఱతో నాతలిదండ్రు లెట్లు వడిరో § విన్పింపు మక్రూరకా. 1210

వ. మఱియు నీ వేమికారణంబున వచ్చి తని హరి యడిగిన నతండు కంసునికి నార
దుండు వచ్చి చెప్పినవైరానుబంధప్రకారంబును గంసుండు దేవకీవసుదేవుల వధి
యింపఁ గమకించి మానినతెఱంగును ధనుర్యాగంబుపేరు సెప్పి పుత్తెంచిన
ప్రకారంబును నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగి తమ్ముం బరివేష్టించిననందాది
గోపకులం జూచి కృష్ణుం డి ట్లనియె. 1211

శా. భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం § బుత్తెంచినాఁ డవ్విభుం
గానం బోవలెఁ బాలునెయ్యివెరుఁగుల్ § గట్నంబులుం గానికల్
మీ నేర్పొప్పఁగఁ గూడఁబెట్టుఁడు తగన్ § మీమీనివాసంబులన్
యానంబుల్ గొని రండు పొందు మథురా § యాత్రాభిముఖ్యంబు గన్. 1212

వ. అని నియమించె నంత నక్రూరుండు మథురకు హరిం గొనిపోయెడి నని యెఱింగి
వ్రేతలు గలంగి. 1213

మ. హరినవ్వుల్ హరిమాటలున్ హరిమనో § [1]జ్ఞాలాపముల్ లీలలున్
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరా § బ్జాలంబనాహ్వానముల్
హరిణీలోచన లందఱున్ మఱి యుపా § యం బెట్లొకో యంచులో
నెరియన్ ముచ్చట లాడి రంత గము లై § యేకాంతగేహంబులన్. 1214

1. జ్ఞాలోకముల్.

వ. మఱియుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 1215

ఉ. మేటిగృహస్థు బ్రహ్మ యని ♦ మిక్కిలి నమ్మితి మమ్మ చూడ నే
పాటియు లేదు మాకుఁ బరి ♦ పాలకుఁ డైనసరోజనేత్రు ని
చ్చోట వసింప నీక యొక ♦ చోటికిఁ బో విధియించి చిన్నబి
డ్డాటలు సేసె నీసుగుణుకు ♦ లక్కట భారతి కైనఁ జెప్పరే. 1216

వ. అని విధిం దూఱుచు మదనతాపాయత్తచిత్తలై. 1217

ఉ. రమ్మని చీరినంతన పు ♦ రంబున కేఁగెఁ గాని సన్ను నీ
కొమ్మలు నమ్మినారు మరు కోలల కగ్గము సేసి పోవఁగా
ముమ్మర మైనతాపమున ♦ మ్రొగ్గుమరో యనఁ డంబుజాక్షుఁ డా
యమ్మలు గోపవృద్ధులుఁ బ్ర ♦ యాణము వల్దన రైరి చెల్లరే. 1218

శా. అక్రూరుం డని పేరు వెట్టుకొని నేఁ ♦ డస్మన్మనోవల్లభుం
జక్రిన్ మాకడఁ బాపికొంచు నరుగం ♦ జర్చించి యేతెంచినాఁ
డక్రూరుం డట క్రూరుఁ డీతఁడు నిజం ♦ బక్రూరుఁ డౌ నేని ని
ర్వక్రత్వంబునఁ గృష్ణుఁ బెట్టి తనతో ♦ వం బో విచారింపఁడే. 1219

ఉ. ఫుల్లసరోజలోచనలు ♦ పూర్ణసుధాంశుముఖుల్ పురాంగనల్
మెల్లనె యెల్లి పట్టణపు ♦ మేడలనుండి సువర్ణలాజముల్
సల్లఁగ వారిఁ జూచి హరి ♦ సంగతి సేయఁ దలంచుఁ గాక ప్రే
పల్లె వసించుముద్దియలఁ ♦ బైపడ నేల తలంచు నక్కటా. 1220

క. పురసతులవిలోకనములు, సరసాలాపములు నర్మ ♦ సంభోగములున్
మరగి హరి మసల నొల్లఁడు, నరవరు లోయమ్మ నూత ♦ నప్రియులు గదే. 1221

క. పుట్టినప్పుడు హరి నెఱుఁగని, పట్టణసుందరుల కితనిఁ ♦ బట్టిఁ జేసి కడున్
దట్టపువిరహాగ్నులకును, గట్టిఁడిదైవంబు ఘోష ♦ కాంతల వెదకెన్. 1222

మ. హరి నేలా కొనిపోయె దంచు మన మా ♦ యక్రూరుఁ బ్రార్థింతమా
హరిఁ బో నీకుఁడు నిల్పరే యనుచు నేఁ ♦ డర్చింతమా వేల్పులన్
హరిపాదంబుల కడ్డముల్ వడుదమా ♦ హా దైవమా యంచు నా
తరుణుల్ గొప్పులుఁ జీరలున్ మఱచి కం ♦ దర్పజ్వరభ్రాంతలై. 1223

మ. ఉవిదల్ సిగ్గులు మాని కన్నవల నీ ♦ రొండొండ వర్షింపఁగా
వివశత్వంబులతోఁ గపోలతటసం ♦ విన్యస్తహస్తాబ్జలై
పవనోద్ధూతలతాభలై మమ్ముఁ గృపం ♦ బాటింపు గోవింద మా
ధవ దామోదర యంచు నేడ్చిరి సుజా ♦ తం బైనగీతంబులన్. 1224

వ. అంత మఱునాఁడు సూర్యోదయకాలంబునం గృష్ణుండు దనతోడఁ బయనం
బునకు గమకించి నడచుగోపికలను మరల వత్తు నని దూతికాముఖంబున నివ
ర్తించి శకటంబులందుఁ గానికలు గోరసంబు నిడికొని నందాదు లగునగోప

కులు వెనుతగుల నక్రూరచోదితం బయినరథం బెక్కి మథురాభిముఖుం డై
చను సమయంబున. 1225

చ. అదె చను చున్నవాఁడు ప్రియుఁ | డల్లదె తేరదె వైజయంతి య
ల్లదె రథఘోటకాంఘ్రిరజ | మాదెస మార్గము చూడుఁ డంచు లో
నొదవెడిమక్కువన్ హరిర | థోన్ముఖ లై గము లై వ్రజాంగనల్
గదలక [1]నిల్చి చూచి రటు | గన్నుల కబ్బినయంతమేరమున్. 1226

వ. అంత నక్రూరరామసహితుం డై చని చని. 1227

క. అవలోకించెను గృష్ణుఁడు, ప్రవిమలకల్లోలపవన | భాసితజన్య
న్నవసన్న పాపసైన్యం, గవిజనమాన్యం గళింద | కన్యన్ ధన్యన్. 1228

వ. కని తత్కాళిందియందుఁ బరిక్షుణ్ణమణిగణసముజ్జ్వలంబు లగుజలంబులు ద్రావి
తరుసమూహసమీపంబున రామసహితుం డై కృష్ణుండు రథంబు ప్రవేశించ
నంత నక్రూరుండు వారలకు మ్రొక్కి వీడ్కొని కాళిందీహ్రదంబు సొచ్చి విధి
పూర్వకంబుగ వేదమంత్రంబుల జపించుచు. 1229

అక్రూరుండు యమునన్ రామకృష్ణుల దర్శించి నుతించుట.

ఉ. స్నానము సేసి చేసి నది | చల్లనినీరను రామకృష్ణులన్
మానుగఁ జూచి వీరు రథ | మధ్యమునన్ వసియించి యున్నవా
రీనదినీరిలోపలికి | నెప్పుడు వచ్చి ర టంచు లేచి మే
ధానిధి సూచె వారిని ర | థస్థుల భక్తమనోరథస్థులన్. 1230

వ. చూచి వెఱఁగుపడి. 1231

శా. కంటిన్ మున్న రథంబుపై జలములోఁ గంటిం దుదిం గ్రమ్మఱం
గంటిం దొంటిరథంబుమీఁద నిదె యీ | కల్యాణచారిత్రు లే
వెంటం దోఁచిరి రెండుదిక్కుల మనో | విభ్రాంతియో నీరిలో
నుం డాశ్చర్యము చూతు నంచు మఱియు | న్స్నాహించి మగ్నాంగుఁ డై.

ఉ. పోషితబాంధవుండు యదు | పుంగవుఁ డాజలమందుఁ గాంచె స
ద్భాషుఁ సహస్రమస్తకవి | భాసితభూషు [2]నహీశు భూమిభృ
ద్వేషుఁ గృపాభిలాషుఁ బ్రతి | వీరచమూవిజిగీషు నిత్యసం
తోషు నరోషు నిర్దళిత | దోషు ననేకవిశేషు శేషునిన్. 1233

వ. మఱియు నీలాంబరసంయుతుండును సిద్ధోరగాదిసన్నుతుండును నై యొప్పున
ప్పాఁపఱేనిం దప్పక కనుంగొని. 1234

సీ. ఆభోగిభోగప | ర్యంకమధ్యంబున, వల నొప్పుపచ్చని | వలువవాని
మేఘంబుపై నున్న | మెఱుఁగుచందంబున, నురమున శ్రీదేవి | యొప్పువాని
మునరు తేఁటులు విష్వ | ముఖచతుష్కము గల,తనయుఁ డాడెడిబొడ్డుఁ | దమ్మివాని

1. నిక్కి...కన్నుల కద్భుత మైనదూరమున్. 2, మహీశ.

గదలినబహుపదక్రమవిశేషంబుల, వరము సూపెడినూపురములవాని

ఆ. జలజగర్భరుద్రసనకసనందన, [1]సద్ద్విజామరప్రశస్యమాన
చరితుఁడైనవానిసౌందర్యఖని యైన, వాని నొక్కపురుషవర్యుఁ గాంచె.

వ. మఱియును జారులక్షణలక్షితనఖపాదగుల్ఫజానుజంఘోరుకటినాభిమధ్యోదరుండును సాదరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికావిరాజితవిశాలవక్షుండును బుండరీకాక్షుండును శంఖచక్రగదాపద్మహస్తుండును సత్త్వగుణప్రశస్తుండును బ్రహ్మసూత్ర కటిసూత్రహార కేయూరకటక కంకణ కుండల కిరీటాదివిభూషణుండును భక్తజనపోషణుండును సుందరకపోలఫాలనాసాధరవదనకర్ణుండును నీలనీరదవర్ణుండును గంబుకంధరుండును గరుణాగుణబంధురుండును బ్రహ్లాద నారద సునంద నంద ప్రముఖసంభావితుండును శ్రీపుష్టితుష్టికీర్తికాంతీలోర్జావిద్యావిద్యాశక్తిమాయాదిసేవితుండును నైన యప్పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి భక్తిసంభ్రమంబు లగ్గలంబులుగ గద్గదకంఠుండై దిగ్గనం గరంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె. 1236

దండ. శ్రీమానినీమానచోరా శుభాకార వీరా జగద్ధేతుహేతుప్రకారా సమస్తంబు నస్తంగతంబై మహాలోలకల్లోలమాలాకులాభీలపాథోనిధిం గూలఁగా బాలకేళీగతిం దేలి నారాయణాఖ్యం బటుఖ్యాతి శోభిల్లు నీనాభికంజంబులో లోకపుంజంబులం బన్నువిన్నాణి యై మన్న [2]యాబమ్మ యుత్పన్నుఁ డయ్యెం గదా పావకాకాశవాతావనీవార్యహంకారమాయామహామానసాదుల్ హృషీకాదులున్ లోకముల్ లోకబీజంబులున్ నిత్యసందోహమై నీమహాదేహమం దుల్లసించున్ వసించున్ నశించున్ జడత్వంబు లేకాత్మ యై యొప్పు నీయొప్పిదం బెల్ల నో చెల్ల చెల్లన్ విచారింపఁ దారెంతవారెంతవారైన మాయాదులా మాయతోఁ గూడి క్రీడించులోకానుసంధాత యాధాత నిర్ణేతయే నీకళారాశికిం గొంద ఱంభోజగర్భాదులధ్యాత్మలందున్ నశేషాదిభూతంబులందున్ ననేకాధిదైవంబులందున్ సదాసాక్షివై యుండు దంచుం దదంతర్గతజ్యోతి వీశుండ వంచుం ద్రయీపద్ధతిం గొంద ఱింద్రాదిదేవాభిధానంబులన్ నిక్కు దొక్కండ వంచున్ మఱిం గొంద ఱారూఢకర్మంబులం ద్రుంచి సంసారముం ద్రెంచి సన్న్యస్తులై మించి విజ్ఞానచక్షుండ వంచున్ మఱిం బాంచరాత్రానుసారంబుగాఁ ద్వన్మయత్వంబుతోఁ గొంద ఱీ వాత్మ వంచున్ మఱిం గొంద ఱావాసుదేవాదిభేదంబులన్ నల్వురై చెల్వు వాటింతు వంచున్ మఱిన్ నీవు నారాయణాఖ్యుండ వంచున్ శివాఖ్యుండ వంచున్ మఱిం బెక్కుమార్గంబులన్ నిన్ను నగ్గింతు రెగ్గేమి యేఱుల్ పయోరాశినే రాసులై కూడు క్రీడన్ విశేషంబు లెల్లన్ విశేషంబు

---

1. వందనీయుఁ డగుచు ♦ వఱలువానిఁ, జతురుఁ డైనవాని; వాసవామరాదివంద్యమాన. చరణుఁ డైనవాని. 2. 'యాబన్న' అనియే వ్రా. ప్ర.

లై యుండి నీయం దనూనంబు లీనంబు లౌ నేకరాకేందుబింబంబు కుంభాంతరంభం
బులం బింబితంబైన వే యున్నదే యొన్న నేలా ఘటాంతర్గతాకాశముల్ దద్ఘటాం
తంబులం దేక మారేఖ లోకావధిన్ వీఁక నేపోకలం బోక యేకాకి వై యుండు
దీశా కృశానుండు నెమ్మోము భానుండు గన్నుల్ దిశల్ గర్ణముల్ భూమి
పాదంబు లంభోనిధుల్ గుక్షి శల్యంబు లద్రుల్ లతాసాలముల్ రోమముల్ గాలి
ప్రాణంబు బాహుల్ సురేంద్రుల్ ఘనంబుల్ గచంబుల్ నభోవీథి నాభిప్రదేశంబు
రేలుం బగళ్లున్ నిమేషంబు లంభోజగర్భుండు గుహ్యంబు వర్షంబు
వీర్యంబు నాకంబు మూర్ధంబు గా నేకమై యున్ననీమేనిదండం బయోజాత
గర్భాండముల్ మండితోదుంబరానోకహానేక [1]శాఖాఫలాపూరితా నంతజంతు
ప్రకాండంబులీలం బ్రసిద్ధోదరాశిస్థజంతుప్రకారంబుగా నిండి యుండున్ మహా
రూప నీరూపముల్ వెగ్గలం బుగ్గడింపన్ లయాంభోధిలో మీనుమేనన్ విరోధిన్
నిరోధించి సాధించి మున్ వేధకున్ వేదరాశిం బ్రసాదింపవే త్రుంపవే కైటభ
శ్రీమధుం జక్రివై యొత్తవే యెత్తవే మందరాగంబు రాగంబుతోఁ గూర్మలీలా
పరిస్పంది వై పంది వై మేదినిన్ మీఁదికిం ద్రోచి దోషాచరుం గొమ్ములన్
నెమ్ములం జిమ్ముచున్ గ్రువ్వవే త్రవ్వవే ఘోరవైరిన్ నృసింహుండ వై దండి వై
దండివైరోచనిం జూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండము న్నిండఁ బాఱుండ
వై రాజకోటిన్ విపాటింపవే రాజవై రాజబింబాస్యకై దుర్మదారిన్ విదారింపవే
నొంపవే క్రూరులన్ వాసుదేవాదిరూపంబులన్ శుద్ధబద్ధుండ వై వైరిదారాంత
రంగంబుల న్నంతరంగంబులుంగాఁ గరంగింపవే పెంపు దీపింపవే కల్కిమూర్తిం
బ్రవర్తించి ని న్నెన్న నే నెవ్వఁడన్ నన్ను మాయావిపన్నున్ విషణ్ణుం బ్రపన్నుం
బ్రసన్నుండ వై ఖిన్నతం బాపి మన్నింపవే పన్నగాధీశతల్పా కృపాకల్పవందారు
కల్పా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 1237

మ. కలలం బోలెడి పుత్త్రమిత్త్రవనితా § గారాదిసంయోగముల్
[2]జలవాంఛారతి నెండమావులకు నా § సల్ సేయుచందంబునం
దలఁతున్ సత్యము లంచు మూఢుఁడ వృథా § తత్త్వజ్ఞుఁడన్ నాకు నీ
విలసత్పాదయుగంబు సూపి కరుణన్ § వీక్షింపు లక్ష్మీపతీ. 1238

వ. అని మఱియును వినుతింప నక్రూరునికి యమునాజలంబులలోన తనమొదలి మేను సూపి చాలించి నటునికైవడిన్ దిరోహితుం డైన నక్రూరుండు నీరు వెడలి వెఱఁగుపడుచు వచ్చి రథారోహణంబు సేసిన హరి యి ట్లనియె. 1239

క. జలములు చేరువ నున్నవి, తలపోయఁగ నీవు పోయి § తడ వయ్యె నదీ
జలముల నభమున ధరణిం, గలుగనిచోద్యములు నీకుఁ § గానంబడెనే. 1240

వ. అనిన నతం డి ట్లనియె. 1241

1. శాఖాశరజ్జంతుసంఘాతలీలన్న సంఖ్యాతముల్ నిండియుండన్. 2. 'జలధారల్ సరి నెండ' వ్రా. ప్ర.

క. నీలోన లేనిచోద్యము, లేలోకములందుఁ జెప్ప § రీశ్వర నీటన్
నేలన్ నింగిని నున్నవె, నీలోఁ జోద్యంబు లెల్ల § నెగడు మహాత్మా. 1242

వ. అని పలికి సాయంకాలంబునకు నక్రూరుండు మధురానగరంబు సేర రథంబు గడపె నంత నటమున్న చని నందాదులు పురోపవనంబున విడిసి యుండ వారలం గూడికొని కృష్ణుం డక్రూరునిం జూచి నీవు రథంబు గొనుచు నగరంబునకుం జనుము మేము వెనుక వచ్చెద మనిన నతం డి ట్లనియె. 1243

క. నా యింటికి విచ్చేయుము, నీయంఘ్రిసరోజరేణు § నికరము సోఁకన్
నాయిల్లు పవిత్రం బగు, శ్రీయుత నీభటునిఁ బెద్ద § సేయం దగదే. 1244

వ. అని మఱియుం బ్రార్థించిన హరి యి ట్లనియె. 1245

శ్రీకృష్ణమూర్తి మథురానగరప్రవేశము సేయుట.

క. యదుకులవిద్వేషణుఁ డై, మదమున వర్తించుకంసు § మర్దించి భవ
త్సదనంబుఁ జూడ వచ్చెదఁ, బొద యీ యాస్యందనము గొనుచుఁ § బురమున కనఘా.

వ. అని పలికిన నక్రూరుండు పురంబునకుం జని రామకృష్ణులు వచ్చి రని కంసున కెఱింగించి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నపరాహ్ణంబున బలభద్రగోపాల సహితుం డై కృష్ణుండు. 1247

మ. పరిఖల్ కోటలుఁ గొమ్మలుం బడగలుం § బ్రాసాదముల్ వీథులున్
హరులుం దేరులు వీరులున్ గజములున్ § హర్మ్యంబులున్ వాద్యముల్
తరుణుల్ ధాన్యములున్ ధనంబులు మహో § ద్యానంబులున్ దీర్ఘికల్
గర మాశ్చర్యరుచిం దనర్చుమథురం § గాంచెన్ విభుం డంతటన్. 1248

వ. కని యప్పురంబు ప్రవేశించి వచ్చుసమయంబున. 1249

ఉ. నందతపఃఫలంబు సుగు § ణంబులపుంజము గోపకామినీ
బృందమునోముపంట సిరి § వెంట దయాంబుధి యోగిబృందమున్
డెందములందుఁ గోరెడుక § డిందినిధానము సేరవచ్చె నో
సుందరులార రండు చని § చూతము కన్నులకోర్కి దీఱఁగన్. 1250

వ. అని మఱియు గోవిందసందర్శనకుతూహలంబులఁ బౌరసుందరులు పరస్పరాహూయమాన లై భుంజాన లై భోజనభాజనంబులు దలంగఁ ద్రోచియు శయాన లై లేచియు నభ్యంజమాన లై జలంబు లాడకయు గురుజనశిక్ష్యమాణ లై యోడకయు గృహకార్యప్రవర్తమాన లై పరిభ్రమింపకయు రమణరమమాణ లై రమింపకయు శిశుజనబిభ్రాణ లై డించియు నలంకుర్వాణ లై యన్యోన్య వస్త్రాభరణమాల్యానులేపనంబులు వీడ్వడ ధరించియు నరిగి. 1251

క. వీటఁ గలచేడె లెల్లను, హాటకమణిఘటితతుంగ § హర్మ్యాగ్రములం
గూటువలు గొనుచుఁ జూచిరి, పాటించి విశాలవక్షుఁ § బద్మదళాక్షున్. 1252

సీ. వీఁడ కే రక్కసి [1]విగతజీవఁగఁ జన్నుఁ, బాలు ద్రావినమేటి బాలకుండు
వీఁడ కే నందుని వెలఁదికి జగ మెల్ల, ముఖమందుఁ జూపిన ముద్దులాఁడు
వీఁడ కే మందలో వెన్నలు దొంగిలి, దర్పించి మెక్కిన దాఁపరీఁడు
వీఁడ కే యెలయించి వ్రేతలమానంబు, సూఱలాడినలోక సుందరుండు
తే. వీఁడు లేకున్నపుర మట వీస్థలంబు, వీనిఁ బొందనిజన్మంబు విగతఫలము
వీనిఁ బలుకనివచనంబు విహగరుతము, వీనిఁ జూడనిచూడ్కులు వృథలువృథలు.

మ. చెలియా గోపిక లీకుమారతిలకుం జింతించుచుం బాడుచుం
గలయం బల్కుచు నంటుచున్ నగుచు నా కర్షించుచున్ హస్తగా
మలకక్రీడకుఁ దెచ్చి నిచ్చలును స మ్మానంబులం బొందఁగాఁ
దొలుజన్మంబుల నేమి నోఁచిరొ కదే దుర్గప్రదేశంబులన్. 1254

క. అని మఱియుఁ బౌరకాంతలు, మునుకొని హరిరూపు నేత్రములు వెంటను లోఁ
గొని తాల్చిరి హృదయములను, జనితప్రమదమున విరులు సల్లుచు నధిపా.

వ. మఱియును. 1256

క. నానావిధగంధములుఁ బ్రసూనఫలాదులును హరిత శుభలాజములుం
గానిక లిచ్చుచు విప్రులు, మానుగఁ బూజించి రాకు మారోత్తములన్. 1257

వ. ఆసమయంబున నగరద్వారంబున నుండి వచ్చువాని నొక్కరజకుం గని హరి
యి ట్లనియె. 1258

శ్రీకృష్ణుండు రజకునిఁ జంపి వాయకసుదాము లొసంగుపూజల నంగీకరించి మేలొసంగుట.

ఉ. విందుల మైన రేశ్వరుని వీటికి వచ్చితి మేము మాకు మా
మందలలోనఁ గట్టికొన మంచిపటంబులు లేవు నీముడిన్
సుందరధౌతచేలములు శోభిలు చున్నవి తెమ్ము నిన్ను మే
లందెదు నిమ్ము రాజు దెస నల్లుర మోరజకాన్వయాగ్రణీ. 1259

వ. అనిన రోషించి వాఁ డి ట్లనియె. 1260

శా. ఎట్టెట్రా మనుజేంద్రుచేలములు మీ కేఁ బాడియే మీరలుం
గట్టం బోలుదు రే పయోఘృతదధిగ్రాసంబులన్ మత్తులై
యి ట్లాడం జనెఁ గాక గొల్లలకు మీ కెబ్బంగి నో రాడెడిం
గట్టా ప్రాణముఁ గోలుపోయెదు సుమీ కంసోద్ధతిన్ బాలకా. 1261

క. మారాజుసొమ్ముఁ గైకొన, నేరాజులు వెఱతు రింత యెల్లిద మే నీ
కీరాజరాజగృహమున, నీరాజస మేల గొల్ల యోఁగుము తలఁగన్. 1262

వ. అనిన విని రోషించి. 1263

క. ఘోర కరాగ్రతలంబున, ధీరుఁడు కృష్ణుండు శిరము దెగిపడఁ బెట్టెం

---

1. 'విగతురాలుగ' వ్రా. ప్ర.

వారులగుండెలు వగులఁగ, వీరోద్రేకిఁ గదావి § వేకిం జాకిన్. 1264

వ. ఇట్లు భగవంతుండైన రజకునిం జూచి వానివారలు పటంబులు డించి వెఱచి పఱచిన రామకృష్ణులు వలసినవస్త్రంబులు ధరియించి కొన్ని గోపకుల కొసంగి చనుచుండ. 1265

క. అంతట నొకవాయకుఁ డా, కంతుక వసుదేవసుతులఁ § గని బహువర్ణా
త్యంతమృదుపటాభరణము, లెంతయు సంతసముతోడ § నిచ్చెఁ మెచ్చన్. 1266

శా. కారుణ్యంబున వానిఁ గైకొని యలం § కారంబు గావించి శృ
గారోదంచితదిగ్గజేంద్రకలభా § కారంబులం బొల్చి రా
శూరుల్ మాధవుఁడంత వాయకునికిన్ § శూరాత్మ మహాప్రీతుఁడై
సారూప్యంబును లక్ష్మియు న్నొసఁగె నై § శ్వర్యాదిసంధాయి యై. 1267

వ. అంత నారామకృష్ణులు సుదాముం డను మాలాకారుగృహంబునకుం జనిన నతండు గని లేచి గ్రక్కున మ్రొక్కి చక్కన యర్ఘ్యపాద్యాదికంబు లాచరించి సానుచరు లయినవారలకుఁ దాంబూలకుసుమగంధంబు లొసంగి యి ట్లనియె.

ఉ. పావన మయ్యె నాకులము § పండెఁ దపంబు గృహంబు లక్ష్మికిన్
సేవితమయ్యె నిష్టములు § సేకుఱె విశ్వనిదానమూర్తు లై
భూవలయంబు గావ నిటు § పుట్టినమీరలు రాకఁ జేసి నే
నేవిధ మాచరింతుఁ బను § లెయ్యవి బంట నెఱుంగఁ జెప్పరే. 1269

వ. అని పలికి. 1270

క. దామోదరరాముల కు,ద్దామయశోహాసితతుహిన § ధాములకు వధూ
కాములకుఁ దెచ్చి యిచ్చె సు,దాముఁడు ఘనసురభికుసుమ § దామము లధిపా.

క. వారును మాలికుఁ డిచ్చిన, భూరికుసుమధామములను § భూషితు లై నీ
కోరినవర మిచ్చెద మని, కారుణ్యము సేయ నతఁడు § గని యి ట్లనియెన్. 1272

క. నీపాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడి § నెయ్యమును నితాం
తాపారభూతదయయును, దాపసమందార నాకు § దయసేయఁ గదే. 1273

వ. అని వేఁడికొనిన నిచ్చి మఱియు మాధవుఁ డమ్మాలికునకు బలాయుఃకాంతికీర్తి సంపద లొసంగి వానిగృహంబు వెడలి రాజవీథిం జని చని. 1274

క. ఆనలినాక్షుఁడు గాంచెను, నానాలేపములభాజ § నము సేకొనుచుం
బూని చనుదెంచుదానిని, నాననరుచినిచయవినమి § తాబ్జం గుబ్జన్. 1275

వ. కని యి ట్లనియె. 1276

క. ఎవ్వరిదానవు లేపము, లెవ్వరికిం గోరి కొనుచు § నేఁగెదు నీపే
రెవ్వతె మా కిమ్మన్నియు, నివ్వటిలెడు చక్క నగుచు § నీరజనేత్రా. 1277

వ. అనిన నయ్యబల యి ట్లనియె. 1278

ఉ. చక్కనివాఁడ వౌదు సర § సంబుల నొంపకు మెల్లవారికిం

జక్కఁదనంబు లెక్కఁడి వి । చారుశరీర త్రివక్ర యంద్రు నే
నిక్కము కంసుదాసిని వి । నిర్మలలేపనవిద్యదాన నీ
మిక్కిలి రాజు మెచ్చుఁ దగ । మీఁరు విలేపనముల్ ధరింపరే. 1279

క. అని పలికి యాకుమారుల, తనువులు నగవులును వీక్షి । తమ్ములు మాటల్
దనచిత్తముఁ గరఁగించిన, ననులేపము లిచ్చె వారి । కబల ప్రియముతోన్.

సీ. ఇవ్విధంబునఁ గుబ్జ । యిచ్చిన లేపంబు, లన్నియుఁ దాను దే । హమున నలఁది
కొని ప్రసన్నతనొందికుబ్జమువ్వంకల,యొడలు సక్కఁగ నొత్తి । యునుపదలఁచి
తత్పదంబులమీఁదఁ । దనపదంబులు ద్రొక్కి, హస్తాంగుళిద్వయ । మబలగవుద
క్రింద విప్పుగ నిడి । కృష్ణుఁడు మీఁదికి, నెత్తిన వక్రత । లెల్ల మాని

ఆ. చక్కనైనచిత్తజన్మబాణముక్రియఁ, గొమరు మిగిలి పెఱుఁదు । గుచయుగంబు
సొంపు సేయఁ దరుణి । సుందరమూర్తియై, కమలనయనుఁజూచి । కాంక్షతోడ.

క. వేంచేయుము నాయింటికిఁ, బంచశరాకార యనుచు । బైకొం గాక
ర్షించి హరిఁ దిగిచెఁ గామిని, పంచాశుగబాణజాలభగ్నహృదయ యై. 1282

క. కామిని తిగిచినఁ గృష్ణుఁడు, రాముని వీక్షించి నగుచు । రాజానన మ
త్కామితముఁ దీర్చి పిదపన్, నీమందిరమునకు వత్తు । నేఁ డలుగకుమీ. 1283

వ. అని వీడుకొలిపి కృష్ణుండు విపణిమార్గంబునం జని చని తాంబూలమాలికా గంధంబులును బహువిధంబు లయినకానికలును బౌరు లిచ్చినఁ బరిగ్రహించుచు ధనుశ్శాల కరిగి యందు. 1284

క. సురరాజువింటికైవడి, గురుతర మై భూరివీర । గుప్తం బయి దు
స్తర మైనవిల్లు పొడగని, నరులు వల దనంగ బట్టు । నగి వికసితుఁ డై. 1285

శా. బంధుల్ మేలన వామహస్తమునఁ జా । పం బెత్తి మౌర్వీలతా
సంధానం బొనరించి కొంచెపుఁ దెగన్ । శబ్దించుచున్ ధీరతా
సింధుం డాహరి దాని ఖండితముగాఁ । జేసెన్ జనుల్ చూడఁగా
గంధేభంబు రసాలదండము నొగిన్ । ఖండించుచందంబునన్. 1286

క. కోదండభంగనిర్గత, నాదము వీనులకు భీష । ణం బయి యాశా
రోదోంతరములు నిండుచు, ఛేదించెన్ భోజవిభుని । బింకము నధిపా. 1287

వ. అప్పుడు. 1288

ఉ. అద్దిర రాచవిల్ విఱిచె । నర్భకుఁ డెంతయు శంక లేక నేఁ
డుద్దవిడిన్ సహింపఁ దగ । దుగ్రతఁ బట్టుద మంచుఁ గ్రుద్ధు లై
గ్రద్ధన లేచి తద్ధనువు । కావలివా రరుదేర వారి న
య్యుద్ధముఁ గూడి పట్టి మడి । యించిరి కార్ముకఖండహస్తు లై. 1289

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు మధురాపురంబున విహరించి వెడలి విడిదలకుం జని రంత,

సూర్యాస్తమయచంద్రోదయములవర్ణనము.

మ. గగనారణ్యచరాంధకారగజముం § గాలాహ్వయవ్యాధుఁ డ
చ్చుగఁ బట్టం గమకించి మచ్చిడుటకై § చూతాంకురశ్రేణిచే
నొగిఁ గల్పించినకందుకం బనఁగ సూ § ర్యుం డంత వీక్షింపఁగాఁ
దగె మందప్రభతోడఁ బశ్చిమమహా § ధాత్రీధరేంద్రంబునన్. 1291

క. తరణిం డగుశీతలకరు, మరగి వియల్లక్ష్మి దన్ను § మాని ముదుకఁడున్
ఖరకరుఁడు నని ద్రొబ్బిన,కరణిన్ రవి పశ్చిమాద్రి § కడఁ గ్రుంకె నృపా.

ఆ. కళలు గలుగుఁ గాక§కమల తోఁ డగుఁ గాక, శివునిమౌళిమీఁదఁ § జేరుఁ గాక
నన్యు నొల్లఁ దపసుఁ § డైన మత్పతి యని, సాధ్విభంగిఁ గమల§జాతి మొగిడె.

క. సుందరసాయంసంధ్యా, వందనవిప్రార్ఘ్యతోయ § వజ్రహతోద్య
న్మందేహాసురరక్త, స్యందము క్రియఁ గెంపుసొం పె § సఁగె నపరదిశన్. 1294

ఆ. భూమి నిండి మింటఁ § బూర్ణమై కర్కట, మకరమీనరాశి § మహితమైన
హరియశస్సుధాబ్ధి § యందులతుంపురు, లనఁగఁ జుక్క లొప్పె § నాకసమున.

క. ఎల్లదిశలు నిండినశ్రీ, వల్లభుగుణమణుల బ్రహ్మ § వాసించుటకై
చల్లినమృగమద మనఁగా, వెల్లివిరిసెఁ దమము గగన § వీథుల నెల్లన్. 1296

క. ఆచీఁకటి వెనుతగిలినఁ, బ్రాచీదిశనుండి గంతుఁ § బరువున రవి భ
ర్మాచలముమలఁకత్రోవను, వేచనియెం గాక నిలిచి § విఱుగక యున్నే. 1297

ఉ. మీకును వైరి యెప్పుడును § మిక్కిలి మాకును వైరి రాజు దో
షాకరుఁ డింక వచ్చు జల § జాతములార మదీయబాలురం
జేకొనుఁ డంచు బాలకులఁ § జీఁకటి దాఁచినభంగిఁ జిక్కె రా
రాక వసించెఁ దుమ్మెదలు § రాత్రి సరోరుహకుట్మలంబులన్. 1298

సీ. ప్రాచీదిశాంగనా § ఫాలతలంబున, దీపించుసిందూర § తిలక మనఁగ
దర్పించి విరహుల § ధైర్యవల్లులు ద్రెంప, దర్పకుం డెత్తిన § దాత్ర మనఁగ
నలిగి కాలకిరాతుఁ § డంధకారమృగంబు, ఖండింప మెఱయించు § ఖడ్గ మనఁగ
గగనతమాలవృ § క్షముతూర్పుకొమ్మను, లలిత మై మెఱయుప § ల్లవ మనంగఁ

ఆ. దొఁగలు సంతసిల్ల § దొంగలు భీతిల్లఁ, గడలి మిన్ను ముట్టి § కడలుకొనఁగఁ
బొడిచె శీతకరుఁడు § భూరిచకోరక, ప్రీతికరుఁడు జార § భీతికరుఁడు. 1299

క. దర్పితతారాధిపపరి, సర్పితకిరణౌఘమిళిత § సకలదిశంబై
యేర్పడి కమలభవాండము, గర్పూరపుఁగ్రోవిభంగిఁ గనుపట్టె నృపా. 1300

క. ఆరేయి గోపయుతులై, క్షీరాన్నము గుడిచి రామ § కృష్ణులు మదిఁ గం
సారంభ మెఱిఁగి యిష్టవిహారంబుల నప్రమత్తు § లై యుండి రటన్. 1301

క. తనపురికి రామకృష్ణులు, సనుదెంచి నిజానుచరులఁ § జంపుటయు మహా
ధనువుఁ గదిసి విఱుచుటయును, విని కంసుఁడు నిద్ర లేక § విహ్వలమతియై.

సీ. కర్ణరంధ్రములు చేఁ గప్పిన లోపలి, ప్రాణఘోషము వినఁ బడక డిందెఁ
దోయాదికములందుఁదోఁగిచూచుచునుండఁ,దలగానరాదయ్యెఁదనువుమీఁదఁ
గరశాఖనాసికా గ్రంబుపై నిడి చూడ, గ్రహతారకలు రెంటి గానఁబడియె
వెలుఁగున నిలుచుండి వీక్షింపఁగా మేని, నీడ సరంధ్రమై నేలఁ దోఁచె
ఆ. నడుగుజాడ దృష్ట మాట లేదయ్యెను, దరువు లెల్ల హేమ తరువు లగుచు
మెఱచు చుండెఁ గాల మృత్యువు డగ్గఱి, బుద్ధి యెల్లఁ గలఁగె భోజపతికి.
క. గరళముఁ దినుటయుఁ బ్రేతముఁ, బరిరంభించుటయు నగ్న భావుఁ డవుటయున్
శిరమునఁ దైలము వడుటయు, ఖరపతి నెక్కుటయు నతఁడు కలలోఁ గనియెన్.
వ. మఱియు రక్తకుసుమమాలికాధరుండై యొక్కండ నెక్కడనేనియుం జనుచున్న వాఁడ నని కల గాంచి మరణహేతుకభ్రాంతిం జింతాక్రాంతుండై నిద్రఁ జెందక వేగించు చున్న సమయంబున. 1305

సూర్యోదయవర్ణనము.

క. అరుణహరినఖరవిదళిత, గురుతిమిరేభేంద్రకుంభ కూటవినిర్ము
క్తరుధిరమౌక్తికములక్రియ, సురపతిదిశఁ గెంపుతోడఁ జుక్కలు మెఱసెన్.
సీ. పౌలోమి దనబాలు పాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ, బన్నినపవడంపు బంతి యనఁగ
నాయురర్థములవ్య యంబు లొత్తిలి చాటు, కాలజాంఘికు చేతిఘంట యనఁగ
ఘనజంతుజీవిత కాలరాసుల విధి, కొలువ నెత్తిన హేమ కుంభ మనఁగఁ
బశ్చిమదిక్కాంత పరఁగఁ గై సేయుచో, ముందట నిడుకొన్న ముకుర మనఁగఁ
తే. గోకతాపోపశమదివ్య ఘుటిక యనఁగఁ
బద్మినీకాంతనోముల ఫల మనంగ
మూఁడుమూర్తులసారంపు ముద్ద యనఁగ
మిహిరమండల ముదయాద్రి మీఁద నొప్పె. 1307
క. వచ్చెం జల్లనిగాడ్పులు, విచ్చెం గమలములు దమము విరిసి బిలంబుల్
చొచ్చెం బద్మమరందము, మెచ్చెం దుమ్మెదలు గ్రోలి మిహిరుఁడు వొడమన్.
క. సంకాశితోదయాచల, పంకజసఖకిరణరాగ పరిపూర్ణంబై
పంకేరుహగర్భాండము, కుంకుమసలిలంపుఁగ్రోవి కొమరున మెఱసెన్. 1309
వ. తదనంతరంబ. 1310
సీ. పాషాణవల్మీక పంకాదిరహితంబు, మృదులకాంచననిభ మృణ్మయంబు
కమనీయకస్తూరి కాజలసిక్తంబు, బద్ధచందనదారు పరివృతంబు
మహనీయకుసుమదా మధ్వజతోరణ, మండితోన్నతమంచ మధ్యమంబు
బ్రాహ్మణక్షత్త్రాది పౌరకోలాహలం, బశ్రాంతతూర్యత్ర యాంచితంబు
ఆ. నిర్మలంబు సమము నిష్కంటకంబు నై, పుణ్యపురుషుమనముఁ బోలి కంస
సైన్యయుతంగ మగుచు సంతుష్టలోకాంత, రంగ మైనమల్లరంగ మొప్పె. 1311

క. ఆమల్లరంగపరిసర, భూమిస్థితమంచమందు § భోజేంద్రుఁడు మా
న్యామాత్యసంయుతుం డై, భూమీశులు గొలువ నుండెఁ § బొంకుచు నధిపా.

మ. సకలాంభోనిధిమేఖలావహనముం § జాలించి యేతెంచునా
గకులాగంబులభంగి నొప్పుచుఁ దగం § గై సేసి చాణూరము
ష్టికకూటుల్ శలతోసలుల్ గురువులై § సేవించుచున్ రంగధా
త్రికి నేతెంచిరి తూర్యఘోషముల ను § ద్రేకం బనేకంబుగన్. 1313

క. నందాదు లైనగోపకు, లందఱుఁ జని కానుకలు స § మర్పించి నృపున్
సందర్శించి తదనుమతిఁ, జెంది మహామంచముల వ § సించిరి వరుసన్. 1314

వ. అంత రామకృష్ణులు నలంకృతు లై మల్లదుందుభినినదంబు విని సందర్శనకుతూహలంబున. 1315

క. ఓడక రంగద్వారము, జాడం జని వారు గనిరి § సమదకువలయా
పీడంబున్ భిన్నపరా, క్రీడంబున్ బ్రమదకంట § కితచూడంబున్. 1316

వ. కని తత్కరిపాలకశ్రేష్ఠుం డైనయంబష్ఠునికి మేఘనాదగంభీరభాషణంబుల రిపుభీషణుం డగుహరి యి ట్లనియె. 1317

శ్రీకృష్ణుండు కువలయాపీడ మనుగజంబును వధించుట.

శా. ఓరీ కుంజరపాల మాదెసకు నీ § యుద్యన్మదేభేంద్రముం
బ్రేరేపం బనిలేదు త్రిప్పు మరలం § బ్రేరేచినన్ నిన్ను గం
భీరోగ్రాశనితుల్యముష్టిహతులన్ § భేదించి నేఁ డంతకుం
జేరం బుత్తు మహోత్తరద్విపముతో § సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1318

వ. అని పలికి. 1319

ఉ. మించుగఁ గొప్పుఁ జక్క నిడి § మొల్లన పచ్చనిచీరఁ గాసె బం
ధించి లలాటకుంతలత § తిన్ మరలించుచు సంగరక్రియా
చుంచుతఁ జేర్చి బాలకుఁడు § చూచుజనంబులు దన్ను బాపురే
యంచు నుతింప డగ్గఱియె § హస్తజితాగము గంధనాగమున్. 1320

క. అంజక బాలకుఁ డనియును, గొంజక దయ మాలి రాజ § కుంజర యంతం
గుంజరమును డీకొలిపెను, గుంజరపాలకుఁడు కోప § కుంజరుమీఁదన్. 1321

వ. మఱియు నయ్యనేకపం బనేకపాలకప్రేరితం బయి మహావాతసంఘాతసముద్ధూతం బగు విలయకాలకీలికీలిని బిట్టు మిట్టిపడి మృత్యుదేవతయెత్తునం గాలుపోలిక శమనునిగమనిక నెదిరి మదసలిలపరిమళలుబ్ధపరిభ్రమద్భ్రమరగాయకఝుంకృతు లహంకృతి సంపాదింపం గులకుంభినీధరగుహాకుంభగుంభనంబుగా ఘీంకరించి రోషభీషణశేషభోగిభోగభయంకరం బగుకరంబున శౌరిం జీరి చీరికిం గొనక పట్టిన నట్టిట్టు గెంటి విధుంతుదవదనగహ్వరంబువలన విడివడి యుడుకు తరణికరణి దర్పించి కుప్పించి పాదమధ్యంబునకు నసాధ్యుం డై దూఁటి దాఁటి

మాటుపడినం గ్రోధబంధురం బై సింధురంబు మహార్ణవమధ్యమంథాయమాన
మంథరమహీధరంబు కైవడి జుఱజుఱం దిరిగి కానక భయానకం బై గాలివెర
వునం గని పొంగి చెంగటం బ్రళయదండిదండప్రశస్తం బగుహస్తంబు వంచి
వంచించి చుట్టిపట్టి పడవ్రేయ గమకించినం జలింపక తెంపున హరి కరిపిఱింది
కుఱికి మహోరాహువాలవల్లి కాకర్షణోదీర్ణుం డగుసుపర్ణుతెఱంగున నెగిరి శుండా
లంబువాలంబు లీలం గేల నొడిసిపట్టి జళిపించి పంచవింశతిబాణాసనప్రమా
ణమూరంబు బీరంబునం ద్రిప్పివైవ నవ్వారణంబు దుర్నివారణం బై రణంబున
కోహటింపక సవ్యాపసవ్యపరిక్రమణంబుల నవక్రం బై కవిసిన నపసవ్యసవ్యక్ర
మంబులం దప్పించి రొప్పి [1]కుప్పించి యెదుర్కొనినం గర్కశుం డయి మేచకా
చలతుంగశృంగనిభం బగుకుంభికుంభంబుచక్కటి వ్రక్కలై చెక్కు లెగయ
దురంతకల్పాంతజీమూతప్రభూతనిర్ఘాతనిష్ఠురం బగుముష్టి సారించి [2]యూంచి
పొడిచినం దద్వికీర్ణపూర్ణరక్తసిక్తమౌక్తికంబులు వసుంధరకు సంధ్యారాగరక్త
తారకాచ్ఛన్నం బగుమిన్నుచెన్నులవరింప నిలువరింపక మ్రొగ్గి మోఁకరిలి మ్ర
గ్గక దిగ్గన నగ్గజంబు లేచి చూచి త్రోచి నడచి సంహారసమయసముద్రసంఘాత
సంభూతసముత్తుంగభంగసంఘటితం బగుకులాచలంబు క్రియఁ గ్రమ్మఱ నమ్మహో
భుజునిభుజాదండంబులవలన ఘట్టితం బై కట్టలుక మట్టి నెట్టుకొన ముమ్మరంబుగం
గొమ్ములం జిమ్మిన నమ్మేటి చేసూటి మెఱసి హస్తాహస్తిసంగరంబునఁ గరం
బొప్పి దప్పిం బడక నొప్పించిన నకుంఠితకాలకంఠకఠోరభల్లభగ్నంబగుపురంబు
పగిది జలధిం జటులఝంఝానిలవికలం బగుకలంబు కైవడి నమ్మదకలంబు బలంబు
దక్కి చిక్కి స్రుక్కుపడి లోభికరంబునుంబోలె దానసలిలధారావిరహితం బై
విరహితలంపునుంబోలె నిరంతరచిత్తజాతనిగ్రహం బై గ్రహణకాలంబునుం
బోలెఁ బరాధీనఖరకరం బై ఖరకరోదయంబునుంబోలె భిన్నపుష్కరం బై
పుష్కరవైరివిలసనంబునుంబోలె నభాసితపద్మకం బై యున్నసమయంబున.

శా. కాలం ద్రొక్కి సలీలుఁ డై నగవుతోఁ గంఠీరవేంద్రాకృతిం
గేలన్ భీషణదంతముల్ వెఱికి సంక్షీణంబుగా మొత్తి గో
పాలగ్రామణి వీరమాళిమణి యై ప్రాణంబులం బాపె నా
శైలేంద్రాభముఁ బ్రాణలోభము నుదంచత్సారగంధేభమున్. 1323

వ. మఱియు దంతిదంతతాడనంబుల దంతావళపాలకులన్ హరించి తత్ప్రదేశంబు
వాసి. 1324

మ. కరిదంతంబులు మూఁపులందు మెఱయన్ ఘర్మాంబువుల్ మోములన్
నెరయన్ గోపకు లంత నంత మలయన్ నిత్యాహవస్థేము లా
హరిరాముల్ చనుదెంచి కాంచిరి మహోగ్రాడంబరాపూరితా

1. కుప్పలుగ. 2. పూఁచి.

మరమర్త్యాదిజనాంతరంగము లస § న్మల్లావనీరంగమున్. 1325

సీ. మహితరౌద్రంబున § మల్లుర కశని యై, నరుల కద్భుతముగ § నాథుఁ డగుచు
శృంగారమునఁ బుర § స్త్రీలకుఁ గాముఁడై, నిజమృత్యువై కంసు § నికి భయముగ
మూఢులు బీభత్స § మునఁబొంద వికటుఁడై, తండ్రికి దయరాఁగఁ § దనయుఁ డగుచు
ఖలులకు విరసంబు § గా దండి యై గోప, కులకు హాస్యంబుగాఁ § గులజుఁ డగుచు

ఆ. బాంధవులకుఁ బ్రేమ § భాసిల్ల వేల్పై, శాంత మొనర యోగి § జనుల కెల్లఁ
బరమతత్త్వ మగుచు § భాసిల్లె బలునితో, మాధవుండు రంగ § మధ్యమందు.

వ. అప్పుడు. 1327

క. చచ్చినకుంభీంద్రంబును, వచ్చినబలమాధవులను § వరుసం గని తా
నొచ్చినచిత్తముతోడుతఁ, జెచ్చెరఁ గడు వెఱచె భోజ § సింహుం డధిపా. 1328

ఉ. ధీరుల వస్త్రమాల్యమణి § దీప్తవిభూషణధారులన్ నటా
కారుల సర్వలోకశుభ § కారుల మానవమానినీమనో
హారుల రంగభూతల వి § హారుల గోపకుమారులన్ మహా
వీరులఁ జూచి చూచి తని § విన్ దుదిముట్టక లోకు లందఱున్. 1329

ఉ. సన్నుతరామకృష్ణముఖ § చంద్రమయూఖసుధారసంబులం
గన్నులఁ ద్రావుచందమునఁ § గాంచుచు జిహ్వల నంటి చూచులీ
ల న్నుతి సేయుచుం గరము § లం బరిరంభము సేయుభంగి న
త్యున్నతిఁ జూపుచుం దగిలి § రొండొరుతోడ రహస్యభాషలన్ 1330

క. వసుదేవునివాసంబున, వసుధన్ రక్షింప వీరు § వైష్ణవతేజో
ల్లసనమునఁ బుట్టినా రఁట, పసిబిడ్డ లనంగఁ జనదు § పరదేవతలన్. 1331

సీ. చంపె రక్కసిఁ బట్టి § చక్రవాకునిఁ గూల్చెఁ, బడఁద్రొబ్బె మద్దుల § బకునిఁ జీరె
నఘదైత్యుఁ బొరిగొనె § నడరివత్సకుఁద్రుంచె, గిరియెత్తి దేవేంద్రుఁ § గ్రిందు పఱిచెఁ
గాళియు మర్దించె § గహనానలముఁ ద్రావెఁ, గేశి నంతకపురిఁ § గేవ కనిచె
మయపుత్త్రుఁ బరిమార్చె § మఱియును దానవ, భటుల హరించి గోపకులఁ గాచె

తే. గోపకాంతలమనముల § గోర్కిఁ దీర్చె, నీసరోరుహలోచనుం § డీశుభాంగుఁ
డీ మహామహుఁ డీ దిగ్గ § జేంద్రనిభుఁడు, మనుజమాత్రుఁడె తలపోయ § మాధవుండు.

శ్రీకృష్ణబలరాములు చాణూరముష్టికులను వధించుట.

వ. అని పలుకుచుఁ బౌరజనులు చూచుచుండ రామకృష్ణులకుఁ జాణూరుం డి ట్లనియె.

మ. వనమార్గంబున గోపబాలకులతో § వత్సంబులన్ మేపుచున్
బెనఁగన్ మిక్కిలి నేర్చినా రనుచు నీ § పృథ్వీజనుల్ సెప్ప మా
మనుజేంద్రుం డిట మిమ్ముఁ జీరఁబనిచెన్ § మల్లాహవక్రీడకుం
జనదే కొంత పరాక్రమింప మనకున్ § సభ్యుల్ విలోకింపఁగన్. 1334

మ. జవసత్త్వంబులు మేలె సాము గలదే § సత్త్రాణమే మేను భూ

ప్రవరుం బోసన మిమ్మనంగ వలెనే § పాలీ లభీష్టంబు లే
పవివో [1]కాక కృతాంతదండకమవో § ఫాలాక్షునేత్రాగ్నివో
నవనీతంబులముద్ద గాదు మెసఁగన్ § నా ముష్టి గోపార్భకా. 1335

క. జనములు నేర్చినవిద్యలు, జననాథునికొఱకుఁ గాదె § జననాథుఁడు నీ
జనములు మెచ్చఁగ యుద్ధం, బున మనముం గొంత ప్రొద్దు § పుత్తమె కృష్ణా.

వ. అనిన విని హరి యిట్లనియె. 1337

ఉ. సాములు లేవు పిన్నలము § సత్త్వము గల్దనరాదు మల్లసం
గ్రామవిశారదుల్ కులిశ § కర్కశదేహులు మీరు మీకడ
న్నేము చరించు టెట్లు ధర § ణీపతి వేడ్కలు సేయువారముం
గాము వినోదముల్ సలుపఁ § గా దనవచ్చునె యొక్కమాటికిన్. 1338

క. నీతోడుత నేఁ బెనఁగెద, బ్రీతిన్ ముష్టికునితోడఁ § బెనఁగెడి బలుఁ డు
గ్రాతతమల్లాహవమున, భూతలనాథునికి మెచ్చుఁ § బుట్టింతు సభన్. 1339

వ. అనిన విని రోషించి చాణూరుం డిట్లనియె. 1340

శా. నాతోఁ బోరఁగ నెంతవాఁడ విసిరో § నాపాటియే నీవు వి
ఖ్యాతుండం గులజుండ సద్గుణుఁడ స § త్కార్యస్వభావుండ నీ
కేతాదృగ్విభవంబు లెల్లఁ గలవే § యీవీటఁ బోరాడుటల్
ప్రేతల్ చూడఁగఁ గుప్పిగంతు లిడుటే § వీక్షింపు గోపార్భకా. 1341

శా. స్థాణున్ మెచ్చఁడు బ్రహ్మఁ గైకొనఁడు వి § ష్వక్సేను నవ్వున్ జగ
త్ప్రాణున్ ర మ్మనఁ డీడు గాఁ డని మహా § బాహాబలప్రౌఢి న
క్షీణుం డాజికి నెల్లి నేఁ డనఁడు వై § చిత్రిన్ వినోదించు న
చ్చాణూరుం డొకగోపబాలు[2]పనికిన్ § శక్తుండు గా కుండునే. 1342

క. ప్రల్లద మేటికి గోపక, బల్లిదుఁడను లోకమందుఁ § బ్రఖ్యాతుఁడ నా
చల్లడముక్రిందఁ దూఱని, మల్లురు లే రెందు ధరణి § మండలమందున్. 1343

సీ. చలమున నను డాసి § జలరాశిఁ జొరరాదు, నిగిడి గోత్రముదండ § నిలువరాదు
కేడించి కుంభిని § క్రిందికిఁ బోరాదు, మనుజసింహుఁడ నని § మలయ రాదు
చేరినఁ బడవైతుఁ § జెయి సాఁపగా రాదు, బెరసి నాముందటఁ § బెరుఁగరాదు
భూనాథహింసకుఁ § బోరాదు నను మీఱి, శోధింతుఁ గానలఁ § జొరఁగరాదు

ఆ. ప్రబలమూర్తి ననుచు § భాసిల్లఁగారాదు, ధరఁ బ్రబుద్ధుఁడ నని § తఱుమరాదు
కల్కితనము చూపి § గర్వింపఁగారాదు, తరము గాదు కృష్ణ § తలఁగుతలఁగు.

వ. అది గాక నీవు శ్రీహరి నంటేని. 1345

✓సీ. మహిమతో నుండంగ § మథురాపురముగాని, పొలుపారు వైకుంఠ § పురముగాదు
గర్వంబుతో నుండఁ § గంసునిసభ గాని, సంసారరహితుల § సభయుఁ గాదు

---

1. నీవు. 2. పనికిం.

ప్రకటించి వినఁగ నా § బాహునాదము గాని, నారదువీణాస్వ § నంబు గాదు
చదురు లాడఁగ మల్ల § జనవిగ్రహముగాని, [1]రమతోడి ప్రణయవి § గ్రహముగాదు

తే. వెలసి తిరుగంగ వేదాంత § వీథి గాదు, ఊఁఱగిపోవంగ మునిమనో § మూలగాదు
సాఁగి నడవంగ భక్తుల § జాడ గాదు, శౌరి నామ్రోల నీ వెందుఁ § జనియెదింక.

వ. అని పలికి. 1347

సీ. రోషాగ్నిధూమప్ర § రోహంబులైవడి, శిరమున సన్నపు § సిక వెలుంగ
నాశామదేభేంద్ర § హస్తసన్నిభములై, బాహుదండంబులు § భయదములుగ
లయసమయాంతకో § ల్లసితదంష్ట్రిలభంగిఁ, జాఁగినకోఱమీ § సములు మెఱయ
నల్లని తెగ గల § నడగొండచాడ్పున, నాభీల నీల దే § హంబు మెఱయఁ

ఆ. జరణహతుల ధరణి § సంచలింపఁగ సభో, మండలంబు నిండ § మల్లసఱచి
శౌరిదెసకు నడచెఁ § జాణూరమల్లుండు, పౌరలోకహృదయ § భల్లుఁ డగుచు.

వ. ఇట్లగ్గలం బగునగ్గలిక డగ్గఱిన మల్లునిం గని మెల్లన మొల్లం బగుబీరంబు వెల్లి
గొన వల్లవవల్లభుం డుల్లసిల్లి బాహునాదంబున రోదోంతరాళంబు పూరించి
మించి కవిసి యిట్లిద్దఱు నుద్దవిడి నున్నతవిషమంబు లగుఠాణ లిడి కరి కరియు
ను హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకువీఁకం దలపడి యితరేతరహేతిహింసి
తంబు లగుదవానలంబుల తెఱంగునఁ బరస్పరదీర్ఘనిర్ఘాతఘట్టితంబు లగుమహాభ్రం
బులవిభ్రమంబున నన్యోన్యతుంగతరంగతాడితంబు లగుకల్పాంతకాలసముద్రం
బులరౌద్రంబున నొండొరులముష్టిఘట్టనంబుల ఘట్టితశరీరులై దద్దరిలక (డగ్గఱి)
గ్రద్దన (నయ్యిద్దఱుం) దిరుగునెడ హరి సొచ్చి పేర్చి యార్చి జెట్టిం బట్టి పడఁ
దిగిచి పాదంబుల [2]జాడించి సముల్లాసంబున [3]నెసకంబునకు వచ్చిన మెచ్చి
(నొచ్చి) యచ్చపలుండు మీఱి మోర సారించి తెరలక పోరలం ద్రొబ్బిన
నబ్బలానుజుం డుబ్బి గొబ్బున మేను వర్ధిల్ల నర్ధాంగకంబున నుండి జానువుల నొ
త్తుచు నురవడిం గరవడంబుననున్న నా దుర్నయుండును బాల మేలు మేలని లీలం
గాలు సొర నిచ్చి త్రోచినం జూచి యేచి ఖేచరు లగ్గించి యుగ్గడింప నగ్గోపకుమా
రుండు పాటవంబుగను [4]రాటవంబునకుం జని వెన్నెక్కి నిక్కిన నక్కంసభటుండు
[5]మదజలరేఖాబంధురం బగుగంధసింధురంబుచందంబునఁ బదంబును బదంబునం
గరంబును గరంబునం గ్రహించి (సహించి) (వహించి) నైపుణంబున లోపలం
దిరిగి యట్టిట్టు తప్పించిన (దిట్టతనంబునం) దిటవు దప్పక యప్పద్మలోచనుండు
[6]కేడించి యేచి సమతలంబున వైచి ప్రచండంబగు వాని పిచండంబు లాగించి కాలఁ
ధిక్కరించి డొక్కరంబు గొనిన నయ్యభ్యాసి సభ్యులు సన్నుతింపం గ్రమ్మఱించి
జడ్డనం గా లడ్డగించి రక్షించుకొనిన నారక్షోవైరి వానికటిచేలంబు పట్టి యెత్తి

---

1. రమణతో_రమణహా_ప్రణయ. 2. జండించి. 3. సానకంబునకు. 4. రాటంబునకుం.
5. మదగజరేఖ బంధురం బగుపదంబు పదంబునఁ బాపి కరంబు. 6. కిణింగించి సమ.

రొత్తి నడుమ రాగె యిడి సందు వెట్టి నవ్విప నవ్విరోధి కాలు కాలిలో నిడి
వేధించి నిరోధించిన నిరోధంబుఁ బాసి [1]తిరిగి వసుదేవపుట్టి పట్టిసంబు గొని దట్టిం
చిన నుబ్బరికచేసి చాణూరుండు హరికరంబు వట్టి హుమ్మని నెమ్మొగంబునం గా
లిడి మీఁదైనం గేళిబాలకుండు కాలిం గాల నివారించి మీఁదై [2]నెగడి యుండ
నీక దుర్వారబలంబున విదలించి లేచి గృహీతపరిపంథిచరణుం డై విపక్షుని
వక్షంబు వజ్రివజ్రసన్నిభం బగుపిడికిటం బొడిచిన వాఁడు వాఁడి సెడక విజృం
భించి యంభోరాశిమధ్యంబున దిరుగు శైలంబుపోలిక నేల జిఱజిఱం దిరిగి తన్నిన
వెన్నుండు కుప్పించి యుప్పరం బెగసి మీఁద నుఱికిన నతండు కృష్ణపాదసంధిపరి
క్షిప్తపాదుం డై యెగయించి వైచి సముత్థితుం డయ్యె నయ్యెడ. 1349

క. బలభద్రుఁడు ముష్టికుఁడును, బలములు మెఱయంగఁ జేసి ‡ బాహాబాహిం
బ్రళయాగ్నులక్రియఁ బోరిరి, వెలయఁగ బహువిధము లయిన ‡ విన్నాణములన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 1351

క. వల్లవులు పెనఁగి రున్నత, గల్లులతో భిన్నదిగిభ ‡ కరవల్లులతో
మల్లులతో రిపుమానస, భల్లులతో భీతగోప ‡ పల్లులతోడన్. 1352

వ. ఆ సమయంబునఁ బౌరకాంతలు మూఁకలుగట్టి వెచ్చనూర్చుచు ముచ్చటలకుం
జొచ్చి తమలో ని ట్లనిరి. 1353

ఉ. మంచికొమారులం గుసుమ ‡ మంజుశరీరులఁ దెచ్చి చెల్లరే
యంచితవజ్రసారులు మ ‡ హాద్రికఠోరులు నైనమల్లురం
గ్రించులఁ బెట్టి రాజు పెనఁ ‡ గించుచుఁ జూచుచు నున్నవాఁడు మే
లించుక లేదు మాను మనఁ ‡ డిట్టిదురాత్ముని కున్న వింటిమే. 1354

క. చూచెదరు గాని సభికులు, నీ చిన్నికుమారకులకు ‡ నీ మల్లురకున్
ఓచెల్ల యీడు గా దని, సూచింపరు పతికిఁ దమకు ‡ శోకము గాదే. 1355

సీ. వేణునాళముల మై ‡ వెలసిన మాధవుం, డధరామృతము లిచ్చి ‡ యాదరించుఁ
బింఛదామముల మై ‡ పెరిఁగిన వెన్నుఁడు, మస్తకంబునఁ దాల్చి ‡ మైత్రి నెఱపుఁ
బీతాంబరముల మై ‡ బెరసిన గోవిందుఁ, డంసభాగమునఁ బా ‡ యక ధరించు
వైజయంతికల మై ‡ వాలినఁ గమలాక్షుఁ, డతికుతూహలమున ‡ నఱుత నునుచుఁ
తే. దనరుబృందావనంబునఁ ‡ దరుల మైనఁ, గృష్ణుఁ డానందమునఁ జేరి ‡ క్రీడసల్పు
నెట్టినోములనయిన ము ‡ న్నిట్టివిధము, లేల కామైతి మోయమ్మ ‡ యింక నెట్లు.

ఉ. పాపపుబ్రహ్మ గోపికల ‡ పల్లెలలోన సృజింపరాదె ము
న్నీపురిలోపలన్ మనల ‡ నేల సృజించె న నైన నిచ్చలుం
జేపడుఁ గాదె యీసుభగుఁ ‡ జెందెడిభాగ్యము సంతసంబు నీ

1. తిరిగిన. 2. నెగడి యెగ్గడి నుండియుండక.

గోపకుమారుఁ బొంద మును గోపకుమారిక లేమి నోఁచిరో. 1357

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, గోపాలనవేళలందుఁ గూడి తిరుగునా
గోబాలు రెంతధన్యులో, గోపాలుర కైన నిట్టి గురురుచి కలదే. 1358

క. శ్రమజలకణసిక్తం బై, కమలదళేక్షణునివదన కమలము మెఱసెన్
హిమజలకణసిక్తం బై, కమనీయం బగుచు నున్న కమలముభంగిన్. 1359

ఆ. సభకుఁ బోవఁ జనదు సభవారిదోషంబు, నెఱిఁగి యూరకున్న నెఱుఁగకున్న
నెఱిఁగి యుండి మైన నిట్టట్టు పలికినఁ, బ్రాజ్ఞుఁ డైనఁ బొందుఁ బాపచయము.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబులం బలుకుచుండఁ దద్బాహుయుద్ధంబున. 1361

క. ధృతిచెడి లోఁబడె మల్లుం, డతులితభవజలధితరికి హాతరిపుపురికిన్
జితకరికిన్ ధృతగిరికిన్, తతహారిరవభరితశిఖరి దరికిన్ హారికిన్. 1362

క. హరికిని లోఁబడి బెగడక, హరియురము మహోగ్రముష్టినిహతుఁడు పొడువన్
హరి కుసుమమాలికాహత, కరిభంగి బరాక్రమించెఁ [1]గలహోద్ధతుఁ డై. 1363

క. శౌరి నెఱిఁ జొచ్చి కరములు, క్రూరగతిన్ బట్టి త్రిప్పి కుంభిని వైచెన్
శూరుం గలహాగభీరున్, వీరుం జాణూరు ఘోరు వితతాకారున్. 1364

క. శోణితము నోర నొలుకఁగఁ, జాణూరుం డట్లు కృష్ణ సంభ్రామణసం
క్షీణుం డై క్షోణిం బడి, ప్రాణంబులు విడిచెఁ గంసు ప్రాణము గలఁగన్. 1365

క. బలభద్రుండును లోకులు, బలభద్రుం డనఁగఁ బెనఁగి బటుబాహుగతిన్
బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను, బలవన్ముష్టికునిఁ గంసు బలములు బెగడన్. 1366

ఆ. త్రిప్పి నేల వైవ దిగ్గన రక్తంబు, వదనగహ్వరమున వఱదవాఱ
ముష్టికుండు ఘోర ముష్టిసత్త్వము సెడి, కూలె గాలిఁ దరువు గూలినట్లు.

వ మఱియును. 1368

క. పాటవమున బలుపిడికిట, నూటిం బడఁ బొడిచె బలుఁడు [2]శోభితఘనబా
హాటోపనృపతికీటుం, గూటున్ వాచాటు నధిక ఘోరలలాటున్. 1369

వ. అంత నద్దనుజాంతకుండు చరణప్రహారణంబుల భిన్నమస్తకులం జేసి తోసలశలుల నంతకాంతికంబున కనిచిన. 1370

క. వల్లవబాలకు లని మన, మల్లవరులు పెనఁగి నేఁడు మడిసిరి వీరల్
బల్లిదులు తలఁడు తలఁ డని, చెల్లాచెద రైరి పాఱి చిక్కనమల్లుర్. 1371

ఉ. మల్లురఁ జంపి గోపకస మాజములో మృగరాజురేఖ శో
భిల్లఁగఁ బాదపద్మములఁ బెల్లుగ నందెలు మ్రోయ వచ్చునా
వల్లవరాజనందనుల వారక చూచి మహీసురాదు ల
ల్లల్లన సంస్తుతించిరి ప్రి యంబుగఁ గంసుఁడు దక్క నందఱున్. 1372

1. గలుషోద్ధతుఁ డై. 2. శోభితబాహాస్ఫోటనతనృపకిరీటుం.

౬౯౩, శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట.

శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట.

వ. అంత సభాజనంబులకలకలంబు నివారించి మంత్రులం జూచి కంసుం డి ట్లనియె.

ఉ. వల్లవబాలురన్ నగరి వాకిటికిన్ వెడలంగ ద్రొబ్బుఁ డీ
గొల్లల ముట్టికోల్ గొనుఁడు క్రూరుని నందునిఁ గట్టుఁ డుర్వికిం
దెల్లము గాఁగ నేఁడు వసుదేవునిఁ జంపుఁడు తండ్రి గాఁడు వీఁ
డెల్లవిధంబులం బరుల కిష్టుఁడు గావకుఁ డుగ్రసేనునిన్. 1374

వ. అని పలుకుసమయంబున. 1375

శా. జంఘాలత్వముతో నగోపరిచర త్సారంగహింసేచ్ఛ ను
ల్లంఘింపన్ గమకించుసింహముక్రియన్ లక్షించి పౌరప్రజా
సంఘాతంబులు తల్లడిల్ల హరి కంసప్రాణహింసార్థి యై
లంఘించెం దమకంబుమీఁదికి రణోల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్. 1376

క. తమకమున కెగురుయదుస, త్తమగణ్యునిఁ జూచి ఖడ్గధరుఁ డై యెదిరెం
దమకమివారలు వీరో, త్తమగణవిభుఁ డనఁగఁ గంసధరణీపతియున్. 1377

శా. పక్షీంద్రుం డురగంబుఁ బట్టువిధ మొప్పం గేశబంధంబులో
కక్షోభంబుగఁ బట్టి మౌళిమణు లా కల్పాంతవేళాపత
న్నక్షత్రంబులభంగి రాల [1]రణసంరంభంబు డిందించి రం
గక్షోణిం బడ ద్రొబ్బెఁ గృష్ణుఁడు వెసం గంసున్ నృపోత్తంసునిన్. 1378

శా. మంచాగ్రంబున నుండి రంగధరణీమధ్యంబునం గూలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జను లాశ్చర్యంబునం బొందఁగా
బంచత్వంబును బొంది యున్నవిమతుం బద్మాక్షుఁ డీడ్చెన్ వడిన్
బంచాస్యంబు గజంబు నీడ్చుపగిదిన్ బాహాబలోల్లాసి యై. 1379

క. రోషప్రమోదనిద్రా, భాషాశనపానగతులఁ బాయక చక్రిన్
[2]దోషగతిఁ జూచి యైన వి, [3]శేషగతిం గంసుఁ డతనిఁ జెందె నరేంద్రా. 1380

వ. ఆ సమయంబున. 1381

క. గోపాలుఁ డొక్కఁ డద్దిర, భూపాలకుఁ జంపె వీనిఁ బొదువుం డేత
ద్రూపాలస్యము లే లని, తాపాలఘురోషు లగుచు దర్పోద్ధతు లై. 1382

శా. న్యగ్రోధుండును గహ్వుఁడున్ మొదలుగా నానాయుధానీకసా
మగ్రిం గంసునిసోదరుల్ గవియుడున్ మాద్యద్గజేంద్రాభుఁ డై
యుగ్రుం డై పరిఘాయుధోల్లసితుఁ డై యొండొండ చెండాడి కా
లాగ్రక్షోణికిఁ బుచ్చె రాముఁడు గదీ యస్థేముఁ డై వారలన్. 1383

వ. అయ్యవసరంబున. 1384

క. చేతులఁ దాళము లొత్తుచుఁ, జేతోమోదంబుతోడ సిగముడి వీడం

1. రణసన్నాహంబు రెట్టింప. 2. దోషరతిఁ. 3. శేషరుచిం.

బాతర లాడుచు మింటను, గీతము నారదుఁడు వాడెఁ గృష్ణా యనుచున్.

క. వారిజభవరుద్రాదులు, భూరికుసుమవృష్టిఁ గురిసి పొగడిరి కృష్ణున్
భేరులు మ్రోసెను నిర్జర,నారులు దివి నాడి రధికనటనముల నృపా. 1386

వ. అంతం గంసాదులకాంతలు భర్తృమరణదుఃఖాక్రాంత లై కరంబుల శిరంబులు మోఁదుకొనుచు నశ్రుసలిలధారాపరిషిక్తవదన లై సదనంబులు వెలువడి వచ్చి వీరశయ్యానిద్రితు లైనవిభులం గౌఁగిలించుకొని సుస్వరంబుల విలపించి రందుఁ గంసభార్య లి ట్లనిరి. 1387

సీ. గోపాలసింహంబు గోపించి వెల్వడి, నిను గజేంద్రముభంగి నేఁడు గూల్చె
యాదవేంద్రానిల మాభీలజవమున, నిను మహీజముమాడ్కి నేల వ్రాల్చె
వాసుదేవాంభోధివారి యుద్వేల మై, నిను దీవికైవడి నేఁడు ముంచె
దేవకీసుతవజ్రి దేవత లలరంగ, నినుఁ గొండక్రియ నేఁడు నిహతుఁ జేసె

తే. హా మనోనాథ హా వీర హా మహాత్మ
హా మహారాజ నీ విట్లు హతుఁడ వైన
మనుచు నున్నార మక్కట మమ్ముఁ బోలు
కఠినహృదయులు జగతిపైఁ గలరె యెందు. 1388

క. భూతముల కెగ్గు సేసిన, భూతంబులు నీకు నెగ్గు పుట్టించె వృథా
భూత మగుమనికి యెల్లను, భూతద్రోహికిని శుభము పొంద దధీశా. 1389

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, భూపాలక మున్ను తొడరి పొలిసినవారిన్
నీపాల బుధులు సెప్పరె, కోపాలస్యములు విడిచి కొలువం దగదే. 1390

వ. అని విలపించుచున్నరాజవల్లభల నూరార్చి జగద్వల్లభుం డైనహరి కంసాదులకుం బరలోకసంస్కారంబులు సేయం బనిచి దేవకీవసుదేవులసంకలియలు విడిపించి బలభద్రసహితుం డై వారలకుం బ్రణామంబులు సేసిన. 1391

మ. కని లోకేశులు గాని వీరు కొడుకుల్ గా రంచుఁ జిత్తంబులన్
జనయిత్రీజనకుల్ విచారపరు లై శంకింపఁ గృష్ణుండు దా
జనసమ్మోహిని యైనమాయఁ దదభిజ్ఞానంబు వారించి యి
ట్లనియెన్ సాగ్రజుఁ డై మహావినతుఁ డై యానందసంధాయి యై. 1392

శ్రీకృష్ణుఁడు దేవకీవసుదేవులచెఱ మాన్పి యుగ్రసేనునికిఁ బట్టంబు గట్టుట.

సీ. మమ్ముఁ గంటిరి గాని మా బాల్యపౌగండ, కైశోరవయసులఁ గదిసి మీర
లెత్తుచు దించుచు నెలమి మన్నించుచు, నుండుసౌభాగ్యంబు నొంద రైతి
రాకాంక్ష గలిగియు నది దైవయోగంబు, తల్లిదండ్రులయొద్దఁ దనయు లుండి
యేయవసరమున నెబ్భంగి లాలితు, లగుచు వర్ధిల్లుదు రట్టిమహిమ

తే. మాకు నిన్నాళ్లు లే దయ్యె మఱియు వినుఁడు
నిఖిలపురుషార్థహేతు వై నెగడు చున్న

మేని కెవ్వార లాఢ్యులు ♦ మీఱ కారె
యాఋణము దీర్ప నూతేండ్ల ♦ కైనఁ జనము. 1393

క. చెల్లుబడి గలిగి యెవ్వఁడు, తల్లికిఁ దండ్రికిని దేహ ♦ ధనముల వృత్తుల్
చెల్లింపఁ డట్టికష్టుఁడు, ప్రల్లదుఁ డామీఁద నాత్మ ♦ పలలాశి యగున్. 1394

క. జననీజనకుల వృద్ధులఁ, దనయుల గురువిప్రసాధు ♦ దారాదుల నే
జనుఁడు ఘనుఁ డయ్యుఁ బ్రోవక, వనరును జీవన్మృతుండు ♦ వాఁడు ధరిత్రిన్.

వ. అదియునుం గాక. 1396

శా. కారాశాలల మానిమిత్తము మిముం ♦ గంసుండు గారింపఁగా
వారింపంగ సమర్థతల్ గలిగియున్ ♦ వారింపఁగా రాక ని
ష్కారుణ్యాత్ముల మైనక్రూరుల మహా ♦ కౌటిల్యసంచారులన్
సారాతిక్షములార మమ్ముఁ గొఱఁతల్ ♦ సైరించి రక్షింపరే. 1397

వ. అని యిట్లు మాయామనుష్యుం డైనహరి పలికినపలుకులకు మోహితు లై వారల నంకపీఠంబుల నిడుకొని కౌఁగిలించుకొని (వారివదనంబులు) కన్నీటం దడుపుచుఁ బ్రేమపాశబద్ధు లై దేవకీవసుదేవు లూరకుండి రంత వాసుదేవుండు మాతామహుం డైన యుగ్రసేనుం జూచి. 1398

చ. అనఘ యయాతిశాపమున ♦ యాదవవీరులకున్ నరేశ్వరా
సనమున నుండ రాదు నృప ♦ సత్తమ రాజవు గమ్ము భూమి కే
నినుఁ గొలువంగ నిర్జరులు ♦ నీ కరిఁ బెట్టుదు రన్యరాజులం
బనిగొను టెంత రమ్ము జన ♦ పాలనశీలివి గమ్ము వేడ్కతోన్. 1399

వ. అని పలికి. 1400

క. మన్నించి రాజుఁ జేసెను, వెన్నుఁడు సత్యావధాను ♦ విశ్రుతదానున్
సన్నుతమానున్ గదన, చ్ఛిన్నాహితసేను నుగ్ర ♦ సేనున్ దీనున్. 1401

వ. తదనంతరంబ తొల్లి కంసభీతు లై విదేశంబులం గృశియించు చున్నయదువృష్ణిభోజమరుదశార్హకుకురాంధకప్రముఖు లగుసకలజ్ఞాతిసంబంధులను రావించి చిత్తంబు లలర విత్తంబు లిచ్చి వారివారినివాసంబుల నుండ నియోగించె నివ్విధంబున. 1402

క. మధుసూదనసత్కరుణా, మధురాలోకనవిము క్త ♦ మానసభయు లై
మధురవచనములఁ దారును, మధురానగరంబు ప్రజలు ♦ మనిరి నరేంద్రా. 1403

వ. అంత నొక్కనాఁడు సంకర్షణసహితుం డై నందునిం జేరి గోవిందుం డి ట్లనియె.

శా. తండ్రిం జూడము తల్లిఁ జూడము యశో ♦ దాదేవియున్ నీవు మా
తండ్రిం దల్లియు నంచు నుండుదుము స ♦ ద్ధర్మంబులం దొల్లి యే
తండ్రుల్ బిడ్డల నిట్లు పెంచిరి భవ ♦ త్స్నైజన్యభావంబులం
దండ్రీ యింతటివార మైతిమి గదా ♦ తత్తద్వయోలీలలన్. 1405

ఉ. ఇక్కడ నున్న బాంధవుల । కెల్లను సౌఖ్యము సేసి వత్తు మే
మక్కడికిన్ మదీయులకు । నందఱకున్ వినిపింపు మయ్య నే
మెక్కడ నున్న మాకు మది । నెన్నఁడుఁ బాయవు మీ వ్రజంబులో
మక్కువతోడ మీరు కృప । మా కొనరించు క్రియావిశేషముల్. 1406

వ. అని పలికి వస్త్రభూషణాదు లొసంగి సాదరంబునం గౌఁగిలించుకొని గోవిందుం డనిచిన నందుండు ప్రణయవిహ్వలుం డై బాష్పజలపూరితలోచనుం డగుచు వల్లవులుం దానును వ్రేపల్లెకుఁ జనియె నంత. 1407

క. గర్గాదిభూసురోత్తమ, వర్గముచే నుపనయనము । వసుదేవుఁడు స
న్మార్గంబునఁ జేయించెను, నిర్గర్వచరిత్రులకును । నిజపుత్త్రులకున్. 1408

క. ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజముఖాంబుజోప । దిష్టవ్రతు లై
ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజాదికజనంబు । దీవింపంగన్. 1409

వ. ఉపనయనానంతరంబున వసుదేవుండు బ్రాహ్మణులకు సదక్షిణంబు గా ననేక గోహిరణ్యాదిదానంబు లొసంగి తొల్లి రామకృష్ణులజన్మసమయంబులందు నిజమనోదత్తలైనగోవుల నుచ్చరించి యిచ్చి కామితార్థంబుల నర్థులకుం బెట్టె నిట్లు బ్రహ్మచారు లై. 1410

శా. ఉర్విన్ మానవు లెవ్వరైన గురువా । క్యోద్యుక్తు లై కాని త
త్పూర్వార్యారంభము సేయఁ బోల దనుచున్ । బోధించుచందంబునన్
సర్వజ్ఞత్వముతో జగద్గురువు లై । సంపూర్ణు లై యుండియుం
గుర్వంగీకరణంబు సేయఁ జని రా । గోవిందుఁడున్ రాముఁడున్. 1411

వ. చని మహావైభవరాశి యైనకాశిం జేరి తత్తీరంబున నవంతీపురనివాసియు సకలవిద్యావిలాసియు నైనసాందీపని యనుబుధవర్యుసిం గని యథోచితంబుగ దర్శించి శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తి సేయు చుండ వారలవలన సంతుష్టుం డై. 1412

శా. వేదశ్రేణియు సంగకంబులు ధను । ర్వేదంబుఁ దంత్రంబు మ
న్వాదివ్యాహృతధర్మశాస్త్రములు ను । ద్యన్న్యాయముం దర్కవి
ద్యాదక్షత్వము రాజనీతియును ష । ట్ప్రక్రియం జెప్పె నా
భూదేవాగ్రణి రామకృష్ణులకు సం । భూతప్రమోదంబునన్. 1413

క. అఱువదినాలుగువిద్యలు, నఱువదినాలుగుదినంబు । లం జెన వారల్
నెఱవాదు లైనకతమున, నెఱి [1]నొక్కొకనాఁటివినికి । నేర్చి రిలేశా. 1414

క. గురువులకు నెల్ల గురు లై, గురులఘుభావములు లేక । కోమ రొందుజగ
ద్గురులు త్రిలోకహితార్థము, గురుశిష్యన్యాయలీలఁ గొలిచిరి వేడ్కన్. 1415

వ. ఇట్లు కృతకృత్యు లైనశిష్యులం జూచి వారలమాహాత్మ్యంబునకు వెఱఁగుపడి సభార్యుం డైనసాందీపని యి ట్లనియె. 1416

1. నొక్కొకమాటువినికి.

శా. అంభోరాశిం బ్రభాసతీర్థమున ము § న్నస్మత్తనూసంభవుం
డంభోగాహము సేయుచుఁ దిమిఁగిలం § డయ్యెం గృపాంభోనిధుల్
శుంభద్వీర్యులు మీరు మీగురునకుం § జోద్యంబుగా శిష్యతా
గాంభీర్యంబునఁ బుత్త్రదక్షిణ యిడం § గర్తవ్య మూహింపరే. 1417

క. శిష్యులు బలాఢ్యులైన వి, శేష్యస్థితి నొంది గురువు § జీవించును ని
ర్ధామ్యగుణబలగరిష్ఠులు, శిష్యుల రై గురునికోర్కె § సేయం దగదే. 1418

వ. అనిన విని రామకృష్ణులు గురువర్థంబుగా దుర్వారరథారూఢు లై రయంబునం
జని రౌద్రంబున సముద్రంబుఁ జేరి యి ట్లనిరి. 1419

క. సాగర సుబుద్ధితోడను, మాగురుపుత్త్రకునిఁ దెమ్ము § మా ఱాడిన నీ
వాగడ మవుదువు దుస్సహ, వేగరణాభీలనిశిత § విశిఖాగ్నులకున్. 1420

వ. అనిన వారలకు జలరాశి యి ట్లనియె. 1421

ఉ. వంచన యింత లేదు యదు § వల్లభులార ప్రభాసతీర్థమం
దంచితమూర్తి విప్రసుతుఁ § డార్యుఁడు తోయము లాడు చుండ ను
త్సంచలితోర్మి యొక్కటి ప్ర § చండగతిం గొనిపోయెఁ బోవఁగాఁ
బంచజనుండు మ్రింగె నతి § భాసురశీలుని విప్రబాలునిన్. 1422

వ. అని వానివసియించుచో టెఱింగించిన. 1423

శా. శంఖారావముతోడఁ బంచజనుఁడుం § శంకించి చిత్తంబులో
సంఖిన్నుండుగ వార్ధిఁ జొచ్చి దహన § జ్వాలాభహేమోజ్జ్వల
త్పుంఖాస్త్రంబునఁ గూల్చి వానిజఠరం § బుం వ్రచ్చి గోవిందుఁ డ
ప్రేంఖచ్చిత్తుఁడు బాలుఁ గానక గురు § ప్రేమోదితోద్యోగుఁ డై. 1424

క. దానవునిదేహజం బగు, మానితశంఖంబు గొనుచు § మసలక బలుఁడుం
దో నేతేరఁగ రథి యై, దానవరిపుఁ డరిగె దండ § ధరుపురికి నృపా. 1425

వ. చని సంయమనీనామనగరంబుఁ జేరి తద్ద్వారంబునఁ బ్రళయకాలమేఘగంభీర
నినదభీషణం బగుశంఖంబు పూరించిన విని వెఱఁగుపడి. 1426

శా. అస్మద్బాహుబలంబు గైకొనక శం § ఖారావముం మానసా
పస్మారంబుగ నెవ్వఁ డొక్కొ నగర § ప్రాంతంబునం జేసె మ
ద్విస్మేరావహరోషపావకునిచే § విధ్వస్తుఁ డై వాఁడు దా
భస్మం బై చెడు నంచు నంతకుఁడు కో § పప్రజ్వలన్మూర్తి యై. 1427

వ. వచ్చి రామకృష్ణులం గని వారు లీలామనుష్యు లయినవిష్ణుమూర్తు లని యెఱింగి
భక్తితోడ శుశ్రూష సేసి సర్వభూతమయుం డగుకృష్ణునకు నమస్కరించి యేమి
సేయుదు నాన తి మ్మనిన నమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె. 1428

క. చెప్పెద మాగురునందనుఁ, దప్పు గలుగఁ జూచి నీవు § దండనమునకుం
దెప్పించినాఁడ వాతని, నొప్పింపుము మాకు వలయు § నుత్తమచరితా. 1429

క. అనిన విని వీఁడె వీనిం, గొనిపొం డని భక్తితోడ గురునందను ని
చ్చినఁ గృష్ణుఁడు వీడ్కొలిపెను, ఘనదుర్జనదమను మహిమగమనుఁ శమనున్.

వ. ఇట్లు జము నడిగి తెచ్చి రామకృష్ణులు సాందీపనికిం బుత్త్రుని సమర్పించి యింక నేమి సేయ వలయు నానతిం డనిన నతం డిట్లనియె. 1431

క. గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, గరుణన్ ము న్నిష్వఁ డిచ్చె ఘనులార భవ
ద్గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, దిరముగ నిచ్చితిరి మీరు దీపితయశులై. 1432

క. కాలునివీటికిఁ జని మృత, బాలకుఁ దే నొరులవశమె భవదీయకృపన్
మేలు దొరకొనియె మాకు వి,శాల మగుం గాత మీయశము లోకములన్.

వ. మహాత్ములారా యేను గృతార్థుండ నైతి నని దీవించిన సాందీపని వీడ్కొని కృతకృత్యులై రామకృష్ణులు రథారోహణంబు సేసి మధురకుం జనుదెంచి పాంచజన్యంబు పూరించినం గని నష్టధనంబులు గనినవారిభంగిం బ్రజలు ప్రమోదించి రంత నొక్కనాఁ డేకాంతంబున. 1434

శ్రీకృష్ణుండు గోపకాంతలచెంతకు నుద్ధవునిఁ బంపుట.

శా. నాపైఁ జిత్తము లెప్పుడున్ నిలుపుచున్ నా రాకఁ గాంక్షించుచున్
నాపే రాత్మల నావహించుచు వగన్ నానాప్రకారంబులన్
గోపాలాంగన లెంతజాలిఁ బడిరో కోపించిరో దూఱిరో
వ్రేపల్లెన్ [1]నిజధర్మగేహములలో విభ్రాంతచైతన్యలై. 1435

వ. అని చింతించి. 1436

క. సిద్ధవిచారు గభీరున్, వృద్ధవచోవర్ణనీయు వృష్ణిప్రవరున్
బుద్ధినిధి నమరగురుసము, నుద్ధవునిం జూచి కృష్ణుఁ డొయ్యన పలికెన్. 1437

శా. రమ్మా యుద్ధవ గోపకామినులు నా రాకల్ నిరీక్షించుచున్
సమ్మోహంబున నన్నియున్ మఱచి యే చందంబునం గుందిరో
తమ్మున్ నమ్మినవారి డిగ్గవిడువన్ ధర్మంబు గా దండ్రు వే
పొమ్మా ప్రాణము లేక్రియన్ నిలిపిరో ప్రోద్యద్వియోగాగ్నులన్. 1438

క. లౌకిక మొల్లక నన్నే, లోకించు ప్రపన్నులకును లోఁబడి కరుణా
లోకనములఁ బోషింతును, నా కాశ్రితరక్షణములు నైసర్గికముల్. 1439

క. సందేహము మానుం డర,విందాననలార మిమ్ము విడువను వత్తున్
బృందావనమున కని హరి, సందేశము పంపె ననుచు సంకేతమునన్. 1440

వ. అని మందహాససుందరవదనారవిందుండై కరంబు కరంబున నవలంబించి సరసవచనంబు లాడుచు వీడుకొలిపిన నుద్ధవుండును రథారూఢుండై సూర్యాస్తమయసమయంబునకు నందవ్రజంబు చేరి వనంబులనుండి వచ్చుగోవులచరణరేణువులం బ్రచ్ఛన్నరథుండై చొచ్చి నందుమందిరంబు ప్రవేశించిన. 1441

1. నిజసద్మగేహములలో.

శా. ఆపుణ్యాత్మునిఁ గౌఁగిలించుకొని సం § దాభీరుఁ డానంది యై
మా పాలింటికిఁ గృష్ణుఁ డీతఁ డనుచున్ § మన్నించి పూజించి వాం
ఛాపూర్ణంబుగ మంజులాన్న మిడి మా § ర్గాయాసముం బాపి స
ల్లాపోత్సాహముతోడ ని ట్లనియె సం § లక్షించి మోదంబునన్. 1442

క. నామిత్త్రుఁడు వసుదేవుఁడు, సేమంబున నున్నవాఁడె § చెలువుగఁ బుత్త్రుల్
సేమంబున సేవింప మ, హామత్తుం డైనకంసుఁ § డడఁగినపిదపన్. 1443

శా. అన్నా భద్రమె తల్లిదండ్రుల మమున్ § హర్షించి చింతించునే
తన్నుం బాసినగోపగోపికల మి § త్త్రవ్రాతమున్ గోగణం
బు న్నిత్యంబు దలంచునే వననదీ § భూముల్ ప్రసంగించునే
వెన్నుం డెన్నఁడు వచ్చునయ్య యిట మా § వ్రేపల్లెకు న్నుద్ధవా. 1444

క. అంకిలి కలుగక మా కక, లంకేందునిపగిదిఁ గాంతి § లలితం బగుత
త్పంకజనయనుని నెమ్మొగ, మింక విలోకింపఁ గలదె § యీజన్మమునన్. 1445

క. అని హరి మున్నొనరించిన, పను లెల్లను జెప్పి చెప్పి § బాష్పాకులలో
చనుఁ డై డగ్గుత్తికతో, వినయంబున నుండె గోప § వీరుం డంతన్. 1446

క. పెనిమిటి బిడ్డనిగుణములు, వినుతింప యశోద ప్రేమ § విహ్వలమతి యై
చను మొనలఁ బాలు గురియఁగఁ, గనుఁగొనలను జలములొలుకఁ § గా బెగ్గిలియెన్.

వ. ఇట్లు గోవిందసందర్శనాభావవిహ్వలు లైనయశోదానందులకు నుద్ధవుం డి
ట్లనియె. 1448

క. జననీజనకుల మిమ్ముం, గనుఁగొన శీఘ్రంబె వచ్చుఁ § గని భద్రంబుల్
వనజాక్షుం డొనరించును, మనమున వగపకుఁడు ధైర్య § మండనులారా. 1449

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు మర్త్యులే వసుమతీ § భారంబు వారింప వా
రలరూపంబులఁ బుట్టినాఁడు హరి ని § ర్వాణప్రభుం డెవ్వఁ డు
జ్జ్వలుఁ డై ప్రాణవియోగకాలమునఁ ద § త్సర్వేశుఁ జింతించు వాఁ
డలఘుశ్రేయముఁ బొందు బ్రహ్మమయుఁ డై § యర్కాభుఁ డై నిత్యుఁ డై.

సీ. అట్టినారాయణుం § డఖిలాత్మభూతుండు, కారణమానవా § కారుఁ డైనఁ
జిత్తంబు లతనిపైఁ § జేర్చి సేవించితి, రతికృతార్థుల రైతి § రనవరతము
శోభిల్లు నింధన § జ్యోతిచండంబున, నఖిలభూతములందు § నతఁ డతనికి
జననీజనకదార § సఖిపుత్త్రబాంధవ, శత్రుప్రియాప్రియ § జనులు లేరు

ఆ. జన్మకర్మములును § జన్మంబులును లేవు, శిష్టరక్షణంబు § సేయవలసి
గుణవిరహితుఁ డయ్యు § గుణి యయి సర్వర, క్షణవినాశకేళి § సలుపుచుండు.

వ. అని మఱియుఁ బెక్కువిధంబుల హరిప్రభావంబు లుపన్యసించుచు నారేయి గడపి మఱునాఁడు దధిమథనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు లేచి కృతానుష్ఠానుం డై యుద్ధవుం డొక్కరహస్యప్రదేశంబున నున్నసమయంబున, 1452

శా. రాజీవాక్షుఁడు సుందరాస్యుఁడు మహో । రస్కుండు పీతాంబరుం
డాజానుస్థితబాహుఁ డంబురుహమా । లాలంకృతుం డుల్లస
ద్రాజత్కుండలుఁ డొక్కవీరుఁ డిచటన్ । రాజిల్లు చున్నాఁడు మా
రాజీవాక్షునిభంగి నంచుఁ గని రా । రాజాన్వయున్ గోపికల్. 1453

వ. కని లజ్జాసహితహాసవిలోకనంబులు ముఖంబులసం జెలువొసంగ నిట్లనిరి. 1454

భ్రమరగీతలు.

చ. ఎఱుఁగుదు మేము నిన్ను వన । జేక్షణమిత్త్రుఁడ వీవు కూరిమిన్
మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు । మే లెఱిఁగింపఁ బ్రియుండు వంపఁగా
వఱలెడుభక్తి వచ్చితివి । వారల నైన మనంబులోపలన్
మఱవఁడు మేలు శౌరి మఱి । మాన్యులు రాజున కెవ్వరిచ్చటన్. 1455

క. మునివరు లైనను బాంధుల, ఘనసఖ్యము విడువలేరు । కాక విడువరే
పనిమిత్తసఖ్య మాఁకటి, పని దీఱిన నళులు విరులఁ । [1]బాయునొ లేదో. 1456

చ. అని యిటు గోపికల్ వలుక । నం దొకగోపిక కృష్ణపాదచిం
తనమునఁ జొక్కి చేరువను । దైవవశంబునఁ గాంచె నుజ్జ్వల
త్సునిశితసద్వివేకముఁ బ్ర । సూనమరందమదాతిరేకమున్
ఘనమృదునాదసంచలిత । కాముకలోకముఁ జంచరీకమున్. 1457

వ. కని హరి తన్నుం బ్రార్థింపఁ బుత్తెంచినదూత యని కల్పించుకొని యుద్ధవునికి నన్యాపదేశంబై యెఱుకపడ నయ్యాలికిం దొయ్యలి యిట్లనియె. 1458

మ. భ్రమరా దుర్జనమిత్త్ర ముట్టకుము మా । పాదాబ్జముల్ నాగర
ప్రమదాళీకుచకుంకుమాంకితలస । త్ప్రాణేశదామప్రసూ
నమరందారుణితాననుండ వగుటన్ । నాథుండు మన్నించుఁగా
క మము న్నేఁపుచుఁ బౌరకాంతల [2]శుభా । గారంబులన్ నిత్యమున్. 1459

మ. ఒకపువ్వందలి తేనె ద్రావి మధుపా । యుత్సాహి వై నీవు వే
ఱొకటిం బొందెడుభంగి మన్మథరపీ । యూషంబునం దేల్చి మా
యకలంకోజ్జ్వలయౌవనంబు గొని య । న్యాసక్తుఁ డయ్యెన్ విభుం
డకటా యాతని కెట్లు దక్కె సిరి మి । థ్యాకీర్తి నమ్మెం జుమీ. 1460

శా. భృంగా కృష్ణుఁడు మంచివాఁ డనుచు సం । ప్రీతిం బ్రశంసించె దీ
సంగీతంబున నేము సొక్కుదుమె త । చ్చారిత్రముల్ వింతలే
యంగీకారము గావు మాకుఁ బురకాం । తాగ్రప్రదేశంబులన్
సంగీతం బొనరింపు వారి కుదురో । జన్ నీకు నిష్టార్థముల్. 1461

మ. సమదాళీశ్వర చూకు ముజ్జ్వలితహా । సభ్రూవిజృంభంబులన్
రమణీయుం డగుశౌరిచేఁ గరఁగరే । రామల్ త్రిలోకంబులం

1. బాయకయున్నే. 2. సభాగారంబులం.

ప్రమదారత్నము లక్ష్మి యాతనిపదా § బ్జాతంబు సేవింప ని
క్కము నే మెవ్వార మాకృపాజలధికిం § గారుణ్యముం జేయఁగన్. 1462

శా. రోలంబేశ్వర నీకు దౌత్యము మహా § రూఢంబు నీనేరుపుల్
సాలున్ మచ్చరణాబ్జముల్ విడువు మ § స్మన్నాథపుత్త్రాదులన్
లీలం బాసి పరంబు డించి తనకున్ § లీనత్వముం బొందుమ
మ్మేలా పాసె విభుండు ధార్మికులు ము § న్నీచందముల్ మెత్తురే. 1463

శా. వాలిం జంపెను వేఁటకానిపగిదిన్ § వంచించి దైత్యానుజన్
లోలం బట్టి విరూపఁ జేసెను బలిన్ § లోభంబుతోఁ గట్టి యా
త్రైలోక్యంబు మొఱంగి పుచ్చుకొనియెన్ § ధర్మజ్ఞుఁడే మాధవుం
డేలా షట్పద యెగ్గు మావలన నీ § కెగ్గింపఁగా నేటికిన్. 1464

ఉ. పన్నుగ మింటిపై కెగసి § పాఱువిహంగము లైన వీనులం
ద న్నొకమాటు విన్న గృహ § దారసుతాదులఁ బాసి విత్తసం
పన్నత డించి సంసరణ § పద్ధతిఁ బాపెడువాఁడు నిత్యకాం
క్ష న్నెఱి నున్నమా బ్రతుకు § సైఁచునె యేల మధువ్రతోత్తమా. 1465

మ. కమనీయం బగు వేఁటకానిపదు రా § కర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమచిత్తంబులఁ జేర్చి చేరి హరిణుల్ § తద్బాణనిర్భిన్న లై
యమితోగ్రవ్యథ నొందుభంగి హరిమా § యాలాపముల్ నమ్మి దుః
ఖములం జెందితి మంగజాస్త్రజనితో § గ్రశ్రాంతి నిందిందిరా. 1466

ఉ. బంధుల బిడ్డలన్ మగల § భ్రాతలఁ దల్లులఁ దండ్రులన్ మనో
జాంధతఁజేసి డించి [1]శర § ణందినమమ్ము వియోగదుర్దశా
సింధువులోనఁ ద్రోచి యిటు § చేరక పోవుట పాడి గాదు పు
ష్పంధయ యీయధీశునకుఁ § బాదములం బడి యొత్తి చెప్పవే. 1467

సీ. కాంచనరత్నసం § ఘటితసౌధంబులే, మాకుటీరంబులు § మాధవునకు
వివిధనరేంద్రసే § వితరాజధానియే, మాపల్లె యదువంశ § మండనునకు
సురభిపాదపలతా § శోభితారామమే, మాయరణ్యము సింహ § మధ్యమునకుఁ
గమనీయలక్షణ § గజతురంగంబులే, మాధేనువులు కంస § మర్దనునకు

తే. రూపవిభ్రమనైపుణ § రూఢ లైన
మగువలమె మేము మన్మథ § మన్మథునకు
నేల చింతించు మముఁ గృష్ణుఁ § డేల తలఁచుఁ
బృథివి నధిపులు నూతన § ప్రియులు గారె. 1468

వ. అని మఱియు ని ట్లనేకవిధంబులఁ గృష్ణసందర్శనలాలన లయి పలుకుచున్నగోపి
కలవచనంబులు విని యుద్ధవుండు మధురాలాపంబుల నూరార్చుచు ని ట్లనియె.

---

1. 'తను నందిన' వ్రా. ప్ర.

మ. జపదానవ్రతహోమసంయమతప § స్స్వాధ్యాయముఖ్యంబులన్
నిపుణుల్ గోరియు నేవిభున్ మనములన్ § నిల్పంగలే రట్టిస
ద్విపులాకారునిపై మహామహిముపై § విశ్వేశుపై మీ కజ
స్రపటుధ్యానము లిట్లు నిల్చెనె భవ § చ్చారిత్రముల్ చిత్రముల్. 1470

క. నను మీకడకుం గృష్ణుఁడు, పని పంపెడువేళఁ బిలిచి § పలికినపలుకుల్
వినుఁ డన్నియు వివరించెద, వనజేక్షణలార మీరు § వగవకుఁ డింకన్. 1471

వ. అని హరివచనంబులు గా నిట్లనియె. 1472

సీ. ఎల్లకార్యములకు § నేను బ్రధానకారణము గావున మీకు § రామలార
కలుగదు మద్వియోగము చరాచరరూపములలో మహాభూత § ములు వసించు
కరణి నుండుదు సర్వ § గతుఁడనై నే మనఃప్రాణబుద్ధిగుణేంద్రి § యాశ్రయుండ
నాత్మయం దాత్మచే § నాత్మఁ బుట్టింతు రక్షింతును ద్రుంతు హృ § షీకభూత

తే. గుణగణాకార మాత్మకుఁ § గొమరు మిగులు
నిబిడమాయానుభవమున § నిత్యశుద్ధ
మాత్మవిజ్ఞానమయము నై § యమరు గుణముఁ
బ్రకృతికార్యమనోవృత్తిఁ § బట్టి పొందు. 1473

చ. కలఁ గని లేచి మున్ను గలఁ § గన్నసమస్తవిధంబుఁ గల్లగాఁ
దలఁచినభంగి మానసప § దార్థముచే నిఖిలేంద్రియార్థముల్
బలమునఁ గట్టి తజ్జ్ఞుఁడు ప్ర § పంచము లేదనుఁ దన్మనంబుఁ దా
రలయక కట్టుదుర్ బుధుల § కవ్వల నొండొకభేద మున్నదే. 1474

ఆ. సాంఖ్యయోగనిగమ § సత్యతపోదమములు మనోనిరోధ § మును గడపల
గాఁగ నుండు జలధి § కడపలగాఁ గలనదులభంగి నళిన § నయనలార. 1475

మ. చెలువల్ దవ్వుల నున్నవల్లభులపైఁ § జిత్తంబులం గూర్తు రు
త్కలికం జేరువవారికంటె నదియుం § గా కెప్పుడున్ నన్ను మీ
రలు చింతించుచు నుండఁ గోరి యిటు దూ § రస్థత్వముం బొందితిం
దలఁకం బోలదు నన్నుఁ గూడెదరు ని § త్యధ్యానపారీణలై. 1476

వ. అని మీకుం జెప్పు మని కృష్ణుండు సెప్పె ననవుడు నుద్ధవునికిం గోపికలు సంతసించి యి ట్లనిరి. 1477

ఉ. ఇమ్ముల నున్నవాఁడె హరి § యిక్కడి కెన్నఁడు వచ్చు వచ్చి మా
యుమ్మలికంబు వాపునె ప్రి § యుం డిట వచ్చెద నన్న నైఁతురే
యమ్మధురాపురీరమణు § లడ్డము వత్తురు గాక చెల్లరే
మమ్ము విధాత నిర్దయుఁడు § మన్మథవేదనపాలు సేసెనే. 1478

చ. మఱచునొకో మదిం దలఁచి § మాధవుఁ డాయమునాతటంబునం

దఱుచుగ దివ్యసౌరభల § తాగ్రుహసీమల నేము [1]డాఁగఁగా
మఱువుల నుండి నీడలకు § మమ్మెలయించి కలంచి దేహముల్
మఱచినఁ దేర్చి నూల్కొలిపి § మన్మథలీలలఁ దేల్చుచందముల్. 1479

శా. నీతో నర్మగృహంబులం బలుకునే § నే మెల్ల వంశోల్లస
ద్గీతభ్రాంతల మై కళిందతనయా § తీరంబునం జేరినం
జేతోజాతసుఖంబులం దనిపి మా § చిత్తస్థితుల్ చూడ లీ
లాతంత్రజ్ఞత దాఁగి మెల్లన మదా § లాపంబు లాలించుటల్. 1480

క. ముచ్చటవేళలఁ జెప్పునె, యచ్చుగ మును నేము నోము § నప్పుడు జలముల్
సొచ్చినమాచేలంబులు, మ్రుచ్చిలి యిచ్చినవిధంబు § మూలం బెల్లన్. 1481

శా. ఏకాంతంబున నీదుపై నొరగి తా § నే మేని భాషించుచో
మాకాంతుండు వచించునే రవిసుతా § మధ్యప్రదేశంబునన్
రాకాచంద్రమయూఖముల్ మెఱయఁగా § రాసంబు మాతోడ నం
గీకారం బొనరించి బంధనియతిం § గ్రీడించువిన్నాణముల్. 1482

సీ. తనుఁ బాసి యొక్కింత§తడ వైన నిటమీఁద, నేలపై మేనులు § నిలువ వనుము
నేలపై మేనులు § నిలువక యటమున్న, ధైర్యంబు లొక్కటఁ § దలఁగు ననుము
ధైర్యంబు లొక్కటఁ § దలఁగినపిమ్మటఁ, జిత్తంబు లిక్కడఁ § జిక్క వనుము
చిత్తంబు లిక్కడఁ § జిక్కక వచ్చినఁ, బ్రాణంబు లుండక § పాయు ననుము

తే. ప్రాణములువోవమఱివచ్చి § ప్రాణవిభుఁడు, ప్రాణిరక్షకుఁడగుతన్ను§బ్రాణులెల్లఁ
జేరి మూరంగ మఱియేమి § సేయువాఁడు, వేగ విన్నప మొనరింపు§వే మహాత్మ.

క. తగులరె మగలను మగువలు, దగులదె తను మున్ను కమల § దగవు విడిచియుం
దగిలినమగువల విడుచుట, దగుఁ దగ దని తగవు వలుకఁ § దగుదువు హరికిన్.

సీ. విభుఁడు మాప్రేపల్లె§వీథుల నేతేరఁ, జూతుమే యొకనాఁడు § చూపు లలరఁ
బ్రభుఁడు మాతో నర్మ § భాషలు భాషింప, విందుమే యొకనాఁడు § వీను లలరఁ
దనువులు పులకింప § దయితుండు డాసినఁ, గలుగునే యొకనాఁడు § కౌగిలింపఁ
బ్రాణేశ మమ్మేల § పాసితి వని దూఱ, దొరకునే యొకనాఁడు § తొట్రుపడఁగ

తే. వచ్చునేహరిమేమున్న§వనముఁజూడఁ, దలఁచునేభర్తమాయింటి§తగులు తెఱఁగుఁ
దెచ్చునేవిధి మన్నాథుఁ§దిట్టువడక, యెఱుఁగఁబలుకు మహాత్మ నీ § కెఱుఁగవచ్చు.

వ. అని దుఃఖార్ణవమగ్నం బయినగోపకులంబు నుద్ధరింపుము రమానాథ యని గోపి
కలు వగచి తదనంతరంబ మఱియు నుద్ధవనిగదితం బయినకృష్ణసందేశంబు
వలన విరహవేదనలు విడిచి యుద్ధవునిం బూజించి రిట్లు కృష్ణలీలావర్ణనలు
సేయుచు వ్రేపల్లె నుద్ధవుండు గొన్ని నెల లుండి నందాదుల వీడ్కొని మరలి
రథారూఢుం డై చని చని. 1486

1. రాఁగ నామఱుఁగుల.

క. సారమతిఁ బ్రణుతి సేయుచు, నారయ నుద్ధవుఁడు గాంచె ♦ నఘసంహారిన్
హారిన్ మధురానగరవి,హారిన్ రిపుజనమదాప ♦ హారిన్ శౌరిన్. 1487

వ. కని యథోచితంబుగా సంభాషించుచుఁ దనచేత నందాదులు వుత్తెంచినకానుకలు బలకృష్ణులకు నుగ్రసేనునికి వేఱువేఱ యిచ్చె నని చెప్పి శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1488

కృష్ణుం డుద్ధవునితోఁ జేరకొని కుబ్జాగృహంబునకు నరుగుట.

మ. తను ము న్నంగజకేళిఁ గోరినలతా ♦ తన్విన్ రతిక్రీడలం
దనుపం గోరి జనార్దనుం డరిగె ర ♦ త్నస్వర్ణమాల్యానులే
పనభూషాంబరధూపదీపపరిదీ ♦ ప్తం బై మనోజప్రదీ
పన మై యున్నతదీయగేహమునకుం ♦ బంచేషుపంచేషుఁ డై. 1489

వ. ఇట్లరిగి తద్గేహమధ్యంబున. 1490

ఆ. కాముశరమువోలెఁ ♦ గమలారికళవోలె, మెలఁగి యాడ నేర్చు ♦ మెఱుపువోలె
నిఖిలభువనమోహి♦నీదేవతయుఁబోలెఁ, జెలువు మెఱసియున్న ♦ చెలువఁగనియె.

మ. హరి యేతెంచిన లేచి సంభ్రమముతో ♦ నాళీసమూహంబుచే
సిరి యొప్పన్ విహితోపచారములు తాఁ ♦ జేయించి సౌవర్ణసుం
దరతల్పస్థితుఁ జేసి యుద్ధవుని ను ♦ ద్యత్ప్రీతిఁ బూజించి భా
సురపీఠంబున నుండ నుంచు మది నా ♦ త్మస్యంబు శోభిల్లఁగన్. 1492

క. ఆళీనివహనివేదిత, మాలామృగనాభిపంక ♦ మణిమయభూషా
చేలాలంకృత యగుచును, హేలావతి గోరె వనరు ♦ హేక్షణుఁ గవయన్.1493

క. లీలావతీకృతోల్లస, దేలాకర్పూరమిళిత ♦ హితమధురమహా
హాలారసపానమద, శ్రీలాలిత యగుచు నబల ♦ చేరెం గృష్ణున్. 1494

మ. సరసాలోకనవృష్టిపైఁ గురియుచున్ ♦ సమ్యగ్వచోవైఖరిం
గరఁగం జేసి సువర్ణకంకణసమ ♦ గ్రం బైనసైరంధ్రి కేల్
కరపద్మంబునఁ బట్టి తల్పమున కా ♦ కర్షించి గంభీరతం
బరిరంభాదుల నాన వుచ్చి మరు సం ♦ భావించుచున్ వేడుకన్. 1495

ఉ. జాతియుఁ గాలముం గళయు ♦ సత్త్వము దేశము భావచేష్టలున్
ధాతువుఁ బ్రాయమున్ గుణము ♦ దద్దశయున్ హృదయంబుఁ జూడ్కియుం
బ్రీతివిశేషముం దెలిసి ♦ పెక్కువిధంబులఁ దొయ్యలిన్ మనో
జాతసుఖంబులం దనిపె ♦ శౌరి వధూహృదయాపహారి యై. 1496

క. కరపద్మంబుల మాధవుఁ, గర మొప్పం గౌఁగిలించి ♦ కామానలముం
గరభోరువు వర్జించెను, గరమరు దని తోడిశీత ♦ కరముఖు లలరన్. 1497

మ. సనకాదుల్ తలపోసి కాననివిభున్ ♦ సర్వప్రభున్ దుర్లభున్
మును దా నిచ్చిన యంగరాగసుకృతా ♦ మోదంబునం గూడియున్

ఘననిర్వాణవిభూతి యి మ్మనక యా § కంజాక్షీ ర్యేఁ బాయఁ జా
ల ననుం గొన్నిదినంబు లంగభవలీ § లం దేల్పవే నావుడున్. 1498

ఆ. వనిత గోరుకొనిన § వర మిచ్చి మన్నించి, యుద్ధవుండుఁ దాను § నువిదయిల్లు
వెడలె శౌరి తియ్య§విలుకాఁడు సురభితోఁ, దీఁగెయిల్లువెడలు§తెఱఁగుమెఱయ.

క. ఏవేదంబులఁ గానని, దేవోత్తముఁ గాంచి ముక్తి § తెరు వడుగక రా
జీవేక్షణ రతి యడిగెను, భావింపఁ దదీయకర్మ § ఫల మెట్టిదియో. 1500

క. కారుణ్యంబునఁ గృష్ణుఁడు, తారుణ్యము మెఱసి మదన § తంత్రంబుల లీ
లారణ్యవీథిఁ దేల్చెను, సైరంధ్రిన్ విభవవిజిత § శక్రపురంధ్రిన్. 1501

వ. తదనంతరంబ కృష్ణుం డుద్ధవరామసహితుం డై హస్తినాపురంబునకు నక్రూరునిం బనుపం దలంచి తద్గృహంబునకుం జనిన నతండు వారలం గని లేచి రామకృష్ణులకు నమస్కరించి యుద్ధవుం గౌఁగిలించుకొని వారి నందఱ యథావిధిం బూజించి హరిపాదంబులు తనతొడలమీఁద నిడుకొని యి ట్లనియె. 1502

క. అనుచరులుఁ దానుఁ గంసుఁడు, సనియెన్ నీచేత జముని § సదనంబునకున్
ఘనులార మీబలంబున, నొనరఁగ యాదవులవంశ § ముద్ధృత మయ్యెన్. 1503

వ. మహాత్ములారా మీరు విశ్వాదిపురుషులరు విశ్వకారణులరు విశ్వమయుల రగుట మీకుం గార్యకారణంబులు లే వవధరింపుము పరమేశ్వరా నీవు రజోగుణంబున నఖిలంబును సృజియించి కారణరూపంబునఁ దదనుప్రవిష్టుండ వై కృత దృష్టకార్యరూపప్రపంచాకారంబున దీపించు చుందువు కార్యరూపచరాచర దేహంబులకుం గారణంబు లైనభూప్రముఖంబు లనుగతంబు లై కార్యరూప దేహంబులు నై ప్రకాశించుచందంబున నొక్కండవు కారణరహితుండవు నాత్మతంత్రుండవు నై యుండియు విశ్వాకారంబునఁ బెక్కగుదువు సృష్టిస్థితిలయంబులం జేయు చుండియు విజ్ఞానమూర్తి వగుటం బరిభ్రాంతుం డైనజీవునిభంగి గుణకర్మబద్ధుండవు గావు. కావున సిద్ధంబు తన్నిమిత్తంబున బంధహేతువును సిద్ధింపదు. 1504

సీ. పరఁగ జీవుని నైన § బంధమోక్షము లంట, వంటునే పరతత్త్వ § మైననిన్ను
నంటునె యీశ దే § హాద్యుపాధులు నని,ర్వచనీయములు గాన § వరుస నీకు
జన్మంబు జన్మసం § శ్రయఖేదమును లేవు, కావున బంధమో § క్షములు లేవు
గణుతింప ని న్నులూ§ఖలబద్ధుఁ డనుటయు, నహిముక్తుఁ డనుటయు§నస్మదీయ

ఆ. బాలబుద్ధి గాదె § పాషండముఖరమా,ర్గములచేత నీజ § గద్ధితార్థ
మైనవేదమార్గ § మడఁగి పో వచ్చిన, నవతరించి నిలుపు § దంబుజాక్ష. 1505

క. ఆనీవు ధరణిభారము, మానిచి రక్కసుల నెల్ల § మర్దించుటకై
యానకదుందుభియింటను, మానుగ జన్మించితివి స § మంచితకీర్తిన్. 1506

మ. త్రిజగత్పావనపాదతోయములచే § దీపించి వేదామర

ద్విజముఖ్యాకృతి వైననీవు కరుణన్ § విచ్చేయుటం జేసి మా
నిజగేహంబులు ధన్యతం దనరెడిన్ § ని న్నార్యు లర్చింపఁగా
నజితత్వంబులు వారి కిత్తు వనుకం § పాయత్తచిత్తుండ వై. 1507

శా. ఏపుణ్యాతిశయప్రభావమున నో § యీజన్మమం దిక్కడన్
నీపాదంబులు గంటి ని న్నెఱిఁగితిన్ § నీవుం గృపాళుండ వై
నాపై నర్మిలిఁ జేసి మాన్పఁ దగవే § నానాధనాగారకాం
తాపుత్త్రాదులతోడిబంధనము భ § క్తవ్రాతచింతామణీ. 1508

వ. అని పలికిన నగుచు నక్రూరునికి మాటలవలన సంసారబంధం బగుమోహంబుఁ గీలుకొలుపుచు హరి యి ట్లనియె. 1509

కృష్ణుం డక్రూరుని హస్తినాపురంబునకుఁ బంపుట.

క. బంధుండవు సద్యోహిత,సంధుండవు వావిఁ జూడ § జనకుఁడవు కృపా
సింధుండ వెల్లగుణముల, నంధుఁడవు గావు ప్రోవ § నర్హుఁడ వెందున్. 1510

చ. కొలుతురు మర్త్యు లిష్టములు § గోరి శిలామయదేవసంఘముల్
జలమయతీర్థసంఘమును § సంతతము న్నటు వారు గొల్వఁగా
వల దన రాదు గాక భగ § వత్పదభక్తుల రైనమీక్రియన్
సొలయక దేవతీర్థములు § చూచినయంత నె కోర్కు లిచ్చునే. 1511

వ. మహాత్మా పరమభాగవతుండ వైననీవు మా కభీష్టంబు లొనరింప నర్హుండవు వినుము పాండురాజు పరలోకగతుం డైనఁ గుంతీసహితు లైనపాండవులు ధృతరాష్ట్రశాసనంబున నేతెంచి కరిపురంబున నున్నవా రఁట నిజపుత్త్రమోహితుం డగునయ్యంధనృపతి వారియందు సమత్వంబునం జరింపం డటు గావున. 1512

క. వారలు బంధులు గావున, వారలకును మే లొనర్చి § వా రలరంగా
వారింప వలయు దుస్థితి, వారిజరిపువంశ పొమ్ము § వారిం జూడన్. 1513

వ. అని పలికి సంకర్షణోద్ధవసహితుండై హరి నిజగృహంబునకుం జనుటయు నక్రూరుండు కౌరవరాజధాని యగుకరిపురి కరిగి యందు ధృతరాష్ట్రభీష్మవిదురబాహ్లీకభారద్వాజగౌతమదుర్యోధనకర్ణాశ్వత్థామాదులం గుంతీసహితు లైనపాండవులం దక్కినబంధువులనుం గని యథోచితసత్కారంబుల నంది తద్వర్తనంబు లెఱింగికొనుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండ నొక్కనాఁడు విదురుండు విన నేకతంబున నక్రూరునికిం గుంతి యి ట్లనియె. 1514

శా. అన్నా తల్లులుఁ దండ్రులున్ భగినులు § న్నల్లుండ్రు మద్భ్రాతలున్
నిన్నుం బా మ్మనువేళ నే మనిరి మా § నెవ్వాల్ విచారింతురే
యున్నారా సుఖయుక్తు లై మృగి వృక § వ్యాఘ్రంబులో నున్నరే
ఖ న్నే నిక్కడ నున్నదానఁ గుమనః § కౌరవ్యమధ్యంబునన్. 1515

మ. కలఁపించెన్ ఫణికోటిచే లతికలం § గట్టించి గంగానదిన్

నెఱిఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొసఁగెన్ ‡ నిద్రారతిం జెంది యే
మఱి యుండం బొడిపించె నాయుధములన్ ‡ మత్పుత్త్రులం దేమియుం
గొఱ గాఁ డీధృతరాష్ట్రసూనుఁడు మహా ‡ క్రూరుండు కార్యంబులన్. 1516

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు నెన్నఁడైనఁ దమలో ‡ భాషించి మేనత్తబి
డ్డలకున్ మేలు తలంతురే వగపులన్ ‡ డయ్యెంగఁ బొ లయ్యెనే
జలజాతాక్షుఁడు భక్తవత్సలుఁ డిలా ‡ చక్రంబు భాగించి యి
మ్ముల నిప్పించునె నాకుమారకులకున్ ‡ ముఖ్యప్రకారంబునన్. 1517

వ. అని పలికి కృష్ణునిఁ జిత్తంబున నిల్పి నమస్కరించి సంకీర్తనంబు సేసి సర్వాత్మక సర్వపాలక (పుండరీకాక్ష) శరణాగత నైననన్ను రక్షింపు మని వగచు చున్నకుంతికి నక్రూరుండు విదురసమేతుండై ప్రియవచనంబుల దుఃఖోపశమనంబు సేసి వీడ్కొని బంధుమిత్త్రమధ్యంబున సుఖోపవిష్టుండై యున్నధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె.

ఉ. నీయనుజుండు పాండుధర ‡ ణీవిభుఁ డీల్గిన నీవు భూమి ధ
ర్మాయతబుద్ధి నేలుచుఁ బ్ర ‡ జావళిఁ గాచుచు గౌరవంబుతోఁ
బాయక లోకులందు సమ ‡ భావన చేసితివేనిఁ గీర్తియున్
శ్రేయముఁ గల్గు వే ఱొకటి ‡ సేసిన దుర్గతి గల్గు భూవరా. 1519

సీ. అవనీశ పాండవు ‡ లందు నీనందను, లందు సమానుండ ‡ వగుట బుద్ధి
యెవ్వనితో యోగ ‡ మిం దెవ్వనికి నిత్య, మంగనాగారపు ‡ త్త్రాదికముల
వలన నయ్యెడిదేమి ‡ వసుమతి నొకజంతు, వుదయింప నొకజంతు ‡ వుక్కడంగు
నొకఁడుపుణ్యముఁజెంద ‡ నొకఁడుపాపమునొందు, మీనజీవనభూత ‡ మిళితజలము

ఆ. తత్తనూజు లెట్లు ‡ ద్రావుదు రట్లు మూ,ఢాత్మువిత్త మెల్ల ‡ నపహరింతు
రహితులైనకొడుకు ‡ లటమీఁద మని యైనఁ, జచ్చియైనఁ దండ్రి ‡ జాడఁ జనరు.

క. కావున మూఢాత్ముఁడ వై, నీ వార్జించినధనంబు ‡ నీ పుత్త్రులు దు
ర్భావులు పుచ్చుకొనంగా, భూవర నిందితుఁడ వగుదు ‡ భూనాకములన్. 1521

శా. నిందం బొందకు మయ్య యీతనువు దా ‡ నిద్రాకళాదృష్ట మహా
సందోహంబువిధంబు నిల్వదు సుమీ ‡ జాత్యంధతం బొందియున్
మందప్రజ్ఞత లేక చేసెదవు స ‡ మ్యగ్జ్ఞానచక్షుండ వై
సందేహింపక యిమ్ము పాండవులకున్ ‡ సర్వంసహాభాగమున్. 1522

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియె. 1523

సీ. నీమాట మంచిది ‡ నిశ్చయ మగు నైన, నస్థిరం బైన నా ‡ యంతరంగ
మందు నిల్వదు సుడా ‡ మాచలస్ఫటికశి, లాతలోద్యతతటి ‡ ల్లతికభంగి
నమృతంబు నొందియు ‡ నానందితుఁడు గాని, నరుమాడ్కి నేనునా ‡ నంద మొంద
నీశ్వరాజ్ఞాపథ ‡ మెవ్వఁడు దప్పింప, నోపు విజ్ఞాని యై ‡ యుండి యైన

ఆ. విశ్వ మెల్లఁ జేసి ‡ విభజించి గుణముల, నెవ్వఁ డనుసరించె ‡ నెవ్వఁ డవని,

భార మెల్లఁ బాయఁ బ్రభవించె దేవకి, కెవ్వఁ డాత్మతంత్రుఁ డీశ్వరుండు.

వ. అట్టికృష్ణునకు నమస్కరించెదఁ దచ్చిత్తంబునం గలతెఱం గగు నని వీడ్కొలిపిన నక్రూరుం డతనితలం పెఱింగి యిట్లనియె నీతలంపుఁ గనుంగొంటి నీ కిష్టం బగునట్లు వర్తింపు మని పలికి మరలి మధురకుం జనుదెంచి తదీయవృత్తాంతంబు రామకృష్ణుల కెఱింగించె నంతఁ గంసభార్య లగునస్తియుఁ బ్రాస్తియు విధవ లై దుఃఖించుచుం దమతండ్రి యైనజరాసంధునగరంబునకుం జని. 1525

శా. వాండ్రున్ వీండ్రును రాజులే యనుచు గర్వప్రౌఢితో యాదవుల్
వేండ్రం బైనబలంబుతో మథురకున్ వే వచ్చి నిష్కారణం
బాండ్రున్ బిడ్డలు బంధులున్ వగవఁ గంసాదిక్ష్మానాథులం
దండ్రీ చంపిరి కృష్ణుచేత నిటు వైధవ్యంబు వచ్చెం జుమీ. 1526

వ. అనిన విని ప్రళయకాలానలంబుతెఱంగున మండిపడి శోకరోషంబులు బంధురంబులుగా జరాసంధుం డిట్లనియె. 1527

శా. ఏమీ కంసునిఁ గృష్ణుఁడే రణములోఁ హింసించె నోచెల్ల నా
సామర్థ్యంబు దలంపఁ డించుకయు మచ్చండప్రతాపానలో
ద్దామార్చుల్ వడి నేఁడు గాల్చు యదుసంతానాటవీవాటికన్
భూమిం గ్రుంగిన మింట దాఁగిన మహాంభోరాశిలోఁ జొచ్చినన్. 1528

క. యాదవవిరహిత యగుఁ బో, మేదిని నాచేత నేఁడు మీఁదుమిగిలి సం
పాదితబలు లై హరిరుద్రాదులు నింద్రాదు లెవ్వ రడ్డం బైనన్. 1529

జరాసంధుఁడు మథురమీఁద దండెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో యుద్ధము సేయుట.

వ. అని పలికి సమరసన్నాహసంకులం బగుచిత్తంబునఁ గోపంబు దీపింప సంగరభేరి వ్రేయించి కదలి. 1530

క. దక్షుం డై యిరువదిమూఁ, డక్షౌహిణు లైనబలము లనుగతములుగా
నాక్షణమ జరాసంధుఁడు, ప్రక్షోభముతోడ మథురపైఁ జనియె నృపా. 1531

క. గంధేభతురగరథభట, బంధురచరణోత్థితోగ్రపాంసుపటలరో
గాంధీభూతము లై దివి, మంధరగతి నడచె నపుడు మార్తాండహరుల్. 1532

వ. ఇట్లు చని నిరంతరకిసలయపత్రకోరకకుసుమఫలభారవినమితవృక్షవిలసితమహోద్యానంబునునుద్యానవనభాగవలమానజలోన్నయనదారుయంత్రలతానిబద్ధకలశవిముక్తసలిలధారాశీకరపరంపరాసంపాదితవర్షాకాలంబును గాలకింకరసదృశవీరభటరథతురగసామజసంకులంబును గులాచారధర్మప్రవీరపౌరజనభాసురంబును సురాభేద్యమానమహోన్నతాట్టాలకయంత్రభయంకరప్రాకారచక్రంబును జక్రసారసహంసాదికలకలారావకలితసరోవరంబును సరోవరసంపుల్లహల్లకకమలపరిమళమిళితపవనవిరాజితంబును జితానేకమండలేశ్వరభూషణమణిగణరజోనివారితమదగజేంద్రదానజలప్రభూతపంకంబును బంకరహితయాదవేంద్రదత్తసువర్ణా

చలకల్పతరుకామధేనుసమ్మర్దితవిద్వజ్జననికేతనంబును గేతనసన్నిబద్ధ[1]చామరమయూరచాపశింజినీనినదపరిపూరితాభ్రంబును నభ్రంలిహమహాప్రాసాదసౌధగవాక్షరంధ్రనిర్గతఘనసారధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితజలధరభ్రాంతివిభ్రాంతశిఖండితాండవరుచిరంబును జిరతరానేక దేవాలయజోఘుష్యమాణతూర్యనినదపరిభావితపారావారకల్లోల ఘోషంబును ఘోషకామినీప్రాణవల్లభబాహుదండపరిరక్షితంబు నై పరులకు నలక్షితం బైనమథురానగరంబు చేరి వేలాలంఘనంబు చేసి వెల్లివిరిసినమహార్ణవంబు తెఱంగునఁ బట్టణంబునకు ముట్టడంబు చేసి చుట్టును విడిసిన జరాసంధునివేలంబుఁ గనుంగొని వేలావిహుం డగుహరి తనమనంబున.

మ. ఐదున్నాలుగునాఱురెండునిరుమూఁ ✽ డక్షౌహిణుల్ సుట్టి సం
ఛాదించెం బుర మెల్ల మాగధు నెడన్ ✽ సామంబు దానంబు సం
భేదంబుం బని లేదు దండవిధి శౌ ✽ భిల్లం బ్రయోగించి యీ
భూదేవీవరభార మెల్ల నుడుపం ✽ బోలున్ జయోద్భాసి నై. 1534

క. ఏ నవతరించు టెల్లను, మానుగఁ జతురంతధరణి ✽ మండలభరమున్
మానుపుకొఱకుం గాదే, పూనెద నిది మొదలు దగిలి ✽ భూభర ముడుపన్.

ఆ. మగధనాథుఁ బోర ✽ మడియింపఁ బోలదు
మడియ కున్న వీఁడు ✽ మరలి మరలి
బలముఁ గూర్చుకొనుచుఁ ✽ బఱతెంచుఁ బఱ తేరఁ
ద్రుంపవచ్చు నేల ✽ దోసఁగు దొఱఁగ. 1536

వ. అని యిట్లు తలపోయుచున్నసమయంబున నభోభాగంబున నుండి మహాప్రభాసమేతంబులును సపరిచ్ఛదసూతంబులును ననేకబాణబాణాసనచక్రాదివివిధాయుధోపేతంబులు నయినరథంబులు రెండు మనోరథంబులు పల్లవింప దైవయోగంబునఁ జేర వచ్చినం జూచి హరి సంకర్షణున కిట్లనియె. 1537

శా. కంటే రామ రథంబు లాయుధములున్ ✽ గాఢప్రకాశంబు లై
మింటన్ వచ్చెను వీనిఁ గైకొని సురల్ ✽ మెచ్చన్ నృపశ్రేణులన్
బంటింపం బని లేదు చంపుము ధరా ✽ భారంబు వారింపు మీ
వెంటన్ నీయవతారమున్ సఫల మౌ ✽ వేవేగ లెమ్మాజికిన్. 1538

వ. అని పలికె. 1539

క. ఖరు లై దృఢకవచధను,శ్శరు లై యధిగతరథాను ✽ చరు లై మదవ
త్కరు లై ఘనహరు లై బల,హరు లయ్యెడ నాజి కేఁగి ✽ రతిభీకరు లై. 1540

వ. ఇట్లు సమరసన్నాహంబునం బురంబు వెడలి. 1541

ఉ. అన్యులు తల్లడిల్ల దను ✽ జాంతకుఁ డొత్తె గభీరఘోషకా

1. చాపమయూరశింజినీ.

తిన్యమహాప్రభావవిక ‡ టీకృతపద్మభవాండజంతుచై
తన్యముధన్యముం దివిజ ‡ తాపసమాన్యముఁ బ్రీతభక్తరా
జన్యము భీతదుశ్చరిత ‡ శాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1542

క. సింధురభంజనపూరిత, బంధురతరశంఖనినద ‡ భారమున జరా
సంధునికిం గలసైన్యము, లంధము లై సంచలించె ‡ నాహవభూమిన్. 1543

వ. అయ్యవసరంబున మాగధుండు మాధవున కిట్లనియె. 1544

సీ. అదలించి రొప్పంగ ‡ నాలమందలు గావు, గంధగజేంద్రసం ‡ ఘములు గాని
పరికించి వినఁగనం ‡ భారవంబులు గావు, వాజీంద్రహేషార ‡ వములు గాని
పదహాతిఁ గూల్పంగఁ ‡ [1]బాఁతబం డ్లివి గావు, నగసమానస్యందన‡నములు గాని
ప్రియము లాడంగ నా ‡ భీరలోకము గాదు, కాలాభవైరి వ ‡ ర్గంబు గాని

తే. యార్ప వనవహ్ని గాదు బా ‡ ణాగ్ని గాని
మురియ బృందావనము గాదు ‡ మొనలు గాని
యమున గాదు నటింప ఘో ‡ రాజి గాని
పోరు నీ కేల గోపాల ‡ పొమ్ము పొమ్ము. 1545

మ. తరుణిం జంపుటయో బకుఁ గెడపుటో ‡ ధాత్రీజముల్ గూల్చుటో
ఖరముం ద్రుంచుటయో ఫణిం బఱపుటో ‡ గాలిన్ నిబంధించుటో
గిరి హస్తంబునఁ దాల్చుటో లయమహా ‡ గ్నిస్ఫారదుర్వారదు
ర్భరబాణాహతి నెట్లు నిల్చెదవు స ‡ ప్రాణుండవై గోపకా. 1546

వ. అదియునుం గాక. 1547

సీ. గోపికావల్లకీ ‡ ఘోషణంబులు గావు, శింజినీరవములు ‡ చెవుడుపఱుచు
వల్లవీకరముక్త ‡ వారిధారలు గావు, శరవృష్టిధారలు ‡ చక్కు సేయు
ఘోషాంగనాపాంగ ‡ కుటిలాహతులు గావు, నిశితాసినిహతులు ‡ నిగ్రహించు
నాభీరకామినీ ‡ హస్తాబ్జములు గావు, ముష్టిఘాతంబులు ‡ మురువు డించు

తే. నల్లవ్రేపల్లె గాదు ఘో ‡ రావనీశ,మకరసంఘాతసంపూర్ణ ‡ మగధరాజ
వాహినీసాగరం బిది వనజనేత్ర, నెఱసి నిను దీవికై వడి ‡ నేఁడు ముంచు.

వ. అనిన శ్రీహరి యిట్లనియె. 1549

ఉ. పంతము లేల తొల్లి జన ‡ పాలురఁ బోరుల గెల్చినాఁడ వం
త్రంతియ చాలదే బిరుదు ‡ లాడుట బంటుతనంబుతోవయే
యింతటఁ దీఱెనే మగధ ‡ యేటికిఁ బేలెదు నీవ యేల క
ల్పాంతమహోగ్రపావకుని ‡ నైన హరింతు వరింతు సంపదన్. 1550

క. గోపాలుఁడ వని పలికితి, భూపాలక దీన నేమి పోరాడంగా
గోపాలమహీపాల,వ్యాపారాంతరము దెలియ ‡ వచ్చుం బిదపన్. 1551

---

1. 'బాటబండ్లును' వ్రా. ప్ర.

వ. అనిన రోషబంధురుం డై జరాసంధుం డి ట్లనియె. 1552

ఉ. బాలుఁడ వీవు కృష్ణ జల ‡ భద్రునిఁ బంపు రణంబు సేయఁగో
పాలకబాలుతోడ జన ‡ పాలశిఖామణి యైనమాగధుం
డాలము సేసె నంచు జను ‡ లాడెడిమాటకు సిగ్గు పుట్టెడిం
జాలుఁ దొలంగు దివ్యశర ‡ జాలుర మమ్ము జయింపవచ్చునే. 1553

వ. అనిన నగధరుం డి ట్లనియె. 1554

క. పొగడుకొనుదురే శూరులు, మగఁటిమిఁ జూపుదురు గాక ‡ మాగధ నీకుఁ
మగతనము గలిగెనేనియుఁ, దగు మెఱయు వికత్థనములు ‡ దగ వీపోరన్. 1555

వ. అనిన రోషించి. 1556

చ. పవనుఁడు మేఘరేణువుల ‡ భానుకృశానులఁ గప్పునట్లు వడిన్
వివిధబలౌఘముం బనిచి ‡ వేగమ మాగధుఁ డావరించె భూ
మ్యవనచరిష్ణులన్ [1]గుణిమ ‡ తావనినాథనిరాకరిష్ణులన్
దివిషదలంకరిష్ణుల న ‡ తిస్థిరజిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1557

మ. హయహేషల్ గజబృంహితంబులు రథాం ‡ గారావముల్ శింజినీ
చయటంకారములున్ [2]వివర్ధితగదా ‡ చక్రాస్త్రనాదంబులున్
జయశబ్దంబులు భేరిభాంకృతులు ని ‡ స్సాణాదిఘోషంబులున్
భయదప్రక్రియ నొక్కటై సెగసెన్ ‡ బ్రహ్మాండభేదంబుగన్. 1558

వ. మఱియు నయ్యెడ మాగధమాధవవాహినులు రెండు నొండొంటిం దాఁకి రౌద్రంబున సంవర్తసమయసముద్రంబులభంగి నింగికిం బొంగి చెలంగి చలంబునం దలపడి పోరునెడ మసరు కవిసి మహారణ్యంబులు వెలువడి మాతొక్కనుమద గజంబులమాడ్కిని మహోత్కంఠంబు లగుకంఠీరవంబుల తెఱంగున దుర్లభంబు లగుశరభంబులచాడ్పునం బ్రచండంబు లగుగండభేరుండంబులగమనికం దమతమమొనలకుం దలకడచి వీరరసంబు వివిధరూపంబు లైనవిధంబునం బదుగురు నూర్వురు వేవురు గము లై కులకుధరగుహాంతరాళంబులు నిండ సింహనాదంబు లొనర్చుచు నార్చుచు నట్టహాసంబులు సేయుచు నరివీరుల రోయుచుఁ బటహకాహళభేరిశంఖశబ్దంబులకు నుబ్బుచు గర్వంబునం బ్రబ్బుచు గదల వ్రేయుచుఁ గాండంబుల నేయుచు ముద్గరంబుల నొత్తుచు ముసలంబుల మొత్తుచు గుంతంబుల గ్రుచ్చి యెత్తుచుఁ గరవాలంబులం ద్రెంచుచుఁ జక్రంబులం ద్రుంచుచు శస్త్రంబులం దఱుగుచుఁ జిత్రంబుగఁ దిరుగుచుఁ బరిఘంబులం ద్రిప్పికొట్టుచుఁ బ్రాసంబులం బెట్టుచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు సురియలఁ గ్రుమ్ముచు బహుభంగులఁబరాక్రమించువీరభటులును నిబిడనిరంధ్రనేమినిర్ఘోషంబుల నాకాశంబు నిరవకాశంబుగ ననర్గళచక్రమార్గంబులం బదుపదాతులు చదియ నరదంబులు

1. 'విమతమానవనాథ' వ్రా. ప్ర. 2. వివర్జితగదా.

దోలి వివిధాయుధప్రయోగంబుల నైరుల వ్రచ్చి చిందఱవందఱ లాడురథికులును రథికశరపరంపరలఁ గంపింపక మహామోఘమేఘధారలకుఁ జలింపనిధరణీధరంబుల చాడ్పున రథంబులకుం గవిసి కల్పాంతకాలదండిదండ ప్రచండంబులగుశుండాదం డంబులు సాఁచిపూఁచికడనొగ లొడిసి తిగిచికుదిచి విఱిచి కూబరములు నుఱు ములుగ జఱజఱం ద్రిప్పి వైచియు భటులఁ జటులగతిం బంతుల క్రియ నెగుర వైచి దంతంబుల గ్రుచ్చియు ఘోటకంబుల వ్రచ్చియు విచ్చలవిడిం దిరుగుకరు లును వజ్రవజ్రధారలకుం దప్పి [1]కకుప్పులకు నెగయుతెక్కలు గలగిరులసిరులం బెక్కురలతోడ హేషారవభీషణంబు లై మనోజవంబు లగుతురంగంబులం బఱపి తురంగపదపాంసుపటలప్రభూతబహుళాంధకారంబులు గరకలితకఠోరఖడ్గమరీచి జాలంబుల నివారించుచు నానాప్రకారంబులం బ్రతివ్యూహంబులం జించి చెం డాడురాహుత్తులుం గలిగి సంగ్రామంబు భీమం బయ్యె నందు. 1559

క. చెడురథములుఁ దెగుహారులును, బడుకరులును మడియుభటులుఁ బఱచురుధిరముల్
మడియుతల లొఱగుతనువులు, పొడియగుతొడవులును మధురిపునిదెసఁ గలిగెన్.

క. భీతం బై హతసుభట, వ్రాతం బై భగ్నతురగ వారణరథసం
ఘాతం బై విజయశ్రీ, వీతం బై యసుబలంబు విఱిగె నరేంద్రా. 1561

శా. యోధాగ్రేసరుఁ డీహలాయుధుఁడు లోకోత్కృష్టబాహాబల
శ్రీధౌరేయుఁడు కృష్ణుఁ డిట్టిఘనులన్ జిత్రంబు నేఁ డిట్లు సం
రోధించెన్ బలముం దెరల్చె మగధేంద్రుం డంచు నీక్షించుచున్
సౌధాగ్రంబులఁ బౌరకాంతలు మహాసంతప్త లై రెంతయున్. 1562

వ. ఇట్లు తన మొనలు విఱిగిపాఱినం గనుంగొని సమరసంరంభంబున హరివిశ్వంభరాభరణవేదండశుండాభంబు లగుబాహుదండంబులు పెంచి విజృంభించి బ్రహ్మాండకుహర (కుంభ) పరిస్ఫోటనం బగుపాంచజన్యనినదంబు నిబిడనిర్ఘాతశబ్దంబు గా నుదంచితపింఛదామంబు సంక్రందనచాపంబు గాఁ బ్రశస్తహస్తలాఘవంబున శరాకర్షణసంధానమోక్షణంబు లేర్పడక నిర్వక్రచక్రాకారంబుతోడమార్తాండమండల ప్రభాప్రచండం బగుశార్ఙ్గకోదండంబు క్రొమ్మెఱుంగుగా దిగ్గజేంద్రకర్ణభీషణంబు లగుగుణఘోషణంబులు ఘుమఘుమారావదుస్సహంబు లయినగర్జనంబులుగా రథతురంగమరింఖాసముద్ధూతపరాగపటలపరంపరాసంపాదితపుంజీభూతం బగుపెంజీఁకటి యిరులుగా నసమసమరసన్నాహచాతురీవిశేషంబులకుం జొక్కి నిక్కి కరంబు లెత్తి నర్తనంబులం బ్రవర్తించు[2]నారదహస్తవిన్యాసంబులు లీలాతాండవమండితమహోత్కంఠంబు లగునీలకంఠంబులు గా సుందరస్యందననేమిసర్ఘోషభీతు లయి కుంభికుంభంబులపై వ్రాలువీరులు మత్తమయూరకేకారవ

1. యుప్పరంబుల కెగయు - యుప్పర కెగయు. 2. నారదాదులు లీలా.

చకితు లై యువతికుచకుంభములమీఁద వ్రాలెడుకాముకులుగా నానానరేంద్ర
రక్తపిపాసాపరవశంబు లై వాచఱచు చున్నభూతవ్రాతంబులు వర్షవర్షేతినిస్వ
నంబు లొసంగుచాతకంబులుగా నభంగసంగరప్రేరకుం డగుహలాయుధుండు
వృష్టికారణంబగుమందసమీరణంబుగా ననల్పకల్పాంతకాలనీలవలాహకంబుభా
తిం (బరఁగుమేనిచాయతోడం దోయజనాభుం) డరాతిచతురంగదేహక్షేత్రం
బులం బుంఖానుపుంఖంబులుగ నసంఖ్యాతబహువిధదివ్యబాణవర్షంబులు గురియు
నెడ శస్త్రాస్త్రపరంపరాసంఘట్టనజనితంబు లగుమిడుఁగుఱులు వర్షాకాలవిహిత
విద్యోతమానఖద్యోతంబులును విశిఖవికీర్ణ (వీర) కోటీరఘటితపద్మరాగశకలంబు
లింద్రగోపంబులును మహితమార్గణవిదళితమత్తమాతంగకుంభమౌక్తికంబులు
వడగండ్లును జటులార్ధచంద్రశరచ్ఛిన్నచరణంబు లయి కృష్ణ కృష్ణ నిలు నిలు
మని పలుకుచుం గూలెడుమేనులు కృషీవలకరపరశుధారావిదళితమూలవిశాల
సాలంబులును భాసురభల్లభగ్నంబు లయినవదనగహ్వరంబులవలన డుల్లెడుదంత
పుంజంబులు మాలతీకుసుమమంజరులును నవ్యనారాచభిన్నదేహంబు లయి దిగ్గ
నఁ గ్రొగ్గండ్లవలన వెడలురక్తస్యందసందోహంబులతో సంచరింపక ప్రాణం
బులు విడుశుండాలంబులు సెలయేఱులతోడికొండలును గఠోరకాండఖండితంబు
లయినభుజాదండంబులతోడఁ గలసిపడినవజ్రమయకంఠికాభరణంబులుభోగిభోగ
సమేతకేతకీసుమంబులును బ్రళయార్ణవకల్లోలశబ్దసన్నిభంబు లయినభేరీరవంబు
లు భీకరభేకనికరారవంబులును దారుణేషువిలూనవాహవారణమనుజమస్తి
ష్కంబు రొంపియునై సొంపు మెఱయ నాభీలకీలాలప్రవాహంబులు ప్రవహించె
నందు భుజంబులు భుజంగంబులును గపాలంబులు కమఠంబులును శిరోజంబులు
శైవాలంబులును గరంబులు మీనంబులును హయంబులు నక్రంబులును గజం
బులు దీవులును ధవళచ్ఛత్రంబులు నురువులును జామరంబులు కలహంసంబు
లును భూషణరత్నరేణురాసులు పులినంబులు నై యొప్పె నప్పుడు. 1563

లయవిభాతి. హాసితహరినీలనిభ § వసనము విశాలకటి
§ నసమనయనాద్రిపరి § లసిత మగుమేఘో
ల్లసనము వహింపఁ గర § కిసలయము హేమమణి
§ విసరవలయద్యుతులు § దెసలతుదలం దుం
పెసలు గునియంగ సర § భసమున బలుండు దర
§ హాసితము ముఖాబ్జమున § నెసఁగ ఘనకాలా
యసమయమహోగ్రతర § ముసలము వడిఁ విసరి
§ కసిమసఁగి శత్రువుల § నసువులకుఁ బాపెన్. 1564

లయవిభాతి. ప్రలయసమయాంతకుని § చెలువునఁ గటాక్షముల

నలఘుచటులాగ్నికణములు చెదరఁ గోలా
హలముగ సువర్ణమణివలయనిచయోజ్జ్వలిత
హలము వడిఁ జాఁచి శిరములు నురములు ని
ర్దలితములుగఁ శకలములుగ నొనరింపఁ గని
బెలుకుఱి జరాసుతుని బలము రణవీథిం
జలితదనుజావలికి బలికి భయభీతసుర
ఫలికిఁ ద్రిజగచ్ఛలికి హలికిఁ దలఁకించెన్. 1565

శా. రోషోద్రేకకళాభయంకరమహారూపంబుతో నొక్కచే
నీషాదండము సాఁచి లాంగలము భూమీశోత్తమగ్రీవలన్
భూషల్ రాలఁ దగిల్చి రాఁదిగిచి సంపూర్ణోద్ధతిన్ రోఁకటన్
వేమంబుల్ సెడ మొత్తె రాముఁడు రణోర్విన్ నెత్తురుల్ జొత్తిలన్. 1566

క. హలిహలహృతకరికుంభ,స్థలముక్తాఫలము లోలిఁ దనరెఁ గృషికలాం
గలమార్గకీర్ణబీజా,వలికైవడి నద్భుతాహవక్షేత్రమునన్. 1567

క. తఱిమి హలి హలము విసరుచు
నెఱిఁ గదిసిన బెగడి విమతనికరము లెడలై
వెఱఁగుపడు నొదుఁగు నడఁగును
మఱుపడుఁ జెడు మడియుఁ బొరలు మరలుం దెరలున్. 1568

క. హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పు నాకృతిఁ గడిమిన్
హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పె నతిభీకరుఁడై. 1569

సీ. పదుగు రేగురు దీర్ఘబాణముల్ గాఁడిన, గుదులు గ్రుచ్చినభంగిఁ గూలువారుఁ
దలలు ద్రెవ్విన మున్ను దారు వీక్షించిన, వారల నొప్పించి వ్రాలువారుఁ
బదములు దెగి పడ్డ బాహులఁ బోరి ని,ర్మూలితబాహులై మ్రొగ్గువారు
క్షతముల రుధిరంబు జల్లింప నిర్ఝర,యుతశైలములభంగి నుండువారు
ఆ. భ్రాతృపుత్త్రమిత్త్రబంధువుల్ వీఁగినఁ నడ్డ మరుగుదెంచి యడఁగువారు
వాహనములు దెగిన వడి నన్యవాహనా,ధిష్ఠు లగుచు నెదిరి త్రెళ్లువారు.

వ. మఱియును. 1571

శా. ఈకాయంబులఁ బాసినంతటనె మాకెగ్గేమి జేతృత్వమున్
నీకుం జెల్లదు కృష్ణ నిర్జరులమై నిన్నొర్తు మామీఁదటన్
వైకుంఠంబున నంచుఁ బల్కు క్రియ దుర్వారాస్త్రభిన్నాంగులై
యాకంపింపక కొంద ఱాడుదురు గర్వాలాపముల్ కృష్ణునిన్. 1572

వ. ఇవ్విధంబున. 1573

క. జగతీశ యేమి చెప్పుదు, నగణితలయవార్ధిభయదమై మూఁగినయ
మ్మగధేంద్రుబలము నెల్లను, దెగఁజూచిరి హరియు హలియుఁ దీవ్రక్రీడన్

క. భువనభవస్థితివిలయము, లవలీలం జేయుహరికి నరినాశన మెం
తవిషయ మైన మనుజుఁడై, భవ మొందుటఁజేసి పొగడఁ బడియెం గృతులన్.

వ. ఆ సమయంబున. 1576

శా. అంహఃకర్ములు దల్లడిల్ల భయదా హంకారుఁడై సీరి దో
రంహం బొప్ప హలాహతిన్ రథధనూ రథ్యంబులం గూల్చి త
త్సంహారస్పృహఁ జొచ్చి పట్టెను జరా సంధున్ మదాంధున్ మహా
సింహంబుం బ్రతిసింహముఖ్యము బల శ్రీఁ బట్టునే ర్పేర్పడన్. 1577

వ. ఇట్లు పట్టుకొని. 1578

ఉ. కుంఠితు లై పరుల్ బెగడ ఘోరబలుండు బలుండు వాని సో
ల్లుంఠము లాడుచున్ దిగిచి లోకభయంకర మైనముష్టిచేఁ
గంఠగతాసుఁ జేసి తమ కంబున మొత్తఁగ భూభరక్షయో
త్కంఠుఁడు చక్రి మీఁ దెఱిఁగి కార్యము గల్దని మాన్పి యి ట్లనున్. 1579

శా. దుఃఖింపం బని లేదు పొమ్ము బలసం దోహంబులం దెమ్ము చే
తఃఖేదం బెడలంగ రమ్ము రిపులం దండింపు కాదేని భూ
స్వఃఖేలజ్జన మెల్ల మెచ్చ నృప నీ శౌర్యోన్నతుల్ చూపి మే
దఃఖండంబులు భూతముల్ దినఁ దను త్యాగంబు సేయం దగున్. 1580

వ. అని నగుచు విడిపించిన విడివడి చిడిముడికి నగ్గలం బయినసిగ్గున మ్రగ్గి నెమ్మొగంబు సూపక కోపకపటభావంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ దపంబు చేసియైన వీరలం జయించెద నని పలాయితు లైనరాజులం గూడికొనుచు జరాసంధుండు తిరిగి చనియె సురలు కుసుమవర్షంబులు గురియ హలియు హరియును మథురానగరజనవందిమాగధజేగీయమానులై వీణావేణుమృదంగ శంఖదుందుభినినదంబు లాకర్ణించుచు మృగమదజలసిక్త విమలవీథికాశతంబును వివిధవిచిత్రకేతనాద్యలంకృతంబును సువర్ణమణిమయజయస్తంభనిబద్ధతోరణసంయుతంబును వేదనాదనినాదితంబును సంతుష్టజనసంకులగోపురంబు నైనపురంబుఁ బ్రవేశించి రందు.

ఉ. వెల్లువ లైనవైరినృప వీరుల నెల్ల జయించి వీటికిన్
బల్లిదు లైనకృష్ణబల భద్రులు వచ్చుచు నున్నవారు రం
డుల్లము లారఁ జూత మని యున్నతసౌధము లెక్కి వారిపైఁ
బల్లవపుష్పలాజములు పౌరపురంధ్రులు చల్లి రెల్లెడన్. 1582

వ. ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి యుద్ధప్రకారం బెల్ల నుగ్రసేనున కెఱింగించి కృష్ణుం డిచ్ఛావిహారంబుల నుండె మఱియు మహామత్సరంబున సమ్మాగధుండు మహీమండలంబునం గలదుష్టమహీపతుల నెల్లం గూడికొని సప్తదశవారంబులు సప్తదశాక్షౌహిణీబలసమేతుండై మథురానగరంబుపై విడిసి మాధవభుజాప్రాకారరక్షితు లగుయాదవులతోడ నాలంబు సేసి నిర్మూలితబలుం డై పోయి క్రమ్మఱ

నష్టాదశయుద్ధంబునకు వచ్చు నెడం గలహవిద్యావిశారదుండగు నారదుండు గాల
యవనుకడకుం జని యి ట్లనియె. 1583

మ. యవనా నీవు సమస్తభూపతుల బా ♦ హాఖర్వగర్వోన్నతిం
బవనుం డభ్రములన్ హరించుపగిదిన్ ♦ భంజించియు న్నేల యా
దవులన్ గెల్వవు వారలన్ మఱచియో ♦ దర్పంబు లే కుండియో
యవివేకస్థితి నొందియో వెఱచియో ♦ దైన్యంబునం జెందియో. 1584

క. యాదవులలోన నొక్కఁడు, మేదినిపై సత్త్వరేఖ ♦ మెఱసి జరాసం
ధాదులఁ దూలం దోలెను, గాదృశుఁ డిల లేఁడు వినవె ♦ తత్కర్మంబుల్. 1585

వ. అనిన విని కాలయవనుం డి ట్లనియె. 1586

శా. ఏమీ నారద నీవు చెప్పిననరుం ♦ డేరూపువాఁ డెంతవాఁ
డేమేరన్ విహరించు నెవ్వఁడు సఖుం ♦ డెం దుండు నేపాటిదో
స్సామర్థ్యంబునఁ గయ్యముల్ సలుపు న ♦ స్మద్బాహుశౌర్యంబు సం
గ్రామక్షోణి భరించి నిల్వఁ గలఁడే ♦ గర్వాఢ్యుఁడే చెప్పుమా. 1587

వ. అనిన విని దేవముని యి ట్లనియె. 1588

సీ. నీలజీమూతస ♦ న్నిభశరీరమువాఁడు, తామరసాభనే ♦ త్రములవాఁడు
పూర్ణేందుబింబంబుఁ ♦ బోలెడిమోమువాఁ, [1]డున్నతదీర్ఘబా ♦ హువులవాఁడు
శ్రీవత్సలాంఛనాం ♦ చితమహోరమువాఁడు, కౌస్తుభమణిపద ♦ కంబువాఁడు
శ్రీకరపీతకౌ ♦ శేయచేలమువాఁడు, మకరకుండలదీప్తి ♦ మలయువాఁడు

తే. రాజ యింతింతవాఁ డన ♦ రానివాఁడు, మెఱసి దిక్కుల నెల్లను ♦ మెఱయువాఁడు
తెలిసి యేవేళలం డైనఁ ♦ దిరుగువాఁడు, పట్ట నేర్చినఁగాని లోఁ ♦ బడనివాఁడు.

వ. అని మఱియు నితరలక్షణంబులుం జెప్పిన విని సరకుసేయక. 1590

ఉ. యాదవుఁ డెంతవాఁడు ప్రళ ♦ యాంతకుఁ డైన నెదిర్చి నేనియుం
గా దనఁ బోర మత్కలహ ♦ కర్కశబాహుధనుర్విముక్తనా
నాదృఢహేమపుంఖకఠి ♦ నజ్వలదస్త్రపరంపరాసము
త్పాదితవహ్నికీలముల ♦ భస్మము సేసెదఁ దాపసోత్తమా. 1591

వ. అని పలికి కాలయవనుండు మూఁడుకోట్లమ్లేచ్ఛవీరులం గూడుకొని శీఘ్రగమ
నంబున దాడివెడలి మథురాపురంబుమీఁద విడిసినం జూచి బలభద్రసహితుండై
కృష్ణుం డి ట్లని వితర్కించె. 1592

సీ. యవనుండు పుర మెల్ల ♦ నావరించెను నేఁటి, యెల్లింటిలోపల ♦ సీనఁడుమను
మాగధుండునువచ్చి ♦ మనమీఁద విడియును, యవనమాగధులు మ ♦ హాప్రబలులు
పురిరెండువంకలఁ ♦ బోరుదు రట్టిచో, నోపినభంగి నొ ♦ క్కొక్కచోట
మనము యుద్ధముసేయ ♦ మఱియొక్కఁ డెడసొచ్చి, బంధుల నందఱఁ ♦ బట్టిచంపు

1. డున్నతఘనభుజ ♦ యుగమువాఁడు.

తే. నొండెఁ గొనిపోయి చెఱఁ బెట్టు § నుగ్రకర్ముఁ
డైనమాగధుఁ డది గాన § యరివరులకు
విడియఁ బోరాడఁగా రాని § విషమభూమి
నొక్కదుర్గంబు సేసి యం § దునుప వలయు. 1593

వ. అని వితర్కించి సముద్రు నడిగి సముద్రమధ్యంబునఁ బండ్రెండు యోజనంబుల నిడుపు నంతియ వెడల్పుం గలదుర్గప్రదేశంబు సంపాదించి తన్మధ్యంబునం గృష్ణుండు సర్వాశ్చర్యకరంబుగ నొక్కనగరంబు నిర్మింపు మని విశ్వకర్మం బంచిన.

ఆ. వరుణుపురముకంటె § వాసవుపురికంటె, ధనదువీటికంటె § దండధరుని
నగరికంటె బ్రహ్మ § నగరంబుకంటెఁ బ్ర,స్ఫుటము గాఁగ నొక్క § పురముఁ జేసె.

వ. అందు. 159

క. ఆకసముతోడిచూ లనఁ, బ్రాకారము పొడవు గలదు § పాతాళమహా
లోకముకంటెను లోఁ, తెం, తో కల దాపరిఖ యెఱుఁగ § ద్వారక దాకరికిన్.

క. కోటయు మిన్నును దమలోఁ, బాటికి జగడింప నడ్డ § పడి నిల్చినవా
చాటులరుచిఁ దారకములు, కూటువలై కోటతుదలఁ § గొమరారుఁ బురిన్.

శా. సాధుద్వారకవాటకుడ్యవలభి § స్తంభార్గళాగేహళీ
వీథీవేదిగవాక్షచత్వరసభా § వేశ్మప్రఘాణప్రపా
సౌధాట్టాలకసాలహర్మ్యవిశిఖా § సోపానసంస్థానముల్
శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పఁ గాంచనమణి § స్నిగ్ధంబులై యప్పురిన్. 1599

క. కూడి గ్రహంబులు దిరుగఁగ, మేడలతుదినిలువులందు § మెలఁగెడిబాలల్
క్రీడింపరు పురుషులతో, వ్రీడం దద్వేళలందు § వినుమా వీటన్. 1600

ఉ. ఆయతవజ్రనీలమణి § హాటకనిర్మితహర్మ్యసౌధవా
తాయనరంధ్రనిర్గతసి § తాభ్రమహాగరుధూపధూమముల్
తోయదపంక్తులో యనుచుఁ § దుంగమహీరుహరమ్యశాఖలం
జేయుచు నుండఁ దాండవవి § శేషము లప్పురిఁ గేకిసంఘముల్. 1601

ఆ. సరస నడచు చుండి § సౌధాగ్రహేమకుం, భములలోన నినుఁడు § ప్రతిఫలింప
నేర్పరింపలేక § యినులు పెక్కండ్రంచుఁ, బ్రజలు చూచి చోద్య § పడుదు రందు.

ఉ. శ్రీరమణీయగంధములఁ § జెన్ను వహించుఁ బురీవనంబులం
గోరకజాలకస్తబక § కుట్మలపుష్పమరందపూరవి
స్ఫారలతాప్రకాండవిట § పచ్ఛదపల్లవవల్లరీశిఖా
సారపరాగమూలఫల § సంభృతవృక్షలతావిశేషముల్. 1603

క. శ్రీకరములు జనహృదయవ, శీకరములు మందపవన § శీర్ణమహాంభ
శ్శీకరములు హంసవిహం, గాకరములు నగరికువల § యాబ్జాకరముల్. 1604

క. నవకుసుమామోదభరా, జవనము రతిఖిన్నదేహ § జస్వేదాంభో

లవనము సమధిగతవనము, పవనము విహరించుఁ బౌర ✽ భవనములందున్. 1605

క. బ్రహ్మత్వము లఘు వగు నని, బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి ✽ పట్టఁడు గా కా
బ్రహ్మాదికళలఁ దత్పురి, బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మఁ జిక్కు ✽ పఱుపరె చర్చన్. 1606

క. నగరీభూసురకృతలస, దగణితమఖధూమపిహిత ✽ మై కాక మహా
గగనము నీలం బగునే, మిగులఁగ బెడఁ గగునె గ్రహస ✽ మృద్ధం బయ్యున్.

క. తిరుగరు పలు కర్థులకును ✽ సురుఁగరు ధన మిత్తు రితర ✽ సుదతీమణులన్
మరగరు రణమునఁ బిఱిఁదికి, నరుగరు రాజన్యతనయు ✽ లానగరమునన్. 1608

క. రత్నాకర మై జలనిధి, రత్నము లీ నేర దేటి ✽ రత్నాకరమో
రత్నములఁ గొనుదు రిత్తురు, రత్నాకరజయులు వైశ్య ✽ రత్నములుపురిన్. 1609

క. తుంగంబులు కరహతగిరి, శృంగంబులు దానజలవ ✽ శీకృతభృంగీ
భృంగంబులు పటుశైలస, మాంగంబులు నగరిమత్త ✽ మాతంగంబుల్. 1610

క. ప్రియములు జితపవనమనో
రయములు కృతజయము లధిక ✽ రమణీయగుణా
న్వయములు నతిశయములు ని
ర్భయములు హతరిపుచయములు ✽ పట్టణహయముల్. 1611

క. పులులపగిదిఁ గంఠీరవ, ములక్రియ శలభములమాడ్కి ✽ ముదితమదేభం
బులతెఱఁగున నానావిధ, కలహామహోద్భటులు భటులు ✽ గల రాపీటన్.

క. ఆ వీట నుండువారికి, భావింపఁగ లేవు క్షుత్పి ✽ పాసాములు త
ద్గోవిందకృపావశమున, దేవప్రతిమాను లగుచు ✽ దీపింతు రిలన్. 1613

సీ. ఆసక్తి కృష్ణము ✽ ఖావలోకనమంద, హరిపాదసేవన ✽ మంద చింత
వెఱపు నారాయణ ✽ విముఖకార్యములంద, పారవశ్యము విష్ణు ✽ భక్తియంద
బాష్పనిర్గతి చక్రి ✽ పద్యసంస్తుతులంద, పక్షపాతము శార్ఙ్గి ✽ భక్తులంద
లేమి గోవిందాన్య ✽ లీలాచరణమంద, శ్రమము గోవిందపూ ✽ జనములంద

తే. బంధ మచ్యుతేతరదుష్ట ✽ పథములంద, జ్వరము మాధవవిరహితక్ష ✽ణములంద
మత్సరము లీశకైంకర్య ✽ మతములంద, నరవరోత్తమ వినుము తన్నాగరులకు.

వ. మఱియు నప్పురవరంబున హరికిం బారిజాతమహీజంబును సుధర్మ యనియెడి దేవసభయును దేవేంద్రుం డిచ్చె కర్ణైకదేశంబుల నలుపు గలిగి మనోజవంబులును శుక్లారుణవర్ణంబులు నైనతురంగముల వరుణుం డొసంగె మత్స్య కూర్మ పద్మ మహాపద్మ శంఖ ముకుంద కచ్ఛప నీలంబు లనునెనిమిదినిధులఁ గుబేరుండు సమర్పించె నిజాధికారసిద్ధికొఱకుఁ దక్కినలోకపాలకులును దొల్లి తమకు భగవత్కరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల సంభవించినసర్వసంపదల మరల (నతిభక్తితో) సమర్పించి రివ్విధంబున. 1615

క. దర్పించి చేసి పురము స, మర్పించెను విశ్వకర్మ ǂ మంగళగుణసం
తర్పితగహ్వారికిని గురు, దర్పితదుఃఖప్రవాహ ǂ తరికిన్ హరికిన్. 1616

వ. ఇట్లు విశ్వకర్మనిర్మితంబైనద్వారకానగరంబునకు నిజయోగప్రభావంబున మథు
రాపురజనుల నందఱం జేర్చి బలభద్రున కెఱింగించి తదనుమతంబున నందన
వనంబు నిర్గమించుపూర్వదిగ్గజంబు పెంపున మేరుగిరిగహ్వరంబు వెలువడుకంఠీ
రవంబు తెఱంగున హరిహయదిగంతరాళంబుననుదయించునంధకారపరిపంథి కైవ
డి మథురానగరంబు వెలువడి నిరాయుధుండై యెదురువచ్చుచున్నహరిం గని.

శ్రీకృష్ణుండు నిరాయుధుండై కాలయవనుఁడు వెంటనంటఁ బరుగెత్తుట.

మ. కరిసంఘంబులు లేవు రావు తురగౌ ǂ ఘంబుల్ రథవ్రాతముల్
పరిసర్పింపవు రారు శూరులు ధను ǂ ర్బాణాసిముఖ్యాయుధో
త్కరముం బట్టఁడు శక్రచాపయుతమే ǂ ఘస్ఫూర్తితో మాలికా
ధరుఁ డొక్కం డదె నిర్గమించె నగర ǂ ద్వారంబునం గంటిరే. 1618

శా. ఎన్నే నయ్యె దినంబు లీనగరిపై ǂ నేతెంచి పోరాటకుం
ము న్నెవ్వాండును రాఁడు వీఁ డొకఁడు ని ǂ ర్ముక్తాయుధుం డేగుదెం
చె న్నన్నోర్వఁగనో ప్రియోక్తులకునో ǂ శ్రీఁ గోరియో చూడుఁ డం
చు న్నాత్మీయజనంబుతోడ యవనే ǂ శుం డిట్లు తర్కింపఁగన్. 1619

క. విభు లగుబ్రహ్మప్రముఖుల, కభిముఖుఁడై నడవ కుండు ǂ నట్టిగుణాఢ్యుం
డిభరాజగమన మొప్పఁగ, నభిముఖుఁడై నడచెఁ గాల ǂ యవనున కధిపా. 1620

వ. ఆసమయంబున నయ్యాదవేంద్రు నేర్పడం జూచి. 1621

మ. వనజాతాక్షుఁడు సింహమధ్యుఁడు రమా ǂ వక్షుండు శ్రీవత్సలాం
ఛనుఁ డంభోధరదేహుఁ డిందుముఖుఁ డం ǂ చద్దీర్ఘబాహుండు స
ద్వనమాలాంగదహారకంకణసము ǂ ద్యత్కుండలుం డితఁ డా
ముని సూచించినవీరుఁ డౌ ననుచు న ǂ మ్మూఢుండు గాఢోద్ధతిన్. 1622

సీ. చటులవాలాభీల ǂ సైంహికేయునిభంగి, లాలితేతరజటా ǂ లతిక దూలఁ
బ్రళయావసరబృహ ǂ ద్భానుహేతిద్యుతిఁ, బరుషారుణశ్మశ్రు ǂ పటలి వ్రేలఁ
గాదంబినీచ్ఛన్న ǂ కాంచనగిరిభాతిఁ, గవచసంవృతదీర్ఘ ǂ కాయ మమర
వల్మీకసుప్తదు ǂ ర్వారాహికైవడిఁ, గోశంబులో వాలు ǂ కొమరు మిగుల

ఆ. నార్చి పేర్చి మించి ǂ యశ్వంబు గదలించి, కమలసంభవాది ǂ ఘనుల కైనఁ
బట్ట రానిప్రోడఁ ǂ బట్టెద నని జగ, దవనుఁ బట్టఁ గదిసె ǂ యవనుఁ డధిప.

క. ఇటు దన్నుఁ బట్ట వచ్చినఁ, బటుతరజవరేఖ మెఱసి ǂ పట్టువడక ది
క్తటము లదుర హరి వాఱెం, జటులగతిఁ వాఁడుఁ దోడఁ ǂ జనుదేరంగన్.

వ. అప్పుడు కాలయవనుం డిట్లనియె. 1625

మ. యదువంశోత్తమ పోకు పోకు రణ మీ ǂ సర్వంబు కంసాదులం

గదనక్షోణి జయించి తీవని సమి । త్కామంబునన్ వచ్చితిన్
విదితఖ్యాతులు వీటిఁబోవ నరికిన్ । వె న్నిచ్చి యిబ్భంగి నేఁ
గుదురే రాజులు రాజమాత్రుఁడవె వై । గుణ్యంబు వచ్చుం జుమీ. 1626

మ. బలిమిన్ మాధవ నేఁడు నిన్ను భువన । ప్రఖ్యాతిగాఁ బట్టుదున్
జలముల్ సొచ్చిన భూమి క్రిందఁ జనినన్ । శైలంబుపై నెక్కినన్
బలిదండన్ విలసించినన్ వికృతరూ । పంబుం బ్రవేశించినన్
జలధిం దాఁటిన నగ్రజన్మహాలికా । శ్వాటాకృతుల్ దాల్చినన్. 1627

వ. అదియునుం గాక. 1628

మ. శరముల్ దూఱవు మద్ధనుర్గుణలతా । శబ్దంబులో లేవు నా
హరిరింఖోద్ధతధూళి గప్ప దకటా । హాస్యుండ వై పాఱె దు
ర్వ్యరపై నేక్రియఁ బోరితో కదిసి మున్ । వాతాశితోఁ గేశితోఁ
గరితో మల్లురతో జరాతనయుతోఁ । గంసావనీనాథుతోన్. 1629

వ. అని పలుకుచుఁ గాలయవనుండు వెంట నరుగుదేర సరకుసేయక మందహాసంబు ముఖారవిందంబునకు సౌందర్యంబు నొసంగ వేగిరపడకు ర మ్ము ర మ్మనుచు హరియును. 1630

సీ. అదె యిదె లోఁబడె । నని పట్టవచ్చినఁ, గుప్పించి లంఘించుఁ । గొంతతడవు
పట్ట రా దీతని । పరు వగ్గలం బని, భావింపఁగా సమీ । పమున నిలుచు
నడరి పార్శ్వంబుల । కడ్డంబు వచ్చినఁ, గేడించి యిట్టట్టు । గికురువెట్టు
వల్మీకతరుసరో । వరము లడ్డం బైన, సవ్యాపసవ్యసం । చరతఁ జూపుఁ
తే. బల్లముల డాఁగు దిబ్బల । బయలుపడును, నీడలకుఁబోవు నిఱుముల । నిగిడి తాఱు
నన్నుఁబట్టిననీవుమా । నవుఁడవనుచు, యవనుఁడెగువంగ బహుజగ । దవనుఁడపుడు.

వ. మఱియును. 1632

సీ. సకలభూతవ్రాత । సంవాసుఁ డయ్యును, వనములు నగములు । వరుస దాఁటు
లోకోన్నతుండును । లోకచక్షుఁడు నయ్యు, మాటిమాటికి నిక్కి । మగిడిచూచుఁ
బక్షవిపక్షసం । బంధశూన్యుం డయ్యుఁ, దను విపక్షుఁడు వెంటఁ । దగులనిగుడు
విజయాపజయభావ । విరహితుం డయ్యుఁ దా, నపజయంబునఁ జెందె । నట్లతోఁచు
ఆ. నభయభయవిహీనుఁ । డయ్యు భీతునిమాడ్కిఁ, గానఁబడును సర్వ । కాలరూపుఁ
డయ్యుఁ గాలచకితుఁ । డైన కైవడి వన, మాలి పఱచు వెఱపు । మాలి యధిప.

వ. ఇవ్విధంబున. 1634

క. దారితశాత్రవభవను న, పారమహావేగవిజిత । పవనున్ యవనున్
దూరము గొని చని కృష్ణుఁడు, ఘోరం బగునొక్క శైల । గుహ వడిఁ జొచ్చెన్.

క. అదె లోఁబడె నిదె లోఁబడె, నదె యిదె పట్టెద నటంచు । నాశావశుఁ డై
యదుసింహునిపదపద్ధతి, వదలక గిరిగహ్వరంబు । వాఁడుం జొచ్చెన్. 1636

వ. ఇట్లు చొచ్చి మూఢహృదయంబునుంబోలెం దమఃపూర్ణంబయిన గుహాంతరాళంబున దీర్ఘతల్పనిద్రితుండై గుఱువాడుచున్నయొక్కమహాపురుషునిం గని శ్రీహరిగాఁ దలంచి. 1637

ఉ. ఆలము సేయ లేక పురుషాధమ దుర్గభకంటకద్రుమా
భీలమహాశిలాసహిత భీకరకుంజర ఖడ్గసింహశా
ర్దూలతరక్షుసంకలిత దుర్గపథంబునఁ బాఱు తెంచి యీ
శైలగుహన్ సనిద్రుక్రియఁ జాఁగి నటించినఁ బోవ నిత్తునే. 1638

క. ఎక్కడ నెవ్వారలకును, జిక్క వనుచు నారదుండు సెప్పెను నాకుం
జిక్కితి వెక్కడఁ బోయెదు, నిక్కముగా నిద్రవుత్తు నిన్నీ కొండన్. 1639

ఆ. అనుచు యవనుఁ డట్టహాసంబు గావించి, చటులకఠినకులిశసదృశమైన
పాద మెత్తి తన్నెఁ బాఱి తద్దేహంబు, నగగుహం బ్రతిస్వనంబు నిగుడ.

ఉ. తన్నిన లేచి నీల్గి కనుఁదమ్ములు మెల్లన విచ్చి లోపలన్
సన్నపుఁగిన్క వర్ధిల దిశల్ గని దృష్టిసమిద్ధవిగ్రహో
త్పన్నమహాగ్నికీలముల భస్మము సేసె నతండు సాయక
చ్ఛిన్నవిరోధికంఠవను శ్రీభవనున్ యవనున్ లఘుక్రియన్. 1641

వ. ఇట్లేకక్షణమాత్రంబున యవనుండు నీఱయ్యె ననిన విని రాజ ట్లనియె. 1642

ముచుకుందునిపూర్వకథాభివర్ణనము.

ఆ. ఎవ్వఁ డాతఁ డతని కెవ్వండు దండ్రి ఘో, రాద్రిగుహకు నేటి కతఁడు వచ్చి
నిద్రవోయె యవను నిటు గాల్ప నెట్లోపెఁ, దెలియఁ బలుకు నాకు ధీవరేణ్య.

వ. అనినం బరీక్షిన్నరేంద్రునకు నతికుతూహలంబుతో శుకయోగివర్యుం డిట్లనియె నిక్ష్వాకుకులసంభవుండు మాంధాతకొడుకు ముచుకుందుం డనురాజు రాక్షసభీతులైన వేల్పులం బెద్దకాలంబు సంరక్షించిన మెచ్చి వా రమరలోకరక్షకుం డైన యారాజకుమారునికడఁ జేరి వరంబు వేఁడు మనిన వారలం గనుంగొని మోక్షపదం బడిగిన వార లతని కి ట్లనిరి. 1644

మ. జగతిన్ నిర్గతకంటకం బయినరాజ్యంబున్ విసర్జించి శూ
రగణాగ్రేసర పెద్దకాలము మమున్ రక్షించి తీలోన నీ
మగువల్ మిత్రులు బంధులున్ సుతులు సంబంధుల్ భువిన్ లేరు కా
లగతిం జెందిరి కాల మెవ్వరికి దుర్లంఘ్యంబు దా నారయన్. 1645

క. కాలము ప్రబలులకును బలి, కాలాత్ముం డీశ్వరుం డగణ్యుఁడు జనులం
గాలవశులఁ గాఁ జేయును, గాలము గడవంగ లేరు ఘను లెవ్వారున్. 1646

క. వర మిచ్చెద మర్థింపుము, ధరణీశ్వర మోక్షపదవి దక్కను మే మె
వ్వరమును విభులము గా మీ,శ్వరుఁ డగుహరి దక్క మోక్షసంగతిఁ జేయన్.

వ. అని పలికిన దేవతలకు నమస్కరించి ముచుకుందుండు నిద్రంగోరి దేవదత్తనిద్రా

వశుం డై పర్వతగుహాంతరాళంబున శయనించి యుండె యవనుండు నీ తైన పిమ్మట హరి ముచుకుందునిముందఱ నిల్చిన. 1648

సీ. వనరుహలోచను § వైజయంతీదామ,శోభితు రాకేందు § సుందరాస్యు
మకరకుండలకాంతి § మహితగండస్థలుఁ, గౌస్తుభాలంకృతు § ఘనశరీరు
శ్రీవత్సలాంఛనాం § చితవక్షు మృగరాజ,మధ్యుఁ జతుర్బాహు § మందహాసుఁ
గాంచనసన్నిభ § కౌశేయవాసు గాం,భీర్యసౌందర్యశో § భితుఁ బ్రసన్ను

ఆ. సమ్మహాత్ముఁ జూచి § యాశ్చర్యమునఁ బొంది, తన్మనోజ్ఞదీప్తి § తనకుఁ జూడ
నలవి గాక చకితుఁ § డై యెట్టకేలకుఁ, బలికెఁ బ్రీతి నవని § పాలకుండు. 1649

మ. శశివో యింద్రుఁడవో విభావసుఁడవో § చండప్రభారాశివో
శశిచూడామణివో పితామహుఁడవో § చక్రాంకహస్తుండవో
దిశలుఁ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీ § తేజంబుఁ జూడంగ దు
ర్వాశ మై యెవ్వఁడ వేల వచ్చి తిచటఁ § వర్తించె దేకాకి వై. 1650

క. ఈయడవి విషమకంటక, భూయిష్ఠము ఘోరసత్త్వ § పుంజాలభ్యం
బో యయ్య యెట్లు వచ్చితి, నీయడుగులు కమలపత్ర § నిభములు సూడన్.

వ. మహాత్మా యేను నీశుశ్రూషణంబు సేయం గోరెద నీజన్మగోత్రంబు లే నెఱుంగ నర్హుండ నేని నెఱింగింపుము నే నిక్ష్వాకువంశసంభవుండ మాంధాతృనందనుండ ముచుకుందుం డనువాఁడ దేవహితార్థంబు చిరకాలజాగరశ్రాంతుండ నయి నిద్ర నొంది యింద్రియసంచారంబులు మఱచి. 1652

శా. ఏ నిద్రించుచు నుండ నొక్కమనుజుం § డేతెంచి దుష్కర్ముఁ డై
తా నీ డై చెడె నాత్మకిల్బిషమునఁ § దర్పోగ్రుఁ డై యంతటఁ
శ్రీనాథాకృతి వైననిన్నుఁ గని వీ § క్షింప న్నశక్తుండ నై
దీనత్వంబునఁ జెందితిఁ ననుఁ గృపా § దృష్టిఁ విలోకింపవే. 1653

వ. అనిన విని మేఘగంభీరభాషణంబుల హరి యి ట్లనియె. 1654

సీ. భూరజంబుల నైన § భూనాథ యెన్నంగఁ, జనుఁ గాని నాగుణ § జన్మకర్మ
నామంబు లెల్ల నె § న్నంగ నెవ్వరుఁ జాల, రది యేల నాకును § నలవి గాదు
నేలకు వ్రేఁ గైన§నిఖిలరాక్షసులను, నిర్జించి ధర్మంబు § నిలువఁ బెట్ట
బ్రహ్మచే మున్ను నేఁ § బ్రార్థింపఁబడి వసు,దేవునింటను వాసు§దేవుఁ డనఁగఁ

ఆ. గరుణ నవతరించి § కంసాఖ్యతో నున్న, కాలనేమిఁ జంపి § ఖలుల మఱియుఁ
ద్రుంచుచున్నవాఁడఁ § దొడరినీచూడ్కి నీ, తైనవాఁడు కాల§యవనుఁ డనఘ.

వ. వినుము తొల్లియు నీవు నన్ను సేవించినకతంబున ని న్ననుగ్రహింప నీశైలగుహకు నేతెంచితి నభీష్టంబు లయినవరంబు లడుగు మిచ్చెద మద్భక్తు లగుజనులు గ్రమ్మఱ శోకంబున కర్హులు గా రనిన హరికి ముచుకుందుండు నమస్కరించి నారాయణు దేవుం డగుట యెఱింగి యిరువదియెనిమిదవ మహాయుగంబునందు

నారాయణుం డవతరించు నని మున్ను గర్గుండుఁ జెప్పుటఁ దలంచి. 1656

ముచుకుందుఁడు శ్రీకృష్ణుని స్తోత్రము చేయుట.

క. నీమాయఁ జిక్కి పురుష, స్త్రీమూర్తికజనము నిన్ను § సేవింపదు వి
త్తామయగృహగత మై సుఖ, తామస మై కామవంచితం బయి యీశా. 1657

ఉ. పూని యనేక జన్మములఁ § బొంది తుదిం దనపుణ్యకర్మసం
తానము పేర్మిఁ గర్మవసు§ధాస్థలిఁ బుట్టి ప్రపూర్ణదేహుఁ డై
మానవుఁ డై గృహేచ్ఛఁ బశు§మందుఁ డజంబు తృణాభిలాషి యై
కానక పోయి నూతఁ బడు§కైవడి నీపదభక్తిహీనుఁ డై. 1658

క. తరుణీపుత్త్రధనాదుల, మరగి మహోరాజ్యవిభవ§మదమత్తుఁడ నై
నరతనులుబ్ధుఁడ నగునా, కరయఁగ బహుకాల మీశ § యాఱడిఁబోయెన్. 1659

క. ఘటకుడ్యసన్నిభం బగు,చటులకళేబరముఁ జొచ్చి § జనపతి నంచుం
బటుచతురంగంబులతో, నిటు నటుఁ దిరుగుదును నిన్ను § నెఱుఁగక యీశా.

ఆ. వివిధకామభోగ§విషయలాలసు మత్తు, నప్రమత్తవృత్తి § నంతకుండ
వైననీవు వేళ § యరసి త్రుంతువు సర్ప, మొదిఁగి మూషికంబు § నొడియునట్లు.

క. నరవరసంజ్ఞిత మై రథ,కరిసేవిత మైనయొడలు § కాలగతిఁ భీ
కరమృగభక్షిత మై దు, స్తరవిట్క్రిమిభస్మసంజ్ఞి § తం బగు నీశా. 1662

ఆ. సకలదిశలు గెలిచి, సములు వర్ణింపంగఁ, జారుపీఠ మెక్కి § సార్వభౌముఁ
డైన సతులగృహము § లందుఁ గ్రీడాభోగ, వృత్తి నుండు నిన్ను § వెదకలేఁడు.

ఆ. మానసంబుఁ గట్టి § మహితభోగంబులు, మాని యింద్రియముల§మదము లడఁచి
తపము సేసి యింద్ర § తయు కోరుఁ గాని నీ, యమృతపదము గోరఁ § డజ్ఞుఁ డీశ.

సీ. సంసారి నై యున్న§జనునకు నీశ్వర, నీకృప యెప్పుడు § నెఱయఁ గల్గు
నప్పుడ బంధంబు § లన్నియుఁ దెగిపోవు,బంధమోక్షం బైనఁ § బ్రాప్త మగును
సత్సంగమంబు స § త్సంగమంబున నీదు,భక్తి సిద్ధించు నీ § భక్తివలన
సన్ముక్తి యగు నాకు § సత్సంగమముకంటె, మును రాజ్యబంధని § ర్మూలనంబు
తే. గలిగినది దేవ నీయను § గ్రహము గాదె
కృష్ణ నీసేవ గాని త § క్కినవి వలదు
ముక్తిసంధాయి వగునిన్ను § ముట్టఁ గొలిచి
యాత్మబంధంబు గోరునే § యార్యుఁ డెందు. 1665

వ. కావున రజస్తమస్సత్త్వగుణంబులయనుబంధంబు లగునైశ్వర్యశత్రుమరణధర్మాది విశేషంబులు విడిచి యీశ్వరుండు విజ్ఞానఘనుండును నిరంజనుండును నిర్గుణుండును నద్వయుండును నైనపరమపురుషుని నిన్నాశ్రయించెదఁ జిరకాలంబు కర్మఫలంబుచేత నార్తుండ నై క్రమ్మఱం దద్వాసనల సంతప్తుండ నై తృష్ణం బాయక శత్రువు లైనయింద్రియంబు లాఱింటిని గెలువ లేనినాకు శాంతి

యొక్కఁడిది విపన్నుండ నైననన్ను నిర్భయుం జేసి రక్షింపు మనిన ముచుకుందునికి హరి యి ట్లనియె. 1666

ఉ. మంచిది నీదుబుద్ధి నృప § మండన నీవు పరార్థ్య మెట్లు వ
ర్తించిన నైనఁ గోరికల § దిక్కునఁ జిక్కవు మేలు నిర్మలో
దంచితవృత్తి నన్ గొలుచు § ధన్యులబుద్ధులు నిట్లు నీకు ని
శ్చంచలభక్తి గల్గెడిని § సర్వము నేలుము మాన నేటికిన్. 1667

వ. నరేంద్రా నీవు తొల్లి క్షత్త్రధర్మంబున నిలిచి మృగయావినోదంబుల జంతువుల వధియించినాఁడవు తపంబునఁ దత్కర్మవిముక్తుండ వై తర్వాతిజన్మంబున సర్వభూతసఖత్వంబు గలిగి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండ వై నన్నుం జేరెద వని వీడ్కొలిపిన హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి నమస్కరించి గుహ వెడలి సూక్ష్మప్రమాణదేహంబులతో నున్నమనుష్యపశువృక్షలతాదులం గని కలియుగంబు ప్రాప్తం బగు నని తలంచి యుత్తరాభిముఖుం డై తపోనిష్ఠుం డగుచు సంశయంబులు విడిచి సంగంబులు పరిహరించి విష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి గంధమాదనంబు ప్రవేశించి మఱియు నరనారాయణనివాసం బైనబదరికాశ్రమంబు చేరి శాంతుం డై హరి నారాధించు చుండె నిట్లు ముచుకుందుని వీడ్కొని. 1668

శా. అచ్ఛిద్రప్రకటప్రతాపరవిచే § నాశాంతరాళంబులం
బ్రచ్ఛాదించుచుఁ గ్రమ్మఱన్ మథురకుం § బద్మాక్షుఁ డేతెంచి వీ
డాచ్ఛాదించి మహానిరోధముగఁ జ § క్రాకార మై యున్నయా
మ్లేచ్ఛవ్రాతము నెల్లఁ ద్రుంచె రణభూ § మిం బెంపు సొం పారఁగన్. 1669

జరాసంధుండు ప్రవర్షణగిరిని దహించుట.

వ. ఇట్లు మ్లేచ్ఛులం బొరిగొని మఱియు నమ్మథురానగరంబునం గలధనంబు ద్వారకానగరంబునకుం బంచిన మనుష్యులు గొనిపోవు నెడ. 1670

సీ. ఘోటకసంఘాత § ఖురసమున్నిర్గత,ధూళి జీమూతసం § దోహముగను
మహనీయమదకల § మాతంగకటదాన,ధారలు కీలాల § ధారలుగను
నిరుపమస్యందన § నేమినిర్ఘోషంబు, దారుణగర్జిత § ధ్వానముగను
నిశితశస్త్రాస్త్రమా § నితదీర్ఘరోచులు, లలితసౌదామినీ § లతికలుగను

తే. శత్రురాజప్రతాపాగ్ని § శాంతముగను
వృష్టికాలము వచ్చున § వ్విధము దోఁప
నేఁగుదెంచె జరాసంధుఁ § డిరువదియును
మూఁడునక్షౌహిణులు దన్ను § మొనసి కొలువ. 1671

చ. ఇటు చనుదెంచి యున్న మగ § ధేశ్వరవాహినిఁ జూచి యుద్ధసం
ఘటనము మాని మానవుల § కైవడి భీరులభంగి నోడి ముం
ద్దటిధన మెల్ల డించి మృదు § తామరసాభపదద్వయుల్ క్రియా

పటువులు రామకేశవులు పాఱిరి ఘోరవనాంతరంబులన్. 1672

వ. ఇట్లు పఱచు చున్నకృష్ణబలభద్రులం జూచి వారల ప్రభావంబు లెఱుంగక పరిహాసించి. 1673

ఉ. ఓయదువీరులార రభసోద్ధతిఁ బాఱకుఁ డిట్లు పాఱినం
బోయెదువాఁడఁ గాను మిము భూమి నడంగిన మిన్ను ప్రాఁకినం
దోయధిఁ జొచ్చినం దగిలి త్రుంచెద నంచు సమస్తసేనతోఁ
బాయక వచ్చె వెంటఁ బడి బాహుబలాఢ్యుఁడు మాగధేశుఁడున్. 1674

వ. మఱియుం బలాయమానులై బహుయోజనంబులదూరంబు చని విశ్రాంతులై తమకు డాఁగ నెల వగు నని యింద్రుండు మిక్కిలి వర్షింపఁ బ్రవర్షణాఖ్యంబై పదునొకండుయోజనంబులపొడవును నంతియ వెడలుపును గలగిరి యెక్కి రంత. 1675

శా. ఆశైలేంద్రముఁ జుట్టి రా విడిసి రోషావిష్టుఁడై మాగధో
ర్వీశుం డావసుదేవనందనులఁ దా వీక్షింపఁగా లేక త
న్నాశేచ్ఛన్ బిలసానుశృంగములఁ బూర్ణక్రోధుఁడై కాష్ఠముల్
రాసుల్ గా నిడి చిచ్చు వెట్టఁ బనిచెన్ రౌద్రంబుతో భృత్యులన్. 1676

వ. ఇట్లు జరాసంధపరిజనప్రదీపితంబైనమహానలంబు దరికొనియె నందు. 1677

క. పొగ లెగసెఁ బొగలతుదలను, మిగులుచు మిడుఁగుఱులు నిగిడె మిడుఁగుఱుఁగమి ము
న్నుగ బ్రహ్మాండము నిండెను, భగభగ మని మంట లొదవె భయదములగుచున్.

వ. మఱియు నమ్మహానలంబు బిలసానుశృంగవృక్షలతాకుంజపుంజంబుల దరికొని శిఖలు కిసలయంబులుగ విస్ఫులింగములు విరులుగ సముద్ధూతధూమపటలంబులు బంధురస్కంధశాఖావిసరంబులుగ ననోకహంబులై వడి నభ్రంకషంబై ప్రబ్బి కఠోరసమీరణసమున్నతమహోల్కాజాలతిరోహితవియచ్చరవిమానంబును వివిధవిధూమవిస్ఫులింగవిలోకనప్రభూతనూతనతారకాభ్రాంతివిభ్రాంతగగనచరంబును సంతప్యమానసరోవరసలిలంబును విశాలజ్వాలాజాలజాజ్వల్యమానతక్కోలచందనాగరుకర్పూరధూమవాసనావాసితగగనకుహరంబును గరాళకలాజాలదందహ్యమానకీచకనికుంజపుంజసంజనిత చిటచిటారావపరిపూరితదిగంతరాళంబును భయంకరబహుళతరశిఖాభిద్యమానపాషాణఘోషణపరిమూర్ఛితప్రాణిలోకంబును సంతప్యమానశాఖిశాఖాంతరనిబిడనీడనిహితశాబకవియోగదుఃఖడోలాయమానవిహంగకులంబును మహోహేతిసందీప్యమానకటిసూత్రసంఘటితమయూరపింఛకుచకలశయుగళభారాలసశబరకామినీసమాశ్రితనిర్ఝరంబును దగ్ధానేకమృగమిథునంబునై యేర్పడెను. 1679

క. ఇల నేకాదశయోజన,ములపొడ వగుశైలశిఖర మునునుండి వడిఁ
బలకృష్ణులు రిపుబలముల,వెలి కుఱికిరి కానఁబడక విలసితలీలన్. 1680

వ. ఇట్లు శత్రువుల వంచించి యాదవేంద్రులు సముద్రపరిఖం బైనద్వారకానగరంబు నకుం జనిరి జరాసంధుండు వారలు దగ్ధులై రని తలంచుచు బలంబులుం దానును మగధదేశంబునకు మరలి చనియె నంత. 1681

రుక్మిణీకల్యాణకథాప్రారంభము.

క. ఆవనజగర్భుపంపున, రైవతుఁ డనురాజు దెచ్చి § రాముని కిచ్చెన్
రేవతి యనియెడుకన్యను, భూవర మును వింటి కాదె § బుద్ధిం దెలియన్. 1682

వ. తదనంతరంబ. 1683

మ. ఖగనాథుం డమరేంద్రు గెల్చి సుధ మున్ § కైకొన్నచందంబునన్
జగతీనాథులఁ జైద్యపక్షచరులన్ § సాళ్వాదులం గెల్చి భ
ద్రగుఁడై చక్రి వరించె భీష్మకసుతన్ § రాజీవగంధిన్ రమా
భగవత్యంశభవన్ మహాగుణమణిన్ § బాలామణిన్ రుక్మిణిన్. 1684

వ. అనిన రా జిట్లనియె మున్ను రాక్షసవివాహంబున స్వయంవరంబునకు వచ్చిన హరి రుక్మిణిం గొనిపోయె నని పలికితివి కృష్ణుం డొక్కరుం డెవ్విధంబున సాళ్వాదులం జయించి తనపురంబునకుం జనియె నదియునుం గాక. 1685

శా. కల్యాణాత్మక మైనవిష్ణుకథ లా § కర్ణించుచున్ ముక్తవై
కల్యుం డెవ్వఁడు తృప్తుఁ డౌ నవి వినం § గాఁ గ్రొత్తలౌ చుండు సా
కల్యం బేర్పడ భూసురోత్తమ యెఱుం § గం బల్కవే రుక్మిణీ
కల్యాణంబు వినంగ నాకు మదిలోఁ § గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 1686

క. భూషణములు సెవులకు బుధ,తోషణము లనేకజన్మ § దురితౌఘవిని
శ్శోషణములు మంగళతర,ఘోషణములు గరుడగమను § గుణభాషణముల్. 1687

వ. అని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె. 1688

చ. వినుము విదర్భదేశమున § వీరుఁడు కుండినభర్త భీష్మకుం
డనునొకదొడ్డరాజు గలఁ § డాతని కేవురు పుత్త్రు లగ్రజుం
డనఘుఁడు రుక్మి నాఁ బరఁగు § నందఱకుం గడగొట్టుచెల్లెలై
మనుజవరేణ్య పుట్టె నొక § మానిని రుక్మిణి నాఁ బ్రసిద్ధయై. 1689

క. బాలేందురేఖ దోఁచిన, లాలిత యగునపరదిక్కు § లాగున ధరణీ
పాలునిగేహము మెఱసెను, బాలిక జన్మించి యెదుగ § భాసుర మగుచున్.

వ. మఱియు దినదినప్రవర్ధమాన యై. 1691

సీ. పేర్వేర బొమ్మల § పెండ్లిండ్లు సేయుచు, నబలలతోడ వి § య్యంబు లందు
గుజ్జెనగూళ్లను § గొమ రొప్ప వండించి, చెలులకుఁ బెట్టించుఁ § జెలువు మెఱసి
రమణీయమందిరా § రామదేశంబులఁ, బువ్వుఁదీఁగెలకును § బ్రోది వెట్టు
సదమలమణిమయ § సౌధభాగంబుల, లీలతో భర్మ § డోలికల నూఁగు
తే. బాలికలతోడఁ జెలరేఁగి § బంతు లాడు, శారికాకీరపంక్తికిఁ § జదువు సెప్పు

బర్హిసంఘములకు మురిపెములుగ నవ్వు, మదమరాళంబులకుఁ జూపు నిమ్మదగతులు.

వ. అంత. 1693

సీ. దేవకీసుతుకీర్తి తీఁగెలు వీడంగ, వెలఁదికి మైదీఁగె వీడఁ దొడఁగెఁ
గమలనాభునిచిత్త కమలంబు వికసింపఁ, గాంతి నింతికి ముఖకమల మొప్పెఁ
మధువిరోధికిలోనమదనాగ్ని పొడసూపఁ, బాలఁతికిఁ జనుదోయి పొడవు సూపె
శౌరికి ధైర్యంబు సన్నమై డయ్యంగ, జలజాక్షిమధ్యంబు సన్నమయ్యె

ఆ. హరికిఁ బ్రేమబంధ మధికంబు గాఁ గేశ, బంధ మధిక మగుచు బాలకమరెఁ
బద్మనయనువలనఁ బ్రమదంబు నిండార, నెలఁత యౌవనంబు నిండి యుండె.

వ. ఇట్లు రుక్మి రుక్మరథ రుక్మబాహు రుక్మకేశ రుక్మనేత్రు లను నేవురకుం జెలియ లైనరుక్మిణీదేవి తనయౌవనప్రాయంబున. 1695

క. తనతండ్రి గేహమునకుం, జనుదెంచుచు నున్నయతిథి జనులవలనఁ గృ
ష్ణునిరూపబలగుణాదులు, విని కృష్ణుఁడు దనకుఁ దగిన విభుఁ డని తలఁచెన్.

క. ఆలలనరూపు బుద్ధియు, శీలము లక్షణము గుణముఁ జింతించి తగన్
బాలారత్నముఁ దనకి,ల్లాలుగఁ జేకొందు ననుచు హరియుం దలఁచెన్. 1697

వ. అంత. 1698

ఉ. బంధువు లెల్లఁ గృష్ణునకు బాలిక నిచ్చెద మంచు శేముషీ
సింధువు లైవిచారములు సేయఁగ వారల నడ్డపెట్టి దు
స్సంధుఁడు రుక్మి కృష్ణునెడఁ జాల విరోధముఁ జేసి మత్తపు
ష్పంధయవేణి నిత్తు శిశుపాలున కంచుఁ దలంచె నంధుఁడై. 1699

ఉ. అన్నతలంపు దా నెఱిఁగి యన్నవనీరజగంధి లోన నా
పన్నత నొంది యాప్తుఁ డగు బ్రాహ్మణు నొక్కనిఁ జీరి గర్వసం
ఛన్నుఁడు రుక్మి నేఁడు ననుఁ జైద్యున కిచ్చెద నంచు నున్నవాఁ
డెన్నివిధంబులం జని బుధేశ్వర చక్రికి విన్నవింపవే. 1700

క. అయ్యా కొడుకువిచారము, లయ్యయు వారింపఁ జాలఁ డటు గాకుండన్
నెయ్య మెఱిఁగించి చీరుము, చయ్యన నిజసేవకాను సారిన్ శౌరిన్. 1701

వ. అని కొన్ని రహస్యవచనంబులు సెప్పిన విని బ్రాహ్మణుండు ద్వారకానగరంబునకుం జని ప్రతిహారులవలనఁ దనరాక యెఱింగించి యన్నగధరుం డున్ననగరు ప్రవేశించి యందుఁ గనకాసనాసీనుం డయి యున్నపురుషోత్తముం గాంచి పెండ్లికొడుకవు గమ్మని దీవించిన మునిముసినగవులు నగుచు బ్రహ్మణ్యదేవుం డైన హరి తనగద్దియ దిగ్గన డిగ్గి బ్రాహ్మణుం గూర్చుండ నియోగించి తనకు దేవతలు సేయుచందంబునం బూజలు సేసి సరసపదార్థసంపన్నం బైనయన్నంబుఁ బెట్టించి రెట్టించిన ప్రియంబున నయంబున భాసురుం డైనభూసురుం జేరి లోకరక్షణప్రశస్తం బయినహస్తంబున నతనియడుగులు పుడుకుచు మెల్లన నిట్లనియె. 1702

సీ. జగతీసురేశ్వర § సంతోషచిత్తుండ, వై యున్ననీధర్మ § మతిసులభము
వృద్ధసమ్మత మిది § విత్తమెయ్యది యైనఁ, బ్రాపింప హర్షించు § బ్రాహ్మణుండు
తనధర్మమున నుండుఁ § దరలఁ డాధర్మంబు, గోరిక లతనికిఁ § గురియుచుండు
సంతోషి గాఁడేని § శక్రుఁడైన నశించు, నిర్ధనుం డైనను § నిద్రవోవు
ఆ. సంతసించె నేని § సర్వభూతసుహృత్త, ములకుఁ బ్రాప్తలాభ § ముదితమాన
సులకు శాంతులకును § సుజనులకును గర్వ, హీనులకును వినతు § లే నొనర్తు.

ఉ. ఎవ్వని దేశమం దునికి § యెవ్వనిచేఁ గుశలంబు గల్గు మీ
కెవ్వనిరాజ్యమందుఁ బ్రజ § లెల్ల సుఖింతురు వాఁడు మత్ప్రియుఁ;
డివ్వసరాశిదుర్గమున § కెట్లరుదెంచితి వయ్య నీవు నే
నవ్వాలు గావు నీతలఁపు § నం గలమే లొనరింతు ధీమణీ. 1704

వ. అని యిట్లు లీలాగృహీతశరీరుం డైనయప్పరమేశ్వరుం డడిగిన ధరణీసురవరుం డత
నికి సవినయంబుగా నిట్లనియె దేవా విదర్భదేశాధీశ్వరుం డైనభీష్మకుం డను
రాజు గలం డారాజకుమాఁతురు రుక్మిణి యనుకన్యకామణి గల దయ్యిందువదన
నీకుం గైంకర్యంబు సేయం గోరి వివాహమంగళప్రశస్తం బయినయొక్కసందే
శంబు విన్నవింపు మని పుత్తెంచె నవధరింపుము. 1705

సీ. ఏనీగుణములు క § ర్ణేంద్రియంబులు సోఁక, దేహతాపంబులు § దీఱి పోవు
నేనీశుభాకార § మీక్షింపఁ గన్నుల, కఖిలార్థలాభంబు § గలుగుచుండు
నేనీచరణసేవ § లేప్రొద్దు చేసిన, భువనోన్నతత్వంబుఁ § బొందఁ గలుగు
నేనీలసన్నామ § మేప్రొద్దు భక్తితోఁ, దడవిన బంధసం § తతులు వాయు
తే. నట్టినీయందు నాచిత్త § మనవరతము, నచ్చియున్నది నీయాన § నాన లేదు
కరుణఁ జూడుము కంసారి § ఖలవిదారి, శ్రీయుతాకార మానినీ § చిత్తచోర.

శా. ధన్యున్ లోకమనోభిరాముఁ గులవి § ద్యారూపతారుణ్యసౌ
జన్యశ్రీబలదానశౌర్యకరుణా § సంశోభితున్ నిన్ను నే
కన్యల్ గోరరు కోరదే మును రమా § కాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ నావలననే § జన్మించెనే మోహముల్. 1707

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి యోపురుష § సింహమ సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు గోరుచందమున § మత్తుఁడు చైద్యుఁడు నీపదాంబుజ
ధ్యాయిని యైననన్ను వడిఁ § దాఁ గొనిపోయెద నంచు నున్నవాఁ
డాయధమాధముం డెఱుఁగఁ § డద్భుత మైనభవత్ప్రతాపమున్. 1708

మ. వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్మబుధసే § వల్ దానధర్మాదులున్
గతజన్మంబుల నీశ్వరున్ హరి జగ § త్కల్యాణుఁ గాంక్షించి చే
సితినేనిన్ వసుదేవనందనుఁడు నా § చిత్తేశుఁ డౌఁ గాక ని
ర్జితులై పోదురు గాక సంగరములోఁ § జేదీశముఖ్యాధముల్. 1709

ఉ. అంకిలి సెప్ప లేదు చతు । రంగబలంబులతోడ నెల్లి యో
పంకజనాభ నీవు శిశు । పాలజరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవి । వాహమునన్ భవదీయశౌర్యమే
యుంకువ సేసి కృష్ణ పురు । షోత్తమ చేకొని పొమ్ము వచ్చెదన్. 1710

సీ. లోపలిసౌధంబు । లోన వర్తింపంగఁ, దే వచ్చునే నిన్నుఁ । దెత్తు నేనిఁ
గావలివారలఁ । గలబంధువులఁ జంపి, కాని తేరా దని । కమలనయన
భావించి తేని ను । పాయంబు సెప్పెద, నాలింపు కులదేవ । యాత్రఁజేసి
నగరంబు వెలువడి । నగజాతకును మ్రొక్కఁ, బెండ్లికి మునుపడఁ । బెండ్లికూఁతు
తే. నెలమి మావారు పంపుదు । రేను నట్లు, పురము వెలువడి యేతెంచి । భూతనాథు
సతికి మ్రొక్కంగనీవునా । సమయమందు, వచ్చికొనిపొమ్ము నన్ను న । వార్యచరిత.

మ. ఘను లాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకై । గౌరీశుమర్యాద నె
వ్వనిపాదాంబుజతోయమందు మునుఁగన్ । వాంఛింతు రే నట్టినీ
యనుకంపన్ విలసింపనేని వ్రతచ । ర్యన్ నూఱుజన్మంబులన్
నినుఁ జింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదన్ । నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా. 1712

సీ. ప్రాణేశ నీమంజు । భాషలు విన లేని, కర్ణరంధ్రంబుల । కలిమి యేల
పురుషరత్నమ నీవు । భోగింపఁగా లేని, తనులతవలనిసౌం । దర్య మేల
భువనమోహన నిన్నుఁ । బొడగానఁగా లేని, చక్షురింద్రియముల । సత్త్వ మేల
దయిత నీయధరామృ । తం బానఁగా లేని, జిహ్వకు ఫలరస । సిద్ధి యేల
ఆ. నీరజాతనయన । నీవనమాలికా,గంధ మబ్బలేని । ఘ్రాణ మేల
ధన్యచరిత నీకు । దాస్యంబు సేయని, జన్మమేల యెన్ని । జన్మములకు. 1713

వ. అని యిట్లు రుక్మిణీదేవి పుత్తెంచినసందేశంబును రూపసౌందర్యాదివిశేషంబు
లును బ్రాహ్మణుండు హరికి విన్నవించి కర్తవ్యం బెద్ది సేయ నవధరింపు మని
సవర్ణనంబుగా మఱియు ని ట్లనియె. 1714

సీ. పల్లవవైభవా । స్పదములు పదములు, కనకరంభాతిర । స్కారు లూరు
లరుణప్రభామనో । హరములు కరములు, కంబుసౌందర్యమం । గళము గళము
మహితభావాభావ । మధ్యంబు మధ్యంబు, చతురుత్సవదాయి । చన్నుదోయి
పరిహసితార్ధేందు । పటలంబు నిటలంబు, జితమత్తమధుకర । శ్రేణి వేణి
ఆ. భావజాశుగముల । ప్రాపులు చూపులు, కుసుమశరునివింటి । కొమలు బొమలు
చిత్తశోషణములు । చెలువభాషణములు, జలజనయనముఖము । చంద్రసఖము.

ఉ. ఆయెలనాఁగ నీకుఁ దగు । నంగనకుం దగు దీవు మాయుపా
ధ్యాయులయాన పెండ్లి యగుఁ । దప్పదు జాడ్యము లేల నీవు నీ
తోయమువారిఁ గూడుకొని । తోయరుహాననఁ దెత్తు గాని వి
చ్చేయుము శత్రులన్ నఱుము । సేయుము సేయుము శోభనం బిలన్. 1716

శ్రీకృష్ణుండు కుండిననగరంబునకు రథారూఢుం డై చనుట.

వ. అని యిట్లు పలికినబ్రాహ్మణునివలన విదర్భరాజతనయ పుత్తెంచినసందేశంబును రూపసౌందర్యాదివిశేషంబులును విని నవధరించి నిజకరంబున నతనికరంబు పట్టి నగుచు నయ్యాదవేంద్రుం డి ట్లనియె. 1717

ఉ. కన్నియమీఁద నాతలఁపు § గాఢము కూరుకు రాదు రేయి నా
కెన్నఁడు నావివాహము స § హింపక రుక్మి దలంచుకీడు నే
మున్నె యెఱుంగుదుం బరుల § మూఁక వధించి కుమారిఁ దెత్తు వి
ద్వన్నుత మ్రాను ద్రచ్చి నవ § వహ్నిశిఖన్ వడిఁ దెచ్చుకైవడిన్. 1718

క. వచ్చెద విదర్భభూమికిఁ, జొచ్చెద భీష్మకునిపురము § సురుచిరలీలం
దెచ్చెద బాలన్ వ్రేల్మిడి, వ్రచ్చెద నడ్డంబు రిపులు § వచ్చినఁ బోరన్. 1719

వ. అని పలికి రుక్మిణీదేవిపెండ్లినక్షత్రంబు దెలిసి తనపంపున రథసారథియైనదారుకుండు సైన్యసుగ్రీవ మేఘపుష్పవలాహకంబు లనుతురంగంబులఁ బూన్చి రథ మాయత్తంబు సేసి తెచ్చిన నమోఘమనోరథుండై హరి దానును బ్రాహ్మణుండును రథారోహణంబు సేసి యేకరాత్రంబున నానర్తకదేశంబులు గడచి విదర్భదేశంబునకుం జనియె నందుఁ గుండినపురీశ్వరుం డైనభీష్మకుండు కొడుకునకు వశుండై కూఁతు శిశుపాలునకిత్తు నని శోభనోద్యోగంబులు సేయించె నప్పుడు.

సీ. రచ్చలు క్రంతలు § రాజమార్గంబులు, విపణిదేశంబులు § విశదములుగఁ
జేసిరి చందన § సిక్తతోయంబులు, గలయంగఁ జల్లిరి § కలువడములు
రమణీయవివిధతో § రణములుఁ గట్టిరి, సకలగృహంబులు § సక్కఁ జేసి
కర్పూరకుంకుమా § గరుధూపములు వెట్టి, రతివలు పురుషులు § నన్ని యెడల

ఆ. వివిధవస్త్రములను § వివిధమాల్యాభర, ణానులేపనముల § నమరి యుండి
రఖిలవాద్యములుమ§హాప్రీతిమ్రోయించి,రుత్సవమున నగర § మొప్పి యుండె.

వ. అంత నాభీష్మకుండు విహితప్రకారంబునం బితృదేవతల నర్చించి బ్రాహ్మణులకు భోజనంబులు వెట్టించి మంగళాశీర్వచనంబులు సదివించి రుక్మిణీదేవి నభిషిక్తం జేసి వస్త్రయుగళభూషితం గావించి రత్నభూషణంబు లిడం జేసె ఋగ్యజుస్సామాథర్వణమంత్రంబుల మంగళాచారంబు లొనరించి భూసురులు రక్షాకరణంబు లాచరించిరి పురోహితుండు గ్రహశాంతికొఱకు నిగమనిగదితన్యాయంబున హోమంబుఁ గావించె మఱియు నారాజు దంపతుల మేలుకొఱకుఁ దిలధేనుకలధౌతకనకచేలాదిదానంబులు ధరణీదేవతల కొసంగె నయ్యవసరంబున. 1722

మ. భటసంఘంబులతో రథావళులతో § భద్రేభయూథంబుతోఁ
బటువేగాన్వితఘోటకవ్రజముతో § బంధుప్రియశ్రేణితోఁ
గటుసంరంభముతో విదర్భతనయం § గైకొందు నంచున్ విశం
కటవృత్తిం జనుదెంచెఁ జైద్యుఁడు గడున్ § గర్వించి యప్పీఁటికిన్. 1723

ఉ. బంధులఁ గూడి కృష్ణబల ♦ భద్రులు వచ్చినఁ బాఱఁ దోలి ని
ర్బంధరవృత్తిఁ జైద్యునికి ♦ మానినిఁ గూర్చెద మంచు నుల్లస
త్సింధురవీరరథ్యరథ ♦ సేనలతోఁ జనుదెంచి రా జరా
సంధుఁడు దంతవక్త్రుఁడును ♦ సాల్వవిమారకపౌండ్రకాదులున్. 1724

వ. మఱియు నానాదేశంబులరాజు లనేకు లేతెంచి రందు శిశుపాలు నెదుర్కొని పూజించి భీష్మకుం డొక్కనివేశంబున నతని విడియించె నంత నావృత్తాంతంబు విని. 1725

చ. హరి యొకఁ డేగినాఁడు మగ ♦ ధాదులు చైద్యహితానుసారులై
నరపతు లెంద ఱేనిఁ జని ♦ నారు కుమారికఁ దెచ్చుచోటసం
గర మగుఁ దోడు గా వలయుఁ ♦ గంసవిరోధికి నంచు వేగ దా
నరిగె హలాయుధుండు కమ ♦ లాక్షునిజాడ ననేకసేనతోన్. 1726

క. ఆలోపల నేకతమున, నాలోలవిశాలనయన ♦ యగురుక్మిణి త
న్నాలోకలోచనుఁడు హరి, యాలోకము సేసి కదియఁ ♦ డని శంకిత యై. 1727

శా. లగ్నం బెల్లి వివాహముం గదిసె నే ♦ లా రాఁడు గోవిందుఁ డు
ద్విగ్నంబయ్యెడి మానసంబు వినెనో ♦ వృత్తాంతముల్ బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె నా ♦ యత్నంబు సిద్ధించునో
భగ్నంబై చనునో విరించికృత మె ♦ బ్బంగిం బ్రవర్తించునో. 1728

మ. ఘనుఁ డాభూసురుఁ డేగెనో నడుమ మా ♦ ర్గశ్రాంతుఁడై చిక్కెనో
విని కృష్ణుం డిది తప్పుగాఁ దలఁచెనో ♦ విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపఁడో ♦ యార్యామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుఁగదో ♦ నాభాగ్య మె ట్లున్నదో. 1729

వ. అని వితర్కించుచు. 1730

ఉ. పోఁ డను బ్రాహ్మణుండు యదు ♦ పుంగవువీటికి వాసుదేవుఁడున్
రాఁ డను నింకఁ బోయి హరి ♦ రమ్మని చీరెడియిష్టబంధుఁడున్
లేఁ డను రుక్మికిం దగవు ♦ లే దిటఁ జైద్యున కిత్తు నంచు ను
న్నాఁ డను గౌరి కీశ్వరికి ♦ నావలనం గృప లేదు నేఁ డనున్. 1731

ఉ. చెప్పదు తల్లికిం దలఁపుఁ ♦ జిక్కు దిశల్ దరహాసచంద్రికం
గప్పదు వక్త్రతామరస ♦ గంధసమాగతభృంగసంఘముల్
రొప్పదు నిద్రఁ గైకొన దు ♦ రోజపరస్పరసక్తహారముల్
విప్పదు కృష్ణమార్గగత ♦ వీక్షణపంక్తులు ద్రిప్ప దెప్పుడున్. 1732

చ. తుడువదు కన్నులన్ వెడలు ♦ తోయకణంబులు కొప్పుఁ జక్కఁగా
ముడువదు నెచ్చెలిం గదిసి ♦ ముచ్చటకుం జన దన్న మేమియుం

గుడువదు నీరముం గొనదు ♦ గూరిమిఁ గీరముఁ జేరి పద్యముల్
నొడువదు వల్లకీగుణవి ♦ నోదము సేయదు డాయ దన్యులన్. 1733

సీ. మృగనాభి యలఁదదు ♦ మృగరాజమధ్యమ, జలముల నాడదు ♦ జలజగంధి
ముకురంబు సూడదు ♦ ముకురసన్నిభముఖి, పువ్వులు దుఱుమదు ♦ పువ్వుఁబోఁడి
వనకేళిఁ గోరదు ♦ వనజాతలోచన, హంసంబుఁ బెంపదు ♦ హంసగమన
లతలఁ బోషింపదు ♦ లతికాలలితదేహ, తొడవులు తొడువదు ♦ తొడవుతొడవు

ఆ. తిలక మిడదు నుదుటఁ ♦ దిలకినీతిలకంబు, కమలగృహముఁ జొరదు ♦ కమలహస్త
గారవించి తన్నుఁ ♦ గరుణఁ గైకొన వన, మాలి రాఁడు తగవు ♦ మాలి యనుచు.

వ. మఱియును. 1735

మ. మలఁగుల్ మెల్లనిగాలికిన్ బటురట ♦ న్మత్తద్విరేఫాలికిం
దలఁగున్ గోయిలమ్రోఁతకై యలఁగు ను ♦ ద్యత్కీరసంభాషలం
గలఁగున్ వెన్నెలవేఁడిమిన్ నలఁగు మా ♦ కందాంకురచ్ఛాయకుం
దొలఁగుం గొమ్మ మనోభవానలశిఖా ♦ దోదూయమానాంగి యై. 1736

వ. ఇట్లు హరిరాక కెదురుచూచుచు సకలప్రయోజనంబులయందును విరక్తయై మనోజానలంబునం బొగిలెడిమగువకు శుభంబుఁ జెప్పువిధంబున వామలోచన భుజంబు లదరె నంతఁ గృష్ణునియోగంబున వేగంబున బ్రాహ్మణుండు సనుదెంచిన నతనిముఖలక్షణంబు నుపలక్షించి యాకలకంఠి మహోత్కంఠతోడ నకుంఠితయై మొగంబునం జిఱునగవు నిగుడ నెదురు సని నిలువంబడిన బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె. 1737

ఉ. మెచ్చె భవద్గుణోన్నతి క ♦ మేయధనావళు లిచ్చె నాకుఁ దా
వచ్చె సుదర్శనాయుధుఁడు ♦ నాఁడె సురాసురు లెల్ల నడ్డమై
వచ్చిన నైన రాక్షసవి ♦ వాహమునం గొనిపోవు నిన్ను నీ
సచ్చరితంబు భాగ్యమును ♦ సర్వము నేఁడు ఫలించెఁ గన్యకా. 1738

వ. అనిన వైదర్భి యి ట్లనియె. 1739

మ. జలజాతేక్షణుఁ దోడి తెచ్చితివి నా ♦ సందేశముం జెప్పి నన్
నిలువంబెట్టితి నీకృపన్ బ్రతికితిన్ ♦ నీయంతపుణ్యాత్మకుల్
గలరే దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం ♦ గావింప నే నేర నం
జలిఁ గావించెద భూసురాన్వయమణీ ♦ సద్బంధుచింతామణీ. 1740

వ. అని నమస్కరించె నంత రామకృష్ణులు దనకూఁతువివాహంబునకు వచ్చుట విని తూర్యఘోషంబులతో నెదుర్కొని విధ్యుక్తప్రకారంబునం బూజించి మధుపర్కంబు లిచ్చి వివిధాంబరాభరణంబులు మొదలైనకానుక లొసంగి భీష్మకుండు బంధుజనసేనాసమేతులైనవారలకుఁ దూర్ణంబున సకలసంపత్పరిపూ

ర్ణంబు లైన నివేశంబులు కల్పించి విడియించె నిట్లు గూడినరాజుల కెల్లను వయో వీర్యబలవిత్తంబు లెట్లట్ల కోరినపదార్థంబు లెల్ల నిప్పించి పూజించె నంత విదర్భ పురంబు ప్రజలు హరిరాక విని వచ్చి చూచి నేత్రాంజలులం దదీయవదనకమల పానంబు సేయుచు. 1741

మ. తగు నీచక్రి విదర్భరాజసుతకుం ♦ దథ్యంబు వైదర్భియుం
దగు నీచక్రికి నింతమంచి దగునే ♦ దాంపత్య మీయిద్దఱం
దగులం గట్టిన బ్రహ్మ నేర్పరి గదా ♦ దర్పాహతారాతి యై
మగఁ డౌఁ గావుతఁ జక్రి యీరమణికిన్ ♦ మా పుణ్యమూలంబునన్. 1742

వ. అని పలికి రాసమయంబున. 1743

సీ. సన్నద్ధు లై బహు ♦ శస్త్రసమేతు లై, బలసి చుట్టును వీర ♦ భటులు గొలువ
ముందఱ నుపహార ♦ ములు కానుకలు గొంచు, వర్గంబు లై వార ♦ వనిత లేఁగఁ
బుష్పగంధాంబర ♦ భూషణకలిత లై, పాడుచు భూసుర ♦ భార్య లరుగఁ
బణవమర్దళశంఖ ♦ పటహకాహళవేణు, భేరీధ్వనుల మిన్ను ♦ పిక్కటిలఁగఁ

ఆ. దగిలి సఖులు గొలువఁ ♦ దల్లులు బాంధవ,సతులుఁ దోడ రాఁగ ♦ సవినయముగ
నగరు వెడలి నడచె నగజాతకును మ్రొక్క, బాల చికురవిహితఫాల యగుచు.

వ. మఱియు సూతమాగధవందిగాయకపాఠకజను లంతంత నభినందించుచుండ జను దేర మందగమనంబున ముకుంద చరణారవిందంబులు డెందంబునఁ దలంచుచు నిందుధరసుందరీమందిరంబు చేరి సలిలధారాధౌతకరచరణారవింద యై వార్చి శుచి యై గౌరీసమీపంబునకుం జనియెనంత ముత్తైదువలగు భూసురోత్తములభా ర్యలు భవసహిత యైనభవానికి మజ్జనంబు గావించి గంధాక్షతంబు లిడి వస్త్ర మాల్యభూషణాదుల నలంకరించి ధూపదీపంబు లొసంగి నానావిధోపహారం బులు సమర్పించి కానుక లిచ్చి దీపమాలికల నివాళించి రుక్మిణీదేవిని మ్రొ క్కించి రప్పుడు. 1745

[illegible] నామనంబున స ♦ నాతను లైనయుమామహేశులన్
[illegible] బురాణదంపతుల ♦ మేలు భజింతుఁ గదమ్మ మేటిపె
[illegible] పయోంబురాశివి గ ♦ దమ్మ హరిం బతిఁ జేయు మమ్మ నిన్
నమ్మినవారి కెన్నఁడును ♦ నాశము లేదు గదమ్మ యీశ్వరీ. 1746

వ. [illegible] గౌరీదేవికి మ్రొక్కి పతులతోడం గూడినబ్రాహ్మణభార్యలకు లవణాపూ [illegible]బులను దాంబూలకంఠసూత్రంబులును నిక్షుదండంబులు నిచ్చి రుక్మిణీదేవి వారలం బూజించిన. 1774

ఆ. వార లుత్సహించి ♦ వల నొప్ప దీవించి, సేస లిడిరి యువతి ♦ శిరమునందు
సేస లెల్ల దాల్చి ♦ శివవల్లభకు మ్రొక్కి, మౌననియతి మాని ♦ మగువ వెడలె.

వ. ఇట్లు మేఘమధ్యంబు వెలువడి విలసించుక్రొక్కారుమెఱుంగు తెఱంగున మృగ

ధరమండలంబు నిర్గమించి చరించుమృగంబుచందంబునఁ గమలభవనర్తకుం డె త్తినజవనికమఱుఁగు దెరలిపొడసూపిన మోహినీదేవతకైవడి దేవదానవసంఘాత కరతలసవ్యాపసవ్యసమాకృష్యమాణ పన్నగేంద్రపాశపరివలయితపర్యాయపరిభ్రాంతమంథరాచలమంథానమథ్యమానఘూర్ణితఘుమఘుమాయిత మహార్ణవమధ్యంబుననుండి చనుదెంచునిందిరాసుందరీవైభవంబున బహువిధప్రభాభాసమాన యై యిందుధరగేహినీమందిరంబు వెలువడి మానసకాసారహేమకమలకాననవిహారమాణమదమరాళంబుభంగి మందగమనంబునఁ గనకకలశయుగళసంకాశకర్కశపయోధరభారపరికంప్యమానమధ్య యై రత్నముద్రికాలంకృతం బైన కెంగేల నొక్క సఖీలలామంబు కైదండ గొని రత్ననివహసమంచితకాంచనకర్ణపత్రమయూఖంబులు గండభాగంబుల నర్తనంబులు సలుప నరవిందపరిమళకుతూహలావతీర్ణమత్తమధుకరంబులమాడ్కి నరాళంబు లైనకుంతలజాలంబులు ముఖమండలంబునం గ్రందుకొన సుందరమందహాసరోచులు దిశలందు బాలచంద్రికాసౌందర్యంబు నావహింప నధరబింబఫలారుణమరీచిమాలికలు రదనకుందకుట్మలంబుల కనురాగంబు సంపాదింప మనోజాతకేతనసన్నిభంబైనపయ్యెదకొంగు దూఁగ సువర్ణమేఖలాఘటితమణికిరణపటలంబు లకాలశక్రచాపజనకంబులై మెఱయఁ జెఱకువిలుతుం డోరవెతికి వాఁడియిడి జళిపించిన ధగద్ధగాయమానంబు లగుబాణంబులపగిది సురుచిరవిలోకననికరంబులు రాజవీరులహృదయంబులు భేదింప శింజానమంజుమంజీరనినదంబులు చెవులపండువులు సేయఁ బాదసంచారంబున హరిరాక కెదురుచూచుచు వీరమోహినియై చనుదెంచుసమయంబున.

మ. అళినీలాలకఁ బూర్ణచంద్రముఖ నేణాక్షిం బ్రవాళాధరం
గలకంఠిన్ నవపల్లవాంఘ్రియుగళం గంధేభకుంభస్తనిం
బులినశ్రోణి నిభేంద్రయాన నరుణాంభోజాతహస్తన్ మహో
త్పలగంధిన్ మృగరాజమధ్యఁ గని విభ్రాంతాత్ములై రందఱున్. 1750

వ. మఱియు నయ్యింతిదరహాసలజ్జావలోకనంబులం జిత్తంబు లేమఱి ధైర్యంబులు దిగనాడి గాంభీర్యంబులు విడిచి గౌరవంబులు మఱచి చేష్టలు ప[illegible] గొఱుక లుడిగి యాయుధంబులు దిగవైచి గజతురగరథారోహణంబులు సేయ నేరక రాజు లెల్ల నేలకు వ్రాలి రా యేణీలోచన తనవామకరనఖంబుల నలకంబులు దలంగం ద్రోయుచు నుత్తరీయంబు చక్కనొత్తుచుఁ గడగంటిచూపులం గ్రమంబున నారాజలోకంబు నాలోకించుచు. 1751

మ. కనియెన్ రుక్మిణి చంద్రమండలముఖుం గంఠీరవేంద్రావల
గ్ను నవాంభోజదళాక్షుఁ జారుతరవక్షున్ మేఘసంకాశదే
హు నగారాతిగజేంద్రహస్తనిభబాహుం జక్రిఁ బీతాంబరున్
ఘనభూషాన్వితుఁ గంబుకంఠు విజయోత్కంఠున్ జగన్మోహనున్. 1752

శ్రీకృష్ణుండు శత్రురాజులు చూచుచుండ రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట.

వ. కని తదీయరూపవయోలావణ్యవైభవగాంభీర్యచాతుర్యతేజోవిశేషంబులకు సంతసించి మనోభవశరాక్రాంత యై రథారోహణంబు గోరు చున్నవరారోహం జూచి పరిపంథిరాజలోకంబు సూచు చుండ మందగమనంబున గంధసింధురంబులీలం జనుదెంచి ఫేరవంబులనడిమిభాగంబు గొని చనుకంఠీరవంబుకైవడి నిఖిలభూపాలగణంబుల గణింపక తృణీకరించి రాజకన్యకం దెచ్చి హరి తన రథంబుమీఁద నిడికొని భూనభోంతరాళంబులు నిండ శంఖంబు పూరించుచు బలభద్రుండు తోడ నడవ యాదవవాహినీపరివృతుం డై ద్వారకానగరమార్గంబు వట్టి చనియె నంత జరాసంధవశు లయినరాజు లందఱు హరిపరాక్రమంబు విని సహింప నోపక. 1753

మ. ఘనసింహంబులకీర్తి నీచమృగముల్ ✽ గైకొన్న చందంబునన్
మనకీర్తుల్ గొని బాలఁ దోడ్కొనుచు ను ✽ న్మాదంబుతో గోపకుల్
సనుచున్నా రదె శౌర్య మెన్నఁటికి మీ ✽ శస్త్రాస్త్రముల్ గాల్పనే
తనుమధ్యన్ విడిపింప మేని నగరే ✽ ధాత్రీజనుల్ క్రంతలన్. 1754

వ. అని యొండొరులం దెలుపుకొని రోషంబులు హృదయంబుల నిలుపు కొని సంరంభించి తనుత్రాణంబులు వహించి ధనురాదిసాధనంబులు ధరియించి పంతంబు లాడి తమతమచతురంగబలంబులం గూడికొని జరాసంధాదులు యదువీరుల వెంటనంటి తాఁకి నిలునిలుం డని ధిక్కరించి పలికి యుక్కు మిగిలి మహీధరంబులమీఁద సలిలధారలు గురియుధారాధరంబులచందంబున బాణవర్షంబులు గురిసిన యాదవసేనలం గల దండనాయకులు కోదండంబు లెక్కిడి గుణంబులు మ్రోయించి నిలువంబడి రప్పుడు. 1755

క. అరిబలభటసాయకముల, హరిబలములు గప్పఁబడిన ✽ నడ రెడుభీతిన్
హరిమధ్య సిగ్గుతోడను, హరివదనముఁ జూచెఁ జకిత ✽ హరిణేక్షణ యై. 1756

వ. ఇట్లు చూచిన. 1757

క. చొచ్చెద రదె యదువీరులు, వ్రచ్చెద రరిసేన లెల్ల ✽ వైరులు వెలుచన్
నొచ్చెదరును విచ్చెదరును, జచ్చెదరును నేఁడు చూడు ✽ జలజాతాక్షీ. 1758

వ. అని రుక్మిణీదేవిని హరి యూఱడించె నంత బలభద్రప్రముఖు లైనయదువీరులు ప్రళయవేళల మిన్నునం బన్ని బలుపిడుగు లడరించుపెనుమొగుళులవడువున జరాసంధాదిపరిపంథిరాజచక్రంబుమీఁద నవక్రపరాక్రమంబున శిఖశిఖాసంకాశనిశితశిలీముఖనారాచభల్లప్రముఖంబు లైనబహువిధబాణపరంపరలు గురియ నదియును విదళితమత్తమాతంగంబును విచ్ఛిన్నతురంగంబును విభిన్నరథవరూథంబును వినిహతపదాతియూథంబును విఖండితవాహవారణరథారోహణమస్తకంబును విశకలితవక్షోమధ్యకర్ణకంఠకపోలహస్తంబును విస్ఫోటిత

కపాలంబును వికీర్ణకేశజాలంబులును విపాటితచరణజానుజంఘంబును విదళిత దంతసంఘంబును విపాటితవీరమంజీరకేయూరంబును విభ్రష్టకుండలకిరీటహారంబును విశ్రుతవీరాలాపంబును విదార్యమాణగదాకుంతతోమరపరశుపట్టిస ప్రాసకరవాలశూలచక్రచాపంబును వినిపాతితకేతనచ్ఛత్రచామరంబును విలూన తనుత్రాణంబును విలీయమానఘోటకసంఘరింఖాసముద్ధూతధరణీపరాగంబును వినష్టరథవేగంబును వినివారితసూతమాగధవందివాదంబును వికుంఠితహయ హేషాపటహభాంకార కరటిఘటాఘీంకార రథనేమిపటపటాత్కార తురగనాభి ఘంటాఘణఘణాత్కార వీరహుంకార భూషణఝణఝణాత్కార నిస్సాణధణ ధణాత్కార మణినూపురక్రేంకార కింకిణీకిణకిణాత్కార శింజినీటంకార భటపర స్పరధిక్కారనాదంబును వినిర్భిద్యమానరాజసమూహంబును విద్యమానరక్త ప్రవాహంబును విశ్రూయమాణభూతభేతాళకలకలంబును విజృంభమాణభైరవ కాకగృధ్రకంకాదిసంకులంబును ప్రచలితకబంధంబును ప్రభూతపలలగంధంబును ప్రదీపితమేదోమాంసరుధిరఖాదంబును ప్రవర్తితఢాకినీప్రమోదంబునునై యుండె నప్పుడు. 1759

చ. మగిడి చలించి పాఱుచును – మాగధముఖ్యులు గూడి యొక్కచో
వగచుచు నాలిఁ గోల్పడిన – వానిక్రియం గడు వెచ్చ నూర్చుచుం
మొగమున దప్పి దేరఁ దమ – ముందఱఁ బొక్కుచు నున్నచైద్యుతో
బగతురచేతిలోఁ బడక – ప్రాణముతోఁ దుత నున్నవాఁడవే. 1760

వ. అని మఱియును. 1761

ఆ. బ్రతుకవచ్చు నోడలఁ – బ్రాణంబు లుండిన, బ్రతుకు గలిగెనేని – భార్య గలదు
బ్రతికి తీవు భార్యఁ – బట్టు దయ్యె మెఱుంగు, వగవవలదు చైద్య – వలదు వలదు.

వ. వినుము దేహధారి స్వతంత్రుండు గాఁడు జంత్రగానిచేతిజంత్రపుబొమ్మకైవడి నీశ్వరతంత్రపరాధీనుండై సుఖదుఃఖంబులందు వర్తనంబులు సలుపుఁ దొల్లి యేను మథురాపురంబుమీఁదఁ బదియేడుమాఱులు పరాక్రమంబున విడిసి చక్రి చేతం బరాజితబలచక్రుండనై కామపాలుచేతం బట్టువడి కృష్ణుండు కరుణసేసి విడిపించిన వచ్చి క్రమ్మఱ నిరువదిమూఁడక్షౌహిణులం గూడికొని పదునెనిమిదవమాఱు దాడిసేసి శత్రులం దోలి విజయంబు సేకొంటి నిట్టిజయాపజయంబులందు హర్షశోకంబుల నెన్నండునుం జెంద దైవయుక్తం బయినకాలంబునం జేసి లోకంబులు పరిభ్రమించుచుండు నదియునుం గాక. 1763

మ. తమకుం గాలము మంచిదైన మనలం – ద్రైలోక్యవిఖ్యాతవి
క్రములం గెల్చిరి యాదవుల్ హరిభుజా – గర్వంబునం నేఁడు కా
లము మేలై చనుదెంచెనేని మనముం – లక్షించి విద్వేషులన్
సమరక్షోణి జయింత మింతపనికై – శంకింప నీ కేటికిన్. 1764

వ. అని యిట్లు జరాసంధుండు నతనియొద్దిరాజులును శిశుపాలునిపరితాపంబు నివారించి తమతమభూములకుం జనిరి శిశుపాలుండు ననుచరసేనాసమేతుండై తన నగరంబునకుం జనియె నంత రుక్మి యనువాఁడు కృష్ణుండు రాక్షసవివాహంబునం దనచెలియలిం గొనిపోవుటకు సహింపక యేకాక్షౌహిణీబలంబుతోడ సమరసన్నాహంబునం గృష్ణుని వెనుతవిలి పోవుచుఁ దనసారథితో ని ట్లనియె. 1765

ఉ. బల్లిదు నన్ను భీష్మజన ♦ పాలకుమారకుఁ బిన్నఁ జేసి నా
చెల్లెలి రుక్మిణిం గొనుచుఁ ♦ జిక్కనిక్కఁపుబంటువోలె నీ
గొల్లఁడు వోయెడిన్ రథముఁ ♦ గూడఁగఁ దోలుము తేజితోల్లస
ద్భల్లపరంపరన్ మదముఁ ♦ బాపెదఁ జూపెద నాప్రతాపమున్. 1766

వ. అని యిట్లు రుక్మి యనువాఁడు హరికొలంది యెఱుంగక సారథి నదలించి రథంబుఁ గూడం దోలించి గోపాలక వెన్నముచ్చ నిమిషమాత్రంబు నిలు నిలు మని తిరస్కరించి బలువింట నారి యెక్కించి మూఁడువాఁడితూపుల హరి నొప్పించి యి ట్లనియె. 1767

సీ. మాసరివాఁడవా ♦ మాపాపఁ గొనిపోవ, నేపాటి గలవాఁడ ♦ వేది వంశ
మెందు జన్మించితి ♦ వెక్కడఁ బెరిఁగితి, వెయ్యది నడవడి ♦ యెవ్వఁ డెఱుఁగు
మానహీనుఁడవీవు ♦ మర్యాదలును లేవు, మాయ గైకొనికాని ♦ మలయ రావు
నిజరూపమున శత్రు ♦ నివహంబుపైఁ బోవు, వసుధేశుఁడవు గావు ♦ వావి లేదు

ఆ. కొమ్మ నిమ్ము నీవు ♦ గుణరహితుండవు, విడువు విడువ వేని ♦ విలయకాల
శిఖిశిఖాసమాన ♦ శితశిలీముఖముల, గర్వ మెల్లఁ గొందుఁ ♦ గలహమందు. 1768

వ. అని పలికిన నగధరుండు నగి యొక్క బాణంబున వానికోదండంబు ఖండించి యాఱుశరంబుల శరీరంబు దూఱ నేసి యెనిమిదివిశిఖంబుల రథ్యంబులం గూల్చి రెండమ్ముల సారథిం జంపి మూఁడువాఁడితూఁపులఁ గేతనంబుఁ ద్రుంచి మఱియు నొక్కవిల్లందినం దునిమి వెండియు నొక్కధనువు పట్టిన విదళించి క్రమంబునం బరిఘపట్టిసశూలచర్మాసిశక్తితోమరంబులు ధరియించినం దునుకలు చేసి క్రమ్మఱ నాయుధంబు లెన్ని యెత్తిన నన్నియు శకలంబులు గావించె నంతటఁ దనివి సనక వాఁడు రథంబు డిగ్గి ఖడ్గహస్తుండై దవానలంబుపయింబడుమిడుత చందంబునం గదిసిన ఖడ్గకవచంబులు చూర్ణంబులు చేసి మెఱుంగులు చెదర నడిదంబు వెఱికి జళిపించి వానిశిరంబు తెగ వ్రేయ గమకించి నడచు చున్న నడ్డంబు వచ్చి రుక్మిణీదేవి హరిచరణారవిందంబులు పట్టుకొని యి ట్లనియె. 1769

మత్తకోకిలము. నిన్ను నీశ్వరు దేవ దేవుని ♦ నిర్ణయింపఁగ లేక యో
సన్నుతామరకీర్తిశోభిత ♦ సర్వలోకశరణ్య మా
యన్న యీతఁడు నేఁడు నేసె మ ♦ హాపరాధము నీయెడన్
నన్ను మన్ననసేసి కావు మ ♦ నాథనాథ దయానిధీ. 1770

మత్తకోకిలము. కల్ల లేదని విన్నవించుట । గాదు వల్లభ యీతనిం
బ్రల్లదుం డెగఁ జూచితేనియు । భాగ్యవంతుల మైతి మే
మల్లుఁ డయ్యె ముకుందుఁ డీశ్వరుఁ । డంచు మోదితు లైనమా
తల్లిదండ్రులు పుత్రశోకముఁ । దాల్చి చిక్కుదు రీశ్వరా. 1771

మ. అని డగ్గుత్తికతో మహాభయముతో । నాకంపితాంగంబుతో
వినతశ్రాంతముఖంబుతో శ్రుతిచల । ద్వేణీకలాపంబుతోఁ
గనుదోయిన్ జడిగొన్నబాష్పములతోఁ । గన్యాలలామంబు మొ
క్కిన రుక్మిం డెగ వ్రేయఁ బోక మగిడెం । గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁ డై. 1772

వ. ఇట్లు చంపక బావా రమ్మని చిఱునగవు నగుచు వానిం బట్టి బంధించి గడ్డం బును మీసంబును దలయును రేవులు వాఱఁ గొఱిగిన విరూపిం జేసె నంత యదు వీరులు పరసైన్యంబులం బారఁ దోలి తత్సమీపంబునకు వచ్చి రప్పుడు హతప్రా ణుం డై కట్టువడి యున్నరుక్మింజూచి కరుణచేసి బలభద్రుండు బంధంబులు విడిచి హరి డగ్గఱి యి ట్లనియె. 1773

క. తల మనక భీష్మనందను,తలయును మూతియును గొఱుఁగఁ । దగవే బంధుం
దలయును మూతియు గొఱుగుట,తలఁ దఱుగుటకంటెఁ దుచ్ఛతరము మహాత్మా.

క. కొందఱు రిపు లని కీడును, గొందఱు హితు లనుచు మేలు । గూర్పవు నిజమీ
వందఱయందును సముఁడవు, పొందఁగ నే లయ్యె విషమ । బుద్ధి ననంతా. 1775

వ. అని తర్జించి పలికి రుక్మిణీదేవి నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 1776

సహోదరునిభంగమునకు ఖిన్న యగురుక్మిణీదేవిని బలభద్రుం డూఁరార్చుట.

శా. తోడంబుట్టినవానిభంగమునకున్ । దుఃఖించి మాకృష్ణు నె
గ్గాడం జూడకు మమ్ము పూర్వభవక । ర్మాధీన మై ప్రాణులం
గీడున్ మేలును జెందు లేఁ డొకఁడు శి । క్షింపంగ రక్షింప నీ
తోడంబుట్టువు కర్మశేషపరిభూ । తుం డయ్యె నేఁ డియ్యెడన్. 1777

క. చంపెడిదోషము గలిగినఁ, జంపఁ జనదు బంధుజనులఁ । జను విడువంగాఁ
జంపిన దోషము సిద్ధము, చంపను మఱి యేల మున్న । చచ్చినవానిన్. 1778

ఆ. బ్రహ్మచేత భూమి । పతుల కీధర్మంబు
కల్పితంబు రాజ్య । కాంక్షఁ జేసి
తోడిచూలు నయినఁ । దోడఁ బుట్టినవాఁడు
చంపు చుండుఁ గ్రూర । చరితుఁ డగుచు. 1779

క. భూమికి ధనధాన్యములకు, భామలకును మానములకుఁ । బ్రాభవములకుం
గామించి మీఁదు గానక, శ్రీమదమున మానధనులు । చెనకుదు రొరులన్.

వ. వినుము దేవమాయంజేసి దేహాభిమానులైనమానవులకుఁ బగవాఁడు బంధుం డుదాసీనుం డనుమోహంబు సిద్ధం బయి యుండు జలాదులయందుఁ జంద్రసూ

ర్యాదులును ఘటాదులందు గగనంబును వెక్కయి కానంబడుభంగి దేహధా
రుల కందఱికి నాత్మ యొక్కండయ్యును వెక్కండై తోఁచు నాద్యంతంబులు
గలయీదేహంబు ద్రవ్యప్రాణగుణాత్మకం బయి యాత్మయందు నవిద్యచేతఁ
గల్పితం బై దేహిని సంసారంబునం ద్రిప్పు సూర్యుండు తటస్థుం డై యుండఁ
బ్రకాశమానంబు లయినదృష్టిరూపంబులుంబోలె నాత్మ తటస్థుం డై యుండ
దేహేంద్రియంబులు ప్రకాశమానంబు లగు నాత్మకు వేఱొక్కటితోడ సం
యోగవియోగంబులు లేవు వృద్ధిక్షయంబులు చంద్రకళలకు గాని చందునికి
లేనికైవడి జన్మనాశంబులు దేహంబునకుం గాని యాత్మకుఁ గలుగ నేరవు
నిద్రవోయినవాఁ డాత్మను విషయఫలానుభోగంబు సేయించు తెఱంగున నెఱుక
లేనివాఁడు నిజము కానియర్థంబునందు ననుభవంబు నొందుచుండుఁగావున. 1781

క. అజ్ఞానజ మగుశోకము, విజ్ఞానవిలోకనమున ♦ విడువుము నీకుం
బ్రజ్ఞావతికిం దగునే, యజ్ఞానులభంగి వగవ ♦ నంభోజముఖీ. 1782

వ. ఇట్లు బలభద్రునిచేతఁ దెలుపంబడి రుక్మిణీదేవి దుఃఖంబు మాని యుండె నట
రుక్మి యనువాఁడును బ్రాణావశిష్టుం డై విడువంబడి తనవిరూపభావంబునకు
నెరియుచు హరిని గెలిచికాని కుండినపురంబు సొర నని ప్రతిజ్ఞ చేసి తత్పుర
సమీపంబున నుండె నివ్విధంబున. 1783

శ్రీకృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని బెండ్లియాడుట.

క. రాజీవలోచనుఁడు హరి, రాజసమూహముల గెలిచి ♦ రాజస మొప్పన్
రాజిత యగుతనపురికిని, రాజాననఁ దెచ్చె బంధు ♦ రాజి నుతింపన్. 1784

వ. అంత నయ్యాదవేంద్రునినగరంబు సమారబ్ధవివాహకృత్యంబును బ్రవర్తమాన
గీతవాద్యనృత్యంబును బ్రతిగృహాలంకృతవిలసితాశేష నరనారీవర్గంబును బరి
ణయమహోత్సవసమాహూయ మానమహీపాలగజఘటాగండమండల దానసలిల
ధారాసిక్తమార్గంబును బ్రతిద్వారమంగళాచారసంఘటితక్రముకకదళికా కర్పూర
కుంకుమాగరుధూపదీపపరిపూర్ణ కుంభంబును విభూషితసకలగృహవేదికాకవాట
గేహళీస్తంభంబును విచిత్రకుసుమాంబర రత్నతోరణ విరాజితంబును సముద్ధూత
కేతనవిభ్రాజితంబును నై యుండె నయ్యవసరంబున. 1785

మ. ధ్రువకీర్తిన్ హరి పెండ్లియాడె నిజచే ♦ తోహారిణిన్ మానవై
భవగాంభీర్యవిహారిణిన్ నిఖిలసం ♦ పత్కారిణిన్ సాధుబాం
ధవసత్కారిణిఁ బుణ్యచారిణి మహా ♦ దారిద్ర్యసంహారిణిన్
సువిభూషాంబరధారిణిన్ గుణవతీ ♦ చూడామణిన్ రుక్మిణిన్. 1786

క. సతులుం దారును బౌరులు, హితమతిఁ గానుకలు దెచ్చి ♦ యిచ్చిరి కరుణో
న్నతవర్ధిష్ణులకును మా, నితరోచిష్ణులకు రుక్మి ♦ ణీకృష్ణులకున్. 1787

క. హరి పెండ్లికిఁ గైకేయక, కురు సృంజయ యదు విదర్భ ♦ కుంతినరేంద్రుల్

పరమానందముఁ బొందిరి, ధరణీశులలోన గాథ § తాత్పర్యములన్. 1788

క. హరి యీతెఱఁగున రుక్మిణి, నరుదుగఁ గొనివచ్చి పెండ్లి § యాడుట విని దు
ష్కరకృత్య మనుచు వెఱఁ గం,దిరి రాజులు రాజసతులు § దిక్కుల నెల్లన్.

ఆ. అనఘ యాదిలక్ష్మి § యైనరుక్మిణితోడఁ గ్రీడ సలుపు చున్న § కృష్ణుఁ జూచి
పట్టణంబులోని § ప్రజ లుల్లసిల్లిరి, ప్రీతు లగుచు ముక్త § భీతు లగుచు. 1790

వ. అని చెప్పి. 1791

క. కువలయరక్షాతత్పర, కువలయదళనీలవర్ణ § కోమలదేహా
కువలయనాథశిరోమణి, కువలయజనవినుత విమల § గుణసంఘాతా. 1792

మాలిని. సరసిజనిభహస్తా § సర్వలోకప్రశస్తా
నిరుపమశుభమూర్తీ § నిర్మలారూఢకీర్తీ
పరహృదయవిదారీ § భక్తలోకోపకారీ
గురుబుధజనతోషీ § ఘోరదైతేయశోషీ. 1793

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్త్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బనుపురాణంబునందు
దేవకీదేవివివాహంబును గగనవాణీశ్రవణంబును కంసోద్రేకంబును వసుదేవ
ప్రార్థనంబును యోగమాయాప్రభావంబును బలభద్రుజన్మంబును బ్రహ్మాది
సురస్తోత్రంబును కృష్ణావతారంబును ఘోషప్రదేశంబును యోగనిద్రాచరి
తంబును నందపుత్త్రోత్సవంబును పూతనాసంహారంబును శకటభంజనంబును
తృణావర్తమరణంబును గర్గాగమనంబును నారాయణాది నామనిర్దేశంబును
బాలక్రీడయును మృద్భక్షణంబును వాసుదేవ వదనగహ్వరవిలోక్యమానచరా
చరసమస్తలోకవిలోకనంబును నవనీతచౌర్యంబును యశోదారోషంబును
ఉలూఖలబంధనంబును నర్జునతరుయుగళనిపాతనంబును నలకూబరమణిగ్రీవుల
శాపవిమోక్షణంబును బృందావనగమనంబును వత్సపాలనంబును వత్సాసుర
వధయును బకదనుజవిదారణంబును నఘాసురమరణంబును వత్సాపహరణం
బును నూతనవత్సబాలకకల్పనంబును బ్రహ్మవినుతియు గోపాలనంబును
గార్దభాసురదమనంబును గాళీయఫణిమర్దనంబును గరుడకాళీయనాగవిరోధకథ
నంబును బ్రలంబాసురహింసనంబును దవానలపానంబును వర్షర్తువర్ణనంబును
శరత్కాలలక్షణంబును వేణువిలాసంబును హేమంతసమయసమాగమంబును
గోపకన్యాచరితహవిష్యవ్రతంబును గాత్యాయనీసేవనంబును వల్లవీవస్త్రాపహర
ణంబును విప్రవనితాదత్తాన్న భోజనంబును నింద్రయాగనివారణంబును నంద
ముకుందసంవాదంబును బర్వతభంజనంబును పాషాణసలిలవర్షంబును గోవర్ధ
నోద్ధరణంబును వరుణకింకరుండు నందునిం గొనిపోయిన హరి తెచ్చుటయును
వేణుపూరణంబును గోపికాజనఘోషనిర్గమనంబును యమునాతీరవనవిహారణం

బును గృష్ణాంతర్ధానంబును ఘోషకామినీగణపరిదేవనంబును గోపికాన్వేషణంబును గోపికాగీతలును హరిప్రసన్నతయును రాసక్రీడనంబును జలకేళియును సర్పరూపకుం డయినసుదర్శనవిద్యాధరుండు హరిచరణతాడనంబున నిజరూపంబు వడయుటయును శంఖచూడుం డనుగుహ్యకుని వధించుటయును వృషభాసురవిదళనంబును నారదవచనంబున హరిజన్మకథ యెఱింగి కంసుండు దేవకీవసుదేవుల బద్ధులం జేయుటయును ఘోటకాసురుం డయినకేశి యనుదనుజుని వధియించుటయును నారదస్తుతియును వ్యోమదానవమరణంబును నక్రూరగమనంబును నక్రూరరామకృష్ణులసల్లాపంబును ఘోషనిర్గమంబును యమునాజలాంతరాళంబున నక్రూరుండు హరివిశ్వరూపంబు గాంచుటయు నక్రూరస్తవంబును మథురానగరప్రవేశంబును రజకవధయును వాయకమాలాకారసన్మానంబును గుబ్జాప్రసాదకరణంబును ధనుర్భంగంబును గంసుదుస్స్వప్నంబును గువలయాపీడపీడనంబును రంగస్థలప్రవేశంబును జాణూరముష్టికులవధయును గంసవధయునువసుదేవదేవకీబంధమోక్షణంబును నుగ్రసేనురాజ్యస్థాపనంబునురామకృష్ణులు సాందీపునివలన విద్య లభ్యసించుటయును సంయమనీనగరగమనంబును గురుపుత్త్రదానంబును నుద్ధవునిఘోషయాత్రయును భ్రమరగీతలును గుబ్జావాసగమనంబును గరినగరంబునకు నక్రూరుండు సని కుంతీదేవి నూఱార్చుటయుఁ గంసభార్య లగునస్తిప్రాప్తులు జరాసంధునకుం గంసుమరణం బెఱింగించుటయు జరాసంధునిదండయాత్రయును మథురానగరనిరోధనంబును యుద్ధంబున జరాసంధుండు సప్తదశవారంబులు పలాయితుం డగుటయును నారదప్రేరితుం డై కాలయవనుండు మథురపై దాడివెడలుటయును ద్వారకానగరనిర్మాణంబును మథురాపురనివాసులం దనయోగబలంబున హరి ద్వారకానగరంబునకుం దెచ్చుటయును గాలయవనుండు హరివెంట జని గిరిగుహయందు నిద్రితుం డైనముచుకుందునికోపదృష్టివలన నీఱగుటయును ముచుకుందుండు హరిని సంస్తుతి చేసి తపంబునకుం జనుటయును జరాసంధుండు క్రమ్మఱ రామకృష్ణులపై నేతెంచుటయును బ్రవర్షణపర్వతారోహణంబును గిరిదహనంబును గిరి డిగ్గ నుఱికి రామకృష్ణులు ద్వారకానగరంబునకుం జనుటయును రుక్మిణీజననంబును రుక్మిణీసందేశంబును వాసుదేవాగమనంబును రుక్మిణీగ్రహణంబును రాజలోకపలాయనంబును రుక్మి యనువానిభంగంబును రుక్మిణీకల్యాణంబును ననుకథలం గల దశమస్కంధంబునందుఁ బూర్వభాగము. 1794

ఓం తత్సత్ బ్రహ్మార్పణ మస్తు.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

దశమస్కంధము — ఉత్తరభాగము.

కరపరిశోభితర

త్నాకర కమనీయగుణగ ణాకర కారు

ణ్యాకర భీకరశరధా

రాకంపితదానవేంద్ర రామనరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్ముని శ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్న రేంద్రుండు రుక్మిణీపరిణయానంతరంబున నైనకథావృత్తాంతం బంతయు వినిపింపు మనిన శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 2

ఉ. తామరసాక్షునంశమున దర్పకుఁ డీశ్వరుకంటిమంటలం
దా మును దగ్ధుఁ డై పిదపఁ దత్పరమేశుని దేహలబ్ధికై
వేమఱు నిష్ఠఁ జేసి హరి వీర్యమునం బ్రభవించె రుక్మిణీ
కామినిగర్భమం దసుర ఖండనుమాఱటమూర్తియో యనన్. 3

వ. అంత నాడింభకుండు ప్రద్యుమ్నుం డనుపేర విఖ్యాతుం డయ్యె నాశిశువు సూతికాగృహంబునం దల్లి పొదిగిట నుండం దనకు శత్రుం డని యెఱింగి శంబరుం డనురాక్షసుండు దనమాయాబలంబునం గామరూపి యై వచ్చి కొనిపోయి సముద్రంబులో వైచి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నాబాలకుండు జలధిజలంబున దిగంబడ నోడిసి యొకమహామీనంబు మ్రింగె నందు. 4

క. జాలిఁ బడి పాఱుజలచర, జాలంబులఁ బోవనీక చని రోషాగ్ని
జ్వాలలు నిగుడఁగ నూరక, జాలంబులు వైచి పట్టు జాలరు లంతన్. 5

వ. సముద్రంబులోన నామీనంబును దత్సహచరంబు లైనమీనంబులనుం బట్టికొని తెచ్చి శంబరునకుం గానుకఁగా నిచ్చిన నతండు వండి తెం డని మహానసగృహంబునకుం బంచిన, 6

క. రాజనగరియెడ బాలలు, రాజీవముకడుపు వ్రచ్చి ♦ రాజనిభాస్యున్
రాజశిశువుఁ గని చెప్పిరి, రాజీవదళాక్షి యైన ♦ రతికి నరేంద్రా. 7

వ. అంత నారదుండు వచ్చి బాలకునిజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును మీనోదరప్రవేశంబునుం జెప్పిన విని యారతి మాయావతి యనుపేర శంబరునియింటఁ బాతివ్రత్యంబు సలుపుచు దహనదగ్ధుం డయినతనపెనిమిటి శరీరధారణంబు సేయుట కెదురుచూచుచున్నయది గావున నయ్యర్భకుండు దర్పకుం డని తెలిసి మెల్లన పుత్త్రార్థిని యైనతెఱంగున శంబరునియనుమతి వడసి సూపకారులయొద్ద నున్నపాపనిం దెచ్చి పోషించుచుండె నాకుమారుండును శీఘ్రకాలంబున నారూఢయౌవనుం డై. 8

క. సుందర మగుతనరూపము, సుందరు లోకమాఱు దేఱి ♦ చూచినఁ జాలున్
సౌందర్య మేమి చెప్పను, బొందెద మని డాయుబుద్ధిఁ ♦ బుట్టించు నృపా. 9

సీ. చక్కనివారల ♦ చక్కఁదనంబున, కుపమింప నెవ్వాఁడు ♦ యోగ్యుఁ డయ్యె
[1]మిక్కిలితపమున ♦ మెఱయునంబికకు నై, శంకరు నెవ్వాఁడు ♦ సగము సేసె
బ్రహ్మత్వమునఁ బొంది ♦ పరఁగువిధాతను, వాణికై యెవ్వాఁడు ♦ వాఁడి చెఱిచె
వేయిడాఁగులతోడి ♦ విబుధలోకేశుని, మూర్తికి నెవ్వాఁడు ♦ మూల మయ్యె

తే. మునులతాలిమి కెవ్వాఁడు ♦ ముల్లుసూపు, మగలమగువల నెవ్వాఁడు ♦ మరులుకొలుపుఁ
గుసుమధనువున నెవ్వాఁడు ♦ గొను విజయము, చిగురువాలున నెవ్వాఁడు ♦ చిక్కుపఱుచు.

వ. అని తన్ను లోకులు వినుతించుప్రభావంబులు గలిగి పద్మదళలోచనుండును బ్రలంబబాహుండును జగన్మోహనాకారుండు నైనపంచబాణునిం గని లజ్జాహాసగర్భితంబు లైనచూపులం జూచుచు మాయావతి సురతభ్రాంతిఁ జేసినం జూచి ప్రద్యుమ్నుం డి ట్లనియె. 11

మత్తకోకిలము. నాతనూభవుఁ డీతఁ డంచును ♦ నాన యించుక లేక యో
మాత నీ విది యేమి నేఁ డిటు ♦ మాతృభావము మాని సం
ప్రీతిఁ గామినిభంగిఁ జేసెదు ♦ పెక్కువిభ్రమముల్ మహా
ఖ్యాతవృత్తికి నీకు ధర్మము ♦ గాదు మోహము సేయఁగాన్. 12

వ. అనిన రతి యి ట్లనియె నీవు నారాయణనందనుండ వైనకందర్పుండవు పూర్వకాలంబున నేను నీకు భార్యనైనరతిని నీవు శిశు వై యుండు నెడ నిర్దయుం డై దొంగిలి తల్లిం దొఱంగఁ జేసి శంబరుండు కొనివచ్చి నిన్ను నీరధిలో వైచిన నొక్కమీనంబు మ్రింగె మీనోదరంబు వెడలి తీవు మీఁదటికార్య మాకర్ణింపుము.

క. మాయావి వీఁడు దుర్మతి, మాయఁడు సంగరములం ద ♦ మర్త్యుల గెలుచున్
మాయికరణమున వీనిన్, మాయింపుము మోహనాది ♦ మాయలచేతన్. 14

మత్తకోకిలము. పాపకర్ముఁడు వీఁడు ని న్నిట ♦ పట్టి తెచ్చిన లేచి నా

1. మిక్కిలికను సూపి ♦ మెఱసినసూడుకై, శంకరు నెవ్వాఁడు ♦ సగము సేసె.

పాప, డెక్కడఁ బోయెనో సుతుఁ § డా పితే విధి యంచుఁ దాఁ
గ్రేపుఁ బాసినగోవుభంగిని § ఖిన్న యై పడి గాఢసం
తాప యై నిను నోఁచి కాంచిన § తల్లి కు య్యెడ కుందునే. 15

వ. అని పలికి మాయావతి మహానుభావుం డైనప్రద్యుమ్నునికి సర్వశత్రుమాయా వినాశిని యయినమహామాయావిద్య నుపదేశించె నివ్విధంబున. 16

మ. గురుమాయారణవేది యై కవచి యై § కోదండి యై బాణి యై
హరిజుం డోరినిశాట వైచితివి నాఁ § డంభోనిధిన్ నన్ను ఘో
రరణాంభోనిధి వైతు నిన్ను నిదె వే § ర మ్మంచుఁ జీరెన్ మనో
హరదివ్యాంబరు నుల్లసద్దనుజసే § నాడంబరున్ శంబరున్. 17

చ. అదలిచి యిట్లు కృష్ణసుతుఁ § డాడిననిష్ఠురభాషణంబులం
బదహత మై పడిం గవియు § పన్నగరాజముఁ బోలి శంబరుం
డదరుచు లేచి వచ్చి గద § నచ్యుతనందను వ్రేసె నుజ్జ్వల
ద్విదురకఠోరఘోషసమ § భీషణనాదము సేసి యార్చుచున్. 18

క. దనుజేంద్రుఁడు వ్రేసినగదఁ, దనగదచేఁ బాయ నడిచి § దనుజులు బెదరన్
దనుజాంతకునికుమారుఁడు, దనుజేశునిమీఁద నార్చి § తనగద వైచెన్. 19

వ. అంత నారక్కసుండు వెక్కసం బగురోసంబునఁ దనకుఁ దొల్లి మయుం డెఱింగించినదైతేయమాయ నాశ్రయించి మింటికి నెగసి పంచబాణునిపై బాణవర్షంబు గురిసిన నమ్మహారథుండు నొచ్చియు సంచలింపక మచ్చరంబున సర్వమాయావినాశిని యైనసాత్త్వికమాయం బ్రయోగించి దనుజునిబాణవృష్టిని వారించె మఱియు వాఁడు భుజగగుహ్యకపిశాచమాయలు పన్ని నొప్పించిన నన్నియుం దప్పించి. 20

క. దండధరమూర్తిఁ గైకొని, యొం డాడక చక్రిసూనుఁ § డుగ్రతరాసిన్
ఖండించె శంబరునితలఁ, గుండలకోటీరమణులు § కుంభిని రాలన్. 21

క. చిగురాకడిదపుధారను, జగములఁ బరవశముసేయు § చలపాదికి దో
డ్డగునుక్కడిదంబునఁ దన,పగతుం దెగ వ్రేయు టెంత § పని చింతింపన్. 22

క. బెగడుచు నుండఁగ శంబరుఁ, దెగడుచుఁ బూవింటిజోదు § ధీరగుణంబుల్
పొగడుచుఁ గురిసిరి ముదమున, నెగడుచుఁ గుసుమములమునురు § నిర్జరు లధిపా.

రతీదేవి ప్రద్యుమ్నసహిత యై గగనమార్గంబున ద్వారకకుఁ బోవుట.

వ. ఇట్లు శంబరుని వధియించి విలసించు చున్నయించువిలుకానిం గొంచు నాకాశచారిణి యైనయారతీదేవి గగనపథంబుఁ బట్టి ద్వారకానగరోపరిభాగంబునకుం జనుదెంచిన. 24

ఆ. మెఱుఁగుఁదీఁగెతోడి § మేఘంబు కైవడి, నువిదతోడ మింట § నుండి కదలి
యరుగుదెంచె మదనుఁ డంగనాశతములు, మెలఁగు చున్నలోని § మేడకడకు. 25

మ. జలదశ్యాముఁ బ్రలంబబాహుయుగళుం § జంద్రాననున్ నీలసం
కులవక్రాలకుఁ బీతవాసు ఘనవ § క్షున్ సింహమధ్యున్ మహో
త్పలపత్త్రేక్షణు మందహాసలలితుం § బంచాయుధున్ నీరజా
క్షులు దా రేమఱిపాటు చూచి హరి యం § చుం డాఁగి రయ్యోయెడన్. 26

క. కొందఱు హరి యగు నందురు, కొందఱు చిహ్నములు కొన్ని § కొన్ని హరికి లే
వందురు మెల్లనె తెలియుద, మందురు మఱుఁ జూచి కొంద § ఱబలలు గుములై.

క. హరి యని వెనుచని పిదపన్, హరిఁ బోలెడువాఁడుగాని § హరి గాఁ డనుచున్
హరిమధ్య లల్లనల్లన, హరినందను డాయ వచ్చి § రాశ్చర్యమునన్. 28

ఉ. అన్నలు సేర వచ్చి మఱు § నందఱుఁ జూడఁగ దాను వచ్చి సం
పన్నగుణాభిరామ హరి § పట్టపుదేవి విదర్భపుత్త్రి క్రేఁ
గన్నుల నాకుమారకుని § కైవడి నేర్పడఁ జూచి బోఁటితోఁ
జన్నులు సేప నిట్లనియె § సంభ్రమదైన్యము లుల్లసిల్లఁగన్. 29

శా. ఈ కంజేక్షణుఁ డీ కుమారతిలకుం § డీయిందుబింబాననుం
డీ కంఠీరవమధ్యుఁ డిచ్చటికి నేఁ § డెం దుండి యేతెంచెనో
యీ కల్యాణునిఁ గన్నభాగ్యవతి ము § న్నేనోములన్ నోఁచెనో
యే కాంతామణియందు [1]వీఁగి కనెనో § యేకాంతుఁ డీకాంతునిన్. 30

శా. ఆలీ నాతొలుచూలిపాపనికి బో § ర్కాడించి నే సూతికా
శాలామధ్యవిశాలతల్పగత నై § చన్నిచ్చి నిద్రింప నా
బాలున్ నాచనుఁబాలకుం జెఱిచి యే § పాపాత్ము లేత్రోవ ము
న్నేలీలం గొనిపోయిరో శిశువుఁ దా § నేతల్లి రక్షించెనో. 31

క. కొడుకఁడు నాపొదిగిటిలోఁ, జెడి పోయిననాఁటనుండి § చెలియా తెలియం
బడ దేవార్తయు నతఁ డే,వడువున నెచ్చోట నిలిచి § వర్తించెడినో. 32

క. ఇందాఁక వాఁడు బ్రతికిన, సందేహము లేదు దేహ § చాతుర్యవయః
సౌందర్యంబులు లోకులు, వందింపఁగ నితనియంత § వాఁ డగుఁ జుమ్మీ. 33

మ. అతివా సిద్ధము నాఁటిబాలకున కీ § యాకార మీవర్ణ మీ
గతి యీహాసవిలోకనస్వరము లీ § గాంభీర్య మీకాంతి వీఁ
డతఁడే కాఁ దగు నున్నవారలకు నా § యాత్మేశసారూప్యసం
గతి సిద్ధింపదు వీనియందు మిగులం § గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 34

క. పొదలెడి ముదమునఁ జిత్తము, గదలెడి నాయెడమమూఁపు § గన్నులవెంటం
బ్రిదిలెడి నానందాస్రులు, మెదలెడిఁ బాలిండ్లఁ బాలు § మే లయ్యెడినో. 35

వ. అని డోలాయమానమానస యై వితర్కించుచు. 36

క. తనయుఁడనినొడువఁ దలఁచును, దనయుఁడు [2]గాకున్న మిగులఁ § దఱిగొనిసవతుల్

1. వీనిఁ గనెనో యేకాంతుఁ డేకాంతతన్. 2. గాఁ డనిన మిగులఁ దఱిగొని యువతుల్.

తను నగియెద రని తలఁచు న, తనుసంశయ మలమికొనఁగఁ । దనుమధ్య మదిన్.

వ. ఇట్లు రుక్మిణీదేవి విచారించు చుండ లోపలినగరికావలివారివలన విని కృష్ణుండు
దేవకీవసుదేవులం దోడ్కొని చనుదెంచి సర్వజ్ఞుం డయ్యు నేమియు వివరింపక
యూర కుండె నంత నారదుండు చనుదెంచి శంబరుండు కుమారునిం గొనిపో
వుట మొద లైనవార్త లెఱింగించిన. 38

క. చచ్చినబాలుఁడు గ్రమ్మఱ, వచ్చినక్రియ వచ్చెఁ బెక్కు । వర్షములకు నీ
సచ్చరితు నేఁడు గంటిమి, చెచ్చెర మున్నెట్టితపము । సేయంబడెనో. 39

వ. అని యంతఃపురకాంతలును దేవకీవసుదేవరామకృష్ణులును యథోచితక్రమం
బున నాదంపతుల దివ్యాంబరాభరణాలంకృతుల సత్కరించి సంతోషించిరి
రుక్మిణీదేవియు నందనుం గౌఁగిలించుకొని. 40

శా. అన్నా నా చనుఁ బాపి నిన్ను దనుజుం । డంభోనిధిన్ వైచెనే
యెన్నే వర్షము లయ్యెఁ బాసి సుత నీ । వేరీతి జీవించి తే
సన్నాహంబున శత్రు గెల్చితివో యా । శ్చర్యంబు సంధిల్లెడిన్
నిన్నుం గాంచితి నింతకాలమునకున్ । నే ధన్యతం జెందితిన్. 41

వ. అని కొడుకువలస సంతోషించి కోడలిగుణంబులు కైవారంబులు సేసి వినోదిం
చు చుండె నంత ద్వారకానగరంబు ప్రజలు విని హర్షించి రందు. 42

క. సిరిపెనిమిటిపుత్త్రకుఁ డగు, మరుఁ గని హరిఁ జూచినట్ల । మాతలు దమలోఁ
గరఁగుదు రఁట పరకాంతలు, మరుఁ గని మోహాంధకార । మగ్నలుగారే. 43

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 44

శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాదనివృత్తికొఱకు శమంతకమణి దెచ్చుట.

క. సత్రాజిత్తు నిశాచర, శత్రునకుం గీడు సేసి । సద్వినయముతోఁ
బుత్త్రి శమంతకమణియును, మైత్త్రిం గొని తెచ్చి యిచ్చె । మనుజాధీశా. 45

వ. అనిన విని రాజి ట్లనియె. 46

ఆ. శౌరి కేమితప్పు । సత్రాజితుఁడు సేసె, కూఁతు మణిని నేల । కోరి యిచ్చె
నతని కెట్లు గలిగె । నాశమంతకమణి, విప్రముఖ్య నాకు । విస్తరింపు. 47

వ. అనిన విని శుకయోగివర్యుం డి ట్లనియె సత్రాజిత్తనువాఁడు సూర్యునకు భక్తుం
డై చెలిమిసేయ నతనివలన సంతసించి సూర్యుండు శమంతకమణినిచ్చె నామణి
కంఠంబున ధరియించి సత్రాజితుండు భాస్కరునిభంగి భాసమానుండై ద్వారకా
నగరంబునకు వచ్చిన దూరంబున నతనిం జూచి జనులు మణిప్రభాపటలతేజో
హృతదృష్టు లయి సూర్యుం డని శంకించి వచ్చి హరి కి ట్లనిరి. 48

క. నారాయణ దామోదర, నీరజదళనేత్ర చక్రి । నిఖిలేశ గదా
ధారణ గోవింద నమ, స్కారము యదుపుత్త్ర నిత్య । కల్యాణనిధీ. 49

మ. దివిజాధీశ్వరు లిచ్ఛయింతురు గదా । దేవేశ నిన్ జూడ యా

దవవంశంబున గూఢమూర్తివి జగ । త్త్రాణుండ వై యుండఁగా
భవదీయాకృతిఁ జూడ నేఁ డిదె రుచి । ప్రచ్ఛన్నదిగ్భాగుఁ డై
రవియో నీరజగర్భుఁడో యొకఁడు నే । రన్ వచ్చె మార్గంబునన్. 50

వ. అని యిట్లు పలికిన మూఢజనులం జూచి గోవిందుండు నగి మణిసమేతుం డైన సత్రాజితుండు గాని సూర్యుండు గాఁ డని పలికె నంత సత్రాజితుండు శ్రీయుతం బయి మంగళాచారసంచారం బైనతనగృహంబునకుం జని మహీసురులచేతనిజ దేవతామందిరంబున నమ్మణిశ్రేష్ఠంబు ప్రవేశంబు సేయించె నదియును బ్రతి దినంబు నెనిమిదిబారువులసువర్ణంబు గలిగించుచుండు. 51

క. ఏరా జేలెడువసుమతి, నారత్నము పూజ్యమాన । మగు నక్కడ రో
గారిష్టసర్వమాయిక,మారీదుర్భిక్షభయము । మాను నరేంద్రా. 52

క. అమ్మణి యాదవవిభునకు, నిమ్మని హరి యడుగ నాతఁ । డీక ధనేచ్ఛం
బొమ్మని పలికెను జక్రికి, నిమ్మణి యీ కున్న మీఁద । నే మా ననుచున్. 53

వ. అంత. 54

చ. అడరెడువేడ్కఁ గంఠమున । నమ్మణిఁ దాల్చి ప్రసేనుఁ డొక్కనాఁ
డడవికి ఘోరవన్యమృగ । యారతి నేఁగిన వానిఁ జంపి పై
పడి మణిఁ గొంచు నొక్కహరి । పాఱఁగ దాని వధించి డాసి యే
ర్పడఁ గనె జాంబవంతుఁడు ప్ర । భాత్తదిగంతము నాశమంతమున్. 55

క. కని జాంబవంతుఁ డామణిఁ, గొనిపోయి సమీపశైల । గుహఁ జొచ్చి ముదం
బునఁ దనకూరిమిసుతకును, ఘనకేళీకందుకంబు । గాఁ జేసె నృపా. 56

వ. అంత సత్రాజితుండు తనసహోదరుం డైనప్రసేనునిం గానక దుఃఖించుచు. 57

మ. మణి కంఠంబునఁ దాల్చి నేఁ డడవిలో । మావాఁడు వర్తింపఁగా
మణికై పట్టి వధించినాఁడు హరికిన్ । మర్యాద లే దంచు దూ
షణముం జేయఁగ వానిదూషణము గం । సధ్వంసి యాలించి యే
వ్రణమున్ నాయెడ లేదు నింద గలిగెన్ । వారించు టేరీతియో. 58

వ. అని వితర్కించి. 59

మ. తనవా రెల్లఁ బ్రసేనుజాడఁ దెలుపం । దర్శించుచున్ వచ్చి త
ద్వనవీథిం గనె నేలఁ గూలినమహా । శ్వంబుం బ్రసేనుం బ్రసే
నుని హింసించినసింహమున్ మృగపతిన్ । నొప్పించి ఖండించి యేఁ
గినభల్లూకము సొచ్చి యున్నగుహయుం । గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁ డై. 60

వ. కని తనవెంట వచ్చినప్రజల నెల్ల గుహాముఖంబున విడిచి సాహసంబున మహానుభావుం డైనహరి నిరంతరనిబిడాంధకారబంధురం బయి భయంకరం బై విశాలం బయినగుహాంతరాళంబు సొచ్చి చని యక్కడ నొక్కబాలిక కెదుర దర్శనీయ కేళికందుకంబుగా వ్రేలం గట్టఁబడినయమ్మణిశ్రేష్ఠంబుఁ గని హరియు

హరింప నిశ్చయించి. 61

క. మెల్లనె పదము లిడుచు యదు, వల్లభుఁ డాశిశువుకడకు ♦ వచ్చిన గుండెల్
జల్లనఁగ జూచి కంపము, మొల్లంబుగ దానిదాది ♦ మొఱ వెట్టె నృపా. 62

వ. అంత నాధ్వని విని బలవంతుం డైనజాంబవంతుండు వచ్చి తనస్వామి యని కృష్ణు నెఱుంగక ప్రాకృతపురుషుం డని తలంచి కృష్ణునితో రణంబు సేసె నందు. 63

క. పలలములకుఁ బోరెడు డేగ,గలక్రియ శస్త్రములఁ దరుల ♦ గరముల విజయే
చ్ఛల నిరువదియెనిమిదిదిన,ములు పోరిరి నగచరేంద్ర ♦ ముఖ్యుఁడు హరియున్.

క. అడిదములఁ దరులు విఱిగిన, బెడిదము లగుమగతనములఁ ♦ బిఱుతివక వడిం
బిడుగులవడువునఁ బడియెడి,పిడికిటిపోటులను గలన ♦ బెరసి రిరువురున్. 65

శా. స్పష్టాహంకృతు లుల్లసిల్ల హరియుఁ ♦ భల్లూకలోకేశుఁడుఁ
ముష్టాముష్టి నహర్నిశంబు జయస ♦ మ్మోహంబునం బోరుచోఁ
బుష్టిం బాసి ముకుందముష్టిహతులం ♦ బూర్ణశ్రమోపేతుఁ డై
పిష్టాంగోరుశరీరుఁ డై యతఁడు దా ♦ భీతాత్ముఁ డై యిట్లనున్. 66

వ. దేవా నిన్నుఁ బురాణపురుషు నధీశ్వరు విష్ణుం బ్రభవిష్ణు నెఱుంగుదుసర్వభూతంబులకుం బ్రాణప్రతాపధైర్యబలంబులు నీవ విశ్వంబునకు సర్గస్థితిలయంబు లెవ్వ రాచరింతురు వారికి సర్గస్థితిలయంబులఁ జేయునీశ్వరుండవు నీవ యాత్మకుం బరమాత్మ నీవ యని మఱియును. 67

సీ. బాణాగ్ని నెవ్వఁడు ♦ పఱపి పయోరాశి, నింకించి బంధించి ♦ యేపు మాపెఁ
బరఁగ నెవ్వఁడు ప్రతా ♦ పప్రభారాశిచే, దానవగర్వాంధ ♦ తమస మడఁచెఁ
గంజాతములు ద్రెంచు ♦ కరిభంగి నెవ్వఁడు, దశకంఠుకంఠబృం ♦ దములు ద్రుంచెఁ
నా చంద్రసూర్యమై ♦ యమరు లంకారాజ్య,మునకు నెవ్వఁడు విభీ ♦ షణుని నిలిపె

తే. నన్ను నేలినలోకాధి ♦ నాథుఁ డెవ్వఁ, డంచితోదారకరుణార ♦ సాబ్ధి యెవ్వఁ
డాతఁడవు నీవ కావె మ ♦ హాత్మ నేఁడు, మాఱుపడి యెగ్గుసేసితి ♦ మఱవవలయు.

వ. అని యిట్లు పరమభక్తుం డైనజాంబవంతుండు వినుతించిన నతనిశరీరనిగ్రహనివారణంబుగా భక్తవత్సలుం డైనహరి తనకరంబున నతనిమేను నిమిరి మేఘగంభీరభాషణంబుల ని ట్లనియె. 69

క. ఈమణి మాచేఁ బడె నని, తామసు లొనరించునింద ♦ దప్పెదుకొఱకై
నీమందిర మగుబిలమున, కే మరుదెంచితిమి భల్లు ♦ కేశ్వర వింటే. 70

వ. అనిన విని సంతసించి జాంబవంతుఁడు మణియునుం దనకూఁతు జాంబవతి యను కన్యకామణియునుం దెచ్చి హరికిఁ గానికగా సమర్పించె నటమున్న హరివెంట వచ్చినవారలు బిలంబువాకిటం బండ్రెండుదినంబులు హరిరాక కెదురుచూచి వేసరి వగచి పురంబునకుం జని రంత దేవకీవసుదేవులును రుక్మిణియును మిత్రబంధుజ్ఞాతిజనులును గుహ సొచ్చి కృష్ణుండు రాక చిక్కె నని శోకించి. 71

క. దుర్గమ మగుబిలమున హరి, నిర్గతుఁ డై చేరవలయు ∮ నేఁ డని పౌరుల్
వర్గము లై సేవించిరి, దుర్గం గృతకుశలమార్గఁ ∮ దోషితభర్గన్. 72

క. డోలాయితమానసు లై, జాలింబడి జనులు గొలువఁ ∮ జండిక పలికెన్
బాలామణితో మణితో, హేలాగతి వచ్చు నంబు ∮ జేక్షణుఁ డనుచున్. 73

క. యత్నము సఫలం బయిన స,పత్నసమూహములు బెగడఁ ∮ బద్మాక్షుం డా
రత్నముతోఁ గన్యాజన,రత్నముతోఁ బురికి వచ్చె ∮ రయమున నంతన్. 74

క. మృతుఁ డైనవాఁడు పునరా,గతుఁ డైనక్రియం దలంచి ∮ కన్యామణిసం
యుతుఁ డై వచ్చిన హరిఁ గని, వితతోత్సవ కౌతుకముల ∮ వెలసిరి పౌరుల్. 75

వ. ఇట్లు హరి తనపరాక్రమంబున జాంబవతీదేవిం బరిగ్రహించి రాజసభకు సత్రా
జిత్తుం బిలిపించి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించి సత్రాజిత్తునకు మణి నిచ్చె
నతండును సిగ్గుపడి మణిం బుచ్చుకొని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు బలవద్విరోధం
బునకు వెఱచుచు నింటికిం జని. 76

క. పాపాత్ములపాపములం, బాపంగా నోపునట్టి ∮ పద్మాక్షునిపైఁ
బాపము గల దని నొడివిన, పాపాత్మునిపాపమునకుఁ ∮ బారము గలదే. 77

మ. మితభాషిత్వము మాని యేల హరిపై ∮ మిథ్యాభియోగంబు చే
సితిఁ బాపాత్ముఁడ నర్థలోభుఁడను దు ∮ శ్చిత్తుండ మత్తుండ దు
ర్గతి నీదేహముఁ గాల్పనే దురిత మే ∮ మార్గంబునం బాయు నే
గతిఁ గంసారి ప్రసన్నుఁ డై మనుచు నన్ ∮ గారుణ్యభావంబునన్. 78

ఆ. మణిని గూతుఁ నిచ్చి ∮ మాధవుపదములు, పట్టుకొంటి నేని ∮ బ్రతుకు గలదు
సంతసించు నతఁడు ∮ సదుపాయ మగు నిది, సత్య మితరవృత్తిఁ ∮ జక్కఁబడదు.

మ. అని యిబ్భంగి బహుప్రకారముల నే ∮ కాంతస్థుఁ డై యింటిలోఁ
దనబుద్ధిం బరికించి నీతి గని స ∮ త్రాజిత్తు సంప్రాప్తశో
భనుఁ డై యిచ్చె విపత్పయోధితరికిన్ ∮ భామామనోహారికిన్
దనుజాధీశవిదారికిన్ హరికిఁ గాం ∮ తారత్నమున్ రత్నమున్. 80

ఉ. తామరసాక్షుఁ డచ్యుతుఁ డు ∮ దారయశోనిధి పెండ్లియాడె నా
నామనుజేంద్రనందితగు ∮ ణస్థితిలక్షణసత్యభామ ను
ద్దామపతివ్రతాత్వనయ ∮ ధర్మవిచక్షణతాదయాయశః
కామను సత్యభామను ము ∮ ఖద్యుతినిర్జితసోమ నయ్యెడన్. 81

క. మణి యిచ్చినాఁడు వాసర,మణి నీకును మాకుఁ గలవు ∮ మణులు కుమారీ
మణి చాలు నంచుఁ గృష్ణుఁడు, మణి సత్రాజిత్తునకును ∮ మరలఁగ నిచ్చెన్. 82

వ. అంత నక్కడఁ గుంతీసహితు లయినపాండవులు లాక్షాగారంబున దగ్ధు లై రని
విని నిఖిలార్థదర్శనుం డయ్యును గృష్ణుండు బలభద్రసహితుం డై కరినగరం
బునకుం జని కృపవిదురగాంధారీభీష్మద్రోణులం గని దుఃఖోపశమనాలాపంబు

లాడు చుండె నయ్యెడ. 83

శతధన్వుఁడు సత్రాజితుని జంపి మణి నపహరించుట.

సీ. జగతీశ వినవయ్య శతధన్వుఁ బొడగని, యక్రూరకృతవర్మ లాప్తవృత్తి
మన కిత్తు ననుచు సమ్మతిఁ జేసి తనకూఁతుఁ, బద్మాక్షునకు నిచ్చి పాడి దప్పె
ఖలుఁడు సత్రాజిత్తు గడఁక నే క్రియనైన, మణిపుచ్చుకొనుము నీమతము మెఱసి
యని తన్నుఁ బ్రేరేప నాశతధన్వుండు, పశువుఁ గటికివాఁడు పట్టి చంపు
ఆ. కరణి నిదురవోవఁ గడఁగి సత్రాజిత్తుఁ, బట్టి చంపి వాని భామ లెల్ల
మొఱలువెట్టలోభ మునఁ జేసి మణిఁ గొంచుఁ, జనియె నొక్కనాఁడు జనవరేణ్య.

వ. ఇట్లు హతుం డైన తండ్రిం గని శోకించి సత్యభామ యతనిం దైలద్రోణియం
దుఁ బెట్టించి హస్తిపురంబునకుం జని సర్వజ్ఞుం డైనహరికి సత్రాజిత్తుమరణంబు
విన్నవించిన హరియును బలభద్రుండు నీశ్వరు లయ్యును మనుష్యభావంబుల
విలపించి రంత బలభద్రసత్యభామాసమేతుం డై హరి ద్వారకానగరంబునకు
మరలి వచ్చి శతధన్వుం జంపెద నని తలంచిన నెఱింగి శతధన్వుండు ప్రాణభ
యంబునఁ గృతవర్మనింటికిం జని తనకు సహాయుండవు గ మ్మని పలికినం గృత
వర్మ యి ట్లనియె. 85

ఉ. అక్కట రామకృష్ణులు మహాత్ములు వారల కెగ్గు సేయఁగా
నిక్కడ నెవ్వఁ డోపు విను మేర్పడఁ గంసుఁడు బంధుయుక్తుఁ డై
చిక్కఁడె మున్ను మాగధుఁడు సేనలతోఁ బదియేడుతోయముల్
దిక్కులఁ బాఱఁడే మనకు దృష్టము వారలలావు వింతయే. 86

వ. అని యుత్తరంబు చెప్పిన విని శతధన్వుం డక్రూరునింటికిం జని హరితోడిపగ
కుం దోడు గ మ్మని చీరిన నక్రూరుండు (హరిబలపరాక్రమధైర్యస్థైర్యంబు లుగ్గ
డించి మఱియు) ని ట్లనియె. 87

సీ. ఎవ్వఁడు విశ్వంబు నెల్ల సలీలుఁ డై, పుట్టించు రక్షించుఁ బొలియఁ జేయు
నెవ్వనిచేష్టల నెఱుఁగరు బ్రహ్మాదు లెవ్వనిమాయ మోహించు భువన
మేడేండ్లపాపఁ డై యేవిభుఁ డొకచేత, గోరక్షణమునకై కొండ నెత్తె
నెవ్వఁడు కూటస్థుఁ డీశ్వరుఁ డద్భుత,కర్ముఁ డనంతుండు గర్మసాక్షి
తే. యట్టిఘనునకు శౌరికి ననవరతము, మ్రొక్కెదము గాక విద్వేషమునకు నేము
వెఱతు మొల్లము నీవొండు వెంటఁబొమ్ము, చాలుఁబది వేలువచ్చె నీసఖ్యమునను.

వ. అని యి ట్లక్రూరుం డుత్తరంబు వలికిన నమ్మహామణి యక్రూరునొద్ద నునిచి
వెఱచి శతధన్వుండు తురగారూఢుం డై శతయోజనదూరంబు చనియె గరుడ
కేతనాలంకృతం బైన తేరెక్కి రామకృష్ణులు వెనుచని రంత నతండును మిథిలా
నగరంబుఁ జేరి తత్సమీపవనంబునందు. 89

చ. తురగము డిగ్గి తల్లడము § తోఁ శతధన్వుఁడు పాదచారియై
పరువిడఁ బోకు పోకుమని § పద్మదళాక్షుఁడు గూడఁ బాఱి భీ
కరగతి వానిమస్తకము § ఖండితమై పడ వ్రేసెఁ జక్రముం
బరిహృతదైత్యచక్రముఁ బ్ర § భాచయమోదితదేవశక్రమున్. 90

వ. ఇట్లు హరి శతధన్వుని వధియించి వానివస్త్రంబులందు మణివెదకి లేకుండుటఁ దెలిసి బలభద్రునికడకు వచ్చి శతధన్వుం డూరక హతుం డయ్యె మణి లేదనిన బలభద్రుం డిట్లనియె. 91

సీ. ఆమణి శతధన్వుఁ § డపహరించుట నిక్క, మెవ్వరిచే డాఁప § నిచ్చినాఁడొ
వేగమ నీ వేఁగి § వెదకుము పురిలోన, వైదేహు దర్శింప § వాంఛ గలదు
పోయి వచ్చెద నీవు § పొమ్మని వీడ్కొని, మెల్లన రాముఁడు § మిథిలఁ జొచ్చి
పోయిన జనకుండు § పొడగని హర్షించి, యెంతయుఁ బ్రియముతోఁ § నెదురువచ్చి
తే. యర్ఘ్యపాద్యాదికృత్యంబు § లాచరించి, యిచ్ఛయించినవస్తువు § లెల్ల నిచ్చి
యుండుమనిభక్తిచేసిన § నుండె ముసలి, కువలయేశ్వరమిథిలలోఁ § గొన్నియేండ్లు.

వ. అంత దుర్యోధనుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుదెంచి జనకరాజుచేత సన్మానితుండై. 93

క. చలమున గాంధారేయుఁడు, లలితగదాయుద్ధకౌశ § లము నేర్చెఁ దగన్
హాలిచే నాశ్రితనిర్జర,ఫలిచేఁ ద్రైలోక్యవీర § భటగణబలిచేన్. 94

వ. అట కృష్ణుండును ద్వారకానగరంబునకుం జని శతధన్వునిమరణంబును మణి లేకుండుటయును సత్యభామకుం జెప్పి సత్యభామాప్రియకరుండు గావున సత్రాజిత్తునకుం బరలోకక్రియలు సేయించె నక్రూరకృతవర్మలు శతధన్వుమరణంబు విని వెఱచి ద్వారకానగరంబు వెడలి బహుయోజనదూరభూమికిం జని రక్రూరుండు లేమిం జేసి వానలు లేక మహోత్పాతంబులును శరీరమానసతాపంబులును ద్వారకానగరవాసులకు సంభవించిన నందులవృద్ధజనులు బెగడి హరి కిట్లనిరి. 95

సీ. కమలాక్ష వినవయ్య § కాశీశుఁ డేలెడి, కుంభిని వానలు § గురియ కున్నఁ
గోరి శ్వఫల్కునిఁ § గొనిపోయి యతనికిఁ, గాందిని యనియెడు § కన్య నిచ్చి
కాశీవిభుండు స § త్కారంబు సేసిన, వానలు గురిసె నా § వసుధమీఁద
నాతనిపుత్త్రకుఁ § డైనయక్రూరుండు, నంతటివాఁడు మ § హాతపస్వి
ఆ. మరలి వచ్చె నేని § మాను నుత్పాతంబు, లెల్ల వాన గురియు § నీస్థలమున
దేవ యతనిఁ దోడి § తెప్పింపు మన్నింపు, మానవలయుఁ బీడ § మానవులకు.

వ. అని పలుకు పెద్దలపలుకు లాకర్ణించి దూతలం బంపి కృష్ణుం డక్రూరుని రావించి పూజించి ప్రియకథలు కొన్ని సెప్పి సకలలోకజ్ఞుండు గావున మృదుమధురభాషణంబుల నతని కిట్లనియె. 97

సీ. తా నేఁగుతఱి శతధన్వుండు మణిఁ దెచ్చి, నీయింటఁ బెట్టుట నిజము దెలిసి
నాఁడ సత్రాజిత్తు నకుఁ బుత్రకులు లేమి, నతనికిఁ గార్యంబు లాచరించి
విత్తంబు ఋణమును విభజించుకొనియెడ, రతనిపుత్రిక లెల్ల నతఁడు పరుల
చేత దుర్మరణంబుఁ జెందినాఁ డతనికై, సత్కర్మములు మీఁద జరుపవలయు

ఆ. మణి గ్రహింపు మీవ మాయన్న నను నమ్మఁ, డెలమి బంధుజనుల కెల్లఁ జూపు
మయ్య నీగృహమున. హాటకవేదికా, సహితమఖము లమరు సంతతమును.

వ. అని యిట్లు సామవచనంబులు హరి వలికిన నక్రూరుండు వస్త్రచ్ఛన్నం బైన మణిం దెచ్చి హరి కిచ్చిన. 99

ఉ. సంతస మంది బంధుజన సన్నిధికిన్ హరి దెచ్చి చూపె న
శ్రాంతవిభాసమానఘృణి జాలపలాయితభూనభోంతర
ధ్వాంతము హేమభారచయ వర్షణవిస్మితదేవమానవ
స్వాంతముఁ గీర్తిపూరితది శావలయాంతము నా శమంతమున్ 100

క. చక్రాయుధుఁ డీక్రియఁ దన, యక్రూరత్వంబు జనుల కందఱకును ని
ర్వక్రముగఁ దెలిపి క్రమ్మఱ, నక్రూరుని కిచ్చె మణిఁ గృపాకలితుం డై. 101

క. ఘనుఁడు భగవంతుఁ డీశ్వరుఁ, డనఘుఁడు మణి దెచ్చి యిచ్చి నట్టికథనమున్
వినినఁ బఠించినఁ దలఁచినఁ, జనులకు దుర్యశముఁ బాప సంఘముఁ దలఁగున్. 102

శ్రీకృష్ణుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు పాండవులం జూడ నిశ్చయించి సాత్యకిప్రముఖయాదవులు గొలువఁ బురుషోత్తముం డింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనినం బ్రాణంబుం గనిన యింద్రియంబులభంగి వా రఖిలేశ్వరుం డైనహరిం గని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణుని దివ్యదేహసంగమంబున నిర్ధూతకల్మషు లై యనురాగహాసవిభాసితం బైనముకుందముఖారవిందంబు సందర్శించి యానందంబు నొందిరి గోవిందుండును యుధిష్ఠిరభీమసేనులచరణంబులకు నభివందనములు చేసి యర్జును నాలింగనంబున సత్కరించి నకులసహదేవులు మ్రొక్కిన గ్రుచ్చియెత్తి యుత్తమపీఠంబున నాసీనుం డై యుండె నప్పుడు. 103

క. చంచద్ఘనకుచభారా, కుంచిత యై క్రొత్తపెండ్లికూఁతు రగుట నిం
చించుక సిగ్గు జనింపఁగఁ, బాంచాలతనూజ మ్రొక్కెఁ బద్మాక్షునకున్. 104

వ. అంత సాత్యకి పాండవులచేతం బూజితుం డై యొక్కపీఠంబున నాసీనుం డై యుండెఁ దక్కినయనుచరులును వారిచేతఁ బూజితు లై కొలిచియుండిరి హరియుం గుంతీదేవికడకుం జని నమస్కరించి యిట్లనియె. 105

క. అత్తా కొడుకులుఁ గోడలుఁ, జిత్తానందముగఁ బనులు సేయఁగ నాత్మా
యత్తానుగ వై యాజ్ఞాసత్తాదులు గలిగి మనుదె సమ్మోదమునన్. 106

చ. అనవుడుఁ బ్రేమవిహ్వలత నందుచు గద్గదభాషణంబులం

గనుఁగవ నశ్రుతోయములు గ్రమ్మఁగ గుంతి సుయోధనుండు నే
సిన యపకారముం దలఁచి చెందిన దుఃఖము లెల్లఁ జెప్పి యా
దనుజవిరోధి కిట్లనియెఁ దద్దయుఁ బెద్దఱికంబు సేయుచున్. 107

సీ. అన్న నీచుట్టాల నరయుదు మఱవవు, నీవు పుత్తెంచిన నెమ్మితోడ
మాయన్న యేతెంచి మముఁ జూచిపోయెను, నిల్చి యున్నారము నీబలమున
నాపిన్నవాండ్రకు నాకు దిక్కెవ్వరు, నేఁ డాదిగా నింక నీవ కాక
యఖిలజంతువులకీ వాత్మవు గావునఁ, బరులు నా వారని భ్రాంతి సేయ

తే. వయ్య నాభాగ్య మెట్టిదో యనవరతముఁ, జిత్తమున నుండి కరుణమాఁ జిక్కు లెల్లఁ
బాపుచుందువు గాదె యో పరమపుణ్య, యదుకుమారవరేణ్య బుధాగ్రగణ్య.

వ. అనిన యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె. 109

ఉ. పట్టఁగ లేరు నిన్నుఁ దమ భావములందు సనందనాదు లే
పట్టున నైన నట్టిగుణ భద్రచరిత్రుఁడ వీవు నేఁడు మా
చుట్టమ వంచు వచ్చెదవు చూచెద వల్పుల మైన మమ్ము నే
మెట్టితపంబు సేసితి మ ధీశ్వర పూర్వశరీరవేళలన్. 110

వ. అని ధర్మజుండు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నింద్రప్రస్థపురంబు వారలకు నయనానందంబు సేయుచు హరి కొన్నినెలలు వసియించి యుండె నం దొక్కనాఁడు. 111

మ. తురగశ్రేష్ఠము నెక్కి కంకటధను స్తూణీశరోపేతుఁ డై
హరితోడన్ వనభూమి కేఁగి విజయుం డాసక్తుఁ డై చంపె శం
బరశార్దూలతరక్షుశల్యచమరీ భల్లూకగంధర్వకా
సరకంఠీరవఖడ్గకోలహరిణీ సారంగముఖ్యంబులన్. 112

క. అచ్చోటఁ బవిత్రము లై, చచ్చినమృగరాజి నెల్ల జననాథునకుం
దెచ్చి యొసంగిరి మెచ్చుగఁ, జెచ్చెర నరుఁ గొల్చియున్న సేవకు లధిపా. 113

వ. అంత నర్జునుండు నీరువట్టున డస్సిన యమునకుం జని యమ్మహారథు లైన నరనారాయణు లందు వార్చి జలంబులు ద్రావి యొకపులినప్రదేశంబున నుండి. 114

చ. ఉపగతు లైన యట్టి పురుషోత్తమపార్థులు గాంచి రాపగా
విపులవిలోలనీలతరవీచికలందు శిరోజభారరు
చ్యపహసితాళిమాలిక నుదంచితబాలశశిప్రభాలికం
దపనుని బాలికన్ మదన దర్పణతుల్యకపోలపాలికన్. 115

వ. కని యచ్యుతుండు వంచిన వివ్వచ్చుండు సని యాకన్య కిట్లనియె. 116

మ. సుదతీ యెవ్వరిదాన వేమికొఱకుం జోటం బ్రవర్తించె దె
య్యది నీనామము కోర్కె యెట్టిది వివాహాకాంక్షతోఁ గూడి యీ
నదికిన్ వచ్చినజాడ గానఁబడె ధన్యం బయ్యె నీరాక నీ
యుదయాదిస్థితి నెల్లఁ జెప్పు మబలా యుద్యత్కురంగేక్షణా. 117

వ. అనిన నర్జునునకుఁ గాళింది యి ట్లనియె. 118

మ. నరవీరోత్తమ యేను సూర్యునిసుతన్ । నా పేరు కాళింది భా
స్కరసంకల్పితగేహమందు నదిలోఁ । గంజాక్షు విష్ణుం బ్రభున్
వరుఁ గాఁ గోరితపంబు సేయుదు నొరున్ । వాంఛింపఁ గృష్ణుండు వ
న్యరతిన్ వచ్చి వరించు నంచుఁ బలికెన్ । నా తండ్రి నాతోడుతన్. 119

వ. అనిన విని ధనంజయుం డాసీలవేణిపలుకులు హరికిం జెప్పిన విని సర్వజ్ఞుండగు హరియు హరిమధ్యను రథంబుమీఁద నిడుకొని ధర్మరాజుకడకుం జని వారలు గోరిన విశ్వకర్మను రావించి వారిపురం బతిచిత్రంబు సేయించె. 120

క. దేవేంద్రుని ఖాండవమును, బావకునకు నీఁ దలంచి । పార్థుని రథికుం
గావించి సూతుఁ డయ్యెను, గోవిందుఁడు మఱఁదితోడి । కూరిమి వెలయన్. 121

వ. ఇట్లు నరనారాయణులు సహాయులుగా దహనుండు ఖాండవవనంబు దహించి సంతసించి విజయునకు నక్షయతూణీరంబులు నభేద్యకవచంబును గాండీవ మనియెడిబాణాసనంబును దివ్యరథంబును ధవళరథ్యంబులు నిచ్చె నందు. 122

ఉ. వాసవసూనుచేఁ దనకు । వహ్నిశిఖాజనితోగ్రవేదనల్
పాసినఁ జేసి యొక్కసభ । పార్థున కిచ్చె మయుండు ప్రీతుఁడై
యాసభలోనఁ గాదె గమ । నాగమనంబులఁ గౌరవేంద్రుఁ డు
ల్లాసముఁ బాసి యుండుట జ । లస్థలనిర్ణయబుద్ధిహీనుఁడై. 123

శ్రీకృష్ణుండు కాళింది మిత్రవింద నాగ్నజితి భద్ర లక్షణ యనువారలఁ బరిణయంబగుట.

వ. అంతం గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రముఖుల వీడుకొని సాత్యకిప్రముఖసహచరులు గొలువ మరలి తనపురంబునకుం జనుదెంచి బంధుజనంబులకుఁ బరమానందంబు సేయుచు నొక్కపుణ్యదివసంబున శుభలగ్నంబునం గాళిందిం బెండ్లి యయ్యె మఱియు నవంతి దేశాధీశ్వరు లైనవిందానువిందులు దుర్యోధనునకు వశ్యు లై హరికి మేనత్త యైన రాజాధిదేవికూఁతు రైన తమ చెలియలివివాహంబు సేయ నుద్యోగించి స్వయంవరంబుఁ జాటించిన. 124

క. భూరమణులు సూడఁగ హరి, వీరతఁ జేకొనియె మిత్రవిందను నిత్యా
పూరితసుజనానందం, జారుచికురకాంతివిజితషట్పదబృందన్. 125

సీ. జననాథ వినుము కోసల దేశ మేలెడి, నగ్నజిత్తనునరనాథుఁ డొకఁడు
సుమతి ధార్మికుఁడు తత్సుత నాగ్నజితి యను, కన్యక గుణవతి । గలదు దానిఁ
బెండ్లియాడుటకు నై । పృథివీశు లేతెంచి, వాఁడికొమ్ములు గల । వాని వీర
గంధంబు సోఁకినఁ । గాలుద్రవ్వెడివాని, నతిమదమత్తంబు । లైనవాని

తే. గోవృషంబుల నేడింటిఁ । గూర్చి తిగిచి, బాహుబలమున నెవ్వఁడు । పట్టి కట్టు
నతఁడు కన్యకుఁ దగువరుఁ । డనిన వానిఁ, బట్టఁ జాలక పోదురు । ప్రజలు బెగడి.

వ. ఇట్లు గోవృషంబుల జయించినవాఁ డక్కన్యకు వరుం డనిన భగవంతుం డైన హరి విని సేనాపరివృతుం డై కోసలపురంబునకుం జనినఁ గోసలాధీశ్వరుండు హరి నెదుర్కొని యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి పీఠంబు సమర్పించి ప్రతివందితుం డై యున్నయెడ. 127

క. ఆరాజకన్య ప్రియమున, నారాజీవాక్షు మోహనా ♦ కారుఁ ద్రిలో
కారాధితు మాధవుఁ దన, కారాధ్యుం డైననాథుఁ ♦ డని కోరె నృపా. 128

వ. మఱియు నక్కన్యకారత్నంబు తనమనంబున. 129

ఆ. విష్ణుఁ డవ్యయుండు ♦ విభుఁడు గావలె నని, నోఁచినట్టితొంటి ♦ నోముఫలము
సిద్ధ మయ్యె నేని ♦ జేకొనుఁ బో నన్నుఁ, జక్రధరుఁడు ♦ వైరిచక్రహరుఁడు.

మ. సిరియుం బద్మభవేశదిక్పతులు మున్ ♦ సేవించి యెవ్వాని శ్రీ
చరణాంభోజపరాగమున్ శిరములన్ ♦ సమ్యగ్గతిం దాల్తురీ
ధరణీచక్రభరంబు వాపుటకు ను ♦ ద్యత్కేళిమూర్తుల్ దయా
పరుఁ డై యెవ్వఁడు దాల్చె నట్టిహరి యె ♦ బ్భంగిం బ్రవర్తించునో. 131

వ. అని యిట్లు నాగ్నజితివిచారించుచునెడఁ గృష్ణుం డారాజుం జూచి మేఘగంభీరనినదంబున ని ట్లనియె. 132

క. [1]అన్యుల యాచింపరు రా,జన్యులు సౌజన్యకాంక్షఁ ♦ జనుదెంచితి మీ
కన్యన్ వేఁడెద నిమ్మా, కన్యాశుల్కాదుల మేము ♦ గాము నరేంద్రా. 133

వ. అనిన విని రా జి ట్లనియె. 134

శా. కన్యం జేకొన నిన్నిలోకముల నీ ♦ కం టెన్ ఘనుం డైనరా
జన్యుం డెవ్వఁడు నీగుణంబులకు నా ♦ శ్చర్యంబునం బొంది తా
నన్యారంభము మాని లక్ష్మి భవదీ ♦ యాంగంబునన్ నిత్యయై
ధన్యత్వంబునఁ జెంది యున్నది గదా ♦ తాత్పర్యసంయుక్తయై. 135

శా. చంచద్గోవృషసప్తకంబుఁ గడిమిన్ ♦ సైరించి యెవ్వాఁడు భం
జించున్ వానికిఁ గూఁతు నిత్తు నని యేఁ ♦ జీరించినన్ వైభవో
దంచద్గర్వులు వచ్చి రాజతనయుల్ ♦ తత్పాదశృంగాహతిం
గించిత్కాలము నోర్వ కేఁగుదు రనిం ♦ గేడించి భిన్నాంగులై. 136

శా. ఉష్ణాంశుండు తమంబుఁ ద్రోలు క్రియ నీ ♦ వుగ్రాహవక్షోణిలోఁ
గృష్ణా వైరులఁ దోలినాఁడవు రణ ♦ క్రీడావిశేషంబులన్
సిష్ణాతుండవు సప్తగోవృషములన్ ♦ నేఁ డాజి భంజించి రో
చిష్ణుత్వంబున నీవు సేకొనుము మా ♦ శీతాంశుబింబాననన్. 137

వ. అని నగ్నజిత్తు దనకూఁతువివాహంబునకుం జేసినసమయంబు సెప్పిన విని 138

క. 1. ఏ నీ పుత్త్రికఁ గోరి మ,హీనాయక వచ్చినాఁడ ♦ నిమ్ము కరుణ నా,మానవతి నాకు ననవుడు, దానవసంహారునితో న ♦ తం డి ట్లనియెన్.

చ. కనియె నఘారి వత్సబక § కంసవిదారి ఖలప్రహారి దా
ఘనతరకిల్బిషంబుల న § గణ్యభయంకరపౌరుషంబులన్
సునిశితశృంగనిర్దళిత § శూరసమూహముఖామిషంబులన్
హననగుణోన్మిషంబుల మ § హాపరుషంబున గోవృషంబులన్. 139

ఉ. చేలము చక్కఁ గట్టుకొని § చిత్రగతిన్ వడి నేడుమూర్తు లై
బాలుఁడు దారురూపములఁ § బట్టెడికైవడిఁ బట్టి వీరశా
ర్దూలుఁడు గ్రుద్ది నేలఁ బడఁ § ద్రోచి మహోద్ధతిఁ గట్టి యీడ్చె భూ
పాలకు లెల్ల మెచ్చ వృష § భంబులఁ బర్వతసన్నిభంబులన్. 140

వ. ఇట్లు వృషభంబుల నన్నిటినింగట్టి యీడ్చినంజూచి సంతసించి హరికి నగ్నజిత్తు
నాగ్నజితి నిచ్చె విధివత్ప్రకారంబునం హరి పెండ్లియయ్యె నారాజసుందరులానం
దంబునం బొంది రాసమయంబున బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబులును గీతపటహశంఖకా
హళభేరీమృదంగనినదంబులును జెలంగె నంత నాకోసలేంద్రుండు దంపతుల రథా
రోహణంబు సేయించి పదివేలధేనువులును విచిత్రాంబరాభరణభూషిత లైన
యువతులుమూఁడు వేలును దొమ్మిదివేలగజంబులును గజంబులకు శతగుణము
లైనరథంబులును రథంబులక్కు శతగుణంబు లైనహయంబులును హయంబులకు
శతగుణాధికం బైనభటసమూహంబును నిచ్చి పుత్తెంచిన వచ్చునప్పుడు. 141

ఉ. భూతి యెలర్పఁ గోసలుని § పుత్త్రిక కై చనుదెంచి తొల్లి యాఁ
బోతులచేత నోటువడి § పోయినభూపతు లెల్ల మాధవుం
డాతరుణిన్ వరించుట చ § రావలిచే విని త్రోవ సైన్యసం
ఘాతముతోడఁ దాఁకి రరి § గర్వవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 142

ఉ. దండి నరాతు లెల్ల హరిఁ § దాఁకిన నడ్డము వచ్చి వీఁకతో
భండనభూమియందుఁ దన § బాంధవు లెల్లను సంతసింపఁగా
గాండివచాపముక్తవిశి § ఖంబుల వైరుల నెల్లఁ జంపె నా
ఖండలనందనుండు శశ § కంబుల సింహము చంపుకైవడిన్. 143

వ. ఇట్లు హరి నాగ్నజితిం బెండ్లియై యరణంబు పుచ్చుకొని ద్వారకానగరంబు
నకు వచ్చి సత్యభామతోడం గ్రీడించుచుండె మఱియును. 144

మ. జనవంద్యన్ శ్రుతకీర్తి సంద్యఁ దరుణిన్ § సందర్శనక్షోణిపా
ద్యనుజన్ మేనమఱందలిన్ విమలలో § లాపాంగఁ గైకేయి ని
ద్ధనయోన్నిద్రఁ బ్రపూర్ణసద్గుణసము § ద్రన్ భద్ర నక్షుద్ర నా
వనతాత్ముఁడు పెండ్లియాడె నహిత § వ్రాతంబు భీతంబుగన్ 145

వ. మఱియును. 146

చ. అమరులఁ బాఱఁ దోలి భుజ § గాంతకుఁ డైనఖగేశ్వరుండు ము
న్నమృతముఁ దెచ్చుకైవడి మ § దాంధుల రాజుల నుక్కడంచి య్యా

కమలదళాయతేక్షణుఁడు ‡ కైకొని తెచ్చెను మద్రకన్యకన్
సమదమృగేక్షణన్ సయవి ‡ చక్షణ లక్షణఁ బుణ్యలక్షణన్. 147

వ. ఇట్లు హరికి రుక్మిణియు జాంబవతియు సత్యభామయుఁ గాళిందియు మిత్రవిందయు నాగ్నజితియు భద్రయు మద్రరాజనందన యైనలక్షణయు ననంగా నెనమండ్రు భార్యలెరి మఱియు నరకాసురుని వధియించి తన్నిరుద్ధకన్యల షోడశసహస్రసంఖ్యల రోహిణి మొదలైనవారిం బరిగ్రహించె ననిన విని. 148

క. ధరకుం బ్రియనందనుఁ డగు, నరకుని హరి యేల చంపె ‡ నరకాసురుఁ డా
వరకుంతల లగుచామీ, కరకుంభస్తనుల నేల ‡ [1]కాఱియబెట్టెన్. 149

వ. అనిన నరేంద్రునకు మునీంద్రుం డి ట్లనియె నరకాసురునిచేత నదితికర్ణకుండలంబులును వరుణచ్ఛత్రంబును [2]మణిపర్వత మనియెడునమరాద్రిస్థానంబును గోలుపడుటయు నింద్రుండు వచ్చి హరికి విన్నవించిన హరి నరకాసురవధార్థంబు గరుడవాహనారూఢుం డై యనుసమయంబున హరికి సత్యభామ యి ట్లనియె. 150

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామతోఁగూడ నరిగి నరకాసురుని వధించుట.

శా. దేవా నీవు నిశాటసంఘముల ను ‡ ద్దీపించి చెండాడ నీ
ప్రావీణ్యంబులు సూడఁ గోరుదుఁ గదా ‡ ప్రాణేశ మన్నించి న
న్నీవెంటం గొనిపొమ్ము నేఁడు కరుణన్ ‡ నేఁ జూచి యేతెంచి నీ
దేవీసంహతి కెల్లఁ జెప్పుదు భవ ‡ ద్దీప్తప్రతాపోన్నతుల్. 151

వ. అనినఁ బ్రాణవల్లభకు వల్లభుం డి ట్లనియె. 152

సీ. సమదపుష్పంధయ ‡ ఝుంకారములు కావు, భీషణకుంభీంద్ర ‡ బృంహితములు
వాయునిర్గతపద్మ ‡ వనరేణువులు గావు, తురగరింఖాముఖో ‡ ద్ధూతరజము
లాకీర్ణ జలతరం ‡ గాసారములుగావు, శత్రుధనుర్ముక్త ‡ సాయకములు
కలహంసపారస ‡ కాసారములు గావు, దనుజేంద్రసైన్యక ‡ దంబకములు

తే. కమలకహ్లారకుసుమసం ‡ ఘములు గావు, చటులరిపుశూలఖడ్గాది ‡ సాధనములు
కన్య నీ వేడ రణరంగ ‡ గమన మేల, వత్తు వేగమ నిలువుము ‡ వలదువలదు.

వ. అనినఁ బ్రియంబు జనియింప డగ్గఱి. 154

ఉ. దానవు లైన నేమి మఱి ‡ దైత్యసమూహము లైన నేమి నీ
మానితబాహుదుర్గముల ‡ మాటున నుండఁగ నేమి శంక నీ
తో నరుదెంతు నంచుఁ గర ‡ తోయజముల్ ముకుళించి మ్రొక్కిన
మ్మానిని దన్ను భర్తబహు ‡ మానపురస్సరదృష్టిఁ జూడఁగన్. 155

వ. ఇట్లు తనకు మ్రొక్కినసత్యభామను గరకమలంబుల గ్రుచ్చి యెత్తి తోడ్కొని గరుడారూఢుం డై హరి గగనమార్గంబునం జని గిరిశస్త్రసలిలదహనపవనదుర్గమం బై మురాసురపాశపరివృతం బయినప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డగ్గఱి. 156

---

1. కారఁబెట్టెన్. 2. గోలుపడుటయు నమరాచలంబు చెడుటయు.

మ. గదచేఁ బర్వతదుర్గముల్ శకలముల్ గావించి సత్తేజిత
ప్రదరశ్రేణుల శస్త్రదుర్గచయముల్ భంజించి చక్రాహతిం
జెదరన్ వాయుజలాగ్నిదుర్గముల నిశ్శేషంబులం జేసి భీ
ప్రదుఁడై వాలునఁ ద్రుంచెఁ గృష్ణుఁడు మురప్రచ్ఛన్నపాశంబులన్. 157

వ. మఱియును. 158

శా. ప్రాకారంబు గదాప్రహారముల నుత్పాటించి యంత్రంబులన్
నాకారాతులమానసంబులును భిన్నత్వంబు సెందంగ న
స్తోకాకారుఁడు శౌరి యొత్తె విలయోద్ధూతాభ్రనిర్ఘాతరే
ఖాకాఠిన్యముఁ బాంచజన్యమువిముక్తప్రాణిచైతన్యమున్. 159

వ. అంత లయకాలకాలాభ్రగర్జనంబుపగిది నొప్పునమ్మహాధ్వని విని పంచశిరుం డైనమురాసురుండు నిదుర సాలించి యావులించి నీల్గి లేచి జలంబులు వెడలి వచ్చి హరిం గని ప్రళయకాలకీలికైవడి మండుచు దుర్నిరీక్ష్యుం డై కరాళించుచుం దనపంచముఖంబులం బంచభూతమయం బయినలోకంబుల మ్రింగ నప్పళించుచందంబునం గదిసి యాభీలకీలాజటాలం బగుశూలంబున గరుడుని వైచి భూనభోంతరంబులు నిండ నార్చుచు. 160

క. దురదురఁ బరు విడి బిరుసున, హరిహరి నిలునిలువు మనుచు నసురయుఁ గదిసెన్.
మురమురదివిజులహృదయము, మెరమెరయిదెయడఁగుననుచు మెఱసెన్ హరియున్

వ. అప్పుడు. 162

క. గరుడునిపైఁ బడ వచ్చిన, మురశూలము నడుమ నొడిసి ముత్తునియలుగాఁ
గరముల విఱిచి ముకుందుఁడు, మురముఖముల నిశితవిశిఖములు వడిఁ జొనిపెన్.

మ. గద వైచెన్ మురదానవుండు హరిపైఁ గంసారియుం దద్గదన్
గదచేఁ ద్రుంచి సహస్రభాగములుగాఁ గల్పించె నాలోన వాఁ
డెదు రై హస్తము లెత్తికొంచు వడి రా నీక్షించి లీలాసమ
గ్రదశన్ వానిశిరంబు లైదును వడిన్ ఖండించెఁ జక్రాహతిన్. 164

వ. ఇట్లు శిరంబులు చక్రిచక్రధారాచ్ఛిన్నంబు లయిన వజ్రివజ్రధారాదళితశిఖరం బై కూలెడిశిఖరిచందంబున మురాసురుండు జలంబులందుఁ గూలిన వానిసూనులు జనకవధజనితశోకాతురు లై జనార్దను మర్దింతు మని రణకుర్దనంబునం దామ్రుండు నంతరిక్షుండు శ్రవణుండు విభావసుండు వసుండు నభస్వంతుండు నరుణుండు నన నేడ్వురుయోధులు సక్రోధు లై కాలాంతకచోదితం బైనప్రళయపవనసప్తకంబుభంగి నరకాసురప్రేరితు లై రయంబునఁ బీఠుం డనియెడుదండనాథుం బురస్కరించికొని పఱతెంచి హరిం దాఁకి శరశక్తిగదాఖడ్గకరవాలశూలాది సాధనంబులు ప్రయోగించిన. 165

ఉ. ఆదనుజేంద్రయోధవివిధాయుధసంఘము నెల్ల నుగ్రతన్

మేదినిఁ గూల నేయుచు స । మిద్ధనిరర్గళమార్గణాళిఁ గ్ర
వ్యాదకులాంతకుం డసుర । హస్తభుజాననకంఠజానుజం
ఘాదులఁ ద్రుంచి వైచెఁ దిల । లంతలు ఖండము లై యిలం బడన్. 166

వ. మఱియు హరిశరజాలచక్రనిహతు లయి తనవారలు మడియుటకు వెఱఁగుపడి రోషించి గరుడగమనుని దూషించి తన్ను భూషించుకొని సరకు సేయక నరకుం డు వరకుండలప్రముఖాభరణభూషితుం డయి దానసలిలధారాసిక్తగండంబులు ను మహోద్దండశుండంబులు నైన వేదండతండంబులు నడువ వెడలి భండనంబు నకుం జని. 167

మ. బలవంతుండు ధరాసుతుండు గనె శం । భద్రాజబింబోపరి
స్థలశంపాన్వితమేఘమో యన ఖగేం । ద్రస్కంధపీఠంబుపై
లలనారత్నముఁ గూడి సంగరకథా । లాపంబులం జేయును
జ్జ్వలనీలాంగుఁ గనన్నిషంగుఁ గుహనా । చంగుం రణాభంగునిన్. 168

వ. కని కలహంబునకు నరకాసురుండు గమకింపం దమకింపక విలోకించి సంభ్రమంబున. 169

శా. వేణిం జొల్లెము వెట్టి సంఘటితనీ । వీబంధ యై భూషణ
శ్రేణిం దాల్చి ముఖేందుమండలమరీ । చీజాలముల్ పర్వఁగాఁ
బాణిం బయ్యెదఁ జక్కఁగాఁ దుఱిమి శం । భద్వీరసంరంభ యై
యేణీలోచన లేచి నిల్చెఁ దన ప్రా । ణేశాగ్రభాగంబునన్. 170

సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధంబు సేయుట.

క. జన్యంబున దనుజులదౌ,ర్జన్యము లుడుపంగఁ గోరి । చనుదెంచినసౌ
జన్యవతిఁ జూచి యదురా,జన్యశ్రేష్ఠుండు సరస । సల్లాపములన్. 171

క. లేమా దనుజుల గెలువఁగ, లేమా నీ వేల కడఁగి । లేచితి విటు రా
లే మాను మాన వే నా, లే మావి ల్లందికొనుము । లీలం గేలన్. 172

వ. అని పలికి. 173

క. హరిణాక్షికి హరి యిచ్చెను, సురనికరోల్లాసనమును । శూరకఠోరా
సురసైన్యత్రాసనమును, బరగర్వనిరాసనమును । బాణాసనమున్. 174

శా. ఆ విల్లందు బలంబు నొంది తదగ । ణ్యానంత తేజోవిశే
షావిర్భూతమహాప్రతాపమున వీ । రాలోకదుర్లోక యై
తా వేగం సగుణంబుఁ జేసె ధనువుం । దన్వంగి దైత్యాంగనా
గ్రీవాసంఘము నిర్గుణంబుగ రణ । క్రీడామహోత్కంఠతోన్. 175

క. నారి మొరయించె రిపుసే, నారింఖనహేతు వైన । నాదము నిగుడం
నారీమణి జలసంప, న్నారిభాదికము మూర్ఛ । నంద నరేంద్రా. 176

సీ. సౌవర్ణకంకణ । ఝణఝణానినదంబు, శింజినీరవముతోఁ । జెలిమి సేయఁ

దాటంకమణిగణ § ధగధగదీప్తులు, గండమండలరుచిఁ § గప్పికొనఁగ
ధవళతరాపాంగ § ధళధళరోచులు, బాణజాలప్రభా § పటలి నడఁప
శరపాతఘుమఘుమ § శబ్దంబు పరిపంథి,సైనికకలకల § స్వనము నుడుప
తే. వీరశృంగారభయరౌద్ర § విస్మయములు
గలసి భామిని యయ్యెనో § కాక యనఁగ
నిషువుఁ దొడుగుట దివుచుట § యేయు టెల్ల
నెఱుఁగ రా కుండ నని సేసె § నిందువదన. 177

మ. పరుఁ జూచున్ వరుఁ జూచు నొంప నలరిం § పన్ రోషరాగోదయా
విరతభ్రూకుటిమందహాసములతో § వీరంబు శృంగారమున్
జరగం గన్నులఁ గెంపు సొంపుఁ బరఁగం § జండాస్త్రసందోహమున్
సరసాలోకసమూహమున్ నెఱపుచుం § చంద్రాస్య హేలాగతిన్. 178

మ. అలినీలాలక చూడ నొప్పెసఁగెఁ [1]బ్ర § త్యాలీఢపాదంబుతో
నళికస్వేదవికీర్ణ కాలకలతో § నాకర్ణికానీతస
ల్లలితజ్యానఖపుంఖదీధితులతో § లక్ష్యావలోకంబుతో
వలయాకారధనుర్విముక్తవిశిఖ § వ్రాతాహతారాతి యై. 179

సీ. బొమ్మపెండ్లిండ్లకుఁ § బోనొల్ల ననుబాల, రణరంగమున కెట్లు § రాఁ దలంచె
మగవారిఁ గనినఁ దా § మఱుఁగుఁ జేరెడునింతి, పగవారి గెల్వ నే § పగిదిఁ జూచెఁ
బసిఁడియుయ్యెల లెక్క § భయ మందుభీరువు, ఖగపతిస్కంధ మే § కడిఁది నెక్కె
సఖులకోలాహల § స్వనము లోర్వనికన్య, పటహభాంకృతుల కే § బ్భంగి నోర్చె
ఆ. నీలకంఠములకు § నృత్యంబుఁ గఱపుచు, నలసి తలఁగి పోవు § నలరుఁబోఁడి
యేవిధమున నుండె § నెలమి నాలీఢాది,మానములను రిపుల § మాన మడఁప. 180

సీ. వీణెఁ జక్కఁగఁ బట్ట వెర § వెఱుంగనికొమ్మ, బాణాసనం బెట్లు § పట్ట నేర్చె
మ్రాఁకునఁ దీఁగెఁ గూర్పంగ నేరని లేమ, గుణము నే క్రియ ధనుః § కోటిఁ గూర్చె
సరవి ముత్యము గ్రువ్వఁ § జాలని యబల యే,నిపుణత సంధించె § నిశితశరముఁ
జిలుకకుఁ బద్యంబు § చెప్ప నేరనితన్వి, యస్త్రమంత్రము లెన్నఁ § డభ్యసించెఁ
ఆ. పలుకు మనినఁ బెక్కు § పలుకనిముగుద యే, గతి నొనర్చె సింహ § గర్జనములు
ననఁగ మెఱసెఁ ద్రిజగ § దభిరామ గుణధామ, చారుసత్యభామ § సత్యభామ.

శా. జ్యావల్లీధ్వని గర్జనంబుగ సురల్ § సారంగయూథంబుగా
నా విల్లింద్రశరాసనంబుగ సరో § జాక్షుండు మేఘంబుగాఁ
దా విద్యుల్లతభంగి నింతి సురజి § ద్దావాగ్నిమగ్నంబుగాఁ
బ్రావృట్కాలము సేసె బాణచయ మం § భశ్శీకరశ్రేణి గాన్. 182

సీ. రాకేందుబింబ మై § రవిబింబ మై యొప్పు, నీరజాతేక్షణ § నెమ్మొగంబు

1. ప్ర * త్యాలీఢమానంబుతో.

కందర్పకేతు వై ఘనధూమకేతు వై, యలరుఁ బూఁబోఁడిచే లాంచలంబు
భావజుపరిధి యై ప్రళయార్కపరిధి యై, మెఱయు నాకృష్టమై మేలఁతచాప
మమృతప్రవాహ మై యనలసందోహ మై, తనరారు నింతిసందర్శనంబు
ఆ. హర్షదాయి యై మహారోషదాయి యై, పరఁగు ముద్దరాలి బాణవృష్టి
హరికి నరికిఁ జూడ నందంద శృంగార,వీరరసము లోలి విస్తరిల్ల. 183
వ. ఇవ్విధంబున. 184
క. శంపాలతాభ బెడిదపు,టంపఱచే ఘోరదాన వానీకంబుల్
పెంపఱి సన్నాహంబుల, సొంపఱి భూసుతునివెనుకఁ జొచ్చెఁ విచ్చెన్. 185
వ. అయ్యవసరంబునం గంససంహారి మనోహారిణిం జూచి సంతోషకారియుం గరు
ణారసావలోకనప్రసారియు మధురవచనసుధారసవిసారియుం దదీయసమరసన్నా
హనివారియు నై యిట్లనియె. 186
క. కొమ్మా దానవనాథుని,కొమ్మాహవమునకుఁ దొలఁగె గురువిజయముఁ గై
కొమ్మా మెచ్చితి నిచ్చెదఁ, గొమ్మాభరణములు నీవు గోరిన వెల్లన్. 187
వ. అని పలికి సమ్మానరూపంబులును మోహనదీపంబులును దూరీకృతచిత్తవిక్షేపం
బులు నైనసల్లాపంబులం గళావతిం దద్దయు, బెద్దతికంబు సేసి తత్కరకిసల
యోల్లసితబాణాసనంబు మరల నందుకొనియె నప్పుడు సురవైరి మురవైరి కి
ట్లనియె. 188
క. మగువ మగవారిముందఱ, మగతనములు నూప రణము మానుట నీకుఁ
మగతనము గాదు దనుజులు, మగువలదెసఁ జనరు మగల మగ లగుట హరీ. 189
వ. అనిన హరి యి ట్లనియె. 190
క. నరకా ఖండించెద మ,త్కరకాండాసనవిముక్త ఘనశరముల భీ
కరకాయు నిన్ను సురకి,న్నరకాంతలు నూచి నేఁడు నందం బొందన్. 191
వ. అని పలికి హరి నరకాసురయోధులమీఁద శతఘ్ని యనుదివ్యాస్త్రంబు ప్రయో
గించిన నొక్కవరుసను వార లందఱు మహావ్యథం జెందిరి మఱియును. 192
మ. శరవిచ్ఛిన్నతురంగ మై పటుగదా సంభిన్నమాతంగ మై
యురుచక్రాహతవీరమధ్యపదబాహుస్కంధముఖ్యాంగ మై
సురభిత్సైన్యము దైన్యముం బొరయుచుఁ క్షోభించి హైన్యంబుతో
హరిమ్రోలన్ నిలువంగ లేక పఱచెన్ హాహానినాదంబులన్. 193
వ. అప్పుడు. 194
ఆ. మొనసి దనుజయోధముఖ్యులు నిగిడించు, శస్త్రసముదయముల జనవరేణ్యు
మురహరుండు వరుస మూఁడేసికోలల, ఖండితంబు సేసెఁ గదనమందు. 195
క. వెన్నుని సత్యను మోచుచుఁ, బన్నుగఁ బదనఖరచంచు పక్షాహతులన్
భిన్నములు సేసె గరుడుఁడు, పన్నినగజసముదయములఁ బౌరవముఖ్యా. 196

వ. మఱియు విహగరాజపక్షవిక్షేపణసంజాతవాతంబు సైరింపం జాలక హతశేషం బైనసైన్యంబు పురంబు సొచ్చుటం జూచి నరకాసురుండు మున్ను వజ్రాయుధంబుం దిరస్కరించినతనచేతిశక్తిం గొని గరుడుని వైచె నతండును విరులదండ వ్రేటునం జలింపనిమదోద్దండవేదండంబునుంబోలె విలసిల్లె నయ్యవసరంబున గజారూఢుం డై కలహారంగంబున. 197

మ. సమదేభేంద్రము నెక్కి భూమిసుతుఁ డా చక్రాయుధుపై వైవ శూ
లము చేఁ బట్టినయంతలోన రుచిమా లాభిన్న ఘోరాసురో
త్తమచక్రం బగుచేతిచక్రమున దై త్యధ్వంసి ఖండించె ర
త్నమయోదగ్రవినూత్నకుండలసమే తం బైనతన్మూర్ధమున్. 198

శా. ఇల్లాలం గిటి యైనకాలమున ము న్నే నంచు ఘోషింతు వో
తల్లీ నిన్నుఁ దలంచి యైన నిచటం దన్నుం గృపం గావఁడే
చెల్లం బో తలఁ ద్రెంచె నంచు నిల నా క్షేపించుచందంబునం
ద్రెళ్లెం జప్పుడు గాఁగ భూమిసుతుఁడు దీప్తాహవక్షోణిపై. 199

క. కంటిమి నరకుఁడు వడఁగాఁ, మంటిమి నేఁ డనుచు వెస న మర్త్యులు మునులుం
మింటం బువ్వులు గురియుచుఁ, బంటింపక పొగడి రోలిఁ బద్మదళాక్షున్. 200

వ. అంత భూదేవి వాసుదేవుని డగ్గఱ నేతెంచి జాంబూనదరత్నమండితం బైనకుండలంబులును వైజయంతి యనువనమాలయును వరుణదత్తం బైనసితచ్ఛత్రంబు నొక్కమహారత్నంబును సమర్పించి మ్రొక్కి భక్తితాత్పర్యములతోడం గరకమలంబులు ముకుళించి విబుధవందితుండును విశ్వేశ్వరుండును నైనదేవదేవుని నిట్లని వినుతించె. 201

భూదేవి శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

సీ. అంభోజనాభున కంభోజనేత్రున, కంభోజమాలాస మన్వితునకు
నంభోజపదున క నంతశక్తికి వాసు, దేవునకును దేవ దేవునకును
భక్తులు గోరిన భంగి నేరూపైనఁ, బొందువానికి నాది పురుషునకును
నఖిలనిదాన మై యాపూర్ణవిజ్ఞానుఁ, డైనవానికిఁ బర మాత్మునకును

ఆ. ధాతఁ గన్న మేటి తండ్రికి నజునికి, నీకు వందనంబు నే నొనర్తు
నిఖలభూతరూప నిరుపమ యీశ పరాపరాత్మ మహిత యమితచరిత. 202

వ. దేవా నీవు లోకంబుల సృజియించుటకు రజోగుణంబును రక్షించుటకు సత్త్వగుణంబును సంహరించుటకుఁ దమోగుణంబును ధరియింతువు కాలమూర్తివి ప్రధానపూరుషుండవు పరుండవు నీవ నేనును వారియు వహ్నియు ననిలుండు నాకాశంబుఁ దన్మాత్రలు నింద్రియంబులును దేవతలును మనంబును గర్తయును మహత్తత్త్వంబును జరాచరం బైనవిశ్వంబును నద్వితీయుండ వై ననీయందు సంభవింతుము. 203

చ. దయ నిటు చూడుమా నరక దైత్యునిబిడ్డఁడు వీఁడు నీదెసన్
భయమున నున్నవాఁడు గడు బాలుఁ డనన్యశరణ్యుఁ డార్తుఁ డా
శ్రయరహితుండు తండ్రిక్రియ శౌర్యము నేరఁడు నీపదాంబుజ
ద్వయిఁ బొడగాంచె భక్తపర తంత్రసువీక్షణ దీనరక్షణా. 204

వ. అని యిట్లు భూదేవి భక్తితోడ హరికిం బ్రణమిల్లి వాక్కుసుమంబులం బూజించిన సర్చితుం డై భక్తవత్సలుం డయినపరమేశ్వరుండు నరకపుత్త్రుం డయిన భగదత్తున కభయం బిచ్చి సర్వసంపద లొసంగి నరకాసురగృహంబు ప్రవేశించి యందు. 205

శ్రీకృష్ణుఁడు పదాఱువేలకన్నియల వరించి దేవలోకమునకుఁ బోయి పారిజాతము దెచ్చుట.

ఉ. రాజకులావతంసుఁడు ప రాజితకంసుఁడు సొచ్చి కాంచె ఘో
రాజుల రాజులం బటుశ రాహతి నొంచి ధరాతనూజుఁడు
తేజితశక్తిఁ దొల్లి చెఱ దెచ్చినవారిఁ బదాఱువేలధా
త్రీజనమాన్యలన్ గుణవ తీవ్రతధన్యల రాజకన్యలన్. 206

మ. కని రారాజకుమారికల్ పరిమళత్కౌతూహలాక్రాంత లై
దనుజాధీశచమూవిదారు నతమం దారున్ శుభాకారు నా
తనశృంగారు వికారదూరు సుగుణోదారున్ మృగీలోచనా
జనచేతోధనచోరు రత్నమకుట స్ఫారున్ మనోహారునిన్. 207

వ. కని యతని సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యాదిగుణంబులకు మోహించి తమకంబులు జనియింప ధైర్యంబులు సాలించి సిగ్గులు వర్జించి పంచశరసంచలితహృదయ లై దైవయోగంబునం బరాయత్తంబు లైనచిత్తంబుల నమ్మత్తకాశినులు దత్తఱంబున మనోజుం డుత్తలపెట్ట నతండు దమకుఁ బ్రాణవల్లభుం డని వరియించి.

ఉ. పాపపురక్కసుండు చెఱ పట్టె నటంచుఁ దలంతు మెప్పుడుం
బాపుఁడు గాఁడు వీనికతఁ బద్మదళాక్షునిఁ గంటి మమ్మ ము
న్నీపురుషోత్తముం గదియ నేమివ్రతంబులు సేసినారమో
యాపరమేష్ఠి పుణ్యుఁడు గదమ్మ హరిన్ మముఁ గూర్చె నిచ్చటన్. 209

క. ఉన్నతి నీతఁడు గౌఁగిట, మన్నింపఁగ నింక బ్రదుకు మానిని మనలో
ము న్నెమినోము నోఁచెనొ, సన్నుతమార్గముల విపినజలదుర్గములన్. 210

క. విన్నారమె యీచెలువముఁ, గన్నారమె యిట్టిశౌర్యగాంభీర్యంబుల్
మన్నారమె యింతకాలము, గొన్నారమె యెన్నఁడయినఁ గూరిమి సిక్కన్.

సీ. వనజాక్షి నేఁ గన్న వైజయంతిక నైనఁ, గదసి వ్రేలుదుఁ గదా కంఠమందు
బింబోష్ఠి నేఁ గన్నఁ బీతాంబరమ నైన, మెఱసి యుండుదుఁ గదా మేనునిండఁ
గన్నియ నే గన్నఁ గౌస్తుభమణి నైన, నొప్పుచూపుదుఁగదా యురమునందు

బాలిక నేఁ గన్కుఁ § బాంచజన్యము నైన, మొనసిచొక్కుదుఁగదా § మోవిఁగ్రోలి

ఆ. పద్మగంధి నేను § బర్హ్వదామము నైనఁ, జిత్రరుచుల నుందు § శిరమునందు
నను చుఁ బెక్కుగతుల § నాడిరి కన్యలు, గములుగట్టి గరుడ § గమనుఁజూచి

శా. భూనాథోత్తమకన్యకల్ వరుస నం § భోజాతనేత్రుండు న
న్నే నవ్వెం దగఁ జూచె డగ్గఱియె వ § ర్ణించెన్ వివేకించె స
న్మానించెం గరుణించెఁ బే రడిగె స § న్మార్గంబుతోఁ బెండ్లి యా
నేనే చక్రికి దేవి నంచుఁ దమలో § నిర్ణీత లై రందఱున్. 213

వ. ఇట్లు బహువిధంబులం దమతమమన్ననలకు నువ్విళ్లూరుకన్నియలం బదాఱు
వేల ధవళాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబు లొసంగి యందలంబుల నిడి వార
లను నరకాసురభాండాగారంబునం గలనానావిధంబు లైనమహాధనంబులను
రథంబులను దురంగంబులను ధవళంబు లై వేగవంతంబు లై యైరావతకుల
సంభవంబు లైనచతుర్దంతదంతావళంబులను ద్వారకానగరంబునకుం బనిచి
దేవేంద్రునిపురంబునకుం జని యదితిదేవిమందిరంబు సొచ్చి యాపెద్దమ్మకు ముద్దు
నూపి మణికిరణపటలపరిభావితభానుమండలంబు లైనకుండలంబు లొసంగి శచీ
సమేతుం డైనమహేంద్రునిచేత సత్యభామతోడం బూజితుం డై పిదప సత్య
భామ గోరిననందనవనంబు సొచ్చి. 214

మ. హరి కేలం బెకలించి తెచ్చి భుజగేం § ద్రారాతిపైఁ బెట్టె సుం
దరగంధానుగతభ్రమద్భ్రమరనా § దవ్రాతముం బల్లవాం
కురశాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికా § గుచ్ఛాతికోపేతమున్
గిరిభిత్త్రాతముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలో § కీయాచకాఖ్యాతమున్. 215

వ. ఇట్లు పారిజాతంబును హరించి యనువల్లభుండు వల్లభయుం దానును విహగ
వల్లభారూఢుం డయి చను చున్నసమయంబున. 216

సీ. నరకాసురునిబాధ § నలఁగి గోవిందునికడ కేఁగి తత్పాద § కమలములకుఁ
దనకిరీటము సోఁక § దండప్రణామముల్, గావింప నాచక్రి § కరుణ నేసి
చనుదెంచి భూసుతు § సమయించి తనవారిఁ, దన్ను రక్షించుటఁ § దలఁప మఱచి
యింద్రుండు బృందార § కేంద్రత్వమదమునఁ, బద్మలోచన పోకు § పారిజాత

ఆ. తరువు విడువు మనుచుఁ § దాఁకె నడ్డమివచ్చి, తఱిమి సురలు నట్ల § తాఁకి రకట
యొఱుక వలదె నిర్జ § రేంద్రత గాల్పనే, సురలతామసమును § జూడ నరిది. 217

వ ఇట్లు తనకు నొడ్డారించి యడ్డంబు వచ్చిన నిర్జరేంద్రాదుల నిర్జించి తనపురంబున
కుం జని నిరంతరసురభికుసుమమకరందమాధురీ విశేషంబులకుఁ జొక్కి చిక్కక
నాకలోకంబుననుండి వెంట నరుగుదెంచుతుమ్మెదలకు నెమ్మి దలంచు చున్న
పారిజాతమ్ము నాశ్రితపారిజాతుండయినహరి మహాప్రేమాభిరామ యగుసత్యభా
మతోఁ గ్రీడించుమహోద్యానంబున సంస్థాపించి నరకాసురునియింటం దెచ్చిన

రాజకన్యక లెందఱందఱకు నన్నినివాసంబులు గల్పించి గృహోపకరణంబులు సమర్పించి. 218

చ. అమితవిహారుఁ డీశ్వరుఁ డ ~ నంతుఁడు దా నొకనాఁడు మంచిల
గ్నమునఁ బదాఱువేలభవ ~ నంబులలోనఁ బదాఱువేలరూ
పములఁ బదాఱువేలనృప ~ బాలలఁ బ్రీతిఁ బదాఱువేలచం
దముల విభూతి నొందుచు య ~ థావిధితో వరియించె భూవరా. 219

ఉ. దానములందు సమ్మదవి ~ ధానములం దవలోకభాషణా
హ్వానములందు నొక్కక్రియ ~ నాలలితాంగుల కన్నిమూర్తులై
తా ననిశంబుఁ గానఁబడి ~ తక్కువ యెక్కువ లేక యుత్తమ
జ్ఞానగృహస్థధర్మమునఁ ~ జక్రి రమించెఁ బ్రపూర్ణకాముఁడై. 220

క. తరుణులు పెక్కండ్రయినను, బురుషుఁడు మన లేఁడు సవతి ~ పోరాటమునన్
హరిఁ దాఁ బదాఱువేవురు, తరుణులతో సమత మనియె ~ దక్షత్వమునన్. 221

శా. ఎన్నేభంగులయోగమార్గముల బ్ర ~ హ్మేంద్రాదు లీక్షించుచున్
ము న్నే దేవునిఁ జూడఁ గానక తుదిన్ ~ మోహింతు రామేటికే
విన్నాణంబుననో సతుల్ గృహిణులై ~ విఖ్యాతి సేవించి ర
చ్చిన్నాలోకనహాసభాషణరతి ~ శ్లేషానురాగంబులన్. 222

సీ. ఇంటికి వచ్చిన ~ నెదు రేఁగుదెంచుచు, నానీతవస్తువు ~ లందికొనుచు
సౌవర్ణమణిమయా ~ సనములు వెట్టుచుఁ, బదములు గడుగుచు ~ భక్తితోడ
సంవాసితస్నాన ~ జలము లం దిచ్చుచు, సద్గంధవస్త్రభూ ~ షణము లొసఁగి
యిష్టపదార్థంబు ~ లిడుచుఁ దాంబూలాదు, లొసఁగుచు విసరుచు ~ నోజమెఱసి
తే. శిరముదువ్వుచుశయ్యపైఁ ~ జెలువుమిగుల,నడుగులొత్తుచుదాసీస ~ హస్రయుక్త
లయ్యుఁ గొలిచిరి దాసులై ~ హరి నుదారుఁ, దారకాధిపవదనలు ~ దారుదగిలి.

శా. నన్నే పాయఁడు రాత్రులన్ దివములన్ ~ నన్నే కృపం జెందెడిన్
నన్నే దొడ్డుగఁ జూచు వల్లభలలో ~ నాథుండు నాయింటనే
యున్నాఁ డంచుఁ బదాఱువేలు దమలో ~ నూహించి సేవించి రా
యన్నుల్ గాఢపతివ్రతాత్వపరిచ ~ ర్యాభక్తియోగంబులన్. 224

క. ఆ రామలతో నెప్పుడుఁ, బోరాములు చాల నెఱపి ~ పురుషోత్తముఁడున్
గారామునఁ దిరిగెను సా, ధారామలతాసరోవి ~ హారముల నృపా. 225

క. ఏ దేవుఁడు జగముల ను, త్పాదించును మనుచుఁ జెఱుచుఁ ~ బ్రాభవమున మ
ర్యాదారక్షణమునకై, యాదేవుం డట్లు మెఱసె ~ యాదవులందున్. 226

శ్రీకృష్ణుఁడు కేళీగృహమునందు రుక్మిణీదేవితో విరసోక్తులాడుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు రుక్మిణీదేవి లోఁగిట మహేంద్రనీలమరకతాదిమణిస్తంభ
వలభివిటంకపటలదేహళీకవాటవిరాజమానంబును శాతకుంభకుడ్యగవాక్షవేదికా

సోపానంబును విలంబమానముక్తాఫలదామవిచిత్రకౌశేయవితానంబును వివిధ-
మణిదీపికావిసరవిభ్రాజమానంబును మధుకరకులకలితమల్లికాకుసుమమాలికాభి
రామంబును జాలకరంధ్రవినిర్గతకర్పూరాగరుధూపధూమంబును వాతాయన
విప్రకీర్ణశిశిరకరకిరణస్తోమంబును బారిజాత వనామోదపరిమిళితపవన సుందరంబు
నయినలోపలిమందిరంబున శరచ్చంద్రచంద్రికాధవళపర్యంకమధ్యంబున జగ
దీశ్వరుం డయినహరి సుఖాసీనుం డై యుండ సఖీజనంబులుం దానును దగ్గఱి
కొలిచి యుండి. 227

సీ. కుచకుంభములమీఁది | కుంకుముతోఁ రాయు, హారంబులరుణాంబుకలగుచు మెఱయఁ
కరపల్లవము సాఁచి | కదలింప సంగుళీ, యకకంకణప్రభ | లావరింపఁ
గదలిచబహురత్న | కలితనూపురముల, గంభీరనినదంబు | గడలుకొనఁగఁ
గాంచనమణికర్ణి | కామయూఖంబులు, గండపాలికలపై | గంతు లిడఁగ

తే. గురులు నర్తింపఁ బయ్యెద | కొంగు దూఁగ, బోఁటిచేనున్నచామర | పుచ్చుకొనుచు
జీవితేశ్వరు రుక్మిణి | చేర నరిగి, వేఁడ్క లిగురొత్త మెల్లన | వీవఁ దొడఁగె. 228

వ. అప్పుడు. 229

మ. పతి యేరూపము దాల్చినం దదనురూ | పం బైనరూపంబుతో
సతి తా నుండెడునట్టిరూపవతి నా | చంద్రాస్య నాలక్ష్మి నా
సుతనుఁ రుక్మిణి నా యనన్యమతి నా | శుద్ధాంతరంగం గళా
చతురత్వంబున శౌరి యిట్లనియెఁ జం | చన్మందహాసంబుతోన్. 230

మ. బలశౌర్యంబుల భోగమూర్తి కులరూ | పత్యాగసంపద్గుణం
బుల దిక్పాలురకంటెఁ జైద్యముఖరుల్ | పూర్ణుల్ ఘనుల్ వారికిన్
నెలఁతా తల్లియుఁ దండ్రియున్ సహజుఁడున్ | నిన్నిచ్చినం బోక యీ
బలవద్భీరుల వార్ధిలీనుల మముం | బాటింప నీ కేటికిన్. 231

సీ. లోకులనడవడి | లోనిభావము గాము, పరులకు మాజాడ | బయలుపడదు
బలమదోపేతులు | పగగొంద్రు మాతోడ, రాజపీఠములకు | రాము తఱుచు
శరణంబు మాకు నీ | జలరాశి సతతంబు, నిష్కించనుల మేము | నిధులు లేవు
కలవారు చుట్టాలు | గారు నిష్కించన, జనబంధులము ముక్త | సంగ్రహులము

ఆ. గూఢవర్తనులము | గుణహీనులము భిక్షు, లైనవారిఁ గాని | యాశ్రయింప
మిందుముఖులు దగుల | రిటువంటిమముఁబోఁటి, వారి నేల దగుల | వారిజాక్షి.

క. సిరియును వంశము రూపును, సరియైనవివాహసఖ్య | సంబంధంబుల్
జరగును సరి గా కున్నను, జరగవు లోలాక్షి యెట్టి | సంసారులకున్. 233

క. తగ దని యెఱుఁగవు మమ్ముం, దగిలితివి మృగాక్షి దీనఁ | దప్పగు నీకుం
దగినమనుజేంద్రు నొక్కనిఁ, దగులుము గుణహీనజనులఁ | దగునే తగులన్. 234

సీ. *సాల్వజరాసంధ ǂ చైద్యాదిరాజులు, చెలఁగి నన్ వీక్షించి ǂ మలయు చుండ
నది గాక రుక్మి సీ ǂ యన్నయు గర్వించి, వీర్యమదాంధుఁడై ǂ వెలయు చున్న
వారిగర్వంబులు ǂ వారింపఁగాఁ గోరి, చెలువ ని న్నొడిచి తె ǂ చ్చితిమి గాని
కాంతాతనూజార్థ ǂ కాముకులము గాము, కామమోహాదులఁ ǂ గ్రందుకొనము

తే. విను ముదాసీనులము క్రియా ǂ విరహితులము
పూర్ణులము మేము నిత్యాత్మ ǂ బుద్ధితోడ
వెలుఁగు చుందుము గృహదీప ǂ విధము మెఱసి
నవల తాతన్వి మాతోడ ǂ నవయ వలదు. 235

వ. అని యిట్లు భగవంతుం డైనహరి దన్నుఁ బాయక సేవించుటం బ్రియురాలను బట్టంపుదేవి నని యెడిరుక్మిణిదర్పంబు నేర్పున నుపసంహరించి యూరకుండిన నమ్మానవతి యప్రియంబులు నపూర్వంబులు నైనమనోవల్లభుమాటలు విని దురంతం బైనచింతాభరంబున సంతాపంబు నొందుచు. 236

సీ. కాటుక నెఱయంగఁ ǂ గన్నీరు వఱదలై, కుచకుంభయుగళకుం ǂ కుమము దడియ
విడువక వెడలెడు ǂ వేఁడినిట్టూర్పుల, లాలితాధరకిస ǂ లయము గందఁ
జెలువంబు నెఱి దప్పి ǂ చిన్నఁబోవుచు నున్న, వదనారవిందంబు ǂ వాడు దోఁప
మూరు తాహతిఁ దూలు ǂ మహితకల్పకవల్లి, వడువున మేన్ వడ ǂ వడ వడంకఁ

తే. జిత్త మెరియంగఁ జెక్కిటఁ ǂ జెయ్యి సేర్చి
కౌతుకం బేది పదతలా ǂ గ్రమున నేల
వ్రాసి పెంపుచు మో మర ǂ వాంచి వగలఁ
బొందె మవ్వంబు గందిన ǂ పువ్వుఁ బోలి. 237

చ. అలికులవేణి తన్నుఁ బ్రియుఁ ǂ డాడిన యప్రియభాష లిమ్మెయిన్
సొలవక కర్ణరంధ్రముల ǂ సూదులు సొన్పినరీతి గాఁగ బె
బ్బులిరొద విన్న లేడి క్రియఁ ǂ బొ ల్పఱి చేష్టలు దక్కి నేలపై
వల నఱి వ్రాలెఁ గీ లెడలి ǂ వ్రాలినపుత్తడిబొమ్మ కైవడిన్. 238

వ. ఇట్లు వ్రాలిన. 239

మ. ప్రణతామ్నాయుఁడు కృష్ణుఁ డంతఁ గదిసెన్ ǂ బాష్పావరుద్ధారుణే
క్షణ విస్రస్తవినూత్నభూషణ దురు ǂ క్తక్రూరనారాచశో
షణ నాలింగితధారుణిన్ నిజకులా ǂ చారైకసద్ధర్మచా
రిణి విశ్లేషిణి వీతతోషిణిఁ బురం ǂ ధ్రీగ్రామణిన్ రుక్మిణిన్. 240

సీ. కని సంభ్రమంబునఁ ǂ దనువునం దనువుగా, ననువునఁ జందనం ǂ బల్ల నలఁది
కన్నీరు పన్నీటఁ ǂ గడిగి కర్పూరంపుఁ, బలుకులు చెవులలోఁ ǂ బాఱ నూఁది

* ఈ పద్యము నాలవపాదమునుండి వెలిగందల నారయగారికవిత్వ మని వ్రాఁతప్రతులలో వ్రాయఁబడి యున్నది.

కర మొప్పముత్యాలసరులచిక్కుడలించి, యురవునఁ బొందుగా నిరువుకొలిపి
తిలకంబు నునుఫాలఫలకంబుపైఁ దీర్చి, వదలినభూషణావలులు దొడిగి

తే. కమలదళచారుతాలవృంతములు విసరి
పొలుచుపయ్యెదఁ గుచములఁ బొందుపఱిచి
చిత్త మిగురొత్త నొయ్యన సేదఁ దేర్చి
బిగియఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి నెమ్మొగము నిమిరి. 241

తే. నెరులుగలమరునీలంపుటురులసిరుల, నరులుగొనఁ జాలి నరులనుమరులుగొలిపి
యిరులుగెలిచినతుమ్మెదగములఁ దెగడు, కురుల నులిదీర్చి విరు లిడికొప్పు వెట్టి.

క. మురసంహారుఁ డిందిందిర, గరుదనిలచలత్ప్రసూనకలికాంచితసుం
దరశయ్యఁ జేర్చె భీష్మక, వరపుత్త్రి నుతచరిత్ర వారిజనేత్రన్. 243

వ. ఇట్లు పానుపునం జేర్చి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించిన. 244

రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణలాలిత యై యతని స్తుతించుట.

క. పురుషోత్తముముఖకోమల, సరసిజ మయ్యిందువదన సవ్రీడాహా
సరుచిస్నిగ్ధాపాంగ, స్ఫురదవలోకనము లొలయఁ జూచి ట్లనియెన్. 245

క. మురహర దివసాగమదళ, దరవిందదళాక్ష తలఁప నది యట్టిద లే
నిరవధికవిమలతేజో, వరమూర్తివి భక్తలోకవత్సల యెందున్. 246

తే. సంచితజ్ఞానసుఖబలైశ్వర్యశక్తు, లాదిగాఁ గలసుగుణంబు లమరునీకు
నేను దగుదునె సర్వలోకేశ్వరేశ, లీల మై సచ్చిదానందశాలి వనఘ. 247

సీ. రూఢిమైఁ బ్రకృతిపూరుషకాలములకు నీ, శ్వరుఁడ వై భవదీయచారుదివ్య
లలితకళాకౌశలమున నభిరతుఁ డై, కడఁగు నీరూప మెక్కడ మహాత్మ
సత్త్వాదిగుణసముచ్చయయుక్తమూఢాత్మ, నయిన నే నెక్కడ ననఘచరిత
కోరి నీమంగళగుణభూతి దానంబు, సేయంగఁ బడు నని చెందుభీతి

తే. నంబునిధిమధ్యభాగమం దమృతఫేన, పటలపాండురనిభమూర్తి పన్నగేంద్ర
భోగశయ్యను బవ్వళింపుచును దనరు, నట్టియున్నతలీల దివ్యంబు దలఁప. 248

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లనియెడుగుణంబులచేతఁ బరిగ్రహింపఁబడినమంగళ
సుందరవిగ్రహుండ వై యజ్ఞానాంధకారనివారకం బైనరూపంబుఁ గైకొని భవ
దీయు లయినసేవకులకు ననుభావ్యుండ వైతి భవత్పాదారవిందమకరందరసాస్వా
దలోలాత్ము లైనయోగీంద్రుల కైనను భవన్మార్గంబు స్ఫుటంబు గా దట్లగుటం జేసి
యీమనుజపశువులకు దుర్విభావ్యం బగుట యేమి చెప్ప నిట్టియీశ్వరుండ వైన
నీకు నిచ్చ స్వతంత్రంబు గావున నదియును నా కధికంబు గావున నిన్ను నే
ననుసరింతు దేవా నీ వకించనుండ వై తేని బలిభోక్త లయినబ్రహ్మేంద్రాదు
లెవ్వనికొఱకు బలిసమర్పణంబు చేసిరి నీవు సమస్తపురుషార్థమయుండ వనియును
ఫలస్వరూపి వనియును నీయందలిప్రేమాతిశయంబులం జేసి విజ్ఞానదీపాంకురం

బున నిరస్తసమస్తదోషాంధకారులై యిహసౌఖ్యంబులు విడిచి సుమతులు భవ
దీయదాససంగంబు గోరుచుండుదు రట్లు సేయ నేరక నిజాధికారాంధకారమగ్ను
లైనవారు భవత్తత్త్వంబు దెలిసి బలిప్రక్షేపణంబులు సేయం జాలక మూఢులై
సంసారచక్రంబునం బరిభ్రమింతు రదియునుం గాక. 249

ఆ. వరమునీంద్రయోగివరసురకోటిచే, వర్ణితప్రభావవైభవంబు
గలిగి యఖిలచేతనులకు విజ్ఞానప్రదుండ వగుదు వభవ దురితదూర. 250

వ. దేవా భవదీయకుటిలభ్రూవిక్షేపోదీరిత కాలవేగంబుచేత విధ్వస్తమంగళు లగు
కమలభవభవపాకశాసనాదులం దిరస్కరించినట్టిమదీయచిత్తంబున. 251

చ. నిను వరియించినం బెలుచ నీరజలోచన శార్ఙ్గసాయకా
సననినదంబులన్ సకలశత్రుధరాపతులన్ జయించి బో
రనం బశుకోటిం దోలుమృగరాజు నిజాంశము భూరిశక్తిం గై
కొనినవిధంబునన్ నను నకుంఠితశూరతం దెచ్చి తీశ్వరా. 252

ఉ. అట్టినృపాలకీటముల నాజి నెదుర్పంగ లేనివానియ
ట్లొట్టినభీతిమై నిటు పయోధిశరణ్యుడ వైతి వింతయున్
నెట్టన మాయ గాక యివి నిక్కములే భవదీయభక్తులై
నట్టినరేంద్రమౌళిమణు లంచితరాజఋషుల్ ముదంబునన్. 253

ఆ. వితతరాజ్యగరిమ విడిచి కాననముల, నాత్మలందు మీపదాబ్జయుగము
వలంతి గాంగ నిలిపి వాతాంబుపర్ణాశ, నోగ్రనియతు లగుచు నుందు రభవ.

మ. విమలజ్ఞాననిరూఢులైనజనముల్ వీక్షింప మీపాదకం
జమరందస్ఫుటదివ్యసౌరభము నాస్వాదించి నిర్వాణరూ
పము సత్పూరుషవాగుదీరితము శోభాశ్రీనివాసంబు నా
మిము సేవింపక మానవాధముని దుర్మేధాత్ము సేవింతురే. 255

వ. మఱియును దేవా భూలోకమునందును నిత్యనివాసంబునందును సకలప్రదేశం
బులందును జగదీశ్వరుండ వయిననిన్ను నభిమతంబు లయినకామరూపంబులు
గైకొనివరియింతు భవదీయచరణారవిందమకరందాస్వాదనచాతుర్యధుర్యభృంగి
యైనకామిని యతిహేయం బైనత్వక్శ్మశ్రురోమనఖకేశంబులచేతం గప్పంబడి
యంతర్గతం బయినమాంసాస్థిరక్తక్రిమివిట్కఫపిత్తవాతంబులు గలజీవచ్ఛవం
బయిననరాధముని మూఢాత్మయై కామించునే యదియునుం గాక. 256

సీ. నీరదాగమమేఘనిర్ముక్తపయఃపాన, చాతకం బేగునే చౌటిపడెకుం
బరిపక్వమాకందఫలరసంబులు గ్రోలు, కీరంబు చనునె దుత్తూరములకు
ఘనరవాకర్ణనోత్కలికమయూరము, కోరునే కఠినఝిల్లీరవంబుం
గరికుంభపిశితసద్గ్రాసమోదితసింహ, మరుగునే శునకమాంసాభిలాషం

తే. బ్రవిమలాకారభవదీయ॥పాద పద్మ, యుగసమాశ్రయనైపుణోద్యోగచిత్త
మన్య, జేరునె తన కుపాసస్యంబుగాఁగ, భక్తమందార దుర్భవ॥భయవిదూర.

క. వాసవవందిత భవకమ,లాసన దివ్యప్రభాస॥భావలి కెపుడున్
నీసమధికచారిత్రక,థాసురుచిరగాన మవిత॥థం బఱు చెల్లున్. 258

క. ధరణీనాథులు తమతమ,వరవనితామందిరముల ॥ వసియించుచు గో
ఖరమార్జాలంబుగతి, స్థిరబద్ధు లగుదురు నిన్నుఁ ॥ దెలియనికతనన్. 259

ఆ. జలజనాభ సకల ॥ జగదంతరాత్మ, వై,నట్టిదేవ నీప ॥ దారవింద
యుగళి సానురాగ ॥ యుక్త మై నామదిఁ, గలుగునట్లు గాఁగ ॥ దలఁపు మనఘ.

ఆ. పృథురజోగుణప్ర ॥ వృద్ధ మైనట్టినీ,దృష్టిచేత నన్నుఁ ॥ దేఱకొనఁగఁ
జూచు టెల్లఁ బద్మ॥లోచన నామీఁది,ఘనదయార్ద్రదృష్టి ॥ గాఁ దలంతు. 261

వ. అదియునుం గాక మధుసూదనా నీవాక్యంబులు మిథ్యలు గావు తల్లివచనంబు
కూఁతున కభిమతంబు గాదె యౌవనారూఢమదంబున స్వైరిణి యగుకామిని
పురుషాంతరాసక్త యగుట విచారించి పరిజ్ఞాని యైనవాఁడు విడుచు నవివేకి
యయినపురుషుం డింద్రియలోలుం డై రతిం దగిలి దాని విడువనేరక పరిగ్రహిం
చి యుభయలోకచ్యుతుం డగు నట్లు గావున నీయెఱుంగనియర్థంబుగలదే యని
విన్నవించిన రుక్మిణీదేవివచనంబులకుఁ గృష్ణుండు సంతసిల్లి యి ట్లనియె. 262

కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవి నూఱడించుట.

చ. అలికులవేణి నవ్వులకు ॥ నాడినమాటల కింత నీమదిం
గలఁగఁగ నేల వేటలను ॥ గయ్యములన్ రతులందు నొవ్వఁగాఁ
బలికినమాట లెగ్గు లని ॥ పట్టుదురే భవదీయచిత్తముం
దెలియఁగఁ గోరి యేఁ బలికి ॥ తిన్ మదిలో నిటు గుంద నేటికిన్. 263

వ. అదియునుం గాక. 264

ఉ. కింకలు ముద్దుఁబల్కులును ॥ గెంపుఁగనుంగవ తియ్యమోవియున్
జంకెలు తేఱిచూపు లెక ॥ సక్కెములున్ నెలవంకబొమ్మలుం
గొంకక పీడ నాడుటలుఁ ॥ గూరిమియుం గలకాంతఁ గూడుటల్
ఆంకిలి లేక జన్మఫల ॥ మబ్బుట గాదె కురంగలోచనా. 265

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 266

ఉ. నీవు పతివ్రతామణివి ॥ నిర్మలధర్మవివేకశీలస
ద్భావవు నీమనోగతులఁ ॥ బాయక యెప్పుడు నస్మదీయసం
సేవయ కాని యన్యము భ ॥ జింపవు పుట్టిననాఁటనుండి నీ
భావ మెఱింగి యుండినను ॥ బల్కినతప్పు సహింపు మానినీ. 267

వ. అని వెండియు ని ట్లనియె నీవాక్యంబులు శ్రవణసుఖంబులు గావించె నీవు వివి
ధంబు లైన కామంబులు గోరితివేని నవి యన్నియును నాయంద యుండుటం

జేసి యేకాంతసేవాచతుర వైననీకు నవి యన్నియు నిత్యంబు లై యుండు నీ పాతివ్రత్యంబును నాయందలిస్నేహంబు నతివిశదంబులయ్యె నావాక్యంబులచేత భవదీయచిత్తంబు చంచలంబుగాక నాయందులబుద్ధిదృఢం బగుం గావున సకల సంపద్విలసితం బైనద్వారకానగరదివ్యమందిరంబులందు నీవు భాగ్యంబునం జేసి సంసారికైవడి నీయందు బద్ధానురాగుఁడ నై వర్తింతుఁ దక్కనప్రాణేంద్రియ పరవశత్వంబున వికృతశరీరధారిణి యైనసతి నన్నుం జెందుట దుష్కరం బదియు నుంగాక మోక్షప్రదుండ నైననన్నుఁ గామాతుర లైన యల్పమతులు వ్రతతపో మహిమలచేత దాంపత్యయోగంబు కై సేవింతు రదియంతయు నామాయావిజృం భితంబు దానం జేసి వారు మందభాగ్య లై నిరయంబు నొందుదు రట్లు గావున నీసమాన యైనకాంత యేకాంతలం దైనఁ గలదె నీవివాహకాలంబున ననేకరాజ న్యవర్యులఁ గైకొనక భవదీయమధురాలాపశ్రవణాత్మకుండ నయిననాసన్నిధికి నాశరీరం బితరయోగ్యంబు కాదునీకు శేషంబ నయియున్నదాన నని యేకాంతం బునం బ్రాహ్మణుం బుత్తెంచిన నేనును జనుదెంచి నీపరిణయవిషయంబున భవత్స హోదరుం బట్టివిరూపుం గావించిన నది గనుంగొనియు నాయందులవిప్రయోగ భయంబున నూర కుండితి వది గావున బహుప్రకారంబు లై వర్తించునీసద్గుణం బులకు సంతసింతు నని యివ్విధంబున దేవకీసుతుండు నరలోకవిడంబనంబుగ గృహస్థునిభంగి నిజగృహకృత్యంబు లాచరించు చుండె నని శుకుండు మఱియు ని ట్లనియె. 268

క. అని యిట్లు కృష్ణుఁ డాడిన, వినయ వివేకానులాప వితతామృతసే
చనముదితహృదయ యై య,వ్వనితామణి వికచవదన వనరుహ యగుచున్.

క. నగ వామతించుచూపులు, నగధరుమొగమునను నిలిపి నయమునఁ గరముల్
మోఁగిచి వినుతించెఁ గృష్ణుఁ, ఖగవాహుఁ రుచిరదేహుఁ గలితోత్సాహున్.

చ. అతులవిరాజమానముఖుఁ డై వివిధాంబరచారుభూషణ
ప్రతతులతోడఁ గోరినవరంబులు దద్దయు నిచ్చెఁ గృష్ణుఁ డు
న్నతశుభమూర్తి దేవగణనందితకీర్తి దయానువర్తి యై
యతిమృదువాణికిం గిసలయారుణపాణికి నీలవేణికిన్. 271

వ. ఇట్లు సన్మానించి కృష్ణుండు రుక్మిణియుం దానును దదనంతరంబ. 272

చ. ఎలమి ఘటింపఁగాఁ గలసి యీడెలనీడల మల్లికాలతా
వలిఁ గరవీరజాతివిరవాదులవీథులఁ గమ్మదెమ్మెరల్
పొలయునవీనవాసనలఁ బొన్నలఁ దిన్నెలఁ బచ్చరచ్చలం
గొలఁకులలేఁగెలంకులను గోరిక లీరిక లొత్తఁ గ్రొత్త లై. 273

క. ఆరామభూములందు వి,హారామలసౌఖ్యలీల నతిమోదముతో
నారామానుజుఁ డుండెను, నారామామణియుఁ దాను నభిరామముగన్. 274

వ. మఱియు ననేకవిధవిచిత్రమణివితానాభిశోభితప్రాసాదోపరిభాగంబులను లాలిత నీలకంఠ కలకంఠ కలవింక శుక కలాలాపకలిత మకరందపానమదవదిందిందిరఝంకారసంకులకమలకహ్లారసుధాసారనీహారపూరితకాసారతీరంబులను ధాతునిర్ఝరరంజితసానుదేశగిరికుంజపుంజంబులను గృతకశైలంబులను గ్రీడాగృహంబులనుం జెలంగి నందనందనుండు విదర్భరాజనందనం దగిలి కందర్పకేళీలోలాత్ముండయ్యె ననంతరం బాసుందరీలలామంబువలనఁ బ్రద్యుమ్నుండు చారుధేష్ణుండు సుధేష్ణుండు సుచారువు చారుదేహుండు చారుగుప్తుండు భద్రచారువు చారుచంద్రుండు విచారువు చారువు ననియెడుపదుగురుతనయులం బడసె నట్లు సత్యభామాజాంబవతీనాగ్నజితీకాళిందీమాద్రీమిత్రవిందాభద్రలకు వేఱువేఱ పదుగురేసి భద్రమూర్తులైనకుమారు లుదయించి రివ్విధంబున మఱియును. 275

చ. అనఘ పదాఱువేలసతు § లందు జనించిరి వేఱువేఱ నం
దనదశకంబు తత్సతివి § తానము గాంచి రనేకసూనుల
న్నెనయఁగ నిట్లు పిల్లచెఱ § కీనినకై వడిఁ బుత్త్రపౌత్త్రవ
ర్ధనమున నొప్పెఁ గృష్ణుఁడు ము § దంబునఁ దామరతంపరై భువిన్. 276

తే. అట్లు యాదవవృష్ణిభో § జాంధకాది
నామధేయాంతరముల నె § న్నంగ నూట
యొక్కఁడై చాల వర్ధిల్లు § నక్కులంబు
నృపకుమారులఁ జదివించు § నేర్పు గలుగు. 277

తే. గురుజనంబులువినుమూఁడు§కోట్లమీఁద, నెనుబదెనిమిదివేలపై § నెసఁగ నూర్వు
రన్నఁ దద్బాలకావలి § నెన్నఁదరమె, శూలికైనను దామర § చూలికైన. 278

వ. అందు గోవిందనందనుం డైనప్రద్యుమ్నునకు రుక్మికూఁతువలన ననిరుద్ధుండు సంభవించె ననిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 279

క. బవరమునఁ గృష్ణుచే ము, న్నవమానము నొంది రుక్మి § యచ్యుతు గెలువం
దివురుచుఁ దనసుత నరిసం,భవునకు నె ట్లిచ్చె నెఱుఁగఁ § బలుకు మునీంద్రా.

సీ. నావుడు శుకయోగి § నరనాయకోత్తమ, నీవు చెప్పినయట్ల § నెమ్మనమునఁ
బద్మాయతాక్షుచేఁ § బడినబన్నమునకుఁ, గనలుచు నుండియు § ననుజతోడి
నెయ్యంబునను భాగి § నేయున కిచ్చెను, గూఁతు నంచితపుష్ప § కోమలాంగిఁ
దనపూఁపు దప్పినఁ § దగవిదర్భేశుండు,విను మెఱిఁగింతుఁ దత్§ద్విధము దెలియఁ

తే. బరఁగ రుక్మవతీస్వయం § వరమున కొగి, నరుగుదెం డని భీష్మభూ § వరసుతుండు
వరుస రప్పించె రాజన్య § వరకుమార,వరుల ననువార్త కలరి యా § హరిసుతుండు.

చ. వరమణిభూషణప్రభల § వర్గ మనర్గళభంగిఁ బర్వఁ బ్ర
స్ఫురితరథాధిరోహణవి § భూతి దలిర్ప మనోహరైకసు

స్థిరశుభలీల నేగె యదు § సింహకిశోరము రాజకన్యకా
పరిణయవైభవాగతనృ § పాలకకోటికి రుక్మిభీతికిన్. 282

చ. చని పురిఁ జొచ్చి వృష్ణికుల § సత్తముఁ డచ్చట మూఁగి యున్నయ
మ్మనుజవరేణ్యనందనులు § మానము తూలి భయాకులాత్ములై
చనఁగ ననేక చండతర § సాయకసంపదఁ జూపి రుక్మినం
దనఁ గొనివచ్చి వేడ్క నిజ § ధామము సొచ్చె నవార్యశౌర్యుఁడై. 283

వ. ఇట్లు తెచ్చి ప్రద్యుమ్నుండు హరిణనయనం బరిణయం బయినయనంతరంబ. 284

క. ధీరుఁడు కృతవర్మునిసుతు,మారుఁడు వరియించె రుచిర § మండనయుత నం
భోరుహముఖి రుక్మిసుతం, జారుమతీకన్యఁ బ్రకట § సజ్జనమాన్యన్. 285

తే. ప్రకటచరితుండు భీష్మభూ § పాలసుతుఁడు
మనము మోదింపఁ దనకూర్మి § మనుమరాలి
రుక్మలోచన నసమాన § రుక్మకాంతిఁ
జెలిమి ననిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి § సేయునపుడు. 286

క. పొలుపుగ రత్నవిభూషా, జ్వాలులై శుభవేళ నవ్వి § వాహార్థము ని
ర్మలబహువైభవశోభన,కలితవిదర్భావనీశ § కటకంబునకున్. 287

చ. హరియును రుక్మిణీసతియు § నాబలభద్రుఁడు శంబరారియున్
నరిమదభేది సాంబుఁడును § నాదిగ రాజకుమారకోటి సిం
ధురరథవాజిసద్భటుల § తోఁ జని యందు సమగ్రవైభవా
చరితవివాహయుక్తదివ § సంబులు వేడుకఁ బుచ్చి యంతటన్. 288

క. ఒకనాఁడు యదుకుమారకు, లకలంకసమగ్రవైభ § వాటోపమహో
త్సుకులై యుండఁగఁ జూపో,వక యొకసక్కెమున నవని § పాలురు వరుసన్. 289

ఉ. ఎచ్చరికం గళింగధర § ణీశుఁడు రుక్మి మొగంబు చూచి నీ
యొచ్చెము దీర్చుకో నిదియ § యొప్పగు వేళ బలుండు జూదమం
దిచ్చ గలండు గాని పొలు § పెక్కనేర్పరి గాఁడు గాన నీ
కిచ్చు నవశ్యమున్ జయము § నీఁగుము తొల్లిటఁ బడ్డబన్నమున్. 290

క. అని పురికొల్పిన రుక్మియుఁ, దనచేటు తలంప లేక § తాలాంకునితో
డను జూద మాడఁ దివిరెను, వనజాసనుకృతము గడచు వా § రెవ్వ రిలన్. 291

వ. అంత. 292

క. కోరి విదర్భుఁడు కుటిలవి,హారుం డై పిలిచె జూద § మాడ జితారిన్
హరిన్ సన్నుతసూరిన్, సీరిన్ రైవతసుతార్ద్ర § చిత్తవిహారిన్. 293

ఆ. పూని మనము గొంత § ప్రొద్దుపోకకు రామ, నెత్త మాడ నీవు § నేర్తువనఁగ
వింటి మిపుడు కొంత § వెల యొడ్డి యాడుద, మనిన బలుఁడు లెస్స § యని చెలంగి.

క. మదిలోనిచలము డింపక, పది యిరువది నూఱు వేయి § పదివే లిడె ప

న్నిద మని యొడ్డుచు నాడిరి, మదమున నిద్దఱును దురభి § మానముపేర్మిన్. 295

ఉ. ఆడినయాట లెల్లను హ § లాయుధుఁ డోడుచు రుక్మి గెల్చుచుం
దోడినృపాలకోటి పరి § తోషముఁ జెందఁ గళింగభూవిభుం
డోడె బలుం డటంచుఁ బ్రహ § సోక్తుల నెంతయు రాముఁ జుల్కఁగా
నాడెను దంతపంక్తి వెలి § నై కనుపట్టఁగ జాల నవ్వుచున్. 296

తే. బలుఁడు గోపించి యొకలక్ష § పణము సేసి
యాడి ప్రకటంబుగా జూద § మప్పుడు గెల్చె
గెల్చినను రుక్మి యిది యేను § గెల్చి యుండ
గెలుపు నీ దని కికురింప § నలవి యగునె. 297

క. అనవుడు హలధరుఁ డచ్చటి, జనపాలకసుతులఁ జూచి § సత్యము పలుకుం
డని యడిగిన వారలు రు, [1]క్మనిహితు లై పలుక రైరి § మొగమోటమునన్.

ఉ. అప్పటియట్ల యొడ్డి ముస § లాయుధుఁ డేపున నాడి జూదముం
జొప్పడ గెల్చి యీగెలుపు § చూడఁగ నాదియొ వానిదో జనుల్
తప్పక చెప్పుఁ డన్న విది § తధ్వనితో నశరీరవాణి తా
నిప్పటియాట రాముఁడె జ § యించె విదర్భుఁడె యోడె నావుడున్. 299

వ. విని సకలజనంబులు నద్భుతానందనిమగ్నమానసులైరి కుటిలస్వభావు లయిన భూవరులు రుక్మిం గైకొల్పిన నతండు తనతొల్లింటిపరాభవంబు దలంచి యెది రిం దన్ను నెఱుంగక బలాబలవివేకంబు సేయనేరక విధివశానుగతుం డై చలం బున బలునిం గని యిప్పటియాటయు నేన గెల్చి యుండ వృథాజల్పకల్పనుండ వయి నీవు గెల్చితి నని పలికెద వక్షవిద్యానైపుణి గలభూపకుమారులతోఁ బసుల కాఁపరు లెత్తువత్తురే యని క్రొవ్వున నవ్వుచుం బలికిన నప్పలుకులు చెవులకు ములుకులక్రియం దాఁకినఁ గోపోద్దీపితమానసుం డై పెటపెటఁ బండ్లు గొఱుకుచుం గన్నుల నిప్పు లుప్పతిల్లఁ గినుకం దోఁక ద్రొక్కినమహోరగంబునోజ రోఁజుచు దండతాడితం బయినపుండరీకంబులీల హుమ్మని మ్రోయుచుఁ బ్రచండబాహుదండంబులు సాఁచి పరిఘం బందుకొని పరిపంథియైన రుక్మిని నతని కనుకూలం బయినరాజలోకంబునుం బడలుపడ నడిచె నయ్యవసరంబున. 300

క. మును దంతపంక్తి వెలి గాఁ, దను నవ్వినయక్కళింగుఁ § దల వట్టి రయం
బునఁ బడఁదిగిచి వదన మేఁపునఁ బెడచే వ్రేసిదంత § ములు వెస డులిచెన్. 301

క. అంతం బోవక రుక్మిని, దంతంబులు మున్ను డులిచి § తను వగలింప
న్నంతకుపురి కేఁగెను వాఁ, డెంతయు భయ మంది రాజు § లెల్లం గలఁగన్. 302

వ. అట్లు సేసి యయ్యాదవసింహం బసహ్యావిక్రమంబునం జెలంగె నంత. 303

క. భూవర పద్మాక్షుఁడు దన, బావ హతుం డగుట గనియుఁ § బలుకక యుండెన్

1. ‘క్మనిహితు లై’ వ్రా. ప్ర.

భావమున రుక్మిణీబల, దేవుల కే మనఁగ నెగ్గు § దేఱునో యనుచున్. 304

వ. అంత నావిదర్భానగరంబు నిర్గమించి. 305

క. పరమానురాగరససం, భరితాంతఃకరణు లగుచుఁ § బాటించి వధూ
వరులను రథమం దిడి హాల, ధరహరిరుక్మిణులుఁ గొల్చి § తగ యదువీరుల్. 306

ఉ. మంగళతూర్యఘోషము ల § మందగతిం జెలఁగంగ మత్తమా
తంగతురంగసద్భటక § దంబముతోఁ జని కాంచి రంత నా
రంగలవంగలుంగవిచ § రన్మదభృంగసురంగనాదసం
సంగతరంగిణీకలిత § సంతతనిర్మల నాకుశస్థలిన్. 307

వ. ఇట్లు పురోపవనోపకంఠంబునకుఁ జని. 308

క. అందు వసించిరి నందిత, చందనమందారకుంద § చంద్రలసన్మా
కందములనీడ హృదయానందము సంధిలఁప నంద § నందనముఖ్యుల్. 309

వ. తదనంతరంబ పురప్రవేశంబు సేసి రని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కి ట్లనియె. 310

బాణాసురుం డీశ్వరప్రసాదంబు నొందుట.

తే. అనఘ బలినందనులు నూర్వు § రందులోన
నగ్రజాతుండు బాణుఁ డ § త్యుగ్రమూర్తి
చిరయశోహారి విహితపూ § జితపురారి
యహితతిమిరోష్ణకరుఁడు స § హస్రకరుఁడు. 311

క. బాణుఁడు విక్రమజితగీ, ర్వాణుఁడు సని కాంచె భక్తి § వశుఁడై సగణ
స్థాణుక్ సిర్దళితాసము, బాణుక్ దాండవధురీణు § భక్తత్రాణున్. 312

క. కని యనురాగవికాసము, దనమనమునఁ గడలుకొనఁగ § ధరఁ జాఁగిలి వం
దన మాచరించి మోదము, దనరఁగఁ దాండవము సలుపు § తఱి నయ్యభవున్.

ఉ. సంచిత భూరిబాహుబల § సంపద పెంపున [1]నారజంబు వా
యిఁచి యనేకభంగుల ను § మేశుఁ ద్రిలోకశరణ్యు నాత్మ మె
చ్చించి ప్రమోది యై నిజవ § శీకృతసఙ్చలితాంతరంగుఁ గా
వించి తదాననాంబురుహ § వీక్షణుఁ డై తగ మ్రొక్కి యి ట్లనున్. 314

ఉ. శంకర భక్తమానసవ § శంకర దుష్టమదాసురేంద్రనా
శంకర పాండుసీలరుచి § శంకరవర్ణనిభాంగ భోగిరా
ట్కంకణ పార్వతీహృదయ § కైరవ కైరవమిత్ర యోగిహృ
త్పంకజపంకజాప్త జయ § తాండవఖేలన భక్తపాలనా. 315

వ. అని వినుతించి. 316

ఉ. దేవ మదీయవాంఛితము § తేటపడ న్నిటు విన్నవించెదన్

1. వావజంబు - వాజవంబు.

నీవును నద్రినందనయు § నెమ్మిని నాపురికోటవాకిటం
గావలియుండి నన్నుఁ గృపఁ § గావుము భక్తఫలప్రదాత యో
భావభవారి నీచరణ § పద్మము లెప్పుడు నాశ్రయించెదన్. 317

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై భక్తవత్సలుం డగుపురాంతకుండు గౌరీసమేతుం డై తారకాంతకాదిభూతగణంబులతోడ బాణనివాసం బగుశోణపురంబు వాకిటం గా వుండెఁ బదంపడి యొక్కనాఁ డబ్బలినందనుండు. 318

తే. దర్పమునఁబొంగిరుచిరమా§ర్తాండదీప్త, మండలముతోడమార్పడు§మహితశోణ
మణికిరీటము త్రిపురసం§హారునిపాద,వనజములు సోఁక మ్రొక్కి యి§ట్లనినుతించె.

సీ. దేవ జగన్నాథ § దేవేంద్రవందిత, వితతచారిత్ర సం § తతపవిత్ర
హాలాహలాహార § యహిరాజకేయూర, బాలేందుభూష స § ద్భక్తపోష
సర్వలోకాతీత § సద్గుణసంఘాత, పార్వతీహృదయేశ § భవవినాశ
రజతాచలస్థాన § గజచర్మపరిధాన, సురవైరివిధ్వస్త § శూలహస్త

తే. లోకనాయక సద్భక్త § లోకవరద, సురుచిరాకార మునిజన § స్తుతవిహార
భక్తజనమందిరాంగణ§పారిజాత, నిన్ను నెవ్వఁడు నుతిసేయ§నేర్చు నభవ. 320

వ. అని స్తుతియించి. 321

మ. అనిలో నిన్ను నెదిర్చి బాహుబలశౌ § ర్యస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁ జా
లినవీరుం డొకఁ డైనఁ బందెమునకుం § లేఁ డయ్యె భూమండలి
న్ననయంబుం భవదీయదత్తకరసా § హస్రంబుకండూతి వా
యునుపాయంబును లేద యీభరము నె § ట్లోర్తు న్నుమానాయకా. 322

సీ. హుంకారకంకణ § క్రేంకారశింజినీ,టంకారనిర్ఘోష § సంకులంబు
చండదోర్దండభా § స్వన్మండలాగ్రప్ర,కాండఖండితరాజ § మండలంబు
శూలాహతక్షతో § ద్వేలకీలాలక,ల్లోలకేళీసమా § లోకనంబు
శుంభదున్మదకుంభి § కుంభస్థలధ్వంస,సంభూతశౌర్యవి § జృంభణంబు

తే. గలుగునుద్దామభీమసం § గ్రామ కేళి, ఘనపరాక్రమవిక్రమ§క్రమము గాఁగ
జరపలేనట్టికరములు § కరము దుఃఖ,కరము లగుఁగాక సంతోష§కరము లగునె.

ఉ. కాన మదీయచండభుజ § గర్వపరాక్రమ కేళికిం సముం
డీనిఖిలావనిం గలఁడే § యిందుకళాధర నీవు దక్కఁగా
నా నిటలాంబకుండు దను § జాధిపుమాటకుఁ జాల రోసి లో
నూనినరోషవార్ధి గడ § లొత్తఁగ ని ట్లని పల్కె భూవరా. 324

క. విను మూఢహృదయ నీకేతన మెప్పు డకారణంబ § ధారుణిపైఁ గూ
లును నపుడ నీభుజావలి, తునియఁగ నాయంతవాని §తో నని గల్గున్. 325

వ. అని పలికిన నట్లు సంప్రాప్తమనోరథుం డై నిజభుజవినాశకార్యధురీణుం డగు బాణుండు సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు నిజనివాసంబునకుం జని తన ప్రాణవల్ల

భలయుల్లంబులు పల్లవింపం జేయుచు నిజధ్వజనిపాతంబు నిరీక్షించు చుండెఁ దదనంతరంబ. 326

సీ. ఆదానవేశ్వరు § సనుఁగుఁగూఁతురు నుషా,కన్య సచ్చరితసౌ § జన్యధన్య
రూపవిభ్రమకళా § రుచిరకోమలదేహ, యతనునాఱవబాణ § మనఁగఁ బరఁగు
సుందరీరత్నంబు § నిందునిభానన, యలినీలవేణి ప § ద్మాయతాక్షి
యొకనాఁడు రుచిరసౌ § ధోపరివేదికా, స్థలమున మృదుశయ్య § నెలమిఁ గూర్కి-

తే. మున్ను దనచౌల నెన్నఁడు § విన్నయతఁడుఁ
గన్నులారంగఁ దాఁ బొడ § గన్నయతఁడుఁ
గానియసమానరూపరే § ఖావిలాస
కలితు ననిరుద్ధు నర్మిలిఁ § గవసినటులు. 327

చ. కల గని యంత మేలుకని § కన్నులు బాష్పకణంబు లొల్కఁగాఁ
గలవలెఁ గాక నిశ్చయము § గాఁ గమనీయవిలాసవిభ్రమా
కలితతదీయరూపము ము § ఖంబున వ్రేలినయట్లు తోఁచినం
గళవళ మందుచుం బిగియఁ § గౌఁగిటిచే బయ లప్పళించుచున్. 328

వ. మఱియును. 329

చ. సరసమృదూక్తులుం గుసుమ § సాయకకేళియు శాటికాకచా
కరషణముల్ నఖక్రియలుఁ § గమ్రకపోలలలాటమేఖలా
కరకుచబాహుమూలములుఁ § గైకొనియుండుట లాదిగాఁ దలో
దరిమది గాఢమై తగిలె § దర్పకుఁ డచ్చున నొత్తినట్లయై. 330

సీ. కలికిచేష్టలు భావ § గర్భంబులైనను, బ్రియుమీఁదికూరిమి § బయలుపఱుపఁ
బిదపిదనై లజ్జ § మదిఁ బద నిచ్చినఁ, జెలిమేనఁ బులకలు § చెక్కు లొత్త
మదనాగ్నిసంతప్త § మానస యగుటకు, గురుకుచహారవ § ల్లరులు గందఁ
జిత్తంబు నాయకా § యత్తమై యుంటకు, మఱుమాట లాడంగ § మఱవుగదుర

తే. నతివమనమున సిగ్గు మో § హంబు భయముఁ
బొడమ నునుమంచు నెత్తమ్మిఁ § బొదువుమాడ్కిఁ
బ్రథమచింతాభరంబునఁ § బద్మనయన
కోరి తలచీర వాటింప § నేర దయ్యె. 331

వ. ఇట్లు విరహావేదనాదూయమానమానసయై యుండె నంత నెచ్చెలులు డాయం జనుదెంచినం దన మొగంబునం బొడముమనోజవికారంబు మఱుపెట్టుచునప్పుడు.

చ. పొరిఁబొరిఁ బుచ్చునూర్పుగమిఁ § బుక్కిటనుంచి కుచాగ్రసీమపై
బెరసినసన్న లేఁజెమట § బిందువు లొయ్యన నార్చుఁ గన్నులం
దొరఁగెడుబాష్పపూరములు § దొంగలిఱెప్పల నాని చుక్కలం
దరుణులు రండు చూత మని § తా మొగ మెత్తును గూఢరాగయై. 333

వ. ఇవ్విధంబునం జరియించుచుండె నట్టియెడ. 334

తే. అంతకంతకు సంతాప § మతిశయించి
వలుఁదచన్నులు గన్నీటి § వఱదఁ దడియఁ
జెలులదెసఁ జూడ జాల ల § జ్జించి మొగము
వాంచి పలుకక యుండె న § వ్వనరుహాక్షి. 335

వ. అంత. 336

తే. బలితనూభవుమంత్రి కుంభాండుతనయ, తన బహిఃప్రాణమిది యనఁ § దనరునట్టి
కామినీమణి ముఖపద్మ § కాంతివిజిత, శిశిరకరచారురుచిరేఖ § చిత్రరేఖ. 337

వ. కదిసి యబ్బాల నుపలక్షించి. 338

తే. [1]భామినీమణి సొబగుని § బయలవెదకు
విధమునను నాత్మవిభుఁ బాసి § విహ్వలించు
వగను జేతికి లోనైన § వానిఁ బాసి
భ్రాంతిఁ బొందినభావంబు § ప్రకట మయ్యె. 339

తే. వనిత నాకన్న నెనరైన § వారు నీకుఁ, గలుగనేర్తురె నీకోర్కెఁ § దెలియఁ జెప్ప
కున్న మీయన్నతోడన్నఁ § గన్నుఁగవను, వలరునునుసిగ్గుతో నగ § వామతింప.

వ. ఇవ్విధంబునఁ జిత్రరేఖం గనుంగొని యి ట్లనియె. 341

చ. చెలి కలలోన నొక్క-సర § సీరుహనేత్రుఁడు హారరత్నకుం
డలకట కాంగుళీయక ర § ణన్మణినూపురభూషణుండు ని
ర్మలకనకాంబరుండు సుకు § మారతనుండు వినీలదేహుఁడు
జ్జ్వలరుచినూతనప్రసవ § సాయకుఁ డున్నతవక్షుఁ డెంతయున్. 342

చ. నను బిగియారఁ గౌఁగిట మ § నం బలరారఁగఁ జేర్చి మోదముం
దనరఁగ నంచితాధరసు § ధారస మిచ్చి మనోజకేళికిం
బనుపడఁ జేసి మంజుమృదు § భాషలఁ దేలిచి యంతలోననే
చనియెను దుఃఖవార్ధిఁ బెలు § చన్ ననుఁ ద్రోచి సరోరుహాననా. 343

వ. అనుచు నమ్మత్తకాశినిచిత్తంబు చిత్తజాయత్తం బయి తత్తఱంబున విరహానలం
బు త్తలపెట్టఁ గన్నీరు మున్నీరుగా వగచుచు విన్న నయినవదనారవిందంబు
వాంచి యూరకున్నఁ జిత్రరేఖ తనమనంబున నయ్యింతిసంతాపంబు చింతించి
యి ట్లనియె. 344

చ. సరసిజనేత్ర యేటికి వి § చారము నాకుశలత్వ మేర్పడన్
సురసురయక్షకింపురుష § నాగనభశ్చరసిద్ధసాధ్యకి
న్నరవరముఖ్యులం బటము § నన్ లిఖయించినఁ జూచి నీమనో

---

1 తే. పడఁతి నీ విప్డు సొబగుని ♦ బయలవెదకు, విధమునను నాత్మవిభుఁ డని ♦ వేడ్కఁ బిలిచి, పూని చేతికి లోనైన వానిఁ బాసి, భ్రాంతి నొందినభావంబు ♦ ప్రకట మయ్యె. వ్రా. ప్ర.

హారుఁ గని వీఁడె షా ష్మురిన § నప్పుడె వానిని నీకుఁ దెచ్చెదన్. 345

వ. అని యొడంబఱిచి మిలమిలనిమించుతోడం బురుడించుధళధళమను మెఱుంగులు
దుఱంగలిగొనుపటంబు నావటంబు సేసి వజ్రంబున మేదించి పంచవన్నియలు
వేఱువేఱ కనకరజితపాత్రంబుల నించి కేలం దూలిక ధరించి యొక్కవిజనస్థలం
బునకుం జని ముల్లోకంబులం బేరు గలిగి వయోరూపసంపన్ను లయినపురుష
ముఖ్యుల నన్వయగోత్రనామధేయంబులతోడ వ్రాసి యాయితం బయినయప్ప
టంబు దనముందటఁ దెచ్చి పెట్టి యప్పటంబునం దగులనివారు లేరు వారిం
జెప్పెద సావధానంబుగ నాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 346

సీ. కమనీయసంగీత § కలితకోవిదులు కిం, పురుషగంధర్వాకి § న్నరులు వీరె
సతతయావనయదృ § చ్ఛావిహారులు సిద్ధ, సాధ్యచారణనభ § శ్చరులు వీరె
ప్రవిమలసౌఖ్యసం § పద్వైభవులు సుధా, శనమరుద్యక్షరా § క్షసులు వీరె
నిరుపమరుచికళా § న్వితకామరూపు లై, పొగ డొందునట్టిప § న్నగులు వీరె
తే. చూడుమని నేర్పు దీపింపఁ § జూపుటయును, జిత్తము నిజమనోరథ § సిద్ధి వడయఁ
జాల కుండిన మధ్యమ § త్స్మోతలాధి, పతులఁ జూపుచు వచ్చె న § ప్పద్మనయన. 347

ఉ. మాళవ కోంకణ ద్రవిడ § మత్స్య పుళింద కళింగ భోజ నే
పాళ విదేహ పాండ్య కురు § బర్బర సింధు యుగంధ రాంధ్ర బం
గాళ కరూశ కేంకణ త్రి § గర్త సుధేష్ణ మరాట లాటపాం
చాల నిషాద ఘూర్జరక § సాళ్వమహీశులు వీరె కోమలి. 348

ఉ. సింధురవైరివిక్రముఁడు § శీతమయూఖమరాళికాపయ
స్సింధుపటీరనిర్మలవి § శేషయశోవిభవుండు శౌర్యద
ర్పాంధరిపుక్షితీశనిక § రాంధతమః పటలార్కుఁ డీ జరా
సంధునిఁ జూడు మాగధుని § సద్బృహదశ్వసుతుం గృశోదరీ. 349

మ. సకలోర్వీతలనాథసన్నుతుఁడు శ § శ్వద్భూరి బాహాబలా
ధికుఁడు గాఢాహవకోవిదుండు త్రిజగ § ద్విఖ్యాతచారిత్రకుం
డకలంకోజ్జ్వలదివ్యభూషుఁడు విద § ర్భాధీశ్వరుం డైనభీ
ష్మకభూపాలకుమారుఁ జూడు మితనిఁ § మత్తద్విరేఫాలకా. 350

ఉ. సంగరరంగనిర్దళిత § చండవిరోధివరూథినీశమా
తంగతురంగసద్భటర § థప్రకరైకభుజావిజృంభణా
భంగపరాక్రమప్రకట § భవ్యయశోమహనీయమూర్తి కా
ళింగుఁడు వీఁడె చూడు తర § ళీకృతచారుకురంగలోచనా. 351

మ. సుగుణాంభోనిధి ఫాలలోచను నుమే § శు న్నాత్మ మెప్పించి శ
క్తిగరిష్ఠం బగుశూలముం బడసె న § క్షీణప్రతాపోన్నతిఁ
జగతిఁ మిక్కిలి మేటివీరుఁడు రణో § త్సాహుండు భూపాత్రుఁ డీ

భగదత్తుం గనుఁగొంటె పంకజముఖీ ♦ ప్రాగ్జ్యోతిషాధీశ్వరున్. 352

మ. వికచాంభోరుహపత్త్రనేత్రుఁ డగుగో ♦ విందుండు దాఁ బూనునం
దకచక్రాబ్జగదాదిచిహ్నములచే ♦ తఁగా వాసుదేవాఖ్య ను
త్సుకుఁ డై యెప్పుడు మచ్చరించు మదిఁ గృ ♦ ష్ణుం డన్న నీమేటిపౌం
డ్రకుఁ గాశీశసఖుం గనుంగొనుము వే ♦ డ్కం జంద్రబింబాననా. 353

మ. ద్విజశుశ్రూషయు సూనృతవ్రతము ను ♦ ద్వృత్తిన్ భుజాగర్వమున్
విజయాటోపముఁ జూపనై పుణియుధీ ♦ విస్ఫూర్తియుం గల్గునీ
రజనీనాథకుల ప్రదీపకుల నా ♦ రం జూడు పద్మాక్షి ధ
ర్మజభీమార్జునమాద్రినందనుల సం ♦ గ్రామైక పారీణులన్. 354

మ. బలిమిన్ సర్వనృపాలుర న్నదిమి క ♦ ప్పంబుల్ దగం గొంచు ను
జ్జ్వలతేజోవిభవాతిరేకమున భా ♦ స్వత్కీర్తి శోభిల్లఁగాఁ
బాలు పొందం దను రాజరాజన మహా ♦ భూరిప్రతాపంబులుం
గలదుర్యోధనుఁ జూడు సోదరయుతుం ♦ గంజాతపత్త్రేక్షణా. 355

వ. అని యివ్విధంబున చప్పన్నదేశాధీశు లగురాజలోకంబుల నెల్ల జూపుచు యదు
వంశసంభవు లైనశూరసేనవసుదేవోద్ధవాదులం జూపి మఱియును. 356

ఉ. శారదనీరదాబ్జఘన ♦ సారసుధాకరకాశచంద్రికా
సారపటీరవర్ణు యదు ♦ సత్తము నుత్తమనాయకుం బ్రమ
త్తారినృపాలకాననహు ♦ తాశనమూర్తిఁ బ్రలంబదైత్యసం
హారునిఁ గామపాలుని హ ♦ లాయుధుఁ జూడుము దైత్యనందనా. 357

సీ. కమనీయశుభగాత్రుఁ ♦ గంజాతదళనేత్రు, వసుధాకళత్రుఁ బా ♦ వనచరిత్రు
[1]సత్యసంకల్పు ని ♦ శాచరోగ్రవికల్పు, నతపన్నగాకల్పు ♦ నాగతల్పుఁ
గౌస్తుభమణిభూషు ♦ గంభీరమృదుభాషు, శ్రితజనపోషు నం ♦ చితవిశేషు
నీలనీరదకాయు ♦ నిర్జితదైతేయు, ధృతపీతకౌశేయు ♦ నతవిధేయు

తే. నఘమహాగదవైద్యు వే ♦ దాంతవేద్యు, దివ్యమునిసన్నుతామోదుఁ ♦ దీర్ఘపాదు
జిష్ణు వరసద్గుణాలంక ♦ రిష్ణుఁ గృష్ణుఁ, జూడు దైతేయకులబాల ♦ సుభగలీల. 358

చ. స్ఫురదళిశింజినీరవవి ♦ భూషితపుష్పధనుర్విముక్తభా
స్వరనవచూతకోరకని ♦ శాతశిలీముఖపాతభీతపం
కరుహభవాదిచేతనని ♦ కాయు మనోజనిజాంశు రుక్మిణీ
వరసుతు రాజకీరపరి ♦ వారుని మారునిఁ జూడు కోమలీ. 359

వ. ఇవ్విధంబునం జూపిన. 360

మ. వనితారత్నము కృష్ణనందనునిభా ♦ వప్రౌఢిఁ దాఁ జూచి గ
ద్దన దన్మూర్తి వరించి చన్నసుగుణో ♦ త్తంసంబ కా నాత్మలో

1. 'నగజాతిజల్పు నున్నతసత్యసంకల్పు' వ్రా. ప్ర.

ననుమానించి యనంతరంబ యనిరు ✽ ద్ధాఖ్యున్ సరోజాక్షు నూ
తనచేతోభవమూర్తిఁ జూచి మది సం ✽ తాపించుచు న్నిట్లనున్. 361

ఉ. ఇంతి మదీయమానధన ✽ మెల్ల హరించినముచ్చు నిమ్మెయిం
బంత మెలర్ప వ్రాసి పట ✽ భాగనిరూపితుఁ జేసినట్టినీ
యంతటిపుణ్యమూర్తిఁ గొని ✽ యాడఁగ నేర్తునె నీచరిత్రముల్
వింతలె నాకు నీమహిత ✽ వీరకులంబు బలంబుఁ జెప్పుమా. 362

చ. అనవుడుఁ జిత్రరేఖ జల ✽ జాక్షికి ని ట్లను నీకుమారకుం
డనఘుఁడు యాదవాన్వయసు ✽ ధాంబుధిపూర్ణసుధాకరుండు నాఁ
దనరినకృష్ణపౌత్త్రకుఁ డు ✽ దారచరిత్రుఁడు భూరిసింహసం
హననుఁ డరాతిసైన్యతిమి ✽ రార్కుఁడు పే రనిరుద్ధుఁ డంగనా. 363

వ. అని చెప్పి యే నతిత్వరితగతిం జని యక్కుమారరత్నంబుఁ దోడ్కొని వత్తు నంతకు సంతాపింపకుండుమని యాక్షణంబ వియద్గమనంబునం జనిచని ముందట.

క. సరసిజముఖి కనుఁగొనె శుభ, భరితవిలోకనవిధూత ✽ భవవేదనముం
బరసాధనమును సుకృత, స్ఫురణాపాదనముఁ గృష్ణు ✽ పుటభేదనమున్. 365

వ. కని డాయం జని తదీయసుషమావిశేషంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుం గామినీచరణరణితమణి నూపురఝణంఝణాధ్వనితమణి గోపురంబును నతివిభవ విజితగోపురంబును నగుద్వారకాపురంబు నిశాసమయంబునం బ్రచ్ఛన్నవేషంబునం జొచ్చి కనకకుంభకలితసౌధాగ్రంబున మణిదీపనిచయంబు ప్రకాశింపఁ జంద్రకాంతశిలాభవనంబున సుధాధామరుచినిచయంబు నపహసించుహంస తూలికాతల్పంబున నిజాంగనారతిశ్రమంబున నిద్రాసక్తుం డై యున్నయని రుద్ధుం జేరి తనయోగవిద్యామహత్త్వంబున నతని నెత్తుకొని మనోవేగంబున శోణపురంబునకుం జని బాణాసురనందన యగునుషాసుందరితల్పంబునం దునిచి యి ట్లనియె. 366

క. వనజాక్షి చూడు నీవిభు, ననిమిషనగధీరు శూరు ✽ నభినవమారున్
వనధిగభీరు నుదారుని, ననిరుద్ధకుమారు విదళి ✽ తాహితవీరున్. 367

క. అనిన నుషాసతి దనమన, మున ననురాగిల్లి మేనఁ ✽ బులకాంకురముల్
మొనయఁగ నానందాశ్రులు, గనుఁగవ జడిగురియ ముఖవి ✽ కాస మెలర్పన్.

వ. ఇట్లు మనంబున నుత్సహించి చిత్రరేఖం గనుంగొని యయ్యింతి యి ట్లనియె.

సీ. అతివ నీసాంగత్య ✽ మనుభానురుచి నాకుఁ, గలుగుటఁ గామాంధ ✽ కారమడఁగెఁ
దరలాక్షి నీసఖి ✽ త్వం బనునావచేఁ, గడిఁది వియోగాబ్ధిఁ ✽ గడవఁ గంటి
నబల [1]నీయనుబంధ ✽ మనుసుధావృష్టిచే, నంగజసంతాప ✽ మార్పఁ గంటి
వనిత నీచెలితనం ✽ బనురసాంజనముచే, నామనోహరనిధా ✽ నంబుఁ గంటి

1. నీయనుబంధి యనుసుధా,

తే. కలలఁ దోఁచినరూపు గ్ర | క్కున లిఖించు
వారు నా నన్నుఁ దోడ్తెచ్చు | వారుఁ గలరె
నీటిలో జాడఁ బుట్టించు | నేర్పు నీక
కాక కల్గునె మూఁడులో | కములయందు. 370

వ. అని వినుతించి చిత్రరేఖను నిజమందిరంబునకుఁ బోవం బనిచినం జనియె నంత వింతజనుల కెవ్వరికిం బ్రవేశింప రానియంతఃపురసౌధాంతరంబున ననిరుద్ధుండు మేల్కని యయ్యింతిం గనుంగొని యప్పుడు. 371

క. సురుచిరమృదుతల్పంబునఁ, బరిరంభణసరసవచన | భావకళాచా
తురి మెఱసి రాకుమారుఁడు, తరుణీమణిఁ బొందె మదన | తంత్రజ్ఞుండై. 372

వ. ఇవ్విధంబున నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు లగుదివ్యాంబ రాభరణమాల్యానులేపనంబులఁ గర్పూరతాంబూలంబుల వివిధాన్నపానంబుల సురుచిరమణిదీప నీరాజనంబుల సుగంధబంధురాగరుధూపంబుల నాటలఁ బాటల వీణావినోదంబులం బరితుష్టిం బొంది కన్యాకుమారకు లానందసాగరాంతర్నిమగ్న మానసులై యుదయాస్తమయనిరూపణంబు సేయ నేరక ప్రాణంబు లొక్కటి యైనతలంపులం గలసి యిష్టోపభోగంబుల సుఖియించు చుండి రంత. 373

క. ఆలోనన యతిచిర మగు, కాలము సుఖలీల జరగఁ | గా వరుస నుపా
బాలాలలామ కొయ్యనఁ, జూలేర్పడి గర్భ మొదమె | సురుచిరభంగిన్. 374

క. ఆ చిన్నె లంగజాలలు, చూచి భయాకులత నొంది | స్రుక్కుచుఁ దమలో
నోచెల్ల యెట్టులో యీ, రాచూలికిఁ జూలు నిలిచె | రా యిబ్బంగిన్. 375

క. అని గుజగుజవోవుచు ని, ప్పని దప్పక దనుజులోక | పాలునితోడన్
వినిపింప వలయు నని వే, చని బాణునిఁ జేరి మ్రొక్కి | సద్వినయమునన్.

క. మంతనమున దేవరక, న్యాంతఃపుర మేము గాచి | యరయుచు నుండన్
వింతజనములకుఁ జొరఁగ దు, రంతము విను పోతుటీఁగ | కైన సురారీ. 377

తే. ఇట్టిచోఁగావలున్న మే | మెవ్వరమును, నేమికనుమాయయో కాని | యెఱుఁగ మధిప
నీకుమారిక గర్భంబు | నివ్వటిల్లి, యున్న దన్నను విని రోష | యుక్తుఁ డగుచు.

వ. అట్టియెడ దానవేంద్రుండు రోషభీషణాకారుండై కటము లదర బొమలు ముడివడం గనుంగవల ననలకణంబు లుప్పతిల్ల సటలు వెఱికినం జటులగతి నెగయు సింగంబువిధంబున లంఘించుచు భీకరకరవాలంబు కేలం దాల్చి సముద్దండగతిం గన్యాసౌధాంతరంబునకుం జని. 379

బాణాసురుం డనిరుద్ధుని నాగపాశబద్ధునిఁ జేయుట.

సీ. కనియె శుభోపేతుఁ | గందర్పసంజాతు, మానితదేహు నా | జానుబాహు
మకరకుండలకర్ణు | మహితప్రభాపూర్ణుఁ, జిరయశోల్లాసుఁ గా | శేయవాసుఁ
గస్తూరికాలిప్తు | ఘనకాంతికుముదాప్తు, హారశోభితవక్షు | నంబుజాక్షు

యదువంశతిలకు మ § త్తాలిసీలాలకు, నవపుష్పచాపుఁ బూ § ర్ణప్రతాపు
తే. నభినవాకారు నక్షవి § ద్యావిహారు, మహితగుణవృద్ధు మన్మథ § మంత్రసిద్ధుఁ
గలితపరిశుద్ధు నఖిలలో § కప్రసిద్ధుఁ, జతురు ననిరుద్ధు నంగనా § జననిరుద్ధు. 380

చ. కని కన లగ్గలింప సుర § కంటకుఁ డుద్ధతి సద్భటావళిం
గనుఁగొని యానరాధమునిఁ § గట్టుఁడు పట్టుఁడు కొట్టుఁ డన్న వా
రనుపమహేతిదీధితుల § హార్పతి తేజము మాయఁ జేయ డా
సిన నృపశేఖరుండు మదిఁ § జేవయు లావును నేర్పు దర్పమున్. 381

చ. కలిగి మహోగ్రవృత్తిఁ బరి § ఘంబు కరంబున లీలఁ దాల్చి దో
ర్బలఘనవిక్రమప్రళయ § భైరవుభంగి విజృంభణక్రియా
కలన నెదిర్చి దానవని § కాయములోఁ దలపాటుఁ బోటునుం
జలము బలంబు ధైర్యమును § శౌర్యము ప్రేటును వాటుఁ జూపుచున్. 382

చ. పదములు బాహులుం దలలు § ప్రక్కలు సెక్కలు జానుయుగ్మముల్
రదములు కర్ణముల్ మెడ లు § రంబులు మూఁపులు వీఁపు లూరువుల్
చిదురుపలై[1] ధరం దొరఁగఁ § జిందఱవందఱ సేయ సైనికుల్
కదనపరాఙ్ముఖక్రమముఁ § గైకొని పాఱిరి కాందిశీకులై. 383

వ. ఇవ్విధంబున సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది వెఱచియుం బఱచియు విచ్చియుం జచ్చియుఁ గలంగియు నలంగియు విఱిగియు సురిఁగియుం జెదరియుం బెదరియుఁ జేవ దఱిఁగి నుఱుము లై తనమఱుఁగు సొచ్చిన బాణుండు శౌర్యధురీణుండును గోపోద్దీపితమానసుండు నై కదిసి యేసియు వ్రేసియుఁ బొడిచియు నడిచియు బెనంగి. 384

క. క్రుద్ధుం డై యహిపాశని,బద్ధుం గావించె నసుర § పాలుఁడు రణస
న్నద్ధున్ శరవిద్ధు న్ననిరుద్ధున్ మహితప్రబుద్ధు § రూపసమృద్ధున్. 385

వ. ఇట్లు కట్టి తెచ్చిన నుషాసతి శోకవ్యాకులితచిత్త యై యుండె నంత. 386

క. *నీలపటాంచిత మై సువి,శాలం బై వాయునిహతిఁ § జండధ్వని నా
భీల మగునతని కేతన, మాలోన నకారణంబ § యవనిం గూలెన్. 387

క. *అది చూచి దనుజపాలుఁడు, మదనాంతకుఁ డాడినట్టి § మాట నిజముగాఁ
గదనంబు కలుగు ననుచు, న్నెదురెదురే చూచుచుండె § నెంతయుఁబ్రీతిన్.

వ. అంత నక్కడ. 389

క. ద్వారకలో ననిరుద్ధకు,మారునిపోకకును యదుస § మాజము వగలం
గూరుచు నొకవార్తయు విన, నేరక చింతింప నాల్గు § నెల లరిగె నృపా. 390

వ. అయ్యవసరంబున. 391

1. పదవదలై; పఱుపులై, * ఈపద్యములు రెండును పెక్కుప్రతులందుఁ గానఁబడకున్నవి.

నారదునివలన ననిరుద్ధునివృత్తాంతమును విని కృష్ణుఁడు బాణాసురునిపై దండెత్తుట.

క. శారదకోమలనీరద, పారదరుచిదేహుఁ డతుల ♦ భాగ్యోదయుఁ డా
నారదముని యేతెంచె న,పారదయామతి మురారి ♦ భజనప్రీతిన్. 392

వ. అట్లు చనుదెంచినయద్దివ్యమునికి నిర్మలమణివినిర్మితసుధర్మాభ్యంతరంబున యదువృష్ణిభోజాంధకవీరులు గొలువం గొలు వున్నకమలలోచనుండు ప్రత్యుత్థానంబు సేసి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి సముచితకనకాసనాసీనుం జేసిన నత్తాపసోత్తముండు పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం బొగడి యనిరుద్ధువృత్తాంతం బంతయుఁ దేటపడ నెఱింగించి యప్పుండరీకాక్షునిచేత నామంత్రణంబు వడసి యంతర్ధానంబు నొందెఁ దదనంతరంబ కృష్ణుండు శుభముహూర్తంబున దండయాత్రాభిముఖుం డై ప్రయాణభేరి వేయించి బలంబుల వెడలింప బద్దలవారిం బనిచి తానును గట్టాయితం బయ్యె నంత. 393

సీ. హారకిరీటకే ♦ యూరకంకణకట,కాంగుళీయకనూపు ♦ రాదివివిధ
భూషణప్రతతిచేఁ ♦ బొలు పారి కరముల, ఘనగదాశంఖచ ♦ క్రములు దనర
సురభిచందనలిప్త ♦ సురుచిరోరస్థలిఁ బ్రవిమలకౌస్తుభ ♦ ప్రభలు నిగుడఁ
జెలువారుపీతకౌ ♦ శేయచేలము కాసె, వలనుగా రింగులు ♦ వాఱఁ గట్టి

తే. సైన్యసుగ్రీవమేఘపు ♦ ష్పకవలాహ
కములఁ బూన్చినతే రాయి ♦ తముగఁ జేసి
దారకుఁడు దేర నెక్కె మో ♦ దం బెలర్ప
భానుఁ డుదయాచలం బెక్కు ♦ పగిది మెఱయ. 394

వ. ఇట్లు రథారోహణంబు సేసి భూసురాశీర్వచనపూతుండును మహితదూర్వాంకురాలంకృతుండును లలితపుణ్యాంగనాకరకిసలయకలితశుభాక్షతవిన్యాసభాసురమస్తకుండును మాగధమంజులగానానుమోదితుండును వందిజనసంకీర్తనానందితుండును బౌరకపతనరవవికాసితహృదయుండును నయి వెడలునవసరంబున.

సీ. బలభద్రసాత్యకి ♦ ప్రద్యుమ్నముఖయదు,వృష్ణిభోజాంధక ♦ వీరవరులు
దుర్వారపరిపంథి ♦ గర్వభేదనకళా,చతురబాహాబలో ♦ త్సాహలీల
వారణస్యందన ♦ వాజిసందోహంబు, సవరణ సేయించి ♦ సంభ్రమమున
సముచితప్రస్థాన ♦ చటులభేరీభూరి,ఘోష మంభోనిధి ♦ ఘోష మడఁప

తే. ద్వాదశాక్షౌహిణీబలో♦త్కరము లోలి,నడచెఁ గృష్ణునిరథము వెం♦న్నడిచెఁ జెలంగి
పృథులగతి మున్ను భగీరథు♦రథము వెనుకఁ ననుగమించువియన్నది♦ననుకరించి.

వ. ఇవ్విధంబునం గదలి కతిపయప్రయాణంబుల శోణపురంబు చేరం జని వేలాలంఘనంబు సేసి యదువీరు లంత. 397

మ. సరిదారామసరోవరోపవనయు ♦ క్తస్థానముల్ మాపి వే

పరిఖల్ పూడిచి యంత్రముల్ దునిమి వప్రవ్రాతముల్ ద్రొబ్బి గో
పురముల్ గూలఁగఁ ద్రోచి సౌధభవనంబుల్ నూకి ప్రాకారముల్
ధరణిం గూల్చి కవాటముల్ విఱిచి రుద్దండక్రియాలోలు రై. 398

వ. ఇట్లనేకప్రకారంబుల గాసి చేసి పురంబు నిరోధించి పేర్చి యార్చినం జూచి యాగ్రహసమగ్రోగ్రమూర్తియుం బోలెసమరసన్నాహసంరంభవిజృంభమాణుం డై బాణుండు సంగరభేరి వ్రేయించిన. 399

సీ. ఆచక్రవాళాచలాచక్ర మంతయు, బరసి కుమ్మరసారె పగిదిఁ దిరిగె
ఘనఘోణిఖురకోటి ఘట్టితనదముల, కరణి నంభోనిధుల్ గలఁగి పొరలెఁ
గాలరుద్రాభీల కరశూలహతి రాలు, పిడుగులగతి నుడు బృంద మెడలెఁ
జటులానిలోద్ధూతశాల్మలీతూలంబు,చాడ్పున మేఘముల్ చదలఁ దూలె

తే. గిరులు వడఁకాడె దివి పెల్లగిల్లె సురల,గుండె లవిసె రసాతలక్షోభ మొదవె
దిక్కులురిసెవిమానముల్ దెరలిచెదరెఁ, గలఁగి గ్రహరాజచంద్రులగతులుదప్పె.

వ. అట్టిసమరసన్నాహంబునకుఁ గట్టాయితం బై మణిఖచితభర్మవర్మనిర్మలాంశుజాలంబులును శిరస్త్రాణకిరీటకోటిఘటితవినూత్నరత్నప్రభాపటలంబులును గనకకుండలగ్రైవేయహారకంకణతులాకోటి వివిధభూషణవ్రాత రుచినిచయంబులును బ్రచండబాహుదండసహస్రంబున వెలుంగు శరశరాసనశక్తిప్రాసతోమరగదాకుంతముసలముద్గరభిందిపాలకరవాల పట్టిసశూలక్షురికాపరశుపరిఘాదినిశాతహేతివ్రాతదీధితులును వియచ్చరకోటినేత్రంబులకు మిఱుమిట్లు గొలుపఁ గనకాచలశృంగసముత్తుంగం బగురథం బెక్కి యరాతివాహినీసందోహంబునకుం దుర్వారం బైననిజసేనాసమూహంబు లిరుగడల నడవ బాణుండ క్షీణప్రతాపంబు దీపింప ననికి వెడలె నయ్యవసరంబున. 401

బాణాసురునకు సహాయభూతుం డగుశివునకుఁ గృష్ణునకు యుద్ధమగుట.

చ. వరదుఁ డుదారభక్తజన వత్సలుఁ డైన హరుండు బాణునిం
గర మనురక్తి నాత్మజుల కంటె దయామతిఁ జూచుఁ గాన దా
దుర మొనరించువేడ్కఁ బ్రమథుల్ గుహుఁడుం నిజభూతకోటియుం
సరస భజింప నుజ్జ్వలని శాతభయంకరశూలహస్తుఁ డై. 402

సీ. ఖురపుటాహతి రేఁగు ధరణీపరాగంబు, పంకేరుహాప్తబింబంబుఁ బొదువ
విపులవాలాటోపవిక్షేపజాతవా,తాహతి వారివాహములు విరియఁ
గుఱుచతిన్ననివాఁడి కొమ్ములఁ జిమ్మిన, బ్రహ్మాండభాండకర్పరము వగుల
నలవోకవలె ఖణిల్లని ఱంకె వైచిన, రోదసీకుహరంబు భేదిలంగ

తే. గళచలద్ఘర్మఘంటికాఘణఘణప్ర,ఘోషమున దిక్తటంబు లాకులత నొంద
లీల నడతెంచుకలధౌతశైల మనఁగ, నుక్కుమిగిలినవృషభేంద్రు నెక్కి వెడలె.

వ. ఇట్లు వెడలి సమరసన్నాహసముల్లాసంబు మొగంబులకు వికాసంబు నాపాదింపం బ్రతిపక్షబలంబులతోడం దలపడిన ద్వంద్వయుద్ధం బయ్యె నప్పు డప్పురాతనయోధులయాయోధనంబుఁ జూచువేడ్కం జనుదెంచినసరసిజసంభవప్రముఖనిఖిలసురముని యక్షరాక్షస సిద్ధసాధ్యచారణగంధర్వకిన్నరకింపురుషగరుడోరగాదులు నిజవిమానారూఢు లై వియత్తలంబున నిలిచి రట్టియెడం గృష్ణుండును హరుండును మారుండును గుమారుండును గూపకర్ణకుంభాండులును గామపాలుండును బాణపుత్త్రుం డగుబలుండును సాంబుండును సాత్యకియును బాణుండును రథికులు రథికులును నాశ్వికులు నాశ్వికులును గజారోహకులు గజారోహకులును బదాతులుఁ బదాతులుం దలపడి యితరేతరహేతిసంఘట్టనంబుల మిడుంగుఱులు సెదరం బరస్పరాహ్వానబిరుదాంకితసింహనాదహుంకార శింజినీటంకార వారణఘీంకార వాజిహేషారవంబులను బటహకాహళభేరీమృదంగశంఖతూర్యఘోషంబులను బ్రహ్మాండకోటరంబు పరిస్ఫోటితం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 404

చ. జలరుహనాభుఁ డార్చి నిజ శార్ఙ్గశరాసనముక్తసాయకా
వలి నిగిడించి నొంచెఁ బర వైరిపురోగములన్ రణక్రియా
కలితుల గుహ్యకప్రమథ కర్బురభూత పిశాచఢాకినీ
బలవదరాతియోధులను బమ్మెరపోయి కలంగి పాఱఁగన్. 405

వ. ఇట్లేసి యార్చినకుంభినీధరుభుజావిజృంభణసంరంభంబునకు సహింపక నిటలాంబకుం డనలకణంబు లుమియునిశితాంబకంబులం బీతాంబరుని నేసిన వాని నన్నింటి నడుమన ప్రతిబాణంబు లేసి చూర్ణంబులు సేసినం గనుంగొని మఱియును.

మ. అనలాక్షుండు త్రిలోకపూజ్య మగుబ్రహ్మాస్త్రం బరిం బోసి యా
వనజాతేక్షణుమీఁదఁ గ్రోధమహిమ వ్యాకీర్ణుఁ డై యేసె నే
సినఁ దద్దివ్యశరంబుచేతనె మరల్చెం గృష్ణుఁ డత్యుద్ధతిన్
జనితాశ్చర్యరసాబ్ధిమగ్ను లగుచున్ శక్రాదు లగ్గింపఁగన్. 407

శా. వాయవ్యాస్త్ర ముపేంద్రుపై నలిగి దుర్వారోద్ధతి న్నేయ దై
తేయధ్వంసియుఁ బార్వతాశుగముచేఁ దెంచెం గ్రతుధ్వంసి యా
గ్నేయాస్త్రం బడరించె సత్త్వగతి లక్ష్మీనాథుపై దాని వే
మాయం జేసెను నైంద్రబాణమునఁ బద్మాక్షుండు లీలాగతిన్. 408

వ. మఱియును. 409

ఉ. పాయనికిన్కతో హరుఁడు పాశుపతాస్త్రము నారిఁ బోసినం
దోయరుహాయతాక్షుఁడును దోడన లోకభయంకరోగ్రనా
రాయణబాణరాజము రయంబున నేసి మరల్చె దానిఁ జ

క్రాయుధుఁ డిత్తెఱంగునఁ బు । రారిశరావలి రూపుమాపినన్. 410

క. ఊహ కలంగియు విగతో,త్సాహుం డగుహరునిమీఁద । జలజాక్షుఁడు స
మ్మోహనశిలీముఖం బ,వ్యాహతజయశాలి యగుచు । నడరించె నృపా. 411

వ. అ ట్లేసిన. 412

క. జృంభణశరపాతముచే, శంభుఁడు నిజతనువు పరవ । శం బయి సోలన్
జృంభితుఁ డై ఘననిద్రా,రంభమున వృషేంద్రుమూఁపురముపై వ్రాలెన్. 413

వ. ఇట్లు వ్రాలినం జక్రపాణి పరబలంబుల నిశితబాణపరంపరలం దునిమియు నొక్క
యెడం గృపాణంబులం గణికలు సేసియు నొక్కచోట గదాహతులం దుత్తు
మురుగా మొత్తియు నివ్విధంబునఁ బీనుంగుఁబెంటలు గావించె నంత. 414

చ. తఱిమి మురాంతకాత్మజుఁ డు । దాత్తబలంబున బాహులేయుపై
గరకరిఁ దాఁకి తీవ్రశిత । కాండపరంపర లేసి నొంపఁగా
నెఱఁకులు గాఁడి పైఁ దొరఁగు । నెత్తుటఁ జొత్తిలి వైరు లార్వఁ దాఁ
బఱచె మయూరవాహనముఁ । బైకొని తోలుచు నాజి భీతుఁ డై. 415

ఉ. పంచి రణక్షితిన్ శరవి । పాటితశాత్రవవీరుఁ డైనయా
సాంబుఁడు హేమపుంఖశిత । సాయకజాలము లేర్చి భూరి కో
పంబున నేసినన్ బెదరి । బాణతనూభవుఁ డోడి పాఱె శౌ
ర్యంబును బీరముం దగవు । నాఱడిఁ బోవ బలంబు లార్వఁగన్. 416

మ. వరబాహాబలశాలి యాహలి రణా । వష్టంభసంరంభవి
స్ఫురదుగ్రాశనితుల్య మైనముసలం । బుం బూన్చి వ్రేసెన్ బొరిం
బొరిఁ గుంభాండకకూపకర్ణులు శిరం । బుల్ వ్రస్సి మేదంబు నె
త్తురుఁ గర్ణంబుల వాతనుం దొరఁగ సం । ధుల్ వ్రీలి వే చావఁగన్. 417

వ. అట్టియెడ సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది యనాథ బయి చెడి విఱిగి పాఱినం గని
బాణుండు సాత్యకిం గేడించి ప్రళయాగ్నియుంబోలె విజృంభించి చెయి వీచి
బలంబుల మరలం బురికొల్పి తాను ముంగలి యై నడచెనప్పు డుభయసైన్యంబు
లన్యోన్యజయకాంక్షం దలపడుదక్షిణోత్తర సముద్రంబులరౌద్రంబున వీఁకం దాఁ
కినం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడం గదల నడిచియుఁ గుఠారంబులఁ బొడిచి
యు సురియలం గ్రుమ్మియు శూలంబులం జిమ్మియు శక్తుల నొంచియుఁ జక్రంబు
లం ద్రుంచియు ముసలంబుల మొత్తియు ముద్గరంబుల నొత్తియుఁ గుంతంబుల
గ్రుచ్చియుఁ బంతంబు లిచ్చియుఁ బరిఘంబుల నొంచియుఁ బట్టిసంబులం ద్రుం
చియు శరంబుల నేసియుఁ గరవాలంబుల వ్రేసియు సత్రాసు లై పాసియు
విత్రాసు లై డాసియుఁ బెనంగినం దునిసినశిరంబులును దునుక లైనకరంబులును
దెగినకాళ్లును ద్రెస్సినవ్రేళ్లును దుమురు లైనయెముకలును బ్రోవు లైనప్రేవులును
నులిసిన మేనులును నలిసినజానువులును నొగిలినవర్మంబులును బగిలినచర్మంబులు

నువికలంబు లయినసకలావయవంబులును విశీర్ణంబు లయినకర్ణంబులును విచ్ఛిన్నంబు లయిననయనంబులును వెడలురుధిరంబులును బడలుపడుబలంబులును గొండలవడువునం బడుమాంసఖండంబులును వాచఱచుకొఱప్రాణంబులును వ్రాలినతేరులును గూలినకరులును నొఱలినగుఱ్ఱంబులును దెరలిన కాలుబలంబులును గలిగి పలలఖాదనకుతూహలజనితమదాంధీభూతపిశాచఢాకినీభూతభేతాళసమాలోలకోలాహలభయంకరారావబధిరీకృతసకలదిశావకాశం బయి సంగరాంగణంబు భీషణం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 418

చ. శరకుముదంబు లుల్లసిత § చామరఫేనము లాతపత్త్రభా
సురనవపుండరీకములు § శోణితతోయము లస్థిసైకతో
త్కరము భుజాభుజంగమని § కాయము కేశకలాపశైవల
స్ఫురణ రణాంగణం బమరెఁ § బూరితశోణనదంబుపోలికన్. 419

వ. అట్టియెడ బాణుండు కట్టలుకం గృష్ణునిపైఁ దనరథంబుఁ బఱపించి యఖర్వబాహాసహస్రదుర్వార గర్వాటోపప్రదీప్తుం డై కదిసి. 420

మ. ఒకయేనూరుకరంబులన్ ధనువు ల § త్యుగ్రాకృతిం దాల్చి త
క్కక యొక్కొక్కట సాయకద్వయము వేఁ § కం బూన్పునాలోన నం
దకహస్తుండు తదుగ్రచాపచయవి § ధ్వంసంబుఁ గావించి కొం
జక తత్సారథిఁ గూల నేసి రథముం § జక్కాడి శౌర్యోద్ధతిన్. 421

తే. ప్రళయజీమూతసంఘాత § భయదభూరి, భైరవారావముగ నొత్తెఁ § బాంచజన్య
మఖిలజనులు భయభ్రాంతు § లై చలింపఁ, గడఁగి నిర్భిన్న రాక్షసీ § గర్భముగను.

వ. అట్టియవక్రవిక్రమపరాక్రమంబునకు వెగడుపడి బాణుండు లేటమొగంబువడి చేయునది లేక విన్న నయి యున్నయెడ. 423

సీ. అత్తఱిఁ గోటర § యను బాణజనయిత్రి, సుతుఁ గాచుమతము సన్మతిఁ దలంచి
వీడి శిరోజముల్ § వ్రేలంగ నిర్ముక్త, పరిధాన యై మురా § సురవిభేది
యెదుర నిల్చినఁ జూడ § మదిఁ జాల రోసి ప, రాఙ్ముఖుఁ డై యున్న § ననువు వేచి
తల్లడించుచు బాణుఁ § డుల్లంబు గలఁగంగఁ, దలచీర వీడి యా § రదవులు నవ్వ

తే. నవ్యకాంచనమణిభూష § ణములు రాలఁ, బాదహతి నేలఁ గంపింపఁ § బాఱి యాత్మ
పురము వడిఁ జొచ్చె నప్పుడు § భూతగణము, లాకులతతోడ నెక్కడే § నరుగుటయును.

క. శిరములు మూఁడును ఘనభీ, కరపదములు మూఁడు గలిగి § కనలి మహేశ
జ్వర మురుఘోరాకృతితో, నరుదేరఁగఁ జూచి కృష్ణుఁ § డల్లన నగుచున్.

చ. పరువడి వైష్ణవజ్వరముఁ § బంచిన నయ్యుభయజ్వరంబులున్
వెరవును లావుఁ జేవయును § వీరము బీరముఁ గల్గి ఘోరసం
గర మొనరింప నందు గర § కంఠకృతజ్వర ముగ్రవైష్ణవ
జ్వరమున కోడి పాఱె నని § వారణ వైష్ణవి వెంట నంటఁగన్. 426

తే. పాఱి యేదిక్కుఁ గానక ♦ ప్రాణభీతి
నెనసి యేడ్చుచు నా హృషీ ♦ కేశుపాద
కంజములఁ బడి ననుఁ గావు ♦ కావు మనుచు
నిటలతటఘటితాంజలి ♦ పుటయు నగుచు. 427

వ. ఇట్లు వినుతించె. 428

సీ. అవ్యయు ననఘు న ♦ నంతశక్తిని బరు, లైనట్టిబ్రహ్మరు ♦ ద్రామరేంద్ర
వరుల కీశ్వరుఁ డైన ♦ వాని సర్వాత్మకు, జ్ఞానస్వరూపు స ♦ మానరహితు
వరదుని జగదుద్భ ♦ వస్థితి సంహార, హేతుభూతుని హృషీ ♦ కేశు నభవు
బ్రహ్మచిహ్నంబు లై ♦ పరఁగుసుజ్ఞానశ, క్త్యాదుల నొప్పుబ్ర ♦ హ్మంబు నీవు
ఆ. నజు షడూర్మిరహితు ♦ నిజయోగమాయావి, మోహితాఖిలాత్ము ♦ ముఖ్యచరితు
మహితతేజు నాది ♦ మధ్యాంతహీనునిఁ, జిన్మయాత్ము నిను భ ♦ జింతుఁ గృష్ణ.

వ. అదియునుం గాక లోకంబున దైవం బనేకప్రకారంబు లై యుండు నది యెట్టి దనినం గలాకాష్ఠాముహూర్తంబు లనం గలకాలంబును సుకృతదుష్కృతానుభవరూపంబు లైన జీవకర్మంబులును స్వభావంబును సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకం బైన ప్రకృతియును సుఖదుఃఖాశ్రయం బై నశరీరంబును జగజ్జంతునిర్వాహకం బైనప్రాణంబును సకలపదార్థపరిజ్ఞానకారణం బైనయంతఃకరణంబును మహదహంకారశబ్దస్పర్శరూపరసగంధతన్మాత్ర తత్కార్యభూతగగనపవనానలసలిలధరాదిపంచభూతంబులు నాదిగాఁ గల ప్రకృతివికారంబులును నన్నింటిసంఘాతంబును బీజాంకురన్యాయంబునం గార్యకారణరూపప్రవాహంబును నై జగత్కారణశంకితం బై యుండు నది యంతయు భవదీయమాయావిడంబనంబు గాని యున్నది కాదు తదీయమాయానివర్తకుండ వైననీవు నానావిధదివ్యావతారాదిలీలలం జేసి దేవగణంబులను సత్పురుషులను లోకనిర్మాణచణు లైనబ్రహ్మాదులను బరిరక్షించుచు లోకహింసాప్రవర్తకు లైనదుష్టమార్గగతులం గ్రూరాత్ముల హింసించు చుందువు విశ్వవిశ్వంభరాభారనివారణంబు సేయుటకుఁ గదా భవదీయదివ్యావతారప్రయోజనంబు గావున నిన్ను శరణంబు వేఁడెద. 430

సీ. శాంత మై మహితతీ ♦ క్ష్ణసుదుస్సహం బై యు, దారమై వెలుఁగొందు ♦ తావకీన
భూరిభాస్వత్తేజ ♦ మునఁ దాప మొందితిఁ, గడుఁ గృశించితి నన్నుఁ ♦ గరుణఁజూడు
మితరదేవోపాస్తి ♦ రతి మాని నీ పాద, కమలముల్ సేవించు ♦ విమలబుద్ధి
యొందాఁక మదిఁ దోఁప ♦ దందాఁక నేకదా, ప్రాణులు నిఖలతా ♦ పములఁబడుట
తే. యవిరళానన్యగతికుల ♦ నరసి ప్రోచు, బిరుదు గలనీకు ననుఁ గాచు ♦ టరుదె దేవ
ప్రవిమలాకార సంసార ♦ భయవిదూర, భక్తజనపోషపరితోష ♦ పరమపురుష.

చ. అనినఁ బ్రసన్నుఁ డై హరి య ♦ నంతుఁడు దైత్యవిభేది దాని కి

ట్లనియె మదీయసాధన మ § నన్యనివారణ మౌట నీమదిం
గని నను నార్తిఁ జొచ్చితివి § కావున మజ్జ్వరతీవ్రదాహవే
దన నినుఁ బొందదింకఁ బరి § తాపము దక్కుము నీమనంబునన్. 432

వ. అని మఱియు నప్పుండరీకాక్షుం డి ట్లను నెవ్వరేనియు నీయుభయజ్వరవివాదం
బును నీవు మత్ప్రపత్తిం జొచ్చుటయుఁ జిత్తంబులం దలంతు రట్టిపుణ్యాత్ములు
శీతోష్ణజ్వరాదితాపంబులం బొరయ రని యాన తిచ్చిన నమ్మాహేశ్వరజ్వరంబు
పరమానందభరితహృదయం బయి యారథాంగపాణికి సాష్టాంగదండప్రణామం
బాచరించి నిజేచ్ఛం జనియె నంత బాణాసురుండు నక్కడ. 433

బాణాసురుండు రెండవసారి యుద్ధమునకు వచ్చుట.

సీ. కమనీయకింకిణీ § ఘంటికాసాహస్ర, ఘణఘణధ్వనిచేత § గగన మగల
నన్యజనాలోక § నాభీలతరలోగ్ర, కాంచనధ్వజపతా § కలు వెలుంగఁ
బృథునేమిఘట్టనఁ § బృథివి కంపింపంగ, వల నొప్పఁ బటుజవాశ్వములఁబూన్చి
నట్టియున్నతరథం § బత్యుగ్రగతి నెక్కి, కరసహస్రమున భీ § కరతరాసి
తే. శరశరాసనముఖదివ్య § సాధనములు
దనరఁ జలమును బలము ను § త్కటము గాఁగ
హర్ష మిగురొత్తఁ గయ్యంపు § టాయితమునఁ
బురము వెలువడెబలిపుత్త్రుఁ § డురుజవమున. 434

క. చని రణభూమిని మధ్యం, దినమార్తాండప్రచండ § దీప్తాకృతితోఁ
దనరుచుఁ బరిపంథిబలేం, ధనదవశిఖి యైనకృష్ణుఁ § దాఁకెం బెలుచన్. 435

ఉ. తాఁకి భుజావిజృంభణము § దర్పము నేర్పును నేర్పడంగ నొ
క్కూఁకున వేయుచేతుల మ § హోగ్రశరావళి పింజ పింజతోఁ
దాఁకఁగ నేసినన్ మురవి § దారుఁడు తోడన తచ్ఛరావళి
న్నాఁక గొనంగఁ ద్రుంచె నిశి § తార్ధశశాంకశిలీముఖంబులన్. 436

వ. అంత. 437

చ. నుతనవపుండరీకనయ § నుం డన నొప్పుమురారి రోషఘూ
ర్ణితమహితారుణాబ్జదళ § నేత్రుఁడు చా నటు పంచె దైత్యుపై
దితిసుతకాననప్రకర § దీపితశుక్రము రక్షితాంచితా
శ్రితజనచక్రమున్ సతత § సేవితశక్రము దివ్యచక్రమున్. 438

వ. మఱియును బ్రచండమార్తాండమండల ప్రభావిడంబితంబును భీషణశతసహస్ర
కోటిదంభోళినిబిడనిశితధారాసహస్ర ప్రభూతజ్వాలనజ్వాలికాపాస్త సమస్తకుటిల
పరిపంథిదుర్వార బాహాఖర్వగర్వాంధకారంబును సకలదిక్పాలదేవతాగణజేగీ
యమానంబును సమదదానవజనశోక కారణభయంకరదర్శనంబును సమంచిత
సజ్జనలోకప్రియంకరస్పర్శనం బును నగుసుదర్శనం బసురాంతకప్రేరితం బై చని

యారామకారుండు కదళికాకాండంబుల నేర్పుచందంబునం జేర్చి సమదవే
దండశుండాదండంబుల విడంబించుచుఁ గనకమణివలయ కేయూరకంకణాలంకృ
తంబు నగుతదీయబాహాసహస్రంబుఁ గరచతుష్టయావశిష్టంబుగాఁ దునుము
నవసరంబున. 439

శివుండు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

తే. కాలకంఠుండు బాణుపైఁ గరుణ గలుగు
గాన నఖిలాండపతిఁ గృష్ణుఁ గదియ వచ్చి
పురుషసూక్తంబు చదివి సంపుటకరాబ్జుఁ
డగుచుఁ బద్మాయతాక్షుని ట్లని నుతించె. 440

వ. దేవా నీవు బ్రహ్మస్వరూపం బగుజ్యోతిర్మయుండవు నిఖిలవేదవేదాంతనిగూఢుం
డవు నిర్మలుండవు సమానాధికరహితుండవు సర్వవ్యాపకుండ వైననిన్ను నిర్మ
లాంతఃకరణు లైనవార లాకాశంబుపగిది నవలోకింతు రదియునుం గాక పం
చోపనిషన్మయం బయినభవదీయదివ్యమంగళమహావిగ్రహపరిగ్రహంబు సేయు
నెడ నాభియం దాకాశంబును ముఖంబునం గృశానుండును శిరంబున స్వర్గం
బును శ్రోత్రంబులను దిశలును నేత్రంబుల సూర్యుండును మనంబునఁ జంద్రుం
డును బాదంబుల వసుంధరయు నాత్మయం దహంకారంబును జఠరంబున జల
ధులును రేతంబున నంబువులును భుజంబుల నింద్రుండును రోమంబుల మేఘ
మహీరుహౌషధివ్రాతంబులును శిరోజంబుల బ్రహ్మలును జ్ఞానంబున సృష్టియు
నవాంతరప్రజాపతులు హృదయంబున ధర్మంబును గలిగి మహాపురుషుండ వై
లోకకల్పనంబుకొఱకు నీయకుంఠితతేజంబు గుప్తంబు సేసి జగదుద్భవంబుకొఱ
కుఁ గైకొన్న భవదీయదివ్యావతారవైభవం బెఱింగి నుతింప నెంతవారను నీవు
సకలచేతనాచేతననిచయంబులకు నాద్యుండవు నద్వితీయుండవు పురాణపురు
షుండవు సకలసృష్టిహేతుభూతుండవు నీశ్వరుండవు దినకరుండు కాదంబినీకదం
బావృతుం డగుచు భిన్నరూపుండై బహువిధచ్ఛాయలం దోఁచువిధంబుననీయ
ఘటితఘటనానిర్వాహకం బైన సంకల్పంబునఁ ద్రిగుణాతీతుండ వయ్యునుసత్త్వా
దిగుణవిధానంబుల ననేకరూపుండ వై గుణవంతు లైనసత్పురుషులకుఁ దమో
నివారకం బైనదీపంబురూపంబునం బ్రకాశించు చుండుదువు భవదీయమాయా
విమోహితు లయినజీవులు పుత్త్రదారగృహక్షేత్రాదిసంసారరూపం బైనపాప
పారావారమహావర్తగర్తంబున మునుంగుచుం దేలుచుండుదురు దేవా భవదీయ
దివ్యరూపానుభవంబు సేయం జాలక యింద్రియపరతంత్రుం డై భవత్పాదసర
సీరుహంబులఁ జేర నెఱుంగనిమూఢాత్ముం డాత్మవంచకుం డనంబడు విపరీత
బుద్ధిం జేసి ప్రియుండ వైననిన్ను నొల్లక యింద్రియార్థానుభవంబు సేయుట
యమృతంబు మాని హాలాహలంబు సేవించుట గాదె జగదుదయపాలనలయ

లీలాహేతు వై శాంతుండ వయి సుహృజ్జనభాగధేయుండ వై సమానాధికవస్తు
శూన్యుండ వైననిన్ను నేనును బ్రహ్మయుం బరిణతాంతఃకరణు లైనమునిగణం
బులును భజియించుచుందుము మఱియును. 441

తే. అవ్యయుండ వనంతుండ వచ్యుతుండ
వాదిమధ్యాంతశూన్యుండ వఖిలధృతివి
నిఖిలమం దెల్ల వర్తింతు నీవు దగిలి
నిఖిల మెల్లను నీయంద నెగడుఁ గృష్ణ. 442

సీ. అని సన్నుతించిన హరి యాత్త మోదించి, మొగమునఁ జిఱునవ్వు మొలకలెత్త
లలితబాలేందుక శామాళి కిట్లను, శంకర నీమాట సత్య మరయ
నేది నీ కిష్ట మై యొసఁగెద దానిన, వేఁడుము నీ కిత్తు వీఁ డవధ్యుఁ
డది యెట్టి దనినఁ బ్రహ్లాదుండు మద్భక్తుఁ, డతనికి వరము నీ యన్వయమున
తే. జనన మందినవారలఁ జంప ననుచుఁ, గడఁక మన్నించితిని నది కారణముగ
విశ్వవిశ్వంభరాభార విపులభూరి,బలభుజాగర్వ మడఁపంగ వలయుఁ గాన.

క. కరములు నాలుగు చిక్కం, బరిమార్చితి వీఁడు నీదు భక్తుల కగ్రే
సరుఁ డై పొగ డొంది జరా,మరణాదిభయంబు దక్కి మను నిటమీఁదన్.

వ. అని యాన తిచ్చిన నంబికావరుండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నబ్బలినందనుం
డట్లు రణరంగవేదిం గృష్ణదేవతాసన్నిధిం బ్రజ్వలితచక్రకృశానుశిఖాజాలంబు
లందు నిజబాహాసహస్రశాఖాసమిత్ప్రచయంబును దత్తత్రోద్వేలకీలాలమహి
తాజ్యధారాశతంబులను బరభయంకరవీరహుంకారమంత్రంబులతోడ వేల్చిపరి
శుద్ధిం బొంది విజ్ఞానదీపాంకురంబున భుజాఖర్వగర్వాంధకారంబు నివారించె
ననవరతపూజితస్థాణుం డగునబ్బాణుండు భుజవనవిచ్ఛేదజనితవిరూపితస్థాణుం
డయ్యును దదీయవరదానకలితానందహృదయారవిందుం డగుచు గోవిందచర
ణారవిందంబులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యనంతరంబ. 445

ఉషానిరుద్ధసహితుం డై కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కరుగుట.

క. పురమున కేఁగి యుషాసుం,దరికిని ననిరుద్ధునకు ముదంబున భూషాం
బరదాసదాసికాజన,వరవస్తువితాన మొసఁగి వారనిభక్తిన్. 446

క. కనకరథంబున నిడికొని, ఘనవైభవ మొప్పఁ గన్య కాయుక్తముగా
ననిరుద్ధుని గోవిందుం, డనుమోదింపంగఁ దెచ్చి యర్పించె నృపా. 447

ఉ. అంత మురాంతకుండు త్రిపురాంతకు వీడ్కొని బాణు నిల్పి య
త్యంతవిభూతిమై నిజబలావలితోఁ జనుదేర నాయుషా
కాంతుఁడు మున్నుగాఁ బటహకాహళతూర్యనినాదపూరితా
శాంతరుఁ డై వెసం జనియె నాత్మపురీముఖుఁ డై ముదంబునన్. 448

మ. కనియెం గోపకుమారశేఖరుఁడు రంగత్ఫుల్లరాజీవకో

కనదోత్తుంగతరంగసంగతలస ǁ త్కాసారకన్ భూరిశో
భననిత్యోన్నతసౌఖ్యధారకను శుం ǁ భద్వైభవోదారకన్
జనసంతాపనివారకన్ సుజనభా ǁ స్వత్తారకన్ ద్వారకన్. 449

వ. కని డాయం జని పురలక్ష్మి కృష్ణసందర్శనకుతూహల యై చేసన్నలం జీరు చందంబున నందంబు నొందు నుద్ధూతతరళవిచిత్ర కేతుపతాకాభిశోభితంబును మహనీయమరకతతోరణమండితంబును గనకమణినిర్మిత గోపురసౌధప్రాసాద వీథికావిలసితంబును మౌక్తికవితానవిరచితమంగళరంగవల్లీవిరాజితంబును శోభనాకలితవిన్యస్తకదళికాస్తంభసురభికుసుమమాలికాఞ్చితాలంకృతంబును గుంకుమసలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును శంఖదుందుభిఝర్ఝరీమృదంగ పటహకాహళాది మంగళారావకలితంబును వందిమాగధసంగీతప్రసంగంబును నై యతిమనోహర విభవాభిరామం బైన యప్పురవరంబు సచివపురోహితసుహృద్బాంధవముఖ్యు లెదురుకొన భూసురాశీర్వాదంబులను బుణ్యాంగనాకరకలితలలితాక్షతలను గైకొనుచుం గామినీమణులు కర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింపం బ్రవేశించి నిజమందిరంబున కేఁగి యప్పుండరీకాక్షుండు పరమానందంబున సుఖం బుండె నంత. 450

క. శ్రీకృష్ణునివిజయం బగు, నీకథఁ బఠియించువార ǁ లెప్పుడు జయముం
గైకొని యిహపరసౌఖ్యము, లాకల్పోన్నతి వహింతు ǁ రవనీనాథా. 451

క. అని చెప్పిన **శుకయోగికి**, జననాయకుఁ డనియెఁ గృష్ణ ǁ చరితము విన నా
మన మెపుడుఁ దనియ దింకను, వినవలతుం గరుణఁ జెప్ప ǁ వే మునినాథా.

వ. అనినం బరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 453

నృగమహారాజుచరిత్రము.

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు ǁ హరితనూజులు రతీ, శ్వర సాంబ సారణ ǁ చారుభాను
లాదిగా యదుకుమా ǁ రావలి యుద్యాన, వనమున కతివైభ ǁ వమున నేఁగి
వల నొప్ప నిచ్ఛాను ǁ వర్తులై సుఖలీలఁ, జరియించి ఘనపిపా ǁ సలను జెంది
నెఱి దప్పి సలిల మ ǁ న్వేషించుచును వేగ, వచ్చుచో నొకచోట ǁ వారిరహిత

తే. కూపమున నందులో నొక ǁ కొండవోలె, విపుల మగు మేనియూసర ǁ వెల్లిఁ గాంచి
చిత్తముల విస్మయం బంది యుత్తలమున, దాని వెడలించు వేడుకఁ ǁ దగులుటయును.

చ. పరు విడి పోయి తెచ్చి ఘన ǁ పాశచయంబుల నంటఁ గట్టి య
గ్గురుభుజు లందఱుం గదిసి ǁ కో యని యార్చుచు దాని నెమ్మెయిం
దరలఁగఁ దీయ లేక దగ ǁ దట్టముగా మది దుట్టగిల్ల నొం
డొరుఁ గడవంగ వే చని ప ǁ యోరుహనాభున కంతఁ జెప్పినన్. 455

చ. విని సరసీరుహాక్షుఁ డతి ǁ విస్మితుఁ డై జలశూన్యకూప మ
ల్లన కదియంగ నేఁగి కృక ǁ లాసము నొక్క-తృణంబుఁ బోలె గో

బ్బున వెడలించె వామకర § పద్మమున న్నది యంతలోనఁ గాం
చనరుచి మేనఁ గల్గుపురు § షత్వముతోఁ బొడచూపి నిల్చినన్. 456

వ. చూచి కృష్ణుం డతనివృత్తాంతం బంతయు నెఱింగియు నక్కడిజనంబులుం గుమారవర్గంబును దెలియుకొఱకు నతనిచేతన తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించువాఁ డై యిట్లనియె. 457

చ. కనదురురత్నభూషణస § కాయుఁడ వై మహనీయమూర్తి వై
యనుపమకీర్తిశోభితుఁడ § వై విలసిల్లుచు ధాత్రిమీఁదఁ బెం
పొనరిననీకు నేమిగతి § నూసరవెల్లితనంబు చొప్పడెన్
విన నిది చోద్య మయ్యె సువి § వేకచరిత్ర యెఱుంగఁ జెప్పుమా. 458

క. అని యడిగిన మురరిపుపద, వనజంబులఁ దనకిరీట § వరమణు లొరయన్
వినయమున మ్రొక్కి యిట్లను, ఘనమోదముతోడ నిటల § ఘటితాంజలి యై.

తే. విశ్వసంవేద్య మహిత యీ § విశ్వమందుఁ
బ్రకటముగ నీ వెఱుంగని § దొకటి గలదె
యైన నాచేత విన నిష్ట § మయ్యె నేని
నవధరింపుము వినిపింతు § నంబుజాక్ష. 460

శా. ఏ నిక్ష్వాకుతనూజుఁడన్ నృగుఁడు నా § నేపారుభూపాలుఁడన్
దీనవ్రాతము నర్థిఁ బ్రోచుచు ధరి § త్రీనాయకుల్ గొల్వ స
మ్మానింపం జతురంతభూభరణసా § మర్థ్యుండ నై సంతత
శ్రీ నిండారినవాఁడ నుల్లసితకీ § ర్తిస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 461

చ. పలుకులఁ దన్నుఁ దాఁ బొగడఁ § బాతక మందు ర టుండెఁ దారకా
వలి సికతావ్రజంబు హిమ § వారికణంబులు లెక్కపెట్టఁగా
నలవడుఁ గాని యేను వసు § ధామరకోటికి దాన మిచ్చు గో
వుల గణుతింప ధాతయును § నోపఁడు మాధవ యేమి సెప్పుదున్. 462

వ. అదియునుం గాక. 463

చ. పొలుచుసువర్ణశృంగఖుర § ముల్ దనరం దొలుచూలు లై సువ
త్సలు గలపాఁడియావుల ను § దాత్తతపోవ్రతవేదపాఠముల్
గలిగి కుటుంబు లై విహిత § కర్మములం జరియించుపేద వి
ప్రులకు సదక్షిణంబుగ వి § భూతి దలిర్పఁగ నిత్తు నచ్యుతా. 464

వ. మఱియు న్యాయసముపార్జితవిత్తముల గోభూహిరణ్యరత్ననివాసరథహస్తివాజికన్యాసరస్వతీవస్త్రతిలకాంచనరజితశయ్యాదిబహువిధదానంబు లనూనంబులుగా ననేకంబులు సేసితిఁ బంచమహాయజ్ఞంబు లొనరించితి వాపీకూపతటాకవననిర్మాణంబులు సేయించితి నివ్విధంబునం జేయుచో నొక్కనాఁడు. 465

క. అనఘా మునుపడఁ గఱ్ఱపుఁ, దనువిప్రున కే నకల్మ § షాత్ముఁడ నై యి

చ్చినగోవు దప్పి నామం,దను గలసినఁ దెలియ లేక ♦ తగ నాగోవున్. 466

క. ఒండొకభూమీసురకుల,మండనునకు దాన మీయ ♦ మసలక యావి
ప్రుం డాగోవుం గొని చను, చుండఁగ మును ధారఁగొన్న♦యుర్వీసురుఁడున్. 467

క. మది రోష మొదవ దోవతి, వదలిన బిగియించికొనుచు ♦ వడిఁ గది సిది నా
మొదవు నడివీథి దొంగిలి, వదలక కొనిపోయె దిట్టి ♦ వారుం గలరే. 468

చ. అనవుడు నాతఁ డి ట్లనియె ♦ నాతనితో నిపు డేను దీని నీ
జనపతిచేత ధారగొని ♦ సాధుగతిం జన నీద యంట యె
ట్లనిన నతండు నేనును ధ ♦ రాధిపుచే మును ధారగొన్నయా
వని వినిపింప నిద్దఱకు ♦ నయ్యె ననేకవివాద మచ్చటన్. 469

వ. ఇట్లు విప్రులిద్దఱుం దమలో నంతకంతకు మచ్చరంబునఁ బెచ్చు పెరిఁగి కలహించి నాయున్న యెడకుం జనుదెంచిరి మున్ను నాచేత గోదానంబు గొన్నబ్రాహ్మణుం డి ట్లనియె. 470

సీ. మనుజేంద్ర ప్రజ లధ ♦ ర్మప్రవర్తనముల, నడప కుండఁగ నాజ్ఞ ♦ నడపునీవు
మనమున నేధర్మ ♦ మని యాచరించితి, మును నాకు నిచ్చిన ♦ మొదవు దప్పి
వచ్చి నీమందలోఁ ♦ జొచ్చిన నిప్పు డీ,భూసురునకు ధార ♦ వోసి యిచ్చి
తగవు మాలితివి దా ♦ తవు నపహర్తవు, నైన ని న్నే మందు ♦ నవనినాథ

తే. యనినమాటలు చెవులు సోఁకినఁ గలంగి,భూసురోత్తమ యజ్ఞాన♦పూర్వకముగ
నిట్టిపాపంబు దొరసె నేఁ♦నెఱిఁగి చేయఁ,గొనుము నీకిత్తు నొక లక్ష ♦ గోధనంబు.

క. అని మఱియును నవ్విప్రుని, సునయోక్తుల ననునయించు ♦ చును ని ట్లంటిఁ
ననుఁ గావు నరకకూపం,బునఁ బడఁగా జాలఁ బురుష ♦ పుంగవ యనుచున్.

తే. ఎంత వేఁడిన మచ్చరం♦బంత పెరిఁగి, మొదల నా కిచ్చినట్టియా♦మొదవె కాని
యెనయ నీరాజ్యమంతయు ♦ నిచ్చి తేని, నొల్ల నని విప్రుఁ డచ్చట♦నుండ కరిగె.

వ. అట్లతం డరిగిన నారెండవబ్రాహ్మణునిం బ్రార్థించిన నతండును జలంబు డింపక పదివే [1]లేఁటి కోరినపాఁడిమొదవుల నిచ్చిననైనను దీనిన కాని యొల్ల నని నిలువక చనియె నంతఁ గాలపరిపక్వం బైన నన్ను దండధరకింకరులు గొనిపోయి వైవస్వతుముందఱం బెట్టిన నతండు నన్ను నుద్దేశించి యి ట్లనియె. 474

మ. మనుజేంద్రోత్తమ వంశపావన జగ ♦ న్మాన్యక్రియాచార నీ
ఘనదానక్రతుధర్మముల్ త్రిభువన ♦ ఖ్యాతంబు లై చెల్లెడిఁ
మును దుష్కర్మఫలంబు నొంది పిదపం ♦ బుణ్యానుబంధంబు లై
చనుసౌఖ్యంబులఁ బొందు పద్మజునియా ♦ జ్ఞం ద్రోవఁగా వచ్చునే. 475

వ. అని వేగంబున ద్రొబ్బించిన నేను బుడమిం బడునపుడ యూనికృష్టం బయిన యూసరవెల్లిరూపంబుఁగైకొంటి నింతకాలంబు తద్దోషనిమిత్తంబున నిద్దురవస్థం

1. లు నెరుకొంటిపాఁడిమొదవుల.

బొందవలసెఁ బ్రాణులకుఁ బుణ్యాపాపంబు లనుభావ్యంబులు గాని యూరక పోనేరవు నేఁడు సమస్తదురితనిస్తారకం బయినభవదీయపాదారవిందసందర్శనంబు నం జేసి యీఘోరదుర్దశలం బాసి నిర్మలాత్మకుండ నైతి నని పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి మఱియు ని ట్లనియె. 476

ఆ. కృష్ణ వాసుదేవ కేశవ పరమాత్మ, యప్రమేయ వరద హరి ముకుంద
నిన్నుఁ జూడఁ గంటి నీకృపఁ గనుఁగొంటి, నఖిలసౌఖ్యపదవు లందఁ గంటి.

వ. అని యనేకభంగులం గొనియాడి గోవిందునిపాదారవిందంబులు దనకిరీటంబు సోఁకం బ్రణమిల్లి దేవా భవదీయపాదారవిందంబులు నాహృదయారవిందంబునం బాయ కుండునట్లుగాఁ బ్రసాదింపవే యని తదనుజ్ఞాతుండై యచ్చటిజనంబులు సూచి, యద్భుతానందంబులం బొంద నతులతేజోవిరాజితదివ్యవిమానారూఢుం డై దివంబున కరిగె నంత నమ్మాధవుండు నచ్చట నున్నపార్థివోత్తములకు ధర్మబోధంబు గా ని ట్లనియె. 478

సీ. నరనాథకులకాన నము దహించుటకును, నవనీసురులవిత్త మగ్నికీల
జననాయకులనిజై శ్వర్యాబ్ధి నింకింప, బ్రాహ్మణక్షేత్రంబు బాడబంబు
పార్థివోత్తములసం పచ్ఛైలములఁ గూల్ప, భూసురధనము దం భోళిధార
జగతీవరులకీర్తి చంద్రిక మాప వి,ప్రోత్తముధనము సూ ర్యోదయంబు

తే. విప్రతతిసొమ్ముకంటెను విషము మేలు, గరళమునకును బ్రతికృతి గలదుగాని
దాని మాన్పంగ భువి నౌషధములు లేవు, గాన బ్రహ్మస్వములుగొంట గాదు పతికి.

క. ఎఱుఁగమి నైనను భూసుర,వరులధనం బపహరింప వలవదు పతికిన్
మఱపున ననలము ముట్టిన, దరికొని వెసఁ గాల్ప కున్నె తను వెరియంగన్.

వ. మఱియును దనధనంబు పరులచేతఁ గోల్పడినవిప్రుండు దుఃఖమున రోదనంబు సేయ నురలినయశ్రుకణంబుల నవనిరేణువు లెన్ని తడియు నన్నివేలేండ్లు తదుపేక్షాపరుం డైనపతి దారుణవేదనలు గలకుంభీపాకనరకంబులం బొందు మఱియు నతనితోడఁ గ్రిందటఁ బదితరంబులవారును మీఁదటఁ బదితరంబులవారును బొందుదురు స్వదత్తం బైనఁ బరదత్తం బైన నర్థలోభంబునం జేసి దుశ్శీలుం డై (బ్రాహ్మణక్షేత్రసంభూతధాన్యధనాదికంబు) భుజించునప్పాపాత్ముం డఱువదివేలసంవత్సరంబులు మలకూపంబునం గ్రిమిరూపంబున వర్తించు న ట్లగుట యెఱింగి విప్రుం డెంత తప్పు చేసిన నెన్ని కొట్టిన నెన్ని దిట్టిన నతని కెదురు పలుకక వినయంబున వందనం బాచరించుపుణ్యాత్ములు నాదుపాలింటివారదియును గాక యేనును బ్రతిదినంబును భూసురుల నతివినయంబునఁ బూజింతు నిట్లు సేయక విపరీతవర్తను లైనతామసుల నేను వెదకి దండింతు నది గావున మీరలు బ్రాహ్మణజనంబులవలనం బరమభక్తి గలిగి మెలంగుం డని యానతిచ్చి యాధవప్రకరంబులు సేవింప నఖిలలోకశరణ్యుం డైనయప్పుండరీకా

త్ముండు నిజనివాసంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 481

క. ఈకథఁ జదివినవారలుఁ, గైకొని వినువారు విగత కలుషాత్మకు లై
లౌకికసౌఖ్యము నొందుదు, రా కైవల్యంబుఁ గరత లామలక మగున్. 482

బలరాముండు సుహృద్బంధుజనదర్శనార్థమై వ్రేపల్లెకుఁ బోవుట.

సీ. నరనాథ విను మొక నాఁడు తాలాంకుండు, చుట్టాల బంధులఁ జూచువేడ్క
సుందరకాంచన స్యందనారూఢుఁ డై, భాసిల్లుచున్న వ్రే పల్లె కరిగి
చిరకాలసంగత స్నేహులై గోపగో, పాంగనానికర మా లింగనములు
సముచితసత్కృతుల్ సలుపఁ గైకొని మహో,త్సుకలీల నందయ శోదలకును

తే. వందనం బాచరించిన వారు మోద, మంది బిగియారఁ గౌఁగిళ్ళ నొందఁ జేర్చి
సమతదీవించి యంకపీఠమునఁ జేర్చి, శిరముమూర్కొనిచుబుకంబుఁ గరము పుణికి.

వ. మఱియు నానందబాష్పధారాసిక్తకపోలయుగళంబులతోడం గుశల ప్రశ్నంబుగా ని ట్లని రన్నా నీవును నీచిన్నితమ్ముం డగువెన్నుండును లెస్సయి యున్నవారె మ మ్మెప్పుడు నరసి రక్షింప వలయు మాకు నేఁడుగడయు మీర కాక యొరులు గలరే యని సముచితసంభాషణంబులం బ్రొద్దు పుచ్చు చుండునంత. 484

క. గోపాలవరులు ప్రమదం, బాపోవసిమది నివర్తి తాఖిలగేహ
వ్యాపారు లగుచు హలధరు, శ్రీపాదంబులకు నతులు సేసిరి వరుసన్. 485

క. సీరియు వారికిఁ గరుణో, దారుం డై నడపె సముచి తక్రియ లంతం
గోరి తనయీడుగోపకు, మారులఁ జేఁ జఱచి బలుఁడు మందస్మితుఁ డై. 486

క. నిజసుందరదేహద్యుతి, రజతాచలరుచులఁ దెగడ రాముఁడు వారల్
భజియింప నేఁగి యొకచో, విజనస్థలమున వసించి విలసిల్లు నెడన్. 487

కవి. చరణములం గనకస్ఫుటనూపుర జాలము గల్లనుచుం జెలఁగం
గరములఁ గంకణముల్ మొరయన్ నలి గౌ నసియాడఁ గుచాగ్రములన్
సరులు నటింపఁ గురుల్ గునియన్ విల సన్మణికుండలకాంతులు వి
స్ఫురితకపోలములన్ బెరయన్ వ్రజ సుందరు లంద ఱమందగతిన్. 488

కవి. చని బలభద్రుని శౌర్యసముద్రుని సంచితపుణ్యు నగణ్యునిఁ జం
దనఘనసారపటీరతుషారసు ధారుచికాయు విధేయు సుధా
శనరిపుఖండను సన్మణిమండను సారవివేకు నశోకు మహా
త్మునిఁ గని గోపిక లోపిక లేక య దుప్రభు ని ట్లని రుత్కలికన్. 489

చ. హలధర నీసహోదరుఁ డు దంచితకంజవిలోచనుండు స
ల్లలితపురాంగనాజనవి లాసవిహారసమగ్రసౌఖ్యముల్
గలిగి సుఖించునే మము నా కానొకవేళనయేని బుద్ధిలోఁ
దలఁచునొ నూతనప్రియలఁ దార్కొని యేమియుఁ బల్కకుండునో. 490

క. జననీజనకుల ననుజులఁ, దనుజుల బంధువుల మిత్ర తతుల విడిచి నె

మ్మనమున నొందు దలంపక, తను నమ్మినవారి విడువఁ § దగునే హరికిన్. 491

సీ. సలలితయామున § సైకతస్థలముల, నుండి మమ్మే మని § యూఱడించె
విమలబృందావన § వీథి మాచుబుకముల్, పుడుకుచు నే మని § బుజ్జగించెఁ
బుష్పవాటికలలోఁ § బూలుచుమాకుచయుగ్మ, మంటుచు నే మని § యాదరించె
గాసారములపొంతఁ § గౌఁగిట మముఁ జేర్చి, నయ మొప్ప నే మని § సమ్మఁబలికె

తే. నన్నియును మఱచెఁ గాఁబోలు § వెన్నుఁడాత్మఁ, గోరి తాఁ జేయఁగా నైన § వారివిడుచు
నట్టికృష్ణుఁడు తము బట్టు § వెట్టు ననక, యేల నమ్మిరి పురసతుల్ § బేల లగుచు.

మ. అని యిబ్భంగి సరోజలోచనుశిన § ర్మాలాపముల్ నవ్వులు
న్ననుబంధుల్ పరిరంభణంబులు రతి § వ్యాసంగముల్ భావముల్
వినయంబుల్ సరసోక్తులుం దలఁచి యు § ద్వేల్లోరుచిత్తంబులన్
జనితానంగశరాగ్నిచేత దురవ § స్థం బొంది శోకించినన్. 493

వ. అంత బలభద్రుండు వారలమనంబులసంతాపంబులు వాయ నుపాయంబు లగు సరసచతురవచనంబులఁ గృష్ణునిసందేశంబులు చెప్పి విగతఖేదలం జేసి యచ్చట మాసద్వయంబు నిలిచి వసంతవాసరంబులు గడపుచుఁ గాళిందీతీరంబున.

సీ. మాకందజంబీర § మందార ఖర్జూర, ఘనసారశోభిత § వనములందు
నేలాలతాలోల § మాలతీమల్లికా, వల్లీమతల్లికా § వాటికలను
దరళతరంగశీ § కరసాధుశీతల, సైకతవేదికా § స్థలములందు
మకరందరసపాన § మదవదిందిందిర, పుంజరంజితమంజు § కుంజములను

తే. విమలరుచి గల్గుసానుదేశ § ములయందు, లలితశశికాంతఘనశిలా § తలములందు
లీల నిచ్ఛావిహారవి § లోలుఁ డగుచు, సుందరీజనములు గొల్వఁ § జూడ నొప్పె.

తే. అట్లు విహరింప వరుణుని § యాజ్ఞఁ జేసి, వారుణీదేవి మద్యభా § వంబు నొంది
నిఖిల తరుకోటరములందు § నిర్గమించి, మించువాసనచేత వా § సించె వనము.

వ. అట్టియెడ. 497

మ. కర మొప్పారునవీనవాసనల నా § ఘ్రాణించి గోపాలసుం
దరులుం దానును డాయ నేఁగి యతిమో § దం బొప్ప సేవించి యా
తరళాక్షుల్ మణిహేమకంకణఝణ § త్కారానుకారంబులై
కరతాళంబులు మ్రోయఁ బాడుచును వే § డ్కన్నాడుచున్ సోలుచున్. 498

సీ. తనమీఁదిబిరుదాంకి § తము లైనగీతముల్, పాడుచు రా బ § లభద్రుఁ డంత
మహితకాదంబరీ § మధుపానమదవిహ్వ,లాక్షుండు లలితనీ § లాలకుండు
నాలోలనవపుష్ప § మాలికోరస్థలుఁ, డనుపమమణికుండ § లాంచితుండు
ప్రాలేయసంయుక్త § పద్మంబుగతి నొప్పు, సలలితాననఘర్మ § జలకణుండు

తే. నగుచు వనమధ్యమున సలి § లావగాహ, శీలుఁ డై జలకేళికిఁ § జేరి యమున
నిందు రమ్మని పిలువఁ గా § ళింది యతని, మత్తుఁడని సడ్డసేయక § మసలుటయును.

చ. ఘనకుపితాత్ముఁడై యమునఁ గన్గొని రాముఁడు వల్కెఁ డాయఁ జీ
రినఁ జనుదేక తక్కితి పురే నిను నిందఱుఁ జూడ మద్భుజా
సునిశితలాంగలాగ్రమున సొంపఱ నిప్పుడు నూఱుత్రోవలై
చన వెసఁ జించివైతు నని చండపరాక్రమ మొప్ప నుగ్రుఁడై. 500

వ. అట్లు కట్టలుక రాముం డుద్దామం బగు బాహుబలంబున హలంబు సాఁచి య మ్మహావాహినిం దగిల్చి వెకలి రాఁ దిగిచిన నన్నది భయభ్రాంత యై సుందరీ రూపంబు గైకొని యతిరయంబునం జనుదెంచి యయ్యదువంశతిలకుం డగు హలధరుని పాదారవిందంబులకు వందనం బాచరించి యి ట్లనియె. 501

మ. బలరామా ఘనబాహ నీయతులశుంభద్విక్రమం బంగనల్
తెలియం జాలెడివారె యీయఖిలధాత్రీభారధౌరేయని
శ్చలసత్త్వుం డగుకుండలీశ్వరుఁ డనుం జర్చింప నీసత్కళా
కలితాంశప్రభవుండు నీగురుభుజాగర్వంబు సామాన్యమే. 502

చ. అని వినుతించి యేను భవదంఘ్రిసరోజము లాశ్రయించెదన్
ననుఁ గరుణింపు మన్న యదునందనుఁ డన్నదిఁ బూర్వమార్గయై
చను మని కామినీనికరసంగతుఁడై జలకేళి సల్పె నిం
పెనయఁ గరేణుకాయుతమదేభముచాడ్పున నమ్మహానదిన్. 503

తే. అంత జలకేళి సాలించి సంతసంబు, నందుచుండ వినీలవస్త్రాదిరత్న
మండనంబులుఁ గాంచనమాలికయును, దెచ్చి హలి కిచ్చి చనె నానదీలలామ.

క. అవి యెల్లఁ దాల్చి హలధరుఁ, డవిరళగతి నొప్పి వల్లవాంగనలును దా
దివిజేంద్రుఁ బోలి మహితో,త్సవమున వర్తించుచుండె సౌఖ్యోన్నతుఁడై.

క. అవనీశ యిట్లు హలమునఁ, దివిచినకాళింది వ్రయ్య దెలుపై నేఁడున్
భువి నుతి కెక్కెను రాముని, ప్రవిమలతర మైనబాహుబలసూచకమై. 506

వ. అంత బలభద్రుండు వ్రజసుందరీసమేతుం డై నందఘోషంబునం బరితోషంబు నొందుచుండె నంత నక్కడఁ గరూశాధిపతి యైనపౌండ్రకుండు తనదూతం బిలిచి యి ట్లనియె. 507

శ్రీకృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవునిమీఁద దండెత్తిపోయి వానిఁ జంపుట.

సీ. మనుజేశబలగర్వమున మదోన్మత్తుఁడై, యవనిపై వాసుదేవాఖ్యఁ దనరఁగ
నే నొక్కరుఁడఁ గాక యితరుల కీనామ, మలవడునే యని యదటు మిగిలి
తెగి హరి దా వాసుదేవుఁడ ననుకొను,నఁట పోయి వల దనుమనుచు దూతఁ
బద్మాయతాక్షుని పాలికిఁ బొమ్మన్న, నరిగి వాఁ డంబుజోదరుఁడు పెద్ద

తే. కొలువుఁ గైకొనియుండ సంకోచపడక, వినుము మారాజుమాటగా వనజనాభ
యవని రక్షింప వాసుదేవాఖ్య నొంది,నట్టియేనుండ సిగ్గు వోఁ దట్టి నీవు.

క. నాపేరును నాచిహ్నము, లేపున ధరియించి తిరిగె § దిది పంతమె యిం
తే పో మదిఁ బరికించిన, నేపంత మెఱుంగు గొల్లఁ § డేమిట నైనన్. 509

ఆ. ఇంతనుండి యైన § నెదిరిఁ దన్నెఱిఁగి నా
చిన్నె లెల్ల విడిచి § చేరి కొలిచి
బ్రతుకు మనుము కాక § పంతంబు లాడెనా
యెదురు మనుము ఘోర § కదనమునకు. 510

క. అనుదుర్భావములు సభ్యులు, విని యొండొరు మొగము సూచి § విస్మితు లగుచున్
జనులార యెట్టి క్రొత్తలు, వినఁబడియెడు నిచట లెస్స § వింటిరె యనఁగన్. 511

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణుండు వాని కి ట్లనియె. 512

మ. వినరా మీనృపుఁ డన్న చిహ్నములు నే § వే వచ్చి ఘోరాజిలోఁ
దనమీఁదన్ వెస నైవఁ గంకముఖగృ § ధ్రవ్రాతముల్ మూఁగఁగా
ననిలో దర్పము దూలి కూలి వికలం § బై సారమేయాలికి
న్ననయంబున్ శరణంబ వయ్యెదను మే § నన్నట్లుగా వానితోన్. 513

క. అని యుద్రేకముగా నా,డినమాటల కులికి వాఁడు § డెందము గలఁగం
జని తనయేలిక కంతయు, వినిపించెను నతనిమదికి § విరసము గదురన్. 514

వ. అంతఁ గృష్ణుండు దండయాత్రోత్సుకుం డై వివిధాయుధకలితంబును విచి
త్రకాంచనపతాకాకేతువిలసితంబును నగుసుందరస్యందనంబుఁ బటుజవతురం
గంబులం బూన్చి దారకుండు దెచ్చిన నెక్కి యతిత్వరితగతిం గాశీకానగరంబున
కరిగినం బౌండ్రకుండును రణోత్సాహంబు దీపింప నక్షౌహిణీద్వితయంబుతో
డం బురంబు వెడలె నప్పు డతనిమిత్త్రుం డైనకాశీపతియును మూఁడక్షౌహి
ణులతోడం దోడుపడువాఁ డై వెడలె ని ట్లాప్తయుతుం డై వచ్చువాని. 515

సీ. చక్రగదాశంఖ § శార్ఙ్గాదిసాధనుఁ, గృత్రిమకౌస్తుభ § శ్రీవిలాసు
మకరకుండలహార § మంజీరకంకణ, మణిముద్రికావన మాలికాంకుఁ
దరళవిచిత్రప § తంగపుంగవకేతుఁ, జెలు వొందుపీతకౌ § శేయవాసు
జవనాశ్వకలితకాం § చనరథారూఢుని, రణకుతూహాలు లస § న్మణికిరీటు
తే. నాత్మసమవేషు రంగవి § హారకలిత
నటసమానునిఁ బౌండ్రభూ § నాథుఁ గాంచి
హర్ష మిగురొత్త నవ్వెఁ బ § ద్మాయతాక్షుఁ
డంత వాఁడును నుద్వృత్తుఁ § డగుచు నడరి. 516

క. పరిఘశరాసనపట్టిస, శరముద్గరముసలకుంత § చక్రగదాతో
మరభిండివాలశక్తి, క్షురికాసిప్రాసపరశు § శూలముల వెసన్. 517

చ. పరువడి నైచినన్ దనుజ § భంజనుఁ డంత యుగాంతకాలభీ

కరమహితోగ్రపావకుని కైవడి నేచి విరోధిసాధనో
త్కరముల నొక్కటన్ శరని కాయములన్ నిగిడించి త్రుంచి భా
స్వరగతి నొత్తె సంచలిత శాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 518

ఉ. వారనియుల్కతోఁ గినిసి వారిజనాభుఁడు వారిసైన్యముల్
మారి మసంగినట్లు నుఱుమాడినఁ బీనుఁగుఁబెంటలై వెసం
దేరులు వ్రాలె నశ్వములు ద్రెళ్లె గజంబులు మ్రొగ్గెసద్భటుల్
ధారుణిఁ గూలి రిట్లు నెఱి దప్పి చనన్ హతశేషసైన్యముల్. 519

వ. అట్టియెడ రుధిరప్రవాహంబులును మేదోమాంసపంకంబును నై సంగరాంగణంబు ఘోరభంగి యయ్యె నయ్యవసరంబునం గయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వు నప్పౌండ్రకునిం గనుంగొని హరి సంబోధించి యిట్లనియె. 520

మ. మనుజేంద్రాధమ పౌండ్రభూపసుత నీ మానంబు బీరంబు నేఁ
డనిలో మాపుదు నెద్దు క్రొవ్వి పెలుచన్ నాఁబోతుపై ఱంకె వై
చినచందంబున దూతచేత నను నాక్షేపించి వద్దన్న పే
రును జిహ్నంబులు నీపయిన్ విడుతు నర్చుల్ పర్వ నేఁ డాజిలోన్. 521

క. అది గాక నీదుశరణము, పదపడి యేఁ జొత్తు నీవు బలవిక్రమసం
పద గలపోటరి వేనియుఁ, గదలక నిలు మనుచు నిశిత కాండము లంతన్. 522

మ. చల మొప్పన్ నిగిడించి వానిరథముం జక్కాడి తత్సారథిం
దలవే త్రుంచి హయంబులన్ నఱికి యుద్దండప్రతాపక్రియం
బ్రళయార్కప్రతిమానచక్రమున నప్పౌండ్రున్ వెసం ద్రుంప వాఁ
డిలఁ గూలెం గులిశాహతి న్నొరగుశైలేంద్రాకృతిన్ భూవరా. 523

చ. మడవక కాశికావిభుని మస్తక ముద్ధతిఁ ద్రుంచి బంతికై
వడి నది పింజ పింజ గఱ వన్ విశిఖాళి నిగిడ్చి వాసియే
లెడిపురిలోన వైచె నవలీల మురాంతకుఁ డిట్లు వైరులం
గడఁగి జయించి చిత్తమునఁ గౌతుకముం జిగురొత్త నత్తఱిన్. 524

క. సురగంధర్వనభశ్చర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్య గణము నుతింపన్
మరలి చను దెంచి హరి నిజపురమున సుఖ ముండె నతివిభూతి దలిర్పన్. 525

క. వనజోదరుచిహ్నంబులు, గొనకొని ధరియించి పౌండ్రకుఁడు మచ్చరియై
యనవరతము హరి దనతలఁపునఁ గలుగుటఁజేసి ముక్తిఁ బొందె నరేంద్రా.

సీ. అక్కడఁ గాశిలో నారాజుమందిరాంగణమునఁ గుండల కలిత మగుచుఁ
బడి యున్నతలఁ జూచి పౌరజనంబులు, దమరాజుతలయ కాఁ దగ నెఱింగి
చెప్పిన నానృపు జీవితేశ్వరులును, సుతులు బంధువులును హితులుఁ గూడి
మొనసి హాహాకార మున నేడ్చి రత్తఱిఁ, దత్తనూభవుఁడు సుదక్షిణుండు

తే. వెలయఁ దండ్రికిఁ బరలోక విధు లొనర్చి

జనకు ననిలో వధించిన చక్రపాణి
నడరి మర్దింపఁ దగునుపా యంబు దలఁచి
చతురుఁ డగునట్టితనపురో హితునిఁ బిలిచి. 527

క. అతఁడుం దానును జని పశు,పతిపదసరసిజములకును బ్రమదముతో నా
నతుఁ డై యద్దేవుని బహు,గతులం బూజింప నతఁడు కరుణాన్వితుఁ డై. 528

క. మెచ్చితి నేవర మైనను, నిచ్చెద నను వేఁడు మనిన నీశ్వర నిన్నుఁ
నచ్చిన రక్షింతువు పౌర,పాచ్చ్యము సేయక మహేశ పురహర యభవా. 529

క. దేవా మజ్జనకుని వసు,దేవాత్మజుఁ డాజిలో వ ధించెను నే నా
గోవిందుని ననిలోపల, నేవిధమున గెలుతు నాన తీవె పురారీ. 530

తే. అనిన శంకరుఁ డతనికి ననియె ననఘ, నీవు ఋత్విజులును భూసు రావళియును
బ్రీతి నభిచార మొనరింప భూతయుక్తుఁ,డగుచు ననలుండు దీర్చు నీ యభిమతంబు.

తే. అనిన నాచంద్రమౌళివా క్యములభంగి, భూరినియమముతో నభి చారహోమ
మొనరఁగావింప నగ్నియ థోచితముగఁ, జెలఁగి దక్షిణవలమాన శిఖల వెలిఁగె.

వ. అందుఁ దామ్రశ్మశ్రుకేశకలాపంబులును నశనిసంకాశంబు లైననిడుదకోఱలును
నిప్పు లుప్పతిల్లుచూడ్కులును ముడివడినబొమలును జేవురించినమొగంబును
గలిగి కృత్య యతిరౌద్రాకారంబునఁ బ్రజ్వరిల్లుచుఁ గుండంబు వెలువడియనుదిన
నిహన్యమానప్రాణిరక్తారుణమృత్యుకరవాలంబులీలం జూపట్టునాలుకను సెలవుల
నాకికొనుచు నగ్నికీలాభీలం బగుశూలంబు కేలం దాల్చి భువనకోలాహలంబుగా
నార్చుచు నుత్తాలతాలప్రమాణ పాదద్వయహతులం దూలుపెంధూళి నింగి
మ్రింగ భూతంబులు సేవింప నగ్నవేష యై నిజవిలోచనసంజాతసముద్ధూతనిఖిల
భయంకరజ్వాలికాజాలంబుల దిశాజాలంబు నోలిం బ్రేల్చుచు నుద్వేగగమ
నంబున నగధరునగరంబున కరుగుదేరఁ బౌరజనంబులు భయాకులమానసు లై
దావదహనునిం గని పఱచువనమృగంబులచాడ్పునం బఱచి సుధర్మాభ్యంత
రంబున జూదం బాడుదామోదరుం గని రక్షరక్షేతిరవంబుల నార్తులయి కృష్ణ
కృష్ణ పెనుమంటలం బురంబు గాల్పం బ్రళయాగ్ని చనుదెంచెనన వారిం జూచి
యోడ కోడకుఁ డని భయంబు నివారించి సర్వరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుండు
జగదంతరాత్ముండు గావునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయుఁ దనదివ్యచిత్తంబున
నెఱింగి కాశిరాజపుత్రప్రేరిత యైనయమ్మహాకృత్యను నిగ్రహింపం దలంచి నిజ
పార్శ్వవర్తి యై యున్నయద్దివ్యసాధనంబు గనుంగొని యప్పుడు. 533

సీ. భీమ మై బహుతీవ్ర ధామ మై హతరిపు,స్తోమ మై సుమహితో ద్దామ మగుచుఁ
జండ మై విజితమా ర్తాండ మై పాలితా,జాండ మై విజయప్ర కాండ మగుచు
దివ్య మై నిఖిలగం తవ్య మై సుజనసం,భావ్య మైసద్భక్త సేవ్య మగుచు
నిత్య మై నిగమసం స్తుత్య మై వినమితా,దిత్య మై నిర్జిత దైత్య మగుచు

తే. విలయసమయసముద్భూత । విపులభాస్వ
దళికలోచనలోచనా । నలసహస్ర
ఘటితపటుసటాజ్వాలికా । జటిలసర్వ
భయదచక్రంబు కృత్యపైఁ । బంపె శౌరి. 534

వ. అదియును బ్రళయవేళాసంభూతజీమూతసంఘాత ప్రభూత ఘుమఘుమాటోపనిన
దాధరీకృతమహోమస్సహాకహాకహానిబిడనిస్వననిర్ఘోషపరిపూరిత బ్రహ్మాండకుహరం
బును సభ్రంలిహాకీలాసముత్కటపటుచిటచిటస్ఫుటస్ఫులద్విస్ఫులింగవిసరంబును
సకలదేవతాగణజయజయశబ్దకలితంబును ననంతతేజోవిరాజితంబును నగుచుం
గదిసినం బంటింపక కంటగించుకృత్తిని గెంటి వెంటనంటిన నది తనతొంటి
రౌద్రంబు విడిచి మగిడి కాశీపురంబు సొచ్చి పౌరలోకంబు భయాకులతం
బొంది వాపోవ రోషభీషణాకారంబుతో నప్పుడు ఋత్విజ్ఞికాయయుతం
బుగా సుదక్షిణుని దహించె నత్తఱిఁ జక్రంబును దన్నగరంబు సౌధప్రాకార
గోపురాట్టాలకాది వివిధవస్తువాహననికరంబులతో భస్మంబు గావించి మరలి
యమరులు వెఱఁగందఁ గమలలోచనపార్శ్వవర్తియై నిజప్రభాపుంజంబు వెలుఁ
గొందఁ గొల్చి యుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె 535

క. మురరిపువిజయాంకిత మగు, చరితము సద్భక్తిఁ దగిలి । చదివిన వినినన్
దురితములఁ బాసి జను లిహ, పరసౌఖ్యము లతనిచేతఁ । బడయుదు రధిపా.

వ. అనిన శుకయోగికి రాజయోగి యి ట్లనియె. 537

బలరాముండు ద్వివిదుఁ డనువానరుని సంహరించుట.

క. బలభద్రుఁ డప్రమేయుం, డలఘుఁ డనంతుండు నతని । యద్భుతకర్మం
బులు వినియుఁ దనియ దింకను, దెలియఁగ నా కాన తిమ్ము । దివ్యమునీంద్రా.

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 539

క. జననాయక విను సుగ్రీ, వునిసచివుఁడు మైందునకు స । హోదరుఁ డనఁగా
వినుతికి నెక్కినద్వివిదుం, డనుప్లవగుఁడు నరకసఖ్యుఁ । డతిదర్పితుఁ డై. 540

సీ. చెలికానిపగఁ దీర్పఁ । దలఁచి కృష్ణుం డేలు, పురములు జనపదం । బులు దహించి
సరిదుపవనసరో । వరములు గోరాడి, మందలఁ గొందల । మందఁ జేసి
ప్రాసాదములు ద్రొబ్బి । పరిఘలు మాయించి, చతురంగబలముల । సమయఁ జేసి
పురుషుల సతులను । భూధరగుహాలలోఁ, బెట్టి వాకిలి గట్టి । బిట్టు నొంచి

తే. ఫలితతరువులఁ ద్రుంచి సా । ధుల నలంచి
కోట లగలించి పడుచుల । నీట ముంచి
ధరణి నిబ్బంగిఁ బెక్కుబా । ధల జలంబు
పరఁగఁ జేయుచు నొకనాఁడు । ప్లవగవరుఁడు. 541

క. చతురమృదుగీతరవ ము, న్నతి వీతెంచినఁ జెలంగి । నగచరుఁ డారై

వతగిరికందరమున కా,యతగతిఁ జని యందు నెత్త ƒ మాడెడువానిన్. 542

చ. లలితవినీలవస్త్రుని వి ƒ లాసవతీయుతుఁ జంద్రచంద్రికా
కలితమహోన్నతాంగు మణి ƒ గాంచనదివ్యవిభూషణోన్నతున్
విలసితవారుణీసమద ƒ విహ్వలలోచనుఁ గాంచె సీరని
ర్దళితరిపుక్షితీశనిజ ƒ ధాముని రాముని గామపాలునిన్. 543

సీ. కనుఁగొనితత్పురో ƒ గమభూమిరుహశాఖ, లెక్కి యూఁచుచుఁ జాల ƒ వెక్కిరించుఁ
గికురించుచును బండ్లు ƒ గిల్చిచూపుచు వెసఁ, గొమ్మకొమ్మకు నుఱు ƒ కుచు నదల్చుఁ
దోఁక నూరక మేను ƒ సోఁకఁగ నులివెట్టు, వెడవెడ నాలుక ƒ వెడలఁబెట్టు
బరుల నఖంబుల ƒ గిరగిర గోఁకుచుఁ, బొరిఁబొరి ఫలములు ƒ గఱచి వైచు

తే. గోళ్లు తెగఁ గొర్కి యుమియును ƒ గుదము సూపు
బలసి మర్కటజాతి యి ƒ ప్పగిదిఁ జూపఁ
గోపమున హలధరుఁ డొక ƒ గుండు వైవ
దానిఁ దప్పించుకొని ప్రల్ల ƒ దమున నతని. 544

క. నగి యాసవకలశముఁ గొని, జగతీరుహశాఖ యెక్కి ƒ చాపలమున న
జ్జగతిపయి వైచెఁ దద్ఘట, మగలఁగ నది చూచి కోప ƒ మగ్గల మొదవన్. 545

వ. మఱియును. 546

క. సీరిని దనమనమున నొక, చీరికిఁ గైకొనక కదిసి ƒ చీరలు చింపన్
వార కతఁడు భువి జనములఁ, గారించుట మాన్పఁ దలఁచి ƒ ఘనకుపితుం డై.

వ. ఇట్లు కోపోద్దీపితమానసుం డై కనుంగొని హలాయుధుం డప్పుడు. 548

చ. ముసలముఁ దీవ్రశాతహల ƒ మున్ ధరియించి సమస్తచేతన
గ్రసనమునాఁడు పొంగులయ ƒ కాలునిభంగి నదల్చి నిల్వ నాఁ
డసదృశవిక్రమక్రమవి ƒ హార మెలర్ప సమీపభూజమున్
వెసఁ బెకలించి మస్తకము ƒ వ్రేసెఁ జలంబు బలంబుఁ జొప్పడన్. 549

వ. ఇట్లు వ్రేయ బలుం డప్పుడు. 550

చ. ఉరవడి దండతాడితమ ƒ హోరగుభంగిఁ గడంగి వీరసా
గరమున నేచి హేమకట ƒ కంబుల నొప్పుసునందనామభీ
కరముసలంబునన్ ద్వివిదు ƒ కంఠము వ్రేసినఁ బొల్చె వాఁడు జే
గురు గలకొండచందమునఁ ƒ గో యని యార్చి సురల్ నుతింపఁగన్. 551

మత్తకోకిలము. అంత వాఁ డొకయింత మూర్ఛిలి ƒ యంతలోఁ దెలి వొంది దు
ర్దాంతభూరిభుజావిజృంభణుఁ ƒ డై మహీజముఁ బూన్చి దై
త్యాంతకాగ్రజువ్రేసె వ్రేసిన ƒ నాగ్రహంబున దాని నిం
తింత లై ధర రాలఁ జేసె న ƒ హీనవిక్రమశాలి యై. 552

క. మఱియును ఝల ముసుగక వెసఁ, దరుచరుఁ డొకతరువు వ్రేయఁ ƒ దాలాంకుఁడా

తరువుచు దునిమిన వెండియుఁ దొరఁగించెఁ గుజంబు లతఁడు ‡ దోస్ఫూర్తిన్ దునుమన్.

క. ఆచందంబున వనచరుఁ, డేచి మహీరుహచయంబు ‡ లెల్లను హాలిపై
వైచి యవి శూన్య మగుటయుఁ, జూచి శిలావృష్టిఁ గురిసె ‡ సుర లగ్గింపన్. 554

క. బలుఁ డవుడు ఱాలు దుమురై, యిల రాలఁగఁ జేసి యార్చె ‡ నే పుడుగక యా
వలిముఖుఁడు తాలసన్నిభ, ములయిన నిజబాహుదండ ‡ ముల నుగ్రుం డై. 555

క. వడిఁ బిడుగువోనిపిడికిటఁ, బొడిచిన వడి సెడక బలుఁడు ‡ ముసలము హలముం
విడిచి ప్లవంగుని మెడఁ గడు, వెడ వెడ బిగియించె గ్రుడ్లు ‡ వెలి కుఱుకంగన్.

క. వదనములఁ జెవుల రుధిరము, మెదడును దొరఁగంగ వాఁడు ‡ మేదినిమీఁదం
జదికిలఁ బడి యొకయింతయు, మెదలంగ మిడుకంగ లేక ‡ మృతిఁబొందె నృపా.

తే. వానిపాటున కప్పుడు ‡ వనసమేత
మగుచు నాశైలరాజ మ ‡ ల్లల్ల నాడె
సురగణంబులు రాముపై ‡ సురభికుసుమ
వృష్టిఁ గురియించి రతులసం ‡ తుష్టి మెఱసి. 558

వ. ఇవ్విధంబున భువనకంటకుం డైనదుష్టశాఖామృగేంద్రుని వసుంధరకుం బలిసేసి సకలజనంబులు పరమానందకందళితహృదయారవిందు లై తన్ను నందింప నయ్యదునందనుండు నిజనగరంబున కరుగుదెంచె నని శుకుండు వెండియు నమ్మనుజపతి కి ట్లనియె. 559

బలరాముండు హస్తినాపురమును గంగలోఁ ద్రోయఁ బూనుట.

సీ. కోరి సుయోధను ‡ కూఁతురు సర్వల,క్షణములు గల్గి ల ‡ క్షణ యనంగ .
మహి నొప్పుకన్యకా ‡ మణి వివాహంబునఁ, జక్రహస్తునితనూ ‡ జాతుఁ డైన
సాంబుండు బలసాహ ‡ సమున నెత్తుక పోవఁ, గౌరవుల్ వీక్షించి ‡ కడఁగి క్రొవ్వి
పడుచువాఁ డొకఁ డదె ‡ బాలికఁ గొనిపోవు,చున్నాఁడు గైకొన ‡ కుక్కుమిగిలి

తే. యిట్టిదుర్మదుఁ గయిముట్టి ‡ పట్టి తెచ్చి
జనులు వెఱఁ గందఁ జెఱపట్టి ‡ యునిచితేని
యదువులు మనల నేమి సే ‡ యంగఁ గలరొ
యనుచు గురువృద్ధజనముల ‡ యనుమతమున. 560

వ. ఇట్లు గడంగి యుద్ధసన్నద్ధు లై బలశౌర్యోపేతు లగుకర్ణశల్యభూరిశ్రవోయజ్ఞకేతుసుయోధనాదులు సమున్నతరథారూఢు లై కూడనరిగిన వారలం గనుంగొని జాంబవతీనందనుండు మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు సింగంబుభంగి గర్జించుచు మణిదీప్తం బైనచాపంబుఁ బూని నిల్చిన వారును సాంబు నదల్చి నిలు నిలు మని. 561

తే. చండకోదండముక్తని ‡ శాతవిశిఖ,జాల మందంద వఱపి యా ‡ భీలముగను
నందనందననందన ‡ స్యందనంబు, ముంచి రచలేంద్రమును ముంచు ‡ మంచుపగిది,

వ. మఱియును. 563

శా. శౌర్యాటోపవిజృంభణంబుల సరో § జాతాక్షుసూనుండు సురా
హార్యస్థైర్యుని మీఱ నేయ నతఁ డు § ద్యద్భూరిబాహాబలా
వార్యుం డై శితసాయకాలి నవి మా § యం జేసినన్ దేవతా
తూర్యంబుల్ దివి మ్రోసె నంత నతఁడ § స్తోకప్రతాపోన్నతిన్. 564

వ. ఇట్లు గడఁగి బాణజాలంబులు పరఁగించి యందఱ కన్నిరూపు లై రథరథ్య సూతధ్వజపతాకాతపత్త్రంబులు చూర్ణంబులు గావించి విరథులం జేసి వారల మెయిమఱువు లఱువుల్లు గావించి యొక్కొక్కనిఁ బెక్కుబాణంబుల నుచ్చిపో నేసిన వారలు శోణితదిగ్ధాంగు లై కుసుమితకింశుకంబులుం బోలె నుండి రంత.

ఉ. వార లనేకు లయ్యు బల § వంతులు నయ్యు మహోగ్రసంగరో
దారపరాక్రమప్రకట § దక్షులు నయ్యుఁ గుమారకుండు జగ
ద్వీరుని నొక్కనిం జెనకి § వ్రేలును వంపఁగ లేక సిగ్గునం
గూరినచింత నొండొరులఁ § గూడుచు విచ్చుచు వెచ్చ నూర్చుచున్. 566

వ. మగిడి సమరసన్నద్ధు లై సంరంభించి. 567

ఉ. అందఱు నొక్కపెట్ట దను § జాంతకనందనుఁ జుట్టు ముట్టి యం
దంద నిశాతసాయకచ § యంబుల ముంచి రథంబు నుగ్రలీ
లం దునుమాడి చాపము చ § లంబునఁ ద్రుంచి హయాళిఁ జంపి సూ
తుం దెగటార్చి యంత విర § థుం డగుచున్ వెసఁ జొచ్చి పట్టినన్. 668

తే. బాలకుఁడు చేయునది లేక § పట్టువడియెఁ
గౌరవులు తమమనములఁ § గౌతుకంబు
లొలయ సాంబునిఁ గన్యకా § యుక్తముగను
బురమునకుఁ దెచ్చి రతులవి § భూతి మెఱసి. 569

వ. అంత ద్వారకానగరంబున. 570

ఉ. జాంబవతీయువార్త యదు § జాతులు నారదయోగిచే సమ
స్తంబును విన్న వా రగుచు § సంగరకౌతుక ముప్పతిల్లఁ జి
త్తంబులఁ గౌరవాన్వయక § దంబము నొక్కట నుక్కడంచుకో
పంబున నుగ్రసేనజన § పాలుననుజ్ఞ ననూనసైన్యముల్. 571

తే. కూడి నడవంగఁ గని వారి § తోడ బలుఁడు
ధార్తరాష్ట్రులు మనకు నెం § తయును డాసి
నట్టిబంధులు వారిపై § నిట్టియలుక
నెత్తి చను చుంట యిది నీతి § యే తలంప. 572

వ. అని వారల వారించి తత్క్షణంబ బంధుప్రియుం డైనబలరాముం డనలార్కసం

కాశిం బగుకాంచనరథం బెక్కి యనురక్తులైనభూసురులు నుద్ధవాదికుల
వృద్ధులును సేవింపం గరిపురంబునకుం జని తత్పురోపకంఠవనంబున సురభికుసు
మఫలభరితతరుచ్ఛాయావిరచిత చంద్రకాంతశిలాతలంబునందు వసియించి మ
హితగ్రహమధ్యగతుం డై నపూర్ణచంద్రు ననుకరించి యుండె నంతఁ గార్యబోధ
నంబు సేయుటకై కౌరవులకడకుఁ బ్రబుద్ధుం డైనయుద్ధవునిం బనిచినం జని
యతం డాంబికేయధనురాచార్యాపగాతనూభవ సుయోధనులకుం బ్రణమిల్లి
వారిచేత నభినందితుం డై యిట్లనియె. 573

సీ. భూరియశోధను ✽ లార తాలాంకుండు, చనుదెంచి నగరోప ✽ వనమునందు
నున్నవాఁ డనిన వా ✽ రుత్సాహమున బలుఁ, బొడగను వేడుక ✽ బుద్ధిఁ దోఁపఁ
దనరారుకానుకల్ ✽ గొనిచని యర్ఘ్యపా,ద్యాదిసత్కృతులు నె ✽ య్యమునఁ జేసి
ధేనువు నిచ్చి స ✽ న్మానించి యందఱు, నందంద వందనం ✽ బాచరించి
తే. యుచితభంగిని నచటఁ గూ ✽ ర్చున్నయెడను
గుశలమే మీకు మాకును ✽ గుశల మనుచుఁ
బలికి రాముఁడు కురునర ✽ పాలుఁ జూచి
యచటిజనములు వినఁగ ని ✽ ట్లనియెఁ దెలియ. 574

ఉ. మానరనాథునాజ్ఞ నిజ ✽ మస్తములన్ ధరియించి కౌరవుల్
మానుగఁ జేయు టొప్పగుఁ గు ✽ మారకు నొక్కనిఁ బెక్కుయూథపుల్
పూనినలావుమై నెదిరి ✽ పోర జయించుట మీఁది తప్పు త
ప్పైనను గాచె బాంధవహి ✽ తాత్మకుఁ డై మనుజాధినాథుఁడున్. 575

క. అనుమాటలు విని కౌరవ,జననాయకుఁ డాత్మ నలిగి ✽ చాలుఁ బురే యే
మనఁ గలదు కాలగతి చ,క్కన గాలం దొడుగుపాదు ✽ కలు దల కెక్కెన్. 576

ఆ. మనము బంధువరుస ✽ మన్నించుమన్నన, గాదె రాజ్యభోగ ✽ గరిమఁ బొదలి
వసుధఁ బేరు గలిగి ✽ వాసికి నెక్కుట, దమకు ననుభవింపఁ ✽ దగనియట్టి. 577

వ. సితచ్ఛత్రచామరశంఖకిరీటచిత్రశయ్యాసౌధసింహాసనంబులు గైకొంట మన
మందెమేలంబునం గాదె యిట్టిచో సరివారునుంబోలె నూరక గర్వించుయదుకు
లులతోడిసంబంధసఖ్యంబులు చాలుఁ బాములకుఁ బాలు పోసి పెంచిన విషంబు
దప్పునే మమ్ముం దమపంపు సేయు మనుట సిగ్గు లే కుంటఁ గాదె యదియునుం
గాక దివ్యాస్త్రకోవిదు లైనగంగానందనగురుకురుకుమారకర్ణాది యోధులకు
లోఁబడ్డవానిని మహేంద్రునకైన నను విడిపింప వచ్చునే యహహా వృథాజల్పం
బుల కేమిపని యని దుర్భాష లాడుచు దిగ్గన లేచి నిజమందిరంబునకుం జనియె
నప్పుడు హలాయుధుం డమ్మాటల కదిరిపడి. 578

ఉ. కౌరవుఁ డాడి పోయినయ ✽ గౌరవభాషల కాత్మఁ గిన్కడై
వాఁడిఁగ నుల్లసత్ప్రళయ ✽ భానునికైవడి మండి చండరో

పారుణితాంబకుం డగుచు యాదవవృద్ధులఁ జూచి పల్కెఁ బెం
పారినరాజ్యవైభవమదాంధులమాటలు మీరు వింటిరే. 579

తే. శ్రీమదాంధులు సామంబు చేతఁ జక్కఁ
బడుదురే యెందు బోయఁడు పసులఁ దోలు
పగిది నుగ్రభుజావిజృంభణసమగ్ర
సుమహితాటోప మనిలోనఁ జూపకున్న. 580

క. కౌరవుల సమయఁజేయ ను,దారత యదువీరవరులు దామోదరుఁడున్
రా రావల దని యచ్చట, వారించితిఁ గాదె బంధువత్సలయుక్తిన్. 581

వ. అదియునుం గాక. 582

సీ. ఏదేవుభృత్యులై యింద్రాదిదిక్పాల,వరులు భజింతురు వరుసతోడ
నేదేవుమందిరం బేపారు దేవతా,తరుసభావిభవసుం దరతఁ జెంది
యేదేవుపదయుగం బెప్రొద్దు సేవించు, నఖిలజగన్మాత యైనలక్ష్మి
యేదేవుచారుస మిద్ధకళాంశసం,భవులము పద్మజభవులు నేను

తే. నట్టిదేవుండు దుష్టసంహారకుండు, హరి ముకుందుఁడు పంపుసే యంగ నొప్పు
నుగ్రసేనునిరాజ్యసమగ్రగరిమ, యంతయును దార యిచ్చినదఁట తలంప. 583

చ. అదియును గాక యెవ్వనిపదాంబుజచారురజోవితాన మా
త్రిదివవరాదిదిక్పతికిరీటములందు నలంకరించు భూ
విదితపుఁదీర్థముం గడుఁ బవిత్రము సేయును నట్టికృష్ణుచేఁ
బొదలినరాజ్యచిహ్నములఁ బొందఁగ రాదఁట యేమిచోద్యమో. 584

క. తా మఁట తలఁపం దల లఁట, యే మఁట పాదుకల మఁట గణింపఁగ రాజ్య
శ్రీమదమున నిట్లాడిన,యీమనుజాధమునిమాట కే మనవచ్చున్. 585

వ. అని సక్రోధమానసుండై యప్పుడు. 586

క. ధారుణి నిటమీఁదట ని,ష్కౌరవముగఁ జేయుకున్నఁ గా దని యుగ్రా
కారుండై బలభద్రుఁడు, సీరము వెసఁ బూన్చి లావుఁ జేవయు నెసఁగన్.

వ. ఇట్లు పూన్చి కౌరవరాజధాని యైనకరినగరంబుకడతల హలాగ్రంబును జొ
నిపి యప్పుటభేదనవిస్తారం బగుగడ్డ భుజాగర్వదుర్వారుండై పెకలించి తిగిచి
గంగాప్రవాహంబునం బడఁ ద్రోయ గమకించిన నప్పుడు మహాజలమధ్యవిలో
లం బగునావచందంబున నన్నగరంబు వడవడ వడంకుచు గోపురవప్రప్రాకార
సౌధాట్టాలకతోరణధ్వజద్వారకవాటకుడ్యవీథీయుతంబుగా నొడ్డగెడ వైనఁ
బౌరజనంబులు పుడమి నడుగు లిడంగ రాక తడంబడుచు నార్తులై కుయ్యిడు
చుండి రట్టియెడ సమ్మహోత్పాతంబులు గనుంగొని తాలాంకుండు కినుక వొడమి
కావించినయుపద్రవంబుగా నెఱింగి దానికిఁ బ్రతీకారంబు లేమిని గళవళంబున
భయాకులమానసులై పుత్త్రమిత్త్రకళత్త్రబంధుభృత్యపౌరజనసమేతంబుగా భీష్మ

దుర్యోధనాదికౌరవులు వేగంబున నతనిచరణంబుల శరణంబుగాఁ దలంచి సాంబునిం గన్యకాయుక్తంబుగా ననేకమణిమయభూషణాంబరజాలంబులతోఁ గొనివచ్చి దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిడ్చి యి ట్లనిరి.

క. రామ సమంచితముక్తా,దామ యశఃకామ ఘనసు ధాధామ రుచి
స్తోమ జయసీమ జగదభి,రామ గుణోద్దామ నిఖిల రాజలలామా. 589

క. నీమహిమ యెఱిఁగి పొగడఁగ, నే నెంతటివార మఖిల నేతవు త్రిజగ
త్క్షేమంకరుఁడవు సుమతివి, తామసులము మమ్ముఁ గావఁ దగు హలపాణీ. 590

క. భూచక్ర మెల్లఁ దాల్చిన,యాచక్రీశ్వరుఁడు తావ కాంశుఁడు బలదే
వా చక్రికి నగ్రజుఁడవు, నీచక్రియ లడుపఁ జెల్లు నీకు జితారీ. 591

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము,పేక్షింపక నమితనిఖిల బృందారక ఘో
రక్షణదాచరవిమనిట,లాక్ష భయాతురుల మమ్ము నరయుఁ మనంతా. 592

వ. మఱియును దేవా యీసచరాచరంబు లయినజగంబుల నీలీలావినోదంబులం జేసి దుష్టజనమర్దనంబును శిష్టజనరక్షణంబునుం జేయుచు జగదుత్పత్తిస్థితిలయ హేతు వైననీకు నమస్కరింతు మని వెండియు ని ట్లనిరి. 593

తే. అవ్యయుండవు సర్వభూ తాత్మకుఁడవు, సర్వశక్తిధరుండవు శాశ్వతుఁడవు
విశ్వకరుఁడవు గురుఁడవు విమలమూర్తి,వయిననిన్నునుతింప బ్రహ్మకును దరమె.

చ. అని వినుతించినం బ్రముది తాత్మకుఁ డై హలపాణి వారలం
గనుఁగొని యోడ కోడకుఁడు కార్యగతిం దగి లిట్లు మీరు సే
సినయవినీతిచేత నిటు సేసితి నింక భయంబు దక్కి పొం
డనిన సుయోధనుండు విన యంబున నల్లునిఁ గూఁతునుం దగన్. 595

క. అనుపుచు నరణము దాసీ,జనముల వేయింటి లక్ష సైంధవములఁ దా
నినుమడియేనుంగులఁ గాం,చనరథముల నాఱువేల సమ్మతి నిచ్చెన్. 596

వ. ఇట్లిచ్చి యనిచిన బలభద్రుండు గొడుకునుం గోడలిం దోడ్కొనుచుఁ బరమానందంబు నొందుచు నక్కడక్కడిజనంబులు పదివేలవిధంబులం బొగడ నిజపురంబున కరిగి యచ్చట యాదవులతోడఁ దాఁ గరిపురంబునకుం బోయినవిధంబును వార లాడినదురాలాపంబులును దా నందులకై యొనర్చినప్రతీకారంబును నెఱింగించి సుఖం బుండె వారణపురంబు నేఁడును దక్షిణం బెగసి యుత్తరభాగం బొకింతుక గంగకై క్రుంగి బలభద్రునిమాహాత్మ్యంబుఁ దెలుపు చున్న దని యమ్మహాత్మునిభుజవీర్యం బవార్యం బని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కి ట్లనియె. 597

షోడశసహస్రస్త్రీసంగతుం డైనశ్రీకృష్ణునిమహిమ నారదుం డరయుట.

చ. నరవర యొక్కనాఁడు విను నారదసంయమి మాధవుండు దా
నరకునిఁ ద్రుంచి వానిభవ నంబున నున్న పదాఱువేలసుం

దరులను నొక్కమాటు ప్రమదంబున నందఱ కన్నిరూపులై
పరిణయ మయ్యె నా విని శుభస్థితిఁ దద్విభవంబుఁ జూడఁగన్. 598

వ. ఇట్లు తలంచి కృష్ణపరిపాలితం బయిన ద్వారకానగరంబు డాయం జని ముందట.

సీ. శుకశారికాశిఖిపికకూజితప్రస,వాంచితోద్యానవనౌఘములను
గలహంససారసకైరవకమలక,హ్లారశోభితకమలాకరములఁ
గలమాదిసస్యసంకులవరేక్షుక్షేత్ర,భూరిలసన్నదీతీరములను
గిరిసానుపతితనిర్ఝరకణసందోహ,సంతతహేమంతసమయములను

తే. గమలసంభవకాంచనకారరచిత, చిరతరైశ్వర్యనగరలక్ష్మీకరాబ్జ
ఘటితనవరత్నమయహేమకటకమనఁగ, సొబగుమీఱినకోటయుఁ జూచె మౌని.

వ. మఱియును సముత్తుంగమణిసౌధగవాక్షరంధ్రనిర్గతనీరంధ్రఘనసారచందనాగరు
ధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితపయోధరాభిశంకాంగీకృతతాండవకేళీవిలోల
పురకామినీజనోపలాలిత నీలకంఠసముదయంబును జంద్రకాంతమణిస్ఫటికస్తంభ
సంభృతమరకతపద్మరాగ ఘటిత నవరత్నకాంచనప్రాసాదశిఖరాగ్రన్యస్తబహు
సూర్యవిభ్రమకృదంచిత శాతకుంభకుంభ నిచయంబును సమస్త వస్తువిస్తారసమ
ర్పితవైశ్యాగారవీథీవేదికాకలితంబును మహితాతపనివారణతరళవిచిత్ర కేతనా
బద్ధమయూరశింజినీనినదపూరితాశాంతరితంబును సరోజనాభపూతనాచేతనా
పహారాది నూతనవిజయసందేశలిఖితస్వర్ణ వర్ణావళీవిభాసిత గోపురమణివిటంకప్ర
దేశంబును యాదవేంద్రదర్శనోత్సవాహూయమానసమాగతనానాదేశాధీశ
భూరివారణదానజలప్రభూతపంకనిరసనైకగతాగతజనసమ్మర్దకరకంకణకషణవికీర్య
మాణరజఃపుంజంబును వినూత్నరత్నమయమంగళరంగవల్లీవిరాజితప్రతిగృహ
ప్రాంగణంబును గుంకుమసలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును వందిమాగధసంగీత
మంగళారావవిలసితంబును భేరీమృదంగకాహళశంఖతూర్యరవాధరీకృతసాగర
ఘోషంబును నై యమరావతీపురంబునుంబోలె వసుదేవనందననివాసంబై
యనలపుటభేదనంబునుంబోలెఁ గృష్ణమార్గసంచారపూతంబై సంయమనీనామ
నగరంబునుంబోలె హరితనూభవాభిరామం బయి నైరృతినిలయంబునుంబోలెఁ
బుణ్యజనాకీర్ణం బయి వరుణనివాసంబునుంబోలె గోత్రరక్షణభువనప్రశస్తంబై
ప్రభంజనపట్టణంబునుంబోలె మహాబలసమృద్ధంబై యలకాపురంబునుంబోలె
ముకుందవరశంఖమకరాంకకలితం బయి రజతాచలంబునుంబోలె నుగ్రసేనాధి
పార్యాలంకృతం బయి నిగమంబునుంబోలె వివిధవర్ణక్రమవిధ్యుక్తసంచారం
బయి గ్రహమండలంబునుంబోలె గురుబుధకవిరాజమిత్రవిరాజితం బయి
సంతతకల్యాణవేదియుంబోలె వైవాహికోపేతంబై బలిదానవకరతలంబునుం
బోలె సంతతదానవారియుక్తంబై యొప్పు నప్పురంబు ప్రవేశించి యందు విశ్వ
కర్మనిర్మితంబైన యంతఃపురంబున నుండు షోడశసహస్రహర్మ్యంబులందు. 601

సీ. పటికంపుఁగంబముల్ § పవడంపుఁబట్టెలు, మరకతరచితముల్ § మదిర లమర
వైడూర్యమణిగణ § వలభులఁ బద్మరా, గంబులమొగడుల § కాంతు లొలయ
సజ్జాతివజ్రల § సజ్జాలరుచులతో, భాసిల్లునీలసో § పానములును
గరుడపచ్చలవిటం § కములును ఘనరుచి, వెలసినశశికాంత § వేదికలును

తే. వఱలుముక్తికఘటితక § వాటములును, బ్రవిమలస్వర్ణమయసాల § భంజికలును
మించుకలరవ మెసఁగఁ గ్రీ § డించుమిథున, లీల నొప్పుకపోతపా § లికలుఁగలిగి.

తే. చేటికానీకపదతులా § కోటిమధుర, నినదభరిత మై రుచిరమా § ణిక్యదీప
మాలికయుఁ గల్గి చూపట్టుఁ § గ్రాలు నొక్క, జలజలోచననిజసౌధ § తలమునందు.

తే. కనకకంకణఝణఝణ § త్కారకలిత, చంద్రబింబాననాహ స్త § జలజఘటిత
చామరోద్ధూతమారుత § చలితచికుర, పల్లవునిఁ గృష్ణు వల్లవీ § పల్లవునిని. 604

వ. మఱియు హాటకవిష్కంబు లఖిలంబు వెలుఁగొందఁ గంచుకంబులు శిరోవేష్టనంబులుఁ గనకకుండలంబులు ధరియించి సంచరించుకంచుకులును సమానవయోరూపగుణవిలాసవిభ్రమకలిత లయినవిలాసినీసహస్రంబులును గొలువం గొలు వున్నయప్పద్మలోచనుం గాంచనసింహాసనాసీనుం గాంచె నప్పుండరీకాక్షుండును నారదుం జూచి ప్రత్యుత్థానంబు సేసి యప్పుడు. 605

క. మునివరుపాదాంబుజములు, తనచారుకిరీటమణివి § తానము సోఁకన్
వినమితుఁ డై నిజసింహా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి § సద్వినయమునన్. 606

క. తనపాదకమలతీర్థం, బున లోకములం బవిత్ర § ముగఁ జేయుపురా
తనమాని లోకగురుఁ డమ్మునిపదతీర్థంబు మస్త § మున ధరియించెన్. 607

వ. ఇట్లు బ్రహ్మణ్యదేవుండును నరసఖుండును నైననారాయణుం డశేష తీర్థోపమానం బయినమునీంద్రపాదతీర్థంబు ధరియించినవాఁ డయి సుధాసారంబు లైనమితభాషణంబుల నారదున కి ట్లనియె. 608

క. ఏపని వంచినఁ జేయుదుఁ, దాపసవర యనుడు నతఁడు § దామోదర చి
ద్రూపక భవదవతార, వ్యాపారము దుష్టనిగ్ర § హార్థము కాదే. 609

తే. అఖిలలోకైకపదవి ద § యార్ద్రమతివి, విశ్వసంరక్షకుండవు § శాశ్వతుఁడవు
వెలయ నేపనియైనఁ § గావింతు ననుట, యార్తబంధుండ విది నీకు § నద్భుతంబె.

తే. అబ్జసంభవహరదేవ § తార్చనీయ, భూరిసంసారసాగరో § త్తారణంబు
నవ్యయానందమోక్షదా § యకము నైన, నీ పదధ్యాన మాత్మలో § నిలువనీవె.

వ. అని యభ్యర్థించి యద్దేవునివలనం బ్రసన్నత వడసి తన్మందిరంబు వెడలి మునివరుం డమ్మహాత్ముని యోగమాయాప్రభావంబు దెలియం గోరి వేఱొకచంద్రబింబాననాగేహంబునకుం జని యందు నెత్తమాడు చున్న పురుషోత్తము నుద్ధవయుతుం గని యద్భుతంబు నొందుచు నతనిచేత సత్కృతుం డై యచ్చోటు వాసి చని. 612

క. మునివరుఁడు గాంచె నొండొక, వనజాయతనేత్ర నిజనివాసంబున నం
దనయుతు జిష్ణు సహిష్ణున్, వినుతగుణాలంకరిష్ణు విష్ణుం గృష్ణున్. 613

క. నారదుఁ డట చని కనె నొక, వారిజముఖియింట నున్నవాని మురారిన్
హారిన్ దానవకులసం, హారిం గమలామనోవిహారిన్ శౌరిన్. 614

వ. ఇట్లు గనుంగొనుచుం జనుచుండ నొక్కయెడ నమ్మునీంద్రునకు ముకుందుండు ప్రత్యుత్థానంబు సేసి మునీంద్రా సంపూర్ణకాములయిన మిమ్ము నపూర్ణకాముల మైన మే మేమిటఁ బరితృప్తి నొందఁ జేయం గలవారము భవదీయదర్శనంబున నిఖిలశోభనంబుల నందెద మని ప్రియపూర్వకంబుగాఁ బలికిన నానందనందను మాటలకు నానందకందళితహృదయారవిందుండును మందస్మితసుందరవదనారవిందుండును నగుచు నారదుండు వెండియుం జని చని. 615

క. అనఘాత్ముఁడు గనుఁగొనె నొక, వనితామణిమందిరమున వనకేళీసం
జనితానందుని ననిమిష, వినమితచరణారుణారవిందు ముకుందున్. 616

క. పరమేష్ఠిసుతుఁడు గనె నొక, తరుణీభవనంబునందుఁ దనుఁ దాన మనోం
బురుహమునఁ దలఁచుచుండెడి, నరకాసురదమనశూరు నందకుమారున్.

వ. మఱియునుం జని చని. 618

సీ. ఒకచోట నుచితసంధ్యోపాసనాసక్తు, నొకచోటఁ బౌరాణికోక్తికలితు
నొకచోట బంచయజ్ఞోచితకర్ముని, నొకచోట నమృతోపయోగలోలు
నొకచోట మజ్జనోద్యోగానుషక్తుని, నొకచోట దివ్యభూషోజ్జ్వలాంగు
నొకచోట ధేనుదానోత్కలితాత్ముని, నొకచోట నిజసుతప్రకరయుక్తు

తే. నొక్కచోటను సంగీతయుక్తచిత్తు, నొక్కచోటను జలకేళియుతవిహారు
నొక్కచోటను సన్మంచకోపయుక్తు, నొక్కచోటను బలభద్రయుక్తచరితు.

వ. మఱియును. 620

సీ. సకలార్థసంవేది యొకయింటిలోపలఁ, జెలితోడ ముచ్చటల్ సెప్పుచుండు
విపులయశోనిధి వేఱొక్కయింటిలో, సరసిజాననఁ గూడి సరసమాడుఁ
బుండరీకదళాక్షుఁ డొండొకయింటిలోఁ, దరుణికి హారవల్లరులు గుచ్చుఁ
గరుణాపయోనిధి మఱియొకయింటిలోఁ, జెలిఁ గూడి విడియముల్ సేయుచుండు

ఆ. వికచకమలనయనుఁ డొకయింటిలో నవ్వుఁ
బ్రవిమలాత్ముఁ డొకటఁ బాడుచుండు
యోగిజనవిధేయుఁ డొకయింట సుఖగోష్ఠి
సలుపు ననఘుఁ డొకటఁ జెలఁగుచుండు. 621

వ. ఇట్లు సూచుచుం జని చని. 622

క. చతురాననందనుఁ డం, చితమతిఁ జని కాంచె నొక్క చెలిగేహమునం

గ్రతుకర్మాచరణుని నా,శ్రితభయహరణుఁ సురేంద్ర ✽ సేవితచరణున్. 623

క. వృత్రారినుతునిఁ బరమప,విత్రుని నారదుఁడు గాంచె ✽ వేఱొకయింటం
బుత్త్రకపౌత్త్రకదుహితృక,ళత్త్రసమేతుని ననంతు ✽ లక్షణవంతున్. 624

క. సుందర మగునొకసుందరి,మందిరమునఁ బద్మభవకు ✽ మారుఁడు గాంచెఁ
నందితనందుఁ సుజనా,నందుఁ గోవిందు నతస ✽ నందు ముకుందున్. 625

క. జలజభవసుతుఁడు గనె నొక,నలినాక్షినివాసమందు ✽ నతభద్రేభుఁ
జలదాభుఁ గతలోభు, న్నలకాళిజితద్విరేఫు ✽ నంబుజనాభున్. 626

మ. ఒకయింటం గజవాజిరోహకుఁడు నై ✽ యొక్కింట భుంజానుఁ డై
సకలాత్ముండు పరుండు షోడశసహ ✽ స్రస్త్రీనివాసంబులం
దొకబోటింటను దప్ప కుండ నిజమా ✽ యోత్సాహుఁ డై యుండ న
య్యకలంకుఁ వరదుఁ మహాపురుషు బ్ర ✽ హ్మణ్యుఁ నతాబ్జాసనున్. 627

క. అస్తోకచరితు నమితస,మస్తసుధాహారు వేద ✽ మస్తకతలవి
న్యస్తపదాంబుజయుగళు న,పాస్తశ్రితనిఖిలపాపుఁ ✽ బరము ననంతున్. 628

ఆ. పరమభాగవతుఁడు ✽ పరమేష్ఠితనయుండు, మనుజలీలఁ జెంది ✽ మహితసౌఖ్య
చిత్తుఁ డైనయాహృ ✽ షీకేశుయోగమా,యాప్రభావమునకు ✽ నాత్మ నలరి.

క. మాయురె హరి హరి వరద య,మేయగుణా యనుచు నాత్మ ✽ మెచ్చి మునీంద్రుం
డాయదునాయకు సుజనవి,ధేయుని కిట్లనియె దేవ ✽ త్రిజగములందున్. 630

క. నీమాయఁ దెలియువారలె, తామరసాసనసురేంద్ర ✽ తాపసు లైనన్
ధీమంతులు నీభక్తిసు,ధామాధుర్యమునఁ బొదలు ✽ ధన్యులు దక్కన్. 631

క. అని హర్షించుచు నిఁక నేఁ, బని వినియెద నిఖిలలోక ✽ పావనమును స
జ్జనహితము నైననీకీ,ర్తన మఖిలజగంబులందుఁ ✽ దగ నెఱిఁగింతున్. 632

క. అని తద్వచనసుధాసే,చనమున ముదితాత్ముఁ డగుచు ✽ సంయమి చిత్తం
బునఁ దన్మూర్తిం దగ నిడు,కొని చనియెను హరినుతైక ✽ కోవిదుఁ డగుచున్.

క. ఈపగిది లోకహితమతి, నాపరమేశ్వరుఁడు మాన ✽ వాకృతిఁ ద్రిజగ
ద్దీపితచారిత్రుఁడు బహురూ,పములం బొందె సుంద ✽ రుల నరనాథా. 634

చ. అని హరి యిట్లు షోడశస ✽ హస్రవధూమణులం బ్రియంబునన్
మనసిజకేళిఁ దేల్చినయ ✽ మానుషలీల సమగ్రభక్తితో
వినినఁ బఠించినం గలుగు ✽ విష్ణుపదాంబుజభక్తియుఁ మహా
ధనపశుపుత్త్రమిత్త్రవని ✽ తాముఖసౌఖ్యములుఁ నరేశ్వరా. 635

వ. అని చెప్పి యప్పారాశర్యనందనుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె నాని
శావసానంబునఁ బద్మబాంధవాగమనంబును గమలినీలోకంబునకు మునుకలుగ
నెఱింగించుచందంబునం గలహంససారసరథాంగముఖజలవిహంగంబులరవంబులు
సెలంగ నరుణోదయంబున మంగళపాఠక సంగీత మృదుమధురగాననినదం

బును లలితమృదంగవీణావేణునినాదంబును వీతేర మేలుకని తనచిత్తంబునఁ
జిదచిదానందమయుం బరమాత్ము నవ్యయు నవికారు నద్వితీయు నజితు ననంతు
నచ్యుతు నమేయు నాద్యు నాద్యంతవిహీనుఁ బరమబ్రహ్మంబు నైనతన్నుం
దా నొక్కింత చింతించి యనంతరంబ విరోధిరాజన్యనయనకహ్లారంబులు ముకు
ళింప భక్తజననయనకమలంబులు వికసింప నిరస్తనిఖిలదోషాంధకారుం డైన
గోవిందుండు మొగిచినలోచనసరోజంబులు వికసింపం జేయుచుఁ దల్పంబు డిగ్గి
చనుదెంచి యంత. 636

సీ. మలయజకర్పూర § సుహితవాసితహేమ,కలశోదకంబుల § జలక మాడి
నవ్యలసన్మృదు § దివ్యవస్త్రంబులు, వల నొప్ప రింగులు § వాఱఁ గట్టి
మకరకుండలహార § మంజీరకేయూర,వలయాదిభూషణా § వలులు దాల్చి
ఘనసారకస్తూరి § కాహారిచందన,మిళితపంకము మేన § నలర నలఁది
తే. మహితసౌరభనవకుసు § మములు దుఱిమి
పొసఁగ రూపైనశృంగార § రస మనంగ
మూర్తిఁ గైకొన్నకరుణార § సముద్ర మనఁగ
రమణ నొప్పుచు లలితద § ర్పణము చూచి. 637

తే. కడఁగి సారథి దెచ్చిన § కనకరథము, సత్యకసుత ప్రియోద్ధవ § సహితుఁ డగుచు
నెక్కి నిజకాంతి దిక్కులఁ § బిక్కటిల్లఁ,బూర్వగిరిఁదోఁచుభానునిఁ § బోలివెలిఁగె.

సీ. అభినవనిజమూర్తి § యంతఃపురాంగనా,నయనాబ్జములకు నా § నంద మొసఁగ
సలలితముఖచంద్ర § చంద్రికాతతి పౌర,జనచకోరముల కు § త్సవము సేయ
మహనీయకాంచన § మణిమయభూషణ,దీప్తులు దిక్కులఁ § దేజరిల్ల
నల్లనల్లన వచ్చి § యరదంబు వెస డిగ్గి, హలకులిశాంకుశ § జలజకలశ
తే. లలితరేఖలు ధరణి న § లంకరింప, నుద్ధవునికరతల మూని § యొయ్య నడచి
మహితగతి దేవతాసభా § మధ్యమునను, రుచిరసింహాసనమునఁ గూ § ర్చుండె నెలమి.

చ. అతివిభవంబునం దనరి § యాత్మతనుద్యుతి దేజరిల్లఁగా
హితులు పురోహితుల్ వసుమ § తీశులు మిత్త్రులు బాంధవుల్ బుధుల్
సుతులును మాగధుల్ కవులు § సూతులు మంత్రులు భృత్యులుం శుభ
స్థితిఁ గొలువంగ నొప్పె నుడు § సేవితుఁ డైనసుధాంశుఁడో యనన్. 640

క. కరుణార్ద్రదృష్టిఁ బ్రజలం, బరిరక్షించుచు వివేక § భావకళాచా
తురి మెఱసి యిష్టగోష్ఠిం, బరమానందమున రాజ్య § భారకుఁ డగుచున్. 641

జరాసంధభీతు లయినరాజులపంపున విప్రుండు కృష్ణసన్నిధి కేతెంచుట.

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతిదివసంబును నుండునవసరంబున నొక్కనాఁ డపూర్వదర్శ
నుం డైనభూసురుం డొక్కరుండు సనుదెంచి సభామధ్యంబునం గొలు వున్న
ముకుందునిం బొడగని దండప్రణామం బాచరించి వినయంబునఁ గరంబులు

మొగిచి యిట్లనియె. 642

క. కంజవిలోచన దానవ, భంజన యోగీంద్రవిమల ♦ భావలసద్బో
ధాంజన దీప్తినిదర్శన, రంజితశుభమూర్తి కృష్ణ ♦ రాజీవాక్షా. 643

తే. అవధరింపు జరాసంధుఁ ♦ డతులబలుఁడు, దనకు మ్రొక్కనిధారుణీ♦ధవుల నెల్ల
వెదకి తెప్పించి యిరువది ♦ వేల నాఁకఁ, బెట్టినాఁడు గిరివ్రజ ♦ పట్టణమున. 644

తే. వారు పుత్తేర వచ్చిన ♦ వాఁడ నేను, నరవరోత్తమ నృపులవి ♦ న్నపము గాఁగ
విన్నవించెద నామాట ♦ వినినమీఁద, ననఘ నీదయ వారిభా ♦ గ్యంబుకొలఁది.

వ. అని ధరాధిపులవిన్నపంబుగా ని ట్లనియె. 646

ఉ. వారిజనాభ భక్తజన ♦ వత్సల దుష్టమదాసురేంద్ర సం
హార సరోరుహాసనపు ♦ రారిముఖామరవంద్యపాదపం
కేరుహ సర్వలోకపరి ♦ కీర్తితదివ్యమహాప్రభావ సం
సారవిదూర నందతను ♦ జాత రమాహృదయేశమాధవా. 647

ఆ. ఆర్తజనుల మమ్ము ♦ నరసి రక్షింపు మ,హాత్మ భక్తజనభ ♦ యాపహరణ
నిన్ను మది నుతించి♦నీకు మ్రొక్కెదమునీ, చరణయుగము మాకు♦శరణ మనఘ.

క. బలియుర దండింపఁగ దు,ర్బలులను రక్షింప జగతి ♦ పై నిజలీలా
కలితుఁడ వై యుగయుగమున, నలవడ నుదయింతు కాదె ♦ యభవ యనంతా.

క. నీమదిఁ దోఁపనియర్థం, బీమేదినియందుఁ గలదె ♦ యీశ్వర భక్త
స్తోమసురభూజ త్రిజగ, క్షేమంకర దీనరక్ష ♦ సేయు మురారీ. 650

క. నీపంపు సేయ కుండఁగ, నాపద్మభవాదిసురల ♦ కైనను వశమే
శ్రీపతి శరణాగతులం, జేపట్టి నిరోధ ముడుగఁ ♦ జేయుము కృష్ణా. 651

క. అభవుఁడ వయ్యును జగతిం, బ్రభవించుట లీల గాక ♦ భవ మందుటయే
ప్రభువులకుం బ్రభుఁడవు మముఁ, సభయాత్ముల నరసి కావఁ ♦ జను నార్తిహరా.

క. కదనమున నీభుజావలి, కెదిరింపఁగ లేక పాఱి ♦ డేవిక్రమ సం
పద చెడఁగ జరాసంధుఁడు, పదునెనిమిదిమార్లు ధరణి ♦ పాలురు నవ్వన్. 653

వ. ఇట్లు తనపడినబన్నములం దలంపక సింహంబు సమదదంతావళంబుల నరికట్టి కారించుచందంబున మమ్ముం జెఱపట్టి బాధించు చున్నయప్పాపాత్ముని మర్దించి కారాగృహబద్ధుల మగుమానిర్బంధంబులు వాపి సుతదారమిత్రవర్గంబులం గూర్చి యనన్యశరణ్యుల మైనమమ్ము రక్షింపు మని విన్నవించి రని బ్రాహ్మణుండు విన్నపంబు సేయునవసరంబున. 654

నారదుండు శ్రీకృష్ణునితో ధర్మజురాజసూయము సెఱవేర్పు మని చెప్పుట.

సీ. శారదచంద్రికా ♦ సారంగరుచితోడ, జడముడి కెంపు చే ♦ సఱచి నవ్వ
శరదంబుదావృత ♦ సౌదామనీలతా,శోభఁ గాంచనకటి ♦ సూత్ర మలర
లలితపూర్ణేందుమం ♦ డలకలంకముగతి, మృదుమృగాజినరుచి ♦ మించుఁ జూపఁ

కల్పశాఖాగ్రసం § గతపుష్పగుచ్ఛంబు, లీలఁ గేలను నక్ష § మాల యమర
తే. భూరిపుణ్యనదీతోయ § పూరితముగఁ, దగుకమండలు వొక్కహ § స్తమునఁ దనర
వెల్లజన్నిద మఱుత శో § భిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవి § శారదుండు. 655

క. చనుదెంచె నట్లు ముని నిజ,తనుకాంతుల నఖిలదిగ్వి § తానము వెలుఁగన్
వనజాప్తుఁ బోలి యయ్యదు,జనములుఁ గృష్ణుండు లేచి § సంప్రీతిమెయిన్.

క. వినయమున మ్రొక్కి కనకా,సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి § సముచితవివిధా
ర్చనములఁ దనిపి మురాంతకుఁ, డనియెన్ వినయంబు దోఁప § నమ్మునితోడన్.

తే. ఇప్పు డెందుండి వచ్చితి § విందులకును, నఖిలలోకైకసంచారి § వగుటఁ జేసి
నీయెఱుంగనియర్థంబు § నిఖిలమందు, నరయ లేదండ్రు మిమ్మొకఁ § డడుగవలయు.

తే. పాండునందను లిప్పు డే § పగిది నెచట
నున్నవారలొ యెఱిఁగింపు § మన్న మౌని
కరసరోజాతములు మోడ్చి § కడఁకతోడఁ
బలికెఁ గమలాక్షుఁ జూచి స § ద్భక్తి మెఱసి. 659

వ. దేవా విశ్వనిర్మాణకర్త వై మాయి వై సకలకార్యోత్పాదనాదిశక్తియుక్తుండ వై పావకుండు దారువులందు నంతర్హిత ప్రకాశుం డై యున్నచందంబున వర్తించుచున్ననీదురత్యయం బయినమాయాశతంబులఁ బెక్కుమాఱులు పొడగంటి నదియు నాకు నద్భుతంబు గా దదియునుం గాక నీసంకల్పంబున జగం బుద్భవం బై భవత్పరతంత్రంబు నగు నట్టినీ కిష్టం బైనవస్తువు సాధుతరంబుగాఁ దెలియ నెవ్వండు సమర్థుం డేపదార్థంబు ప్రమాణమూలంబునందోఁచు నదియు నులోకవిచక్షణుండ వైననీదురూపంబు మఱియును ముక్తిమార్గంబు నెఱుంగక సంసారపరవశు లైనజీవులమాయాంధకారంబు నివర్తింపఁ జేయ సమర్థం బగు నీదివ్యలీలావతారంబులం గలుగుకీర్తి యను ప్రదీపంబుఁ బ్రజ్వలింపఁ జేసి కృపసేయు దట్టినీకు నమస్కరించెద నది గావున నీ ప్రపంచంబున నీయెఱుంగనియర్థం బును గలదే యని కృష్ణునకు నారదుం డి ట్లనియె. 660

సీ. అయినను వినిపింతు § నవధరింపుము దేవ, పాండుతనూజుండు § పారమేష్ఠ్య
కామానుమోది యై § కావింప నున్నాఁడు, రాజసూయమహాధ్వ § రంబు నిష్ఠ
రవణింప లోకవి § డంబనార్థము గాక, పరికింపఁ దన కాత్మ § బాంధవుఁడవు
భక్తవత్సలుఁడవు § పరమపూరుషుఁడవు, యజ్ఞరక్షకుఁడవు § యజ్ఞభోక్త
తే. వగుభవత్సేవ చాలదే, § సుగతి వడయ, నైన నీమేనబావ ధ § ర్మాత్మజుండు
అతనియజ్ఞంబు రక్షింప § నంబుజాక్ష, వలయు విచ్చేయుమ చటికి § వలను మెఱసి.

క. నీ పేరు వినిన నొడివినఁ, బాపంబులు దూలి పోవు § పద్మాక్ష జగ
ద్దీపక నీదర్శనమున, నేపారవె భక్తజనుల § కిహపరసుఖముల్. 662

మ. భవదీయోజ్జ్వలకీర్తి దిగ్వితతులన్ § భాసిల్లు యుష్మత్పదో

ద్భవనైర్మల్యజలంబు లుత్కలికఁ బా । తాళంబునం బొఱుభో
గవతీనామమునం దనర్చి ధరణిం । గంగానదీరూపమై
దివి మందాకిని యై జగత్త్రయమునం । దీపించుఁ గాదే హరీ. 663

క. ఆ మఖవేళ సమస్తధ, రామండలిఁ గల్గుమేటి । రాజులు మాని
స్తోమంబును భవదీయము, హోమహిమముఁ జూచి సత్కృ । తార్థతఁ బొందన్.

క. కలరని చెప్పిన నమ్ముని, పలుకులకు ముదంబు నొంది । పంకజనాభుం
డెలనవ్వు మొగమునకుఁ జెలు, వొలయఁగఁ బాటించి యుద్ధ । వున కిట్లనియెన్.

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవుని యాలోచనచొప్పున ధర్మరాజుపాలికిఁ బోవుట.

క. ఉద్ధవ మహితవివేకస, మిద్ధవచోవిభవ కార్య । మేగతి నడచుం
వృద్ధవరానుమతంబుగ, బోద్ధవ్యము గాఁగఁ జెప్పు । పురుషనిధానా. 666

తే. అనఘచారిత్ర నీవుమా । యక్షియుగము, వంటివాఁడవు మనకు న । వశ్యమగుచుఁ
జేయఁ దగినట్టికార్యంబుఁ । జెప్పు నీవు, ఏమి పంచినఁ గావింతు । నిద్ధచరిత.

వ. అని సర్వజ్ఞుం డైనహరి యజ్ఞుండువోలెఁ దన్ను నడిగినఁ బురుషోత్తమునిభాషణం
బులకు మనంబున సంతసిల్లి యతనిపాదాంబుజంబులు దనమనంబున నిడికొని
వృద్ధానుమతంబుగా నా యెఱింగినతెఱంగు విన్నవించెద నవధరింపుము దేవా
దేవముని చెప్పినట్లు భవదీయభక్తుం డైనయుధిష్ఠిరుయాగపాలనంబు సేయం
గైకొనుట కార్యం బదియునుం గాక నిఖిలదిగ్విజయమూలం బగురాజసూయ
కృత్యంబునందు జరాసంధమర్దనంబును నతనిచేత బద్ధు లైనరాజులం గారా
గృహావిముక్తులం గావించుటయుం జేకూరు నదియునుంగాక నాగాయుతసత్త్వుం
డును శతాక్షౌహిణీబలాన్వితుండును నగుమాగధుని వధియింప మనప్రభంజన
నందనుండు గాని యొండొరులు సమర్థులు గా రట్లగుట నతండు భూసురు లేమి
గోరిన నయ్యర్థంబు వృథ సేయక యిచ్చుం గావునఁ గపటవిప్రవేషంబునం జని
యాజరాసంధుని నాహవభిక్ష వేఁడి భవత్సన్నిధానంబున నప్పవమానతనయుం
డతని వధియించునట్టికార్యంబు సేత బహులార్థసాధనం బగు నని పలికిన విని
నారదుండును యాదవజనంబులును సభికులునుం బొగడి రంత. 668

సీ. తరలవిచిత్రక । స్థగితప్రభావళిఁ, దనరారుగరుడకే । తనము వెలుఁగఁ
గాంచనచక్రసం । ఘటితఘంటాఘణ, ఘణనినాదముల ది । క్కరులు బెదర
సలలితమేఘపు । ష్పకవలాహకసైన్య, సుగ్రీవతురగవి । స్ఫురణ దనర
బాలసూర్యప్రభా । భాసమానద్యుతి, దిగ్వితానంబుల । దీటుకొనఁగ

తే. బ్రకటరుచి నొప్పుతేరు దా । రుకుఁడు దేర
నెక్కి వెడలెడునపుడు పెం । పెనయఁ జెలఁగె
శంఖకాహళపటహాని । స్సాణడిండి

మాదిరవములు భరితది § గంతములుగ. 669

క. మనుజేశ్వరునకుఁ దాలాం, కునకును గురువృద్ధజనుల § కును జెప్పి ప్రియం
బున ననుపఁ గాంచనస్యం, దనసామజవాజిభటక § దంబము గొలువన్. 670

తే. వందిమాగధసూతకై § వారరవము, వసుమతీసురకోటిదీ § వనలమ్రోఁత
లనుగమింపంగ సతులు సౌ § ధాగ్రశిఖర, సీమలం దుండి ముత్యాల § సేసలొలుక.

క. లీలం జని కృష్ణుఁడు వా, హ్యాలిఁ నవకుసుమఫలభ § రానతశాఖా
లోలఘనసారసాలర, సాలవనస్థలములందుఁ § జతురత విడిసెన్. 672

వ. అట్టియెడ సరోజనాభుశుద్ధాంతంబున. 673

సీ. వికచమరందన § వీనసౌరభలస, న్మందారకుసుమదా § మములు దుఱిమి
చారుసుగంధక § స్తూరికాఘనసార, మిళితచందనపంక § మెలమి నలఁది
కనకకుండలరణ § త్కంకణనూపుర, ముద్రికాభూషణ § ములు ధరించి
యంచితముక్తాఫ § లాంచలమృదులది, వ్యాంబరములు చెలు § వారఁ గట్టి

తే. యర్ధచంద్రుని నెకసక్కె § మాడునట్టి, యలికఫలకలఁ దిలకము § లలరఁ దీర్చి
పెంపు దీపింప నుడురాజ § బింబముఖులు, నవచతుర్విధశృంగార § మవధరించి. 674

తే. జలజలోచనుకడకు ను § త్కలికతోడఁ, దనరుశిబికల నెక్కి నం § దనులుఁ దాముఁ
గడఁక నేతేరఁ బ్రతిహార § జనులు వేత్ర, కలితులై పౌరులను నెడ § గలుగ జడియ.

క. అసమాస్త్రుఁడు పులు గడిగిన, కుసుమాస్త్రములఁ హసించు § కోమలతనువుల్
మిసమిస మెఱవఁగ వేశ్యా, విసరము దాసీజనంబు § విభవ మెలర్పన్. 676

ఆ. హరుల వేసడములఁ § గరులను నెక్కి తో, నరుగుదేర బహు § విధాయుధములు
దాల్చి సుభటకోటి § తగిలి రా నంతఃపు, రాంగనలు సితాంబు § జాక్షుకడకు.

వ. వచ్చి రంత 678

క. నారదుని మాధవుఁడు స, త్కారంబున వీడుకొలుప § నతఁడును హృదయాం
భోరుహమునఁ గృష్ణునకును, వారక మ్రొక్కుచును వెస ది § వంబున కరిగెన్.

క. నరవరులజూతయును ముర, హరుచే నభయప్రదాన § మంది ధరిత్రీ
వరులకడ కేఁగి పద్మో, దరువచనము సెప్పి సమ్మ § దంబునఁ దేల్చెన్. 680

వ. అంతఁ గృష్ణుండు నిజకాంతాతనయబంధుసుహృజ్జనసమేతుం డై కదలి చను
నెడ. 681

చ. కటపటరత్నకంబళని § కాయకుటీరము లుల్లసిల్ల ను
త్కటపటుచామరధ్వజప § తాకకిరీటసితాతపత్రవి
స్ఫుటఘనహేతిదీధితి న § భోమణిఁ గప్పఁగఁ దూర్యఘోషముల్
చటులతిమింగిలోర్మిరవ § సాగరఘోషము నాక్రమింపఁగన్. 682

క. కరిహరిరథసుభటసము, త్కరములు సేవింప మురవి § దారుఁడు గడచెన్
సరిదుపవనదుర్గసరో, వరజనపదపురపుళింద § వనగోష్ఠములన్. 683

వ. ఇట్లు గడచి చనుచు నానర్తకసౌవీరమరుదేశంబులు దాఁటి యిందుమతిని దర్శించి దృషద్వతి నుత్తరించి సరస్వతీనది దాఁటి పాంచాలమత్స్యవిషయంబులు లోనుగాఁ గడచి యింద్రప్రస్థనగరంబు డాయం జని తత్పురోపకంఠవనంబున విడిసిన. 684

పాండవులు శ్రీకృష్ణుని నెదుర్కొని తోడ్కొని పోవుట.

క. హరిరాక యెఱిఁగి ధర్మజుఁ, డెఱ లేనిముదంబుతోడ ననుజులు బంధుల్
గురుజనసచివపురోహిత, పరిచారకకరిరథాశ్వభటయుతుఁ డగుచున్. 685

క. చిందములు మొరయ గాయక, బృందంబులనుతులు సెవుల బెరయఁగ భక్తిం
డెందము దగులఁగఁ బరమా, నందంబున హరి నెదుర్కొనం జనుదెంచెన్. 686

వ. అట్లు చనుదెంచి ధర్మనందనుండు సమాగతుం డై సరోజనాభునిం బెద్దతడవు గాఢాలింగనంబు సేసి రోమాంచకంచుకితశరీరుం డై యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుం డై నిర్భరానందకందళితహృదయుం డై బాహ్యంబు మఱచి యుండె నప్పుడు హరిని వాయునందనవాసవతనూభవులు గౌఁగిటం జేర్చి సమ్మదంబు నొందిరి మాద్రేయులు దండప్రణామంబు లాచరించి రంతఁ బుండరీకాక్షుండు విప్రవృద్ధజనంబులకు నమస్కారంబులు సేసి వారలు గావించువివిధార్చనలం బరితుష్టుం డై కేకయసృంజయాదిభూవిభుల మన్నించి సూతమాగధాదుల కనేకపదార్థంబు లొసంగి చతురంగబలసమేతుం డై వివిధమణితోరణాదివిచిత్రాలంకృతంబు నతివైభవోపేతంబు నైనపురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జను చుండఁ బౌరకామిను లట్టియెడ. 687

సీ. కొఱనెలపైఁ దోఁచు సిరుల నాఁ జెలు వొంది
నొసలిపై గురులు తుంపెసలు గునియ
హాటకమణిమయ తాటంకరోచులు
గండభాగంబుల గంతు లిడఁగ
స్ఫురితవిద్రుమనిభా ధరబింబరుచితోడ
దరహాసచంద్రిక సరస మాడ
నొడ్డొంటితో రాయు నుత్తుంగకుచకుంభ
ములు మొగంబులకును బుటము లెగయ

తే. బహుగునుములు వడఁకంగ నడుగు లిడఁగ
రవళిమట్టెలు మణినూపురములు మొరయఁ
బొలుచుకచబంధములు భుజంబుల నటింపఁ
బయ్యెదలు వీడియాడ సంభ్రమముతోడ. 688

వ. ఇట్లు కృష్ణసందర్శనకుతూహలపరస్పరాహూయమాన లై గురుపతిసుతబంధుజనంబులు వారింప నతిక్రమించి సమున్నతభర్మహర్మ్యశిఖరాగ్రంబు లెక్కి-

కృష్ణుం జూచి తమలోఁ ని ట్లనిరి. 689

సీ. విశ్వగర్భుండు నా ∮ వెలయువేల్పులయశో,దానందులకుఁ బ్రియ ∮ సూనుఁ డయ్యె
బ్రహ్మాదిసురులకు ∮ భావింపఁగా రాని, బ్రహ్మంబు గోపా ∮ లబాలుఁ డయ్యె
వేదశాస్త్రంబులు ∮ వెదకి కానఁగ లేని, గట్టి వ్రేతలచేతఁ ∮ గట్టువడియె
దివిజుల కమృతంబు ∮ దవిలి యిచ్చినభక్త,సులభుఁడు నవనీత ∮ చోరుఁ డయ్యె

తే. నెనయఁ గమలాసతికిఁ జిత్త∮మీనివేల్పు,గొల్లయిల్లాండ్రయుల్లముల్ ∮ పల్లవింపఁ
జేసె నని కామినులు సౌధ∮శిఖరములను, గూడి తమలోన ముచ్చట∮లాడి రధిప.

వ. మఱియును. 691

సీ. గోపాలబాలురఁ ∮ గూడి యాడెడినాఁడు, వ్రేపల్లెలోపల ∮ నేపు రేఁగి
చల్ల లమ్మఁగఁ బోవు ∮ సతులకొంగులు వట్టి, మెఱుఁగుఁజెక్కిళ్లను ∮ మీటిమీటి
కలికి యై ముద్దాడ∮ గౌఁగిటఁ జేర్చిన, పూఁబోఁడికుచములు ∮ పుణికిపుణికి
పాయనియనురక్తి ∮ డాయఁ జీరినయింతి, యధరసుధారసం ∮ బాని యాని

తే. యురుసమాధిపరాష్టాంగ ∮ యోగయుక్తు, లైనయోగీశ్వరులు గాన ∮ నట్టిజెట్టి
వల్లవీజననవకల్ప ∮ వల్లి యయ్యె, ననుచుఁ బొగడిరి కృష్ణు న ∮ య్యబ్జముఖులు.

మ. అని యిబ్బంగి సరోజలోచనలు సౌ ∮ ధాగ్రంబులం దుండి య
వ్వనజాతాక్షునిదివ్యమూర్తిఁ దమభా ∮ వంబందుఁ గీలించి సం
జనితానందరసాబ్ధిమగ్న లగుచున్ ∮ సంప్రీతిఁ దద్భవ్యకీ
ర్తన లై చల్లిరి నవ్యలాజములు మం ∮ దారప్రసూనావలుల్. 693

వ. తదనంతరంబ శోభనపదార్థంబులు గొనివచ్చి ధరామరధరావరవణిక్పుంగవులు దామోదరునకు కానుక లిచ్చిరి పుణ్యాంగనాజనంబులు పసిండిపళ్లెరంబులఁ గర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింప నంతఃపురంబు సొత్తెంచె నంతం గుంతిభోజనందనయుం గృష్ణునిం గని పర్యంకంబు డిగ్గి కౌఁగిలింప నాయదువల్లభుండు మేనత్తకుం బ్రణామం బాచరించెఁ బాంచాలియు ముకుందునకు నభివందనం బొనరించి కుంతిపంపున గోవిందుభామిను లగురుక్మిణి మొదలగువారికి గంధాక్షతకుసుమతాంబూలంబు లిడి లలితదుకూలమణిభూషణంబులం బూజించె యుధిష్ఠిరుండును గమలనయనునివధూజనుల ననుగతబంధుమిత్త్రపుత్త్రసచివపురోహితపరిచారకసముదయంబుల నుచితంబు లగుస్థలంబుల విడియింప నియమించి దినదినంబు నభినవంబు లగువివిధోపచారంబులు గావించు చుండె. 694

క. హరియు యుధిష్ఠిరుసముచిత,పరిచర్యల కాత్మ నలరి ∮ పార్థుఁడు దానున్
సరసవిహారక్రియలను, సురుచిరగతిఁ గొన్ని నెలలు ∮ సుఖ ముండె నృపా. 695

వ. అంత. 696

ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునను మతంబున భీమాదుల దిగ్విజయంబునకుఁ బంపుట.

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు ∮ ధర్మతనూజుండు, ప్రవిమలనిజసభా ∮ భవనమందు

హితులు మంత్రులు పురో § హితులును సుతులును, మిత్త్రులు బంధువుల్ § క్షత్త్రవరులు
పరిచారకులు సూత § పాఠకకవిబుధ,వరులును మునులును § వరుసఁ గొలువఁ
జిరలీల నవరత్న § సింహాసనస్థుఁడై, కొలువుండి వినతుఁడై § నలిననాభు
తే. భువనరక్షణదక్షు న § ద్భుతచరిత్రు, యదుకులేశ్వరు మురదైత్య § మదవిభేది
నాప్తు నయవేదిఁ జతురుపా § యప్రవీణుఁ, జూచి యిట్లని పలికె న § స్తోకచరిత.
తే. అనఘచారిత్ర రాజసూ § యాధ్వరంబు, నెమ్మిఁ గావించువేడుక § నెమ్మనమున
నెనయుచున్నది యదినిర్వ § హింప నీవ, కాక నా కాత్మబంధువుల్ § గలరె యొరులు.
ఉ. ఎవ్వరు నీపదాంబుజము § లెప్పుడుఁ గొల్తురు భక్తినిష్ఠులై
యెవ్వరు నిన్నుఁ బ్రేమ నుతి § యింతురు భూరివివేకశాలులై
యవ్విమలాత్ము లందుదు రు § దంచితశోభననిత్యసౌఖ్యముల్
నివ్వటిలంగఁ గృష్ణ నిను § నేర్చి భజించిన రిత్త వోవునే. 699
వ. అనినఁ గృష్ణుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె. 700
చ. నయగుణశాలి పాండునృప § నందన నీతలఁ పొప్పు నీ క్రతు
క్రియ మునిదేవతాపితృసు § కృత్యము నైఖిలలోకశాత్రవ
క్షయమును బాంధవప్రియము § సంచితపుణ్యము నిత్యకీర్తియున్
జయము నొసంగు దీనిఁ గురు § సత్తమ వేగ యుపక్రమింపవే. 701
క. మనుచరిత నీసహోదరు, లనుపమదివ్యాస్త్రవేదు § లాహవభూమిం
జెనకిన వైరినృపాలురఁ, దునుమఁగ, జాలుదురు శౌర్య § దుర్దమభంగిన్. 702
క. గెలువుము విమతనృపాలుర, వెలయుము బుధవినుతమైన § విస్రుతకీర్తిన్
నిలుపుము నిఖిలధరామం,డలిని భవచ్ఛాసనము దృ § ఢంబుగఁ జెల్లన్. 703
క. నీపంచు కార్య మొరులం, జూపక యేఁ జేయ నిన్ను § జుట్టనవ్రేలం
జూపఁగ వచ్చునె సకలధ,రాపతులకు నీకుఁ జేయ § రానిది గలదే. 704
వ. కావున. 705
క. విమలమతి నిట్టిమఖరా,జమునకుఁ దెప్పింప వలయు § సంభారంబుల్
సమకూర్పుము నీయనుజుల, సమదగతిం బంపు నిఖిల § శత్రుల గెల్వన్. 706
క. అనుమాటలు విని కుంతీ,తనయుఁడు మోదమును బొంది § తామరసాక్షున్
వినుతించి శౌర్యకలితుల, ననుజుల దెసఁ జూచి పలికె § హర్షముతోడన్. 707
క. సృంజయభూపాలకులును, గుంజరరథవాజిసుభట § కోటులు నినుఁ గొ
ల్వం జను మని సహదేవుని, నంజక పొమ్మనియె దక్షి § ణాశ జయింపన్. 708
క. ప్రకటచతుర్విధసేనా, ప్రకరంబులు గొలువఁ బంచెఁ § బడమటిదిశకున్
నకులున్ విదళితరిపుభూ,పకులున్ శౌర్యంబు మెఱసి § పార్థివముఖ్యా. 709
క. దుర్జనభంజను శౌర్యో,పార్జితవిజయప్రకాండు § నాహవనిపుణు
న్నర్జునమహితయశోనిధి, నర్జును నుత్తరపుదిశకు § ననిచె నరేంద్రా. 710

ఆ. మహితశౌర్యనిధులు మత్స్యకేకయ మద్ర,భూతలేంద్రబలస మేతముగను
దర్ప మొప్పఁ బంచెఁ దూర్పుదిక్కునకు న,ద్దామనిహతవైరి ధాము భీము.

చ. పనిచిన వార లేఁగి ఘన బాహుపరాక్రమవిక్రమంబుల
న్ననుపమశౌర్యులై నచతు రంతమహీశుల నోర్చి కప్పముల్
కనకవినూత్నరత్నతుర గప్రముఖాఖిలవస్తుజాతముల్
గొని చనుదెంచి ధర్మజున కుం బ్రణమిల్లి యుదాత్తచిత్తులై. 712

చ. తమతమపోయివచ్చినవి ధంబులు భూపతులెల్ల జయించుటల్
క్రమమునఁ జెప్ప నందుల జ రాతనయుం డరి వెట్టఁ డయ్యె నం
చమరవరేణ్యనందనుఁ డ హంకృతి దక్కఁగ విన్నవించినన్
యమసుతుఁ డూరకుండె విక లాత్మకుఁ డై విని యంతఁ గృష్ణుఁడున్. 713

తే. ధర్మనందనుఁ జూచి యు త్కలికతోడఁ
బలికె మాగధుఁ బోరఁ జం పఁగ నుపాయ
మొకటి గల దది సెప్పెద నుద్ధవుండు
నాకుఁ జెప్పిన చందంబు నయచరిత్ర. 714

చ. విను మగధేశ్వరుం డెపుడు విప్రజనావళియందు భక్తియున్
వినయముఁ గల్గి యెద్దియును వేఁడినచో వృథ సేయ కిచ్చుఁ గా
వునఁ దగ నర్జునుండు పవ నోద్భవుఁ డేనును బ్రాహ్మణాకృతిం
జని రణభిక్ష వేఁడిన వ శంవదుఁ డై యతఁ డిచ్చుఁ గోరికల్. 715

వ. అట్టియెడ. 716

శ్రీకృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని వధింపఁ బోవుట.

తే. తవిలి యప్పుడు మల్లయుద్ధమున వానిఁ, బిలుకుమార్పింపవచ్చును భీముచేత
ననిన ధర్మజుఁ డిది లెస్సయనిన విప్ర,వేషములు దాల్చియరిగిరి విశదయశులు.

వ. అట్లు కృష్ణభీమార్జునులు బ్రాహ్మణవేషంబులు దాల్చి త్రేతాగ్నులుంబోలెఁ దమ
శరీరతేజోవిశేషంబులు వెలుంగ నతిత్వరితగతిం జని గిరివ్రజంబు సొచ్చి యందు
నతిథిపూజలు శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుం డై కావించు చున్నజరాసంధునిం గనుంగొని
యి ట్లనిరి. 718

క. ధరణీశ యతిథిపూజా,పరుఁడవు నీ వనుచు దిశలఁ బలుకఁగ విని మే
మరుదెంచితిమి మదీప్సిత, మఱు సేయక యిమ్ము సువ్ర తాచారనిధీ. 719

క. అతిథిజనంబుల భక్తిన్, సతతముఁ బూజించి యుచిత సత్కారము లు
న్నతి నడపుసజ్జనులు శా,శ్వతకీర్తులు ధరణిఁ బడయఁ జాలుదు రనఘా. 720

క. పరికింపఁగ దేహం బ,స్థిర మని నిజబుద్ధిఁ దలఁచి చిరతరకీర్తి
స్ఫురణం బ్రస్తుతి కెక్కని,పురుషుఁడు జీవన్మృతుండు భూరివివేకా. 721

క. ధారుణిలోన వదాన్యుల, కీ రానిపదార్థ మొక్క టేనియుఁ గలదే

కోరినఁ దనమేయెముకలు, ధీరుం డై యిచ్చె నని దధీచిని వినమే. 722

క. అడిగిన వృథ సేయక తన, యొడలాఁకలిఁగొన్నయెఱుకు కోఁగిరముగ నే
ర్పడ నిచ్చి కీర్తిఁ గనె నని, పుడమిఱే మును వినమె యల కపోతము ననఘా.

క. ఆయింద్రాగ్నులు శ్యేనక, వాయసరూపములఁ దన్ను వలఁతిగ వేఁడన్
ధీయుతుఁ డై మును శిబి తన, కాయము గోసిచ్చె నన జగంబుల వినమే. 724

ఆ. ధీరమతులు రంతిదేవహరిశ్చంద్ర, బలిశిలోంఛవృత్తి బ్రాహ్మణులను
మున్ను సెప్ప వినమె సన్నుతచరితులు, సన్న నైన నేఁడు నున్నవారు. 725

వ. అనిన విని జరాసంధుండు వారలరూపంబులును మేఘగంభీరభాషణంబులును గుణకిణాంకంబులును మహాప్రభావంబులును జూచి తనమనంబున వీరలు బ్రాహ్మణవేషధారు లైనరాజేంద్రులు గా నోపుదు రని తలంచి యిమ్మహాత్ములు కోరిన పదార్థంబ కాదు ప్రాణంబు లేనియు నిత్తు నదియునుం గాక తొల్లి బలీంద్రుండు విప్రవ్యాజంబున నడిగిన విష్ణుదేవునకు నాత్మపదభ్రష్టత్వం బెఱింగియు విచారింపక జగత్త్రయంబు నిచ్చి కీర్తిపరుఁ డయ్యెఁ క్షత్రబంధుం డనువాఁడు బ్రాహ్మణార్థంబు నిజప్రాణపరిత్యాగంబు సేసి నిర్మలం బగుయశంబు వడసె నదిగావున ననిత్యం బైనకాయంబు విచారణీయంబు గాదు కీర్తి వడయుట లెస్స యని తలంచి యుదారుం డై కృష్ణార్జునభీములం గని యి ట్లనియె. 726

క. భూరిగుణులార మీమది, కోరిక యెఱిఁగింపుఁ డేమి కోరిన నైనన్
ధీరత నొసఁగుటయే కా, దారయ నాశిరము ద్రుంచి యైనను నిత్తున్. 727

ఉ. నావుడుఁ గృష్ణుఁ డమ్మగధనాథున కి ట్లను భూవరేణ్య నీ
భావము సూనృతవ్రతశుభస్థితిఁ జెందు టెఱుంగ వచ్చె మా
కీవల నాజిభిక్షు యితఁ డింద్రతనూభవుఁ డే నుపేంద్రుఁడం
బావని యీతఁ డిం దొకనిఁ బైకొని యొక్కటి పోరఁగాఁ దగున్. 728

చ. అన విని వాఁడు నవ్వి యహహా విన వింతలు పుట్టె మున్ను న
న్నని మొన నోర్వఁ జాలక భయంబునఁ బాఱితి పెక్కుమార్లు వం
చన మథురాపురిన్ విడిచి సాగరమధ్యమునందుఁ డాఁగవే
వనరుహనాభ నీ బిరుదు వాఁడితనంబును నాకు వింతయే. 729

క. ఇన్నేల సెప్ప మాయలఁ, బన్నినఁ బో విడువ గోపబాలక బలసం
పన్నుని మాగధభూవరు, నన్నెఱుఁగవె తొల్లి నందనందన పోరన్. 730

ఉ. కాన రణోర్వి నన్నెదురఁ గష్టము గానఁ దలంగు గోత్రభి
త్సూనుఁడు భూరిబాహుబలదుర్దముఁ డయ్యును బిన్న యీమరు
త్సూనుఁడు మామకప్రకటదోర్బలశక్తికిఁ జూడఁ దుల్యుఁ డౌ
వీని నెదుర్తు నంచుఁ జెయి వీచె జరాసుతుఁ డుగ్రమూర్తి యై. 731

క. కరువలిసుతునకు నొకభీ, కరగద నిప్పించి యొక్కగదఁ దన కేలన్

ధరియించి నలువురును గ్ర, చ్చఱఁ బురివెలి కేఁగి యచట ♦ సమతలభూమిన్.

శ్రీకృష్ణసహాయుం డగుభీముండు జరాసంధునితో యుద్ధము సేయుట.

సీ. పర్వతద్వంద్వంబు ♦ పాథోధియుగళంబు, మృగపతిద్వితయంబు ♦ వృషభయుగము
పావకద్వయము దం ♦ తావళియుగళంబు, దలపడువీఁక ను ♦ ద్దండలీలఁ
గదిసి యన్యోన్యభీ ♦ కరగదాహతుల ను, గ్రంబుగ విస్ఫులిం ♦ గములు సెదరఁ
గెరలుచు సవ్యద ♦ క్షిణమండలభ్రమ, ణములను సింహాచం ♦ క్రమణములను
తే. గదిసి పాయుచుఁ బాసి డ ♦ గ్గఱుచు మింటి
కెగసి క్రుంగుచుఁ గ్రుంగి వే ♦ యెగసి భూమి
పగుల నార్చి ఛటచ్ఛటో ♦ ద్భటమహోగ్ర
ఘనగదాఘట్టనధ్వని ♦ గగన మగల. 733

వ. పోరునంత. 734

మ. గద సారించి జరాతనూభవుఁడు హుం ♦ కారప్రఘోషంబులం
జద లల్లాడఁగఁ బాదఘట్టనములన్ ♦ సర్వంసహాభాగముం
గదలన్ వాయుజు వ్రేసె వ్రేయ నతఁడు ♦ గ్రక్రోధదీప్తాస్యుఁ డై
యది దప్పించి విరోధిమస్తకము వ్రే ♦ యన్ వాఁడు వోఁ దట్టుచున్. 735

చ. మడవక భీమసేనుఁడును ♦ మాగధరాజుఁ గడంగి బెబ్బులుల్
విడివడులీల నొండొరుల ♦ వీఁపులు మూఁపులునుం బ్రకోష్ఠముల్
నడితల లూరుజానుజఘ ♦ నప్రకరంబులు బిట్టు వ్రయ్యఁగాఁ
బిడుగులఁ బోలుపెన్గదల ♦ బెట్టుగ వ్రేయుచుఁ బాయుచున్ వెసన్. 736

లయవిభాతి.

బెడ గడరు పెన్గదలు ♦ పొడిపొడిగఁ దాఁకఁ బెనుఁ
♦ బిడుగు లవనిం దొరఁగ ♦ నుడుగణము రాలన్
మిడుఁగుఱులు పొరిఁ జదల ♦ నడర వారిదంతములు
♦ వడఁకఁ జడధుల్ గలఁగఁ ♦ బుడమి చలియింపన్
వెడచఱువ మొత్తియును ♦ దడఁబడఁగ నొత్తియును
♦ నెడమగుడు లాఁచి తిరు ♦ గుడు వడఁగ వ్రేయన్
వడవడ వడంకుచును ♦ సుడివడక డాసి చల
♦ ముడుగక కవు డొండొరులు ♦ వడి చెడక పోరన్. 737

వ. ఇవ్విధంబునం బోరుచుండ నొండొరులగదాదండంబులు దుమురు లైనన్ బెండు వడక సమదదిగ్వేదండశుండాదండమండితప్రచండంబు లగుబాహుదండంబు లప్పళించి ముష్టియుద్ధంబునకు డగ్గఱి. 738

లయగ్రాహి.

కాల వెస డాఁచియును ♦ గీ లెడలఁ ద్రోఁచియును

దాలుములు దూలఁ బెడ కేల వడి వ్రేయఁ
ఫాలమును కక్షములు తాలువులు వక్షములు
ప్రీల నెముకల్ మెదడు నేలఁ దుముకై వే
రాల విపులక్షతవి లోల మగు నెత్తురులు
జాలుగొని యోడఁ బెనఁ గాలువలుగం భే
తాలమదభూతములు ఖేలనలఁ జేతులను
దాళములు తట్టుచు స లీలగతి నాడన్. 739

ఉ. ప్రక్కలు చెక్కలున్ మెడలు పాణితలంబులచేఁ బగుల్చుచున్
ముక్కులు నక్కలుం జెవులు ముష్టిహతిన్ నలియంగ గ్రుద్దుచున్
డొక్కలుఁ బిక్కలున్ ఘనక ఠోరపదాహతి నొంచుచున్ నెఱుల్
దక్కక స్రుక్క కొండొరులఁ దార్కొని పేర్కొని పోరి రుగ్రతన్. 740

ఉ. హా మ్మని మ్రోఁగుచుం బెలుచ హుంకృతు లిచ్చుచుఁ బాసి డాసి కో
కో మ్మనుచు న్నెడ ల్గల గుల్ల లతిత్తులుగాఁ బదంబులం
గ్రుమ్ముచు ముష్టిఘట్టనల స్రుక్కుచు నూర్పులు సందడింపఁగా
సొమ్మలు వోవుచుం దెలియుచున్ మదిఁ జేవయు లావుఁ జూపుచున్. 741

వ. ఇవ్విధంబున వజ్రివజ్రసన్నిభంబు లగునితరేతరముష్టిఘట్టనంబుల భిన్నాంగులై రక్తసిక్తశరీరంబులతోడం బుష్పితాశోకంబులవీఁకను జేగురుఁగొండలచందంబునను జూపట్టి పోరుచుండఁ గృష్ణుండు జరాసంధునిజన్మమరణప్రకారంబు లాత్మ నెఱుంగుటం జేసి వాయుతనూభవున కలయిక లేక లావును జేవయుఁ గలుగునట్లుగాఁ దద్గాత్రంబునందుఁ దనదివ్యతేజంబు నిలిపి యరినిరసనోపాయం బూహించి సమీరనందనుండు సూచుచుండ నొక్కశాఖాగ్రంబు రెండుగాఁ జీరి వైచి వాని నట్లు చీరి చంపు మని సంజ్ఞగాఁ జూపిన నతండు నాకీలు దెలిసి యవక్రపరాక్రముండై మాగధుం బడఁద్రోచి వానిపదంబు పదంబునఁ ద్రొక్కి బాహుయుగళంబున రెండవపదంబుఁ గదలకుండం బట్టిమస్తకపర్యంతంబుఁ బెళపెళ యనుచప్పుళ్లుప్పతిల్ల మత్తదంతావళంబు తాళవృక్షంబు చీరుచందంబునఁ బాదజానుజం ఘోరుకటిమధ్యోదరాంసకర్ణనయనంబులు వేఱువేఱుభాగంబులుగా వ్రయ్యలు వాపి యార్చినఁ బౌరజనంబులు గనుంగొని భయాకులులై హాహాకారంబులు సేసి రంత. 742

కారాగృహవిముక్తు లగురాజులు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

క. అనిలజుని దేవపతినం, దనుఁడును బద్మాక్షుఁడును ను దారత నాలిం
గనములు సేసి పరాక్రమ, మున కద్భుత మంది మోద మునఁ బొగడి రొగిన్.

క. వనజాక్షుఁ డంత గరుణా, వననిధియును భక్తలోక వత్సలుఁడును గా
వున మాగధసుతు సహదే, వునిఁ బట్టము గట్టెఁ దన్మహోన్నతపదవిన్. 744

క. మగధాధినాథునకు ము, న్నగపడి చెఱసాలలను మహాదుఃఖములన్
నొగులుచుఁ దనపాదాంబుజ,యుగళముఁ జింతించు చున్న ǂ యుర్వీశ్వరులన్.

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున మఱువ నవధరింపక చెఱలు విడిపించిన వారలు పెద్దకాలంబు కారాగృహంబులఁ బెక్కుబాధలం బడి కృశీభూత శరీరు లగుటం జేసి రక్తమాంసశూన్యంబు లై త్వగస్థిమాత్రావశిష్టంబులును ధూళిధూసరంబులు నైన దేహంబులు గలిగి కేశపాశంబులు మాసి జటాబంధంబు లైన శిరంబులతో మలినవస్త్రు లై చనుదెంచి యప్పుడు. 746

సీ. నవపద్మలోచను ǂ భవబంధమోచను, భరితశుభాకారు ǂ దురితహారుఁ
గంకణకేయూరుఁ ǂ గాంచనమంజీరు, వివిధశోభితభూషు ǂ విగతదోషుఁ
బన్నగాంతకవాహు ǂ భక్తమహోత్సాహు, నతచంద్రజూటు ను ǂ న్నతకిరీటు
హరినీలనిభకాయు ǂ వరపీతకౌశేయుఁ, గటిసూత్రధారు జ ǂ గద్విహారు

తే. హారవనమాలికామహి ǂ తోరువక్షు, శంఖచక్రగదాపద్మ ǂ శార్ఙ్గహస్తు
లలితశ్రీవత్సశోభిత ǂ లక్షణాంగు, సుభగచారిత్రు దేవకీ ǂ సుతునిఁ గాంచి. 747

చ. భరితముదాత్ము లై విగత ǂ బంధను లై నిజమస్తముల్ మురా
సురరిపుపాదపద్మములు ǂ సోఁకఁగఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి నమ్రు లై
కరములు మోడ్చి యోపరమ ǂ కారుణికోత్తమ సజ్జనార్తిసం
హరణ వివేకశీల మహి ǂ తాశ్రితపోషణ పాపశోషణా. 748

ఆ. వరద పద్మనాభ ǂ హరి కృష్ణ గోవింద, దాసదుఃఖనాశ ǂ వాసుదేవ
యవ్యయాప్రమేయ ǂ యనిశంబుఁ గావింతు, మిందిరేశ నీకు ǂ వందనములు.

ఉ. ధీరవిచార మమ్ము భవ ǂ దీయపదాశ్రయులన్ జరాసుతో
దారనిబంధనోగ్ర పరి ǂ తాపము నీకరుణావలోకనా
సారముచేత నార్చితివి ǂ సజ్జనరక్షయు దుష్టశిక్షయు
న్నారయ నీకుఁ గార్యములు ǂ యాదవవంశపయోధిచంద్రమా. 750

సీ. అవధరింపుము మాగ ǂ ధాధీశ్వరుఁడు మాకుఁ, బరమబంధుఁడు గాని ǂ పగఱు గాఁడు
ప్రకటితరాజ్యవై ǂ భవమదాంధీభూత, చేతస్కులము మమ్ముఁ ǂ జెప్ప నేల
కమనీయజలతరం ǂ గముల కైవడి దీప, శిఖవోలెఁ జూడ న ǂ స్థిరము లైన
గురుసంపదలు నమ్మి ǂ పరసాధనక్రియా, గమ మేది తత్బాధ ǂ కంబు లగుచుఁ

తే. బరఁగునన్యోన్యవైరాను ǂ బంధములను
బ్రజలఁ గారించుచును దుష్ట ǂ భావచిత్తు
లగుచు నాసన్నమృత్యుభ ǂ యంబు దక్కి
మత్తులై తిరుగుదురు దు ǂ ర్మనుజు లంత. 751

చ. కడపటి సేఁత నైహికసు ǂ ఖంబులఁ గోల్పడి రిత్తకోర్కె వెం

బడిఁ బడి యెండమావులను ✽ బాలిశు లై సలిలాశ డాయుచుం
జెడుమనుజుల్ భవాబ్ధిదరిఁ ✽ జేరఁగ లేక నశింతు రట్టియా
యిడుమలఁ బొందఁ జాలము ర ✽ మేశ త్రిలోకశరణ్య మాధవా. 752

ఉ. వేదవధూశిరోమహిత ✽ వీథులఁ జాల నలంకరించుమీ
పాదసరోజయుగ్మము శు ✽ భస్థితి మాహృదయంబులందు ని
త్యోదితభక్తిమైఁ దగిలి ✽ యుండునుపాయ మెఱుంగఁ బల్కు దా
మోదర భక్తదుర్భవప ✽ యోనిధితారణ సృష్టికారణా. 753

క. అని తను శరణము వేఁడిన, జననాథులవలను నూఁచి ✽ సదమలభక్తా
వనచరితుఁడు పంకజలోచనుఁ డి ట్లను వారితోడ ✽ సదయామతి యై. 754

చ. జనపతులార మీపలుకు ✽ సత్యము రాజ్యమదాంధచిత్తు లై
ఘనముగ విప్రులం బ్రజలఁ ✽ గాఱియఁ బెట్టుటఁ జేసి కాదె వే
ననహుషరావణార్జునులు ✽ నాశము నొందిరి కాన ధర్మపా
లనమునఁ గాక నిల్చునె కు ✽ లంబు బలంబుఁ జిరాయురున్నతుల్. 755

వ. అది గావున మీమనంబుల దేహం బనిత్యంబుగాఁ దెలిసి. 756

ఉ. మీరలు ధర్మముం దగవు ✽ మేరయుఁ దప్పక భూజనాళిఁ బెం
పారయ సౌఖ్యసంపదల ✽ నందఁగఁ బ్రోచుచు భూరియజ్ఞముల్
గౌరవవృత్తి మత్పరము ✽ గా నొనరించుచు మామకాంఘ్రిపం
కేరుహముల్ భజించుచు న ✽ కిల్బిషు లై చరియింపుఁ డిమ్ములన్. 757

వ. అట్లయిన మీరలు బ్రహ్మసాయుజ్యప్రాప్తు లయ్యెదరు మదీయపాదారవిందంబు
లందుఁ జలింపనిభక్తియుఁ గలుగు నని యానతిచ్చి యారాజవరుల మంగళ
స్నానంబులు సేయించి వివిధ మణిభూషణమృదులాంబరమాల్యానులేపనంబు
లొసంగి భోజనతాంబూలంబులం బరితృప్తులం జేసి యున్నతరథాశ్వసామజాధి
రూఢులం గావించి నిజరాజ్యంబులకుఁ బూజ్యులం జేసి యనిచిన. 758

క. నరవరు లీచందంబున, మురసంహారుచేత బంధ ✽ మోక్షణు లై సు
స్థిరహర్షంబులతో నిజ, పురములకుం జనిరి శుభవి ✽ భూతి దలిర్పన్. 759

క. హరిమంగళగుణకీర్తన, నిరతముఁ గావించుచును వి ✽ నిర్మలమతు లై
గురుబంధుపుత్రజాయా, పరిజన మలరంగఁ గృష్ణుఁ ✽ బద్మదళాక్షున్. 760

వ. బహుప్రకారంబులం బొగడుచుఁ దమతమదేశంబులకుం జని. 761

క. నళినదళలోచనుఁడు దముఁ, దెలిపినసద్ధర్మపద్ధ ✽ తిని దగవరు లై
యిలఁ బరిపాలించుచు సుఖ, ముల నుండిరి మహితనిజవిభుత్వము లలరన్. 762

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు జరాసంధవధంబును రాజలోకంబునకు బంధమోక్షణంబును
గావించి వాయునందనవాసవతనయులుం దానును జరాసంధతనయుం డగు
సహదేవుండు సేయువివిధంబు లగుపూజలు గైకొని యతని నుండ నియమించి

యచ్చోటు గదలి కతిపయప్రయాణంబుల నింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనుదెంచి తద్ద్వారప్రదేశంబున విజయశంఖంబులు పూరించినఁ బ్రతిపక్షభయదంబును బాంధవప్రమోదంబును నగునమ్మహాఘోషంబు విని పౌరజనంబులు జరాతనయు మరణంబు నిశ్చయించి సంతసిల్లిరి వారిజాక్షుండును భీమసేనపార్థులతోఁ బురంబు ప్రవేశించి ధర్మనందనునకు వందనం బాచరించి తమపోయిన తెఱంగును నచ్చట జరాసంధుని వధియించిన ప్రకారంబును సవిస్తరంబుగా నెఱింగించిన నతండు విస్మయవికచలోచనంబుల నానందబాష్పంబులు గురియ నమ్మాధవు మాహాత్మ్యంబునకుం దమయందలి భక్తిస్నేహదయాదిగుణంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుఁ గృష్ణునిం జూచి యిట్లనియె. 763

సీ. కమలాక్ష సర్వలో ¶ కములకు గురుఁడ వై, తేజరిల్లెడుభవ ¶ దీయమూర్తి
యంశాంశసంభవు ¶ లగులోకపాలురు, నీయాజ్ఞఁ దల మోచి ¶ నిఖిలభువన
పరిపాలనిపుణు లై ¶ భాసిల్లుచున్న వా, రట్టినీ కొకనృపు ¶ నాజ్ఞ సేయు
టరయ నీమాయ గా ¶ కది నిక్కమే యేక,మై యద్వితీయ మై ¶ యవ్యయంబు
తే. నైననీతేజమున కొక § హాని గలదె, చిన్మయాకార నీపాద § సేవకులకు
నాత్మపరభేదబుద్ధి యెం§దైనఁ గలదె, పుండరీకాక్ష గోవింద § భువనరక్ష. 764

ధర్మరాజు చేసెడురాజసూయంబునందు శ్రీకృష్ణుండు శిశుపాలుని వధించుట.

వ. అని గోవిందునిం బొగడి యద్దేవుననుమతంబునం గుంతీసుతాగ్రజుండు పరతత్త్వ విజ్ఞాను లైనధరణీసురులను ఋత్విజులం గా వరియించి. 765

సీ. సాత్యవతేయ క § శ్యప భరద్వా జోప,హూతి విశ్వామిత్ర § వీతిహోత్ర
మైత్రేయ పైల సు § మంతు మధుచ్ఛంద, గౌతమ సుమతి భా § ర్గవ వసిష్ఠ
వామదే వాకృత § వ్రణ కణ్వ జైమిని, ధౌమ్య పరాశ రా § ధర్వ కవషు
లసిత వైశంపాయ § నాసురి భార్గవ, క్రతు వీరసేన గ § ర్గ త్రికవ్య
ఆ. ముఖ్యు లైనపరమ§మునులను గృపుని గాం,గేయకుంభజాంబి§కేయవిదుర
కురుకుమారబంధు§కులవృద్ధధారుణీ,సురనరేంద్రవైశ్య§శూద్రవరుల. 766

క. రప్పింప వారు హర్షము, లుప్పతిలఁగ నేఁగుదెంచి § యుచితక్రియలం
దప్పక కనుఁగొను చుండఁగ, నప్పుడు విధ్యుక్తనియతు § లై భూమిసురుల్. 767

ఆ. కడఁగి సవనభూమిఁ § గనకలాంగలముల, నర్థి దున్ని పాండ § వాగ్రజునకు
నచట దీక్ష సేసి § యంచితస్వర్ణమ,యోపకరణముల న § లోపముగను. 768

వ. ఇట్లు నియమంబున సముచితక్రియాకలాపంబులు నడపు చుండి రప్పుడు. 769

క. సకలావనీశు లిచ్చిన,యకలంకసువర్ణరత్న § హయధనవస్త్ర
ప్రకరంబులు మొద లగుకా,నుక లందుకొనఁగ సుయోధ § నుని నియమించెన్.

సీ. అర్థిజాతము గోరి§నట్టివస్తువు లెల్లఁ, దగఁ బంచి యిడఁగ రా§ధాతనూజు

సరసాన్నపానాది § సకలపదార్థముల్, పాకముల్ సేయింపఁ § బవనతనయుఁ
బంకజోదరునొద్దఁ § బాయక పరిచర్య, దవిలి కావింప వా § సవతనూజు
సవననిమిత్తంబు § సంచితద్రవ్యంబు, పెంపుతో వేగ తె § ప్పింప నకులు

తే. దేవ గురు వృద్ధ ధాత్రీసు § రావలులను
నరసి పూజింప సహదేవు § నఖిలజనులఁ
బోలుచు మృష్టాన్నతతులఁ దృ § ప్తులను జేయ
ద్రౌపదిని నియోగించెను § ధర్మసుతుఁడు. 771

వ. అయ్యవసరంబున. 772

చ. హరి శిఖి దండపాణి నిక § షాత్మజ పాశి సమీర గుహ్యకే
శ్వర శశిమౌళి పంకరుహ § సంభవ చారణ సిద్ధ సాధ్య కి
న్నర గరుడోరగామరగ § ణంబులు వచ్చి మఖంబుఁ జూచి య
చ్చెరువడి తొల్లి యెవ్వరును § జేయుమఖంబులు నింత యొప్పునే. 773

క. అది గాక యిందిరావిభుపదములు సేవించునట్టి § భాగ్యము గలుగం
దుదిఁ బడయ రానిబహుసంపద లెవ్వియుఁ గలవె యనుచుఁ § బ్రస్తుతిసేయన్.

వ. అప్పుడు. 775

చ. అమరసమానులై తనరు § యాజకవర్గము లోలి రాజసూ
యమఖవిధానమంత్రముల § నగ్నిముఖంబుగఁ జేసి ధర్మజుం
గ్రమమున వేలిపింపఁ గ్రతు § రాజసమాప్తిదినంబునన్ నృపో
త్తముఁడు గడంగి యాజకస § దస్యగురుద్విజకోటిఁ బెంపునన్. 776

వ. పూజించునప్పుడం దగ్రపూజార్హు లెవ్వ రని యడిగిన సదస్యులు దమకుఁ దోఁచినవిధంబులం బలుక వారిభాషణంబులు వారించి వివేకశీలుండును జతురవచనకోవిదుండును నగుసహదేవుండు భగవంతుండును యదుకులసంభవుండును నైన శ్రీకృష్ణునిం జూపి యిమ్మహాత్ముని సంతుష్టుం జేసిన భువనంబు లన్నియుం బరితుష్టిం బొందు నని చెప్పి ధర్మజుం జూచి యి ట్లనియె. 777

ఉ. కాలము దేశముం గ్రతువుఁ § గర్మముఁ గర్తయు భోక్తయున్ జగ
జ్జాలము దైవమున్ గురువు § సాంఖ్యము మంత్రము నగ్ని యాహుతుల్
వేళలు విప్రులుం జనన § వృద్ధిలయంబులహేతుభూతముల్
లీలలఁ దాన యై తగ వె § లింగెడు నెక్కటి తేజ మీశుఁడున్. 778

చ. ఇతఁడె యితండు గన్నులొక § యించుక మోడ్చిన నీచరాచర
స్థితభువనంబు లన్నియు న § శించు నితం డవి విచ్చి చూచినన్
వితతము లై జనించుఁ బ్రభ § విష్ణుఁడు విష్ణుఁడు నైనయట్టియీ
క్రతుఫలదుండు గా కొరుఁ డొ § కం డెటు లర్హుఁడు శిష్టపూజకున్. 779

ఉ. ఈ పురుషోత్తమున్ జగద § ధీశు ననంతుని సర్వశక్తుఁ జి

ద్రూపకు నగ్రపూజఁ బరి § తోషితుఁ జేయ సమస్తలోకముల్
వే పరితుష్టిఁ బొందుఁ బృథి § వీవర కావున నీవు కృష్ణునిన్
శ్రీపతిఁ బూజసేయు మెడ § సేయక మాటలు వేయు నేటికిన్. 780

క. అని సహదేవుఁడు పలికిన, విని యచ్చటిజనులు మనుజ § విభులును ఋషులున్
మునుకొని మనముల మోదము, దనుకఁగ నిది లెస్స యనిరి § ధర్మజుఁ డంతన్

క. మునిజనమానసమధుకర, వనజాతము లైనయట్టి § వారిజదళలో
చనుపదయుగళప్రక్షా, ళన మొగిఁ గావించి తజ్జ § లంబులు భక్తిన్. 782

క. తానును గుంతియు ననుజులు, మానుగ ద్రుపదాత్మజయును § మస్తకములఁ జెం
పూనిననియతి ధరించి మ, హానందముఁ బొంది రతిశ § యప్రీతిమెయిన్. 783

క. చంచత్కాంచనరుచిరో, దంచితవస్త్రముల నూత § నార్కప్రభలన్
మించినరత్నములం బూ, జించెన్ ధర్మజుఁడు కృష్ణు § జిష్ణు సహిష్ణున్. 784

వ. ఇట్లు పూజించి యానందబాష్పజలబిందుకందళితనయనారవిందంబుల గోవిం
దునిసుందరాకారంబు దర్శింపఁ జాల కుండె నట్లు పూజితుం డై తేజరిల్లుపుండ
రీకాక్షు నిరీక్షించి హస్తంబులు నిజమస్తకంబుల ధరించి వినుతులు సేయుచు
నఖిలజనంబులు జయజయశబ్దంబు లిచ్చిరి దేవతలు వివిధతూర్యఘోషంబుల
తోడం బుష్పవర్షంబులు గురియించి రయ్యవసరంబున. 785

క. దమఘోషసుతుఁడు దద్వైభ, వము సూచి సహింప కలుక § వట్రిలఁగాఁ బీ
ఠము డిగ్గి నిలిచి నిజహ, స్తము లెత్తి మనోభయంబు § దక్కినవాఁ డై. 786

వ. అప్పుండరీకాక్షుండు విను చుండ సభాసదులం జూచి యి ట్లనియె. 787

క. చాలుఁ బురే యహహా యీ, కాలము గడపంగ దురవ § గాహం బగు నీ
తేలా తప్పెను నేఁ డీ, బాలకువచనములచేతఁ § బ్రాజ్ఞులబుద్ధుల్. 788

వ. ఇట్లు తప్పిన తెఱం గె ట్లనినఁ బాత్రాపాత్రవివేకంబు సేయ నేర్చినవిజ్ఞాననిపుణులు
నున్నతసత్త్వగరిష్ఠులు బహువిధతపోవ్రతనియమశీలురు ననల్పతేజులు మహదై
శ్వర్యశక్తిధరులుఁ బరతత్త్వవేదులు నఖిలలోకపాలపూజితులు విగతపాపులుఁ
బరమయోగీంద్రులు నుండ వీరిం గైకొనక వివేకరహితు లై గోపాలబాలునిం
బూజ సేయుటకు నెట్లు సమ్మతించిరి పురోడాశంబు సృగాలంబున కర్హం బగునే
యదియునుం గాక. 789

సీ. గురుదేవశూన్యుండు § కులగోత్రరహితుండు, దలిదండ్రు లెవ్వరో § తడవఁ గాన
మప్పులఁ బొరలెడు § నాదిమధ్యావసా, నంబులం దరయ మా § నంబు లేదు
బహురూపి యై పెక్కు § భంగుల వర్తించు, వావివర్తనములు § వరుస లేవు
పరికింప విగతసం § బంధుండు దలపోయ, మానిమిత్తంబున § మాని సయ్యెఁ

తే. బరఁగ మున్ను యయాతిశా § పమునఁ జేసి, వాసి కెక్కఁద యీయదు § వంశ మెల్ల
బ్రహ్మతేజంబు నెల్లఁ గో § ల్పడినయితఁడు, బ్రహ్మఋషిసేవ్యుఁ డగునె గో § పాలకుండు.

క. జారుఁడు జన్మావధియును, జోరుఁడు ముప్పోకలాఁడు ॥ సుమహితపూజా
చారక్రియలకు నర్హుఁడె, వారక యితఁ డనుచు సభ ॥ వాక్యస్ఫూర్తిన్. 791

చ. అని తను మాఱు నాడిన ము ॥ రాంతకుఁ డాశిశుపాలువాక్యముల్
విని మదిఁ జీరికిం గొనఁడు ॥ విశ్రుతఫేరవరావ మాత్మఁ గై
కొనని మృగేంద్రురీతి ముని ॥ కోటియు రాజులుఁ బద్మనాభు నా
డినయవినీతభాషలకు ॥ డెందమునం గడు వంత నొందుచున్. 792

ఉ. వీనులు మూసికొంచు విన ॥ విస్మయ మంచు ముకుంద మాధవ
శ్రీనిధి వీని నేగతికిఁ ॥ జేర్చెదొ యంచు దురాత్ముఁ దిట్టుచు
న్నానరనాథులున్ మునులు ॥ నచ్చట నిల్వక పోవఁ బాండుసం
తానము లప్రమేయబల ॥ దర్పమహోద్ధతరోషచిత్తులై. 793

వ. అప్పుడు కేకయసృంజయభూపతులుం దామును వివిధాయుధపాణులై యదల్చి
నిల్చిన వాఁడునుం బిఱుతివక యదల్చి పలుకయు వాలునుం గైకొని భుజాగర్వ
దుర్వారుం డై గోవిందునిఁ దదనువర్తులైనవారలం గుపితుం డై నిందింప నమ్ము
కుందుం డాగ్రహంబున లేచి తనకట్టెదుర నెదర్చి యున్న శిశుపాలుని రూక్షేక్ష
ణంబుల నీక్షించుచు నాక్షణంబ తన్మస్తకంబు నిశితధారాకరాళం బైనచక్రం
బున నవక్రపరాక్రముండై రుధిరంబు దొరఁగం దునుమ నమ్మహాకలకలం బాక
ర్ణించి చైద్యబలంబులును దదీయపక్షచరు లైన భూపతులును గనుకనిం బఱచి
రయ్యవసరంబున. 794

క. మునివరులును జనపతులును, గనుఁగొని వెఱఁ గందఁ జైద్యు ॥ గాత్రమునందుం
డనుపమతేజము వెలువడి, వనజోదరుదేహమందు ॥ వడిఁ జొచ్చె నృపా. 795

వ. అనిన మునివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె. 796

క. కమలాక్షుని నిందించిన, దమఘోషతనూభవుండు ॥ దారుణమలకూ
పమునం బొందక యేక్రియ, సుమహితమతిఁ గృష్ణునందుఁ ॥ జొచ్చె మునీంద్రా

వ. అనిన శుకయోగి రాజయోగి కి ట్లనియె. 798

మ. మధుదైత్యాంతకుమీఁదిమత్సరమునన్ ॥ మత్తిల్లి జన్మత్రయా
వధి నేప్రొద్దుఁ దదీయరూపగుణది ॥ వ్యధ్యానపారీణధీ
నిధి యౌటన్ శిశుపాలభూవిభుఁడు దా ॥ నిర్ధూతసర్వాఘుఁ డై
విధిరుద్రాదుల కందరానిపదవిన్ ॥ వే పొందె నుర్వీశ్వరా. 799

వ. అంత ధర్మనందనుండు ఋత్విగ్గణంబులను సదస్యులను బహుదక్షిణలం దనిపి
వివిధార్చనలం బూజించి యవభృథస్నానక్రియాపరితోషంబున. 800

సీ. మురజమృదంగగో ॥ ముఖశంఖడిండిమ, పణవాదిరవము లం ॥ బరమునిండఁ
గవిసూతమాగధ ॥ గాయకవందివై, తాళికవినుతు లం ॥ దంద బెరయ
వితతమర్దళవేణు ॥ వీణారవంబుల, గతులకు నర్తకీ ॥ గతులు సెలఁగ

దరళవిచిత్రక ధ్వజపతాకాంకిత, స్యందనగజవాజి చయము లెక్కి
తే. సుతసహోదరహితపురో హితజనంబు, కటకకేయూరహారకం కణకిరీట
వస్త్రమాల్యానులేపన వాసితములను, విభవ మొప్పారఁగా నేసి వెడలనంత.

వ. మఱియు యదుసృంజయకాంభోజకురుకేకయకోసల భూపాలముఖ్యులు చతు
ర్విధసేనాసమేతులై ధరణి కంపింప వెన్నడి నడతేర ఋత్విఙ్నికాయంబును
సదస్యులను బ్రహ్మఘోషంబు లోలయ మున్నిడికొని శోభమానానూనప్రభా
భాసమానసువర్ణమయమాలికాదివ్యమణిహారంబులు కంఠంబునం దేజరిల్ల ను
న్నతజవాశ్వంబులం బూన్చినపుష్పరథంబు కళత్రసమేతుం డై యెక్కి యతి
మనోహరవిభవాభిరాముం డై చనుదెంచు చుండె నప్పుడు వారాంగనాజనం
బులు తమతమవారలం గూడికొని. 802

సీ. కనకాద్రిసానుసం గతకేకినులభాతిఁ, గ్రొమ్ముళ్లు వీఁపుల గునిసి యాడఁ
దరళతాటంకము క్తాఫలాంశుద్యుతుల్, చెక్కుటద్దములతోఁ జెలిమి సేయఁ
బొలసి యదృశ్యమై పోనిక్రొమ్మెఱుఁగుల, గతులఁ గటాక్షదీ ధితులు దనర
మంచు పైనెగయ ఝాఁ కించుజక్కవ లనఁ, జన్నులు జిలుగుకంచెలలనఱుమ
తే. మహితకుచభారకంపిత మధ్య లగుచు
నర్థి మొలనూళ్లు మెఱయఁ బ య్యెదలు జీరఁ
గరసరోజాతకంకణ క్వణనములును
జరణనూపురఘోషముల్ సందడింప. 803

వ. మఱియు నయ్యిందువదన లందంద మందగమనంబునం జెందుఘర్మజలబిందు
సందోహకందళిత మందహాసచంద్రికాసుందరవదనారవిందంబులనిందిందిరరుచిర
చికురబృందంబులు చిందఱవందఱ లై సందడిగొన నమందానందహృదయ లై
సువర్ణశృంగసంగతంబు లైనసంకుమదమలయజముఖసురభితోయంబులు సము
దాయంబు లై తమతోయంబులవారిపయిం జల్లుచుఁ జెందొవలఁ గెందలిరుల
రచియించినచిమ్మనగ్రోవులం దావులు గలపూఁదేనియలు నించి వావులు దెలిపి
లేవలు మీఱఁ గ్రేవల నుండి యిమ్ములం గని చిమ్ముచు మృగమదకుంకుమపంకం
బును గొంకక బింకంబుల జంకె లోలయం బంకజసన్నిభంబు లగు మొగంబుల
నేమఱించి చరుముచు నుల్లంబులు పల్లవింపం బెల్లడరి యందియలు గల్లుగ
ల్లని మొరయఁ గ్రెళ్లుదాఁటుచుం జారుచంద్రికాసారఘనసారధూళిమిళితరజనీప
రాగంబు రాగంబు రంజిల్లం గరంబులం బుచ్చికొని శిరంబులం జల్లుచుఁ జిత్తం
బుల నమ్మత్తకాశినులవృత్తంబు లగుకుచంబుల కెత్తువత్తు మని బిత్తరించుపువ్వు
గుత్తులం దత్తఱంబున వ్రేయుచుఁ బరిహాసించుచు నన్యోన్యకరకిసలయకనక
కరండభరితం బగుపన్నీటం జెంగావిజిలుఁగుఁబుట్టంబులు దట్టంబుగాఁ దోఁగి మ
ర్మంబులు బయలుపడిన నగ్గలంబు లగుసిగ్గులకు నొప్పిదంబు లగుతమకనుఁజెప్ప

లడ్డంబు సేయుచుఁ బురుషులుం దాను నారామ లభిరామలీలారసోక్తు లెనయ నంతరంగంబుల సంతసంబునం బంతంబు లిచ్చుచు వసంతంబు లాడి రవ్వేళ సతులవిమానారూఢు లైనయంప్రపురంధ్రిజనంబులుంబోలె హాటకశిబిక లెక్కి నిజచేటికాజనంబులు సేవింపం జనుదెంచుభూకాంతకాంతాజనంబులు తమసరసంబులకు నర్హంబు లైనధరణీపాలవధూలలామంబు లాదరించుచెలులపైఁ దమసఖీజనంబులం బురికొల్పి చల్లించుచు భావగర్భితంబు లగువారిచతురసరసోక్తుల మందహాసచంద్రికలు ముఖకమలలీలావిలాసలక్ష్మిం బ్రోదిసేయం జని రివ్విధంబున నిజసామ్రాజ్యవిభవంబు ప్రాజ్యంబుగా నజాతశత్రుండు గంగాప్రవాహంబున కరిగి యందు నిజవధూయుక్తుం డై శాస్త్రోక్తప్రకారంబున నవభృథస్నానం బాచరించె నాసమయంబున. 804

క. అనిమిషదుందుభిఘనని, స్వనములు వీతెంచెఁ బుష్ప § వర్షము గురిసెన్
మునిదేవపితృమహీసుర, వినుతులరవ మెసఁగె నపుడు § విమలచరిత్రా. 805

క. నరు లెట్టిపాపు లైనను, గర మర్థిని నద్ది సేసి § గతకల్మషు లై
చరియింతు రట్టియవభృథ, మరుదుగఁ గావించి రెలమి § నఖిలజనంబుల్. 806

ఆ. అంత ధర్మతనయుఁ § డభినవమృదులదు, కూలసురభికుసుమ § మాలికాను
లేపనములు రత్న § దీపితభూషణా, వళులు దాల్చి వైభ § వమున నొప్పె. 807

వ. అంతనవభృథస్నానానంతరంబున మరలి చనుదెంచి. 808

ఉ. పాండుతనూభవాగ్రజుఁడు § పాండుయశోనిధి భాసమానమా
ర్తాండనిభుండు యాజకస § దస్యమహీసురమిత్రబంధురా
ఖండలిఁ బూజ చేసి బుధ § మాన్యచరిత్రుఁడు వారి కిచ్చె నొం
డొండ దుకూరలత్నకన § కోజ్జ్వలభూషణముఖ్యవస్తువుల్. 809

వ. అట్లు నారాయణపరాయణు లై దేవసమానప్రకాశప్రభావంబుల సకలనరనారీలోకంబు లనర్ఘ్యరత్నమయభూషణమాల్యానులేపనంబులు ధరియించి పరమానందభరితాత్ము లై యొప్పి యుండి రంత. 810

చ. సునిశితభక్తిఁ దన్మఖముఁ § జూడఁగ వచ్చినయట్టిదేవతా
మునిధరణీసురప్రకర § భూవరవిడ్జనశూద్రకోటి య
జ్జనవరచంద్రుచే నుచిత § సత్కృతులం బరితోషచిత్తు లై
వినయముతోడ ధర్మజుని § వీడ్కొని పోవుచుఁ బెక్కుభంగులన్. 811

చ. హరిచరణాంబుజాతయుగ § ళార్చకుఁ డై పెనుపొందుపాండుభూ
వరసుతురాజసూయమఖ § వైభవమున్ నుతియించుచున్ సమా
దరమున నాత్మభూముల కు § దారత నేఁగిరి ధర్మసూనుఁడున్
సరసిజనేత్రుఁ దా ననుపఁ § జాలక యుండు మటంచు వేఁడినన్. 812

వ. అట్లు పాండవాగ్రజప్రార్థనం గైకొని దామోదరుండు సమస్తయాదవులను గుశ

స్థలికిఁ బోవం బనిచి కతిపయపరిజనంబులుం దానును నతనికిం బ్రియంబుగాఁ
దన్నగరంబునఁ బ్రమోదంబున నుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 813

చ. జనవర పాండుభూపతను § జాతుఁడు దుస్తర మామనోరథా
బ్ధిని సరసీరుహాక్షుఁ డను § తెప్పకతంబున దాఁటి భూరిశో
భనయుతుఁ డై మనోరుజయుఁ § బాసి ముదాత్ముఁ డై వెలింగె న
వ్వనరుహనాభుదాసజన § వర్యులకుం గలవే యసాధ్యముల్. 814

వ. అట్టియెడ. 815

ఆ. రాజసూయమఖవ § ర ప్రభావమునకు
నఖిలజనులు మోద § మంది రపుడు
కలుషమానసుండు § కులపాంసనుఁడు సుయో
ధనుఁ డొకండు దక్క § ధరణినాథ. 816

వ. అనిన విని శుకయోగీంద్రునకుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 817

ఆ. అఖిలజనుల కెల్ల § నానందజనక మై, యొనయుమఖము కురుకు § లేశ్వరునకుఁ
గర మసహ్య మైన § కారణ మెయ్యది, యెఱుఁగఁ బలుకు నాకు § నిద్ధచరిత.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డి ట్లను ధ § రాధిపుతోఁ గురురాజు పాండునం
దనులదెస న్ననేకదురిత § తంబులు నిచ్చలు సేయుచుండు నై
నను నొకనాఁడు పంకరుహ § నాభదయాపరిలబ్ధభూరిశో
భనజితదేవదైత్యనర § పాలక రాజ్యరమామహత్త్వ మై. 819

చ. వెలయుననూనసంపదల § విశ్రుతకీర్తులు మిన్ను ముట్టఁ బెం
పలరినపాండుభూవరసు § తాగ్రజుఁ డంతిపురంబులోన ను
జ్జ్వలమణిభూషణాంశురుచి § జాలము పర్వఁ బయోజనాభు ను
త్కలిక భజించుచున్ ఘనసు § ఖస్థితి భూరిమనోహరాకృతిన్. 820

వ. ఉండం గనుంగొని యదియునుంగాక యొక్కనాఁడు లలితాష్టమీశశాంకబింబం
బుల విడంబించుచు నింద్రనీలరుచినిచయంబు నపహసించుకుటిలకుంతలంబులు
నటనంబు సలుపం దనరునిటలఫలకంబులును బుష్పచాపుచాపంబురూపు నేపు
మాపుభ్రూయుగోపాంతంబు లై సౌదామనీదామరుచిస్తోమంబు లై కర్ణాంతసీ
మంబు లై యంజనంబులతోడ రంజిల్లునేత్రకంజంబులును నవమల్లికాముకుళ
విభాసితదంతమరీచికానిచయోద్దీపితమందహాసచంద్రికాధవళితంబులును ముకు
రోపమితంబులు నై కర్ణకుండలమణిమరీచిజాలంబులు బెరసి బహుప్రకారం
బులఁ బర్వం బొలుచుకపోలపాలికలును విలసితగ్రైవేయకముక్తాఫలహారనిచ
యంబుల కిమ్ముచూపక మిసమిసనిపసగలమెఱుంగులు గిఱిగొన మీఁటినం బగులు
ననం బొగడం దగి మొగంబులకుం బుటంబు లెగయునుత్తుంగపీనకుచభారం
బులవ్రేఁగు లాఁగ లేక తూఁగాడుచుం గరతలపరిమేయంబు లగుమధ్యభాగంబు

లును ఘనజఘనమండలావతీర్ణకాంచనకాంచీకలాపకింకిణీకలకలనినాదోల్లసితంబు లగుకటిప్రదేశంబులును సల్లలితహల్లకపల్లవకాంతుల నొల్లంబులఁ గొల్లలు గొని యభిరామంబులై శోభిల్లుపదపాణితలంబులును నలసగతులం బదంబులం దనరుమణినూపురంబులు గోపురంబులం బ్రతిస్వనంబు లొలయ మొరయ నలరు చరణారవిందంబులును రత్నవలయకంకణాంగుళీయకాదివివిధభూషణద్యుతినిచయంబు లుష్ణమరీచికరనిచయంబుల ధిక్కరింప వెలుంగుకరకంజంబులును మృగమదఘనసారహరిచందనాగరుకుంకుమపంకంబులభాసురంబు లగు వాసనలు నాసారంధ్రంబులకు వెక్కసంబులై పొలయుసౌభాగ్యంబులుం గలిగి చైతన్యంబు నొందినమాణిక్యపుబొమ్మలవిధంబున గగనమండలంబు నిర్గమించి వసుధాతలంబున సంచరించు చంద్రరేఖలచెలువున శృంగారరసంబు మూర్తీభవించి జగంబుల మోహపఱచుమోహినీదేవతలచందంబున విలసించుమాధవవధూసహస్రంబులసంగతిని సౌదామనీలతయునుంబోలె నొప్పుచుండెడుద్రుపదరాజనందనవిభవంబును రాజసూయమహాధ్వరోత్సవంబునం జూచి చిత్తంబుత్తలపడ సుయోధనుండు సంతాపానలంబునం గ్రాఁగుచుండె నంత నొక్కనాఁడు ధర్మనందనుండు నిర్మలం బగుసభాభవనంబునకుం జని. 821

సీ. సుతసహోదరపురో । హితబాంధవామాత్య,పరిచారభటకోటి । బలసి కొలువఁ
గలితమాగధమంజు । గానంబుఁ బాఠక,పఠనరవంబును । బ్రమద మొసఁగఁ
గంకణఝుణఝుణ । త్కారంబు శోభిల్ల, సరసిజాననలు చా । మరము లిడఁగ
మయవినిర్మితసభా । మధ్యంబునను భాస,మానసింహాసనా । సీనుఁ డగుచు

తే. నమరగణములు గొలువఁ బెం । పారుననిమి
షేంద్రుకైవడి మెరసి యు । పేంద్రుఁ డలర
వరుసఁ గొలు వున్నయత్తటి । దురభిమాని
క్రోధమాత్సర్యధనుఁడు సు । యోధనుండు. 822

ఉ. కాంచనరత్నభూషణని । కాయముఁ దాల్చి సముజ్జ్వలప్రభో
దంచితమూర్తి నొప్పి పణి । హారులు ముందటఁ గ్రందు వాయ వా
రింప సహోదరుల్ నృపవ । రేణ్యులు పార్శ్వములన్ భజింప నే
తెంచెను రాజసంబున యు । ధిష్ఠిరుపాలికి వైభవోన్నతిన్. 823

వ. అట్లు చనుదెంచి మయమాయామోహితం బైనసభాస్థలంబునందు. 824

క. సలిలములు లేనిఠావున, వలువలు వెస నెగయఁ దిగిచి । వారక తోయం
బులు గలచోటను జేలం,బులు దడియఁగఁ బడియె నిజవి । భుత్వము దఱుఁగన్.

క. ఆవిధ మంతయుఁ గనుఁగొని, పావని నవ్వుటయు నచటి । పార్థివులును గాం
తావలియును యమతనయుఁడు, వారిఁ జేసన్నఁ దమ్ము । వారింపంగన్. 826

వ. దామోదరానుమోదితు లయి మహారవంబుగాఁ బరిహాసంబులు చేసిన సు

యోధనుండు లజ్జావనతవదనుం డై కుపితమానసుం డగుచు నయ్యెడ నిలువక
వెలువడి నిజపురంబున కరిగె నయ్యవసరంబున ధీవిశాలు రైనసభాసదు లగు
నచ్చటిజనంబులకోలాహలంబు సంకులం బైన నజాతశత్రుండు చిత్తంబున విన్న
నై యుండె నప్పుండరీకాక్షుండు భూభారనివారణకారణుం డగుటం జేసి దుర్యో
ధనునపహాసంబునకుం గా దనం డయ్యె నంత. 827

క. హరి ధర్మసుతుని వీడ్కొని, తరుణీహితబంధుజనక దంబము గొలువం
బరితోషమునఁ గుశస్థల,పురమునకుం జనియె మోద మున నరనాథా. 828

చ. జనవరబంధమోక్షణముఁ జైద్యవధంబును బాండురాజనం
దనమఖరక్షణంబును ను దారతఁ జేసినయట్టిదేవకీ
తనయుచరిత్రభాసురక థాపఠనాత్ములు గాంతు రిష్టశో
భనబహుపుత్రకీర్తులును భవ్యవివేకము విష్ణులోకమున్. 829

క. అని శుకయోగీంద్రుం డమ్మనుజేంద్రునిఁ జూచి పలికె మఱియును శ్రీకృ
ష్ణుని యద్భుతకర్మంబులు, వినిపింతుం జిత్తగింపు విమలచరిత్రా. 830

సాల్వుండు శివప్రసాదంబున సౌభకవిమానంబు వడసి ద్వారకాపురిపై దండెత్తుట.

సీ. వసుధేశ విను మును వైదర్భిపరిణయ, వేళ దుర్మదశిశు పాలభూమి
వరునకుఁ దోడ్పడ నరుదెంచి సైనికా, వలితోడఁ దొడరి దో ర్బలము మాలి
హరిచేత నిర్జితు లైనరాజులలోనఁ, జైద్యునిచెలికాఁడు సాల్వభూమి
పతి జరాసంధాది పార్థివప్రకరంబు, విన మత్సరానల విపుల శిఖల

తే. ధాత్రి నిటమీఁద వీతయా దవము గాఁగఁ
గడఁగి చేయుదు నని దురా గ్రహముతోడఁ
బంతములు వల్కి యట చని భరితనిష్ఠఁ
ద.ము గావింపఁ బూని సు స్థలమునందు. 831

క. ధృతి వదలక యుగ్రస్థితిఁ, బ్రతిదినమును బిడికెఁ డవని రజ మశనముగా
నతినియమముతో నాపశు,పతి శంకరు ఫాలనయను భర్గు నుమేశున్. 832

క. చెదరనినిజభక్తిని దత్పదపద్మము లాత్మ నిలిపి పాయక యొకయేఁ
డుదితక్రియ భజియించిన, మదనారియు వానిభక్తిమహిమకు వశుఁ డై. 833

క. బోరనఁ బ్రత్యక్షుం బై, కోరినవర మేమి యైనఁ గొసరక యిత్తుం
వారక వేఁడు మ టన్నను, నారాజతపోధనుండు హరునకుఁ బ్రీతిన్. 834

తే. వందనం బాచరించి యానందవికచ,వదనుఁ డై నొస లంజలిఁ గదియఁ జేర్చి
శ్రితదయాకార నన్ను రక్షించెదేని, నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము మదీప్సితంబు

తే. గరుడగంధర్వయక్షరాక్షససురేంద్ర,వరులచే సాధ్యపడక నా వలయు నెడల
నభ్రపథమునఁ దిరిగెడునట్టిమహిత, వాహనము నాకు దయచేయు వరద యీశ.

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుండై హరుండు వానికోర్కి కనురూపం బైన పురంబు నిర్మింప మయుని నియోగించిన నతండు నట్ల చేసెద నని కామగమనంబును నతివిస్తృతంబునుగా లోహంబున నిర్మించి సౌభకం బనునామం బిడి సాల్వుని కిచ్చిన వాఁడును బరమానందంబుం బొంది తద్విమానారూఢుం డై యాదవులవలనిపూర్వవైరంబుఁ దలంచి దర్పాంధచేతస్కుం డై ద్వారకానగరంబుపైఁ జని నిజసేనాసమేతంబుగాఁ దత్పురంబు నిరోధించి. 837

సీ. సరిదుపవనసరో § వరములు మాయించి, బావులు గలఁచి కూ § పములు చెఱిచి
కోటలు వెస వీట § తాటముల్ గావించి, పరిఖలు పూడ్చి వ § ప్రములు ద్రొబ్బి
యట్టళ్లు ధరఁగూల్చి § యంత్రముల్ దునుమాడి, కాంచనధ్వజపతా § కములు నఱికి
భాసురగోపుర § ప్రాసాదహర్మ్యంబు, శాలాంగణములు భ § స్మములు సేసి
తే. విమలకాంచనరత్నాది § వివిధవస్తు
కోటి నెల్లను నందంద § కొల్లవుచ్చి
ప్రజలఁ జెఱపట్టి దొరలను § భంగపెట్టి
తఱిమి యిబ్బంగిఁ బెక్కుబా § ధల నలంచి. 838

చ. మదమున నంతఁ బోవక వి § మానయుతంబుగ నభ్రవీథికిన్
గొదకొని యేపుమై నెగసి § కొంకక శక్తి శిలామహీరుహ
ప్రదరము లోలిమైఁ గురిసి § బంధురభూమిపరాగశర్కరల్
వదలక చల్లుచున్ వలయ § వాయువుచే దిశ లావరించుచున్. 839

వ. అట్టియెడ. 840

క. చటులపురత్రయదనుజో,త్కటదుస్తరబాధ్యమాన § ధారుణిగతి న
ప్పుటభేదన మెంతయు వి,స్ఫుటపీడం జెంది వగల § సుడివడు చుండన్. 841

చ. కని భగవంతుఁడున్ రథిశి § ఖామణియు న్నగురౌక్మిణేయుఁ డ
జ్జనముల నోడ కుండుఁ డని § సంగరకౌతుక మొప్ప దివ్యసా
ధనముల బూని సైనికక § దంబము గొల్వ ననూనమీనకే
తనరుచి గ్రాల నున్నత ర § థస్థితుఁ డై వెడలెన్ రణోర్వికిన్. 842

వ. అయ్యవసరంబున. 843

చ. సమధికబాహుశౌర్యజిత § చండవిరోధులు వెల్లి రున్నత
క్షమ గద భానువింద శుక § సాత్యకి సారణ చారుదేష్ణ సాం
బ మకరకేతనాత్మజ శ్వ § ఫల్కతనూభవ తత్సహోదర
ప్రముఖయదూత్తముల్ విమత § భంజను లై కృతవర్మ మున్నుగన్. 844

క. వారణవాజిస్యందన,వీరభటావలులు సనిరి § విశ్వము వడఁకన్
ఘోరాకృతి వివిధాయుధ,భూరిద్యుతు లర్కబింబ § ముం గబళింపన్. 845

వ. చని యాగోవిందనందనస్యందనంబు బలసందోహంబునుం దలకడచి యుదుస్సై

న్యంబులు సాల్వబలంబులతోడం దార్కొని పెరయునప్పుడు దేవదానవ
సంకులసమరవిధంబునం దుములం బయ్యె నయ్యెడ. 846

మ. వితతజ్యాచయటంకృతుల్ మదజలా § విర్భూతశుండాలఘీం
కృతు లుద్యద్భటహుంకృతుల్ మహితభే § రీభాంకృతుల్ భీషణో
ద్ధతనిస్సాణధణంకృతుల్ ప్రకటయో § ధవ్రాతసాహంకృతుల్
కుతలంబుల్ దివి నిండ మ్రోసె రిపుసం § క్షోభంబుగా భూవరా. 847

మ. హరిరింఖారథనేమిసద్భటపద § వ్యాఘట్టనోద్ధూతదు
స్తరధూళీపటలప్రభూతనిబిడ § ధ్వాంతప్రవిధ్వంసకృ
త్కరశాతాసిగదాదిహేతిరుచు లా § కాశంబు నిండన్ వియ
చ్చరదుల్కల్ మిఱుమిట్లు గొల్ప సమరో § త్సాహంబు సంధిల్లఁగన్. 848

చ. తలకొని సైనికుల్ గవిసి § తార్కొని పేర్కొని పాసి డాసి యం
కిలి గొన కెమ్ము లమ్ములఁ బ § గిల్చి నొగిల్చితరేతరుల్ తలల్
వలియఁగ మొత్తి యొత్తి నయ § నంబుల నిప్పులు రాల లీల నొ
దలలు లలాటముల్ ఘనగ § దాహతి నొంచి కలంచి పోరఁగన్. 849

వ. అయ్యవసరంబునఁ బ్రద్యుమ్నుండు గనుంగొని. 850

మ. అనయంబుం గలుషించి సౌభపతిమా § యాకోట్లు చంచచ్ఛరా
సననిర్ముక్తనిశాతదివ్యమహితా § స్త్రశ్రేణిచేఁ దత్క్షణం
బున లీలాగతి నభ్రగుల్ మనములన్ § భూషింప మాయించె న
వ్వనజాతాప్తుఁడు భూరిసంతమసమున్ § వారించుచందంబునన్. 851

వ. మఱియును. 852

చ. అతిరథికోత్తముం డన ను § దంచితకాంచనపుంఖపంచవిం
శతివిశిఖంబుల న్నతని § సైనికపాలుని నొంచి యుగ్రుఁడై
శతశతకోటికోటినిభ § సాయకముల్ వరఁగించి సాల్వభూ
పతికకుదంబు నొంచి లయ § భైరవుకైవడిఁ బేర్చి వెండియున్. 853

చ. పదిపదియమ్ములన్ మనుజ § పాలవరేణ్యుల నొంచి రోషముం
గదురఁగ మూఁడుమూఁడు శిత § కాండములన్ రథదంతి రాజులం
జదియఁగ సేసి యొక్కొక్కని § శాతశరంబున సైనికావలిన్
మదము లడంచి యిట్లతఁడ § మానుషలీలఁ బరాక్రమించినన్. 854

క. దుర్మానవహరునద్భుత,కర్మమునకు నుభయసైని § కప్రకరంబుల్
నిర్మలమతి నుతియించిరి, భర్మాచలధైర్యు విగత § భయుఁ బ్రద్యుమ్నున్. 855

వ. అయ్యవసరంబున. 856

ఉ. సాంబుని సాల్వభూవిభుఁడు § సాయకజాలము లేసి నొంచినన్
జాంబవతీతనూభవుఁడు § చాపము సజ్యము సేసి డాసి సా

ల్వాం బదియేనుబాణముల ƒ నున్నతవక్షము గాఁడ నేసి తీ
క్ష్ణాంబకవింశతి న్నతని ƒ సౌభక మల్లలనాడ నేసినన్. 857

చ. గదుఁడు మహోగ్రవృత్తి నిజ ƒ కార్ముకనిర్గతవిస్ఫురద్విధుం
తుదవదనాభబాణవిత ƒ తుల్ పరఁగించి విరోధిమస్త్రముల్
గుదులుగ గ్రుచ్చి యెత్తుచు న ƒ కుంఠితవిక్రమకేళిలోలుఁ డై
చదల సురల్ నుతింప రథి ƒ సత్తముఁ డొప్పె నరేంద్రచంద్రమా. 858

ఉ. సాత్యకి చండరోషమున ƒ సాల్వమహీవరుభూరిసౌభసాం
గత్యచతుర్విధోగ్రబల ƒ గాఢతమఃపటలంబు భాసురా
దిత్యమయూఖపుంజరుచి ƒ తీవ్రశరంబుల మాపి సైనిక
స్తుత్యపరాక్రమప్రకట ƒ దోర్బలుఁ డై విలసిల్లె భూవరా. 859

ఉత్సాహము. భానువిందుఁ డుద్ధతిన్ వి ƒ పక్షపక్షసైన్యదు
ర్మానకాననానలోప ƒ మానచండకాండసం
తాన మూన నేసి చూర్ణి ƒ తంబు సేసెఁ జాపవి
ద్యానిరూఢి దేవతావి ƒ తాన మిచ్చ మెచ్చఁగాన్. 860

ఉత్సాహము. చారుదేష్ణుఁ డాగ్రహించి ƒ శత్రుభీషణోగ్రదో
స్సారదర్ప మేర్పడన్ ని ƒ శాతబాణకోటిచే
దారుణప్రతాపసాల్వ ƒ దండనాథమండలిన్
మారి రేఁగినట్లు పిల్కు ƒ మార్చి పేర్చి యార్చినన్. 861

క. శుకుఁ డాయోధనవిజయో, త్సుకమతి బాహాబలంబు ƒ సొప్పడ విశిఖ
ప్రకరంబులఁ దను శౌర్యా, ధికుఁ డన విద్వేషిబలత ƒ తిం బరిమార్చెన్. 862

ఉ. సారణుఁ డేపుమైఁ గదిసి ƒ శాత్రవవీరులు సంచలింప దో
స్సార మెలర్పఁ గుంతశర ƒ శక్తిగదాక్షురికాదిహేతులన్
వారక వాజిదంతిరథ ƒ వర్గములం దునుమాడి కాల్వురన్
వీరముతోడఁ బంపె జము ƒ వీటికిఁ గాఁపుర ముగ్రమూర్తి యై. 863

క. అక్రూరుఁడుఁ దదనుజులు న, వక్రపరాక్రమము మెఱసి ƒ వైరుల బాహా
విక్రమమున వధియించిరి, చక్రప్రాసాదివివిధ ƒ సాధనములచేన్. 864

మ. కృతవర్మక్షితినాయకుండు విశిఖ ƒ శ్రేణిం బ్రమత్తార్యధి
శ్రితవర్మంబులఁ జించి మేనుల శత ƒ చ్ఛిద్రంబులం జేయ న
ద్భుతకర్మం బని సైనికుల్ వొగడ శ ƒ త్రుల్ దూలుచో సంగర
క్షితిధర్మంబుఁ దలంచి కాచె రథిక ƒ శ్రేష్ఠుండు భూమీశ్వరా. 865

వ. అయ్యవసరంబున సాల్వుండు కోపోద్దీపితమానసుం డై యుండ మాయావిడం
బకం బైన సౌభకం బప్పుడు. 866

సీ. ఒకమాటునభమునఁ ƒ బ్రకటంబుగాఁదోఁచు, నొకమాటుధరణిపై ƒ నొయ్యనిలుచు

నొకమాటు శైలమ § స్తకమున వర్తించు, నొకపరి చరియించు § నుదధినడుమ
నొక్కతోయంబున § నొక్కటియై యుండు, నొక్కెడఁ గనుఁగొనఁ § బెక్కులగును
నొకమాటుసాల్వసం § యుక్తమైపొడసూపు, నొకతోయమున్నియు § నుడిగితోఁచు

ఆ. నొక్కతేప కొఱవి § యడుగక త్రిప్పినఁ గతి మహోగ్రవృత్తిఁ § గాన వచ్చు
మఱియుఁ బెక్కుగతుల § నరివరుల్ గలఁగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు § ధీవరేణ్య.

వ. ఇవ్విధంబున సౌభకంబు వర్తించుటం జేసి యదుసైన్యంబులచే దైన్యంబు నొందిన నిజసైన్యంబుల మరలం బురికొల్పి సాల్వుం డప్పుడు. 868

క. స్ఫురదనలాభశరంబులు, పొరిఁ బొరిఁ బుంఖానుపుంఖ § ములుగా నేయం
దెరలియు మరలియు మురిసియు, విరిసియుఁ బిఱుతివక పోరె § వెసయదుబలముల్.

క. అయ్యెడ మానము వదలక, డయ్యక మగపాడితో దృ § ఢంబుగఁ బోరన్
దయ్యె మెఱుంగు న్నెక్కటి, కయ్యం బపు డయ్యెఁ బేరు § గలయోధులకున్.

క. మును ప్రద్యుమ్నకుమారుని, ఘననిశితాస్త్రములచేతఁ § గడు నొచ్చినసా
ల్వునిమంతిరి ద్యుమనాముఁడు, సునిశితగద చే నమర్చి § సుమహితశక్తిన్. 871

చ. వెరవును లావుఁ జేవయును § వీరము బీరముఁ గల్గి డాసి యా
సరసిజనాభనందనుని § శాలభుజాంతరముం బగిల్చినన్
విరవిరఁ బోయి మేను నిడు § వెండ్రుక వెట్టఁగఁ జేతిసాధనో
త్కరములు దేరిపై వదలి § కన్నులు మూయుచు మూర్ఛ నొందినన్. 872

ఆ. సమరధర్మవేది § సమధికనయవాది, దారకునిసుతుండు § ధైర్యయుతుఁడు
రథము దోలికొనుచు § రణభూమి వెడలి వే, చనియె మూర్ఛదేఱి § శంబరారి.

ఉ. సారథిఁ జూచి యిట్లనియె § శాత్రవవీరులు సూచి నవ్వఁగా
దేరు రణక్షితిన్ వెడలఁ § దెచ్చితిఁ దెచ్చితిఁ దుర్యశంబు పం
కేరుహనాభుఁడున్ హలియు § గేలి గొనన్ యదువంశసంభవుల్
బీరము దప్పి యిప్పగిదిఁ § బెల్కుఱి పోవుదురే రణంబునన్. 874

వ. అనిన నతం డతని కిట్లనియె. 875

క. రథి రిపుచే నొచ్చిన సా, రథియును సారథియు నొవ్వ § రథియును గావం
బృథుసమరధర్మ మిఁక న,వ్యథచిత్తుఁడ వగుచుఁ గడఁగు § వైరుల గెలువన్.

వ. అనిన విని. 877

ఉ. సంచితభూరిబాహుబల § శౌర్యుఁడు సారథిమాట కాత్మ మో
దించి రవిప్రకాండరుచి § దీపితచాపముఁ దాల్చి మౌర్వి సా
రించి గుణధ్వనిన్ మహద § రిప్రకరంబుల భీతి ముంచి తో
లించె రథంబు మేదిని చ § లింపఁగ నాద్యుముమీఁద నేర్పునన్. 878

వ. అట్లు డగ్గఱి. 879

చ. అరితను వప్రబాణముల § నాగ్రహవృత్తిఁ బగిల్చి నాల్గిటం

దురగములన్ వధించి యొక § తూపున సారథిఁ ద్రుంచి రెంట ని
ష్ఠురతర కేతుచాపములు § చూర్ణము చేసి యొకమ్మునన్ భయం
కరముగఁ ద్రుంచె నద్ద్యుమని § కంఠ మకుంఠితవిక్రమోద్ధతిన్. 880

మ. కని సాంబప్రముఖాదియోధవరు లు § త్కంఠాత్ము లై మీనకే
తను నగ్గించి సువర్ణపుంఖనిశితా § స్త్రశ్రేణి సంధించి సా
ల్వునిసైన్యావలిమ స్తముల్ వెరవు లా § వున్ మీఱఁగా నొక్కయె
త్తున వే త్రుంచిరి తాటిపండ్లు ధరఁ దో § డ్తో రాల్చుచందంబునన్. 881

వ. అట్టియెడ. 882

స్రగ్ధర. కూలున్ గుఱ్ఱంబు లేనుం § గులు ధరఁ గెడయుం § గుప్ప లై నుగ్గునూచై
వ్రాలున్ దేరుల్ హతం బై § వడిఁ బహు సుభట § వ్రాతముల్ శోణితంబుల్
గ్రోలున్ మాంసంబు నంజుం § గొఱుకు నెముకలన్ § గుంపు లై సోలుచున్ భే
తాళక్రవ్యాదభూతో § త్కరములు జత లై § తాళముల్ దట్టి యాడున్. 883

వ. మఱియు నొక్కయెడ. 884

సీ. ఖండితశుండాల§గండముల్ నక్రముల్, భూరితుండంబులు § భుజగసమితి
పదతలంబులు కచ్ఛ§పంబులు దంతముల్, శుక్తులు కుంభని § ర్ముక్తమౌక్తి
కములు రత్నములు వా§లములు జలూకముల్, మెడలు భేకంబులు§మెదడు రొంపి
ప్రేవులు పవడంపుఁ § దీవెలు నరములు, నాఁచు మజ్జంబు ఫే § నంబు లస్థి

ఆ. సైకతములు రక్త§చయము తోయంబులు,నొరగు నెడలనొరలు§మొఱలు ఘనత
రంగరవముగా మ § తంగజాయోధన,స్థలము జలధిఁ బోల్పఁ § దగె నరేంద్ర.

వ ఇవ్విధంబున యదుసాల్వబలంబులు చలంబునఁ బరస్పరజయకాంక్షలం దలపడి పోరుపూర్వపశ్చిమసముద్రంబులవడువున నిరువదియేడుదినంబు లతిఘోరంబుగాఁ బోరునెడ నింద్రప్రస్థపురంబున నుండి ద్వారకానగరంబునకు నగధరుండు చనుదేర ముందటం గానవచ్చుదుర్నిమిత్తంబులం గనుంగొని కృష్ణుండు దారుకునిం జూచి యి ట్లనియె. 886

శా. కంటే దారుక దుర్నిమిత్తము లనే § కంబుల్ మహాభీలముల్
మింటన్ మేదినిఁ దోఁచు చున్నయవి నె § మ్మిన్ ఖాండవప్రస్థ మే
నుంటం జైద్యహితక్షితీశ్వరులు మా § యోపాయు లై మత్పురి
న్గెంటింపం జనుదేరఁ బోలుదురు పో § నీ తేరు వేగంబునన్. 887

వ. అని యతిత్వరితగతిం జనుదెంచి తత్పురంబు డగ్గఱి మహాబలపరాక్రమంబులం బ్రతిపక్షబలంబుతోడం దలపడి పోరుయదుబలంబులను నభోవీథి నభేద్యమాయావిడంబనంబునఁ బ్రతివీరు లెంతకాలంబునకు నేయుపాయంబునను సాధింప నలవి గానిసౌభకవిమానంబునం దున్నసాల్వునిం గని తద్విమానంబు డాయం దన తేరు దోల సారథిని నియమించి కదియం జనుమురాంతకుని వీక్షించి యదు

సైనికప్రకరంబులు పరమానందంబునం బొందిరి మృతప్రాయంబులై యున్న సైన్యంబులఁ గనుంగొని సౌభకపతి విక్రమక్రియాకలాపుం డగుచు నురవడించి.

చ. మిడుఁగుఱు లెల్లెడం జెదర \ మింటను మంటలు వర్వ ఘంటికా
ఘణఘణభూరినిస్వనని \ కాయమునన్ హరిదంతరాళముల్
వణఁక మహోగ్రశక్తిఁ గొని \ వారక దారకుమీఁద వైవ దా
రుణగతి నింగినుండి నిజ \ రోచులతోఁ బడుచుక్క కైవడిన్. 889

క. వడిఁ జనుదేరఁగఁ గని యప్పుడు నగధరుఁ డలఁతిలీల \ వోలెఁ దానిం
బొడిపొడియై ధరఁ దొరఁగఁగ, నడుమన వెసఁ ద్రుంచె నొక్క \ నారాచమునన్.

చ. గురుభుజుఁ డంతఁ బోవక య \ కుంఠితశూరత శత్రుసైన్యముల్
దెరలఁగ నుగ్రతం గొఱవిఁ \ ద్రిప్పినకైవడి మంట దిర్దిరం
దిరుగుచు దుర్నిరీక్ష్య మగు \ దీపితసౌభము సాల్వుఁ జండభా
స్కరకిరణాభభీకరని \ శాతశరంబులఁ గాఁడ నేసినన్. 891

చ. కడు వడి నల్గి వాఁడు నిజ \ కార్ముకముల్ జలదస్వనంబుకై
వడి మొరయించుచుల్ వెడఁద \ వాతిశరంబులఁ బద్మలోచను
న్నెడమభుజంబు గాఁడ వడి \ నేసినఁ దెం పఱి చేతిశార్ఙ్గముల్
విడిచె రథంబుపై గగన \ వీథి సురల్ భయ మంది చూడఁగన్. 892

క. హాహా యని భూతావలు, లాహాకారములు సేయ \ నంతట దేఱ
న్నాహారిఁ గనుఁగొని యతఁ డు,త్సాహంబునఁ బలికె బాహు\శౌర్యస్ఫూర్తిన్.

చ. నలినదళాక్ష మత్సఖుఁడు \ నాఁ దగుచైద్యుఁడు గోరినట్టికో
మలి నవినీతిమైఁ దగవు \ మాలి వరించితి వంతఁ బోక దో
ర్బలమున ధర్మనందనుస \ భాస్థలి నేమఱి యున్నవాని న
చ్చలమునఁ జంపి తట్టికలు \ మంబున నేఁడు రణాంగణంబునన్. 894

క. తల చెడి పాఱక బాహా,బల మొప్పఁగ నాదుదృష్టి \ పథమున ధృతితో
నిలిచిన నిష్ఠురవిశిఖా,ర్చుల ముంచి మదీయసఖుని \ నూ డిటు దీర్తున్. 895

చ. అనిన మురాంతకుండు దర \ హాసము మోమునఁ దొంగలింప సా
ల్వునిఁ గని యోరి లావు బలు \ వుం గలపోటరివోలెఁ బ్రేలె దే
మనినను బాటు సన్నిహిత \ మాట యెఱుంగవు మూఢచిత్త పొ
మ్మని గదఁ గేలఁ ద్రిప్పి యభి \ యాతిని శత్రుని వ్రేసె నుద్ధతిన్. 896

వ. అట్లు వ్రేసిన. 897

క. పెనుమూర్ఛ నొంది వెస ము,క్కున వాతను నెత్తు రొల్కఁ \ గొంతవడికి నొ
య్యనఁ దెలిసి నిలువరింపక, చనె వాఁడు నదృశ్యుఁ డగుచు \ సౌభముఁ దానున్.

వ. అయ్యవసరంబున. 899

తే. గగనమందుండి యొక్కఁడా ర్తుఁడగుచు వచ్చి, నందనందనుపాదారవిందములకు
వందనముచేసి యానకదుందుభిని మహోగ్రుఁడై పట్టి తెచ్చె సాల్వుఁడు గడఁగి.

తే. దేవ మీ కెఱిఁగింప గాఁ దివిరి యిటకు, దేవకీదేవి నన్నుఁ బుత్తెంచె ననఁగ
విని సరోరుహనాభుండు ఘనవిషాద, మగ్నుఁ డయ్యెను గురుమీఁదిమమతఁ జేసి.

క. నరగంధర్వసురాసుర,వరులకు నిర్జింపరాని వాఁడు బలుం డే
మఱి కరయ హీనబలుచేఁ, బరికింపఁగ నెట్లు పట్టువడెనో కో యనుచున్. 902

వ. మఱియును. 903

క. భావంబు గలఁగ నాహా, దైవకృతం బెవ్వరికిని దప్పింపఁగ రా
దేవిధి నైనను నని శో,కావిలమతిఁ బలుకు చున్న యత్తఱి వాఁడున్. 904

వ. తనమాయాబలంబునఁ గ్రమ్మఱం దోఁచి కృతకవసుదేవునిం గల్పించి యతనిం బంధించి కొనితెచ్చి పుండరీకాక్షు నిరీక్షించు భవజ్జనకుండు వీఁడె యిప్పుడు నీవు గనుంగొన వీనితలఁ ద్రుంతు నింక నెవ్వనికిం గా మసియెను గావం గలశక్తిగల దేనియుం గావు మని దురాలాపంబు లాడుచు మృత్యుజిహ్వాకరాళం బైనకరవాలంబు గేలం బూని జళిపించుచు నమ్మాయావసుదేవునిశిరంబు దునిమి తన్మస్తకంబు గొనివియద్వర్తియై చరియించుసౌభకవిమానంబు సొచ్చె నంత గోవిందుండు గొంతతడవు మనంబున ఘనం బగుశోకంబునఁ గుందు చుండి యాత్మసైనికులు దెలుపం దెలివొంది యది మయోదితం బైనసాల్వునిమాయోపాయం బని యెఱింగె నంతం దనకు వసుదేవుండు పట్టువడె నని చెప్పినదూతయు నమ్మాయాకళేబరంబును నాక్షణంబ విచిత్రంబుగా మాయం బై పోయె ననంతరంబ. 905

క. మును లపుడు గొంద ఱచటికిఁ, జనుదెంచి విమోహితుఁడైన జలజదలాక్షుం
గనుఁగొని సమధికభక్తిన్, వినయంబునఁ బలికి రంత విష్ణుఁ జిష్ణున్. 906

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములందు సర్వమానవులు సంసారనానావిధైక
దుఃఖాబ్ధిమగ్నులై తుదిఁ జేర నేరక, వికలత్వమునఁ బొందు వేళ నిన్నుఁ
దలఁచి దుఃఖంబులఁ దరియింతు రట్టిసద్గుణనిధి వై దేవకోటి కెల్ల
బట్టుఁగొమ్మై పరబ్రహ్మాఖ్యఁ బొగ డొంది, పరమయోగీశ్వరప్రకరగూఢ

తే. పరచిదానందదివ్యరూపమున వెలుఁగు, దనఘ నీ వేడ నీచజన్మాత్మజనిత
ఘనభయస్నేహమోహశోకంబు లేడ, ననుచు సంస్తుతిఁ జేసి వారరిగి రంత.

చ. హరి తనమీఁద ఘోరనిశితాశుగజాలము వేయుసాల్వభూ
వరు వధియింపఁ గోరి బహువారిదనిర్గతభూరివృష్టివి
స్ఫురణ నమానతీవ్రశరపుంజములన్ గగనంబుఁ గప్పి క్ర
చ్చఱ రిపుమౌళిరత్నమును జాపము వర్మముఁ ద్రుంచి వెండియున్. 908

మ. వితతక్రోధముతోడఁ గృష్ణుఁడు జగద్విఖ్యాతశౌర్యక్రియో
ద్ధతశక్తిన్ వడిఁ ద్రిప్పి మింట మెఱుఁగుల్ దట్టంబుగాఁ బర్వ ఘ

గ్రతఁ జంచద్గద వైచి త్రుంచె వెసఁ జూర్ణంబై ధరన్ రాల నా యతభూరిత్రిపురాభమున్ మహితమాయాశోభమున్ [1]సౌభమున్. 909

వ. అట్లు కృష్ణుండు దమ్మయనిర్మితమాయావిమానంబు నిజగదాహతి నింతింతలు తునియలై సముద్రమధ్యంబునం దొరంగం జేసిన సాల్వుండు కోఱలు వెఱికిన భుజంగంబుభంగి గం డడంగి విన్ననై విగతమాయాబలుం డయ్యును బోలి పోవనిబీరంబున వసుధాతలంబునకు డిగ్గి యాగ్రహంబున. 910

క. కరమునఁ బవినిభ మగుభీ,కరగద ధరియించి కదియఁ గాఁ జనుదేరన్ మురహరుఁ డుద్ధతి సాల్వుని,కరము గదాయుక్తముగను ఖండించె నృపా.

క. అంతం బోవక కినుక న,నంతుఁడు విలయార్కమండ లాయతరుచిదు ర్దాంతం బగుచక్రంబు ని, తాంతంబుగఁ బూన్చి సాల్వధరణిపుమీఁదన్. 912

క. గురుశక్తి వైచి వెస భా,సురకుండలమకుటరత్న శోభిత మగుత చ్ఛిరము వడిఁ ద్రుంచె నింద్రుఁడు, వరకులిశముచేత వృత్రువధియించుక్రియన్.

శ్రీకృష్ణుండు దంతవక్త్రుని సంహరించుట.

వ. ఇట్లు మాయావి యైనసాల్వుండును సౌభకంబును గృష్ణుచేతం బొలియుటఁ గనుంగొని నిజసఖు లగుసాల్వపౌండ్రకశిశుపాలురకుఁ బారలౌకికక్రియలు మైత్రిం గావించి దంతవక్త్రుం డతిభీషణాకారంబుతో నప్పుడు. 914

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీఁటుచును బెట్టుగ మ్రోయుచుఁ గన్నుఁగ్రేవలం జిటచిట విస్ఫులింగములు చింద మహోద్ధతపాదఘట్టన న్నటయిటయై ధరిత్రి వడఁ గాడ వడిన్ గద కేలఁ ద్రిప్పుచున్ మిటమిట మండువేసవిని మించుదివాకరుఁ బోలి యుగ్రతన్. 915

చ. వడిఁ జనుదేరఁ జూచి యదువల్లభుఁ డుల్లము పల్లవింప న ప్పుడు గదఁ గేలఁ బూని రథమున్ రయ మొప్పఁగ డిగ్గి యుగ్రతం గడఁగి విరోధికి న్నెదురు గాఁ జన వాఁ డతినీచవర్తియై యడరుచు నట్టహాసముఖుఁడై వలచే గదఁ ద్రిప్పుచున్ హరిన్. 916

వ. కనుంగొని పరిహాసోక్తులుగా నిట్లనియె నీవు మదీయభాగ్యంబునం జేసి నేఁడు నాదృష్టిపథంబునకు గోచరుండ వైతివి మిత్రద్రోహి వైననిన్ను మాతులేయుండ వని మన్నింపక దేహంబునందు వర్తించునుగ్రవ్యాధి నౌషధాదిక్రియల నివర్తింపం జేయుచికిత్సకునిచందంబున బంధురూపశత్రుండవు గావున నిన్ను దంభోళిసంరంభగంభీరం బైనమదీయగదాదండహతిం బరేతనివాసంబున కనిచి మున్ను నీచేత నిహతు లైననాదుసఖులఋణంబుఁ దీర్తు నని దుర్భాషలాడుచు డగ్గఱి. 917

---

1 తెలుఁగుగాఁ బ్రతులయందును భారతమునందును సౌంభ మనియే కానఁబడుచున్నది గాని మూలమునుబట్టియు నీప్రయోగమునుబట్టియు సౌభ మనియె చెప్పవలసియున్నది.

చ. పెనుగదఁ బూన్చి కృష్ణుతల § బెట్టుగ మొత్తిన నంకుశాహతిం
గనలెడిగంధసింధురము § కైవడి సింధురభంజనుండు పెం
పునఁ బవిభాసమానగదఁ § బూని మహోగ్రతఁ ద్రిప్పి దంతవ
క్త్రునియురముం బగిల్చిన గు § దుల్కొనుచుం రుధిరంబు గ్రక్కుచున్. 918

వ. తత్క్షణంబ పర్వతాకారం బగుదేహంబుతో నొఱలుచు నేలం గూలి కేశపాశం బులు చిక్కువడం దన్నుకొనుచుఁ బ్రాణంబులు విడిచె నప్పుడు నిఖిలభూతం బులు నాశ్చర్యంబు నొందఁ దద్గాత్రంబుననుండి యొక్కసూక్ష్మతేజంబు వెలు వడి గోవిందునిదేహంబుఁ బ్రవేశించె నయ్యవసరంబున నగ్రజుమరణంబు గనుం గొని కుపితుం డై కనుంగవల నిప్పు లుప్పతిల్ల విదూరథుండు కాలానలజ్వాలా భీలకరాళం బైనకరవాలంబును బలుకయుం గేలం దాల్చి దామోదరుదెసకుఁ గవయుటయుం గనుంగొని. 919

చ. జలరుహలోచనుండు నిజ § సాధన మై తనరారుచక్రముం
వలనుగఁ బూన్చి వైవ నది § వారక వానిశిరంబు ద్రుంచె న
బ్బలియుఁడు సౌభసాల్వశిశు § పాలసహోదరతత్సహోదరా
వలుల వధించి తత్కులము § వారి ననేకులఁ ద్రుంచె నీగతిన్. 920

వ. అయ్యవసరంబున. 921

క. నరమునియోగిసురాసుర,గరుడోరగసిద్ధసాధ్య § గంధర్వనభ
శ్చరకిన్నరకింపురుషులు, హరిమహిమ నుతించి రద్భు § తానందములన్. 922

వ. మఱియు నప్సరోజనంబులు నృత్యంబులు సలుప వేల్పులు కుసుమవర్షంబులు గురియ దేవతూర్యంబు లవార్యంబులై మొరయ యదువృష్ణిప్రవరులు సేవింపఁ బరమానందంబునుం బొంది నిజవిజయాంకితంబు లైనగీతంబులు వందిజనంబులు సంకీర్తనంబులు సేయ నతిమనోహరవిభవాభిరామంబును నూతనాలంకారం బును నైనద్వారకానగరంబు శుభముహూర్తంబునం బ్రవేశింపం జనునెడ.

క. పురసతులు విరులు లాజలు, గురుసౌధాగ్రములనుండి § కురియఁగ వికచాం
బురుహాక్షుం డంతఃపుర,వర మర్థిం జొచ్చి వైభ § వం బలరారన్. 924

వ. ఇట్లు సని యోగీశ్వరేశ్వరుండును షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండును నిఖిలజగదీశ్వ రుండును నైనపురుషోత్తముండు సుఖం బుండె నంత. 925

క. కౌరవపాండవపృథుసమ,రారంభ మెఱింగి తీర్థ § యాత్ర నెపముగా
సీరాంకుఁ డుభయకులులకు, నారయ సముఁ డగుటఁ జేసి § యరిగె నరేంద్రా.

బలరాముండు తీర్థయాత్రకుఁ జనుట.

వ. అట్లు చని మొదలం బ్రభాసతీర్థంబున నవగాహంబు సేసి యందు దేవర్షిపితృ తర్పణంబులు సంప్రీతిం గావించి విమలతేజోధను లగుభూసురప్రవరులు దనతో నరుగుదేరం గదలి చని క్రమంబున సరస్వతియు బిందుసరోవరంబును వజ్ర

తీర్థంబును విశాలానదియు సరయువును యమునయు జాహ్నవీతీర్థంబునుం
గనుంగొనుచు నచట నచట నవగాహన దేవర్షిపితృతర్పణ బ్రాహ్మణసంతర్ప
ణంబులను భూసురయుక్తుం డై నడపుచుం జని సకలలోకస్తుత్యంబును
నిఖిలమునిశరణ్యంబు నగు నైమిశారణ్యంబు సొచ్చి యందు దీర్ఘసత్రంబు నడపు
చున్నమునిజనంబులం గనుంగొనిన వారును బ్రత్యుత్థానంబు సేసి రామునకు
వినతు లై యాసనపూజావిధానంబులు గావించిన నతండును బ్రముదితమాన
సుం డగుచు సపరివారంబుగాఁ గూర్చున్న యెడ. 927

క. ఆనెఱిఁ దనుఁ గని ప్రత్యుత్థాన నమస్కారవిధులు । దగ నడపక తెం
పూనినపీఠముపై నాసీనుం డగుసూతు శేము । షీవిఖ్యాతున్. 928

వ. కనుంగొని యతనిసమీపంబున నున్నవిప్రవరులం జూచి రాముండు రోషించి
వీఁడు నన్నుఁ గని లేవ కుండుటకు హేతు వెయ్యదియొకో యీప్రతిలోమజా
తుండు మునిగణసభాస్థలంబునం దా నొక్కముఖ్యుండపోలె దురభిమానంబున
శక్తిమనుమనివలనం గొన్నికథలు గాథలు గఱచి విద్వద్గణ్యునివిధంబున విఱ్ఱ
వీఁగెడును నీచాత్ముం డభ్యసించువిద్యలెల్లను మనంబున విచారించి చూచిన మద
కారణంబులు గాని సత్త్వగుణగరిష్ఠంబులు గావు ధర్మసంరక్షణంబు సేయ నవ
తరించినమాకు నిట్టిదుష్టమర్దనం బవశ్యకర్తవ్యం బని తలంచి హస్తంబున
ధరించిన కుశాగ్రంబున నాసూతుని వధించిన నక్కడిమునీంద్రు లెల్ల హాహా
కారంబులతోడం దాలాంకునిం జూచి యి ట్లనిరి. 929

క. అనఘా యితనికి బ్రహ్మాసన మే మిచ్చుటను నీవు । చనుదే నితఁ డా
సనము దిగఁ డయ్యె నింతయు, మును నీమది నెఱుఁగనర్థ । ముం గలదె హలీ.

క. ఎఱిఁగెఱిఁగి బ్రహ్మహత్యాదురితంబున నీమనంబు । దూఁకొనెఁ బాపో
త్తరణప్రాయశ్చిత్తము, దొరఁకొని కావింపు మయ్య । దుర్జనహరణా. 931

వ. అదియునుం గాక పరమపావనుండ వైననీవు ధర్మంబు దప్పిన నెవ్వరు మాన్పం
గలరు కావునఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గైకొని నడపకున్న ధర్మంబు నిలువదు అట్లు
గావున దీనికిం బ్రతీకారంబు పుట్టింపు మనిన నతండు వారలం గనుగొని తా
మనంబున నిట్టిపాపంబు సేయంబడియె దీనికి ముఖ్యపక్షంబునఁ బ్రతికృతి యె
ఱింగింపుఁడు వీనికి నాయువును బహుసత్త్వంబును నొసంగిన మీ కిష్టం బగు నే
నట్లు నాయోగమాయచేఁ గావింతు నన నమ్మునులు నీయస్త్రమాహాత్మ్యంబు
నకు మృత్యువునకు మాకు నెవ్విధంబున వైకల్యంబు నొందకుండునట్లు గావింపు
మనిన నతం డందఱం జూచి యప్పుడు. 932

క. ధాత్రివరసమధికచారిత్రుఁడు హలపాణి పలికె । ధృతి నాత్మా వై
పుత్రకనా మాసి యనుపవిత్రశ్రుతివాక్యసరణి । విశదం బగుటన్. 933

వ. ఈసూతనూనుఁ డిపుడు మహాసత్త్వము నాయువును నక్షనామయుఁడును వి

ద్యాసామర్థ్యము గలిగి సుధీసత్తములార యీాశ్రీతిఁ విలసిల్లున్. 934

వ. అని నూతుం బునర్జీవితుంగాఁ జేసి మునులం జూచి యి ట్లనియె. 935

తే. ఏ నెఱుంగక చేసినయీాయవజ్ఞ, శాంతి వొంద నేయది యభీష్టంబు మీాకు
దానిఁ గావింతు ననిన మోదంబు నొంది,పలికిరత్తాపసులు హలపాణిఁజూచి.

చ. హలధర యిల్వలుం డను సురారితనూజుఁడు పల్వలుండు నాఁ
గలఁ డొకదానవుండు బల గర్వమునం బ్రతిపర్వమందు న
చ్చలమున వచ్చి మాసవన శాలల మూత్రసురాస్రపూయవి
ట్పలలము లోలిమైఁ గురిసి పాడఱఁ జేయును యజ్ఞవాటముల్. 937

వ. కావున నాదుష్టదానవుం ద్రుంచుటయ మాకుం గరంబు సంతసం బగు నంత
మీాఁద నీవు విమలచిత్తుండ వై భారతవర్షంబునం గలతీర్థంబులు ద్వాదశమా
సంబు లవగాహనంబు సేయు మ ట్లయిన సర్వపాపనిష్కృతి యగు నని పలుకు
నంతం బర్వసమాగమం బైన. 938

సీ. మునులు యజ్ఞక్రియో న్ముఖు లౌటఁ గనుఁగొని
పఱతెంచి యసుర తద్భవనములను
రక్తవిణ్మూత్రసు రామాంసజాలంబు
నించి హేయంబు గావించి పెలుచఁ
బెంధూళి జాలును బెల్లలు నురలెడు
చక్రానిలము వీచి చదల నపుడు
కాటుకకొండసం గతిఁ బొల్చు మేను తా
మ్రశ్మశ్రుకేశస మాజములును

తే. నవ్యచర్మాంబరము భూరి నాసికయును
గఱకుమిడుగుడ్లు నిప్పులు గ్రక్కుదృష్టి
వ్రేలుపెదవులు దీర్ఘక రాళజిహ్వి
కయును ముడివడ్డబొమలును గలుగువాని. 939

మహాస్రగ్ధర. కనియెం దాలాంకుఁ డుద్యత్కటుచటులనటత్కాలదండాభశూలున్
జనరక్తాసిక్తశూలున్ సమధికసమరో త్సాహలోలుం గఠోరా
శనితుల్యోదగ్రదంష్ట్రా జనితశిఖికణా చ్ఛాదితాశాంతరాళున్
హననవ్యాపారశీలు న్నతిదృఢఘనమ స్తాస్థిమాలుం గరాళున్. 940

ఉ. వెండియుఁ గ్రొమ్మెఱుంగు లుడు వీథి వెలుంగఁగ నుల్లసద్గదా
దండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు నుదారత రా బలభద్రుఁ డాసురో
ద్దండవిఘాతు లౌ ముసల దారుణలాంగలముల్ దలంప మా
ర్తాండనిభంబు లై యెదురఁ దత్క్షణమాత్రన తోఁచినన్ వెసన్. 941

వ. అట్లు సన్నిహితంబు లైన కార్యసాధనంబు లగునిజసాధనంబులు ధరియించి
యప్పుడు. 942

చ. గగనమునం జరించుసుర § కంటకుకంఠము చేతినాఁగటం
దగిలిచి రోఁక లెత్తి బెడి § దం బడరన్ నడునెత్తి మొత్తినన్
భుగభుగ నెత్తు రొల్క నిల § బోరగిలం బడె వజ్రధారచేఁ
దెగి ధరఁ గూలుభూరిజగ § తీధరముం బురుడింప బెట్టుగాన్. 943

వ. అట్లు పల్వలుండు మడిసిన. 944

క. మునివరులు రామపాలుని, వినుతించిరి వేయువేల § విధముల వృత్రుం
దునిమినయింద్రుని నమరులు, వినుతించినరీతి నపుడు § విమలచరిత్రా. 945

తే. అంత నభిషిక్తుఁ జేసి య§త్యంతసురభి, మంజులామ్లానకంజాత§మాలికయును
నంచితాభరణములు ది§వ్యాంబరములు, నర్థి నిచ్చినఁదాల్చి యా§హాలధరుండు.

క. దేవేంద్రుఁ బోలి యొప్పెను, ధీవిలసితుఁ డగుచు మునిత§తిన్ వీడ్కొని తన్
సేవించుచుఁ గతిపయవి,ప్రావలి చనుదేరఁ గౌశి § కాఖ్యంబునకున్. 947

వ. చని యమ్మహానదిం గృతస్నానుం డై యచ్చోటు వాసి సరయువునందుఁ గ్రుంకు
లిడి ప్రయాగ నవగాహనంబు సేసి దేవర్షి పితృతర్పణంబు లాచరించి పులస్త్యా
శ్రమంబు సొచ్చిగోమతిని దర్శించి గండకీనది నుత్తరించి విదళితభవపాశ యగు
విపాశయందుఁ దోఁగి శోణనదంబున నాప్లావితుం డై గయ నాడి గంగాసాగర
సంగమంబు దర్శించి మహేంద్రనగరంబున కరిగి. 948

క. రాముఁడు గనుఁగొనె భార్గవ,రామున్ రజనీశకులధ § రావరనగసు
త్రామున్ సన్నుతసుగుణ,స్తోముం గారుణ్యసీము § సుజనలలామున్. 949

ఆ. కని నమస్కరించి § కౌతుకం బలరార, నతని వీడుకొని హ§లాయుధుండు
గొమరు మిగిలిన సప్త§గోదావరికి నేఁగి, యందుఁ దీర్థ మాడి § యచటు గదలి.

వ. వేణీపంపాసరస్సులం జూచి భీమనది కేఁగి యందుఁ గుమారస్వామిని దర్శించి
శ్రీశైలంబునకుం జని వేంకటాచలంబు దర్శించి కామకోటిశక్తి నిరీక్షించి కాంచీ
పురంబుఁ గాంచి కావేరికిం జని యమ్మహావాహిని నవగాహనంబు సేసి. 951

స్రగ్ధర. సేవించెన్ రంగధామున్ § శ్రితనివహపయ § స్సింధుసంపూర్ణసోమున్
గావేరీమధ్యసీమున్ § ఘనకలుషమహా § కాలకూటోగ్రభీమున్
దేవారిశ్రీవిరామున్ § దివిజవినుతసం § దీపితానంతరామున్
ధీవిజ్ఞానాభిరామున్ § ద్రిభువనవిలస § ద్దేవతాసార్వభౌమున్. 952

అచ్చోటు వాసి వృషభాద్రి నెక్కి హరిక్షేత్రంబు ద్రొక్కి మధురాపురంబున
కరిగి సేతుబంధనంబు మెట్టి యచటం బదివేలపాఁడిమొదవుల భూసురుల కిచ్చి
రామేశ్వరుని దర్శించి తామ్రపర్ణికిం జని మలయాచలం బెక్కి యగస్త్యునిం
గని నమస్కరించి దక్షిణసముద్రంబు దర్శించి కన్యాఖ్యదుర్గాదేవి నుపాసించి
పంచాప్సరసం బనుతీర్థంబున నాప్లవనం బాచరించి గోకర్ణంబున నిందుమౌళిని
దర్శించి ద్వీపవతి యైనకామదేవిని వీక్షించి తాపిం బయోష్ణిని దర్శించి నిర్విం

ధ్యంబు గడచి దండకావనంబున కరిగి మాహిష్మతీపురంబున వసియించి మను తీర్థం బాడి క్రమ్మఱం బ్రభాసతీర్థంబునకు వచ్చి యచ్చటిబ్రాహ్మణజనంబుల వలనం బాండవధార్తరాష్ట్రులభండనంబునందు సకలరాజలోకంబు పరలోక గతు లగుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధులై యుండు టయు నెఱింగి వారల వారించుతలంపున నచ్చటికిం జని. 953

తే. ధర్మనందనుఁ దనకు వం ‡ దనము సేయు
కృష్ణు నరు మాద్రిసుతుల వీ ‡ క్షించి యేమి
పలుక కుగ్రగదాదండ ‡ పాణు లగుచుఁ
గ్రోధమునఁ బోరుభీమదు ‡ ర్యోధనులను. 954

వ. చూచి వారల డాయం జని యి ట్లనియె. 955

సీ. వీరపుంగవులార ‡ వినుఁడు మీలోపల, భూరిభుజాసత్త్వ ‡ మున నొకండు
ప్రకటితాభ్యాససం ‡ పద్విశేషంబున, నొక్కండు నధికుఁడై ‡ యుంటఁజేసి
సమబలు లటుగాన ‡ చర్చింపఁగా నిందు, జయ మొక్కనికి లేదు ‡ సమరమందుఁ
గాన యూరక పోరఁ ‡ గా నేల మీ కని, వారింప నన్యోన్య ‡ వైరములను

తే. నడరి తొల్లింటిదుర్భావ ‡ లాత్మలందుఁ
దలఁచి తద్భావణము లప ‡ థ్యములు గాఁగ
మొక్కలంబునఁ బోర నా ‡ ముష్టికాసు
శారి వీక్షించి వీరిశు ‡ భాశుభములు. 956

వ. ఎట్లుగా వలయు నట్ల యయ్యెడుం గాక యని యచ్చోట నిలువక యుగ్రసే నాదిబంధుప్రకరంబులు పరితోషంబున నెదుర్కొన ద్వారకాపురంబు సొచ్చి యం దుండి మగిడి నైమిశారణ్యంబునకుం జని యందులమునిపుంగవు లనుమ తింప నచ్చట నొక్కమఖంబు గావించి బహుదక్షిణ లొసంగి యంచితజ్ఞానపరి పూర్ణు లగునట్లుగా వరం బిచ్చి రేవతియునుం దానును బంధుజ్ఞాతియుతంబుగా నవభృథస్నానం బాచరించి తదనంతరంబ. 957

చ. విలసితవ ‡ చందనన ‡ వీనవిభూషణరత్నవస్త్రముల్
పొలుపుగఁ దాల్చి యంచితవి ‡ భూతిఁ దలిర్చెను బూర్ణచంద్రికా
కలితసుధాంశురేఖ నెస ‡ కం బెసఁగన్ నిజబంధులోచనో
త్పలచయ ముల్లసిల్లఁ బరి ‡ పాండురచారుయశోవిలాసుఁడై. 958

వ. ఇవ్విధంబున ననంతుండు నప్రమేయుండును మాయామానుషవిగ్రహుండును నసంఖ్యబలశాలియు నైనబలదేవుం డతివైభవంబున నిజపురంబు ప్రవేశించి సుఖం బుండె నని చెప్పి యి ట్లనియె. 959

కుచేలోపాఖ్యానము.

క. హలధరుఁ డమర్త్యచరితుం, డలఘుభుజాబలుఁ డొనర్చు ‡ నద్భుతకర్మం

బులు పెక్కు నాల్గుమోములు, గలమేటియు లెక్క వెట్టఁ § గలఁడె నరేంద్రా.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ గన్గొని ధ § రాధిపుఁ డిట్లనుఁ బద్మపత్త్రలో
చనునియనంతవీర్యగుణ § సంపద వేమఱు విన్న నైననుం
దనియదు చిత్త మచ్యుతక § థావిభవం బొకమాటు వీనులన్
వినిన మనోజపుష్పశర § విద్ధుఁడు నైన విరామ మొందునే. 961

వ. అదియునుం గాక. 962

చ. హరి భజియించుహస్తములు § హస్తము లచ్యుతుఁ గోరి మ్రొక్కుత
చ్ఛిరము శిరంబు చక్రధరుఁ § జేరినచిత్తము చిత్త మిందిరా
వరుఁ గనుదృష్టి దృష్టి ముర § వైరి నుతించినవాణి వాణి య
చ్చరుకథ లానుకర్ణములు § కర్ణము లై విలసిల్లుఁ బో భువిన్. 963

క. హరిపాదతీర్థసేవా,పరుఁ డై విలసిల్లునట్టి § భాగవతునివి
స్ఫురితాంగము లంగము లా,పరమేశ్వరు నెఱుఁగ నాకుఁ § బలుకు మునీంద్రా.

సీ. అనుడు వేదవ్యాస § తనయుఁ డాయభిమన్యు,తనయునిఁ జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి
జనవర గోవింద § సఖుఁడు కుచేలుండు, నా నొప్పువిప్రుండు § మానధనుఁడు
విజ్ఞానరాగాది § విరహితస్వాంతుండు, శాంతుండు ధర్మవ § త్సలుఁడు ఘనుఁడు
విజితేంద్రియుఁడు బ్రహ్మ § వేత్త దారిద్ర్యంబు, బాధింప నొరులఁ గా § ర్పణ్యవృత్తి

తే. నడుగఁ బోవక తనకుఁ దా § నబ్బినట్టి, కాసు పదివేలనిక్కముల్ § గాఁ దలంచి
యాత్మ మోదించి పుత్త్రదా § రాభిరక్ష, యొకవిధంబున నడపుచు § నుండునంత.

సీ. లలితపతివ్రతా § తిలకంబు వంశాభి
జాత్య తద్భార్య దు § స్సహదరిద్ర
పీడచేఁ గడు నొచ్చి § పెదవులు దడుపుచు
శిశువు లాఁకటిచిచ్చు § చేఁ గృశించి
మలమల మాఁడుచు § మానసం బెరియంగఁ
బట్టెడుఁ గూరెము మాకుఁ § బెట్టు మనుచుఁ
పత్త్రభాజనధృత § పాణు లై తనుఁ జేరి
వేఁడిన వీనులు § సూఁడినట్ల

తే. యైన నొకనాఁడు వగచి ని § జాధినాథుఁ, జేరి యిట్లని పలికె న్నో § జీవితేశ
తట్టుము ట్టాడునిట్టిపే § దఱిక మిట్లు, నొంప దీని కుపాయ మూ § హింప వైతి.

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 967

తే. బాలసఖుఁ డైనయప్పద్మ § పత్త్రనేత్రుఁ, గాన నేఁగి దారిద్ర్యాంధ § కారమగ్ను
లైనమము నుద్ధరింపుము § హాధికృపాక, టాక్షరవిదీప్తి వడసి మ § హాత్మ నీవు.

వ. మఱియును. 969

చ. వరదుఁడు సాధుభక్తజన § వత్సలుఁ డార్తశరణ్యుఁ డిందిరా

వరుఁడు దయాపయోధి భగ § వంతుఁడు కృష్ణుఁడు దాఁ గుశస్థలీ
పురమున యాదవప్రకర § ముల్ భజియింపఁగ నున్నవాఁడు నీ
వరిగిన నిన్నుఁ జూచి విభుఁ § డప్పుడ యిచ్చు ననూనసంపదల్. 970

మ. కలలోనం దను ము న్నెఱుంగనిమహా § కష్టాత్ముఁ డై నట్టిదు
ర్బలుఁ డాపత్సమయంబునన్ నిజపదా § బ్జాతంబు లుల్లంబులోఁ
దలఁప న్నంతన మెచ్చి యార్తిహరుఁ డై § త న్నైన నిచ్చున్ సుని
శ్చలభక్తిన్ భజియించువారి కిడఁడే § సంపద్విశేషోన్నతుల్. 971

క. అని చెప్పిన నమ్మానిని, సునయోక్తుల కలరి భూమి § సురుఁ డాకృష్ణుం
గన నేఁగుట యిహపరసా, ధన మగునని మదిఁ దలంచి § తనసతితోడన్. 972

తే. నీవు సెప్పినయట్ల రా § జీవనేత్రు, పాదపద్మంబు లాశ్రయిం § పంగఁ జనుట
పరమశోభన మాచక్ర § పాణి కిపుడు, గాను కేమైనఁ గొంపోవఁ § గలదె మనకు.

తే. అనిన నయ్యింతి యౌఁ గాక § యనుచు విభుని
-శిథిలవస్త్రంబుకొంగునఁ § బృథుకతండు
లముల నొకకొన్ని ముడిచి నె § య్యమున ననుపఁ
జనియె గోవిందదర్శనో § త్సాహి యగుచు. 974

వ. అట్లు చనుచుం దనమనంబున. 975

సీ. ద్వారకానగరంబు § నేరీతిఁ జొత్తును, భాసురాంతఃపుర § వాసి యైన
యప్పుండరీకాక్షు § నఖిలేశు నెబ్భంగి, దర్శింపఁ గలనొ త § ద్ద్వారపాలు
రెక్కడివిప్రుఁడ § విం దేల వచ్చెద, వని యడ్డపెట్టిరే § నపుడు వారి
కేమైనఁ బరిదాన § మిచ్చి చొచ్చెద నన్న, నూహింప నర్థశూ § న్యుండ నేను
తే. నైన నాభాగ్య మతనిద § యార్ద్రదృష్టి
గాక తలపోయఁగా నొండు § గలదె యాతఁ
డేల నన్ను నుపేక్షించు § నేటిమాట
లనుచు నా ద్వారకాపుర § మతఁడు సొచ్చి. 976

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జని చని కక్ష్యాంతరంబులు గడచి చని ముందట, 977

సీ. విశద మై యొప్పుషో § డశసహస్రాంగనా, కలితవిలాససం § గతిఁ దనర్చి
మహనీయతపనీయ § మణిమయగోపుర, ప్రాసాదసౌధహ § ర్మ్యములు నూచి
మనముబ్రహ్మానంద § మునఁబొందఁగడునుబ్బి, సంతోషబాష్పముల్ § జడిగొనంగఁ
బ్రకట మై విలసిల్లు § నొకవధూమణిమంది, రమున నింతులు చామ § రములువీవఁ
తే. దనరుమృదుహంసతూలికా § తల్పమందుఁ
దానుఁ బ్రియయును బహువినో § దములఁ దనరి
మహితలావణ్యమన్మథ § మన్మథుండు

నవఁగఁ జూపట్టుపుండరీ § కాయతాక్షు. 978

సీ. ఇందీవరశ్యాము § వందితసుత్రాముఁ, గరుణాలవాలు భా § సురకపోలుఁ
గౌస్తుభాలంకారుఁ § గామితమందారు, సురుచిరలావణ్యు § సురశరణ్యు
హర్యక్షనిభమధ్యు § నఖిలలోకారాధ్యు, ఘనచక్రహస్తు జ § గత్ప్రశస్తు
ఖగకులాధిపయానుఁ § గౌశేయపరిధానుఁ, బన్నగశయను న § బ్జాతనయను

తే. మకరకుండలసద్భాసు § మంజుభాషు
నిరుపమాకారు దుగ్ధసా § గరవిహారు
భూరిగుణసాంద్రు యదుకులాం § భోధిచంద్రు
విష్ణు రోచిష్ణు జిష్ణు స § హిష్ణుఁ గృష్ణు. 979

మ. కని డాయం జనునంతఁ గృష్ణుఁడు దళ § త్కంజాతుఁ డప్పేదవి
ప్రుని నశ్రాంతదరిద్రపీడితుఁ గృశీ § భూతాంగు జీర్ణాంబరుం
ఘనతృష్ణాతురచిత్తు హాస్యనిలయుం § ఖండోత్తరీయుం గుచే
లుని నల్లంతనె చూచి సంభ్రమవిలో § లుండై దిగెం దల్పమున్. 980

క. కర మర్థి నెదురుగాఁ జని, పరిరంభణ మాచరించి § బంధుస్నేహ
స్ఫురణం దోడ్తెచ్చి సమా, దరమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టెఁ § దనతల్పమునన్.

తే. అట్లు గూర్చుండఁబెట్టి నెయ్యమునఁ గనక, కలశసలిలంబుచేఁ గాళ్లు § గడిగిభక్తిఁ
దజ్జలంబులు దనదుమ § స్తమునఁ దాల్చి, లలితమృగమదఘనసార § మిళిత మైన.

తే. మలయజము మేన జొబ్బిల్ల § నలఁది యంత
శ్రమము వాయంగఁ దాళవృం § తమున విసరి
బంధురామోదకలితధూ § పంబు లొసఁగి
మించుమణిదీపముల నివా § ళించి మఱియు. 983

వ. సురభికుసుమమాలికలు సిగముడిం దుఱిమి కర్పూరమిళితతాంబూలంబు నిడి ధేనువు నొసంగి సాదరంబుగా స్వాగతం బడిగిన నప్పు డవ్విప్రుండు మేనం బులకాంకురంబు లంకురింప నానందబాష్పజలబిందుసందోహంబు డయ్యె నట్టియెడం బద్మలోచనుండు మన్నించునంగనామణి యగురుక్మిణి కరకంకణరవంబు లోలయం జామరలు వీవఁ దజ్జాతవాతంబున ఘర్మసలిలంబు నివారించుచుండఁ జూచి శుద్ధాంతకాంతానివహంబులు తమమనంబుల నద్భుతం బంది యిట్లనిరి.

ఉ. ఏమితపంబు సేసె నొకొ § యీ ధరణీదివిజోత్తముండు తొల్
బాముల యోగివిస్ఫురదు § పాస్యకుఁడై తనరాడునీజగ
త్స్వామి రమాధినాథునిజ § తల్పమునం వసియించియున్నవాఁ
డీమహనీయమూర్తి కెన § యే మునిపుంగవు లెంతవారలున్. 985

వ. అదియునుం గాక. 986

చ. తనమృదుతల్పమందు వని § తామణి యైనరమాలలామపొం

మను నెడఁగా దలంపక య ‡ దుప్రవరుం డెదురేఁగి మోదముం
దనుకఁగ గౌఁగిలించి యుచి ‡ తక్రియలం బరితుష్టుఁ జేయుచున్
వినయమునన్ భజించె ధర ‡ ణీసురుఁ డెంతటిభాగ్యవంతుఁడో. 987

వ. అనునయ్యవసరంబున. 988

క. మురసంహారుఁడు కుచేలుని,కరము గరంబునఁ దెమల్చి ‡ కడఁకన్ మన మా
గురుగృహమున వర్తించిన,చరితము లని కొన్ని నుడివి ‡ చతురత మఱియున్.

సీ. బ్రాహ్మణోత్తమ వేద ‡ పాఠనలబ్ధద, క్షిణ గలచారువంశ ‡ జంబువలనఁ
బరిణయం బైనట్టి ‡ భార్య సుశీలవ, ర్తనములఁ దగ భవత్ ‡ త్సదృశ యగునె
తలఁప గృహక్షేత్ర ‡ ధనదారపుత్త్రాదు,లందు నీచిత్తంబు ‡ చెందకుంట
తోఁచుచున్నది యేను ‡ దుది లోకసంగ్రహా,ర్థంబు కర్మాచర ‡ ణంబు సేయు

తే. గతి మనంబులఁ గామమో ‡ హితులు గాక, యర్థిమై యు క్తక ర్మంబు ‡ లాచరించి
ప్రకృతిసంబంధములువాసి ‡ భవ్యనిష్ఠఁ, దవిలియుందురు కొందఱు ‡ త్తములుభువిని.

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 991

క. ఎఱుఁగుదువె మనము గురుమం,దిరమున వసియించి యతఁడు ‡ తెలుపఁగ వరుస
న్నెఱుఁగఁగ వలసినయర్థము, లెఱిఁగి పరిజ్ఞానమహిమ ‡ లెఱుఁగుట లెల్లన్.

వ. అని మఱియు గురుప్రశంస సేయం దలంచి యి ట్లనియె. 993

తే. తివిరి యజ్ఞానతిమిరప్ర ‡ దీప మగుచు
నవ్యయం బైన బ్రహ్మంబు ‡ ననుభవించు
భరితసత్త్వుండు సత్కర్మ ‡ నిరతుఁ డతుల
భూసురశ్రేష్ఠుఁ డనఘుండు ‡ బుధనుతుండు. 994

వ. అమ్మహాత్మునివలన సకలవర్ణాశ్రమంబులవారికి నేను విజ్ఞానప్రదుండ నగుగురుండ
నై యుండియు గురుభజనంబు పరమధర్మం బని యాచరించితి నది గావున.

క. భూసురుల కెల్ల ముఖ్యుఁడ, నై సకలకులాశ్రమంబు ‡ లందును నెపుడున్
ధీసుజ్ఞానప్రదుఁ డన, దేశికుఁ డన నొప్పుచుందు ‡ ధృతి నెల్లెడలన్. 996

తే. అట్టివర్ణాశ్రమంబుల ‡ యందు సర్వ
కుశలు లగువారు నిఖిలైక ‡ గురుఁడ నైన
నాదువాక్యంబుచే భవా ‡ ర్ణవము వెలుచ
దాఁటుదురు మత్పదాంబుజ ‡ ధ్యానపరులు. 997

వ. అదియునుం గాక సకలభూతాత్మకుండ నైనయేను దపోవ్రతయజ్ఞదానశమద
మాదులచేత సంతసింపను గురుజనంబులఁ బరమభక్తి సేవించువారలం బరిణ
మింతు నని చెప్పి మఱియు మనము గురుమందిరంబున నున్నయెడ నొక్కనాఁడు
గురుపత్నినియుక్తుల మై యింధనార్థం బడవికిం జనిన నయ్యవసరంబున. 998

సీ. ఘుమఘుమారావసం ‡ కులఘోరజీమూత, పటలసంఛన్నాభ్ర ‡ భాగ మగుచుఁ

జటులఝంఝానిలో ǂ త్కటసముద్ధూతనా, నావిధజంతుసం ǂ తాన మగుచుఁ
జండదిగ్వేదండ ǂ తుండనిభాఖండ, వారిధారాపూర్ణ ǂ వసుధ యగుచు
విద్యోతమానో గ్ర ǂ ఖద్యోతకిరణజి,ద్విద్యుద్ద్యుతిచ్ఛటా ǂ విభవ మగుచు

తే. నడరి జడి గురియఁగ నినుఁ ǂ డ స్తమింప, భూరినీరంధ్రనిబిడాంధ ǂ కార మేచి
సూచికాభేద్య మై వస్తుǂగోచరంబు, గానియ ట్లుండ మనము నǂవ్వానఁ దడిసి.

తే. బయలు గొందియుఁ బెనుమిట్టు ǂ పల్ల మంబు
రహితసహితస్థలంబు లే ǂ ర్పఱుప రాక
యున్నయ త్తఱి మనము నొం ǂ డొరులచేతు
లూఁతగాఁ గొని నడచుచు ǂ నుండునంత. 1000

క. బిసబిస నెప్పుడు నుడుగక, విసరెడివలిచేత వడఁకు ǂ విడువక మనముం
బస చెడి మార్గముఁ గానక, మసలితి మంతటను నంశుǂమంతుఁడుఁ బొడిచెన్.

క. తెలతెలవాఱెడివేళం, గలకల మని పలికెఁ బక్షి ǂ గణ మెల్లెడలన్
మిలమిల లని ప్రొద్దుపొడుపున, ధళధళ మనుమెఱుఁగు దిగ్విǂతానము నిండెన్.

క. అప్పుడు సాందీపుని మన,చొ ప్పరయుచు వచ్చి వాన ǂ సోఁకునను వలిం
దెప్పిరిలుటఁ గని ఖేదం, బుప్పతిలం బలికె నకట ǂ యోవటులారా. 1003

చ. కటకట యిట్లు మాకొఱకుఁ ǂ గాఁ జనుదెంచి మహాటవిన్ సము
త్కటపరిపీడ నొందితిరి ǂ గావున శిష్యులు మాఋణంబు నీఁ
గుట కిది కారణంబు సమ ǂ కూరెడిఁ బో యిటమీఁద మీకు వి
స్ఫుటధనబంధుదారబహు ǂ పుత్త్రవిభూతిజయాయురున్నతుల్. 1004

క. అని గారవించి యాయన, మనలం దోడ్కొనుచు నాత్మ ǂ మందిరమునకుం
జనుదెంచుట లెల్లను నీ,మనమునఁ దలఁతే యటంచు ǂ మఱియుం బలికెన్.

వ. అనఘా మన మధ్యయనంబు సేయుచు నన్యోన్యస్నేహవాత్సల్యంబులం జేయు
కృత్యంబులు మఱవవు గదా యని యని యెల్లం దలంచి యమ్మాధవుమధు
రాలాపంబులు విని యతనిఁ గనుంగొని కుచేలుం డి ట్లనియె. 1006

క. వనజోదర గురుమందిర,మున మనము వసించునాఁడు ǂ ముదమునఁ గావిం
పనిపను లెవ్వియుఁ గలవే, విను మవి య ట్లుండ నిమ్ము ǂ విమలచరిత్రా. 1007

క. గురుమతిఁ దలఁపఁగఁ ద్విజగ,ద్గురుఁడ వనం దగిననీకు ǂ గురుఁ డనఁగా నొం
డొరుఁ డెవ్వఁ డింతయును నీ, కరయంగ విడంబనంబ ǂ యగుఁ గాదె హరీ.

వ. అని సాభిప్రాయంబుగాఁ బలికినపలుకులు విని సమస్తభావాభిజ్ఞుం డైనపుండరీ
కాక్షుండు మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు నతనిం జూచి నీ విచ్చటికి
వచ్చునప్పుడు నాయందులభక్తిఁ జేసి నాకు నుపాయనంబుగా నేమిపదార్థంబు
దెచ్చితి వప్పదార్థంబు లేశమాత్రం బైనఁ బదివేలుగా నంగీకరింతు నట్లు గాక
నీచవర్తనుం డై మద్భక్తిం దగులనిదుష్టాత్ముండు హేమాచలతుల్యం బైన

పదార్థంబు నొసంగిన నది నామనంబునకు సమ్మతంబు గాదు గావున. 1009

క. దళ మైనఁ బుష్ప మైనను, ఫల మైనను సలిల మైనఁ § బాయనిభక్తిం
గొలిచినజను లర్పించిన, నెలమిన్ రుచిరాన్నముగనె § యేను భుజింతున్. 1010

క. అని పద్మోదరుఁ డాడిన, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి § విప్రుఁడు దాఁ దె
చ్చినయడుకులు దగ నర్పిం,పను నేరక మోము వాంచి § పలుకక యున్నన్.

వ. అవ్విప్రుండు చనుదెంచినకార్యంబు కృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యి
తండు పూర్వభవంబున నైశ్వర్యకాముం డై నన్ను సేవింపం డైన నిక్కుచేలుం
డు నిజకాంతాముఖోల్లాసంబుకొఱకు నాయొద్దకుఁ జనుదెంచినవాఁ డితనికి నిం
ద్రాదులకుం బడయ రానిబహువిధంబు లైనసంపద్విశేషంబు లీక్షణంబ యొడఁ
గూర్ప వలయు నని తలంచి యతండు జీర్ణవస్త్రంబుకొంగున ముడిచి తెచ్చిన
యడుకులముడియ గని యిది యేమి యని యొయ్యన నమ్ముడియఁ దనకర
కమలంబుల విడిచి యయ్యడుకులు గొన్ని పుచ్చికొని యివియ సకలలోకంబులను
నన్నును బరితృప్తిం బొందింపఁ జాలు నని యప్పుడు. 1012

క. మురహరుఁడు పిడికెఁడడుకులు, గర మొప్పఁగ నారగించి § కౌతూహలి యై
మఱియును బిడికెఁడు గొనఁ ద,త్కర మప్పుడు వట్టె కమల § కరకమలములన్.

క. సొంపారఁగ నితనికి బహు,సంపద లందింప నివియ § చాలును నింక భ
క్షింపఁగ వలవదు త్రిజగ,త్సంపత్కర దేవదేవ § సర్వాత్మ హరీ. 1014

వ. అని యిట్లు వారించె నక్కుచేలుండును నారాత్రి గోవిందుమందిరంబునఁ దనకు
హృదయానందకరంబు లగువివిధపదార్థంబు లనుభవించి మృదులశయ్యాతలం
బున నిద్రించి తనమనంబునం దన్ను సమధికస్వర్గభోగానుభవుం గాఁ దలంచు
చు మఱునాఁ డరుణోదయంబున మేల్కని కాలోచితకృత్యంబులు దీర్చి యిం
దిరారమణుండు దన్నుఁ గొంతద వ్వనిపి యామంత్రితుం జేయఁ జనుచు నంద
నందనసందర్శనానందలోలాత్ముం డై తనమనంబున ని ట్లనియె. 1015

క. నాపుణ్య మరయ నెట్టిదొ, యాపుణ్యనిధిం బ్రశాంచు § నచ్యుతు నఖిల
వ్యాపకు బ్రహ్మణ్యునిఁ జి,ద్రూపకుఁ బురుషోత్తమునిఁ బ § రుం గనుఁగొంటిన్.

సీ. పరికింపఁ గృపణస్వ § భావుండ నై నట్టి,యే నేడ నిఖిలావ § నీశ్వ రైన
యిందిరాదేవికి § నెనయంగ నిత్యని,వాసుఁ డై యొప్పిన § వాసుదేవుఁ
డేడ న న్నర్థిమైఁ § దోడఁబుట్టినవాని,కై వడిఁ గౌఁగిటఁ § గదియఁ జేర్చి
దైవంబుగా నన్ను § భావించి నిజతల్ప,మున నుంచి సత్క్రియల్ § పూని నడపి

తే. చారునిజవధూకరసరో § జాతకలిత,చామరానిలమున గత § శ్రమునిఁ జేసి
శ్రీకుచాలిప్తచందనాం § చితకరాబ్జ,తలములను నడ్గు లొత్తె వ § త్సలత మెఱసి.

వ. కావున. 1018

ఉ. శ్రీనిధి యిట్లు నన్నుఁ బచ § రించి ఘనంబుగ విత్త మేమియు

న్నని తెలుంగు గానఁబడె § నెన్న దరిద్రుఁడు సంపదంధుఁ డై
కానక తన్నుఁ జేరఁ డని § కాక శ్రితార్తిహరుండు సత్కృపాం
బోనిధి సర్వవస్తుపరి § పూర్ణునిగా ననుఁ జేయ కుండునే. 1019

వ. అని తనమనంబున వితర్కించుచు నిజపురంబునకుం జని చని ముందట. 1020

సీ. భానుచంద్రప్రభా § భాసమానస్వర్ణ,చంద్రకాంతోపల § సౌధములును
గలకంఠశుకనీల § కంఠసముత్కంఠ,మానితకూజితో § ద్యానములును
ఫుల్లసితాంభోజ § హల్లకకహ్లార,కైరవోల్లసితకా § సారములును
మణిమయకనకకం § కణముఖాభరణవి,భ్రాజితదాసదా § సీజనములుఁ

తే. గలిగి చెలు వొందుసదనంబు § గాంచు విస్మ
యమును బొందుచు నెట్టిపు § ణ్యాత్ముఁ డుండు
నిలయ మొకొ యపూర్వ మై § నెగడె మహిత
వైభవోన్నతలక్ష్మిని § వాస మగుచు. 1021

వ. అని తలపోయు చున్నయవసరంబున. 1022

తే. దివిజవనితలఁ బోలెడు§తెఱవ లపుడు, డాయనే తెంచి యిందువి§చ్చేయుఁడనుచు
విమలసంగీతనృత్యవా§ద్యములు సెలఁగ,గరిమఁదోడ్కొనిచనిరంతి§పురమునకును.

వ. ఇట్లు చనుదేర నతనిభార్యయైనసతీలలామంబు దనమనంబున నానందరసమగ్న
యగుచు నప్పుడు. 1024

సీ. తనవిభురాక ముం § దటఁ గని మనమున, హర్షించి వైభవం § బలర మనుజ
కామినీరూపంబు § గైకొన్నయిందిరా,వనితచందంబునఁ § దనరు చున్న
కలకంఠి తనవాలుఁ § గన్నులకెంపల, నానందబాష్పంబు § లంకురింప
నతనిపాదంబుల § కాత్మలో మ్రొక్కి భా,వంబున నాలింగ § నంబు సేసె

తే. నాథరా దేవుఁ డతులది § వ్యాంబరాభ,రణవిభూషిత లై రతి § రాజుసాయ
కములగతి నొప్పుపరిచారి § కలు భజింప,లలితసౌభాగ్య యగునిజ§లలనఁ జూచి.

క. ఆనారీరత్నంబును, దానును ననురాగరసము § దళుకొత్తఁగ ని
త్యానందము నొందుచుఁ బెం, పూనినహరిలబ్ధవైభ§వోన్నతి మెఱయన్. 1026

సీ. కమనీయపద్మరా § గ స్తంభకంబులుఁ, గొమరారుపటికంపుఁ § గుడ్యములును
మరకతనవరత్న § మయకవాటంబులుఁ, గీలితహరినీల § జాలకములు
దీపితచంద్రకాం § తోపలవేదులు, నంచితవివిధప § దార్థములును
దగుహంసతూలికా § తల్పంబులును హేమ,లాలితశయనస్థ § లములుఁ దనరు

తే. సమధికోత్తుంగభద్రపీ § ఠములసిరులు, మానితోన్నతచతురంత § యానములును
వలయుసద్వస్తుపరిపూర్ణ§వాటికలును,గలిగి చెలువొందుమందిరం § బెలమిఁ జొచ్చి.

వ. సుఖంబున నుండునట్టియెడం దనకు మనోవికారంబులు వొడమ కుండ వర్తించు
చు నిర్మలం బగుతనమనంబున నిట్లను నింతకాలం బత్యంతదురంతం బగుదారి

ద్ర్యదుఃఖార్ణవంబున మునింగి యున్ననాకుం గడపటఁ గలిగినవిధంబున నిప్పుడు.

ఆ. ఎన్నఁ గ్రొత్తలైన § యిట్టిసంపదలు నా, కబ్బు టెల్ల హరిద § యావలోక
నమునఁ జేసి కాదె § నళినాక్షుసన్నిధి, కర్థి నగుచు నేను § నరుగుటయును.

క. నను నావృత్తాంతంబును, దనమనమునఁ గనియు నేమి § దడవక ననుఁ బో
మ్మని యీసంపద లెల్లను, నొనరఁగ నొడఁగూర్చి నన్ను § నొడయునిఁ జేసెన్.

వ. అట్టిపురుషోత్తముండు భక్తినిష్ఠులైనసజ్జనులు లేశమాత్రం బగుపదార్థం బైన భక్తిపూర్వకంబుగా సమర్పించిన నదియ కోటిగుణితంబుగాఁ గైకొని మన్నించుటకు నిదియ దృష్టాంతంబు గాదె మలినదేహుండును జీర్ణాంబరుండు నని చిత్తంబున హేయంబుగాఁ బాటింపక నాచే నున్నయడుకు లాదరంబున నారగించి నన్నుం గృతార్థునిం జేయుట యతనినిర్హేతుకదయయ కాదె యట్టికారుణ్యసాగరుం డైనగోవిందునిచరణారవిందంబులయందులభక్తి ప్రతిభవంబును గలుగుం గాక యని యప్పుండరీకాక్షునియందులతాత్పర్యంబునం దగిలి పత్నీసమేతుండై నిఖిలభోగంబులయందు నాసక్తిం బొరయక రాగాదివిరహితుండును నిర్వికారుండును నై యఖిలక్రియలందు ననంతునియనంతధ్యానసుధారసంబునం జొక్కుచు విగతబంధనుం డై యపవర్గప్రాప్తి నొందె మఱియును. 1031

ఆ. దేవదేవుఁ డఖిల § భావజ్ఞుఁ డాశ్రిత,వరదుఁ డైనహరికి § ధరణిసురులు
దైవతములు గాన § ధారుణీదివిజుల,కంటె దైవ మొకఁడు § గలదె భువిని.

క. మురహరుఁ డిట్లు కుచేలునిఁ, జరితార్థునిఁ జేసినట్టి § చరితము వినుస
త్పురుషుల కిహపరసుఖములు, హరిభక్తియు యశముఁ గలుగు § నవనీనాథా.

శ్రీకృష్ణుఁడు సకుటుంబముగా గ్రహణస్నానమునకుఁ బోవుట.

వ. అనిన మఱియుఁ బరాశరపౌత్త్రున కర్జునపౌత్త్రుం డి ట్లనియె. 1034

ఆ. దుష్టశిక్షణంబు § దురితసంహారణంబు, శిష్టరక్షణంబు § సేయఁ దలఁచి
భువిని మనుజుఁ డగుచుఁ § బుట్టినశ్రీకృష్ణు,విమలచరిత మెల్ల § విస్తరింపు.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 1036

సీ. ధరణీశ బలుఁడును § సరసిజోదరుఁడు న,వోన్నతసుఖలీల § నుండునంతఁ
జటులోగ్రకల్పాంత § సమయమందునుబోలె, దృగసహ్యమై సముద్దీప్తమగుచు
రాజిల్లుసూర్యోప § రాగంబు చనుదెంచు, టెఱిఁగి భూజను లెల్ల § వరుసఁ గదలి
మునుజమదగ్నిరాముఁడు పూని ముయ్యేఁడు,మాఱులు ఘనబలో § దారుఁ డగుచు

తే. నిజభుజాదండమండిత § నిబిడనిశిత, చటులదంభోళిరుచిరభా § స్వత్కుఠార
మహితధారావినిర్భిన్న § మనుజపాల, దేహనిర్ముక్తరుధిరప్ర § వాహములను. 1037

తే. ఏనుమడువులు గావించె § నెచట నేని, నట్టిపావనసుక్షేత్ర § మగుశమంత
పంచకంబున కపుడు సం § భ్రమముతోడఁ, జనిరి బలకృష్ణులును సంత § సం బెలర్ప.

వ. ఇట్లు నిష్కర్ములైనరామకృష్ణులు లోకధర్మానుపాలనప్రవర్తను లై ద్వారకా

నగర రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నగదసాంబసుచంద్రశుకసారణానిరుద్ధకృతవర్మాది యోధవరుల నియమించి తాము నక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదిసకలయాదవులుం గాంతాసమేతులై స్రక్చందనాభరణవస్త్రాదులు ధరియించి శోభనాకారంబుల తోడం బుష్పకవిమానంబు లనం బొలుచునరదంబులను మేఘంబుల ననుకరించు గజంబులను మనోవేగంబు లైనతురంగంబుల నెక్కి వియచ్చరులం బురుడించు పురుషులు దమ్ము సేవింపం జని యప్పుణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేసి యుప వసించి యనంతరంబ. 1039

క. భూసురవరులకు ననుపమ, వాసోలంకారధేను ♦ వసురత్నధరి
శ్రీసుమహితవస్తువు లు, ల్లాసంబున దాన మిచ్చి ♦ లాలితు లగుచున్. 1040

క. పునరవగాహనములు పెం, పొనరం గావించి బంధు ♦ యుక్తముగా భో
జనకృత్యంబులు తీర్చి స, దనురాగము లుల్లసిల్ల ♦ నచ్చోటఁ దగన్. 1041

క. ఘనశాఖాకీర్ణములై, యినరశ్మలు దూఱ నీక ♦ యొసకం బెసఁగన్
ననిచినపొన్నలనీడల, ననిచినవేడుకల నంద ♦ నందనముఖ్యుల్. 1042

క. తనరినపల్లవగుచిరా, సనముల నాసీను లగుచు ♦ సత్సుఖగోష్ఠిం
బెనుపొందఁగ నట వసియిం, చినచోఁ దత్పుణ్యతీర్థ ♦ సేవారతు లై. 1043

వ. మున్న చనుదెంచి యున్నమాత్స్యౌశీనరకోసలవిదర్భకురుసృంజయకాంభోజ కేకయమద్రకుంత్యారట్టకేరళాదిభూపతులును మఱియుం దక్షిణరాజవరులును హితులును నందగోపాదిగోపాలురును గోపికాజనంబులును ధర్మ రాజాను గతు లై వచ్చినభీష్మద్రోణధృతరాష్ట్రగాంధారీకుంతీపాండవతద్దారనివహ సంజ య విదురకృపకుంతిభోజవిరాటభీష్మకనగ్నజిద్ద్రుపద శైబ్యధృష్టకేతు కాశీరాజ దమఘోషవిశాలాక్షమైథిలయుధామన్యుసుశర్మలును సపుత్త్రకుం డైనబాహ్లి కుండును మొదలుగా ననేకులు నుగ్రసేనాదియాదవప్రకరంబులం బూజలం దృప్తులం జేసిన వారునుం బ్రముదితాత్ము లై రయ్యెడ. 1044

క. ఆరాజులు గాంచిరి నిజ, నారీయుతు లగుచు నంగ ♦ నాపరివారుల్
ధీరుల్ దానవకులసం, హారుల్ గోపీమనోవి ♦ హారు నుదారున్. 1045

వ. కని యమ్మాధవబలదేవులు సేయుసముచితపూజావిధానంబులఁ బరితృప్తులై యమ్ముకుందుసాన్నిధ్యంబు గలిగి తదీయసంపద్వైభవాభిరాము లై విలసిల్లుచున్న యుగ్రసేనాదియదువృష్ణిపుంగవులం జూచి వారలతోడ నారాజవరులు మాధ వుండు విన ని ట్లనిరి. 1046

మ. మనశాస్త్రంబులు వాక్కులుల్ మనములుల్ ♦ మాంగల్యముం బొంది పా
వన మై యొప్పెడు నేరమావిభునిభా ♦ స్వత్పాదపంకేజసే
చనతోయంబుల నేమహాత్మునిపదా ♦ బ్జాతంబు లెందేని స్తో
కినచో నెల్లను ముక్తిహేతు వగు నీ ♦ కృష్ణుండె పో చూడఁగన్. 1047

చ. సనకసనందనాదిముని । సత్తము లంచితయోగదృష్టిచేఁ
బనివడి యాత్మలన్ వెదకి । పట్ట నగోచర మైనమూర్తి యి
ట్లనవరతంబు మాంసనయ । నాంచలగోచరుఁ డయ్యె నట్టి యే
మన నగు వీరిపుణ్యమున । కాదట నెట్టితపంబు సేసిరో. 1048

మ. నిరయస్వర్గము లాత్మఁ గైకొనక తా । నిర్వాణమూర్తైనయా
హరిఁ జూడన్ హరితోడఁ బల్క హరిమే । నంటన్ హరిం బాడఁగాఁ
హరితో నేఁగ సహాసనాస్తరణశ । య్యావాసు లై యుండఁగన్
హరిబంధుత్వసఖిత్వముల్ గలుగుభా । గ్యం బెట్లు సిద్ధించెనో. 1049

తే. అనుచు యాదవవృష్ణిభో । జాంధకులును
హరిదయాలబ్ధనిఖిలార్థు । లగుచు నున్న
మనికిఁ దమచిత్తములఁ బలు । మాఱు వొగడి
పరిణమించిరి యంత న । పాండుమహిషి. 1050

వ. అప్పుడు. 1051

క. తనసుతులకు గాంధారీ, తనయులు గావించునవకృ । తంబుల కాత్మన్
ఘనముగ నెరియుచు నచ్చటఁ, గనుఁగొనె వసుదేవు విగత । కల్మషభావున్.

వ. అట్లు గనుంగొని యతనితో ని ట్లనియె. 1053

క. ఓయన్న పాండుతనయులు, నీ యల్లుం డ్రడవులందు । నెఱి మృగములలోఁ
బాయనియిడుమలఁ బడఁ గరు, ణాయత్తుల రగుచు మీర । లరయఁగ వలదే.

వ. అని బహుప్రకారంబుల సంతాపించుచు మఱియు ని ట్లనియె. 1055

క. అతిబలవంతపువిధి దాఁ, బ్రతికూలం బైనఁ గలరె । బంధువు లనుచున్
ధృతి గలఁగ బాష్పజలపూ,రితలోచన యగుసహోదరిం జూచి యనెన్. 1056

సీ. తల్లి నీ కేల సం । తాపింప మనమునఁ, దలఁపక విధి నేల । సొలసె దింత
యఖిలనియామకుం డగునీశ్వరుఁడు మాయ, యవనికాంతరుఁ డైన । యట్టిసూత్ర
ధారుని కైవడిఁ । దగిలి నటింపఁగ, మనుజులు కీలుబొమ్మలు దలంపఁ
గావున విధి సేఁతఁ । గడచి వర్తింపంగ, దేవతలకు నైనఁ । దీఱ దట్లు

తే. క్రోధచిత్తుఁడు కంసుండు । బాధపఱుప, నిలయములు దప్పి నే మడవులఁ జరింప
ఘనకృపానిధి యీహరి । గలుగఁబట్టి, కోరి మా కిండ్లు గ్రమ్మఱఁ । జేరఁగలిగె.

వ. అని యాఱడిలం బలుకునవసరంబున. 1058

క. నందయశోదలు గోపక, బృందంబులు గోపికలును । బిరిగొని పరమా
నందంబునఁ జనుదెంచిరి, మందరధరుఁ జూచువేడ్క । మనములఁ బొడమన్.

వ. ఇట్లు సనుదెంచి. 1060

క. అతిచిరకాలసమాగతు, నతని నిరీక్షించి వృష్ణి । యాదవభోజ
ప్రతతులు నెదురేఁగి సము, న్నతితో నాలింగనములు । నడపిరి ఘనుసన్. 1061

క. వసుదేవుఁడు వారికి సం,తసమునఁ గావించె సముచి । తక్రియ లంతన్
ముసలియు హరియును మ్రొక్కిరి, వెస నందయశోదలకును । వినయం బెసఁగన్.

వ. అట్లు నమస్కృతులు సేసి యాలింగనంబులు గావించి నయనారవిందంబుల నానందబాష్పంబులు దొరఁగ నఱలేనిస్నేహంబులు చిత్తంబుల నత్తమిల్ల నేమి యుం బలుకకుండి రంత నయ్యశోదాదేవి రామకృష్ణుల నిజాంకపీఠంబుల నునిచి యక్కునం గదియం దిగిచి చెక్కులు ముద్దుగొని శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుడుకుచుఁ బునఃపునరాలింగనంబులు గావించి పరమానందంబునం బొందుచు నున్నంతఁ బదంపడి. 1063

చ. స్థిరమతితోడ రోహిణియు । దేవకియుం దగ నందగోపసుం
దరిఁ గని కౌఁగిలించికొని । తత్కృతు లెల్లఁ దలంచి యింతి నీ
వరుఁడును నీవు బంధుజన । వత్సలతన్ మును చేయుసత్కృతుల్
మఱవఁగ వచ్చునే తలఁప । మా కిఁక నెన్నఁటికిం దలోదరీ. 1064

క. జననం బందుట మొదలుగ, ఘనమోహముతోడఁ బెంచు । కతమునఁ దమకున్
జననీజనకులు వీరని, మనములఁ దలపోయ లేరు । మము నీతనయుల్. 1065

క. అంటినప్రేమను వీరిం, గంటికి ఱెప్పడ్డమైన । గతిఁ బెంపఁగ మా
కంటెన్ నెనరౌటను మీ,యింటన్ వసియించి యుండి । రిన్నిదినంబుల్. 1066

వ. అని యిట్లు ప్రియాలాపంబులు వలుకు చుండునవసరంబున గోపాలసుందరు లమందానందకందళితహృదయ లయి హృదయేశ్వరుం డైనగోవిందుండు చిర కాలసమాగతుం డగుటఁ జేసి యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి.

చ. నళినదళాక్షుఁ జూచి నయ । నంబులు మోడ్వఁగఁ జాల కార్తలన్
వలచి తదీయమూర్తివిభ । వంబు దలంచుచుఁ గౌఁగిలించుచుం
బులకలు మేన జాదుకొనఁ । బొల్తులు చొక్కిరి బ్రహ్మముల్ మనం
బులఁ గని చొక్కు యోగిజన । ముల్ బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా. 1068

చ. పొలఁతులభావ మాత్మఁ గని । పుల్లసరోరుహలోచనుండు వా
రల నవు డేకతంబునకు । రమ్మని తోకొని పోయి యందు న
ర్మిలిఁ బరిరంభణంబు నొన । రించి లసద్దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలుఁ డై పలికెఁ । గాంతల భక్తిలతాంతచిత్తలన్. 1069

చ. వనజదళాక్షులార బల । వద్రిపువర్గములన్ జయింపఁగాఁ
జని తడ వయ్యె దీనికి భృ । శంబుగ మీమది నల్గ కుండుఁడీ
యనయము దైవ మిట్లు సచ । రాచరజాలము నొక్కవేళఁ గూ
ర్చును నొకవేళఁ బాపును మ । రుద్ధతతూలతృణంబులుం బలెన్. 1070

సీ. తరలాక్షులార మ । ద్భక్తి చేతనులకుఁ, దనరుమోక్షానంద । దాయకంబు
జపతపోవ్రతదాన । సత్కర్మముల ముక్తి, గలుగంగ నేరదు । గానఁ దలఁప

విధిశివసనకాది ౯ విమలచిత్తంబులఁ, బొడమనిభక్తి మీ ౯ బుద్ధులందు
జనియించె మీపూర్వ ౯ సంచితసౌభాగ్య, మెట్టిదో యది తుద ౯ ముట్టె నింక
తే. నటమటము గాదు మీకు నెన్నఁటికినైనఁ, గలుగనేరవు నిరయసంగతములైన
జన్మకర్మము లిటమీఁద ౯ మన్ననీమ, సుమహితధ్యానలార యో ౯ రమణులార.
సీ. అఖిలభూతములకు ౯ ననయంబు నాదిమ,ధ్యాంతకాంతర్బహిర్వ్యాప్తి నేన
ఘటపటాదికభూతకార్యంబులకు నుపా,దానకారణము లై ౯ తనరునట్టి
[1]గగనానిలానలకక్షోణులను భూత,పంచకం బైక్యత ౯ వడయుఁ గాదె
లోకంబులందుఁ బంచీకరణవ్యవ,స్థలచేత నట్టిభూ ౯ తములరీతి
తే. గగనముఖభూతతత్కార్యకారణములఁ, దగిలి యాధారహేతుభూ ౯ తంబనైన
నాకుఁ బర మన్య మొక్కఁడెన్నంగ లేదు,విమలమతులార మాటలువేయు నేల.
తే. అనినఁ దెలివొంది వారు దేహాభిమాన,ములు సమస్తంబు విడిచియోనలిననాభ
నిఖిలజగదంతరాత్మ మానితచరిత్ర, భక్తజనమందిరాంగణ ౯ పారిజాత. 1073
తే. ఘోరసంసారసాగరో ౯ త్తారణంబు, ధీయుతజ్ఞానయోగిహృ ౯ ద్ధ్యేయవస్తు
వగుచుఁ జెలువొందునీచరణాంబుజాత,యుగళమునుమామనంబులఁ ౯ దగులనీవె.
క. అని వేఁడినఁ గృష్ణుఁడు ముని,వినుతుఁడు కరుణించి వల్ల ౯ వీజనములు కో
రినయట్ల యిచ్చెఁ గరుణా,వననిధి సద్భక్తలోక ౯ వత్సలుఁ డంతన్. 1075
చ. ధర్మతనూభవుం గని ప ౯ దంబులకుం నతుఁ డై సపర్యలం
నిర్మలభక్తిమై నడపి ౯ నీవును దమ్ములు బంధుకోటి స
త్కర్మచరిత్రులై తగుసు ౯ ఖంబుల నొప్పుచు నున్నవారె నా
నర్మిలిఁ బాండవాగ్రజుఁడు ౯ నమ్మధుసూదనుతోడ నిట్లనున్. 1076
క. సరసిజనాభ భవత్పద,సరసీరుహ మాశ్రయించు ౯ జను లతిసౌఖ్య
స్ఫురణం బొలుపారుచు భువిఁ, జరియింపరె భక్తపారి ౯ జాత మురారీ. 1077
వ. అదియునుం గాక. 1078
సీ. సుమహితస్వప్నసుషుప్తిజాగరము లం, మూఁడవస్థలఁ బాసి ౯ వాఁడి మిగిలి
వెలినుందు లోనుందు ౯ విశ్వమైయుందువు, విశ్వంబు నీయందు వెలుఁగుచుండు
భవదీయమహిమచేఁ ౯ బాటిల్లుభువనంబు, లుదయించునొకవేళ ౯ నుడిగిమడుఁగు
సంచితాఖండితజ్ఞాని వై యొప్పుచు, నవిహతయోగమా ౯ యాత్మఁ దనరి
తే. దురితదూరులు నిత్యముక్తులకుఁ జెంద, నలవి యై పెంపు దీపింతు ౯ వంబుజాక్ష
ఘనకృపాకర నిఖిలవికారదూర, నీకు మ్రొక్కెద సర్వలో ౯ కైకనాథ. 1079
క. అని వినుతించిన నచ్చటి,జనపాలకబంధుమిత్త్ర ౯ సకలజనంబుల్

---

1. రమణీయచక్రకళరావవేమతురీవిధానంబు లెటువలెఁ దనరు నట్టు, లేను నామాయచే నెనయించి జగము లుత్పాదింపఁ బెంపఁ జంపంగఁజాలి, ప్రకృతితోఁ గూడి యీజగత్పాలనమున, కుదయ ఘంటుదు నే యుగయుగమునందు.

విని యనురాగిల్లిరి నెమ్మనముల నానందజలధి ‡ మగ్నులు నగుచున్. 1080

తే. అట్టియొప్పగు వేళ నెయ్యంబు మెఱసి, యొక్కచోటను సంతోష ‡ యుక్తులగుచు
దానవాంతకసతులును ‡ ద్రౌపదియును, గూడి తమలోన ముచ్చట ‡ లాడుచుండి.

లక్షణ యను శ్రీకృష్ణునియష్టమభార్య ద్రౌపదీదేవికిఁ దనవివాహవృత్తాంతంబు దెలుపుట.

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణకథావిశేషంబులు పరితోషంబున నుగ్గడించుచుఁ బ్రసంగవశంబున నారుక్మిణీదేవి మొదలగు శ్రీకృష్ణునిభార్యలం గనుంగొని పాంచాలి యిట్లనియె మిమ్ముఁ బుండరీకాక్షుండు వివాహం బయిన తెఱంగులు వినిపింపుం డనిన వారును దమపరిణయంబుల తెఱంగులు మున్ను నే నీకుం జెప్పినవిధంబున వినిపించి రందు సవిస్తరంబుగాఁ దెలియం బలుకనిమద్రరాజకన్యకావివాహవృత్తాంతం బామానిని పాంచాలికిం జెప్పినవిధంబు వినుమని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1082

సీ. పాంచాలితో మద్ర ‡ పతిసుత యిట్లను, సంగీత విద్యావి ‡ శారదుండు
నారదుచేతివీ ‡ ణాస్వనకలిత మై, నట్టిగోవిందక ‡ థామృతంబు
దవిలి యేఁగోలి చి ‡ త్తము తన్మయత్వంబు, నొంది మోదించుచు ‡ నుండునంత
దుహితృవత్సలుఁడు మ ‡ ద్గురుఁడు దా నది విని, సదుపాయ మొక్కటి ‡ మదిఁ దలంచి

తే. చదల నెబ్భంగి నైన గో ‡ చరము గాక, వారిమధ్యములో నభి ‡ వ్యాప్తిఁ దోఁచు
మత్స్యయంత్రంబు కల్పించి ‡ మనుజు లెంత, వారికైనను దివ్వ మో ‡ వంగ రాని.

తే. ధనువుఁ బవిచండనిష్ఠురా ‡ స్త్రంబు నచట, నంచితంబైన గంధపు ‡ ష్పాక్షతలను
బూజ గావించి యునిచి యే ‡ పురుషుఁ డేని, సిద్ధబలమున నీచాప ‡ మెక్కువెట్టి.

క. ఈసాయకంబు నారిం, బోసి వెసన్ మత్స్యయంత్ర ‡ ముర్విన్ ధరఁ గూలన్
వేసినశౌర్యధురీణుఁడు, నాసుత వరియించు నని జ ‡ నంబులు వినఁగన్. 1085

క. చాటించిన నవ్వార్తకు, బోటించినసంభ్రమముల ‡ బాణాసనమౌ
ర్వీటంకారమహారవ, పాటితశాత్రవులు బాహు ‡ బలసంపన్నుల్. 1086

క. సుందరతనులు తదుత్సవ, సందర్శనకుతుకు లమిత ‡ సైన్యులు భూభృ
న్నందను లేతెంచిరి జన, నందితయశు లగుచు మద్ర ‡ నగరంబునకున్. 1087

క. చనుదెంచిన వారికి మ, జ్జనకుఁడు వివిధార్చనములు ‡ సమ్మతిఁ గావిం
చిన నాబాహుబలాఢ్యులు, ధనువుం జేరంగ నరిగి ‡ ధైర్యస్ఫూర్తిన్. 1088

వ. ఇట్లు డగ్గఱి యద్ధనువుం గనుంగొని. 1089

ఉ. కొందఱు పూనలేక చనఁ ‡ గొందఱు పూని కదల్పలేక పోఁ
గొందఱు కొంత యెత్త నొక ‡ కొందఱు మోపిడలేక దక్కఁగాఁ
గొందఱు కొంత యెక్కిడుచుఁ ‡ గోరి నృపాలకు లిట్లు సిగ్గునుం
జెంది తలంగి పోవుచును ‡ జీ ఝుట కేఁగుట నీతి తప్పనన్. 1090

వ. అట్టియెడ. 1091

క. భీముఁడు రాధేయుఁడు ను, ద్దామగతి న్నెక్కు ద్రోచి ♦ తగ నమ్మీనం
బేమఱక తిరుగు చుంటయుఁ, దా మేమియు నెఱుఁగ లేక ♦ తలఁగినపిదపన్.

క. అమరేంద్ర తనయుఁ డమ్మత్స్యము నేయ నుపాయ మెఱిఁగి ♦ తగ నేసియు మీ
నము ద్రుంప లేక సిగ్గున, విముఖుం డై చనియె నంత ♦ వికలుం డగుచున్.

వ. ఇట్లు సకలరాజకుమారులుం దమతమప్రయత్నంబులు విఫలంబులైన ముఖార
విందంబులు ముకుళించి దైన్యంబున విన్ననై చూచు చున్నయెడ. 1094

చ. సరసిజపత్త్రలోచనుఁడు ♦ చాపము సజ్యము సేసి యుల్లస
చ్ఛర మరిఁ బోసి కార్ముకవి ♦ శారదుఁ డై యలవోకవోలె ఖే
చర మగుమీనముం దునిమె ♦ సత్వరతన్ సురసిద్ధసాధ్యఖే
చరజయశబ్ద మొప్పఁ జెలు ♦ చం గురిసెం దివిఁ బుష్పవర్షముల్. 1095

వ. అయ్యవసరంబున నేను బరితుష్టాంతరంగ నై పరమానందవికచవదనారవింద
నగుచు నిందిందిరసన్నిభంబు లగుచికురబృందంబులు విలసదలికఫలకంబునం
దళుకు లొలుకుఘర్మజలకణంబులం గరంగుమృగమదతిలకంపుటసలున మసలు
కొనినం గరకిసలయంబున నోసరించుచు మిసమిస మనుమెఱుంగుగములు గిఱి
కొను నెఱిగాను వడవడ వడంక నప్పుడు మందగమనంబున. 1096

చ. లలితపదాబ్జనూపురక ♦ లధ్వనితో దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలపాలికలఁ ♦ గప్పుసువర్ణవినూత్నరత్నకుం
డలరుచులొప్పఁ గంకణరు ♦ ణంకృతు లిం పెస లార రంగభూ
తలమున కేఁగుదెంచి ముఖ ♦ తామరసం బవు డెత్తి చూచుచున్. 1097

చ. నరపతులం గనుంగొని మ ♦ నంబున వారిఁ దృణీకరించి మ
త్కరజలజాతదివ్యమణి ♦ కాంచనమాలిక నమ్మురారికం
ధరమున లీలమై నిడి ప ♦ దంపడి నవ్యమధూకదామ మా
హారికబరిం దగిల్చితి న ♦ యంబునఁ గన్నుల లజ్జ దేఱఁగన్. 1098

వ. అప్పుడు. 1099

చ. కొలఁదికి మీఱఁగా డమరు ♦ గోముఖడిండిమమడ్డుశంఖకా
హాళమురళీమృదంగపణ ♦ వానకదుందుభిఢక్కకాంస్యమ
ర్దళమురజారజాదివివి ♦ ధధ్వను లేపున భూనభోంతరం
బులఁ జెలఁగెన్ నటీనటన ♦ ముల్ దనరారె మనోహరాకృతిన్. 1100

వ. అంత. 1101

చ. అమరగణంబుఁ దోలి యుర ♦ గారి సుధాకలశంబుఁ గొన్నచం
దమున సమస్తశత్రువసు ♦ ధావరకోటిఁ దృణీకరించి య
క్కమలవిలోచనుండు ననుఁ ♦ గౌఁగిట నొప్పఁగఁ జేర్చి సింహచం

క్రమణ మెలర్పఁ గొంచుఁ జనెఁ § గాంచనచారురథంబుమీఁదికిన్. 1102

వ. అట్లు రథారోహణంబు చేసిన. 1103

చ. తురగచతుష్కమూర్జి విమత § దుర్దమశౌరతఁ బూన్చి దారుకుం
డరదము ఱొప్ప శత్రునిక § రాంధతమఃపటలప్రచండభా
స్కరరుచి నొప్పునట్టినిజ § కార్ముకయుక్తగుణప్రఘోషసం
భరితదిగంతరుం డగుచుఁ § బద్మదళాక్షుఁడు వోవు చుండఁగన్. 1104

వ. అట్టియెడ సకలరాజలోకంబును గృష్ణునివిభవంబునకుఁ జూపోపక యసంఖ్యంబు
లగుమూఁకలుగట్టి యమ్మహాత్మునిమాహాత్మ్యంబు దెలియక దర్పాంధులై కడంగి.

ఉ. భావభవప్రసూనశర § బాధితమానసులై సమస్తధా
త్రీవరనందనుల్ బలుపుఁ § దెంపును బెంపును సొంపు నేర్పడన్
దేవకిరీటరత్నరుచి § దీపితపాదసరోజుఁడైన రా
జీవదళాక్షుఁ దాఁకిరి వి § శృంఖలవృత్తి నతిప్రయత్నులై. 1106

వ. అంత. 1107

చ. సరసిజలోచనుండు నిజ § శార్ఙ్గశరాసనముక్తహేమపుం
ఖరుచిరశాతసాయకని § కాయములన్ రిపుకోటి నేసి సిం
ధురరిపువిక్రమప్రకట § దోర్బలుఁడై విలసిల్లి యొత్తె దు
స్తరచలితాన్యసైన్యమును § సజ్జనమాన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1108

ఉ. ఆ తఱి భూరిబాహుబలు § లైనవిరోధినరేశ్వరుల్ మృగ
వ్రాతము లొక్కపెట్ట మృగ § రాజకిశోరముపై నెదిర్చిన
ట్లేతరులై చతుర్విధస § మిద్ధబలంబులతోడఁ గూడి ని
ర్ధూతకళంకుఁడైన నవ § తోయజనేత్రునిఁ జుట్టు ముట్టినన్. 1109

చ. అలిగి మురాంతకుండు గలి § శాభశరంబుల నూత్నరత్నకుం
డలములతో శిరంబులు ర § ణన్మణినూపురరాజితోఁ బదం
బులుఁ గటకాంగుళీయకవి § భూషణచాపశరాలితోడఁ జే
తులు నిలఁ గూలఁగా విజయ § దోహలియై తునుమాడె వెండియున్. 1110

క. హతశేషులు చొక్కాకుల, గతిఁ దూల నిశాతపవన § కాండముల సము
ద్ధతి నేసి యోలి విజయో, న్నతుఁడై నిజనగరి కేఁగె § నగధరుఁ డంతన్. 1111

వ. అట్లు మహితమంగళాలంకృతంబును నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు నగుద్వా
రకానగరంబున కరుగుదెంచిన మజ్జనకుండును బ్రియంబునఁ దోడన చనుదెంచి.

చ. రణితవినూత్నరత్నరుచి § రస్ఫుటనూపురహారకర్ణభూ
షణకటకాంగుళీయకల § సత్పరిధానకిరీటతల్పవా
రణరథవాజిహేతినిక § రంబులనుం బరిచారికాతతిం

బ్రణుతగుణోత్తరుం డయిన ♦ పద్మదళాక్షున కిచ్చె నెమ్మితోన్. 1113

వ. ఇట్లు మహనీయతేజోనిధి యైనమాధవుదయాపరిలబ్ధనిఖిలవస్తువిస్తారుం డయ్యును నిజాధికారశుద్ధికొఱకు మరలం గన్యారత్నంబును వినూత్నరత్నవ్రాతంబును సమర్పించె నని భూసురవిసరంబులు వినుతింప మాతండ్రి యైనబృహత్సేనుండు నన్నును సమస్తవస్తువులను గృష్ణునకు సమర్పించి క్రమంబున సకలయాదవుల నుం బూజించి మరలి నిజపురంబునకుం జనియె నని చెప్పినఁ గుంతియు గాంధారియుఁ గృష్ణయు నఖిల నృపాలకాంతాజనంబును గోపికలుం దమతమ మనంబుల సర్వభూతాంతర్యామియు లీలామానుషవిగ్రహుండును నైనపుండరీకాక్షు చరణారవిందస్మరణానందపరవశ లై కృష్ణుం బ్రశంసించి రంత. 1114

నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబు చేసికొని వసుదేవునిచేఁ గ్రతువు చేయించుట.

చ. బలవదరాతిమర్దనులఁ ♦ బాండురనీలనిభప్రభాంగులం
గలితనిజాననాంబుజవి ♦ కాసజితాంచితపూర్ణచంద్రమం
డలులఁ బరేశులన్ నరవి ♦ డంబనులం గరుణాపయోధులన్
విలసదలంకరిష్ణుల న ♦ వీనసహిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1115

వ. సందర్శించుతలంపులఁదమహృదయారవిందంబులఁబ్రేమంబు సందడిగొన నప్పుడు.

ఉ. ధీరమతిన్ ద్వితత్రితక ♦ దేవల సాత్యవతేయ[1]కణ్వులున్
నారదగౌతమ చ్యవన ♦ నాకుజ గార్గ్య వసిష్ఠ గాలవాం
గీరసకశ్యపాసితసు ♦ కీర్తిమృకండుజకుంభసంభవాం
గీరులు యాజ్ఞవల్క్యమృగ ♦ శృంగముఖాఖిలతాపసోత్తముల్. 1117

వ. చనుదెంచినం గృష్ణుండు వారలకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి వందనంబు లాచరించి వివిధార్చనలు గావించి యి ట్లనియె. 1118

సీ. సన్మునీశ్వరులార ♦ జన్మభాక్కుల మైన, మాకు నిచ్చోట స ♦ మ్మతిని దేవ
నికరదుష్ప్రాపులు ♦ నిరుపమయోగీంద్రు, లైనమీదర్శనం ♦ బబ్బెఁ గాదె
ధృతి మందభాగ్యులిం ♦ ద్రియపరతంత్రులు, నైనమూఢాత్ముల ♦ కనఘులార
భవదీయదర్శన ♦ స్పర్శనచింతన, పాదార్చనలు దుర్ల ♦ భంబు లయ్యు

తే. నేఁడు మా కిట సులభ మై ♦ నెగడెఁ గాదె, జగతిపైఁ దీర్థభూతులు ♦ సాధుమతులు
మిమ్ము దర్శించుటయు చాలు ♦ నెమ్మితోడ, వేఱ తీర్థంబు లవనిపై ♦ వెదక నేల.

వ. అదియునుం గాక యుదకమయంబు లైనతీర్థంబులును మృచ్ఛిలామయంబు లైన దేవగణంబులును దీర్థ దేవతారూపంబులు గా కుండుట లే దయిన నవి చిరకాలసేవనార్చనలం గాని పావనంబులు సేయవు సత్పురుషులు దర్శనమా

1. కణ్వశ్రీనారదగౌతమాత్రిచ్యవనభృగురామవసిష్ఠ ... సంభవాంగీరపులస్త్య యాజ్ఞవలికీసముఖాఖిల.

త్రంబునం బావనంబు సేయుదు రని వెండియు. 1120

సీ. ఆదిత్యచంద్రాగ్ని § మేదినీతారంబు, మారుతాకాశవా § జ్మనము లోలిఁ
బరికింపఁ దత్తదు § పాసనంబులఁ బుని, తములు సేయఁగ సమ § ర్థములు గావు
సకలార్థగోచర § జ్ఞానంబు గలమహా, త్మకులు దారు ముహూర్త § మాత్ర సేవఁ
జేసి పావనములు § సేయుదు రదియు న, ట్లుండె ధాతుత్రయ § యుక్తమైన

తే. కాయమం దాత్మబుద్ధియుఁ § గామినీకు
మారులందు స్వకీయాభి § మానములును
దివిరి జలమునఁ దీర్థబు § ద్ధియును జేయు
నట్టిమూఢుండు పశుమార్గుఁ § డనఁగఁ బరఁగు. 1121

వ. అని యివ్విధంబునం గృష్ణుం డాడినసాభిప్రాయంబు లగువాక్యంబులు విని యమ్మునీంద్రులు విభ్రాంతహృదయు లై యూరకుండి ముహూర్తమాత్రంబున కమ్మహాత్మునను గ్రహంబు వడసి మందస్మితముఖు లై యప్పుండరీకాక్షున కి ట్లనిరి దేవా నేమును దత్త్వవిదుత్తము లయినబ్రహ్మరుద్రాదులును భవదీయమాయావిమోహితుల మైయుందుము నిగూఢం బగునీయిచ్చచేత మమ్ము నను గ్రహించితివి భవదీయచరిత్రంబులు విచిత్రంబు లిమ్మేదిని యొక్కటి యయ్యును బహురూపంబులఁ గానంబడువిధంబున నీవు మొదలఁ గారణరూపంబు నేకం బయ్యును ననేకరూపంబులు గైకొని జగదుత్పత్తిస్థితిలయంబులకు హేతుభూతంబు నా నద్భుతకర్మంబులం దగిలి లీలావతారంబులు గైకొని దుష్టజననిగ్రహంబును శిష్టజనరక్షణంబును గావించుచుందు వదియునుం గాక వర్ణాశ్రమధర్మంబు లంగీకరించి పురుషరూపంబున వేదమార్గంబు విదితంబు సేసినబ్రహ్మరూపివి తపస్స్వాధ్యాయనియమంబులచేత నీహృదయంబు పరిశుద్ధంబు గావున బ్రహ్మస్వరూపం బైనవేదంబునందు వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపంబు లేర్పడఁగా నుందువు గావున బ్రాహ్మణకులంబు నెల్ల బ్రహ్మకులాగ్రణి వై రక్షించినమహానుభావుండవు మాయాజవనికాంతరితుండ వైననిన్ను నీభూపాలవర్గంబును నేమును దర్శింపం గంటిమి మాజన్మవిద్యాతపోమహిమలు సఫలంబు లయ్యె నీకు నమస్కరించెద మని బహువిధంబులఁ గృష్ణు నభినందించి యమ్మురాంతకుచేత నామంత్రణంబు వడసి తమతమనివాసంబులకుఁ బోవం దలంచునవసరంబున. 1122

సీ. అమ్మునీశ్వరులకు § నానకదుందుభి, యతిభక్తి వందనం § బాచరించి
తాపసోత్తములార § ధర్మతత్త్వజ్ఞులు, మన్నించి వినుఁడు నా § విన్నపంబు
సత్కర్మవితతిచే § సంచితకర్మచ, యంబు వాపెడునుపా § యంబు నాకు
ఘనదయామతిఁ జెప్పుఁ § డనిన నమ్మునివరుల్, భూవరుల్ విన వసు § దేవుఁ జూచి

తే. యెలమిఁ బలికిరి నిఖిలయ § జ్ఞేశుఁ డైన
కమలలోచనుఁగూర్చి యా § గంబు సేయు

కర్మమునఁ బాయు నెట్టిదు | ష్కర్మ మైన
నిదియె ధర్మంబు గాఁగ నీ | మదిఁ దలంపు. 1123

వ. అదియునుంగాక. 1124

క. దేవర్షిపితృఋణంబులు, భూవరమఖవేదపాఠ | పుత్త్రులచేతన్
వావిరి నీఁగనిపురుషుఁడు, పోవు నధోలోకమునకుఁ | బుణ్యచ్యుతుఁ డై. 1125

వ. అట్లగుటం జేసి నీవును. 1126

క. వరతనయాధ్యయనంబులఁ, దరియించితి ఋణయుగంబు | దడయక ధరణీ
వరదేవఋణము సవనా,చరణుఁడ వై యీఁగు టొప్పు | సమ్మతితోడన్. 1127

క. అనవుడు నవ్వసుదేవుఁడు, మునివరులకు ననియె వినయ | మున మీరలు చె
ప్పినయట్ల మఖముసేసెద దినకరనిభులార మీరు | దీర్పఁగ వలయున్. 1128

వ. అని యభ్యర్థించి యమ్మునీంద్రుల యాజకులఁగా వరించి యప్పుణ్యతీర్థోపాంతంబున మహేంద్రామితవైభవంబున నష్టాదశభార్యాసమేతుం డై దీక్షఁ గైకొని యమ్మహాధ్వరంబు వేదోపదిష్టవిధిం బరిసమాప్తించి ఋత్విజ్నికాయంబుల బహుదక్షిణలఁ దనిపి భార్యాసమేతుం డై యవభృథస్నానం బాచరించి వివిధమణివిభూషణవిచిత్రాంబరసురభికుసుమానులేపనంబులు ధరించి నిఖలభూదేవమునిబంధురాజలోకంబుల నుచితసత్కారంబులఁ బ్రీతులం గావించిన వారును గృష్ణానుమతి నాత్మనివాసంబులకుం జని రందు. 1129

ఉ. ఆతటి నుగ్రసేనవసు | ధాధిపపంకజనాభముష్టికా
రాతులు దమ్ము నర్థి మధు | రప్రియభాషల నిల్వ వేఁడినం
గౌతుక మాత్మ నివ్వటిలఁ | గా వసియించిరి గోపగోపికా
వ్రాతముతోడ నచ్చట ధ | రావర నందయశోద లిమ్ములన్. 1130

క. హరినయనముల హరిప్రియముల, హరిమధురాలాపములను | హరికథల మనో
హరలీలఁ దగిలి నందుఁడు, నిరుపమగతి నచట మూఁడు | నెల లుండె నృపా.

చ. జలరుహలోచనాదియదు | సత్తము లందఱు నన్నిభంగులం
గలితవిభూషణాంబరని | కాయము లిచ్చి బహూకరించి వీ
డ్కొలిపిన నందముఖ్యులు ము | కుందపదాబ్జమరందపానస
ల్లలితనిజాత్మషట్పదము | లఁ మరలించుచు నెట్ట కేలకున్. 1132

వ. చని చని. 1133

ఆ. మరలి మరలి కృష్ణ | మాధవ గోవింద, పద్మనాభ భక్త | పారిజాత
దేవదేవ యనుచుఁ | దివిరి చూచుచు మధు,రాభిముఖులు నగుచు | నరిగి రంత.

క. క్రమమున నచ్చటఁ బ్రావృ,ట్సమయం బగుటయును బంధు | జనయాదవవ
ర్గము లోలిఁ గొలువ సురగణ,నమితులు బలకృష్ణులాత్మ | నగరంబునకున్. 1135

వ. వచ్చి సుఖం బుండునంత. 1136

శ్రీకృష్ణబలభద్రులు మృతు లైన తమసహోదరులఁ దెచ్చి దేవకీదేవికిఁ గనఁబఱచుట.

సీ. అవనీశ యొకనాఁ § డానకదుందుభి, భార్య పద్మాక్షుండు § బలుఁడుఁ దొల్లి
శరధిలోఁ జొచ్చిన § గురుతనూభవునిని, మరలంగఁ దెచ్చిన § మహిమ లెల్ల
జనములు దమలోన § సన్నుతుల్ సేయంగ, విని తనసుతులు దుర్వృత్తుఁ డైన
కంసుచే నిహతు లై § కాలునిపురి నున్న, వారి నందఱఁ జూడఁ § గోరి కృష్ణ
తే. బలులకడ కేఁగి కన్నుల § బాష్పకణము
లొలుక నోరామ రామ ని § త్యోన్నతాత్మ
పరమపావనమూర్తి యో § మురవిభేది
యిందిరానాథ యోగీశ్వ § రేశ కృష్ణ. 1137

క. ముర కంస చైద్య పౌండ్రక,నరక జరాతనయ యవన § నరనాయకులం
దురితాత్ములఁ బొరిగొని భూ,భర ముడిపినయట్టి మేటి § బలులు దలంపన్. 1138

ఆ. జననవృద్ధివిలయ § సంగతి నిఖిలంబుఁ, బొందఁ జేయుపరమ § పురుషులార
మీకు లీల లౌట § మీ రని నమ్మిన,దాన నేను వినుఁడు § దారులార. 1139

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించుచు నిట్లనియె మీరలు మహానుభావులరు మీరు తొల్లి యనేకకాలంబు చనినక్రిందట మృతుం డై దండధరుమందిరంబున నున్నగురుకుమారుని మీమహాప్రభావంబులు లోకంబులఁ బరిపూర్ణంబు లై ప్రకాశింప నక్కాలునిచెంతనుండి మగుడం దెచ్చి గురుదక్షిణగా నొసంగితి రివ్విధంబునం గంసునిచేత హతు లైనమత్పుత్త్రుల నందఱ మరలం దెచ్చి నామనంబున నున్నదుఃఖంబు నివారింప వలయు నని దేవకీదేవి ప్రార్థించినం దమతల్లి యాడినమృదుమధురవాక్యంబు లత్యాదరంబు నాదరించి యప్పుడు బలకృష్ణులు దమయోగమాయామహత్త్వంబున సుతలంబునకుం జని రట్టియెడ. 1140

మ. కనియెన్ దానవుఁ డింద్రసేనుఁడు దళ § త్కంజాక్షులన్ దక్షులన్
ఘనసారాంబుదవర్ణులన్ నిఖిలలో § కైకప్రభాపూర్ణులం
దనరారన్ హలచక్రపాణులను భ § క్తత్రాణులన్ నిత్యశో
భనవర్ధిష్ణుల రామకృష్ణుల జయ § భ్రాజిష్ణులన్ జిష్ణులన్. 1141

చ. కని హితకోటితో నెదురు § గాఁ జనుదెంచి మనోనురాగసం
జనితకుతూహలుం డగుచుఁ § జాఁగిలి మ్రొక్కి సమగ్రకాంచనా
సనముల నుంచి తచ్చరణ § సారససేచనసర్వలోకపా
వనసలిలంబు లౌదల ధ్రు § వంబుగఁ దాల్చి సుభక్తియుక్తుఁ డై. 1142

సీ. సురభికాలాగురు § హరిచందనైలాది, ధూపంబు లావిశ్వ § రూపకులకుఁ
గాంచనపాత్రసం § గతరత్నకర్పూర, దీపంబు లా జగ § ద్దీపకులకుఁ
బాయసాపూపాన్న § పక్వఫలాదినై, వేద్యంబు లా వేద § వేద్యులకును

దనరువినూత్నర § త్నప్రభాభాసితా,భరణంబు లాదైత్య § హరణులకును
తే. మిలమిలని మించుతోఁ బొలు § పలరుబహువి
ధాంబరంబులు నీలపీ § తాంబరులకు
సలలితకుసుమమాలికా § మలయజాను
లేపనంబులు భూరిని § ర్లేపులకును. 1143

వ. సమర్పించి యప్పుండరీకాక్షునిచరణారవిందంబు లొత్తుచు నానందబాష్పపూరంబు తోరంబుగా రోమాంచకంచుకితశరీరుం డగుచుం గరకమలంబులు ఫాలభాగంబునం గదియించి యి ట్లని వినుతించె. 1144

ఉ. ధీయుతుఁడై నమో భగవ § తే హరయే పరమాత్మనే ముకుం
దాయ సమస్తభక్తవర § దాయ నమః పురుషోత్తమాయ కృ
ష్ణాయ మునీంద్రవంద్యచర § ణాయ సురారిహరాయ సాంఖ్యయో
గాయ వినీలభాస్వదల § కాయ రథాంగధరాయ వేధసే. 1145

వ. అని యభినందించి యి ట్లనియె. 1146

ఉ. రాజసతామసాత్ములకు § రాదు గదా నినుఁ గాన నవ్యపం
కేజదళాయతాక్ష ముని § గేయపవిత్రచరిత్ర విస్ఫుర
ద్రాజకళాధరాజసుర § రాజముఖామరమౌళిరత్నవి
భ్రాజితపాదపీఠ భవ § బంధవిమోచన పద్మలోచనా. 1147

ఉ. మది నూహింపఁగ యోగివర్యులు భవ § న్మాయాలతాబద్ధులై
యిది మిథ్య మ్మన లేరు తామసులమై § యేపారుమాబోఁటిదు
ర్మదు లేరీతి నెఱుంగఁ జాలుదురు స § మ్యగ్జ్ఞానధీయుక్తి నీ
పదముల్ చేరెడిత్రోవఁ జూపి భవకూ § పంబుం దరింపవే. 1148

ఉ. వైరముచేతఁ జేదినృప § వర్గముఁ గామముచేత గోపికల్
మీఱినభక్తి నాశ్రితులు § మిమ్ము నహర్నిశమున్ మనంబులం
దాఱఁగ నీక రూపగుణ § తత్పరులై మిముఁ బొందు కైవడిన్
భూరివివేక సత్త్వగుణ § ముల్ గలదేవత లంద నేర్తురే. 1149

క. కాన భవత్పదపద్మ,ధ్యానంబునఁ గాని శాస్త్ర § తత్త్వంబులచేఁ
గానరు శ్రుతిసంవేద్యుం, డైనభవత్పదముఁ జిన్మ § యాకార హరీ. 1150

వ. దేవా యేనరుం డైన నేమి శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుం డై నిన్ను సేవించునట్టిమహాత్ముండు విధిచోదితం బయినప్రమాణంబువలన విముక్తుం డై వర్తించు నట్లు గావున యోగీశ్వరేశ్వరుండ వైన నీ వీక్షితవ్యుల మైనమమ్ము నిష్పాపులం జేయు మని నుతించి మఱియు ని ట్లనియె. 1151

మత్తకోకిలము. కంటిఁ గంటి భవాబ్ధి దాఁటఁగ § గంటి ముక్తినిధానముం

కంటి నీకరుణావలోకముఁ | గంటిఁ బాపము వీడ ము
క్కంటి తామరచూలియుం బొడఁ | గాననట్టిమహాత్మ నా
యింటికిం జనుదెంచి తీశ్వర | యేఁ గృతార్థతఁ బొందితిన్. 1152

వ. దేవా యేను భవద్దాసుండ నేది వంచినం జేయుదు నిచ్చటికి మీరలు విజయంబు చేసినకార్యం బానతీయ వలయు నని కరంబులు మొగిచి విన్నవించినం బుండ రీకాక్షుం డతనివాక్యంబులకు సంతసిల్లి యి ట్లనియె. 1153

సీ. బలిదైత్య విను మున్ను | ప్రథమయుగంబున, నామరీచికి భార్య | యైనవర్ణ
యనునింతివలన సం | దను లార్వు రుద్భవ, మైరి వా రొక్కనాఁ | డబ్జభవుఁడు
దనపుత్త్రిపై మోహ | మునఁగూడి రతికేళి, యొనరింప మీఁటి న | వ్వుటయుఁ గ్రోధ
మంది యాసురయోని | యందుఁ బుట్టుం డని, ఘనశాప మిచ్చె న | వ్వనజజుండు
తే. తన్నిమిత్తమునను వారు | దగిలి హేమ,కశిపునకుఁ బుట్టి రంత నా | కౌకసార్థ
మొదవ వీరలఁ దెచ్చి య | య్యోగమాయ, యడరి దేవకిగర్భంబు | నందుఁ జొనుప.

క. దొరఁకొని కంసుఁడు దోడ్తోఁ, బొరిగొనెఁ దత్పుత్త్రశోక | మునఁ దనచిత్తం
బెరియఁగ దేవకి వారల, దరిసింపఁగఁ గోరి పనుపఁ | దగ నసురేంద్రా. 1155

క. వచ్చితిమి వారిఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చెద మని తల్లికోర్కెఁ | దీర్పఁగ నిపు డే
మిచ్చటి కివి నీకడఁ బొర,పొచ్చెము లే కున్నవారె | పో వీ రనఘా. 1156

క. వీరలఁ దోకొని యిపుడే, ధారుణికి న్నేఁగి జనని | తాపము వాపన్
వీరలు నంతట శాపము, దీఱి మదీయప్రసాద | ధీయుతు లగుచున్. 1157

క. పొలుపుగ సుగతిం బొందఁగ, గల రని హరి యాన తిచ్చి | కగుణాన్వితుఁ డై
బలిచే ననుమతిఁ గొని వా,రలఁ దోకొని వచ్చె నిద్ధ | రామండలికిన్. 1158

వ. అట్లు వారలం దోడితెచ్చి తల్లి కి ట్లనియె. 1159

క. కనుఁగొనుము వీరె నీనం,దను లని జనయిత్రికడ ము | దంబున వారి
న్నునిచిన నద్దేవకియును, ఘనపుత్త్రస్నేహమోహ | కలితాత్మక యై. 1160

క. చన్నులు దిగ్గనఁ జేపఁగఁ, గన్నుల నానందబాష్ప | కణములు దొరఁగం
గ్రన్నన కౌఁగిట నిడి నను,గన్నన్నలు వచ్చి రనుచుఁ | గౌతుక మొప్పన్.

వ. అట్లు కౌఁగిటం జేర్చి నిజాంకపీఠంబున నునిచి శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుణుకుచుం బ్రేమాతిశయంబున మేనఁ బులక లొలయం జన్నిచ్చిన వారును వైష్ణవమాయామోహితు లై స్తన్యపానంబు సేయుచు భగవంతుం డయిన రథాంగపాణియంగసంగంబున విగతకల్మషు లై విధిశాపసాగరంబు హరి దయాకటాక్షం బనునావచేతం దరించి స్వరూపంబులు ధరించి కృష్ణునకుఁ దల్లి దండ్రులకు వందనం బాచరించి గగనపథంబున నిజస్థానంబున కరిగి రంత. 1162

క. చచ్చినబాలురఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చుట గడుఁ జిత్ర మనుచు | దేవకి మదిలో
నచ్చెరువడి బుద్ధి యంతయు, నచ్చపుహరిమాయ గాక | యని తలఁచె నృపా.

క. పరమాత్ముఁ డఖిలజగధీ,శ్వరుఁ డగుకృష్ణుండు సేయు ♦ సత్కృత్యంబుల్
పరికింప నెన్నఁ బెక్కులు, ధరణీవర యనిన రాజు ♦ దా ముని కనియెన్. 1164

సుభద్రాపరిణయము.

సీ. మునినాథ పార్థుండు ♦ వనజనాభునిసహో,దరి సుభద్రను నేవి ♦ ధమునఁ బెండ్లి
యయ్యెను నావిధం ♦ బంతయు నాకును, దెలియంగ నెఱిఁగింపు ♦ ధీవిశాల
యనవుడు నావ్యాస ♦ తనయుఁ డాతనిఁజూచి,వినవయ్యనృపదేవ ♦ విభునిసుతుఁడు
మును తీర్థయాత్రాస ♦ ముత్సుకుం డై చని, రమణఁ బ్రభాసతీ ♦ ర్థమున నుండి
తే. యాతలోదరితోడి నెయ్యంబుకలిమిఁ
జూడఁ గోరుచు రాముండు ♦ సుందరాంగిఁ
గౌరవేంద్రున కీ సమ ♦ కట్టె ననుచుఁ
దనకు నెఱుఁగ రా నాపురం ♦ దరసుతుండు. 1165

వ. అట్లు సుభద్రాదర్శనోత్సాహంబు దనమనంబున సందడిగొనం ద్రిదండివేషంబు ధరించి ద్వారకాపురంబునకుం జనుదెంచి యప్పౌరజనంబులు భక్తిస్నేహంబుల ననిశంబుఁ బూజింపం దనమనోరథసిద్ధి యగునంతకుం గనుపెట్టుకొని వానకాలంబు చనునంతకు నప్పట్టణంబున నుండుసమయంబున. 1166

క. రాముఁడు తత్కపటాకృతిఁ, దా మదిఁ దెలియంగ లేక ♦ తగ నొకనాఁ డా
భూమీవరతాపసుఁ బో,రామిం గని యాత్తమంది ♦ రమునకుఁ దెచ్చెన్. 1167

ఆ. తెచ్చిభిక్షసేయ ♦ దేవేంద్రతనయుండు, గుడుచుచుండి యచటఁ ♦ గోరిమెలఁగు
నసమబాణమోహ ♦ నాస్త్రంబు కై వడి, వీరమోహి నన వి ♦ హారలీల. 1168

వ. అట్లు సుభద్ర విహరించుచున్నసమయంబున. 1169

చ. జలరుహపత్త్రనేత్రునను ♦ సంభవ చారువధూలలామ స
ల్లలితవిహారవిభ్రమవి ♦ లాసము లాత్మకు విందు సేయ న
బ్బలరిపునందనుండు గని ♦ భావజసాయకబాధ్యమానవి
హ్వలహృదయాబ్జుఁ డై నిలిచె ♦ న త్తరుణీమణియందుఁ జిత్తమున్. 1170

ఉ. ఆతరుణీశిరోమణియు ♦ నర్జును నర్జునచారుకీర్తివి
ఖ్యాతుని నింద్రనందను న ♦ కల్మషమానసుఁ గామినీమనో
జాతునిఁ జూచి పుష్పశర ♦ సాయకజర్జరితాంతరంగ యై
భీతిలి యుండె సిగ్గు మురి ♦ పెంబును మోహముఁ దేఱుచూపులన్. 1171

వ. అట్లన్నృపసత్తమమత్తకాశిను లొండొరులచిత్తంబులు చిత్తజాయత్తంబు లై కోర్కులు దత్తఱింపం దాల్ములు వీడి సిగ్గునం జిట్టుముట్టాడుచున్నయంత నొక్కనాఁడు దేవతామహోత్సవనిమిత్తం బత్తలోదరి పురంబువెలుపలికి నరుగుదెంచిన నర్జునుండు కృష్ణదేవకీవసుదేవులయనుమతంబు వడసి తానును దోడన చని యప్పుడు. 1172

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్ర చంద్రికాస్ఫూర్తిచే, రాజిల్లుపూర్ణిమా రజనివోలెఁ
బూర్ణేందుబింబావ తీర్ణమై యిలమీఁద, భాసిల్లుహరిణడిం భంబువోలె
సులలితమేఘమం డలమునఁ బెడఁబాసి, వసుధఁ గ్రుమ్మఱుతటి ద్వల్లివోలె
మాణిక్యరచితస స్మహితచైతన్యంబు, పొందినపుత్తడి బొమ్మవోలె
తే. లలితవిభ్రమరుచికళా లక్షణములఁ, బొసఁగ రూపైనశృంగార రసమువోలె
నర్థిఁ జరియించుచున్నప ద్మాయతాక్షిఁ, బ్రకటసద్గుణభద్ర సు భద్రఁజూచి.

వ. అప్పుడు డాయం జని యరదంబుపై నిడికొని పోవుచుండఁ గనుంగొని యదుబలంబులు మదంబున నంటం దాఁకిన నప్పు డయ్యాఖండలనందనుండు ప్రచండగాండివకోదండనిర్ముక్తకాండంబులం దూలించి యఖండబాహుదండవిజయప్రకాండుం డై ఖాండవప్రస్థపురంబున కరిగె నట బలభద్రుం డవ్వార్త విని విలయసమయసమీరసఖునికైవడిం బటురోషభీషణాకారుం డై క్రోధించినం గని కృష్ణుం డాదిగాఁ గలబంధుజనంబు లతనిచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించి యొడంబడునట్లుగా నాడిన నతండును సంతుష్టుం డయి మనంబునఁ గలంక దేఱి యప్పుడు. 1174

క. కరులం దేరుల నుత్తమ,హరులన్ మణిహేమభూష ణాంబరభృత్యో
త్కరదాసికాజనంబుల, నరణంబుగ నిచ్చి పంపె ననుజకుఁ బ్రీతిన్. 1175

వ. ఇట్లు కృష్ణున కభిమతంబుగా నర్జునసుభద్రల కరణం బిచ్చి పంపె నని శుకయోగీంద్రుండు మఱియు నిట్లనియె. 1176

శ్రీకృష్ణుఁడు ఋషిసమేతుం డయి మిథిలానగరమునకుఁ బోవుట.

సీ. నరనాథ విను భువ నప్రసిద్ధంబుగ, దీపించునట్టివి దేహదేశ
మందు భూకాంతకు నాననదర్పణం, బనఁదనర్చి సమిథి లనుపురమునఁ
గలఁడు శ్రీహరిపాద కంజాతభక్తుండు, గళితరాగాదివి కారుఁ డమల
చరితుఁ డక్రోధుండు శాంతుండు నిగమార్థ,కోవిదుం డగు శ్రుతదేవుఁ డనెడి
తే. భూసురోత్తముఁ డొకఁ డని చ్ఛాసమాగ,తంబుతుష మైనహేమ శై లంబుగాఁగఁ
దలఁచి పరితోషమందుచుఁ దనగృహస్థ,ధర్మములనుండె సముచిత కర్ముఁడగుచు.

ఉ. ఆపురి నేలువాఁడు బహు లాశ్వుఁడు నా నుతి కెక్కినట్టిధా
త్రీపతి యాధరాసురుని రీతిని నిష్కలుషాంతరంగుఁ డై
యేపనులందు ధర్మగతి నేమఱి కర్థిఁ జరించుచుండె ల
క్ష్మీపతి వారిపైఁ గరుణ సేసి ప్రసన్నముఖాంబుజాతుఁ డై. 1178

వ. అట్లు కృష్ణుండు వారలం జూచువేడ్క నిజస్యందనారూఢుం డయి నారదవామదేవాత్రికృష్ణరామాసితారుణదివిజగురుకణ్వమైత్రేయచ్యవనులును నేనును మొదలైన మును లనుగమింపం జనుచుఁ దత్తద్దేశనివాసు లగు నానర్తధన్వకురుజాంగలవంగమత్స్యపాంచాలకుంతిమధుకేకయకోసలాధిభూవరులు వివి

ధవస్తుప్రచయంబులు గానుక లిచ్చి సేవింప గ్రహమధ్యగతుండై దీపించు సూర్యునిం బోలి యప్పుండరీకాక్షుండు మంద స్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు వారలం గరుణార్ద్రదృష్టిం జూచి యోగక్షేమంబు లరసి సాదరభాషణంబుల నాదరించుచుం గతిపయ ప్రయాణంబులం జని చని విదేహనగరంబు డాయం జనుటయు నాబహుళాశ్వుండు నమ్మాధవు రాక విని మనంబున హర్షించుచు వివిధపదార్థంబులు కానుకలుగాం గొని తానును శ్రుతదేవుండును నెదురుగాం జనుదెంచి యప్పుడు. 1179

ఉ. ఆమునికోటికిన్ వినయ § మారంగ వందన మాచరించి యా
తామరసాభలోచనుం డు § దారచరిత్రుండు పాపగోత్రసు
త్రాముండు భక్తలోకశుభ § దాయకుం డైన రమేశు సద్గుణ
స్తోముని పాదపద్మములు § సోంకంగ మ్రొక్కి వినమ్రులై తగన్. 1180

చ. కరములు మోడ్చి యో పరమ § కారుణికోత్తమ నీవు నీమునీ
శ్వరులును మద్గృహంబునకు § వచ్చి మముం గృప సేసి యిచ్చటం
గర మనురక్తిం బూజనలు § గైకొనుం డంచు నుతించి వేడ నా
హరి మనమందు వారివిన § యంబుల కెంతం బ్రమోద మందుచున్. 1181

చ. తిరముగ వారియిష్టములు § దీర్పం దలంచి మురాసురారి యొం
డొరుల నెఱుంగకుండ ముని § యూథముం దానును నేంగె వారిమం
దిరముల కేకకాలమున § ధీరత నాధరణీవరుండు వా
రిరుహదళాయతాక్షు ముని § బృందములం గనకాసనంబులన్. 1182

సీ. కూర్చుండ నియమించి § కొమరారుకాంచన, కలధౌతకలశోద § కములచేతం
బాదముల్ గడిగి త § త్పావనజలములు, దానును సతియును బాం § ధవజనంబుం
గర మర్థి నిజమస్త § కంబుల ధరియించి, వివిధార్చనములు స § ద్విధి నొనర్చి
మణిభూషణాంబర § మాల్యానులేపన, రాజితధూపదీ § రాజనములు

తే. భక్తిం గావించి పరిమృష్ట § బహువిధాన్న, పాయసాపూపపరిపక్వ § ఫలము లోలి
నారగింపంగం జేసి క § ర్పూరమిళిత, లలితతాంబూలములు నెయ్య § మలర నొసంగె.

వ. ఇట్లు సమర్పించినయనంతరంబ యమ్మిథిలేశ్వరుం డైన జనకుండు పరమానందంబును బొంది. 1184

చ. హరిపదపద్మయుగ్మము ని § జాంకతలంబునం జేర్చి యొత్తుచుం
బురుషవరేణ్య యీనిఖిల § భూతగణావలియాత్మలందు సు
స్థిరమతిం గర్మసాక్షివి సు § ధీవర నీపదభక్తకోటితో
నరయ నుమాధినాథచతు § రాస్యులుం బోల రటంచు చెప్పుదుర్. 1185

వ. అట్టిలోకవిదితం బయినభవద్వాక్యంబు నిక్కంబుగా భవదీయపాదారవిందంబులందు నొకానొకవేళ లేశమాత్రధ్యానంబు గలనాగృహంబున కకించనుం డని

చిత్తంబునం దలంపక భక్తవత్సలుండ వగుటం జేసి విజయంబు చేసితివి భవ
త్పాదపంకేరుహసేవారతిం దగిలినమహాత్ములు త్వద్ధ్యానంబు వదలం జాలుదురే
నిరంతరంబును శాంతచిత్తు లై నిష్కించను లైనయోగీంద్రులకు నీవలనం గోరిక
గలవారలకు నిన్నైన నిత్తువు గదా యని వెండియు ని ట్లనియె.

తే. కృష్ణ పరమాత్మ యదుకుల ♦ క్షీరవార్ధి, పూర్ణచంద్రమ దేవకీ ♦ పుత్త్ర సుజన
వినుత నారాయ ణాచ్యుత ♦ వేదవేద్య, భక్తజనపోషపరితోష ♦ పరమపురుష.

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాఖ్య యదు ♦ సింహకిశోరక భక్తలోకర
క్షాపరతంత్ర నీవు ముని ♦ సంఘముఁ గొన్నిదినంబు లుండవే
నీపదపద్మ రేణువులు ♦ నెమ్మి మదీయగృహంబు సోఁకినం
దాపసవంద్య యే నిపుడ ♦ ధన్యుఁడ నయ్యెదఁ గాదె మాధవా. 1188

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై యప్పుండరీకాక్షుండు నిమికులప్రదీపకుం డైన
జనకచక్రవర్తిం గరుణించి యమ్మిథిలానగరంబునం బౌరజనంబులకు నున్నత
శోభనంబులు గావించుచుం గొన్నిదినంబు లుండె నంత. 1189

మ. శ్రుతదేవుండును మోది యై మునిజన ♦ స్తోమంబుతో నిందిరా
పతిఁ దోకొంచు నిజాలయంబునకు నొ ♦ ప్ప న్నేఁగి యచ్చోట స
మ్మతి దర్భాస్తరణంబుల న్నునిచి స ♦ మ్యగ్జ్ఞానపారీణుఁ డై
సతియుం దాను బదాబ్జముల్ గడిగి చం ♦ చద్భక్తిఁ దత్తోయముల్. 1190

చ. శిరములఁ దాల్చి నవ్యతుల ♦ సీదళదామకుశప్రసూనవి
స్ఫురదరవిందమాలికలఁ ♦ బూజ లొనర్చి గృహాంధకూపసం
చరణుఁడ నైననాకడకుఁ ♦ జక్రి తనంతనె వచ్చునట్టి సు
స్థిరమతి నేతపంబు మును ♦ సేసితినో యని సంతసించుచున్. 1191

తే. మఱియుఁ దత్పాదతీర్థంబు ♦ మందిరమునఁ, గలయఁ జిలికించి సంప్రీతి ♦ గడలుకొనఁగఁ
బత్త్రఫలపుష్పతోయముల్ ♦ భక్తినొసఁగి, హరి మురాంతకుమూర్తి ని ♦ జాత్మ నిలిపి.

తే. మానితంబుగ విశ్వని ♦ దానమూర్తి, యైనకృష్ణుండు తన యింట ♦ నారగించెఁ
దనమనోరథసిద్ధియుఁ దనకు నబ్బె, ననుచుఁ బైపుట్ట మల్లార్చి ♦ యాడుచుండె.

చ. తరుణియుఁ దానుఁ బుత్త్రులుఁ బ ♦ దంపడి కృష్ణుభజించు చుండి త
చ్చరణము లంకపీఠమునఁ ♦ జాఁచిన మెల్లన నొత్తుచుఁ రమా
వరుఁ గని పల్కెఁ భక్తజన ♦ వత్సల మామకభాగ్య మెట్టిదో
హరచతురాస్యులు న్నెఱుఁగ ♦ నట్టినినుం గనుఁగొంటి నెమ్మితోన్. 1194

క. మునియోగిమానసస్ఫుట,వనజంబుల నెల్లప్రొద్దు ♦ వర్తించుభవ
ద్ఘనదివ్యమూర్తి నాలో, చనగోచర మయ్యెఁ గాదె ♦ సర్వాత్మ హరీ. 1195

వ. దేవా నీసచ్చరిత్రంబులు కర్ణరసాయనంబులుగా నాకర్ణించుచు నీకుం బూజ
లొనర్చుచు నీచరణారవిందంబులకు వందనంబులు సేయుచు నీదివ్యనామసంకీర్త

నంబులు సేయుచుం దమశరీరంబులు భవదధీనంబులుగా మెలంగునిర్మలబోధా
త్ము లగువారిచిత్తంబు లనుదర్పణంబులం గానంబడుచుందువు కర్మనిష్ఠప్రచిత్తు
లైనవారిహృదయంబుల నుండియు దూరగుండ వగుదు వని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. నీకు మ్రొక్కెదఁ గృష్ణ నిగమాంతసంవేద్య, లోకరక్షక భక్తలోకవరద
నీపాదసేవన నిరతుని నన్ను నే, పనిఁ బంపె దాన తిమ్మనినఁ గృష్ణుఁ
డెలనవ్వు మోమునఁ జెలువొందనావిప్రు, కర మాత్మకరమునఁ గదియఁజేర్చి
పాటించి యతనితోఁ బలికెఁ దపశ్శక్తి, వఱలినయమ్ముని వర్యు లెపుడుఁ

తే. దమపదాంబుజరేణువితానములను, దవిలి లోకంబులను బవిత్రంబు సేయు
వారు ననుఁగూడి యెప్పుడు వలయునెడల, కరుగుదెంతురునీభాగ్యగరిమ నిటకు.

వ. చనుదెంచిరి పుణ్యస్థలంబులును విప్రులును దేవతలును సంస్పర్శనదర్శనార్చనం
బులం బ్రాణులను సమస్తకిల్బిషంబులం బాయం జేయుదు రదియునుం గాక బ్రా
హ్మణుండు జననమాత్రంబున జీవకోటియందు ఘనుం డై యుండు జపతపో
ధ్యానాధ్యయనాధ్యాత్మలం జతురుం డై మత్కళాశ్రయుం డయ్యెనేని నతం
డుత్తముం డై వెలుంగు నతనిం జెప్ప నేల యని వెండియు నిట్లనియె. 1198

క. నామది విప్రులపైఁ గల, ప్రేమను నాతనువునందుఁ బెట్టనికతనన్
భూమీసురు లర్హులు నీ, వీమునులం బూజ సేయు మిద్ధచరిత్రా. 1199

క. ఇదియే నా కిష్టము ననుఁ, బదివేలవిధంబు లోలయ భజియించుటగా
మది కిం పగు నటు గావున, వదలనిభక్తిన్ భజింపు వసుధామరులన్. 1200

క. అని సర్వలోకవిభుఁ డగు, వనజోదరుఁ డానతిచ్చు వాక్యంబులజా
డన భూమీసురుఁ డమ్ముని, జనులకు సద్భక్తిఁ బూజ సలిపెన్ వరుసన్. 1201

చ. ఎనయఁగఁ గృష్ణుఁ డంత మిథిలేశ్వరభూసురులం గృపావలో
కన మొలయ న్ననూనసుభగస్థితిఁ బొందఁగఁ జేసి వారి వీ
డ్కొని రథ మెక్కి దివ్యమునికోటియుఁ దానును వచ్చెఁ గ్రమ్మఱన్
జనవర మోక్షదం బగు కుశస్థలికిం బ్రమదాంతరంగుఁడై. 1202

శ్రుతిగీతలను పరమతత్త్వార్థప్రతిపాదకమైన పురాతనేతిహాసము.

వ. అని చెప్పిన బాదరాయణికి నభిమన్యునందనుం డి ట్లనియె మునీంద్రా ఘటప
టాదివస్తుజాతంబుభంగి నిర్దేశింప నర్హంబు గాక సత్త్వాదిగుణశూన్యం బైన
బ్రహ్మంబునందు సత్త్వాదిగుణగోచరంబు లైనవేదంబు లేక్రమంబున వర్తిం
చు నట్టిచందంబు నా కెఱింగింపు మనిన భూవరునకు మునివరుం డి ట్లనియె
సకలచేతనాచేతనాంతర్యామి యైనసర్వేశ్వరుండు సర్వశబ్దవాచ్యుండు గావున
సకలజంతునివహంబులకు బుద్ధీంద్రియమనః ప్రాణశరీరంబులను సృజియించి చేత
నవర్గంబునకు జ్ఞానప్రదుం డగుం గావున సకలనిగమసమూహంబులును
దత్స్వరూపగుణ వైభవప్రతిపాదకంబులు గావున ముఖ్యం బై ప్రవర్తించు

శ్రుతిస్తోత్రం బుపనిషత్తుల్యంబు ననేకపూర్వఋషిపరంపరాయాతంబును నైన
దీనిని శ్రద్ధాయుక్తుండై యెవ్వం డనుసంధించు నతనికి మోక్షంబు సులభంబు
దీనికి నారాయణాఖ్యాతం బగునొక్కయుపాఖ్యానంబు గలదు వినిపింతు
వినుము భగవత్ప్రియుం డైననారదుం డొక్కనాడు నారాయణాశ్రమంబున
కుం జని ఋషిగణసమేతుం డైననారాయణఋషిం గనుంగొని నీవు న న్నడిగి
నట్ల యమ్మహాత్ముని నడిగిన నతండు ము న్నీయర్థంబు శ్వేతద్వీపవాసు లైన
సనకసనందనాదిదివ్యయోగీంద్రులు ప్రశ్నసలిపిన వారలకు సనందనుండు చెప్పిన
ప్రకారంబు నీ కెఱింగించెద నని చెప్పం దొడంగె శయానుం డైనరాజశ్రేష్ఠునిం
దత్పరాక్రమదక్షతాదిచిహ్నంబులను నుతియించువందిజనంబుచందంబున జగ
దవసానసమయంబున ననేకశక్తియుతుం డై యోగనిద్రావశుం డైనసర్వేశ్వ
రుని వేదంబులు స్తోత్రంబు సేయువిధంబు నారాయణుండు నారదునకుం జెప్పిన
తెఱంగున వినుమని యిట్లనియె. 1203

సీ. జయజయ హరి దేవ § సకలజంతువులకు, జ్ఞానప్రదుండవు § గాన వారి
వలన దోషంబులు § గలిగిన సుగుణసం, తానంబుగాఁ గొని § జ్ఞానశక్తి
ముఖ్యషడ్గుణపరి § పూర్ణతఁజేసి మా, యాత్మవిశిష్టుండ § వగుచుఁ గార్య
కారణాత్మకుఁడ వై § కడఁగి చరించుచు, నున్ననీయందుఁ బ § యోరుహాక్ష
తే. తివిరి యామ్నాయములు ప్రవ § ర్తించుఁ గాన
ప్రకటత్రిగుణాత్మకం బైన § ప్రకృతితోడి
యోగ మింతయు మాన్పవే § యోగిమాన
సాంబుజాతమధువ్రత § యని నుతించి. 1204

వ. అదియునుం గాక. 1205

సీ. పరమవిజ్ఞానసం § పన్ను లైనట్టియో, గీంద్రులు మహితని § స్తంద్రలీలఁ
బరిదృశ్యమాన మై § భాసిల్లునిమ్మహీ, పర్వతముఖరప్ర § పంచ మెల్లఁ
బరఁగ బ్రహ్మస్వరూ § పము గాఁగఁ దెలియుదు, రెలమి నీవును జగ § ద్విలయవేళ
నవశిష్టుఁడవు గాన § యనఘ నీయందు నీ, విపులవిశ్వోదయ § విలయము లగు
తే. ఘటశరావాదులగుమృద్వి § కారములుమృ, దాత్మకం బైనయట్లుప § ద్మాయతాక్ష
తవిలి కారణరూపంబు § దాల్చి లీల, గడఁగునీయందు బుద్ధివా § క్కర్మములను.

క. అలవడఁ జేయుచు నుందురు, బలకొని యిలఁ బెట్టఁబడిన § పదవిన్యాసం
బులు పతనకారణము గా, నలవున సేవించుచును గృ § తార్థుల రగుటన్. 1207

క. లీలం బ్రాకృతపూరుష, కాలాదికనిఖిల మగుజ § గంబుల కెల్లన్
మాలిన్యనివారక మగు, నీలలితకథాసుధాబ్ధి § నిం గ్రుంకి తగన్. 1208

చ. భరితనిదాఘతప్తుఁ డగు § పాంథుఁడు శీతలవారిఁ గ్రుంకి దు
ష్కర మగుతాపముం దొరఁగు § కైవడి సంసరణోగ్రతాపము

న్వారవునఁ బాయుచుండుదురు § నిన్ను భజించుమహాత్మకుల్ జరా
మరణమనోగుణంబులఁ గ్ర § మంబునఁ బాయుట సెప్ప నేటికిన్. 1209

వ. అదియునుం గాక. 1210

సీ. అనయంబు దేహి ని § త్యానిత్యసద్వ్యాల,క్షణమునఁ బంచకో § శవ్యవస్థ
నభివృద్ధిఁ బొరయుచు § నందులోపల నున్న,ప్రాణాన్నబుద్ధివి § జ్ఞానమయము
లనుచతుష్కోశంబు § లవ్వాల వెలుఁగొందు, నానందమయుఁడవు § గాన దేవ
సురుచిరస్వప్రకా § శుండవు నీపరి,గ్రహము గల్గుటఁజేసి § కాదె ప్రకృతి

తే. మహదహంకారపంచత § న్మాత్రగగన,పవనతేజోంబుభూభూత § పంచకాది
కలితతత్త్వముల్ బ్రహ్మాండ§కార్యకరణ,మందు నెపుడు సమర్థంబు§లగుటఁజూడ.

క. కోరి శరీరులు భవదను,సారంబున నిహపరైక § సౌఖ్యంబులఁ బెం
పారఁగ నందుచు నుందురు, ధీరజనోత్తము లనంగ § దివిజారిహరా. 1212

ఆ. నిన్ను ననుసరింప § నేరనికుజనులు, పవనపూర్ణచర్మ § భస్త్రిసమితి
యోజఁ జేయు చుందు § రుచ్ఛ్వసనంబులు, బలసి యాత్మదేహ§భజను లగుచు.

సీ. దేవ కొందఱు సూక్ష్మ § దృక్కు లై నట్టిమ,హాత్మకు లుదరస్థుఁ § డై నవహ్ని
గా మదిఁ దలఁతురు § కై కొని మఱికొంద, ఱారుణు లనుపేర § నమరుఋషులు
లీల సుషుమ్నానా § డీమార్గగతుఁడ వై, హృత్ప్రదేశమునఁ జ § రించు చున్న
రుచిదహరాకాశ § రూపిగా భావింతు, రట్టిహృత్పద్మంబు § నందు వెడలి

తే. వితతమూర్ధన్యనాడికా § గతుల నోలి
బ్రహ్మరంధ్రంబుఁ బ్రాపించి § పరమపురుష
సుమహితానందమయపరం § జ్యోతిరూపి
వైననినుఁ బొంది మఱి పుట్ట § రవనియందు. 1214

వ. మఱియు వివిధకాష్ఠాంతర్గతుం డయినవాయుసఖుండు తద్గతదోషంబునం బొర
యక నిత్యశుద్ధుం డై తరతమభావంబున వర్తించుచందంబున స్వసంకల్పకృతం
బు లయిన విచిత్రశరీరంబులందు నంతర్యామి వై ప్రవేశించి తత్తద్వైచిత్ర్యయోని
గతం బైనహేయంబులం బొరయక సకలాత్మసమం బై యేకరసం బై బ్రహ్మం
బయిననిన్ను నైహికాముష్మికఫలసంగమంబు లేక విగతరజోగుణంబులు గలిగి
కొందఱు భజియించు చుందురు రదియునుం గాక దేవా భవదీయసంకల్పాధీ
నంబు లయినశరీరంబులం బ్రవేశించి యున్నజీవసమూహంబు నీకు శేషం బని
తెలిసి కొందఱు భవనివారకం బయినశ్రీమత్త్వచ్చరణారవిందంబులు సేవించి
కృతార్థు లగుదురు మఱియును. 1215

సీ. అనఘ దుర్గమ మైన§యాత్మతత్త్వంబుఁ, బ్ర,వర్తించుకొఱకు ది§వ్యంబు లైన
యంచితరామకృ § ష్ణాద్యవతారముల్, భజియించి యున్ననీ § భవ్యచరిత
మనుసుధాంభోనిధి § నవగాహనము సేసి, విశ్రాంతచిత్తు లై § వెలయు చుందు

మోక్షంబు బుద్ధి న § పేక్షింప నొల్లరు, మఱియుఁ గొందఱు భవ § చ్చరణపంక

ఆ. జములఁ దగిలి పుణ్య § తము లై నహంసల,వడువునొంది భాగ § వతజనముల
నొనరువారు ప్రకట§యోగిజనప్రాప్య, మైనముక్తిఁ గోర § రాత్మలందు. 1216

ఉ. కొందఱు నీశరీరము ల § కుంఠితభక్తి భవద్వశంబు లై
చెందఁగ నీపదాబ్జములు § సేరి భజించుచుఁ దత్సుఖాత్ము లై
యుందురు కొంద ఱీతనువు § లొలి ధరించి భవత్పదాబ్జముల్
పొందుగఁ గొల్వ లేక నిలఁ § బుట్టుచుఁ జచ్చుచు నుందు రవ్యయా. 1217

చ. యమనియమాదియోగమహి § తాత్మకు లైనమునీంద్రులున్ విరో
ధమునఁ దలంచుచైద్యవసు § ధావరముఖ్యనృపుల్ ఫణీంద్రభో
గము లన నొప్పుబాహువులు § గల్గిననిన్ను భజించుగోపికల్
క్రమమున నేమునున్ సరియ § కామె భవత్కృప కంబుజోదరా. 1218

మ. అరవిందాక్ష భవత్స్వరూప మిలఁ బ్ర § త్యక్షంబునం గాన నె
వ్వారికిం బోలదు శాస్త్రగోచరుఁడ వై § వర్తింతు వీ సృష్టిముం
దర సద్రూపుఁడ వైననీవలననే § ధాత్రాద్యమర్త్యుల్ జనిం
చిరి నిన్నంతకు మున్నెఱుంగఁ గలమే § చింతింప నే మచ్యుతా. 1219

వ. అట్టినిన్నుఁ బరమాణుకారణవాదు లైనకణ్వాగౌతమాదులును ప్రకృతికారణ
వాదు లయినసాంఖ్యులును దేహాత్మవాదు లయినబౌద్ధులును వివిధంబు లైనకు
తర్కంబులచేతం బరస్పరవ్యాహతంబు లైనమతంబులు దమతమతర్కవా
దంబుల సమర్థించుచు నిన్నుం దెలియ లేరు మహాభాగ్యవంతు లయినయో
గీంద్రులకు నీవు ప్రత్యక్షుం డైన నివి యన్నియు నసత్యంబు లని కానవచ్చు వెం
డియుఁ గొందఱు సచరాచరవస్తుజాతంబులకు నంతర్యామి వై సర్వంబును నీవ
యగుటం దెలియ లేక నిత్యం బనియు ననిత్యం బనియును విపరీతబుద్ధిం దెలియు
దురు గాని భవదీయదివ్యతత్త్వంబు నిక్కంబుగఁ దెలియఁ జాలరు కొందఱు
జగచ్ఛరీరుండవు గాన జగద్రూపకుండ వై ననిన్నుఁ గటకమకుటకర్ణికాదివివిధ
భూషణభేదంబులం గనకంబు నిజస్వరూపంబు విడువక వర్తించుచందంబున జగ
ద్వికారానుగతుండ వయ్యును నిఖలహేయప్రత్యనీకకల్యాణగుణాత్మకుండ వై
యుందు వని యాత్మవిదు లయినవారు తెలియుదు రదియునుం గాక. 1220

మ. వనజాతాక్ష భవత్పదాబ్జయుగసే § వాసక్తు లై నట్టియ
జ్జనముల్ మృత్యుశిరంబుఁ దన్ని ఘనసం § సారాంబుధిన్ దాఁటి పా
వను లై లోకములుం బునీతములు గా § వర్తించుచున్ నిత్యశో
భన మై యొప్పెడిముక్తిఁ బొందుదురు శం § భద్వైభవోపేతు లై. 1221

మ. మిము సద్భక్తి భజింప నొల్ల కిల దు § ర్మేధం బ్రవర్తించునీ
చమతివ్రాతము నేర్పునం బసులఁ బా § శశ్రేణి బంధించుచం

దమునం బెక్కగు నామరూపములచే । దగ వారి బంధించి దు
ర్గమసంసారపయోధిఁ ద్రోతువు దళ । త్కంజాతపత్త్రేక్షణా. 1222

వ. దేవా కర్మమూలంబు లయినపాణిపాదంబులు లేనివాఁడ వయ్యును స్వతంత్రుఁ
డవు గావున బ్రహ్మాదులు భవత్పరతంత్రులై యుండుదురు స్థిరచరరూపంబులు
గలచేతనకోటికి నీవు సర్వవిధనియంతవు గావున నీకృపావలోకనంబు గలవారికి
మోక్షంబు కరస్థితం బయియుండు భవత్కృపావలోకనంబు లేనికష్టాత్ములు దుర్గ
తిం గూలుదు రట్టిజీవులు దేవతిర్యఙ్మనుష్యస్థావరాదిశరీరంబులు సొచ్చి యణు
రూపు లై యుందు రందును నీ వుందు వంతరాత్మ వగుచు మఱియును. 1223

క. మదిఁ దలపోయఁగ జలబుద్బుదములు ధరఁ బుట్టి పొలియు।పోలిక గలయీ
త్రిదశాదిదేహములలో, వదలక వర్తించునాత్మ।వర్గము నోలిన్. 1224

ఆ. ప్రళయవేళ నీవు । భరియింతు వంతకుఁ, గారణంబ వగుటఁ । గమలనాభ
భక్తపారిజాత । భవభూరితిమిరది,నేశ దుష్టదైత్య । నాశ కృష్ణ. 1225

చ. అనఘ జితేంద్రియస్ఫురణు । లయ్యును జంచల మైనమానసం
బనుతురగంబు బోధమహి । తాత్మవివేకపునూలిత్రాట న
ల్లన కుదియంగఁ బట్టను ద।లంచుచు ముక్తి కుపాయలాభ మే
యనువున లేమికిఁ వగల । నందెదు నాత్మలు వో తలంపఁగన్. 1226

చ. గురుపదపంకజాతములు । గొల్వనివారలు వో మహాబ్ధిని
స్తరణకుఁ గర్ణధారరహి । తం బగునావను సంగ్రహించుచే
హారిగతి భూరిదుస్తరభ । వాంబుధిలోన మునుంగుచుందు రం
బురుహదళాక్ష నీవు పరి । పూర్ణుఁడ వై తనరారఁగా నొగిన్. 1227

తే. పుత్త్రదారగృహక్షేత్ర । భూరివిషయ,ఘనసుఖాసక్తుఁ డగుచు నే । మనుజుఁడేని
నర్థిఁ జరియించువాఁడు భ।వాబ్ధిలోనఁ, జెంది యెన్నాళ్లకును దరిఁ । జేరలేఁడు.

సీ. జగతిపై బహుతీర్థ । సదనంబు లనఁ గల్గి, పుణ్యానువర్తన । స్ఫురితు లగుచుఁ
బాటించి నీయందు । బద్ధమత్సరములు, లేక భక్తామరా । నోకహాంబ
వగుభవత్పాదాబ్జ । యుగళంబు సేవించి, భవపాశముల నెల్లఁ । బాఱఁద్రోలి
సమమతులై యదృచ్ఛాలాభతుష్ట మేరు,సమముగాఁ గైకొని । సాధు లగుచు

తే. బాదతీర్థంబు గలమహా । భాగవతజ
నోత్తమోత్తము లైనట్టి । యోగివరుల
వార కెప్పుడు సేవించు । వాఁడు పొందుఁ
బ్రవిమలానందమయమోక్ష । పదము మఱియు. 1229

వ. సత్తైనప్రకృతివలన నుత్పన్నం బైనయీజగత్తు సత్తు గావలయు నది యెట్లనినం
గనకోత్పన్నంబు లైనభూషణంబులు కనకమయంబు లయి కానంబడుచుందం
బున నని సాంఖ్యుండు పలికిన విని యద్వైతవాది యిట్లను నెయ్యది యుత్ప

న్నంబు గాఁ దది సత్తును గాఁ దనువ్యతిరేకవ్యాప్తినియమంబు నిత్యసత్యం బై
న బ్రహ్మంబునందుఁ దర్కహతం బగుఁ గావునఁ బ్రపంచంబు మిథ్య యని నిరూ
పించిన నాప్రపంచంబు బ్రహ్మవిశేషణం బై కార్యకారణావస్థలు గలిగి యున్న
యంతమాత్రంబున మిథ్య గానేర దాప్రపంచంబునకుఁ గార్యకారణావస్థలు
నిత్యంబులు గావున నవస్థాద్వయయుక్తం బయిన ప్రపంచంబు నిత్యం బనిన
వెండియు నద్వైతి యి ట్లను బహుగ్రంథప్రతిపాదితం బయిన జగన్మిథ్యాత్వంబు
లేమి యె ట్లనిన నదియునుం గర్మవశు లైనజడుల నవిద్యాప్రతిపాదకం
బై కుతర్కసమేతం బైనభారతి యంధపరంపరావ్యవహారంబునం జేసి భ్రమి
యించుఁ గారణావస్థయందును బ్రహ్మవిశేషణం బైనసూక్ష్మరూపంబునఁ బ్రపం
చంబు సత్తై యుండు సత్యంబు బాధాయోగ్యంబు గావున నీకు శేషం బయి
యుండుఁ గావున నీవు దేహగతుం డైనదేహియందు నంతర్యామి వయ్యుం
గర్మఫలంబులం బొరయక కర్మఫలభోక్తయైనజీవునకు సాక్షిభూతంబ వై యుం
దు వట్టినిన్ను నజ్ఞు లైనమానవులు నిజకంఠలగ్నం బయినకంఠికామణి నిత్యసన్ని
హితం బై వెలుఁగుచుండినను గానకవర్తించుతెఱంగున హృదయపద్మమధ్యం
బున ననంతతేజోవిరాజమానుండ వై ప్రకాశించునిన్నుం దెలియ లేరు సకల
బ్రహ్మాండనాయకుండ వైననీయందు శ్రుతులు ముఖ్యవృత్తిం బ్రవర్తించు నని
శ్రుత్యధిదేవతలు నారాయణు నభినందించినతెఱంగున సనందనుండు మహ
ర్షుల కెఱింగించినప్రకారం బని నారాయణర్షి నారదునకుం జెప్పిన నమ్మ
హాత్ముండు మజ్జనకుం డైనవేదవ్యాసమునీంద్రునకు నుపన్యసించె నయ్యర్థంబు
నతండు నాకుం జెప్పినవిధంబున నీకుం జెప్పితి నీయుపాఖ్యానంబు సకల
వేదశాస్త్రపురాణేతిహాససారం బుపనిషత్తుల్యంబు దీనిఁ బఠించువారును విను
వారును విగతకల్మషు లై యిహపరసౌఖ్యంబుల నొంది వర్తింతు రని చెప్పిన
శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డి ట్లనియె. 1230

పరీక్షిత్తునకు శుకయోగి విష్ణుసేవాప్రాశస్త్యంబు చెప్పుట.

మ. మునినాథోత్తమ దేవమానవులలో ముక్కంటి సేవించువా
రనయంబున్ బహువస్తుసంపదల సౌఖ్యానందు లై యుండ న
వ్వనజాతాక్షు రమామనోవిభుని శశ్వద్భక్తి సేవించుస
ద్ఘనపుణ్యుల్ గడుఁ బేద లౌ టకతను జక్కన్ నా కెఱింగింపవే. 1231

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాథుఁ గనుఁగొని, విను మెఱింగింతుఁ దద్విధము దెలియ
ఘనశక్తిసహితుండు కాలకంధరుఁడు దా, వినుతగుణత్రయాన్వితుఁడు గాన
రాగాదియుక్తు లై రాజిల్లుసంపద, లాతనిఁ గొలుచువా రందుచుందు
రచ్యుతుఁ బరముఁ డనంతు గుణాతీతుఁ, బురుషోత్తముని నాదిపురుషు ననఘు
తే. నర్థి భజియించువారు రాగాదిరహితు, లగుచు దీపింతు రెంతయు ననఘచరిత

ధర్మనందనుఁ డశ్వమే § ధంబు సేసి, పిదప స్వాత్మీకకథనముల్ § ప్రీతితోడ.

ఉ. నారదసంయమీంద్రువల § నన్ వినుచుండి యనంతరంబ పం
కేరుహనాభుఁ జూచి యడి § గెం దగ నిప్పుడు నీవు నన్ను నిం
డారినభక్తిమై నడిగి § నట్ల యతండును మందహాసవి
స్ఫారకపోలుఁడై పలికెఁ § బాండుతనూభవుతోడఁ జెచ్చెరన్. 1233

సీ. వసుమతీనాథ యె § వ్వనిమీఁద నా కను, గ్రహబుద్ధి వొడము నా § ఘనునివిత్త
మంతయుఁ గ్రమమున § నపహరించినవాఁడు, ధనహీనుఁ డగుచు సం § తాపమంద
విడుతురు బంధుల § వ్విధమున నొందిలి, నై చేయునది లేక § యఖిలకార్య
భారంబు లుడిగి మ § ద్భక్తులతో మైత్రి, నెఱపుచు విజ్ఞాన § నిరతుఁ డగుచుఁ

తే. బిదప వాఁడవ్యయానంద § పద్మమయాత్మఁ,బరఁగ శ్రీవిష్ణులోకసం § ప్రాప్తినొందు
గానమత్సేవమిగులదు § ష్కరమటంచు,వదలి భజియింతు రితరదే § వతల నెపుడు.

క. సేవింప వారు దమకుం, గావించినశోభనములు § గని నిజములుగా
భావించి వారి మఱతురు, భావములఁ గృతఘ్నవృత్తి § పని తమపనిగన్. 1235

క. మెలఁగుచు నుందురు దీనికిఁ, గల దొకయితిహాస మిపుడు § గైకొని నీకుం
దెలియఁగఁ జెప్పెద దానన, యలవడు నీ వడుగు ప్రశ్న § కగునుత్తరమున్.

శివద్రోహంబు సేయం బూనినవృకాసురుండు విష్ణుమాయచే మడియుట.

క. శకుఁ డనుదైత్యునితనయుఁడు, వృకుఁ డనువాఁడొకఁడు దుర్వి § వేకుఁడు సుజన
ప్రకరముల నలఁపఁ దెరువున, నొకనాఁ డొది గుండి దివ్య § యోగిం గడఁకన్.

వ. కనుంగొని. 1238

క. కరములు ముకుళించి మునీ,శ్వర నారద లలితధీవి § శారద నన్నుం
గరుణించి యాన తీ శుభ,కరు లగుహరిహరహిరణ్య § గర్భులలోనన్. 1239

ఆ. కడఁగి కొలువ శీఘ్ర § కాలంబులోనన, యిష్టమైనవరము § లిచ్చునట్టి
దైవ మెవ్వఁ డనిన § దానవుఁ గనుఁగొని, మునివరుండు పలికె § ముదముతోడ.

వ. వినుము దుర్గుణసుగుణంబులలో నొక్కటి యెచ్చటం గలుగు నచ్చట నాక్ష
ణంబ కోపప్రసాదఫలంబులు చూపువాఁ డమ్మువ్వురయందు ఫాలలోచనుం డివ్వి
ధంబుఁ దెలిసినవారై బాణాసురదశకంధరులు సమగ్రభక్తియుక్తులై సేవించి
యసమానసామ్రాజ్యవైభవంబుల నొంది ప్రసిద్ధులై రట్లు గావున నీవు నమ్మ
హాత్ముని సేవింపు మతనివలన నభిమతఫలంబులు వేగఁబ ప్రాప్తం బయ్యెడి నని
చెప్పిన నతం డాక్షణంబ. 1241

సీ. దీపించు కేదార § తీర్థంబునకు నేఁగి, యతిసాహసాత్మకుం § డయినయసుర
లోకముల్ వెఱఁ గంద § నాకాలకంధరు, వరదుని నంబికా § వరునిఁ గూర్చి
తనమేనికండ లు § ద్దండుఁడై ఖండించి, యగ్ని కాహుతులుగా § నలర వేల్చి
దర్పకారాతి ప్ర § త్యక్షంబు గా కున్న, జడియక సప్తవా § సరమునందుఁ

తే. బూని తత్తీర్థమునఁ గృత § స్నానుఁ డగుచు, వెడలి మృత్యువుకోఱనా § వెలయునట్టి
గండ్రగొడ్డంటఁ దనమస్తకంబు దునుము, కొనఁగఁ బూనిన నయ్యగ్ని § కుండమునను.

క. అరుదుగ వెలువడి రుద్రుఁడు, కరుణ దలిర్పంగ వాని § కర మాత్మకరాం
బురుహమునఁ బట్టి తెగువకుఁ, జొర వలవదు మెచ్చు వచ్చె § సుమహితచరితా.

క. నీమదిఁ బొడమిన కోరిక, లే మైనను వేఁడు మిపుడ § యిచ్చెద ననినం
దా మనమున సంతసపడి, యా మనుజాశనుఁడు హరుప § దాంబుజములకున్.

తే. వందనం బాచరించి యో § యిందుమకుట, ఫాలలోచన వరద మ § త్పాణితలము
నేను నెవ్వనితలమీఁద § నిడిన వాఁడు, మస్తకము నూఱు వ్రయ్యలై § మడియ నీవె.

క. అని వేఁడిన సమ్మాటలు, విని మదనారాతి నవ్వి § విబుధాహితుకో
రినవరముఁ దడయ కిచ్చిన, దనుజుఁడు తద్వరపరీక్షఁ § దాఁ జేయుటకున్.

వ. ఆక్షణంబ వరదానగర్వంబున నుద్వృత్తుం డై కడంగి. 1247

క. ఆహరుమస్తకమునఁ గడు, సాహసమునఁ జేయి వెట్ట § జడియక కదియ
న్నోహో తనమెచ్చులు దన, కాహా పై వచ్చె ననుచు § నభవుఁడు భీతిన్.

క. దనుజుఁడు దన వెనువెంటం, జనుదే ముల్లోకములును § సంత్రాసముఁ గై
కొని పాఱ సురలు మనములఁ, దనికిరి దానికిని బ్రతివి § ధానము లేమిన్. 1249

వ. అట్లు చని చని. 1250

సీ. నిరుపమానంద మై § నిఖిలలోకములకు, నవల నై యమృతప § దాఖ్యఁ దనరి
దినకరచంద్రదీ § ధితులకుఁ జొర రాక, సలలితసహజతే § జమున వెలుఁగు
సమధికం బగుశుద్ధ § సత్త్వగరిష్ఠ మై, కర మొప్పు యోగీంద్ర § గమ్య మగుచు
హరిపదధ్యానప § రాయణు లైనత, ద్దాసుల కలరుని § వాస మగుచుఁ

తే. బ్రవిమలానంత తేజోవి § రాజమాన, దివ్యమణిహేమకలితసం § దీప్తభవ్య
సౌధమండపతోరణ § స్తంభవిపుల, గోపురాదిభాసురము వై § కుంఠపురము. 1251

వ. కనుంగొని యమ్మహాస్థానంబు డాయం జనుటయు నప్పుండరీకాక్షుం డఖండ వై
భవంబునం గుండలీశ్వరభోగతల్పంబునం బరమానందకందళితహృదయారవిం
దుం డై యిందిరానయనచకోరకంబుల నిజమందహాససాంద్రచంద్రికావితతిం
దేల్చుచు నార్తభక్తజనరక్షణంబు పనిగా మెలంగుచు వివిధవినోదంబులం ద
గిలి యుండియు ఫాలలోచనుం డద్దనుజపాలునకుం దలంపక యిచ్చినవరంబు
తనతలమీఁద వచ్చినం గలంగి చనుదెంచుట తనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి య
క్కాలకంధరుని యవస్థ నివారింపం దలంచి యయ్యిందిరాదేవితోడి వినోదంబు
చాలించి యప్పుడు. 1252

సీ. తాపింఛరుచితోడఁ § దస్తరించెడు మేనుఁ, బసిఁడిముంజియుఁ దగు § పట్టుగొడుగు
ధవళాంశురుచిజన్ని § దంబును దిన్నని, దండంబుఁ జేతఁ గ § మండలువును
బసుపుఁగోఁచియుఁ జన్ని § పట్టెవర్ధనమును, రాజితం బైన మృ § గాజినంబుఁ

దూలాడుసిగయును § వ్రేలుమాఱటగోఁచి, వేలిమిబొట్టును § వ్రేళ్ల దర్భ
తే. దనరసందీప్తహవ్యవాహనసమాన, కాంతిఁజెలువొంది యద్భుత§క్రమము మెలర్పఁ
జతురగతి నప్డు వటుకవే§షంబు దాల్చి, వచ్చి యానీచదానవ§వరునిఁ జేరి.

వ. కైతవంబున నతనికి నమస్కరించి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించుచు నయ్యసురవరున కిట్లను నివ్విధంబున మార్గపరిశ్రాంతుండ వై యింతదూరం బేల చనుదెంచితి సకలసౌఖ్యకారణం బైనయీశరీరంబు నిరర్థకంబు చేసి వృథాయాసంబున దుఃఖపఱుపం దగునే యియ్యెడం గొంతతడవు విశ్రమింపు మీప్రయాసంబునకుఁ గతం బెయ్యది కపటహృదయుండవు గాక నీయధ్యవసాయం బెఱింగింపం దగు నేని నెఱింగింపు మని మృదుమధురంబుగాఁ బలికిన నమ్మహాత్మునిసుధారసతుల్యంబు లయిన వాక్యంబులు విని సంతసిల్లి యప్పిశితాశనుండు దనపూనినకార్యం బతని కెఱింగించిన: 1254

చ. హరి దరహాస మొప్పఁ బశి§తాశనుఁ గన్గొని పల్కె దానవే
శ్వర మును దక్షుశాపమునఁ § జాలఁ బిశాచపతౌట సూనృత
స్ఫురణము మాలి సంతతము § బొంకుచు నుండుపురారిమాట నీ
వెఱుఁగక వెంట నేఁగఁ దగ § దీతనిచేఁతలు మాకు వింతలే. 1255

ఆ. నిజము పలికె నేని § నెఱిఁ దనతలమీఁద, నీకరంబు మోప § నీక తలఁగి
వచ్చునోటు నితని § వలనఁ బ్రత్యయమునఁ, దగుల నేమి గలదు § దనుజవర్య,

ఆ. [1]అశుచియగుచు నతని § నంటఁగఁ బనిగాదు, కాలుఁ జేయిఁ గడిగి§కడఁక వార్చి
యతనివెంట వేడ్క § నరుగుదువే నీవు, నవల నంటఁ దగును § నసురనాథ.

మ. అతిమశ్శంకలు మాని పాప్మనిన దై§త్యారాతిమాయావిమో
హితుఁ డై విస్మృతి నొంది తామసముచే § నేపారి వాఁ డాత్మపా
ణితలంబుల్ దనసెత్తి మోపికొని తా § నేలన్ వెసం గూలె వి
శ్రుతదంభోళిహతిన్ వడిం బడు[2]మహా§క్షోణీధరంబో యనన్. 1258

వ. అట్లు తనతల నూఱు వ్రయ్య లై నేలం గూలినయసురం గని యప్పుడు. 1259

క. సుర లసురాంతకుమీఁదన్, వరమందారప్రసూన § వర్షము లోలిం
గురిసిరి తుములం బై దివి, మొరసెన్ సురదుందుభిప్ర § ముఖతూర్యంబుల్.

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి దివి నప్సరసలు § నన్యోన్యము లై
కూడిరి గ్రహములు భయముల, వీడిరి మునికోటు లంత § విమలచరిత్రా. 1261

క. మురహరుఁ డెలనవ్వొలయఁగఁ, బురహరుఁదగఁ జూచి పలికె § భూతేశ్వర యీ
నరభోజనుండు నీ కి, త్తఱి నెగ్గొనరింపఁ దలఁచి § తానే పొలిసెన్. 1262

వ. అది యట్టిద కాదె యిజ్జగంబున నధికుం డయినవానికి నపకారంబు గావించిన

1. ఈపద్యము తాళపత్త్రప్రతులందుఁ గానిపింపలేదు. మూలమునందును దీని కాధారమ్ము లేదు. ఇట నావశ్యకమును గాదు. 2. గిరి♦శృంగంబుచందంబునన్.

మానవునకు శుభంబు గలుగునే యదియునుంగాక జగద్గురుండ వగునీ కవజ్ఞ
దలంచుకష్టాత్ముండు వాలియుటం జెప్పనేల యిట్టిదుష్టచిత్తులకిట్టివరంబు లిచ్చుట
కర్జంబు గా దని యప్పురాంతకు వీడ్కొలిపిన నతండు మురాంతకుని ననేకవిధం
బుల నభినుతించి నిజమందిరంబునకు జనియె నని చెప్పి యి ట్లనియె. 1263

క. మానవనాయక యీయా, ఖ్యానంబుం జదువ విన్న ఘనపుణ్యులు ని
త్యానందసౌఖ్యములు పెం, పూనుదు రటమీఁద ముక్తిఁ బొందుదు రెలమిన్.

వ. అని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కి ట్లనియె. 1265

క. జననాయక యింకఁ బురా, తనవృత్తం బొకటి నీకుఁ దగ నెఱిఁగింతున్.
వినుము తపోమహిమలఁ జెం, దిన మునిజనములు సరస్వ తీనదిపొంతన్. 1266

భృగుమహర్షి త్రిమూర్తుల ప్రాశస్త్యంబు శోధించుటకుఁ బోవుట.

క. వితతక్రియ లొప్పఁగ స, త్క్రతువుల నొనరించు చచటఁ గైకొని లక్ష్మీ
పతిభవపితామహులలో, నతులితముగ నెవ్వ రధికు లని తమలోనన్. 1267

వ. ఇట్లు తలపోసి తన్మహత్త్వం బంతయుం దెలిసి రమ్మని భృగుమహాముని నమ్ము
వ్వురు వేల్పులకడకుం బంపిన నత్తాపసోత్తముండు చని చని ముందట. 1268

క. జలరుహసంజాతసభా, స్థలమున కొగి నేఁగి యతని సత్త్వగుణంబుం
దెలియుట కై నుతివందన, ములు సేయక యున్న నజుఁడు ముసముసయనుచున్.

క. మనమునఁ గలఁగుచు భృగుఁ దన, తనుజాతుం డనుచు బుద్ధిఁ దలఁచినవాఁడై
ఘనరోషస్ఫురితాగ్ని, న్ననయము శాంతోదకముల నల్లన యార్చెన్. 1270

చ. మహితతపోధనుండు ముని మండనుఁ డయ్యెడ బాసి వెండియు
న్నహిపతిభూషుఁ గాన రజతాద్రికి నేఁగిన నగ్గిరీంద్రపైఁ
దుహినమయూఖశేఖరుఁడు దుర్గయుఁ దానును విశ్రమించుచున్
*ద్రుహిణతనూభవుండు చనుదెంచుట కాత్తఁ బ్రమోద మందుచున్. 1271

క. కనుఁగొని భ్రాతృస్నేహం, బునఁ గౌఁగిటఁ జేర్చ ననుచు ముక్కంటి రయం
బున నెదు రేఁగినముని రు, ద్రునియందుల సత్త్వగుణ మెఱుంగుటకొఱకై. 1272

వ. అతనిం గైకొనక యూరకుండిన. 1273

ఉ. అనిటలాంబకుండు గమలాసననందనుఁ జూచి భూరికా
లానలరోషవేగభయదాకృతిఁ దాల్చి పటుస్ఫులింగసం
తానము లొల్కు శూలమునఁ దాపసముఖ్యునురంబు వ్రేయఁగాఁ
బూనినఁ బార్వతీరమణి బోరన నడ్డము వచ్చి చెచ్చెరన్. 1274

క. తనవిభుపాదములకు వం, దనముం గావించి సముచితప్రియముల న
య్యనలాక్షునికోపము మా, న్పిన నమ్మునినాథుఁ డచట నిలువక చనియెన్.

సీ. పొలుపొందు వైకుంఠపురమున కర్థితోఁ, జని యందు సమధికైశ్వర్య మొప్పఁ

* 'ద్రుహిణ' యని కవియభిప్రాయము కాఁబోలు. కాకున్న, యతి చెల్లదు.

గమలాంకపర్యంక § గతుఁడై సుఖించున, కౌస్తుభభూషువ § తుష్ఠ స్థలంబుఁ
దనపాదమున బిట్టు § దన్నఁ దన్నినఁ బాన్పు, డిగివచ్చి మునిఁ జూచి § నగధరుండు
పదముల కెఱఁగి యో § పరమతపోధన, యీగతి నీవచ్చు § టెఱుఁగ లేక

తే. యున్ననాతప్పు మన్నించి § నన్నుఁ గరుణఁ
జూచి యీదివ్యమణిమయ § స్ఫూర్తిఁ దనరు
రుచిరసింహాసనమునఁ గూ § ర్చుండు దివ్య
తాపసోత్తమ యభయప్ర § దాననిపుణ. 1276

క. అలఘుపవిత్ర భవత్పద, జలములు నను నస్మదీయ § జఠరస్థజగం
బుల లోకపాలురను బొలు, పలరఁగఁ బుణ్యులను జేయు § ననఘచరిత్రా. 1277

వ. మునీంద్రా భవదీయపాదాబ్జహతి మద్భుజాంతరంబునకు భూషణం బయ్యె భవదాగమనంబు మాబోఁటివారికి శుభావహం బగుం గాదె యేను ధనుంజయుండ నైతి నని మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించిన నమ్మునివరుండు లక్ష్మీనాథుసంభాషణంబులకుఁ జిత్తంబునం బరమానందంబు నొంది యమ్ముకుందు ననంతకల్యాణగుణనిధి నభినందించి యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుండగుచుఁ దద్భక్తిపారవశ్యంబున నొండు వలుక నేరక యతనిచేత నామంత్రణంబు వడసి మరలి సరస్వతీతీరంబున నున్న మునులసన్నిధికిం జనుదెంచి వారలం గనుంగొని. 1278

సీ. మునినాయకులతోడఁ § దనపోయివచ్చిన, తెఱఁగును దనమది § దృష్టమైన
మూఁడుమూర్తులవిధం § బును నెఱిఁగించిన, విని వారు మనముల § విస్మయంబు
నంది చిత్తంబుల § సందేహమును బాసి, చిన్మయాకారుఁడు § శ్రీసతీశుఁ
డనుపముఁ డనవద్యుఁ § డఖిలకల్యాణగు, ణాకరుఁ డాదిమ § ధ్యాంతరహితుఁ

తే. డై తనర్చినపుండరీ § కాక్షుఁ డొకఁడ
కాక గణుతింప దైవ మొ § క్కరుఁడు వేఱె
కలఁడె యనుబుద్ధి విజ్ఞాన § కలితు లగుచు
హరిపదాబ్జాతయుగళంబు § నర్థిఁ గొలిచి. 1279

వ. అట్లు సేవించి యవ్యయానందం బయిన వైకుంఠధామంబు నొంది రని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 1280

శ్రీకృష్ణుండు మృతు లయినవిప్రసుతులఁ దెచ్చుట.

సీ. నరనాథ యొకనాఁడు § నలినాయతాక్షుండు, పొలుచుకుశస్థలీ § పురమునందు
సుఖ ముండ నొక్కభూ § సురవర్యుభార్యకుఁ, బుత్త్రుం డుదయించి § పుట్టినపుడ
మృతుఁడైనఘనశోక § వితతిచేఁ గ్రాఁగుచు, నాడింభకునిఁగొంచు § నవనిసురుఁడు
చనుదెంచి పెలుచ రా § జద్వారమునఁ బెట్టి, కన్నులబాష్పంబు § కణము లొలుక

తే. బాపురే విధి నను దుఃఖ § పఱుపఁ దగునె
యనుచు దూఱుచుఁ దనుఁ దిట్టి § కొనుచు వగల

డెంద మందంద యొరియ సాక్రందనంబు
సేయుచును వచ్చి యావిప్రశేఖరుండు. 1281

సీ. అధికశోకంబున నలమటఁ బొందుచు, నచ్చటిజనులతో ననియెఁ బలుచ
బ్రాహ్మణవిద్వేష పరుఁ డయి తగ శాస్త్ర, పద్ధతి నడపక పాపవర్తి
యై క్షత్రబంధువు నగువానిదురితంబు, చేత మత్పుత్త్రుండు జాత మైన
యప్పుడ మృతుఁ డయ్యె నక్కట హింసకు, రోయక యెప్పు డన్యాయకారి
తే. యగుచు విషయానుగతచిత్తుఁ డైనయట్టి
రాజుదేశంబుప్రజలు నిరాశు లగుచు
దుఃఖముల జాలఁ బొందుచుం దురు నటంచు
నేడ్చుచును నట నిల్వక యేఁగె నపుడు. 1282

వ. ఇవ్విధంబున మఱియును తనసుతులు మృతు లయిన వారలం గొనివచ్చి యవ్విప్రుండు రాజుమొగసాలం బెట్టి రోదనంబుసేయుచు నెప్పటియట్ల కొన్నిగాథలు సదివి వాపోవు చుండె నివ్విధంబున నెనమండ్రుసుతులు మృతు లైనపిదపం దొమ్మిదవసుతుండును మృతుం డైన వాని నెత్తికొని వచ్చి యెప్పటివిధంబునఁ బలవరించు చున్నయాబ్రాహ్మణునిం గని అర్జునుం డి ట్లనియె. 1283

క. ఈపగిది నీవు వగలన్, నాపోవఁగఁ జూచి యకట వారింపంగా
నోపినవిలుకాఁ డొక్కం, డీపురి లేఁడయ్యె నయ్య యిది పాప మగున్. 1284

సీ. పుత్త్రులఁ గోల్పోయి భూరిశోకంబున, వనటఁ బొందుచు విప్రవరులు చాల
నేరాజురాజ్యమం దేని వసింతురు, నారాజుఁ దలపోయ నవనిమీఁద
నటునిగా నాత్మ నెన్నం దగునీపుత్త్రి, నే బ్రతికించెద నిపుడు పూని
యటు సేయనైతినే ననలంబు సొచ్చెద, నని భూసురుఁడు వెఱఁగందఁబలుక
తే. నతఁడు గడు వ్రేఁగుమాట లి ట్లాడఁ దగునె
భూరివిక్రమశాలి రాముండు మేటి
బలుఁడు హరియును శౌర్యసంపన్ను లనఁగఁ
దనరుప్రద్యుమ్నుఁ డతనినందనుఁడు మఱియు. 1285

తే. వినుతబలు లైనయాదవవీరవరులుఁ, గలుగ వారలచేఁ గాని కార్య మీవు
చక్కఁబెట్టుటయెట్లు నీచనెడిత్రోవఁ, బొమ్ము నావుడు నయ్యింద్రపుత్త్రుఁ డపుడు.

క. మనమున దురహంకారము, ఘనముగఁ బొడముటయు నపుడు కవ్వడి విప్రుం
గనుఁగొని యచ్చటిజనములు, వినఁగా ని ట్లనియె రోషవిహ్వలమతి యై. 1287

మ. బలుఁడం గాను మురాసురాంతకుఁడఁ గాఁ బ్రద్యుమ్నుఁడం గాను నేఁ
దెలియం దత్తనయుండఁగా నని విరోధివ్రాతమున్ భీషణో
జ్జ్వలగాండీవధనుర్విముక్తనిశితాస్త్రశ్రేణిచేఁ బీన్గుఁబెం
టలు గావించుపరాక్రమప్రకటచండస్ఫూర్తి నేఁ బార్థుఁడన్. 1288

వ. అదియునుం గాక. 1289

చ. బలిమి పురాంతకుం దొడరి § బాహువిజృంభణ మొప్ప నెక్కటిం
దలపడి పోరినట్టిరణ § ధైర్యుని నన్ను నెఱుంగ వక్కటా
పెలుకుఱ మృత్యుదేవతను § బింక మడంచి భవత్తనూజుల
న్నలవుఁ జలంబుఁ జూపి కొని § యాడఁగ నిప్పుడ తెచ్చి యిచ్చెదన్. 1290

వ. అని నమ్మం బలికినయర్జును ప్రతిజ్ఞకు భూసురుండు మనంబున నూఱడిల్లి యతని నభినందించుచు నిజమందిరంబునకుం జని కొన్నిదినంబు లుండునంత భార్యకుం బ్రసూతివేదనాసమయం బయినం జనుదెంచి వివ్వచ్చుం గని తద్విధం బెఱిం గించిన నయ్యైంద్రనందనుం డప్పుడు. 1291

చ. లలితవిశిష్టసంచితజ § లంబుల నాచమనంబు సేసి సు
స్థలమున నిల్చి రుద్రునకు § సమ్మతి మ్రొక్కి మహాస్త్రశస్త్రని
ర్మలశుభమంత్రదేవతల § మానసమందుఁ దలంచి గాండివం
బలవడ నెక్కుద్రోచి బిగి § యం గదియించి నిషంగయుగ్మమున్. 1292

వ. ఇవ్విధంబునఁ గట్టాయితం బయి యప్పుడు. 1293

సీ. భూసురువెంట ని § మ్ముల నేఁగి సూతికా,భవనంబుచుట్టును § బాణవితతి
నరికట్టి దిక్కులు § నాకాశపథము ధ,రాతలం బెల్ల నీ § రంధ్రముగను
శరపంజరముఁ గట్టి § శౌర్యంబు దీపింపఁ, గడు నప్రమత్తుఁడై § కాచియున్న
యెడ నమ్మహీసురు § నింతికిఁ బుత్త్రుండు, జనియించె నప్పుడ § చ్చటిజనంబు

తే. పోయెఁ బోయెఁ గదే యని § బొబ్బ లిడఁగ
బొందితోడన యాకాశ § మునకు మాయఁ
జెందె నప్పుడ దుఃఖంబు § నొంది భూమి
సురుఁడు విలపించుచును ముర § హారునికడకు. 1294

వ. అప్పుడు చని. 1295

క. ముందఱ నిల్చి ముకుంద స,నందనమునివినుత నంద § నందన పరమా
నంద శరదిందుచందన,కుందయశస్సాంద్ర కృష్ణ § గోవింద హరీ. 1296

వ. అవధరింపుము దేవా యర్జునుం డనెడిపౌరుషవిహీనుం డాడినవృథాజల్పంబులు నమ్మి పుత్త్రుం గోలుపడి బేల నైననన్ను నే మందు నిఖిలవిశ్వోత్పత్తిస్థితిలయం బులకుఁ బ్రధానహేతుభూతుండ వయిననీవు సమర్థుండ వయ్యు వారింపం జాలక చూచు చుండ నొక్కమనుష్యమాత్త్రుండు దీర్పం జాలెడువాఁడు గలఁడే యని వెండియు. 1297

క. ఎక్కడిపాండుతనూభవుఁ, డెక్కడివిలుకాఁడు వీని § కెక్కడిసత్త్వం
బెక్కడిగాండీవము దన, కెక్కడిదివ్యాస్త్రసమితి § యే మనవచ్చున్. 1298

క. అని తను నోడక నిందిం,చిన విని యర్జునుండు § చిడిముడిపడుచుం

దనవిద్యమహిమ పెంపునఁ, జనియెఁ వెస దండపాణి । సదనంబునకున్. 1299

క. చని యందు ధారుణీసుర,తనయులు లేకుంటఁ దెలిసి । తడయక నింద్రా
గ్నినిరృతివరుణసమీరణ,ధన దేశానాలయములు । దగఁ బరికించెన్. 1300

వ. వెండియు. 1301

చ. నరసురయక్షకింపురుష । నాగనిశాచరసిద్ధసాధ్యఖే
చరవిహగేంద్రగుహ్యకపి । శాచనివాసములందు రోసి భూ
సురసుతు లేఁగినట్టిగతి । చొప్పడ కుండుటఁ జూచి క్రమ్మఱన్
ధరణికి నేఁగుదెంచి బెడి । దంబుగ నగ్ని సొరంగఁ బూనినన్. 1302

వ. అవ్విధం బంతయు నెఱింగి యమ్మురాంతకుండు విప్రనందనుల నీకుం జూపెద నని
యనలంబు సొర కుండ నివారించి యప్పుడు. 1303

ఉ. సుందరదివ్యరత్నరుచి । శోభిత మై తనరారుకాంచన
స్యందన మంబుజాప్తుఁ డుద । యాచల మెక్కువిధంబు దోఁపఁ బా
రందరి దాను నెక్కి తను । రశ్ములు దిగ్వితతిన్ వెలుంగ గో
విందుఁ డుదారలీలఁ జనె । విప్రతనూజగవేషణార్థి యై. 1304

చ. చని పురఘోష్ఠదుర్గవన । జానపదాచలపక్కణప్రభూ
తనదనదీసరోవరయు । తక్షితి నంతయు దాఁటి సప్తవా
రినిధుల దీవులం గులగి । రిప్రకరంబుల నుత్తరించి మే
రునగము నాక్రమించుచు మ । రుద్గతితో రథ మేఁగె నత్తఱిన్. 1305

చ. మసలక భూరిసంతమస । మండలముం దఱియంగఁ జొచ్చి సా
హసమునఁ బోవఁ బోవఁగ భ । యంకర మై మది గోచరింపమిన్
వస మఱి మోఁకరిల్లి రథ । వాజులు మార్గము దప్పి నిల్చినన్
బిసరుహపత్త్రలోచనుఁ డ । భేద్యతమఃపటలంబు వాపఁగన్. 1306

సీ. బాలభానుప్రభా । భాసమానద్యుతిఁ, గర మొప్పునిజరథాం । గంబుఁ బనుప
నమ్మహాస్త్రం బేఁగి । చిమ్మచీఁకటి నెల్ల, నఱిముఱి నందంద । నఱికి వైచి
యగ్రభాగంబున । నతులితగతి నేఁగ, నామార్గమున నిజ । స్యందనంబు
గడవఁ డోలి యా । కడిఁదితమోభూమిఁ, గడవ ముందఱికడఁ । గానరాక

తే. మిక్కుటంబుగ దృష్టు మి । రిట్లుగొనఁగఁ
జదల వెలుఁగొందుదివ్యతే । జంబు సూచి
మొనసి గాండీవి కన్నులు । మూసికొనుచు
నాత్మ భయ మంది కొంతద । వ్వరిగి యరిగి. 1307

తే. కడఁగి దుర్వారమారుతో । త్కటవిభూత, చటులసర్వంకషోర్మిభీ । షణగభీర
వారిపూరంబు సొచ్చి త । న్నీరమధ్య,భాగమునఁ గోటిసూర్యప్ర । భలు వెలుంగ.

వ. అది మఱియుం జారుదివ్యమణిసహస్రస్తంభాభిరామంబును నాలంబితకమనీయ

నూత్నరత్నమాలికాలంకృతంబును భానుశశిమయూఖాగమ్యంబును ననంత తేజోవిరాజితంబును బునరావృత్తిరహితమార్గంబును నిత్యైశ్వర్యదాయకంబును నవ్యయంబును నత్యున్నతంబును ననూనవిభవంబును బరమయోగీంద్ర గమ్యంబును బరమభాగవతనివాసంబును నై యొప్పునద్దివ్యధామంబునందు. 1309

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్ర § చంద్రికాకర్పూర, నీహారహారాభ § దేహ మమర
నిందిందిరేందీవ § రేంద్రనీలద్యుతిఁ, గర మొప్పు మేచక § కంఠసమితి
యరుణాంశుబింబభా § సురపద్మరాగవి, న్యస్తసహస్రోరు § మస్తకములు
వివృతాననోద్గత § విషధూమరేఖల, లీలఁ జూపట్టిన § నాలుకలును

తే. గలితసాయంతనజ్వాల § జ్వాలనకుండ, ములవిడంబించు వేఁడిచూ § పులును గలిగి
భూరికలధౌతగిరినిభా § కార మమరఁ, బరఁగుభోగీంద్రభోగత § ల్పంబునందు.

వ. సుఖాసీనుం డై యున్నవాని డాయం జని యప్పుడు. 1311

సీ. సజలనీలాంబుద § శ్యామాయమానాంగు, నాశ్రితావనముది § తాంతరంగు
సనకాదియోగిహృ § ద్వనజమధూళీంద్రు, ముఖపద్మరుచిజిత § పూర్ణచంద్రుఁ
గమనీయనిఖిలజ § గద్గీతచారిత్రుఁ, బ్రత్యూషసంఫుల్ల § పద్మనేత్రు
నిందిరాహృదయార § విందారుణోల్లాసు, శ్రీకరపీతకౌ § శేయవాసు

తే. హారకుండలకటకకే § యూరమకుట, కంకణాంగదమణిముద్రి § కావినూత్న
రత్ననూపురకాంచీవి § రాజమానుఁ, భవమహార్ణవశోషు న § ద్భక్తపోషు. 1312

వ. మఱియు సునందాదిపరిజనసంతతసేవితు నానందకందళితహృదయారవిందు నరవిందవాసినీవసుంధరాసుందరీసమేతు నారదయోగీంద్రసంకీర్తనానందితు న వ్యయు ననఘు ననంతు నప్రమేయు నజితు నవికారు నాదిమధ్యాంతరహితు భవ విలయాతీతుఁ గరుణాసుధాసముద్రు నచ్యుతు మహానుభావుఁ బరమపురుషుఁ బురుషోత్తము నిఖిలజగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుఁ జిదచిదీశ్వరు నష్టభుజుఁ గౌ స్తుభశ్రీవత్సవక్షు శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గాదిదివ్యసాధను సర్వశక్తిసేవితుఁ బరమేష్ఠిజనకు నారాయణుం గనుంగొని దండప్రణామంబులు సేసి కరకమలం బులు మొగిచి భక్తిపూర్వకంబుగా నభినందించిన నయ్యాదిదేవుండును వారలం గరుణావలోకనంబు సిగుడ నవలోకించి దరహాసపూరంబు తోరంబుగా సాద రంబుగ నిట్లనియె. 1313

క. ధరణికి వ్రేఁగగు దైత్యులఁ, బోరిఁబోరి వధియించి ధర్మ § మున్ నిలుపుట కై
ధర జనియించితి రిరువురు, నరనారాయణు లనంగ § నాయంశమునన్. 1314

క. ఆరూఢనియతితోఁ బెం, పారినమిము నిమ్మునీంద్రు § లర్థిం జూడం
గోరిన మీ వచ్చుట కై, ధారుణిసురసుతుల నిటకుఁ § దగఁ దే వలసెన్. 1315

క. అని యాడింభకులను దో, కొని పొం డని యిచ్చి వీడు § కొలిపిన వారల్

వినతు లయి పెక్కువిధముల, వినుతించుచు నచటు వాసి ◊ విప్రునిసుతులన్.

వ. తోడ్కొని సంప్రాప్తమనోరథు లయి యబ్బాలకులఁ దత్తద్వయోరూపంబుల తోడఁ దెచ్చి యాబ్రాహ్మణునకు సమర్పించిన నతండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 1317

చ. అనిమిషనాథనందనుఁ డ ◊ హర్పతితేజుఁడు కృష్ణుతోడఁ దాఁ
జని యచటం గనుంగొనిన ◊ సర్వశరణ్యునిఁ బుండరీకనే
త్రుని నిజధామవైభవస ◊ మృద్ధికిఁ దన్మహనీయమూర్తికిన్
మనమున మోద మంది పలు ◊ మాఱును సన్నుతిఁ జేసె భూవరా. 1318

తే. వారిజాక్షుని భక్తమం ◊ దారు ననఘుఁ, గృష్ణు నిఖిలేశుఁ గేశవు ◊ జిష్ణుఁ బరము
వినుతిసేయుచుఁ దత్పాద ◊ వనజములకు, వందనములాచరించి యా ◊ నంద మొందె.

వ. అంత. 1320

మ. హరి సర్వేశుఁ డనంతుఁ డాద్యుఁ డభవుం ◊ డామ్నాయసంవేది భూ
సురముఖ్యప్రజలన్ సమస్తధనవ ◊ స్తుశ్రేణి నొప్పారఁగాఁ
బరిరక్షించుచు ధర్మమున్ నిలుపుచున్ ◊ బాపాత్ములం ద్రుంచుచుం
బరమోత్సాహ మెలర్ప భూరిశుభవి ◊ భ్రాజిష్ణుఁడై ద్వారకన్. 1321

క. జనవినుతముగాఁ బెక్కు-స, వనములు దనుఁ దాన కూర్చి ◊ వైదికయుక్తిం
బొనరించుచు ననురాగము, మనమునఁ దళుకొత్త దైత్య ◊ మర్దనుఁ డెలమిన్.

వ. అట్లు కృష్ణుండు ద్వారకానగరంబునఁ బూజ్యం బగురాజ్యంబు సేయుచుఁ బురందరవిభవంబున నిరవొంది కనకమణిమయవిమానమండపగోపురప్రాసాదసౌధచంద్రశాలాంగణాదివివిధభవనంబులందును రంగదుత్తుంగతరంగడోలావిలోలకలహంసచక్రవాకకారండవసారసక్రౌంచముఖ జలవిహంగవిలసదుచ్ఛలితగరుదనిలదరదమలకమలకుముదకహ్లారసందోహనిష్యందమకరందరసపాన మదవదిందిందిరకులగాయకఝుంకారనినదంబులును నిరంతరవసంతసమయసముచితపల్లవితకోరకితబాలరసాలజాలలాలితకిసలయవిసరఖాదనజాత కుతూహలాయమానకషాయకంఠకలకంఠకలరవమృదంగ ఘోషంబులును నిశితనిజచంచూపుటనిర్దళితసకలజననయనానందసుందరనందిత మాకందపరిపక్వఫలరంధ్రవిగళితమధురరసాస్వాదనముదిత రాజకీరశారికానికర మృదుమధురవచనరచనావశ్యకృత్యంబులును నమరఁ బురపురంధ్రీజనపీనపయోధరమండలవిలిప్తలలితకుంకుమపంకసంకులసౌగంధ్యానుబంధబంధుర గంధానుమోదితుండును జందనాచలసానుదేశసంజాతమంజులమాధవీలతానికుంజపుంజమంజులకింజల్కరంజితనివాసవిసరవిహారమాణశబరికాకబరికాపరిపూర్ణసురభికుసుమమాలికాపరిమళవహుండును గళిందకన్యాకల్లోలసందోహ పరిస్పందకందళితమందగమనుండును నగుమందానిలవిదూషకునిచేఁ బోషితాభ్యాసితలాలిత లగునేలాలతానటీవితాననటనంబులచే

విరాజితంబు లగుకాసారతీరభాసురోద్యానంబులందును జారుఘనసారపటీర బాల రసాల సాల నీప తాపింఛ జంబూ జంబీర నింబ కదంబ ప్రముఖ ముఖ్యశాఖిశాఖాకీర్ణశీతలచ్ఛాయావిరచిత విమలచంద్రకాంతోపలవేదికాస్థలంబులందును నుదంచిత పింఛ విభాసిత బాల నీలకంఠ కేకారవాకలిత కృతకమహీధరంబులందును లలితమణివాలుకానేకపులినతలంబులందును గప్పురంపుఁదిప్పలను గురువేరుచప్పరంబులను విరచితదారుయంత్రనిబద్ధకలశనిర్యత్పయోధారాశీకరపరంపరాసంపాదితనిరంతరహేమంతసమయప్రదేశంబులందును నిందిరారమణుండు షోడశసహస్రవధూయుక్తుం డై యందఱు కన్నిరూపు లై లలితసౌదామినీలతాసమేత నీలనీరదంబుల విడంబించుచుఁ గరేణుకాకలితదిగ్గజంబునోజ రాజిల్లుచు సలిలకేళీవిహారంబులు మొదలుగా ననేకలీలావినోదంబులు సలుపుచు నంతఃపురంబునఁ గొలు వున్న యవసరంబున వివిధవేణువీణాదివాద్యంబులను మంజులగానంబులను గవిగాయకసూతవందిమాగధజనసంకీర్తనంబులను నటనటీజననాట్యంబులను విదూషకపరిహాసోక్తులను సరససల్లాపమృదుమధురభాషణంబులను బ్రొద్దు పుచ్చుచు నానందరసాబ్ధి నోలలాడుచుండె నంత. 1323

మ. అరవిందాక్షుపదాంబుజాతయుగళ ✻ ధ్యానానురాగక్రియా
సరసాలాపవిలోకనానుగతచం ✻ చత్సౌఖ్యకేళీరతిం
దరుణుల్ నూఱుఁ బదాఱువేలు మహితో ✻ త్సాహంబునం జొక్కి త
త్పర లై యొండు దలంప కుండి రిల వి ✻ భ్రాంతాత్మ లై భూవరా. 1324

వ. అదియునుం గాక. 1325

మ. హరినామాంకిత మైనగీత మొకమా ✻ టాలించి మూఢాత్ములున్
విరతిం బొందఁగఁ జాల కుందురఁట యా ✻ విశ్వాత్ము నీక్షించుచుం
బరిరంభించుచు నంటుచున్ నగుచు సం ✻ భాషించుచు న్నుండుసుం
దరు లానందనిమగ్న లౌట కిలఁ జో ✻ ద్యం బేమి భూవల్లభా. 1326

వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 1327

ఉ. ద్వారక కృష్ణుఁ డిప్పగిది ✻ వైదికయుక్తి గృహస్థధర్మ మే
పారఁగఁ బూని ధర్మమును ✻ నర్థముఁ గామము నందుఁ జూపుచుం
గోరిక మీఱ సజ్జనుల ✻ కున్ గతి దాన యనంగ నొప్పి సం
సారిగతిన్ మెలంగె నృప ✻ సత్తమ లోకవిడంబనార్థ మై. 1328

సీ. హరి యిట్లు గృహమేధి ✻ యగుచు శతోత్తర,షోడశసాహస్ర ✻ సుందరులను
మును నీకు నెఱుఁగఁ జె ✻ ప్పినరీతి నందఱ, కన్నిరూపములు దా ✻ నర్థిఁదాల్చి
కైకొని యొక్కొక్క ✻ కామినీమణియందు, రమణ నమోఘవీ ✻ ర్యమునఁజేసి
పదురేసి కొడుకులఁ ✻ బడసె రుక్మిణ్యాది,పట్టమహిషులకు సం ✻ భవము లైన
తే. నందనులలోన ధరణి నె ✻ న్నంగ బాహు

బలపరాక్రమవిజయసం ✽ పద్విశేష
మానితాత్ములు పదునెన ✽ మండ్రు వారి
నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము రా ✽ జేంద్రచంద్ర. 1329

వ. అని మఱియు నిట్లను వారలు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధదీప్తిమద్భానుసాంబబృహ
ద్భానుమిత్రవిందవృకారుణపుష్కర దేవబాహుశ్రుతదేవ సునందనచిత్రబాహు
వరూథకవిన్యగ్రోధనామంబులం బ్రసిద్ధు లైరి వెండియుఁ ద్రివక్రయందు
సంభవించినయుపశ్లోకుం డనువాఁడు దనజనకుం డైన కృష్ణుపాదారవిందసేవా
వ్రతుం డగుచు నారదయోగీంద్రునకు శిష్యుం డై యఖండితదివ్యజ్ఞానబోధా
త్మకుం డగుచు స్త్రీశూద్రదాసజనసంస్కారం బై స్మరణమాత్రంబున ముక్తి
సంభవించునట్టిసాత్వతతంత్రం బను వైష్ణవస్మృతిఁ గల్పించె నిట్లు మధుసూ
దననందనులు బహుప్రజలును నధికాయురున్నతులును నసల్పవీర్యవంతులును
బ్రహ్మణ్యులు నై విఖ్యాతిం బొందిరి వారిని లెక్కపెట్టఁ బదివేలవత్సరంబుల
కైనం దీఱదు మున్ను నీ కెఱింగించునట్లు తత్కుమారులకు విద్యావిశేషంబుల
నియమించుగురుజనంబులు మూఁడుకోట్లు నెనుబదెనిమిదివేలనూర్గు రనం గలి
గి యుండునక్కుమారుల లెక్కింప నెవ్వరికి శక్యం బదియునుం గాక యొక్క
విశేషంబు చెప్పెద విను మని యి ట్లనియె. 1330

క. నరవర దేవాసురసంగరమున మును నిహతు లైన ✽ క్రవ్యాదసము
త్కరము నరేశ్వరు లై ద్వాపరమున జనియించి ప్రజల ✽ బాధలఁ బఱుపన్.

క. హరి తద్వధార్థ మై నిర్జరులను యదుకులమునందు ✽ జనియింపింపం
ధర నూటొక్కకులం బై, పరఁగిరి వారిని గణింప ✽ బ్రహ్మకు వశమే. 1332

వ. అట్టియన్వయంబునందు మాధవునకు రుక్మిణీదేవియందుఁ బితృసముండును సమ
గ్రభుజావిజృంభణుండును నై ప్రద్యుమ్నుఁడు జనియించె నతనికి రుక్మికూఁతురు
శుభాంగివలన ననిరుద్ధుం డుదయించె నతనికి మాసలావశిష్టుం డైనవజ్రుఁడు సం
భవించె నతనికిఁ బ్రతిబాహుండు పుట్టె వానికి సుబాహుండు జన్మించె నతనికి
నుగ్రసేనుఁడు ప్రభవించె నతనికి శ్రుతసేనుఁడు గలిగె నిట్లు యదువృష్ణిభోజాం
ధకవంశంబులు పరమపవిత్రంబు లై పుండరీకాక్షునిరీక్షణశయ్యాసనానుగత
సరసాలాపస్నానాశనక్రీడావినోదంబుల ననిశంబుం జెందుచు సర్వదేవతార్థం
బు సమస్తం బైనక్రతువు లొనరించుచుఁ బరమానందకందళితచిత్తు లై యుండి
రని చెప్పి వెండియు. 1333

మ. పరమోత్సాహముతోడ మాధవుఁడు శం ✽ భల్లీలఁ బూరించున
మ్మురళీగానము వీనులం జిలికినన్ ✽ మోదించి గోపాలసుం
దరు లేతెంతు రరణ్యభూములకుఁ ద ✽ ద్దాస్యంబు గామించి య
క్కరుణావార్ధి భజింప కుందురె బుధుల్ ✽ కౌరవ్యవంశాగ్రణీ. 1334

మ. మఱి నెవ్వానియమంగళఘ్న మగునా § మం బర్థిఁ జింతించి స
న్నుతి గావించిన విన్న మానవులు ధ § న్యుల్ భూరిసంసారదు
ష్కృతులం ద్రోతురు కాలచక్రమహితా § స్త్రం బట్టి యాకృష్ణుఁ డీ
క్షితిభారం బుడుగంగఁ జేయు టిది యే § చిత్రంబు భూవల్లభా. 1335

వ. ఇవ్విధంబున గోపికాజనమనోజాతుం డైనకృష్ణుండు లీలామానుషవిగ్రహుం డై నిజరాజధాని యైనద్వారకాపురంబున నసమానుషవిభవంబు లగుసౌఖ్యంబులం బొదలుచుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 1336

మ. మనుజేంద్రోత్తమ యేను నీకుఁ ద్రిజగ § న్మాంగల్య మై యొప్పఁ జె
ప్పినయాకృష్ణకథాసుధారసము సం § ప్రీతాత్ము లై భక్తిఁ గ్రో
లినపుణ్యాత్ములు గాంతు రిందు సుఖముల్ § నిర్ధూతసర్వాఘు లై
యనయంబుం దుదిఁ గాంతు రచ్యుతపదం § బైనట్టికైవల్యమున్. 1337

క. అని యిట్లు బాదరాయణి, మనమున రాగిల్ల నాభి § మన్యునకుం జె
ప్పినవిధమున సూతుఁడు ముని,జనుల కెఱింగింప వారు § సమ్మతితోడన్. 1338

క. సూతుని బహువిధముల సం, ప్రీతునిఁ గావించు మహిమఁ § బెంపారుచు వి
ఖ్యాతికి నెక్కినకృష్ణక,థాతత్పరు లైరి బుద్ధిఁ § దఱుఁగనిభక్తిన్. 1339

చ. సరసిజపత్త్రనేత్ర రఘు § సత్తమ దుష్టమదాసురేంద్రసం
హరణ దయాపయోధి జన § కాత్మభవాననపద్మమిత్ర భా
స్కరకులవార్ధిచంద్ర మిహి § కావసుధాధరసూతిసన్నుత
స్ఫురితచరిత్ర భక్తజన § పోషణభూషణ పాపశోషణా. 1340

క. మారీచభూరిమాయా, నీరంధ్రమహాంధకార § నీరేజహితా
త్మారమణవినుతపాదాం,భోరుహ మహితావతార § పుణ్యవిచారా. 1341

మాలిని. శరధిమదవిరామా § సర్వలోకాభిరామా
సురరిపువిమభీమా § సుందరీలోకకామా
ధరణివరలలామా § తాపసస్తోత్రసీమా
సురుచిరగుణధామా § సూర్యవంశాబ్ధిసోమా. 1342

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్త్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బైనశ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబునం దుఁ బ్రద్యుమ్నజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును సత్రాజిత్తునకు సూర్యుండు శమంతకమణి నిచ్చుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునం బ్రసేనుని సింహంబు వధియించుటయు దాని జాంబవంతుండు దునిమి మాణిక్యంబు గొనిపోవుటయు గోవిందుండు ప్రసేనుని దునిమి మణిఁ గొనిపోయె నని సత్రాజిత్తు కృష్ణునందు నింద నారోపించుటయుఁ గృష్ణుండు తన్నిమిత్తంబున జాంబవంతునిం దొడరి మణియుక్తంబుగా జాంబవతిం గొనివచ్చి వివాహం బగుటయు సత్రా

జిత్తునకు మణి నిచ్చుటయు సత్యభామాపరిణయంబును బాండవులు లాక్షాగృహంబున దగ్ధులై రని విని వాసుదేవుండు బలభద్రసహితుం డయి హస్తినాపురంబున కరుగుటయు నక్రూరకృతవర్మలయనుమతంబున శతధన్వుండు సత్రాజిత్తుం జంపి మణిం గొనిపోవుటయుఁ దదర్థం బాసత్యభామ కరినగరంబున కేఁగి కృష్ణునకు విన్నవించిన నతండు మరలి చనుదెంచి శతధన్వుం ద్రుంచుటయు బలభద్రుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుటయు నందు దుర్యోధనుండు రాముని వలన గదావిద్య నభ్యసించుటయుఁ గృష్ణుండు సత్రాజిత్తునకుం బరలోకక్రియలు నడపుటయు శమంతకమణిం దాఁచినవాఁ డయి యక్రూరుండు భయంబున ద్వారకానగరంబు విడిచి పోయిన నతనిలేమి ననావృష్టి యైనం గృష్ణుఁ డక్రూరుని మరల రప్పించుటయు దామోదరుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుటయు నం దర్జునసమేతుం డయి మృగయావినోదార్థం బరణ్యంబునకుం జని కాళిందిం గొనివచ్చుటయు ఖాండవదహనంబును నగ్నిపురుషుం డర్జునునకు నక్షయతూణీరగాండీవకవచరథరథ్యంబుల నిచ్చుటయు మయుండు ధర్మరాజునకు సభ గావించి యిచ్చుటయు నగధరుండు మరలి నిజనగరంబున కరుగుదెంచి కాళిందిని వివాహం బగుటయు మిత్రవిందానాగ్నజితీభద్రామద్రరాజకన్యలం గ్రమంబునఁ గరగ్రహణం బగుటయు నరకాసురయుద్ధంబును దద్గృహంబున నున్న రాజకన్యకలం బదాఱువేలం దెచ్చుటయు స్వర్గగమనంబు నదితికిం గుండలంబు, లిచ్చుటయు బారిజాతాపహరణంబును బదాఱువేలరాజకన్యలం బరిణయం బగుటయు రుక్మిణీదేవివిప్రలంభంబును రుక్మిణీస్తోత్రంబును గృష్ణకుమారోత్పత్తియుఁ దద్గురుజనసంఖ్యయుఁ బ్రద్యుమ్నవివాహంబు ననిరుద్ధజన్మంబును దద్వివాహార్థంబు కుండిననగరంబునకుం జనుటయు రుక్మిబలభద్రులజూదంబును రుక్మివధయు నుషాకన్య యనిరుద్ధుని స్వప్నంబునం గని మోహించుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునఁ జిత్రరేఖ సకలదేశరాజులఁ బటంబున లిఖించి చూపి యనిరుద్ధుని దెచ్చుటయు బాణాసురయుద్ధంబును నృగోపాఖ్యానంబును బలభద్రునిఘోషయాత్రయుఁ గాళిందీభేదనంబును గృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవకాశీరాజుల వధియించుటయుఁ గాశీరాజపుత్త్రుం డయినసుదక్షిణుం డభిచారహోమంబు గావించి కృత్యం బడసి కృష్ణుపాలికిం బుత్తెంచిన సుదర్శనంబుచేతఁ గృత్యను సుదక్షిణసహితంబుగాఁ గాశీపురంబును భస్మంబు సేయుటయు బలరాముండు రైవతనగంబునందు ద్వివిధుం డనువనచరుని వధియించుటయు సాంబుండు దుర్యోధనుకూఁతు రగులక్షణ నెత్తికొనివచ్చినఁ గౌరవు లతనిం గొనిపోయి చెఱఁబెట్టుటయుఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నారదువలన విని బలుండు నాగనగరంబునకుఁ జనుటయు గౌరవు లాడినయగౌరవవచనంబులకు బలరాముండు కోపించి హస్తినాపురంబును గంగం బడఁ ద్రోయ గమకించుటయుఁ గౌర

వులు భయంబున సంగనాయుక్తంబుగా సాంబునిం దెచ్చి యిచ్చుటయు బల
భద్రుండు ద్వారకానగరంబునకు వచ్చుటయు నారదుండు హరి పదాఱువేల
కన్యకల నొకముహూర్తంబున సందఱ కన్నిరూపులై వివాహం బయ్యె నని
విని తత్ప్రభావంబు దెలియం గోరి యరుగుదెంచుటయుఁ దన్మాహాత్మ్యంబు
సూచి మరలి చనుటయు జరాసంధునిచేత బద్ధులైనరాజులు కృష్ణుపాలికి దూ
తం బుత్తెంచుటయు నారదాగమనంబును ధర్మరాజురాజసూయారంభంబును
దిగ్విజయంబును జరాసంధవధయును రాజబంధమోక్షణంబును రాజసూయంబు
నెరవేర్చుటయును శిశుపాలవధయు నవభృథంబును రాజసూయవైభవదర్శనా
సహమానమానసుం డయి సుయోధనుండు మయనిర్మితసభామధ్యంబునఁ గట్టిన
పుట్టంబులు దడియం ద్రెళ్లుటయుఁ దన్నిమిత్తపరిభవంబు నొంది రారాజు నిజ
పురి కరుగుటయుఁ గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రార్థితుం డయి యాదవుల నిలిపికొన్ని
నెలలు ఖాండవప్రస్థంబున వసియించుటయు సాల్వుండు తపంబుచేసి హరుని
మెప్పించి సౌభకాఖ్యం బగువిమానంబు వడసి నిజసైన్యసమేతుం డై ద్వారకా
నగరంబు నిరోధించుటయు యాదవసాల్వయుద్ధంబును గృష్ణుండు మరలి చను
దెంచి సాల్వుం బరిమార్చుటయును దంతవక్త్రవధయును విదూరథమరణంబును
గృష్ణుండు యాదవబలసమేతుం డై క్రమ్మఱ నిజపురంబునకుం జనుటయుఁ
గౌరవపాండవులకు యుద్ధం బగు నని బలదేవుండు తీర్థయాత్ర చనుటయు నందు
జాహ్నవీప్రముఖనదులం గృతస్నానుం డయి నైమిశారణ్యంబునకుం జనుటయు
నచ్చటిమునులు పూజింపం బూజితుం డయి తత్సమీపంబున నున్నతాసనంబున
నుండి సూతుండు దన్నుం గని లేవ కున్న నలిగి రాముండు కుశాగ్రంబున
నతని వధించుటయు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు గలిగె నని మునులు వలికిన
సూతుం బునర్జీవితుం జేయుటయు నమ్మునులకుం బ్రియంబుగాఁ గామపాలుం డిల్వల
సుతుం డగుపల్వలుం బరిమార్చుటయు వారిచేత ననుమతుం డయి హలధ
రుండు తత్సమీపతీర్థంబుల స్నాతుం డయి గంగాసాగరసంగమంబునకుం జను
టయు మహేంద్రనగప్రవేశంబును బరశురామదర్శనంబును సప్తగోదావరిం
గ్రుంకుటయు మఱియు మధ్యదేశంబునం గలతీర్థంబు లాడి శ్రీశైలవేంకటాచలం
బులు దర్శించుటయు సముద్రకన్యాదుర్గాదేవుల నుపాసించుటయు నందు
బ్రాహ్మణజనంబువలనం బాండవధార్తరాష్ట్రభండనంబున సకలరాజలోకంబును
మృతి నొంది రని వినుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధు
లగుట విని వారిని వారించుటకై రోహిణేయుం డందుల కరుగుటయు నచట
వారిచేఁ బూజితుం డయి వారి నివారింప లేక మగిడి ద్వారక కరుగుటయుఁ
గొన్నివాసరంబులకు మరల నైమిశారణ్యంబునకుఁ బోయి యచట యజ్ఞంబు
చేసి రేవతియుం దానును నవభృథం బాడి నిజపురంబున కేతెంచుటయుఁ గుచే

లోపాఖ్యానంబును సూర్యోపరాగంబునం గృష్ణుండు రామునితోఁ జేరి పుర రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నాదికుమారుల నిలిపి షోడశసహస్రాంగనాపరివృతుం డయి యక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదియాదవవీరులు తోడ రా శమంతపంచక తీర్థంబున కరిగి కృతస్నానుం డయి వసియించి యుండుటయుఁ బాండవకౌరవాది సకలరాజలోకంబును దత్తీర్థంబునకు వచ్చుటయుఁ గుంతీదేవిదుఃఖంబును నంద యశోదాసహితు లైనగోపగోపికాజనంబులు చనుదెంచుటయుఁ గుశలప్రశ్నా దిసంభాషణంబులును మద్రకన్యాద్రౌపదీసంభాషణంబును సకలరాజలోకం బును శమంతపంచకతీర్థంబున స్నాతు లై రామకృష్ణాదియాదవవీరుల నామం త్రణంబు చేసి నిజనగరంబులకుం బోవుటయుఁ గృష్ణుని దర్శించుటకు మునీంద్రు లేతెంచుటయు వారియనుమతిని వసుదేవుండు యాగంబు నెఱవేర్చుటయు నందయశోదాదిగోపికానివహంబుల నిజపురంబున కనిచి యుగ్రసేనాదియా దవవీరులుం దానును మాధవుండు పురప్రవేశంబు సేయుటయుఁ దొల్లి కంసుని చేత హతు లై బలిపురంబున నున్న దేవకీదేవిసుతుల రామకృష్ణులు యోగ మాయాబలంబునఁ దెచ్చి యామె కిచ్చుటయు నర్జునుండు సుభద్రను వివా హం బగుటయుఁ గృష్ణుండు మిథిలానగరంబున కరుగుటయు శ్రుతదేవజనకుల చరిత్రంబును వారలతో బ్రాహ్మణప్రశంస సేయుటయుఁ గృష్ణుండు మరలి తన పురంబున కరుగుదెంచుటయు శ్రుతిగీతలును హరిహరబ్రహ్మలతారతమ్యచరిత్రం బును గుశస్థలి నుండు బ్రాహ్మణునిచరిత్రంబును నతనితనయులు పరలోకంబునకుం బోయినఁ గృష్ణార్జునులు తమయోగబలంబున వారిం దెచ్చి యవ్విప్రున కిచ్చుటయుఁ గృష్ణుఁ డర్జునుని వీడ్కొని ద్వారక కరుగుటయు నందు మాధవుం డయ్యైప్రదేశంబుల సకలభార్యాపరివృతుం డయి విహరించుటయు యాదవ వృష్ణిభోజాంధకవంశచరిత్రంబును ననుకథలు గలదశమస్కంధమునందు నుత్తర భాగము. 1343

ఓం తత్సత్ బ్రహ్మార్పణ మస్తు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

ఏకాదశస్కంధము

¹సీతాపతి లంకే
శాసురసంహార చతుర శాశ్వతనుతవా
ణీసత్యధిభూభవవ్ర
త్రాసురరిపుదేవజాల రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైన పరీక్షిన్నరేంద్రుం గని శుకయోగీంద్రుం డయ్యా జన్మకర్మవ్యాధివిమోచనంబునకుం గారణం బగుదివ్యౌషధంబు గావున శ్రీమన్నారాయణకథామృతంబు గ్రోలు మని యి ట్లనియె. 2

మ. బలవత్సైన్యముతోడఁ గృష్ణుఁడు మహాబాహా²బలోపేతుఁ డై
కలనన్ రాక్షసవీరవర్యుల వడిన్ ఖండించి భూభార ము
జ్జ్వలమై యుండఁగ ద్యూతకేళికతనం జావంగఁ గౌరవ్యస
ద్బలముం బాండవసైన్యము న్నడఁచె భూభాగంబు గంపింపఁగన్. 3

వ. అంత. 4

క. మునివరులు సంతసిల్లిరి, యనయము నందాదులకును హర్షంబయ్యెన్
దననిజభక్తులు యాదవ, ఘనవీరసమూహ మపుడు గడు నొప్పెసఁగన్. 5

మ. విదితుం డై సకలామరుల్ గొలువ నుర్వీభారమున్ మాన్పి దు
ర్మదసంయుక్తవసుంధరాధిపతులన్ మర్దించి కంసాదులం
దుది ముట్టన్ వధియించి కృష్ణుఁ డతిసంతుష్టాత్ముఁ డై యున్నచో
యదుసైన్యంబులు భూమి మోవఁగ నసహ్యం బయ్యె నత్యుగ్ర మై. 6

సీ. ఈరీతి శ్రీకృష్ణుఁ డేపారఁ బూతనా, శకటతృణావర్త సాల్వవత్స
చాణూరముష్టిక ధేనుప్రలంబక, దైత్యాఘశిశుపాల దంతవక్త్రి

1. 'శ్రీసీతావల్లభ లం, కాసురసంహార, దేవతారాధిత వా, ణీసతిరమణార్చిత వ్ర, త్రాసురమద హరణవినుత రామనృపాలా' అని పాఠాంతరము. 2. బలాయుక్తుఁ డై.

కంసపౌండ్రాదిక § ఖండనం బొనరించి, యటమీఁదఁ గురుబలం§బడఁచి మఱియు
ధర్మజు నభిషిక్తుఁ § దనరఁగాఁ జేసిన, నతఁడు భూపాలనం § బమరఁ జేసె

తే. భక్తు లగుయాదవేంద్రులఁ § బరఁగఁ జూచి
యన్యపరిభవ మెఱుఁగ రీ § యదువు లనుచు
వీరిఁ బరిమార్ప నేఁ దక్క § వే ఱొకండు
దైవ మిఁక లేదు త్రిభువనాం § తరమునందు. 7

వ. అని వితర్కించి జగదీశ్వరుం డత్యున్నతవేణుకాననంబు వాయువశంబున నొరసి కొన నన లం బుద్భవం బయి దహించుచందంబున యదుబలంబుల కన్యోన్య వైరానుబంధంబులు కల్పించి హతం బొనర్చెద నని విప్రశాపంబు మూలకారణంబుగాఁ దలంచి యదుబలంబుల నడంచె నని పలికిన మునివరునకు రాజేంద్రుం డి ట్లనియె. 8

క. హరిపాదకమలసేవా, పరు లగుయాదవుల కిట్లు § బ్రాహ్మణశాప
స్ఫురణం బేటికిఁ జెందెనొ, యరయఁగ సంయమివరేణ్య § యానతి యీవే. 9

క. అనిన జనపాలునకు ని, ట్లని సంయమికులవరేణ్యుఁ § డతిమోదముతో
విను మని చెప్పఁగఁ దొడఁగెను, ఘనతరగంభీరవాక్ప్ర § కాశస్ఫురణన్. 10

విశ్వామిత్రవసిష్ఠనారదాది మహర్షులు శ్రీకృష్ణ దర్శనంబునకు వచ్చుట.

వ. నిరుపమసుందరం బయినశరీరంబు ధరియించి సమస్తకర్మతత్పరుం డై పరమేశ్వరుండు యదువుల నడంగింపఁ దలంచుసమయంబున జటావల్కలకమండలుధారులును రుద్రాక్షభూతిభూషణముద్రాముద్రితులును కృష్ణాజినాంబరులును నగు విశ్వామిత్రాసిత దుర్వాసోభృగ్వంగిరఃకశ్యప వామదేవవాలఖిల్యాత్రివసిష్ఠనారదాదిమునివరులు స్వేచ్ఛావిహారంబున ద్వారకానగరంబున కరుగుదెంచి యందు.

సీ. ఘనుని శ్రీకృష్ణునిఁ § గౌస్తుభాభరణునిఁ, గర్ణకుండలయుగ్మ § ఘనకపోలుఁ
బుండరీకాక్షు నం§భోధరశ్యామునిఁ, గలితనానారత్న § ఘనకిరీటు
నాజానుబాహు ని§ర్గళాయుధహస్తు, శ్రీకరపీతకౌ § శేయవాసు
రుక్మిణీనయనస § రోజదివాకరు, బ్రహ్మాదిసురసేవ్య § పాదపద్ము

తే. దుష్టనిగ్రహశిష్టసం § తోషకరణుఁ, గోటిమన్మథలావణ్య § కోమలాంగు
నార్తజనరక్షణైకవి § ఖ్యాతచరితుఁ, గనిరి కరుణాసముద్రుని § ఘనులు మునులు.

క. వచ్చినమునిసంఘములకు, విచ్చలవిడి నర్ఘ్యపాద్య § విధు లొనరింపన్
మెచ్చగుకనకాసనముల, నచ్చుగఁ గూర్చుండి వనరు § హాక్షునితోడన్. 13

క. జనములు నిను సేవింపని, దినములు వ్యర్థంబు లగుచుఁ § దిరుగుచు నుండున్
దనువులు నిలుకడ గా వఁట, వనములలో నున్న నైన § వనరుహనాభా. 14

క. తరణంబులు భవజలధికి, హరణంబులు దురితలతల § కాగమముల కా

భరణంబు లార్తజనులకు, శరణంబులు [1]నీదుదివ్య ॥ చరణంబు లిలన్. 15

మత్తకోకిలము. ఒక్కవేళను సూక్ష్మరూపము ॥ నొందు దీ వణుమాత్ర మై
యొక్కవేళను స్థూలరూపము ॥ నొందు దంతయు నీవ యై
పెక్కురూపులు దాల్తు నీ దగు ॥ పెంపు మాకు నుతింపఁగా
నక్కజం బగు చున్న దే మన ॥ నంబుజాక్ష రమాపతీ. 16

క. శ్రీనాయక నీనామము, నానాభవరోగకర్త ॥ నాశమునకు వి
న్నాణం బగునౌషధ మిది, కానరు దుష్టాత్ములకట ॥ కంజదళాక్షా. 17

వ. అని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించిన మునివరులం గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల నిరీక్షించి పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె మదీయధ్యాననామస్మరణంబులు భవరోగహరణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదికశరణంబులును మంగళకరణంబులును నగు నని యును నారూపంబు లైనమేదినీసురులపరితాపంబులఁ బరిహరించుపురుషుల నైశ్వర్యసమేతులంగాఁ జేయుదు ననియును యోగీశ్వరేశ్వరుం డయినయీశ్వరుం డానతిచ్చి యనంతరంబ మీర లిచ్చటికి వచ్చినప్రయోజనం బేమి యనిన వారలు భవదీయపాదారవిందసందర్శనార్థంబుకంటె మిక్కిలివిశేషం బొం డెద్ది యని వాసుదేవవదనచంద్రామృతంబు నిజనేత్రచకోరంబులం గ్రోలి యథేచ్ఛావిహారు లై ద్వారకానగరంబున కనతిదూరంబున నుండుపిండారకం బను నొక్కపుణ్యతీర్థంబున కరిగి రంత. 18

క. దర్పించి యాదవులు తమ,నేర్పున సాంబునిని బిలిచి ॥ నెలఁతుకరూపం
బేర్పడ శృంగారించియుఁ, గర్పూరసుగంధిపోల్కెఁ ॥ గావించి యొగిన్. 19

ఉ. మూఁకలు గూడి యాదవులు ॥ ముందటఁ బెట్టుక యార్చి నవ్వుచుం
బోకలఁ బోవుచున్ మునిస ॥ మూహము కొయ్యన సాఁగి మ్రొక్కుచుం
బ్రాకట మైనయీసుదతి ॥ భారపుగర్భమునందుఁ బుత్త్రుఁడో
యేకతమందు బాలికయొ ॥ యేర్పడఁ జెప్పుఁ డ టన్న నుగ్రు లై. 20

క. యదుడింభకులను గనుఁగొని, మదయుతు లై వచ్చి రనుచు ॥ మదిలో రోషం
బొదవఁ గనుఁగొనల నిప్పులు, సెదరఁగ హాస్యంబు చను నె? చేయఁగ ననుచున్.

క. వాలాయము యదుకులని,ర్మూలకరం బైనయట్టి ॥ ముసలం బొక టీ
బాలిక కుదయించును బొం, డాలస్యము లే దటంచు ॥ నటఁ బల్కుటయున్. 22

వ. మదోద్రేకు లైనయాదవబాలకులు మునిశాపభీతు లై వడవడ వడంకుచు సాంబకుక్షినిక్షిప్తచేలగ్రంథివిమోచనంబు సేయుసమయంబున ముసలం బొక్కటి భూతలపతితం బయిన విస్మయంబు నొంది దానిం గొని చని దేవకీనందను సన్నిధానంబునం బెట్టి యెఱింగించిన నతం డాత్మకల్పితమాయారూపం బగుట యెఱింగియు నెఱుంగని తెఱంగున వారలం జూచి యి ట్లనియె. 23

1. నీపదాబ్జసేవానిరతుల్.

క. మది సెడి కన్నులుగానక, మదయుతు లై మునులఁ గల్ల మాటలఁ జేయం
గదిసి కులక్షయకారణ,విదితం బగుశాప మొందు వెఱ్ఱులు గలరే. 24

క. ధరణీసురశాపమునకు, హరిహరబ్రహ్మాదు లైన నడ్డము గలరే
నరు లనఁగ నెంతవారలు, గర మరుదుగఁ బూర్వజన్మకర్మముఁ ద్రోవన్. 25

వ. అది గావున యతినిందాపరత్వంబున యదువంశనాశనం బగు సందియంబు లేదని పరమేశ్వరుండు వారలం జూచి సముద్రతీరంబున నొక్క[1] మహాపర్వతం బున్నది యందు నుండునత్యుచ్ఛ్రియవిశాలభీషణం బగుపాషాణంబున మీ భుజాబలంబుచేత నీముసలంబు దివిచి దీనిచూర్ణంబు సింధుకబంధంబులఁ గలిపి రండు పొండని జగద్విభుం డైనకృష్ణుం డానతిచ్చిన వారు నట్లచేసి తత్కీలితం బయిన లోహఖండంబును సరకుగొనక సాగరంబునఁ బడవైచిన నొక్కఝషంబు గ్రసించిన దాని నొక్క లుబ్ధకుండు జాలమార్గంబునఁ బట్టికొని తదుదరగతం బయిన లోహఖండంబు దెచ్చి బాణాగ్రంబున (ముల్కిగా) నొనర్చె నని తత్కథావృత్తాంతంబు సెప్పిన బాదరాయణిఁ గనుంగొని రాజేంద్రుం డిట్లనియె.

క. చిత్తం బేక్రియ నిలుచుం, జిత్తజగురుపాదపద్మ సేవ సదా య
త్యుత్తమ మని వసుదేవుఁడు, చిత్తముఁ దగ నిల్పి యెట్లు చెందె మునీంద్రా.

వ. అని యడిగిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 28

వసుదేవునకు నారదుండు పురాతనం బగువిదేహార్షభసంవాదంబుఁ దెలుపుట.

క. వినుము నృపాలక చెప్పెద, ఘన మై విలసిల్లుపూర్వకథ గల దదియుం
మును ద్వారక కేతెంచియు, నొనరఁగ నారదుఁడు కృష్ణు నొయ్యనఁ గాంచెన్.

వ. అట్లు దేవముని కృష్ణసందర్శనార్థం బరుగుదెంచి తద్గృహాభ్యంతరంబున కరిగిన వసుదేవుం డమ్మునీంద్రుని నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి కనకాసనాసీనుం గావించి యుచితకథావినోదంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచు నిట్లనియె నేనరుండు నారాయణచరణసరసీరుహభజనపరాయణత్వంబు నిరంతరంబు నొందం డట్టివానికి మృత్యువు సన్నిహితం బై యుండు నీసందర్శనంబునం గృతార్థుండ నైతి నచ్యుతానందగోవిందాదినామస్మరణైకాగ్రచిత్తు లైన మీవంటిపుణ్యపురుషుల సమాగమంబున లోకులు సుఖాశ్రయు లయి యుండుదురు దేవతాభజనంబు సేయువారిని గీర్వాణులు ననుగ్రహింతు రట్లు సజ్జనులును దీనవత్సలులు నగువారలు పూజనాదిక్రియలచే నాదేవతలను భక్తిసేయుదురు గావున శ్రీమహాభాగవతకథాసమూహంబులఁ గలధర్మంబు లడిగెద నేయేధర్మంబులు శ్రవణసుఖంబులుగా వివిన దండధరకింకరతాడనంబులం బడక ముకుంద చరణారవింద వందనాభిలాషు లయి పరమపదప్రాప్తు లగుదు రాధర్మంబు లానతిమ్ము తొల్లి

1 'మహాశిల యున్న దీముసలంబు మీభుజాబలంబున దానిమీఁదం దివిచి' వ్రా. ప్ర.

గోవిందునిం బుత్త్రుంగాఁ గోరి ముక్తిమార్గం బెఱుంగ లేక దేవతామాయం జేసి
చిక్కి చిత్తవ్యసనాంధకారం బగుసంసారంబునం దగులువడి యున్నవాఁడ
హరికథామృతంబు వెల్లిగొల్పు మట్లయిన సుఖంబు గలుగు ననిన వసుదేవ
కృతప్రశ్నుం డైననారదుండు వాసుదేవకథాప్రసంగసల్లాపహర్షసమేతుం డై
సంతసం బంద ని ట్లనియె. 30

క. నను నీవు సేయుప్రశ్నము, జనసన్నుత వేదశాస్త్ర సారాంశం బై
ఘన మగుహరిగుణకథనము, విను మని వినిపింపఁ దొడఁగె వేడ్క దలిర్పన్.

క. అతిపాపకర్ము లైనను, సతతము నారాయణాఖ్య శబ్దము మదిలో
వితతంబుగ వరియించిన, చతురులఁ గొనియాడఁ గమల సంభవువశమే. 32

వ. అట్లు గావునఁ బరమేశ్వరభక్తిజనకం బై కైవల్యపదప్రాప్తికరం బయి యొప్పు
చున్నవిదేహార్షభసంవాదంబు నాఁ బరఁగునొక్కపురాతనపుణ్యకథావిశేషం బె
ఱింగించెద సావధానమనస్కుండ వై యాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 33

తే. వినుము స్వాయంభువుం డను మనువునకును
రమణ నుదయించె నఁట ప్రియ వ్రతుఁ డనంగఁ
దనయుఁ డాతని కాగ్నీధ్రుఁ డనఁగ సుతుఁడు
జాతుఁ డయ్యెను భువన విఖ్యాతుఁ డగుచు. 34

వ. ఆ యాగ్నీధ్రునకు నాభి యనుప్రాజ్ఞుం డగుతనూభవుం డుదయించి బలిచక్రవర్తి
తో మైత్త్రిం జేసి ధారుణీభారంబు పూని యాజ్ఞాపరిపాలనంబున సహితరాజన్య
రాజ్యంబులు స్వవశంబులు గావించుకొని యుండె నంతట నాభికి సత్పుత్త్రుం
డయినఋషభుండు పుట్టె నతండు హరిదాసుం డై సుతశతకంబు బడసె నం
దగ్రజుం డయినభరతుం డనుమహానుభావుండు నారాయణపరాయణుం డై
యిహలోకసుఖంబులం బరిహరించి ఘోరతపం బాచరించి (జన్మత్రితయంబున
నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబున) సకలబంధవిముక్తుం డై వాసుదేవపదంబు నొం
దె నాతనిపేర నతం డేలినభూఖండంబు భారతవర్షం బనువ్యవహారంబున నెగడి
జగంబులఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె మఱియు నందుఁ దొమ్మండ్రుకుమారులు బలపరాక్ర
మప్రభావరూపసంపన్ను లయి నవఖండంబులకు నధిష్ఠాత లైరి వెండియు వార
లలో నెనుబదియొక్కండ్రుకుమారులు నిత్యకర్మానుష్ఠానపరతంత్రు లై విప్రత్వం
బంగీకరించి రందుఁ గొందఱు శేషించినవారలు కవి హ ర్యంతరిక్ష ప్రబుద్ధ పిప్ప
లాయ నావిర్హోత్ర ద్రమిళ చమస కరభాజను లనం బరఁగుతొమ్మండ్రూర్ధ్వరే
తస్కు లయి బ్రహ్మవిద్యావిశారదు[1]లగుచు జగత్త్రయంబును బరమాత్మస్వరూ
పంబుగాఁ దెలియుచు ముక్తు లై యవ్యాహతగమను లగుచు సురసిద్ధసాధ్య

1. 'లు సకలంబును బరమాత్మాధిష్ఠితంబుగాఁ దెలియుచు' వ్రా. ప్ర.

యక్షగంధర్వకిన్నరకింపురుషనాగలోకంబులందు స్వేచ్ఛావిహారంబు సేయుచు నొక్కనాఁడు. 35

క. జగదేకనాథుగుణములు, మిగులఁగ సంస్మరణతోడ మీఱినభక్తిం
బగలును రాత్రియు సంధ్యలుఁ, దగిలి జితేంద్రియులు నైనతపసులు ధాత్రిన్.

క. ఊహింపఁ బుణ్యుఁ డైనవి, దేహునియజ్ఞాంతమందు నేతెంచినచో
గేహము వెడలి యెదుర్కొని, మోహావివర్జితులఁ బుణ్యమునిసంఘములన్.

తే. అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులను నర్థితోడఁ
బూజ గావించి వారలఁ బొలుపు మిగుల
నుచితపీఠంబులందుల నునిచి యెలమి
నవమునిశ్రేష్ఠులను భూమి నాయకుండు. 38

క. వారల కిట్లను మీరలు, గారవమునవిష్ణుమూర్తిఁ గైకొనినమహా
భూరితపోధనవర్యులు, సారవిహీనంబు లైన సంసారములన్. 39

క. ఏరీతిఁ గడప నేర్తురు, క్రూరులు బహుదుఃఖరోగ కుత్సితబుద్ధుల్
నీరసులు నరులు గావున, నారయ సుజ్ఞానబుద్ధి నానతి యీరే. 40

వ. మఱియు సకలజంతుసంతానంబుకంటె మానుషాకారంబు నొందుట దుర్లభం బంతకంటె నారాయణచరణయుగళస్మరణపరాయణు లగుట దుష్కరంబు గావున [1]నాత్యంతికం బగుక్షేమం బడుగ వలసెఁ బరమేశ్వరుండు ప్రపత్తినిష్ఠులకు [2]సారూప్యం బెట్లొసంగు నత్తెఱం గానతిం డనిన విని విదేహభూపాలునకు హరికథామృతపానాతిపరవశు లైనమునిసమాజంబునందుఁ గవి యను మహానుభావుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె నరిషడ్వర్గంబునందు నీషణత్రయంబుచేతం దగులువడి మాత్సర్యయుక్తచిత్తుం డగునట్టివాని కెవ్విధంబున నచ్యుతపాదారవిందభజనంబు సంభవించు విశ్వంబును నాత్మయు వేఱుగా భావించు వానికి భీరుత్వం బెట్లు లే దవిద్యాంధకారమగ్నులకు హరిచింతనం బెట్లు సిద్ధించు నట్టినరుండు తొంటికళేబరంబు విడిచి పరతత్త్వం బెబ్భంగిం జేరు ముకుళీకృతనేత్రుం డయిన నరుండు మార్గభ్రమణంబునఁ దొట్రుపాటు వడి చను చందంబున విజ్ఞానవిమలహృదయభక్తిభావనావశంబు లేకున్నఁ బరమపదంబు వీరి కెవ్విధంబునం గలుగు నని యడిగితివి గావునఁ జెప్పెద సావధానుండవై యాకర్ణింపుము. 41

క. కరణత్రయంబుచేతను, నరుఁ డేకర్మంబు సేయు నయ్యైవేళన్
హరి కర్పణ మని పలుకుట, పరువడి సుజ్ఞాన మండ్రు పరమమునీంద్రుల్. 42

వ. జ్ఞానాజ్ఞానంబులందు సంకలితు డైన స్మృతివిపర్యయంబు నొందు నట్లు గావున గురుదేవతాత్మకుం డయి బుద్ధిమంతుం డైనమర్త్యుండు శ్రీవల్లభు నుత్తమోత్త

1. నాధ్యాత్మికస్వరూపం బైనక్షేమంబు. 2. సామీప్యంబు.

మునిఁగాఁ జిత్తంబునఁ జేర్చి సేవింప వలయు స్వప్నమనోరథేచ్ఛాద్యవస్థలయం
దు సర్వసంకల్పనాశం బగుటం జేసి వానిఁ గుదియం బట్టి నిరంతరహరిధ్యానప
రుం డైనవానికిఁ గైవల్యంబు సులభంబుగఁ గరతలామలకం బై యుండు. 43

సీ. సంతతంబును గృష్ణు ✽ సంకీర్తనంబులు వీనుల కింపుగా ✽ వినఁగ వలయు
హర్షంబుతోడుత ✽ హరినామకథనంబు, పాటల నాటలఁ ✽ బరఁగ వలయు
నారాయణునిదివ్య ✽ నామాక్షరంబులు, హృద్వీథి సతతంబు ✽ నెన్న వలయుఁ
గంజాక్షులీలలు ✽ కాంతారముల నైన, భక్తియుక్తంబుగాఁ ✽ బాడ వలయు

తే. వెఱ్ఱిమాడ్కిని లీలతో ✽ విశ్వమయుని, నొడువుచును లోకబాహ్యత ✽ నొందవలయు
నింతయును విష్ణుమయ మని ✽ యెఱుఁగవలయు, భేద మొనరింపవలవదు ✽ మేదినీశ.

వ. అనిన విదేహభూపాలుండు భాగవతధర్మం బెద్ది యే ప్రకారంబునం బ్రవర్తించు
వారలచిహ్నంబు లెవ్వి యంతయు నెఱింగింప నీవ యర్హుండ వనిన నందు హరి
యనుమహాత్ముం డిట్లనియె. 45

తే. సర్వభూతమయుం డైన ✽ సరసిజాక్షుఁ
డతఁడె తనయాత్మయం దుండు ✽ ననెడువాఁడు
[1]శంఖచక్రధరుం డగు ✽ సాధుజనుఁడు
భక్తిభావాభిరతుఁడు వో ✽ భాగవతుఁడు. 46

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబుల, నిర్ణయకర్మములఁ జెడక ✽ నిఖిలజగత్సం
పూర్ణుఁడు హరి యనునాతఁడె, వర్ణింపఁగ భాగవతుఁడు ✽ వసుధాధీశా. 47

వ. ఇట్లు సర్వసంగపరిత్యక్తుం డై నిఖిలాంతరాత్ముం డైనపరమేశ్వరుం డరుణగభస్తి
కిరణసహస్రంబుల లోకత్రయంబుం బావనంబు సేయుచందంబునం దనచరణార
విందరజఃపుంజంబుచేతం బవిత్రంబు సేయుచు సురాసురజేగీయమానసేవ్యం బైన
జనార్దనపాదారవిందంబులకు వందనాభిలాషుఁ డై భక్తియు లవమాత్రంబునుం
జలింప నీక సుధాకరోదయంబున దివాకరజనితతాపనివారణం బయినభంగినా
రాయణాంఘ్రినఖమణిచంద్రికానిరస్తహృదయతాపుం డై యాత్మీయభక్తిరచ
నానుబంధబంధురం బైనవాసుదేవచరణసరోరుహధ్యానానందపరవశుం డగున
తండు భాగవతప్రధానుం డని యెఱింగించిన విని విదేహుం డిట్లనియె. 48

క. గజరాజవరదుగుణములు, త్రిజగత్పావనము లగుటఁ ✽ దేటపడంగా
సుజనమనోరంజకముగ, విజితేంద్రియ వినఁగ నాకు ✽ వేడుక పుట్టెన్. 49

వ. అనిన విని యంతరిక్షుం డనుఋషిశ్రేష్ఠుం డిట్లనియె. 50

క. పరమబ్రహ్మ మనంగాఁ, బరతత్త్వ మనంగఁ బరమ ✽ పద మనఁగను నీ
శ్వరుఁ డనఁ గృష్ణుఁ డన జగ,ద్భరితుఁడు నారాయణుండు ✽ దా వెలుఁగొందున్.

వ. (అవ్యక్తనిర్గుణపరబ్రహ్మంబునందుఁ దనకు విపర్యయంబుగా జననం బయినజ్ఞానం

1. 'శంఖచక్రధరుం డంచుఁ ✦ జనెడువాఁడు.' అ. ప్ర.

బై విష్ణుమాయ యనంబఱఁ) బరమేశ్వరుం డట్టిమాయచేత జగంబు నిర్మించి నిశ్చింతుం డై యుండు నింద్రియార్థభ్రమణంబు సేసెడుమర్తులకు సుషుప్త్యాద్యవస్థలు వరుసన గలుగుటం జేసి పరమేశ్వరునిం బొంద రామి యను నాలుగవయవస్థయుఁ గలుగు స్వప్నంబునందు గ్రాహ్యగ్రాహకగ్రాహిత్వంబులనుత్రివిధభేదంబులుం గలిగి యుండు నీచందంబున నవిద్యాంధకారసంవృతం బై మూఁడువిధంబులఁ బర్యవసించుమనోరథంబు స్వప్నావస్థయం దణంగిన క్రియఁ ద్రివిధం బగుమాయయు నాత్మయందు లీనం బగుఁ బరమేశ్వరుండు మొదలం బృథివ్యాదిమహాభూతమయం బయినసృష్టిని గలుగఁజేసి యందుఁ బంచభూతాత్మకం బయినయాత్మ కేకాదశేంద్రియంబులచేత భేదంబు పుట్టించుచు గుణంబులచేత గుణంబు లంగీకరించుచు నాత్మయందుఁ బ్రద్యోతితగుణంబులవలన గుణానుభవంబుఁ జేయుచు నున్నవాఁ డై సృష్టి నాత్మీయంబుగా భావించుదేహి కర్మమూలంబున నైమిత్తికకర్మంబుల నాచరించుచుఁ దత్ఫలం బంగీకరించి దుఃఖైకవశుం డై వర్తించుఁ బెక్కుదుఃఖంబులం బడినయాదేహి కర్మఫలప్రాప్తుం డగుచు భూతసంప్లవపర్యంతంబు పరవశుం డై జన్మమరణంబులం బొరలుచుండు నంత్యకాలం బాసన్నం బయిన ద్రవ్యగుణస్వరూపం బగు జగంబు ననాదినిధనం బగుకాలంబు ప్రకృతిం బొందించు నటమీఁద శతవర్షంబులు వర్షంబులు లేమిచేత నత్యుగ్రలోకలోచనుతేజంబున సకలలోకంబులు దహింపఁబడు నంత నధోలోకంబున నుండి సంకర్షణముఖజనితానలం బూర్ధ్వశిఖాజాలంబుల వాయుసహాయం బై దిక్కులయం దెల్లఁ బ్రవర్తించు నటమీఁద సంవర్తకవలాహకగణంబులు నూఱుహాయనంబులు సలిలధారాపాతంబుగా వర్షంబు గురియు నందు విరాడ్రూపంబు లీనం బగు నంత నీశ్వరుం డింధనాగ్నిచందంబున నవ్యక్తంబుఁ బ్రవేశించుఁ దదనంతరంబ ధరణీమండలంబు వాయుహృతగంధం బై కబంధరూపంబుఁ దాల్చు నాజలంబు హృతరసం బై తేజోరూపంబు నొందు నాతేజంబు తమోనిరస్తం బై వాయువం దడంగు నాగంధవహుండు స్పర్శవిరహితుం డై యాకాశంబునందు సంక్రమించు నావిష్ణుపదంబును విగతశబ్దగుణంబు గలది యై యాత్మయం దడంగు నింద్రియంబులును మనంబును బుద్ధియు వికారంబులతోడ నహంకారంబుఁ బ్రవేశించు నాయహంకారంబును స్వగుణయుక్తం బై పరమాత్మునిం జేరు నిట్లు త్రివర్ణాత్మక యై సర్గస్థితిలయకారిణి యగుమాయ యిట్టిది యని తత్స్వరూపమాహాత్మ్యంబులు వివరించిన నరపాలుం డిట్లనియె. 52

ఉ. జ్ఞానవిహీను లైన నర § సంఘముఁ గానఁగ రానిమాయఁ దా
లోన నడంచి యెట్లు హరి § లోకముఁ జెందుదు రంతయుం దగన్
భూనుత సత్యవాక్యగుణ § భూషణ యిక్కథ వేడ్కతోడుతం

బూనికఁ జెప్ప మన్నను బ్ర ॥ బుద్ధుఁడు ని ట్లను గారవంబునన్. 53

వ. సూర్యోదయాస్తమయంబులం బ్రతిదినంబు నాయువు క్షీణంబు నొంద దేహకళత్రమిత్త్రభ్రాతృమమత్వపాశబద్ధులై విడివడునుపాయంబు గానక సంసారాంధకారమగ్నులయి గతాగతకాలంబుల నెఱుంగక దివాంధంబు లగుజంతుజాలంబులభంగి జన్మజరారోగవిపత్తిమరణంబు లందియు శరీరంబ మే లనుచుఁ బ్రమోదమోహమదిరాపానమత్తులై విషయాసక్తతం జిక్కి తమ్ముఁ దా రెఱుంగక యుండి విరక్తిమార్గంబు దెలియక వర్తించుమూఢు లగుజనంబుల పొంతలం బోవక కేవలనారాయణభక్తిభావంబు గలసద్గురుం బ్రతిదినంబును భజియించి సాత్త్వికంబు భూతదయయును హరికథామృతపానంబును బ్రహ్మచర్యవ్రతంబును విషయంబుల మనంబు చేర కుండుటయు సాధుసంగమంబును సజ్జనమైత్రియు వినయసంపత్తియు శుచిత్వంబును క్షమయు మౌనవ్రతంబును వేదశాస్త్రాధ్యయనతదర్థానుష్ఠానంబులును నహింసయు సుఖదుఃఖాదిద్వంద్వసహిష్ణుతయు నీశ్వరుని సర్వగతునింగా భావించుటయు ముముక్షుత్వంబును జనసంగవర్జనంబును వల్కలాదిధారణంబును యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టియు వేదాంతశాస్త్రార్థజిజ్ఞాసయును దేవతాంతరనిందావర్జనంబును గరణత్రయశిక్షణంబును సత్యవాక్యతయు శమదమాదిగుణవిశిష్టత్వంబును గృహారామక్షేత్రకళత్రపుత్త్రవిత్తాదుల హరి కర్పణంబు సేయుటయు నితరదర్శనవర్జనంబు సేయుటయును భాగవతోత్తమధర్మంబు లని చెప్పి యి ట్లనియె. 54

క. హరిదాసులమిత్త్రత్వము, మురరిపుకథ లెన్నికొనుచు ॥ మోదముతోడన్
భరితాశ్రుపులకితుం డై, పురుషుఁడు హరిమాయ గెల్చు ॥ భూపవరేణ్యా. 55

వ. అనిన రాజేంద్రుండు వారల కి ట్లనియె భాగవతులారా సకలలోకనాయకుం డగునారాయణుం డనం బరఁగినపరమాత్మునిప్రభావంబు విన వలతు నానతిం డనినఁ బిప్పలాయనుం డి ట్లనియె. 56

సీ. నరవర విను జగ ॥ న్నాథునిచారిత్ర, మెఱిఁగింతు నీమది ॥ కింపు మిగుల
లసదుద్భవస్థితి ॥ లయకారణం బైన, [1]దేహేంద్రియాదులఁ ॥ దిరము గాఁగఁ
జొనుపు [2]నెప్పుడు పరం ॥ జ్యోతిస్స్వరూపంబు, జ్వాలల ననలుండుఁ ॥ జననిపగిది
నింద్రియంబులు నాత్మ ॥ నెనయవు శబ్దంబు, పొరయక సుషిరంబుఁ ॥ బొందు సత్య

తే. మనఁగ సత్త్వరజస్తమో ॥ [3]మయగుణంబు
మహదహంకారరూప మై ॥ మహిమ వెలయు
చేతనత్వంబు గలదేని ॥ జీవ మందు
రిదియ సదసత్స్వరూప మై ॥ యెన్నఁబడును. 57

వ. దీనికిం బైకొనది పరమాత్మగా నెఱింగి కమలసంభవాదులు నుతియింతు

1. దేహ ప్రాణంబులు, 2. వస్తువు, 3. మనుగుణంబు.

రిట్టిపరమాత్మ స్థావరజంగమంబుల నధిష్ఠించి వృద్ధిక్షయంబులం బొందక
నిమిత్తమాత్రంబునం దరులతాదులందు జీవంబు లేక తదంతరస్థుం డై వర్తించు
నంత సర్వేంద్రియావృతం బైనయాకారంబు నష్టం బైన మనంబునం బాసి
స్మృతివిరహితుం డై తిరుగుచుండు నిర్మలజ్ఞానదృష్టి గలవానికి భానుప్రభా
జాలంబు తోఁచినక్రియను సుజ్ఞానవంతుండు హరిభక్తిచేత గుణకర్మార్థంబు లైన
చిత్తదోషంబులు భంజించి భగవత్సదనంబు చేరు ననిన విని రాజి ట్లనియె. 58

క. పురుషుం డేయేకర్మము, పరువడిఁ గావించి పుణ్య✽పరుఁ డై మనుఁ దా
దురితములఁ దొరఁగి మురరిపు,చరణయుగం బెట్లు చేరు✽ సన్మునివర్యా. 59

వ. అనిన విని యం దావిర్హోత్రుం డి ట్లనియెఁ గర్మాకర్మవికర్మప్రతిపాదకంబు లగు
శ్రుతివాదంబులు లౌకికవర్జితంబు లట్టియామ్నాయంబులు సర్వేశ్వరస్వరూపం
బులు గాన విద్వాంసులు నెఱుంగ లే రవి కర్మాచారంబు లనంబడు మోక్షంబు
కొఱకు నారాయణభజనంబు పరమపావనంబు వేదోక్తంబుల నాచరింపక
ఫలంబులకు వాంఛ సేయువార లనేకజన్మాంతరంబులం బడయుదురు మోక్షంబు
నపేక్షించువాఁడు విధిచోదితమార్గంబున హరిం బూజింప వలయు నట్టిపూజా
ప్రకారం బెట్లనినఁ బవిత్రగాత్రుం డయి జనార్దనుసన్నిధిం బూతచిత్తుం డై షోడ
శోపచారంబులఁ జక్రధరు నారాధించి గంధపుష్ప ధూపదీప నైవేద్యంబులు
సమర్పించి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి భక్తిభావనావిశేషుం డగు
నతండు హరిం జేరు నని చెప్పిన విని విదేహుం డి ట్లనియె నీశ్వరుం డేయేక
ర్మంబుల నాచరించె నంతయు నెఱింగింపు మనిన ద్రమిళుం డి ట్లనియె. 60

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్క వెట్టఁ✽ బోలును ధాత్రిన్
నారాయణగుణకథనము, లారయ వర్ణింప లేరు✽ హరబ్రహ్మాదుల్. 61

వ. అట్లు గావున నాత్మసృష్టం బైనపంచభూతనికరం బనుపురం బొనరించి యందు
నిజాంశంబునం బ్రవేశించి సగుణనిష్ఠుం డై నారాయణాభిధానంబు గలఋషీ
శ్వరుం డగుపరమేశ్వరుండు వెలుఁగొందె నతనిదశేంద్రియంబులచేఁ బాలితంబు
లైనదేహంబులు ధరించి జగద్రక్షకత్వసంహారకత్వాదిగుణంబులు గలుగుటం
జేసి గుణనిష్ఠుం డయి రజస్సత్త్వతమోగుణంబుల బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమూర్తు లనం
బరఁగి త్రిగుణాత్మకుం డనంబడునారాయణాఖ్యునిచరిత్రం బెఱింగించెద నాక
ర్ణింపుము. 62

క. ధర్ముండు దక్షపుత్త్రిక, నిర్మలమతిఁ బెండ్లియాడి✽ నెఱిఁ బుత్త్రుని స
త్కర్ముని నారాయణఋషి, నర్మిలిఁ గనె నమలు బదరి✽కాశ్రమమందున్. 63

తే. అట్టినారాయణాహ్వయుం✽ డై నమౌని, బదరికాశ్రమమందు న✽పారనిష్ఠఁ
దపముఁ గావింప బలభేది✽ దలఁకి మదిని, మీనకేతను దివిజకా✽మినులఁ బనిచె.

వ. వారు నారాయణాశ్రమంబునకు నతనితపోవిఘ్నంబు సేయ వచ్చునప్పు డవ్వ

నంబు సాలరసాలబిల్వకదళీఖర్జూరజంబూజంబీరచందనపున్నాగమందారాది వివిధవృక్షనిబిడంబును బుష్పఫలభరితశాఖావనమ్రతరులతాబృందంబును మాధవీకుంజమంజరీపుంజమకరంద పానమత్తమధుకరనికరఝుంకారరవముఖరిత హరిదంతరంబును గనకకమలకహ్లారవిలసత్సరోవిహారమాణచక్రవాకబకక్రౌంచమరాళదంపతీమండలమండితంబును మృణాళభోజనాసక్తసారసచయచంచూపుటవిపాటితకమలముకుళకేసరవిసరవితతప్రశస్తసరోవరంబును నై వెలయునవ్వనంబున నిందువదన లందంద మందగమనంబులం జెందుఘర్మజలబిందుబృందంబులు నఖాంతంబుల నోసరించుచు డాయం జనునప్పుడు. 65

చ. మదనునిబాణజాలముల ॥ మగ్నతఁ బొందక ధైర్యవంతుఁ డై
ముదితలవాఁడిచూపులకు ॥ మోహము నొందక నిశ్చలాత్ముఁ డై
హృదయమునందు నచ్యుతు ర ॥ మేశు ననంతు జగన్నివాసునిన్
వదలక భక్తి నిల్పికొని ॥ వారికి ని ట్లను మాని పెంపునన్. 66

క. జంభారిపంపునను మీ, రంభోరుహవదనలార ॥ యరుదెంచితి రా
శుంభద్విహారవాంఛా,రంభంబునఁ దిరుగుఁ డనిన ॥ లజ్జించి వెసన్. 67

సీ. దేవమునీంద్ర నీ ॥ దివ్యచారిత్రంబు, నెఱిఁగి సన్నుతిసేయ ॥ నెవ్వఁ డోపుఁ
బుత్త్రమిత్త్రకళత్ర ॥ భోగాదులను మాని, తపము కావించున ॥ ధర్ములకును
విఘ్నముల్ చెందునే ॥ విశ్వేశుఁ గొల్చిన,యతనికి నంతరా ॥ యంబు గలదె
కామంబుఁ గ్రోధంబుఁ ॥ గలతపస్వితపంబు, పల్వలోదకముల ॥ భంగిఁ గాదె
తే. నిన్ను వర్ణింప నలవియే ॥ నిర్మలాత్మ
రమణ లోఁగొను మాయప ॥ రాధ మనుచు
సన్నుతించిన నతఁడు ప్ర ॥ సన్నుఁ డగుచుఁ
దనదుసామర్థ్య మెఱిఁగింపఁ ॥ దలఁచి యపుడు. 68

వ. అమ్మునీశ్వరుండు పరమాశ్చర్యనిధానంబుగా నిజతనూరుహంబులవలనం ద్రికోటికన్యకానివహంబుల నుద్భవింపంజేసిన గంధర్వవిబుధకామినీసముదయంబులు పరమాద్భుతభయంబులు మనంబులం బొడమ సన్నుతించి యవ్విలాసినీసమూహంబులో నూర్వశి యనుదానిం గొని చని పాకశాసనుసభాభవనంబునం బెట్టి తద్వృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన నాశ్చర్యయుక్తహృదయుం డయి శునాసీరుం డూరకుండె నట్టినారాయణమునీశ్వరుచరిత్రంబు వినువారలు పరమకల్యాణగుణవంతు లగుదు రని చెప్పిన. 69

తే. ఋషభునకు నాత్మయోగంబు ॥ రూఢిఁ జెప్పి
నచ్యుతుఁడు భూమిభారము ॥ నడఁప నంత
సొరిది నవతారములు దాల్చి ॥ సొంపు మీఱ
రాత్రిచరులను జంపె నీ ॥ రసఁ ముతోడ. 70

వ. అట్టిపరమేశ్వరునిలీలాగృహీతంబు లగుమత్స్యకూర్మవరాహనారసింహవామన
రామరఘురామరామబుద్ధకల్క్యాద్యవతారంబులు మొదలుగా ననేకంబులు
గలవు వాని నెఱింగి నుతియింప శేషభాషాపతుల కైన నలవి గాదు మఱియును.

* సర్వలఘుసీసము.

నవవికచసరసిరుహ § నయనయుగనిజచరణ, గగనచరనదిజనిత § నిగమవినుత
జలధిసుతకుచకలశ § లలితమృగమదరుచిర, పరిమళితనిజహృదయ § ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికర § విహితనుతికలితగుణ, కటిఘటితరుచిరతర § కనకవసన
భుజగరిపువరగమన § రజతగిరిపతివినుత, సతతజపరత నియమ § సరణిచరిత

తే. తిమికమఠకిటినృహరిము § దితబలినిహి,తపదపరశుధరదశవ § దనవిదళన
మురదమనకలికలుషసు § ముదపహరణ, కరివరదమునినరసుర § గరుడవినుత. 72

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రవర్తిల్లినశ్రీమన్నారాయణమూర్తిలీలావిలాసంబు లనంతంబులు
గలవు మనోవాక్కాయకర్మంబుల హరిపూజనంబు సేయక విపరీతగతులం
దిరుగుచుండుజడుల కెవ్విధంబున గతి గలుగు ననిన నప్పు డప్పుడమిఱేఁ డప్పరమ
పురుషునిం జూచి యట్టిజడులు ముక్తి నొందునుపాయం బెట్టి లంతయు
నెఱింగింపుఁ డనినఁ జమసుం డి ట్లనియె. 73

సీ. హరిముఖబాహూరు § వరపదాబ్జములందు, వరుసఁ జతుర్వర్ణ § వర్గసమితి
జనియించె నందులోఁ § సతులును శూద్రులు, హరిఁ దలంతురు కలి § హాయసముల
వేదశాస్త్రపురాణ § విఖ్యాతు లై కర్మ,కర్త లై విప్రులు § గర్వ మెసఁగి
హరిభక్తిపరులను § హాస్యంబు సేయుచు, నిరయంబు నొందుట § నిజము గాదె

తే. మృదులపక్వాన్నభోజన § ములను మాని
జీవహింసకుఁ జనువానిఁ § జెందు నఘము
హరి నుతింపక స్త్రీలోలుఁ § డైనవాఁడు
నరకవాసుండు నగు చుండు § ననవరతము. 74

వ. అట్లు గావున గృహక్షేత్రపుత్రకళత్రధనధాన్యాదులందు మోహితుం డయి
ముక్తిమార్గంబు లప్రత్యక్షంబు లని నిందించువాఁడును హరిభక్తివిరహితుండును
దుర్గతిం గూలుదు రని మునివరుం డానతిచ్చిన విదేహుం డి ట్లనియె. 75

ఆ. ఏయుగంబునందు § నేరీతి వర్తించు, నెట్టిరూపువాఁడు § నెవ్విధమున
మును నుతింపఁబడెను § మునిదేవగణముచే, విష్ణుఁ డవ్యయుండు § విశ్వవిభుఁడు.

వ. అనిన విని యందుఁ గరభాజనుం డి ట్లనియె ననేకావతారంబులు నానారూ
పంబులును బహువిధవర్ణంబులునుం గలిగి రాక్షసులను సంహరించి దుష్టజన

---

* ఈసీసపద్యము పెద్దపాదములలోఁ బ్రతిపాదమునందును దొమ్మిదేసినలములు గలిగి లక్షణ
సమన్వయములు గాక యున్నవి. తేటగీతియు నట్లే యున్నది. ప్రతులయం దట్లే యుండుటంబట్టి
దిద్ద వీలుపడ దయ్యెను.

నిగ్రహంబును శిష్టజనపరిపాలనంబునుం జేయుచుఁ గృతయుగంబున శుక్లవర్ణుం డై చతుర్బాహుం డై జటావల్కలకృష్ణాజినోత్తరీయ జపమాలికాదండకమండలుధరుం డయి హరి నిర్మలతపోధ్యానానుష్ఠానగరిష్ఠు లైనపురుషశ్రేష్ఠులచేత హంసుండు సువర్ణుండు వైకుంఠుండు ధర్ముం డమలుండు యోగీశ్వరుం డీశ్వరుండు పురుషుం డవ్యక్తుండు పరమాత్ముం డనుదివ్యనామంబులం బ్రసిద్ధి వహించి గణుతింపఁబడుఁ ద్రేతాయుగంబున రక్తవర్ణుం డయి బాహుచతుష్కమేఖలాత్రయవిశిష్టుం డయి హిరణ్యకేశుండును వేదత్రయస్వరూపుండును స్రుక్స్రువాద్యుపలక్షణశోభితుండు నయి విష్ణుయజ్ఞపృశ్నిగర్భసర్వదేవోరుక్రమ వృషాకపిజయంతోరుగాయాఖ్యల బ్రహ్మవాదులచేత నుతియింపఁబడు ద్వాపరంబున శ్యామలదేహుండును బీతాంబరధరుండును బాహుద్వయోపశోభితుండును దివ్యాయుధధరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికా విరాజమానుండును మహారాజోపలక్షణుండును నై జనార్దన వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ నారాయణ విశ్వరూప సర్వభూతాత్మ కాదినామంబుల వెలసి మూర్ధాభిషిక్తులచేత సన్నుతింపఁబడుఁ గలియుగంబునఁ గృష్ణవర్ణుండును గృష్ణనామకుండును నై భక్తసంరక్షణార్థంబు పుండరీకాక్షుండు యజ్ఞసంకీర్తనంబులచేతం బ్రస్తుతింపంబడు హరిరామనారాయణ నృసింహకంసారినలినోదరాదిబహువిధనామంబులచే బ్రహ్మవాదు లైనమునీంద్రులు నుతియింపుదురు మఱియును. 77

తే. ద్రవిడదేశంబునందులఁ దామ్రపర్ణి
[1]సహ్యజాకృతమాలాది సకలనదుల
కెవ్వఁ డేనియు భక్తితో నేఁగి యచటఁ
బొదలి తర్పణ మొగిఁ జేయఁ బుణ్య మొదవు. 78

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రశంసింపం దగిన[2]కావేర్యాదిమహానదీపావన జలస్నానపానదానంబులను విష్ణుధ్యానకథాసుధారసానుభవంబుల నిరూఢు లగుభాగవతోత్తములు గలిగి రేనియుం జెడనిపదంబునుం బొందుదు రని ఋషభకుమారులు భగవ[3]త్ప్రతిబింబంబు లయినపరమపురుషులుం (బోలె) విదేహజనపాలునకు నిశ్శ్రేయసపదప్రాప్తికరంబు లైనభగవద్భక్తిధర్మంబు లుపదేశించి యంతర్ధానంబు నొందిరి మిథిలేశ్వరుండును జ్ఞానయోగం బంగీకరించి నిర్వాణపదంబు నొందె నీయుపాఖ్యానంబు వ్రాసినఁ బఠించిన వినిన నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి పుత్త్రపౌత్త్రవంతు లై సకలకలికల్మషరహితు లై విష్ణులోకనివాసు లగుదు రని నారదుండు వసుదేవునకుం జెప్పి మఱియును. 79

సీ. కమలాక్షుపదభక్తి కథనముల్ వసుదేవ, విని యఘంబులఁ బాసి వెలసి తీవు

1. 'యిలను గావేరి యై ప్రవహించెఁ గాన నెవ్వఁ. 2. కావేరిజలస్నానం. 3. త్ప్రతినిహితులు' వ్రా. ప్ర.

భువనప్రసిద్ధిగాఁ ॥ బొలుపొందు సత్కీర్తి, కైవల్యలక్ష్మియుఁ ॥ గలుగు మీఁద
నారాయణుండు నీ ॥ నందనుం డనుమోహ, మెడలించి విష్ణుఁగా ॥ నెఱిఁగికొలువు
మతఁడు నీతనయుఁడై ॥ యవతరించుటఁజేసి, సిద్ధించె దేహసం ॥ శుద్ధి నీకు

తే. సరససల్లాపసౌహార్ద ॥ సౌష్ఠవమునఁ, బావనం బయ్యె శిశుపాల ॥ పౌండ్రనరక
మురజరాసంధయవనులు ॥ ముదముతోడ, వాసుదేవునిఁ జెందిరి ॥ వైరులయ్యు.

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబు ॥ సేయఁగ హరి దా
సృష్టి నవతార మొందెను, స్రష్టృముఖానేకదివిజ ॥ సంఘము వొగడన్. 81

వ. అట్లు గావున లోకరక్షణార్థంబు కృష్ణుం డవతారంబు నొందె నని హరిభక్తి
పరంబు లగునుపాఖ్యానంబులు నారదుం డుపన్యసించిన విని విస్మితచిత్తులై దే
వకీవసుదేవులు కృష్ణునిం బరమాత్మునిఁగా విచారించి రని శుకుండు రాజునకుం
జెప్పిన నతండు మునీంద్రా యదువుల నేప్రకారంబున హరి హరియించె నపరి
వారు లగుబ్రహ్మరుద్రేంద్రదిక్పాలకమునీంద్రులు ద్వారకానగరప్రవేశం బెట్లు
చేసిరి యే మయ్యె మఱియుం బరమేశ్వరకథామృతంబు వీనులలరంజవి గొనియు
నింకం దనివి సనదు భక్తరక్షకుం డగుహరిచారిత్రం బేరీతిం జాఁగెదర్వాతివృ
త్తాంతం బంతయు నెఱింగింపు మనిన శుకుం డి ట్లనియె. 82

బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకుఁ బిలువవచ్చుట.

క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరహరపరమేష్ఠిముఖసు ॥ ధాశనులు మునుల్
సరసిజనయనునిఁ గనుఁగొన, నరుదెంచిరి ద్వారవతికి ॥ నతిమోదమునన్. 83

క. కని పరమేశుని యాదవ, వనశోభితపారిజాతు ॥ వనరుహనేత్రున్
జనకామితఫలదాయకు, వినుతించిరి దివిజు లపుడు ॥ వేదోక్తములన్. 84

తే. అఖిలలోకేశ సర్వేశ ॥ యభవనీవు, నుదయమందుట భూభార ॥ ముడుపుకొఱకుఁ
బంచవింశోత్తరశతాబ్ద ॥ పరిమితంబు, నయ్యె విచ్చేయు వైకుంఠ ॥ హర్మ్యమునకు.

వ. అనినఁ గమలభవభవముఖనిఖిలసురగణంబులవచనంబు లియ్యకొని కృష్ణుండు
వారలతోడ యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబులు కల్పించి వారల హతంబు
గావించి భూభారం బడంచి యిదె వచ్చెదం బొండని చెప్పి వీడ్కొలిపినఁ గమ
లాసనాదిబృందారకులు నిజస్థానంబులకుఁ జనిరంత. 86

కృష్ణుండు దుర్నిమిత్తంబులం గని యాదవుల నెల్లద్వారకనుండి ప్రభాసతీర్థమునకుఁ బంపుట.

సీ. కాకఘూకంబులు ॥ కనకసౌధములలోఁ, బగలు వాపోయెడి ॥ బహువిధముల
నశ్వవాలములందు ॥ ననల ముద్భవ మయ్యె, నన్నంబు మొలచె మ ॥ హాద్భుతముగ
శుకశారికలు రాత్రి ॥ సొగసె విస్వరముల, జంతువు వేఱొక్క ॥ జంతువుఁగనె
నొగిఁ బౌరగృహముల ॥ నుల్కము లుదయించె; బెరసెఁ గావిరి రవి ॥ బింబమపుడు

తే. గాన నుత్పాతములు చాలఁ ॥ గానఁబడియె

నరయ నిం దుండ వలవదు ♦ యదువులార
తడయ కిపుడ ప్రభాసతీ ♦ ర్థమున కరుగుఁ
డనుచు శ్రీకృష్ణుఁ డెంతయు ♦ నానతిచ్చె. 87

క. నారాయణువచనముల క,పారం బగుసమ్మదమున ♦ బలములతోడం
దారసుతమిత్త్రయుతు లై, వారణహయసమితితోడ ♦ వడి నేఁగి రొగిన్. 88

వ. అంత. 89

క. జ్ఞానమున నుద్ధవుఁడు దన,మానసమున నెఱిఁగి శ్రీర ♦ మాధిప హరి యో
దీనజనకల్పభూజ సు,ధీనాయక మాకు నీవె ♦ దిక్కని పొగడెన్.	90

కృష్ణుం డుద్ధవునకుఁ బరమార్థోపదేశము సేయుట.

వ. ఇట్లు నుతియించి దేవా నీవు యదుక్షయంబు గావించి చనిన నే మేవిధంబున నిర్వహింతుము నీసహచరుల మై జరపినమజ్జనభోజనశయనాసనాదికృత్యంబులు మఱవ వచ్చునే యని యుద్ధవుం జూడిన వాసుదేవుం డి ట్లనియె బ్రహ్మాదిదేవతాప్రార్థనంబునం జేసి ధాత్రీభారంబు నివారించితి నింక ద్వారకానగరంబు నేఁటికి సప్తమదివసంబున సముద్రుండు ముంపం గలవాఁడు యదుక్షయంబునుం గాఁగల యది యంతటం గలియుగంబునుం బ్రాప్తంబయ్యెడి నందు మానవులు ధర్మవిరహితులు నాచారహీనులు నన్యాయపరులును నతిరోషులు మందమతులు నల్పతరాయువులు బహురోగపీడితులు నిష్ఫలారంభులు నాస్తికులు నై యొండొరుల మెచ్చక యుందురు గావున నీవు సుహృద్బాంధవస్నేహంబు వర్జించి యింద్రియసౌఖ్యంబులం బొరయక క్షోణీతలంబునం గలపుణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేయుచు మానసవాగక్షిశ్రోత్రఘ్రాణేంద్రియగ్రాహ్యమాణం బగువస్తుజాతం బెల్ల నశ్వరంబుగా నెఱుంగుము పురుషుండు నానార్థకామంబుల నంగీకరించి నిజగుణదోషంబుల మోహితుం డై యుండుం గావున హస్తిపకుండు గంధనాగంబుల బంధించుచందంబున నింద్రియంబులను మనోవికారంబులను నిగ్రహించి యీషణత్రయంబును వర్జించి మోదఖేదంబుల సముండవుగా వర్తించుచు నీజగం బంతయు నాత్మాధిష్ఠితంబుగా నెఱింగి మాయాదు లాత్మతత్త్వాధీనంబులుగాఁ దెలియుచు జ్ఞానవిజ్ఞానయుక్తుండ వై యాత్మానుభవసంతుష్టుండ వై విశ్వంబును నన్నుఁగా భావించి వర్తింప వలయు నని వాసుదేవుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు భక్తిభయవినయంబులం గరంబులు మొగిడ్చి మహాత్మా సన్న్యస్తలక్షణంబు దుష్కరంబు పామరు లగువార లాచరింప లేరు నీమాయ చేత భ్రాంతు లైనసాంసారికులు భవాబ్ధిం గడచి యెట్లు ముక్తి వడయుదురు భృత్యుండ నై ననామీఁదియనుగ్రహంబునం జేసి యానతిమ్ము బ్రహ్మాదిదేవతాసముదయంబును బాహ్యవస్తువుల భ్రాంతు లై పర్యటనంబు సేయుదురు నీభక్తు లైనపరమభాగవతు లమ్మాయానిరసనంబు సేయుదురు గృహిణీగృహస్థుల కైన

యతులకైన నిత్యంబును నీనామస్మరణంబు మోక్షసామ్రాజ్యప్రదంబు గావునఁ బరమేశ్వరా నీదుచరణంబుల శరణంబు నొందెదఁ గృపారసంబు నాపై నిగిడింపు మని ప్రియసేవకుం డైనయుద్ధవుండు పలికిన నతనికిఁ గంసమర్దనుం డిట్లనియెఁ బురుషున కాత్మకు నాత్మయె గురు వని యెఱుంగుము కుపథంబులం జనక సన్మార్గవర్తి వై పరమం బయినమన్నివాసంబునకుం జనుము సర్వమూలశక్తిసంపన్నుఁడ నైన నన్ను సాంఖ్యయోగపరులు నిరంతరభావంబులందుఁ బురుషభావంబుగా భావించి తలంచు చుందురు మఱియు నేకద్విత్రిచతుష్పాదబహుపాదాపాదంబులు నై యుండుజీవజాలంబులలోన ద్విపాదంబులు గలమనుష్యులు మేలు వారలలోన నిరంతరధ్యానగరిష్ఠులయినయోగీంద్రు లుత్తములు వారలలో సందేహపరులచే నగ్రాహ్యుం డగునన్ను సత్త్వగుణగ్రాహ్యునిఁగా నెఱింగి నిజచేతఃపంకజంబునందు జీవపరమాత్మల నేకంబుగాఁ జేసి శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గకౌమోదకీకౌస్తుభాభరణయుక్తుంగా నెఱుంగుచు నుందువారలు పరమయోగీంద్రు లనియును పరమజ్ఞాను లనియుం జెప్పి మఱియు నవధూతయదుసంవాదం బనుపురాతనేతిహాసంబు గలదు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 91

అవధూతయదుసంవాదము.

ఉ. పంకజనాభుఁ డుద్ధవుని § పైఁ గలకూర్మిని జెప్పె నొప్పనా
[1]తంకుఁడు మత్పితామహుఁడు § దాఁ బదునాల్గవతాత యున్నచో
శంకరవేషధారి యగు § సంయమి యొక్కరుఁ డేఁగుదేర నే
వంకను నుండి వచ్చి తని § వానికి ని ట్లనె నర్థి నేర్పడన్. 92

క. అవధూతుం డనె నంతటఁ, బ్రవిమలవిజ్ఞాననిపుణ § భవ్యులు గురువుల్
తవిలిన నిరువదినలువురు, నవనిన్ విజ్ఞాని నైతి § నని పల్కుటయున్. 93

వ. అంత యదుప్రవరుండు దేహి లోభమోహాదుల వర్జించి జనార్దనుని సేవిధంబునం జేర వచ్చు నెఱింగింపు మనిన నతం డి ట్లనియె. 94

సీ. పరధనపరదార § పరదూషణాదులఁ బరవస్తుచింత దాఁ § బరిహరించి
ముదిమిచే రోగము § లుదయింప కటమున్న, తనువు చంచలతను § దగులకుండ
బుద్ధిసంచలతచేఁ § బొదలక యటమున్న, శ్లేష్మంబు గళమునఁ § జేరకుండ
శక్తియుక్తుల మది § [2]సన్నగిల్లకమున్న, భక్తిభావనచేతఁ § బ్రాప్తుఁ డగుచు

తే. దైత్యభంజనుదివ్యపా § దారవింద
భజన నిజభక్తిభావనఁ § బ్రాజ్ఞుఁ డగుచు
నవ్యయానందమును బొందు § ననుదినంబు

1. 'తంకము లేక యన్నిదిశ ♦ లందుఁ జరించుచు నిత్యతృప్తుఁ డై, శం ... యొక ♦ సంయమి యా యదురాజుఁ జేర నే' అ. ప్ర. 2. జేవ దీయకమున్న.

నతఁడు కర్మవిముక్తుఁ డౌ ఘనచరిత. 95

ఉ. దారలయందుఁ బుత్త్రధన ధాన్యములందు ననేకభంగులం
గూరిమి సేయుమర్త్యుఁ డతి ఘోరవియోగజదుఃఖమగ్నుఁ డై
నేరుపు దక్కి చిక్కువడి నీతివివేకవిహీనుఁ డై మనో
భారముతోఁ గపోతపతి భంగి నిజంబుగఁ బోవు నష్టుఁ డై. 96

వ. ఇందుల కొక్క యితిహాసంబు గలదు మహారణ్యంబున నొక్క కపోతంబు దారస మేతంబుగా నొక్కనికేతనంబు నిర్మించి యన్యోన్యమోహాతిరేకంబునఁ గొంత కాలంబునకు సంతానసమృద్ధి గలదియై యపరిమితంబు లయినపిల్లలు దిరుగాడు చుండఁ గొన్నిమాసంబులు భోగానుభవంబునం బొరలు చుండఁ గాలవశంబున నొక్కలుబ్ధకుం డురు లొడ్డిన నందు దారాపత్యంబులు దగులువడిన ధైర్యంబు వదలి మోహాతిరేకంబునం గపోతంబు కళత్రపుత్త్రస్నేహంబునం దాను నందుఁ జొచ్చి యధికచింతాభరంబునం గృశీభూతం బయ్యెఁ గావున నతితీవ్రం బయిన మోహంబు గొఱ గా దట్లు గాన నిరంతరహరిధ్యానపరుం డై భూగగనానిలజల కృపీటభవసోమసూర్యకపోతతిలిప్సుశలభ మధుమక్షి కాజగరద్విరేఫహారిణపాఠీన పింగళాకురర డింభక కుమారికా శరకృత్సర్పలూతాసుపేశకృత్సముదయంబులు మొదలుగాఁ గలవానిగుణంబు లెఱింగికొని యోగీంద్రులు మెలంగునది. 97

క. [1]ఇవి తెలియవలయు నీకును, బ్రవిమలమతితోడఁ దెలియఁ బలికెద వీని వివరమున ననుచుఁ గృష్ణుఁడు, సవినయుఁ డగునుద్ధవునికిఁ జయ్యనఁ జెప్పెన్.

వ. ఇవ్విధంబున భూమివలన సైరణయు గంధవహునివలన బంధురం బగుపరోపకా రంబును విష్ణుపదంబువలనఁ గాలసృష్టగుణసాంగత్యంబు లేమియు నుదకంబు వలన నిత్యశుచిత్వంబును నసితపథునివలన నిర్మలత్వంబును నిశాకరప్రభాకరుల వలన నధికాల్పసమత్వజీవగ్రహణమోక్షణంబులును గపోతంబువలనఁ గళత్రపు త్త్రస్నేహంబును నజగరంబువలన స్వేచ్ఛావిహారసమాగతాహారంబును వననిధి వలన నుత్సాహరోషంబులును శలభంబువలన శక్త్యనుకూలకర్మాచరణంబును భృంగంబువలన సారమాత్రగ్రహణవిశేషంబును స్తంబేరమంబువలనం గాంతా వైముఖ్యంబును సరఘువలన సంగ్రహగుణంబును హరిణంబువలనం జింతాప రత్వంబును జలచరంబువలన జిహ్వాచాపల్యంబును బింగళవలన యథాలాభసం తుష్టియుఁ గురరంబువలన మోహపరిత్యాగంబును డింభకువలన విచారపరిత్యా గంబును గుమారికవలన సంగత్యాగంబును శరకారునివలనం దదేకనిష్ఠయు దందశూకంబువలనం బరగృహవాసంబును నూర్ణనాభివలన సంసారపరిత్యా గంబును గణుందురువలన లక్ష్యగతజ్ఞానం బై విడువకుండుటయు ననం గలవీని గుణంబు లెఱింగి మఱియుఁ గామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబు లను

1. క. ఇవి సేయుగుణము లన్నియుఁ, బ్రవిమలమతి నీకుఁ దెలియఁ బలికెద వినుమా.

నరిషడ్వర్గంబుల జయించి జరామరణవిరహితంబుగా వాయువశంబు సేసి గాత్ర
పవిత్రత్వంబుకొఱకు షట్కర్మనిరతుం డయి పురనగరగ్రామంబులు పరిత్యజించి
పర్వతారణ్యంబుల సంచరించుచు శరీరధారణార్థంబు నియతస్వల్పభోజనుం డై
ఖేదమోదంబులు సరియ కా భావించి లోభమోహంబులు వర్జించి నిర్జితేంద్రి
యుం డయి నన్నె కాని యొం డెఱుంగక యాత్మనిష్ఠచేఁ బవిత్రాంతఃకరణుం డైన
యోగి నాయందుఁ గలయుం గావున. 99

క. మోహితుఁ డై వసుకాంతా,వాహినిలోఁ జిక్కి క్రూర ♦ వశుఁ డౌ మనుజుం
డూహాపోహ లెఱుంగక, దేహము నలఁగంగఁ జేయు ♦ దీనత నెపుడున్. 100

వ. ఇందులకుఁ బురాతనవృత్తాంతంబు గలదు సావధానచిత్తుండ వై వినుము మిథి
లానగరంబునఁ బింగళ యనుగణికారత్నంబు గలదు దానివలనం గొంత పరిజ్ఞా
నంబుఁ గంటి న దె ట్లనిన నమ్మానిని ధనకాంక్షం జేసి యాత్మ సఖుని మొఱంగి ధనం
బిచ్చువానిం జేకొని నిజనికేతనాభ్యంతరంబునకుం గొని చని రాత్రి నిద్ర లేకుం
డుచుఁ బుటభేదనవిపణిమార్గంబులం బర్యటనంబు సలుపుచు నిద్రాలస్యభావం
బున జడనుపడి యర్థాపేక్షం దగిలి తిరిగి యలసి యాత్మసుఖంబు సేయునతండె
భర్త యని చింతించి నారాయణు నిట్లు చింతింప నతని కైవల్యంబు చేరవచ్చు
నని విచారించి నిజశయనస్థానాదికంబు వర్జించి వేగిరంబ వాసుదేవచరణారవింద
వందనాభిలాషిణి యై దేహంబు విద్యుత్ప్రకారం బని చింతించి పరమతత్త్వ
బునందుఁ జిత్తంబుఁ గీలుకొలిపి ముక్తురా లయ్యె నని యెఱింగించి. 101

క. దేహము నిత్యము గా దని, మోహముఁ దెగఁ గోసి సిద్ధ ♦ మునివర్తనుఁ డై
గేహము వెలువడి నరుఁ డు,త్సాహమునం జెందు ముక్తి ♦ సంపద ననఘా. 102

వ. మఱియు నొక్కవిశేషం బయినపురాతనపుణ్యకథ వినుము కనకావతీపురంబున
నొక్కధరామరునికన్యకారత్నంబు గల దవ్వధూతిలకంబు రత్నసమేతంబు
లగుకంకణంబులు ధరియించి బంధుజనంబులకుఁ బరమాహ్లాదంబుగా నన్నంబు
గావించుటకొఱకు శాలితండులంబులు దంచునప్పుడు ముసలగ్రహణభారం
బునఁ గంకణంబు లతిరావంబుగా మ్రోయుచుండ నప్పరమపతివ్రత యందు
లకు నసహ్యపడి యన్నియు డులిచి యొక్కటి నిలిపె నట్లు గావునఁ దత్త
ఱపడక భగవదాయత్తంబైనయేకచిత్తంబునం బ్రసన్నచిత్తులై నరులు ముక్తు
లగుదురు గావున నవిద్యావిద్యలు నామ్నాయగా విచారించి కేవలపశుమార్గులు
గాక మద్గుణైశ్వర్యసంపన్నులై నయోగీశ్వరులపగిది సుఖంబు గోరక యుండు
వారలు ముక్తు లగుదురు సర్వంబును విష్ణుమయముగాఁ దెలియు మని యుద్ధవు
నికిం జెప్పిన నతండు దేవా నీరూపం బేలాగునం గానవచ్చు ననిన నతం డి ట్లనియె
భక్తిభావనపరాయణుం డై కృపారసతత్పరుం డై మితభాషణుం డై బొంకక
కర్మంబులు మదర్పణంబుగాఁ జేసినయతండు భాగవతుం డనం బరఁగు (మత్క-

థలును మజ్జన్మకర్మంబులు వినుచు మత్సేవకు లైనభాగవతులం జూచి తన
గృహంబునకుం గొనిపోయి మజ్జనపూజనభోజనశయనాసనాదికంబులఁ బరితుష్టు
లం జేసినయతం డైనను భాగవతుం డనఁబడు) నిట్లొంతకాలంబు జీవించు నంత
కాలంబును నడపునతండు మద్రూపంబున వైకుంఠనిలయంబు నొందు నదియునుం
గాక గంధపుష్పధూపదీపనైవేద్యంబుల లక్ష్మీసమేతుండనై శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గాది
యుక్తుఁడ నైన నన్ను శుకసనకాదియోగీంద్రులును నంబరీషవిభీషణరుక్మాంగదులు
మొదలుగాఁగల భాగవతులును నాచారశాస్త్రచోదితులు గాక భక్తిభావనావిశే
షంబున నేమఱక నిత్యంబును జింతనాయత్తు లై యెఱింగిరి మధురాపురంబున
కు హలాయుధసమేతుండ నైయే నరుగుచో గోపిక లోపికలు లేక భక్తియోగం
బునఁ జింతించి ముక్త లై రిది భక్తియోగప్రకారం బని యుద్ధవునికిం జెప్పిన.

క. ధ్యానం బేక్రియ నిలుచును, ధ్యానం బేరీతిఁ దగు ను దాత్తచరిత్రా
ధ్యానప్రకార మంత య,నూనంబుగఁ జెప్పుమయ్య యుర్వీరమణా. 104

వ. అని యడిగిన నయ్యాదవేంద్రుం డిట్లని పలుకం దొడంగె దారుమధ్యభాగంబున
ననలంబు సూక్ష్మరూపంబున వర్తించుచందంబున నందంబై సకలశరీరులయందు
నచ్ఛేద్యుండు నదాహ్యుండు నశోష్యుండు నైనజీవుండు వసించి యుండు నని
హరికి నుద్ధవుం డిట్లనియె సనకసనందనాదియోగీంద్రులకు యోగమార్గం
బేరీతి నానతిచ్చితి వది యేవిధం బానతీయవే యని యభ్యర్థించిన నతం డిట్లనియె
వ్రతంబులం దహింసయు యోగంబులం దాత్మయోగంబును స్త్రీలయందు
శతరూపయు భాషణంబులయందు సత్యభాషణంబును ఋతువులందు వసంతా
గమంబును మాసంబులలో మార్గశీర్షంబును నక్షత్రంబులలో నభిజిత్తును యు
గంబులందుఁ గృతయుగంబును భగవదాకారంబులందు వాసుదేవుండును య
క్షులలోఁ గుబేరుండును వానరులం దాంజనేయుండును రత్నంబులందుఁ బద్మ
రాగంబును దానంబులలో నన్నదానంబును దినములయం దేకాదశియు నరుల
యందు వైష్ణవుం డై భాగవతప్రవర్తనం బ్రవర్తించువాఁడును నివి యన్నియు
మద్విభూతులుగా నెఱుంగు మని కృష్ణుం డుద్ధవునకు నుపన్యసించిన వెండియు
నతం డిట్లనియె. 105

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబులు, నిర్ణయముగ నానతిమ్ము నీరజనాభా
కర్ణరసాయనముగ నవి, వర్ణింపుము వినెద నేఁడు వనరుహనేత్రా. 106

వ. అనినఁ గృష్ణుండు నాలుగువర్ణంబులయుత్పత్తియు నాలుగాశ్రమంబుల కిట్టిట్టి
వర్తంబు లనియును నాలుగువేదంబులం జెప్పినధర్మంబులును బ్రవృత్తినివృత్తి
హేతువు లగుపురాణేతిహాసశాస్త్రంబులును వైరాగ్యవిజ్ఞానంబులును నివి మొ
దలుగాఁగలవన్నియు నెఱింగించి, "శ్లో. సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ

హస్తాబ్జంబు లూరుద్వయంబున సంధించి నాసాగ్రంబున నీక్షణంబు నిలిపి ప్రాణాయామంబున నను హృదయగతుంగాఁ దలంచి యష్టాదశధారణాయోగసిద్ధు లెఱింగి యం దణిమాదులు ప్రధానసిద్ధులుగాఁ దెలిసి యింద్రియంబుల బంధించి మనం బాత్మయందుఁ జేర్చి యాత్మ నాత్మతోఁ గీలించి బ్రహ్మపదంబుఁ బొందుభాగవతశ్రేష్ఠు లితరధర్మంబులు మాని నన్నుం గాంతురు తొల్లి పాండునందనుఁ డగునర్జునుండు యుద్ధరంగంబున విషాదంబు నొంది యిట్లు యడిగిన నతనికి నేఁ జెప్పిన తెఱం గెఱిగించెదఁ జరాచరభూతంబు లనఁ జగంబంతయు మదాకారంబుగా భావించి భూతంబులందు నాధారభూతంబును సూక్ష్మంబులందు జీవుండును దుర్జయంబులందు మనంబును దేవతలందుఁ బద్మగర్భుండును వసువులందు హవ్యవాహుండును నాదిత్యులందు విష్ణువును రుద్రులందు నీలలోహితుండును బ్రహ్మలందు భృగువును ఋషులందు నారదుండును ధేనువులందుఁ గామధేనువును సిద్ధులయందుఁ గపిలుండును దైత్యులయందుఁ బ్రహ్లాదుండును గ్రహంబులందుఁ గళానిధియును గజంబులయం దైరావతంబును హయంబులయం దుచ్చైశ్శ్రవంబును నాగంబులందు వాసుకియును మృగంబులందుఁ గేసరియు నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబును వర్ణంబులయం దోంకారంబును నదులందు గంగయు సాగరంబులయందు దుగ్ధసాగరంబును నాయుధంబులందుఁ గార్ముకంబును గిరులందు మేరువును వృక్షంబులయం దశ్వత్థంబును నోషధులయందు యవలును యజంబులయందు బ్రహ్మయజంబును వారలు చతుర్ముఖు నడిగిన నతండు నేనును దెలియనేర ననిన వారలు విస్మయంబందు చుండ నే నాసమయంబున హంసస్వరూపుండ నై వారల కెఱింగించిన తెఱంగు వినుము పంచేంద్రియంబులకు దృష్టం బయినపదార్థం బనిత్యం బది నిత్యదృష్టి బ్రహ్మం బని తెలియవలయు దేహి కర్మార్జితదేహుం డై సంసారమమతలు నిరసించి నిశ్చలజ్ఞానయుక్తుం డై మత్పదప్రాప్తుం డగుస్వప్నలబ్ధపదార్థంబు నిజంబు గాని క్రియఁ గర్మానుభవపర్యంతంబు కళేబరంబు వర్తించు నని సాంఖ్యయోగంబును సనకాదుల కెఱింగించిన విని బ్రహ్మమొదలయినదేవత లెఱింగిరివారివలన భూలోకంబునఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె నది గావున నీవు నెఱింగికొని పుణ్యాశ్రమంబులకుం జను మస్తదీయభక్తియుక్తుండును హరిపరాయణుండు నై నయతనిచరణరజఃపుంజంబు తనశరీరంబు సోఁకఁ జేయునతండును ముద్రాధారణపరులకును హరిదివ్యనామంబులు ధరియించువారలకు నన్నోదకంబుల నిడునతండును వాసుదేవభక్తులం గని హర్షించునతండును భాగవతు లని చెప్పి మఱియు సర్వసంగపరిత్యాగంబు సేసి యొం డెఱుంగక నన్నే తలంచుమానవునకు భుక్తిముక్తిప్రదాయకుండ నై యుండుదు నని యానతిచ్చిన నుద్ధవుండు జ్ఞానమార్గం బేరీతి యానతీయవలయు ననిన హరి యిట్లనియె నేకాంతమానసు లై

వ్రజ'' యను నుపనిషత్తుల్యం బగుగీతావచనప్రకారంబున నెవ్వఁడేనియు నాయం
దు మతి గలిగి వర్తించు వాఁడు నే నని పలుకంబడుఁ బెక్కువిధంబులవాదంబు
లేల యని యెందునుం దగులువడక నామీఁదఁ దలంపు గలిగి వర్తింపు మనిన
నుద్ధవుం డిట్లనియె. 107

తెలియనివి కొన్ని చెప్పితి, తెలియంగల వెల్ల నింకఁ దెలుపుము కృష్ణా
వల నెఱిఁగి మెలఁగ వలయును, నలినాసనజనక భక్తనతపదయుగళా. 108

అని యుద్ధవుం డడిగినఁ బ్రబుద్ధమనస్కుం డయినపుండరీకాక్షుండు నీప్రశ్నం
బులు దుర్లభంబు లయినను వినుము నియమశమదమాదులు తపంబును సుఖ
దుఃఖంబులు స్వర్గనరకంబులు ననం బరఁగినవి యెవ్వి దరిద్రుం డెట్టివాఁ డీశ్వరుం
డెవ్వం డని నీవు నన్నడిగినయర్థంబు లెల్ల వేఱువేఱ వివరించెద మౌనవ్రతబ్రహ్మ
చర్యక్షమాజపతపంబులును నతిథిసత్కారంబును బరహితంబును జౌర్యాదిర
హితత్వంబును ననునివి మొదలైనవి నియమంబు లనం దగు నింద్రియనిగ్రహం
బును శత్రుమిత్రసమత్వంబును శమం బనం బరఁగు మూఢజనులకు జ్ఞానోపదే
శంబును గామ్యత్యాగంబును సమదర్శనంబును వైష్ణవసమూహంబులతోడిభ
క్తియుఁ బ్రాణాయామంబును జిత్తశుద్ధియు ననునివికలిమి విద్యయనంబడు శమ
దమాదిగుణరహితుండును మద్భక్తివిరహితుండును నగుట యవిద్య యనం
దగుఁ జిత్తశుద్ధి గలిగి నిత్యతృప్తుం డౌట దమం బిట్టినియమాదిగుణసహితత్వంబును
మద్భక్తియు ముక్తియు ననునదియె సుఖంబు నన్నెఱుంగలేక తమోగుణంబునం
బరఁగుటయె దుఃఖం బనంబడు బంధుగురుజనంబులయెడ భేదబుద్ధి నొంది శరీ
రంబు నిజగృహంబుగా భావించినవాఁడె దరిద్రుం డింద్రియవిరసుండును గుణ
సంగవిరక్తుండు నైనవాఁడె యీశ్వరుండు నాయందుఁ దలంపు నిలిపి కర్మయో
గంబునందును భక్తియోగంబునందును వాత్సల్యంబు గలిగి జనకాదులు కైవ
ల్యంబుఁ జెందిరి భక్తియోగంబునం జేసి బలిప్రహ్లాదముచుకుందాదులు పరమ
పదప్రాప్తులై రది గావున నిది యెఱింగి నిరంతరభక్తియోగం బధికంబుగా నీమ
నంబున నిలుపుము మృణ్మయం బైనఘటంబున జలంబులు జాలుగొను తెఱంగున
దినదినంబునకు నాయువు క్షయంబై మృత్యువు సన్నిహితంబై వచ్చుఁ గావున నిది
యెఱింగి నిరంతరంబును నన్నెమఱక తలంచుచుండునతఁడు నాకుం బ్రియుండు.

గర్భమునఁ బరిజ్ఞానము, నిర్భరమై యుండు జీవునికిఁ దుది నతఁ డా
విర్భూతుఁ డైనఁ జెడు నం,తర్భావం బైనబోధ మంతయు ననఘా. 110

అట్లు గావున జనుండు బాల్యకైశోరకౌమారవయోవిశేషంబులవెనుక నైననుం
బెద్దయైనవెనుక నైనను నన్నెఱింగెనేనిఁ గృతకృత్యుం డగు సంపద్గర్వాంధుం
డైన నంధకారకూపంబునం బడు వానిని దరిద్రునింగాఁ జేసిన జ్ఞానియై యస్మత్పా
దారవిందవందనాభిలాషి యై ముక్తుం డగు నట్లు గావున దేహాభిమానంబు వర్జిం

చి యైహికాముష్మికసుఖంబులఁ గోరక మనంబు గుదియించి యేప్రొద్దు నన్ను దలంచువాఁడు వైకుంఠ పదప్రాప్తుం డగు నేను నతని విడువంజాలక వెనువెంట నరుగుదు నారదాదిమునులు భక్తిభావంబునం జేసి నారూపం బై రని యుద్ధవు నకుం జెప్పిన నతండు మఱియు ని ట్లనియె. 111

క. అయ్యా దేవ జనార్దన, నెయ్యంబున సృష్టికర్త \$ నేర్పరి వై తా
నొయ్యన నడపును నెవ్వఁడు, నయ్యన నెఱిఁగింపవయ్య \$ సర్వజ్ఞనిధీ. 112

వ. అనుటయు హరి యుద్ధవునకుం జెప్పె నట్లు మత్ప్రేరితంబు లై మహదాదిగుణంబులు గూడి యండం బై యుద్భవించె నాయండంబువలన నే నుద్భవించితి నంత నానాభివివరంబున బ్రహ్మ యుదయించె నాగరారణ్యనదీనదసంఘంబులు మొదలుగాఁ గలజగన్నిర్మాణంబు లతనివలనం గల్పించితి నంత శతానందు నకు శతాబ్దంబులు పరిపూర్ణం బైన ధాత్రి గంధంబునం దడంగు నాగంధం బుదకంబునం గలయు నాయుదకంబు రసంబున లీనం బగు నారసంబు తేజోరూపం బగు నాతేజంబు రూపంబున సంక్రమించు నారూపంబు వాయువందుం గలయు వాయువు స్పర్శగుణసంగ్రాహ్యం బైన నాస్పర్శగుణం బాకాశంబున లయం బగు నాయాకాశంబు శబ్దతన్మాత్రచే గ్రసియింపఁబడిన నింద్రియంబులు మనోవైకారికగుణంబులం గూడి యీశ్వరునిం బొంది యీశ్వరరూపంబు దాల్చు నేను రజస్సత్త్వతమోగుణసమేతుండ నై త్రిమూర్తులు వహించి జగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండ నై వర్తిల్లుదుఁ గావున నీరహస్యంబు నీకు నుపదేశించితిఁ బరమపావనుండవుఁ బరమభక్తియుక్తుండవుఁ గమ్మని చెప్పె నంత.

ఆ. రూపు లేనినీకు \$ రూఢిగా యోగులు, రూపు నిల్పి నిన్ను \$ రుచిరభక్తిఁ
గొల్చి యుండ్రు వారి \$ కోర్కుల నిచ్చెద, వేమిలాగు నాకు \$ నెఱుఁగఁ బలుకు.

వ. అని యుద్ధవుం డడిగిన నారాయణుం డి ట్లనియె నేను సర్వవర్ణంబులకు సమం బైనపూజాప్రకారం బెఱింగించెద నాచారంబునం జేసి యొకటిఁ బాషాణమృణ్మయదారువులం గల్పించి నారూపంబుగా నిల్పికొని కొందఱు పూజింతురు కాంస్యత్రపురజతకాంచనప్రతిమావిశేషంబు లుత్తమంబు లిట్లు నా ప్రతిమారూపంబులందు మద్భావం బుంచి కొల్చినవారికి నేఁ బ్రసన్నుండ నగుదు నీలోకంబున మనుష్యులకు ధ్యానంబు నిలువ నేరదు కావునం బ్రతిమావిశేషంబు లనేకంబులు గలవు వానియందు సౌందర్యసారంబులు మనోహరంబులు నై నరూపంబుల మనఃప్రసన్నుండ నై యేనుండుదుఁ గావున దుగ్ధార్ణవశాయిగా భావించి ధౌతాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబులను దివ్యాన్నపానంబులను షోడశోక్తప్రకారంబుల రాజోపచారంబు బాహ్యపూజావిధానంబుల నాచరించి మనస్సంకల్పితంబు లైనపదార్థంబులు సమర్పించి నిత్యంబును నాభ్యంతరపూజావిధానంబులం బరితుష్టుం జేసి దివ్యాంబరా

భరణమాల్యశోభితుండును శంఖచక్రకిరీటాద్యలంకారభూషితుండును దివ్యమంగళవిగ్రహుండును గాఁ దలఁచి ధ్యానపరవశుం డైనయతండు నాయందుఁ గలయు నుద్ధవా నీ వీప్రకారంబుఁ గరిష్ఠనిష్ఠాతిశయంబున యోగనిష్ఠుండ వై బదరికాశ్రమంబు చేరి మత్కథితం బైనసాంఖ్యయోగం బంతరంగంబున నిలుపుకొని కలియుగావసానపర్యంతంబు వర్తింపు మని యప్పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు నానందభరితాంతరంగుం డై తత్పాదారవిందంబులు హృదయంబునం జేర్చుకొని పావనం బైనబదరికాశ్రమంబునకు నరిగె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పుటయు. 115

క. చెప్పిన విని రాజేంద్రుఁడు, చొప్పడ శ్రీకృష్ణుకథలు చోద్యము గాఁగం
జెప్పినఁ దనియదు చిత్తం, బొప్పఁగ మునిచంద్ర నాకు యోగులు మెచ్చన్.

తే. అంతటను గృష్ణుఁ డేమయ్యెనరసిచూడ, యదువు లెట్టులు వర్తించి రేర్పడంగ
ద్వారకాపట్టణం బెవ్విధమున నుండె, మునివరశ్రేష్ఠ యానతీ ముదముతోడ.

శ్రీకృష్ణబలరాములు వైకుంఠమున కరుగుట.

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె న ట్లు వాసుదేవుం డన్యాయప్రవర్తకు లగు దుష్టుల సంహరించి న్యాయప్రవర్తకు లగుశిష్టులఁ బరిపాలనంబు చేసి బలరామసమేతంబుగా ద్వారకానగరంబు వెడలినం గని యాదవులు దమలోఁ దాము మదిరాపానమత్తు లై మత్సరంబున నుత్సాహకలహంబునకు గమకించి కరితురగరథపదాతిబలంబులతో ననర్గళంబుగా యుద్ధసన్నద్ధు లై యుద్ధంబునకుం జొచ్చి మునిశాపకారణంబున నుత్తుంగంబు లయినతురంగసమూహంబుల బడలుపడంగఁ బొడుచుచు వ్రేయుచుం దాఁకునప్పుడు వజ్రాయుధసమానంబు లైనయాయుధంబుల నొండొరులం దాఁకి భండనంబునం గడికండంబు లై యొఱలుకబంధంబులును వికలంబు లైనశరీరంబులును విభ్రష్టంబు లై నరథంబులును వికటంబు లైనశకటంబులును వ్రాలెడునశ్వంబులును మ్రొగ్గెడిగజంబులు నై యయ్యాయోధనంబున నందఱుం బొలియుటకు నగి నగధరుండును రాముండును జని చని యంత నీలాంబరుం డొక్కత్రోవం బోయి యోగమార్గంబున ననంతునిం గలసె నప్పరమేశ్వరుండు మఱియొకమార్గంబునం జని యొక్కనికుంజపుంజంబుచాటున విశ్రమించుటం జేసి చరణంబు వేఱొకచరణంబు మీఁద సంఘటించి చంచలంబుగా వినోదంబు సలుపుసమయంబున నొక్కలుబ్ధకుండు మృగయార్థంబుగా వచ్చి దిక్కులు నిక్కి నిరీక్షించు చుండ వృక్షంబుచాటున నప్పరమపురుషునిచరణకమలంబు హరికర్ణంబు గాఁబోలు నని దానిం గని శరంబు శరాసనంబునందు సంధానంబుచేసి యేసిన నతండుహాహారవంబునం గదలు చుండ నప్పరమేశ్వరుసన్నిధానంబునకు వచ్చి జగన్నాథుంగాఁ దెలిసి భయంబున మహాపరాధుండను బాపచిత్తుండను గుటిలప్రచారుండ నని

యనేకవిధదీనాలాపంబులం బలుకుచు బాష్పజలధారాసిక్తవదనుం డైన సరోజ నేత్రుండు వానిం గరుణించి యిట్లనియె నీ వేల జాలిం బడెదు పూర్వజన్మ కర్మంబు లెంతవారికైన ననుభావ్యంబు లగుం గాని యూరక పోవ నేరవు నీవు నిమిత్తమాత్రుండ వింతియె కాని యని వానికిం దెలిపిన వాఁడును మహాపరాధు లైనవా రూరక పోవరు దేవగురువైష్ణవద్రోహులకు నిలువ నెట్లగు నని పవిత్రాంతఃకరణుం డై ప్రాయోపవేశంబునం బ్రాణంబులు వర్జించి వైకుంఠపద ప్రాప్తుం డయ్యె నప్పుడు. 118

క. దారుకుఁడు గనియె నంతట, సారనిరూఢావధాను । సర్వజ్ఞు హరిన్
మేరునగధీరు దనుజవి,దారుని నేకాంతపరునిఁ । దద్దయు నెమ్మిన్. 119

వ. కని యత్యంతభయభక్తితాత్పర్యంబుల ముకుళితకరకమలుం డై యిట్లనియె.

తే. నిన్నుఁ జూడనికన్నులు । నిష్ఫలములు, నిన్ను నొడువనిజిహ్వ దా । నీరసంబు
నిన్నుఁ గాననిదినములు।నింద్యము లగుఁ, గన్నులను జూచి మమ్మును।గారవింపు.

వ. అనుచు నాదారుకుండు నిర్వేదనపరుం డై యిట్లని విన్నవించె యాదవసముద్రం బడంగె బంధుగురుమిత్రజనంబు లక్కడక్కడం బోయిరి ద్వారకకుం బోయి సుహృజ్జనంబులతోడ నేమందు నని పలుకునవసరంబున దివ్యాయుధంబులును దివ్యరథరథ్యంబులును నంతర్ధానంబు నొందె నారాయణుండు వానితో నక్రూరవిదురులకు నీవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పుము సవ్యసాచిం గని స్త్రీబాలగురువృద్ధజనంబులఁ గరిపురంబునకుం గొని చను మనుము పొమ్మనిన వాఁడును మరలి చని కృష్ణునివాక్యంబులు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పె నట్లు చేయునాలోన ద్వారకానగరంబు పరిపూర్ణజలం బై మునింగె నంత నెవ్వరికిం జన రాకయుండె నప్పరమేశ్వరుండును శతకోటిసూర్యదివ్యతేజోవిభాసితుం డై వెడలి నారదాదిమునిగణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలును జయజయశబ్దంబులతోడం గదలి రా నిజపదంబున కరిగె నన్నారాయణవిగ్రహంబు జలధిప్రాంతంబున జగన్నాథస్వరూపం బై యుండె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పె నని చెప్పి. 122

క. ఈకథ విన్నను వ్రాసినఁ, బ్రాకటముగ లక్ష్మి యశము । భాగ్యముఁ గలుగుం
జేకొని యాయువు ఘనుఁడై, లోకములో నుండు నరుఁడు । లోకులు పొగడన్

చ. నగుమొగమున్ సుమధ్యమును । నల్లనిమేనును లచ్చి కాటపట్టగునురమున్ మహాభుజము । లంచితకుండలకర్ణముల్ మదేభగతియు నీలవేణియుఁ గృ । పారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డిమ్ముగఁ బొడసూపుఁ గాతఁ గను । మూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్. 124

క. రాజీవసదృశనయన వి,రాజితసుగుణా విదేహ । రాజవినుత వి
భ్రాజితకీర్తిసుధావృత, రాజీవభవాండభాండ । రఘుకులతిలకా. 125

మాలిని. ధరణిదుహితృరంతా ♦ ధర్మమార్గానుగంతా
నిరుపమనయవంతా ♦ నిర్జరారాతిహంతా
గురుబుధసుఖకర్తా ♦ కోసలక్షోణిభర్తా
సురభయపరిహర్తా ♦ సూరిచేతోవిహర్తా. 126

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్యపోతనామాత్య ప్రియశిష్య వెలిగందలనారయనామధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీ మహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబునందుఁ గృష్ణుండు భూభారంబు వాపి యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబు గల్పించి వారల హతంబు గావించుటయు విదేహార్షభసంవాదంబును నారాయణమునిచారిత్రంబును నాలుగు యుగంబుల హరి నాలుగువర్ణంబు లై వర్తించుటయు బ్రహ్మాదిదేవతలు ద్వారకానగరంబునకుం జని కృష్ణుం బ్రార్థించి నిజపదంబునకు రమ్మనుటయు నవధూతయదుసంవాదంబును నుద్ధవునకుఁ గృష్ణుం డనేకవిధంబు లైనయుపాఖ్యానంబు లెఱింగించుటయు నారాయణ ప్రకారం బంతయు దారుకుం డెఱింగి వచ్చి ద్వారకానివాసులకుం జెప్పుటయుఁ గృష్ణుండు దన దివ్యతేజంబుతోఁ బరమాత్మం గూడుటయు ననుకథలం గలయేకాదశస్కంధము. 127

ఓం త త్సత్ బ్రహ్మార్పణ మస్తు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము.

ద్వాదశస్కంధము

మరుదశనపతిశయన
కామితమునిరాజయోగి § కల్పద్రుమ యు
ద్ధామ ఘనజనకవరనృప
జామాతృవరేశ రామ § చంద్రమహీశా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డి ట్లనియె న ట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండు వాసుదేవనిర్యాణపర్యంతంబు తజ్జన్మకర్మంబులు సెప్పిన విని సంతసం బంది యన్నరపాలపుంగవుండు మహాత్మా నారాయణకథాప్రపంచంబును దద్గుణంబులును నాచారవిధియును జీవాత్మభేదంబును హరిపూజావిధానంబును జ్ఞానయోగప్రకారంబు ననునివి మొదలైనవి యెఱింగి విజ్ఞానవంతునిగాఁ జేసి మన్నించితి వింక భావికార్యంబు లన్నియు నెఱింగింపు మనిన శుకుండు రాజున కి ట్లనియె. 2

శుకయోగి పరీక్షిత్తునకు భావికాలగతులఁ జెప్పుట.

క. నరవర యీ ప్రశ్నములకు, సరి సెప్పఁగ రాదు నేను § సామర్థ్యముచేఁ
బరికించి నీకుఁ జెప్పెదఁ, గర మొప్పఁగ భావికాల § గతులన్ వరుసన్. 3

వ. అందు రాజుల ప్రకారం బెఱింగించెద బృహద్రథునకుం బురంజయుండు పుట్టు వానికి శునకుం డనెడివాఁడు మంత్రి యై పురంజయునిం జంపి తా రాజ్యం బేలుచుండు నంతఁ గొంతకాలంబున కతనికిం గుమారుం డుదయించిన వానికిఁ బ్రద్యోతననామం బిడి పట్టంబు గట్టు నాభూభుజునకు విశాఖరూపుం డుదయింపం గలం డాతనికి నందివర్ధనుండు జన్మించు నీయేవురు నూట ముప్పదియెనిమిదిసంవత్సరంబులు వసుంధరాపరిపాలనంబునం బెంపు వడయుదురు తదనంతరంబ శిశునాగుం డనుపార్థివుం డుదయించు నామూర్ధాభిషిక్తునకుఁ గాకవర్ణుండు జనియించు నారాజన్యునకు క్షేమవర్ముఁ డుదయింపఁగలం డాపృథ్వీపతికి క్షేత్రజ్ఞుం డతనికి విధిసారుండును విధిసారున కజాతశత్రుండు నా భూపాలునకు దర్భకుండును దర్భకునికి నజయుండు నతనికి నందివర్ధనుండు నత

నికి మహానందియు ననంగల శైశునాగులు పదుండ్రు నరపాలకు లుద్భవించి ష ష్ట్యుత్తరత్రిశతహాయనంబులు కలికాలంబున ధరాతలం బేలెద రంతట మహా నందికి శూద్రస్త్రీగర్భంబున నతిబలశాలి యయినమహాపద్మపతి యనునందనుం డుదయించు నతనితో క్షత్రియవంశం బడంగి పోఁగల దాసమయంబున నరపతు లు శూద్రప్రాయు లై ధర్మవిరహితు లై తిరుగుచుండ మహాపద్మునకు సుమా ల్యుం డాదిగాఁ గలయెనమండ్రు కుమారు లుదయించెదరు వారు నూఱుసంవత్స రంబులు క్షోణితలం బేలెద రంతటఁ గార్మకుండు మొదలుగా రాజనవకంబు నందాఖ్యల జనియించు నానవనందుల నొకభూసురోత్తముం డున్మూలనంబు సేయునప్పుడు వారు లేమిని మౌర్వ్యులు గొంతకాలం బీజగతీతలంబు నేలుదు రత్తఱి నా భూదేవుండు చంద్రగుప్తుం డనువానిం దనరాజ్యంబందు నభిషి క్తుంగాఁ జేయంగలం డంత నాచంద్రగుప్తునకు వారిసారుండును వానికి నశోక వర్ధనుండు నతనికి సుయశస్సును వానికి సంయతుఁ డమ్మహనీయునకు శాలిశూ కుం డతనికి సోమశర్మయుండు వానికి శతధన్వుండు నవ్వీరునకు బృహద్రథుండు ను దయించెదరు మౌర్వ్యులతోఁ జేరినయీపదుగురును సప్తత్రింశదుత్తరశతాబ్దం బులు నిష్కంటకంబుగా భూపరిపాలనంబు సేసెద రాసమయంబున బృహద్ర థునిసేనాపతి యగుశుంగుం డతని వధించి రాజ్యంబు గైకొను నతనికి నగ్ని మిత్రుం డనునరపతి పుట్టఁ గలవాఁ డాతనికి సుజ్యేష్ఠుండు సుజ్యేష్ఠునకు వసు మిత్రుండు నతనికి భద్రకుండును భద్రకునకుఁ బుళిందుండును నాశూరునకు ఘోషుండును వానికి వజ్రమిత్రుండును నతనికి భాగవతుండును వానికి దేవ భూతియు నుద్భవించెద రీశుంగులు పదుండ్రును ద్వాదశోత్తరశతహాయనంబు లుర్వీపతు లయ్యెద రంతమీఁదట శుంగకులసంజాతుండైన దేవభూతిని గణ్వా మాత్యుం డగువసుదేవుం డనువాఁడు వధియించి రాజ్యం బేలు వానికి భూ మిత్రుండు నమ్మహానుభావునకు నారాయణుండును గలిగెదరు కణ్వావంశజు లైన వీరలు మున్నూటనలువదేనబ్దంబులు మేదినీతలం బేలుదురు మఱియును. 4

క. చతురుదధిక్షితి నేలియు, మతిమోహము విడువలేక ♦ మానవనాథుల్
సతతము దమ కీకాలం, బతిచంచల మగుట నెఱుఁగ ♦ రయ్యా మహాత్మా. 5

క. నరపతులమహిమ నంతయు, నురగాధిపుఁడైన నొడువ ♦ నోపఁడు ధాత్రిం
జిరకాల మేలి యిందే, పరువడి నడఁగుదురు వారు ♦ భ్రాంతులు నగుచున్. 6

క. గజతురగాదిశ్రీలను, నిజ మని నమ్మంగ రాదు ♦ నిత్యమును హరిన్
గజిబిజి లేక తలంచిన, సుజనులకును నతనియందుఁ ♦ జొరఁగా వచ్చున్. 7

వ. మఱియుఁ గణ్వావంశజుం డగుసుశర్ముం డనురా జుదయించిన వాని హింసించి తద్భృత్యుం డంధ్రజాతీయుం డయినవృషలుం డధర్మపూర్వవర్తి యై వసుమతీ చక్రం బవక్రుం డై యేలు నంత వానియనుజుండు కృష్ణుం డనువాఁడు

రా జై నిలుచు నా మహామూర్తికి శాతకర్ణుండును వానికిఁ బౌర్ణమాసుండును
వానికి లంబోదరుండును వానికిఁ జిబిలకుండు నతనికి మేఘస్వాతియు వానికి
దండమానుండును వానికి హాలేయుం డగునరిష్టకర్మయు నతనికిఁ దిలకుండు
నతనికిఁ బురీషసేతుండును వానికి సునందనుండును నారాజశేఖరునకు వృకుం
డును వృకునకు జటాపుండును జటాపునకు శివస్వాతియు వానికి నరిందముండు
నాభూమీశునకు గోమతియును వానికిఁ బురీమంతుండు నతనికి దేవశీర్షుండును
వానికి శివస్కంధుండును నతనికి యజ్ఞశీలుండు నా భవ్యునకు శ్రుతస్కంధుండు
వానికి యజ్ఞశత్రుండు వానికి విజయుం డవ్విజయునికిఁ జంద్రబీజుం డతనికి సులో
మధియు నిట్లు పెక్కం డ్రుదయించి నన్నూటయేఁబదియాఱుహాయనంబులు
ధాత్రిం బాలించెద రంత నాభీరు లేడ్వురు గర్దభులు పదుండ్రుఁ గంకవంశజు
లు పదాఱుగురు మేదినీభరంబు దాల్చియుండెద రటమీఁద యవను లెనమం
డ్రు బర్బరులు పదునల్గురు దేశాధీశు లై యేలెదరు మఱియుం బదుమువ్వురు
గురుండులును బదునొకండ్రు మౌనులును వేయుందొమ్మన్నూటతొమ్మిది హాయ
నంబులు గర్వాంధు లయి యేలెద రటమీఁద నామౌనవంశజు లగుపదునొకండ్రు
త్రిశతయుతం బైనవత్సరంబులు మత్సరంబున నేలెద రాసమయంబునఁ గిలికి
లానగరభూపతులందు భూతనందుండు వంగిరుండు శిశునందుండుఁ దద్భ్రాత
యగుయశోనందుండుఁ బ్రవీరకుండు వీరలు వీరు లై మదుత్తరశతహాయనంబు
లేలెద రంత నారాజులకుఁ బదుమువ్వురుకుమారు లుదయించి యందు నార్గురు
బాహ్లికదేశాధిపతు లయ్యెదరు కడమ యేడ్వురును గోసలాధిపతు లయ్యెద
రంత వైదూర్యపతులు నిషధాధిపతు లై యుండెదరు పురంజయుండు మగధ
దేశాధిపతి యై పుట్టి పులిందయదుమద్రదేశవాసు లగుహీనజాతిజనులు బ్రహ్మ
జ్ఞానహీను లై హరిభక్తివిరహితు లైయుండ వారికి ధర్మోపదేశంబు సేసి నారా
యణభక్తి నిత్యంబు నుండునట్లుగాఁ జేసి బలపరాక్రమవంతు లైన క్షత్రియవం
శంబు లడంచి పద్మావతీనగరపరిపాలకుండై గంగానది మొదలు ప్రయాగవఱకుం
భూమి నేలఁ గలండు శూద్రప్రాయు లగురాజులును వ్రాత్యులును బౌమంసు
లు నగువిప్రులును గలిగి సౌరాష్ట్రావంత్యాభీరార్బుదమాళవదేశాధిపతు ల
య్యెదరు సింధుతీరంబులఁ జంద్రభాగాప్రాతంబులఁ గాశ్మీరమండలంబునను మే
ధాహీను లై మ్లేచ్ఛాకారు లగురాజులు భూభాగం బేలుచు ధర్మసత్యదయాహీ
ను లై క్రోధమాత్సర్యంబుల స్త్రీబాలగోద్విజాతుల వధియింప రోయక పరధన
పరస్త్రీపరులై రజస్తమోగుణరతులై యల్పజీవులై యల్పబలు లై హరిచరణా
రవిందమకరందరసాస్వాదులు గాక తమలో నన్యోన్యవైరానుబంధు లై సంగ్రా
మరంగంబుల హతు లయ్యెద రాసమయంబునఁ బ్రజలు తచ్ఛీలవేషభాషాదుల
ననుసరించి యుండెదరు గావున. 8

క. దినదినమును ధర్మంబులు, సనయము ధర నడఁగిపోవు ♦ నాశ్చర్యముగా
విను వర్ణచతుష్కములో, నెనయఁగ ధనవంతుఁ డైన ♦ నేలు ధరిత్రిన్. 9

క. బలవంతుఁ డైనవాఁడే, కులహీనుం డైన దొడ్డ ♦ గుణవంతుఁ డగుం
గలిమియు బలిమియుఁ గలిగిన, నిలలోపల రాజతండె ♦ యేమన వచ్చున్. 10

వ. అట్లుగాన జనంబులు లోభు లై జారత్వచోరత్వాదులచేత ద్రవ్యహీను లై వన్య
శాకమూలఫలంబుల భుజించుచు వనగిరిదుర్గంబులం గృశీభూతు లై దుర్భిక్ష
శీతవాతాతపక్షుధాతాపంబులచేత భయంపడి ధనహీను లై యల్పాయు
ష్కులు నల్పతరశరీరులు నై యుండ రాజులు చోరు లై సంచరించుచు నధర్మ
ప్రవర్తను లై వర్ణాశ్రమధర్మంబులు విడనాడి శూద్రప్రాయు లై యుండెద రంత
నోషధు లల్పఫలదంబులు మేఘంబులు జలశూన్యంబులు సస్యంబులు నిస్సా
రంబులు నగు నిట్లు ధర్మమార్గంబు దక్కి యున్నయెడ ముకుందుండు దుష్ట
నిగ్రహశిష్టపరిపాలనంబులకొఱకు శంబలగ్రామంబున విష్ణుయశుం డనువిప్రునకుం
గల్క్యవతారుం డై దేవతాబృందంబులు నిరీక్షింప దేవదత్తఘోటకారూఢుం
డై దుష్టమ్లేచ్ఛజనంబులం దనమండలాగ్రంబున ఖండీభూతులం జేయునప్పుడు
ధాత్రీమండలంబు విగళితక్రూరజనమండలం బై తేజరిల్లునంత నరులు విష్ణుధ్యాన
వందనపూజాదివిధానాసక్తు లై నారాయణపరాయణు లయి వర్తిల్లెద రిట్లు
కల్క్యవతారంబున నిఖిలజనులు ధన్యు లయ్యెద రంతటఁ గృతయుగధర్మం
బయి నడుచు చుండుఁ జంద్రభాస్కరశుక్రగురువు లేక రాశిగతు లయినం గృత
యుగం బయి తోఁచు రాజేంద్రా గతవర్తమానభావికాలంబులు భవజ్జన్మంబు
మొదలు నందాభిషేకపర్యంతంబు పంచదశాధికశతోత్తరసహస్రహాయనంబు
లయి యుండు నంతట నారాయణుం డఖిలదుష్టరాజధ్వంసంబు గావించి ధర్మంబు
నిలిపి వైకుంఠనిలయుం డగు నని చెప్పిన. 11

క. మునినాథ యేవిధంబున, ఘనతరముగఁ జంద్రసూర్య ♦ గ్రహములజాడల్
సనుఁ గాలవర్తనక్రమ, మెనరఁగ నెఱిఁగింపవయ్య ♦ ముదము దలిర్పన్. 12

వ. అనిన నట్ల కాక యని చెప్పఁదొడంగె వినుము సప్తర్షిమండలాంతర్గతంబు లయిన
పూర్వంబుత్తద్వయసమమధ్యంబునందు నిశాసమయంబున నొక్కనక్షత్రంబు
గానిపించినకాలంబు మనుష్యమానంబున శతవత్సరపరిమితం బయ్యెనే నాస
మయంబున జనార్దనుండు నిజపదంబునం బొదలె నావేళనె ధాత్రీమండలంబు
కలిసమాక్రాంతం బయ్యెఁ గృష్ణుం డెంతకాలంబు భూమియందుఁ బ్రవర్తించె
నంతకాలంబును గలిసమాక్రాంతంబు గాదు మఖా నక్షత్రంబందు
సప్తర్షులు నేఘస్త్రంబునఁ జరియింతు రాఘస్త్రంబునఁ గలి ప్రవేశించి వేయు
నిన్నూఱువర్షంబు లయి యుండు నాఋషిసంఘంబు పూర్వాషాఢ కరిగినం
గలి ప్రవృద్ధంబు నొందు నేదివసంబున హరి పరమపదప్రాప్తుఁ డయ్యె

నాదివసంబునందు కలి ప్రవేశించి దివ్యాబ్దసహస్రంబులు చనినయనంతరంబ నాలవపాదంబునఁ గృతయుగధర్మంబు ప్రాప్తం బగు. 13

చ. నరవర తొంటిభూపతుల ♦ నామగుణంబులు వృత్తచిహ్నముల్
సిరియును రూపసంపదలుఁ ♦ జెన్నగురాజ్యము లాత్మవిత్తముల్
వరుస నడంగెఁ గాని యట ♦ వారలకీర్తులు నిర్మలంబులై
యురవడి భూమిలో నిలిచి ♦ యున్నవి నేఁడును రాజశేఖరా. 14

వ. శంతనునియనుజుం డగుదేవాపియు నిక్ష్వాకువంశజుం డగుమరుత్తును యోగయుక్తులై కలాపగ్రామనిలయులై కలియుగాంతంబున వాసుదేవప్రేరితులై ప్రజల నాశ్రమాచారంబులు దప్పకుండ నడపుచు నారాయణస్మరణంబు నిత్యంబొనర్చి కైవల్యపదప్రాప్తు లగుదు రిక్కరణి నాలుగుయుగంబులరాజులును నే నెఱింగించినపూర్వరాజన్యులును వీ రందఱును సమస్తవస్తుసందోహంబుల యందు మమత నొంది యుత్సాహవంతులై యుండి పిదప నీభూతలంబు వదలి నిధనంబు నొందిరి గావునఁ గాలంబుజాడ యెవ్వరికిం గానరాదు మత్పూర్వులు హరిధ్యానపరవశులై దయాసత్యశౌచశమదమాదికప్రశస్తగుణంబులం బ్రసిద్ధులై నడచి రట్లు గావున. 15

క. (ధర్మము సత్యముఁ గీర్తియు, నిర్మలదయ విష్ణుభక్తి ♦ నిరుపమఘనస
త్కర్మ మహింసావ్రతమును, నర్మిలి గలవారె పుణ్యు ♦ లవనీనాథా.) 16

తే. ఈజగం బేలుతొల్లిటి ♦ రాజవరులు, కాలవశమున నాయువుల్ ♦ గోలుపోయి
నామమాత్రావశిష్టులై ♦ నారు గాన, చెప్పనలవదు మమత నెచ్చట నృపాల.

వ. గర్వాంధు లయిననరపతులం జూచి భూదేవి హాస్యంబు సేయు శత్రుక్షయంబు చేసి యెవ్వరికి నీక తామ యేలుచుండెద మనియెడిమోహంబునం బితృపుత్రభ్రాతలకు భ్రాంతి కల్పించి యన్యోన్యవైరానుబంధంబులం గలహంబు చేసి రణరంగంబులఁ దృణప్రాయంబులుగా దేహాదులు వర్జించి నిర్జరలోకప్రాప్తులైన పృథు యయాతి గాధి నహుష భర తార్జున మాంధాతృ సగర రామ ఖట్వాంగ దుందుమార రఘు తృణబిందు పురూరవ శ్శంతను గయ భగీరథ కువలయాశ్వ కకుత్స్థ నిషధ హిరణ్యకశిపు వృత్ర రావణ నముచి శంబర భౌమ హిరణ్యాక్ష తారకాదులైనరాజులును దైత్యులును ధరణికి మమత్వంబుఁ జేసికదా కాలవశంబున నాశంబు నొందిరది యంతయు మిథ్య గాన సర్వంబునుం బరిత్యజించి జనార్దన వైకుంఠ వాసుదేవ నృసింహ యని నిరంతరహరికథామృతపానంబు సేసి జరారోగవికృతులం బాసి హరిపదంబు నొందు మని చెప్పి. 18

తే. ఉత్తమశ్లోకుఁ డన నెవ్వఁ ♦ డున్నవాఁడు, సన్నుతుం డగు నెవ్వఁడు ♦ సకలదిశల
నట్టిపరమేశ్వరునిఁ జిత్త ♦ మందు నిలిపి, తద్గుణంబులు వర్ణింపు ♦ ధరణినాథ. 19

యుగధర్మప్రాకృతాదిప్రళయచతుష్టయవివేచనము.

వ. అనిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియెఁ గలియుగం బతిపాపసమ్మిళితంబు గాన దురితంబు లేలాగున నరులు రాకుండఁ జేయుదురు కాలం బేక్రమంబున నడచుఁ గాలస్వరూపకుం డైనహరిప్రభావం బేలాగునం గానఁబడు నీజగజ్జాలం బెవ్విధంబున నిలుచు నని యడిగిన రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియెఁ గృతత్రేతాద్వాపరకలియుగంబు లనుయుగచతుష్టయంబును గ్రమంబుగాఁ బ్రవర్తించు ధర్మంబునకు సత్యదయాతపోదానంబులు నాలుగుపాదంబు లై నడచు (శాంతిదాంత్యాత్మజ్ఞానవర్ణాశ్రమాచారంబులు మొదలగునవి గలిగి) ధర్మంబు మొదటియుగంబున నాలుగుపాదంబులం బరిపూర్ణం బై ప్రవర్తిల్లు శాంతిదాంతికర్మాచరణాదిరూపం బగుధర్మంబు మూఁడుపాదంబుల రెండవయుగంబునం బ్రవర్తిల్లు (విప్రార్చనాహింసావ్రతజపానుష్ఠానాదిలక్షణంబులు గలిగి) ధర్మంబు రెండుపాదంబుల మూఁడవయుగంబునం దేజరిల్లు మఱియు జనులు కలియుగంబున ధర్మరహితులు నన్యాయకారులుఁ గ్రోధమాత్సర్యలోభమోహాదిదుర్గుణవిశిష్టులు వర్ణాశ్రమాచారరహితులు దురాచారులు దురన్నభక్షకులు శూద్రసేవారతులు నిర్దయులు నిష్కారణవైరులు దయాసత్యశౌచాదివిహీనులు నమృతవాదులు మాయోపాయులు ధనవిహీనులు దోషైకదృక్కులు నై పాపచరితులగురాజుల సేవించి జననీజనకసుతసోదరబంధుదాయాదసుహృజ్జనులం బరిత్యజించి సురతాపేక్షు లై కులంబులం జెఱుచు చుండెదరు మఱియు హోమదావరంబులం బ్రజాక్షయం బగు బ్రాహ్మణులు దుష్ప్రతిగ్రహవిహారు లై యజ్ఞాదికర్మంబులు పరార్థపరు లై చేయుచు హీను లై నశించెద రట్లు గాన నీకలియుగంబున నొక్కముహూర్తమాత్రం బయిన నారాయణస్మరణపరాయణు లై మనంబున శ్రీనృసింహవాసుదేవసంకర్షణాదినామంబుల నచంచలభక్తిం దలంచువారలకు గ్రతుశతఫలంబు గలుగు నట్లు గావున రాజశేఖరా నీమది ననవరతంబు హరిం దలంపుము కలి యనేకదురితాలయంబు గాన నొక్కనిమిషమాత్రంబు ధ్యానంబు సేసినం బరమపావనత్వంబు నొంది కృతార్థుండ వగుదు వని పలికి మఱియును. 20

క. మూఁడవయుగమున నెంతయు, వేడుక హరికీర్తనంబు వెలయఁగ లెస్సం
బాడుచుఁ గృష్ణాతురు లై, క్రీడింతురు కలిని దలఁచి కృతమతు లగుచున్.

వ. అనినఁ గల్పప్రళయప్రకారం బెట్లనిన నతం డిట్లనియెఁ జతుర్యుగసహస్రంబులు చనిన నది బ్రహ్మకు నొక్కపగ లగు నాక్రమంబున రాత్రియు వర్తిల్లు నంత బ్రహ్మకు నొక్కదినం బగుటవలన నది నైమిత్తికప్రళయం బనంబడు నందు విధాత సమస్తలోకంబులం దనయాత్మయందు నిలిపి శయనింపం బ్రకృతి వినష్టంబయిననదిప్రాకృతప్రళయం బని చెప్పంబడు నాప్రళయప్రకారంబును విను (మిట్లు

పవలు నైమిత్తికప్రళయంబును రాత్రి ప్రాకృతప్రళయంబు నగుటఁ గలిగిన నది
యజునకు దినప్రమాణం బిట్టిదిన ప్రమాణంబున మున్నూటయఱువదిదినంబు
లయిన నలువకు నొక్కసంవత్సరంబు పరిపూర్ణం బగుఁ దద్వత్సరంబులు శత
పరిమితంబు లయిన.) 22

సీ. అంత లోకేశున § కవసానకాలంబు, వచ్చిన నూఱేండ్లు § వసుధలోన
వర్షంబు లుడిగిన § వడిఁ దప్పి మానవుల్, దప్పి నాఁకటఁ జిక్కి § నొప్పి నొంది
యన్యోన్యభక్షులై § యాకాలవశమున, నాశ మొందెద రంత § నలినసఖుఁడు
సాముద్రదైహిక § భౌమజాతరసములఁ, జాతురిఁ గిరణాళి § చేతఁ గాల్చు

తే. నంతఁ గాలాగ్ని సంకర్ష § ణాఖ్యమగుచు, నఖిలదిక్కులు గలయంగ § నాక్రమించు
నట్టియెడ నూఱువర్షంబు § లాదుకొనఁగ, వీఁకతోఁ జండవాయువుల్ § వీచునపుడు.

వ. శతహాయనంబులు ధారాధరంబులు మహాఘోషంబుతోడం గరికరోపమానం
బు లయిననీరధారల నిఖిలజగంబును శంబరమయంబు సేసిన బ్రహ్మాండం బెల్ల
జలమయం బగుటం జేసి భూమి హృతగంధగుణం బయి కబంధంబున లీనం బగు
నన్నీరంబు జీర్ణరసగుణంబై తేజంబున నడంగు నా తేజంబు వాయువందు నష్ట
రూపం బయి కలయు నాపవనుండు గతస్పర్శగుణుం డై నభంబున సంక్రమించు
నాయాకాశంబు విగతశబ్దం బయి భూతాదిం బ్రవేశించుఁ దైజసం బైనమహద్రూ
పం బనహంకారంబై వైకారికగుణసమేతంబై యింద్రియంబుల లయించు నహం
కారంబును సత్త్వాదిగుణంబులు గ్రసియించు నవి కాలచోదితం బైనప్రకృతి
యం దడంగు నాప్రకృతి యనాదియు నిత్యంబు నవ్యయంబు నవాఙ్మానసగో
చరంబునై సత్త్వరజస్తమోగుణరహితం బయి మహదాదిసన్నివేశంబు లేక స్వ
ప్నాద్యవస్థారహితం బయి పృథివ్యాదిహీనం బై యప్రతర్క్యం బగు దానిని
మూలభూతం బయినపదం బని చెప్పుచుందురు కాలవిపర్యయం బయి పురుషా
వ్యక్తులు విలీనం బగు నది ప్రాకృతప్రళయం బనంబడు నని చెప్పి మఱియు నొక
విశేషంబు వినుము బుద్ధీంద్రియార్థరూపంబులచే జ్ఞానంబు తదాశ్రయం బయి
వెలుంగు దృశ్యత్వాద్వ్యతిరేకంబులచే నది యాద్యంతంబులుం గల దై యుండుఁ
దేజంబునకు దీపచక్షూరూపంబులు వేఱు గానియట్లు బుద్ధీంద్రియార్థంబులు
పరార్థమూర్తికి నన్యంబులు గా నేరవు బుద్ధిసంభవంబు ప్రధానంబు జాగ్ర
త్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాభేదం బాత్మమయం బై బుద్ధియుక్తం బైనయోగంబునం
బరిణమించుఁ బ్రాణిజాతం బీశ్వరునందు లయోదయంబులు వొందుచుండు
సర్వం బన్యోన్యాపాశ్రయం బయి యాద్యంతవంతం బగుట నవస్తు వై వర్తించు
నొక్క తేజంబు బహురంధ్రంబులం గానంబడువడువున నొక్కపరమాత్మ పెక్కు
విధంబుల భావింపంబడు హాటకంబు పెక్కురూపంబులం గల దైన నేకం బయిన
తెఱంగునఁ బరమాత్మ నేకంబుగా భావింపవలయు నేత్రంబులకు మేఘావరణంబు

దలంగినప్పుడు భాస్కరమండలంబు గనిపించుకరణి బంధహేతు వైనయహంకారం బాత్మజ్ఞానంబునం దిరస్కృతం బైనయప్పుడె పరమాత్మ నిర్మలం బయి తోఁచు నాపరమాత్మను నిరంతరంబును దలంచుచు యోగులు తదేకాయత్తచిత్తులై యుందురు కాలవేగంబున సర్వప్రపంచంబునకు నవస్థాంతరంబులు గల్గుచుండుఁ బరమేశ్వరమూర్తి యైనకాలంబున నభంబునం బగలు తారకంబులు గానరాని కరణిం గానంబడక కల్పావస్థలు చరించు నిత్యనైమిత్తికప్రాకృతికాత్యంతికంబు లని ప్రళయంబులు చతుర్విధంబు లై పరఁగు నందులం గలుగునారాయణుని లీలావతారంబులఁ గమలభవభవాదు లయిన వచింప నోపరు నే నెఱింగినంత యుం జెప్పితి సంసారసాగరంబు దాఁట హరికథ యనెడునావయ సహాయంబు గాని వేఱొకటి లే దని చెప్పి. 24

ఉ. ఏను మృతుండ నౌదు నని § యింతభయంబు మనంబులోపలన్
మానుము సంభవంబు గల § మానవకోట్లకుఁ జావు నిత్య మా
గాన హరిం దలంపు మిఁకఁ § గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రిపై
మానవనాథ పొందెదవు § మాధవలోకనివాససౌఖ్యముల్. 25

పరీక్షిత్తు తక్షకునిచే దష్టుండై మృతినొంద నతనిపుత్త్రుఁడు సర్పయాగము సేయుట.

వ. రాజేంద్రా జరామరణహేతుకం బయినశరీరంబున నుండుజీవుండు ఘటంబులోఁ గనంబడునాకాశంబు ఘటనాశం బయిన మహాకాశంబునం జేరు తెఱంగున శరీర పతనం బగుడు నీశ్వరుం గలయుఁ దైలనాశనపర్యంతంబు వర్తి తేజంబుతోడ వర్తించుకరణి దేహాకృతం బగుభవంబు రజస్సత్త్వతమోగుణంబులచేతం బ్రవర్తించు నాత్మ నభంబుమాడ్కి ధ్రువం బై యనంతం బై వ్యక్తావ్యక్తంబులకుఁ బరం బై యుండు ని ట్లాత్మ నాత్మస్థునిగాఁ జేసి హరినిజాకారంబు భావించుచుం డుట విశేషంబు నిన్నుఁ దక్షకుండు గఱవ సమర్థుండు గాఁడు హరిం దలంపుము ధనగృహదారాపత్యక్షేత్రపశుప్రకరంబుల వర్జించి సమస్తంబును నారాయణార్పణంబు సేసి విగతశోకుండ వై నిత్యంబును హరిధ్యానంబు సేయు మని వినిపించిన రాజేంద్రుండును గుశాసనాసీనుం డై జనార్దనుం జింతించుచుండె నంత శుకుండును యథేచ్ఛావిహారుం డై చనియె [1]నిటఁ గ్రుద్ధుం డైన బ్రాహ్మణోత్తమునిచేఁ బ్రేరితుం డైనతక్షకుండు ద్విజరూపంబుఁ దాల్చి పరీక్షిద్వధార్థంబుగా నేతెంచు చుండి మార్గమధ్యమునఁ గాశ్యపుం డనుసర్పవిషహారణ

1. వ్రాఁతప్రతులందు 'నిటఁ దక్షకప్రేరితుం డైనయుర్వీసుపర్వుండు చనుదెంచి రాజసన్నిధి నున్నవారిచేతికి నొక్కఫలం బిచ్చిన వా రా ఫలంబు రాజున కిచ్చిన' అని పాఠాంతరము గానిపించు చున్నది.

సమర్థుం డగునొక్కవిప్రునిం గని యతని నపరిమితధనప్రదానంబునఁ దృప్తుం గావించి పరీక్షిన్నికటంబునకు రాకుండున ట్లొనర్చి యంతటఁ బరీక్షిన్మహారాజు చెంత నున్నవారలచేతి కొక్కఫలం బిచ్చి చనిన వా రాఫలంబు రాజున కిచ్చిన నతం డాఫలంబు నాస్వాదించినం గ్రిమిరూపంబున నందుండి వెడలి మహాభయంకరరూపంబునం గాకోదరం బై రాజుం గఱచిన నతండు నాక్షణంబ విషాగ్నిచే భస్మీభూతుం డయ్యె (నట్టియవసరంబున భూమ్యంతరిక్షంబుల నుండు నిఖిలప్రాణు లాశ్చర్యకరం బగుతన్మరణంబు గని హాహారవంబులు సేసి) రంత నీయర్థంబు నతని తనయుం డైనజనమేజయుండు విని క్రోధావేశంబున సర్పప్రళయం బగునట్లు యజ్ఞంబు సేయుచుండ సహస్రసంఖ్యలు గలసర్పంబులు హతంబు లయ్యె నా సమయంబునఁ దక్షకుండు రాక (వాసవాలయంబుననుండుట) యెఱింగి "సహేంద్రతక్షకా యానుబ్రూహి" యను ప్రేషవాక్యంబు నొడువునంతఁ (దక్షకసహితుం డయి విమానమ్ముతో నింద్రుండు స్థానభ్రంశంబు నొంది పడుచుండ) నత్తఱి నాంగీరసుం డేతెంచి పరీక్షిత్తనయుని బహుభంగులం గీర్తించి. 26

చ. మృతియును జీవనంబు నివి § మేదినిలోపల జీవకోటికిన్
సతతము సంభవించు సహ § జం బిది చోరహుతాశసర్పసం
హతులను దప్పి నాఁకటను § బంచత నొందెడునట్టిజీవుఁడున్
వెతలను బూర్వకర్మభవ § వేదన లొందుచుఁ గుందు నెప్పుడున్. 27

వ. అట్లు గావున నసంఖ్యంబు లైనదంతసూకంబులు హతంబు లయ్యె శాంతమానసుండ వై క్రోధంబు వర్జింపు మనిన గురూపదిష్టప్రకారంబున సర్పయాగంబు మాని యుండె నంత దేవతలు కుసుమవృష్టి గురియించి రా రాజన్యుండు మంత్రిసమేతుం డై నగరప్రవేశంబు సేసె బాధ్యబాధకలక్షణంబులు గలవిష్ణుమాయాచోదితగుణవ్యాపారంబుల నాత్మ మోహపడుం గావున నట్టిమాయావికారంబులం బరిత్యజించి తదాశ్రయీకృతమానసుం డై వర్తించుచుఁ బరనిందసేయక వైరంబు వర్జించి భగవత్పదాంభోజభక్తిసంయుక్తుం డై తిరుగునతండు హరిపదంబుఁ జేరు నని చెప్పి వెండియు సూతుండు పరమహర్షసమేతుం డై శౌనకున కిట్లనియె. 28

శ్రీవేదవ్యాసుండు వేదములను బురాణములను లోకమందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయుట.

క. ధారుణిఁ బారాశర్యున, కార్యులు పైలుఁడు సుమంతు § జైమినిమునులున్
ధీరుఁడు వైశంపాయనుఁ, డారయ నలువురును శిష్యు § లయి యుండి రొగిన్. 29

వ. వారలు ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లనియెడునాలుగువేదంబుల వ్యాసోపదిష్టక్రమంబున లోకంబులం బ్రవర్తింపఁ జేసి రని చెప్పిన నాక్రమం బెట్లని శౌనకుం డడిగిన సూతుండు సెప్పం దొడంగె నాదియందుఁ జతుర్ముఖునిహృదయం

బున నాకనాదం బుద్భవించె నది వృత్తినిరోధంబువలన మూర్తీభవించి వ్యక్తం
బుగాఁ గనుపట్టె నట్టినాదోపాసనవలన యోగిజనంబులు నిష్పాపులై ముక్తి
నొందుదు రందు నోంకారంబు జనియించె నదియె సర్వమంత్రోపనిషన్మూల
భూత యగువేదమాత యని చెప్పంబడు నాయోంకారంబు త్రిగుణాత్మకంబై
యకారోకారమకారంబు లనెడుత్రివర్ణరూపం బై ప్రకాశించుచుండె నంత
భగవంతుం డగునజుం డాప్రణవంబువలన స్వరస్పర్శాంతస్థోష్మాదిలక్షణలక్షితం
బగునక్షరసమామ్నాయంబు కల్పించి తత్సహాయంబునం దనవదనచతుష్టయం
బువలన వేదచతుష్టయంబు గలుగంజేసె నంత నతనిపుత్త్రు లగుబ్రహ్మవాదు
లావేదంబులం దదుపదిష్టప్రకారంబుగా నభ్యసించి యాక్రమంబున వారలు
దమశిష్యపరంపరలకు నుపదేశించి రిట్లు వేదంబులు సమగ్రంబులుగాఁ బ్రతియు
గంబున మహర్షులచే నభ్యసింపంబడియె నట్టివేదంబుల సమగ్రంబుగఁ బఠి
యింప నశక్తు లగువారలకు సహాయంబు సేయుటకై ద్వాపరయుగాదియందు
భగవంతుండు సత్యవతీదేవియందుఁ బరాశరమహర్షికి సుతుండై యవతరించి
యావేదరాశిం గ్రమమ్మున ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లన నాలుగువిధంబులుగ
విభజించి పైలవైశంపాయనజైమినిసుమంతు లనియెడుశిష్యవరులకుఁ గ్రమం
బుగ నావేదంబుల నుపదేశించె నందుఁ బైలమహర్షి చేకొన్నఋగ్వేదం బనం
తంబు లగుఋక్కులతోఁ జేరియుండుటంజేసి బహ్వృచశాఖ యని చెప్పంబడు
నంత నాపైలుం డింద్రప్రమితికి బాష్కలునకు నుపదేశించె బాష్కలుం డా
సంహితం జతుర్విధంబులు గావించి శిష్యులగుబోధ్యుండు యాజ్ఞవల్క్యుఁడుఁ
బరాశరుండు నగ్నిమిత్త్రుండు ననువారికి నుపదేశించె నింద్రప్రమితి తనసంహిత
మాండూకేయున కుపదేశించె మాండూకేయుండు దేవమిత్త్రుం డనువానికిం జె
ప్పె నతనికి సౌభర్యాదిశిష్యు లనేకులై ప్రవర్తిల్లి రంత సౌభరిసుతుండు శాక
ల్యుండు తా నభ్యసించినశాఖ నైదువిధంబులుగ విభజించి వాత్స్యుండు మౌద్గ
ల్యుండు శాలీయుఁడు గోముఖుండు శిశిరుం డనెడుశిష్యుల కుపదేశించె నంత
జాతుకర్ణి యనువానికి వా రుపదేశింప నతండు బలాకుండు పైంగుఁడు వైతాళుఁ
డు విరజుం డనువారి కుపదేశించె నదియునుంగాక మున్ను వినిపించినబాష్కలుని
కుమారుం డైనబాష్కలి వాలఖిల్యాఖ్యసంహితను బాలాయని గార్గ్యుండు
కాసారుం డనువారలకుఁ జెప్పె నిత్తెఱంగున బహ్వృచసంహిత లనేకప్రకారం
బులం బూర్వోక్తబ్రహ్మర్షులచే ధరియింపంబడె యజుర్వేదధరుం డగువైశంపా
యనునిశిష్యసంఘంబు నిఖిలక్రతువుల నాధ్వర్యకృత్యంబుచే వెలసిల్లిరి మఱి
యు నతనిశిష్యుఁ డగుయాజ్ఞవల్క్యుండు గుర్వపరాధంబు సేసిన నా గురువు
కుపితుండై యధీతవేదంబుల మరలం దన కిచ్చిపొమ్మనిన నతండు దాను జదివిన
యజుర్గణంబును దదుక్తక్రమంబునఁ గ్రక్కె నవి రుధిరాక్తం బగురూపంబుఁ దా

ల్చిన యజుర్గణాధిష్ఠితశాఖాధిదేవతలు తిత్తిరిపక్షులై వానిని భుజియించిరి
దానం జేసి యాశాఖలు తైత్తిరీయంబు లయ్యె నంత నిర్వేది యగునాయాజ్ఞ
వల్క్యుం డపరిమితనిర్వేదంబు నొంది యుగ్రతపంబున సూర్యుని సంతుష్టుం
గావింప నతండు సంతసిల్లి హయరూపంబుఁ దాల్చి యజుర్గణంబు నతని కుపదే
శించెఁ గావున నది వాజసనేయశాఖ యని వాక్రువ్వంబడె నంత నాయాజుర్గణం
బు కాణ్వమాధ్యందినాదులచే నభ్యసింపంబడె నిట్లు యజుర్వేదంబు లోకంబునఁ
బ్రవర్తిల్లె సామవేదాధ్యేత యగుజైమినిమహర్షి తనసుతుం డగుసుమంతు
నికి నుపదేశించె నతఁడు సుకర్మం డనుతనసుతునకుఁ దెలిపె నతం డావేదమును
సహస్రశాఖలుగా విభజించి కోసలునికుమారుం డైనహిరణ్యనాభునికిని
దనకుమారుం డగుపౌష్యంజి యనువానికి నుపదేశించె నంత వా రిరువురు
బ్రహ్మవేత్తలగునావంత్యులు నుదీచ్యు లనునేనూర్గురికి నుపదేశించి వారిని సామ
వేదపారగులంగాఁ జేసి రిట్లు సామవేదంబు లోకంబున వినుతి నొందె మఱియు
నథర్వవేత్త యగుసుమంతుమహర్షి దానిం దనశిష్యున కుపదేశింప నతండు వేద
దర్శుండు పథ్యుం డనుశిష్యుల కుపదేశించె నందు వేదదర్శుం డనువాఁడు
శౌల్కాయని బ్రహ్మబలి నిర్ఘోషుండు పిప్పలాయనుం డనువారలకును పథ్యుం డను
వాఁడు కుముదుండు శునకుండు జాబాలి బభ్రు వంగిరసుండు సైంధవాయనుం
డనువారలకు నుపదేశించి ప్రకాశంబు నొందించె నిత్తెఱంగున నథర్వవేదంబు
వృద్ధి నొందె ని ట్లఖిలవేదంబులయుత్పత్తిప్రచారక్రమం బెఱింగించితి నింకం
బురాణక్రమం బెట్టి దనిన వినిపింతు వినుము లోకంబునఁ బురాణప్రవర్తకు
లనం బ్రసిద్ధు లగుత్రైయ్యారుణి కశ్యపుండు సావర్ణి యకృతవ్రణుండు వైశం
పాయనుండు హారీతుం డనునార్గురు వానిని మజ్జనకుండును వ్యాసశిష్యుండు
నగురోమహర్షణునివలన గ్రహించి రట్టిపురాణంబు సర్గాదిలక్షణలక్షితంబుగా
నుండు మఱియుం గొంద ఱాపురాణంబు పంచలక్షణలక్షితం బనియుఁ బలుకుదు
రట్టిపురాణనామానుక్రమంబుఁ బురావిదు లగుబుధులు సెప్పెడుతెఱంగున
నెఱింగింతు వినుము బ్రాహ్మంబు పాద్మంబు వైష్ణవంబు శైవంబు భాగవతం
బు భవిష్యోత్తరంబు నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబు బ్రహ్మకై
వర్తంబు లైంగంబు వారాహంబు స్కాందంబు వామనంబు కౌర్మంబు
మాత్స్యంబు బ్రహ్మాండంబు గారుడంబు నని పదునెనిమిది మహాపురాణంబులు
మఱియు నుపపురాణంబులుం గలవు వీని లిఖించినం జదివిన వినిన దురితంబు
లడంగు నని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన వారు నారాయణగుణవర్ణనం
బును దత్కథలను జెప్పితి వింక దోషకారులఁ బాపమతులు నెవ్విధంబున
భవాబ్ధిం దరింతు రాక్రమంబు వక్కాణింపవే యని యడిగిన నెఱింగింపం దలంచి
యి ట్లనియె. 30

మార్కండేయోపాఖ్యానము.

క. [1]తొల్లిటియుగమునఁ దపముల, బల్లిదు లగుఋషులమహిమ § భాషింపఁగ రం
జిల్లెడుమార్కండేయుం, డుల్లంబున హరిని నిలిపి § యుడుగక బ్రతికెన్. 31

వ. లోకంబులు కల్పాంతసమయంబునం గబంధమయంబు లయి యంధకారబంధురంబు లయి యున్నయెడ నేకాకియయి చరించుచు బాలార్కకోటితేజుండయిన బాలునిహృదయంబునం బ్రవేశించి యనేకసహస్రవత్సరంబులు దిరిగి వటపత్త్రశాయి యయినయబ్బాలునిఁ గ్రమ్మఱం గనియె నని చెప్పిన శౌనకాదులు సూతునిఁ గనుంగొని యామునీంద్రునకు నీప్రభావం బెట్లు గలిగె నని యడిగిన నతం డి ట్లనియె. 32

క. భూవినుత బ్రహ్మచర్యము, దా వదలక నిష్ఠచేతఁ § దథ్యము గాఁగన్
భావించి హరిఁ దలంచుచుఁ, గోవిదనుతుఁ డై మృకండు § గుణముల వెలసెన్.

వ. ఇట్లు తపంబు సేయ నతనికి హరిహరులు ప్రత్యక్షం బయి వరం బడుగు మనిన గుణగణాఢ్యుం డయినకుమారుఁ నడిగిన నట్ల కాక యని యతండు కోరినవరం బిచ్చి యంతర్ధానంబు నొంది రనంతరంబ యమ్మునికి మార్కండేయుం డుదయించి నియమనిష్ఠాగరిష్ఠుం డయి యుండ మృత్యువు వానిం బాశబద్ధుం జేసిన నెదిర్చి యమ్మిత్తిని ధిక్కరించి పదివేలహాయనంబులు తపంబు సలుప నింద్రుండు భయంపడి యమ్మునివరునియుగ్రతపంబు భంగపఱచుటకు దేవతాంగనలం బంప వా రేతెంచునెడఁ బుష్పఫలభరితంబును మత్తమధుకరశుకపికాదిశకుంతారవనిరంతరదిగంతరంబును జాతివైరరహితమృగపక్షికులసంకులంబును సారసచక్రవాకబకక్రౌంచకారండవకోయష్టికాది జలవిహంగమాకులిత సరోవరసహస్రసందర్శనీయంబును నగునాతపోవనంబున జటావల్కలధారి యై హవ్యవాహనుండునుంబోలెఁ దపంబు సేయుమునీంద్రునిం గని యయ్యంగనలు వీణావేణువినోదగానంబుల నలవరింప మెచ్చక ధీరోదాత్తుం. డగు నమ్మునీంద్రుని గెల్వనోపక యింద్రునికడకుం జని రంత హరి యతనితపంబునకుఁ బ్రసన్నుండై యావిర్భవించినం గనుంగొని దేవా నీదివ్యనామస్మరణంబునం జేసి యీశరీరంబుతోడన యనేకయుగంబులు బ్రతుకునట్లుగాఁ జేయవే యనినం గరుణించి యిచ్చుటయును. 34

తే. జగము రక్షింప జీవులఁ § జంప మనుపఁ, గర్తవై సర్వమయుఁడవై § కానిపింతు
వెచట నీమాయఁ దెలియంగ § నెవ్వఁ డోపు, విశ్వసన్నుత విశ్వేశ § వేదరూప.

మ. బలభిన్ముఖ్యదిశాధినాథవరులున్ § ఫాలాక్షబ్రహ్మాదులున్
జలజాతాక్షపురందరాదిసురులుం § జర్చించి నీమాయలన్

---

1. తొల్లిటియుగమున బలిమిం, బల్లిదుఁడై యున్నవాఁడు ♦ మార్కండేయుం, డుల్లము రంజిల్లఁగ హరి, నుల్లంబున నిలిపి బ్రతికె ♦ నూర్జితశక్తిన్.

దెలియఁగ లేరఁట నావశంబె తెలియఁగ ¹దీనార్తిమందార యు
జ్జ్వలపంకేరుహపత్త్రలోచన ²గదా చక్రాంబుజాద్యంకితా. 36

వ. అని వినుతించి దేవా నీమాయం జేసి జగంబు భ్రాంతం బై యున్న యది యిది దెలియ నానతీయ వలయు నని యడిగిన నతండు నెఱింగించి చనియె మునియును శివపూజ సేయుచు హరిస్మరణంబు సేయ మఱచి శతవర్షంబులు ధారాధరంబులు ధారావర్షంబుచే ధరాతలంబు నింప జలమయం బై యంధకారబంధురం బైన నంత నాతిమిరంబునం గను గానక భయంపడి యున్న యెడ నాజలమధ్యంబున నొకవటపత్త్రంబునం బద్మరాగకిరణపుంజంబుల రంజిల్లుపాదపద్మంబులు గలబాలునిం గని మ్రొక్కి యతనిశరీరంబు ప్రవేశించి యనేకకాలంబనంతం బగుజఠరాంతరంబునం దిరిగి యతనిచరణారవిందసంస్మరణంబునం జేసి వెలువడి కౌఁగిలింపం బోయిన మాయం గై కొని యంతర్ధానంబు నొంద మునియు నెప్పటియట్ల స్వాశ్రమంబు చేరి తపంబు సేయుచున్న సమయంబున. 37

చ. ³నిలిచినశంకరుం గనియు నిత్యసుఖంబుల నిచ్చుగౌరి యి
మ్ముల హార భూతిభూషణస ముజ్జ్వలగాత్రునిఁ గంటె యెంతయున్
వలనుగ వానితోడ నొక వాటపుమాటను బల్కఁగాఁ దగున్
సలలిత మైనయీతపసి జాడ వినం గడువేడ్క యయ్యెడిన్. 38

వ. అనిన శంకరుండును శాంకరీసమేతుం డయి నభంబున నుండి ధరణీతలంబునకు నేతెంచి యితరంబు గానక యేకాగ్రచిత్తుం డగునమ్మునిం గని తనదివ్యయోగమాయాప్రభావంబుచే నతనిహృదయంబునం బ్రవేశించి చతుర్బాహుండును విభూతి రుద్రాక్షమాలికాధరుండును త్రిశూలడమరుకాదిదివ్యసాధనసమేతుండును వృషభవాహనారూఢుండును నుమాసమేతుండు నై తనస్వరూపంబు గనంబఱచిన విస్మయంబు నొంది యమ్ముని యాపరమేశ్వరుని ననేకప్రకారంబుల స్తుతియించిన నప్పు డమ్మునితపఃప్రభావంబునకు మెచ్చి మహాత్మా పరమవైష్ణవుండవని పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన మార్కండేయుండును శంకరు నిరీక్షించి దేవా హరిమాయాప్రభావంబు దుర్లభం బయ్యెది భవత్సందర్శనంబునం గంటి నింతియ చాలు నైన నొక్కవరంబు గోరెద నారాయణచరణాంబుజధ్యానంబును మృత్యుంజయంబునుం గలుగునట్లుగాఁ గృప సేయవే యని ప్రార్థించినఁ గృపాసముద్రుం డై యట్ల కాక యని జరారోగవికృతులు లేక కల్పకోటిపర్యంతంబు నాయువుం బురుషోత్తమునియనుగ్రహంబును గలుగు నని యానతిచ్చి యమ్మహాదేవుం డంతర్ధానంబు నొందె నని చెప్పి యీమార్కండేయోపాఖ్యానంబు వ్రాసిన వినినం జదివినను మృత్యువు దొలంగు నని మఱియు నిట్లనియె హరిపరా

1. 'దీనార్తినిర్మూల' అ. ప్ర. 2. 'లసచ్చక్రాసిశంఖాంకితా', 3. నిలిచిన శంకరుండు తగ నిత్య...దుర్గ' వ్రా. ప్ర.

యణుం డగుభాగవతుండు దేవతాంతరమంత్రాంతరసాధనాంతరంబులు వర్జించి దుర్జనులం గూడక నిరంతరంబు నారాయణగోవిందాదినామస్మరణంబు సేయుచు నుండెనేని యట్టిపుణ్యపురుషుండు వైకుంఠంబున వసియించు మఱియు హరివిశ్వరూపంబును జతుర్విధవ్యూహభేదంబును జతుర్మూర్తులును లీలావతారంబులును జెప్ప నగోచరంబు లనిన శౌనకుం డి ట్లనియె. 39

క. హరికథలు హరిచరిత్రము, హరిలీలావర్తనములు నంచితరీతిన్
బరువడి నెఱిఁగితి మంతయు, సురనుత యనుమాన మొకటి చొప్పడెడి మదిన్.

చైత్రాదిమాసంబుల సంచరించెడు ద్వాదశాదిత్యులక్రమంబును దెలుపుట.

వ. అది యెయ్యది యనిన లోకచక్షువు చైత్రమాసంబు మొదలుగా నేయేమాసంబున నేయేనామంబునం బ్రవర్తించుం జెప్పవే యని యడిగినఁ జైత్రంబుననుండి చైత్రాదిద్వాదశమాసంబుల సౌరగణసప్తకం బీశ్వరనియుక్తం బై నానాప్రకారంబుల సంచరించు నాక్రమంబు తొల్లి శుకుండు విష్ణురాతునికిఁ దెలిపినచందంబునం జెప్పెద నని సూతుం డిట్లనియె శ్రీమన్నారాయణస్వరూపుం డగుమార్తాండుం డేకస్వరూపుం డైన నతనిం గాలదేశక్రియాదిభేదంబులం బట్టి ఋషులనేకక్రమంబుల నభివర్ణించి భావించుచున్నవా రాప్రకారం బె ట్లనినఁ జైత్రంబున సూర్యుండు ధాత యనునామంబు దాల్చి కృతస్థలి హేతి వాసుకి రథకృత్తు పులస్త్యుండు తుంబురుండు ననెడుపరిజనులతోఁ జేరికొని సంచరించు వైశాఖంబున నర్యముం డనుపేరు వహించి పులహుం డోజుండు ప్రహేతి పుంజికస్థల నారదుండు కంజనీరుం డనుననుచరసహితుం డై కాలంబు గడపుచుండు జ్యేష్ఠంబున మిత్రాభిధానంబున నత్త్రి పౌరుషేయుండు తక్షకుండు మేనక హాహా రథస్వనుం డనుపరిజనులతోడం జేరి వర్తించుచుండు నాషాఢంబున వరుణుం డనునాహ్వయంబు నొంది వసిష్ఠుండు రంభ సహజన్యుండు హూహువు శుక్రుండు చిత్రస్వనుం డనుసహచరసహితుం డై కాలక్షేపణంబు సేయుచుండు శ్రావణంబున నింద్రుం డనునామంబుచే వ్యవహృతుం డై విశ్వావసువు శ్రోత యేలాపుత్త్రుం డంగిరస్సు ప్రమ్లోచ చర్యుం డనుసభ్యులతోఁ జేరి కాలంబు గడపుచుండు భాద్రపదంబున వివస్వంతుం డనునామంబు దాల్చి యుగ్రసేనుండు వ్యాఘ్రుం డాసారణుండు భృగు వనుమ్లోచ శంఖపాలుండు లోనుగాఁ గలపరిజనులచే నావృతుం డై కాలయాపనంబు సేయుచు నుండు. 41

క. ధరలోఁ [1]త్వష్టాహ్వయమును, నిరవుగ ధరియించి ధాత్రి కింపు దలిర్పం
జరియించుచు నభమందున్, సరసిజహితుఁ డాశ్వయుజము చయ్యనఁ గడపున్.

1. పూషాహ్వయమును.

వ. ఈమాసంబున ఋచీకతనయుండు కంబళాశ్వుండు తిలోత్తమ బ్రహ్మోపేతుండు శతజిత్తు ధృతరాష్ట్రుం డిషంభరు లనుసభ్యులతోడం గూడి కాలంబు గడపు చుండుఁ గార్తికమాసంబున విష్ణు వని వ్యవహరింపఁబడి యశ్వతరుండు రంభ సూర్యవర్చస్సు సత్యజిత్తు విశ్వామిత్రుండు మఖాపేత స్సనుపరిజనవర్గంబుతోఁ గూడి కాలంబు నడపు చుండు మార్గశిరంబునం దర్యమనామవ్యవహృతుం డై కశ్యపుండు తార్క్ష్యుండు ఋతసేనుం డూర్వశి విద్యుచ్ఛత్రువు మహాశంఖుం డనెడుననుచరులం గూడి చరించు చుండుఁ బుష్యమాసంబున భగుం డనునామంబు దాల్చి స్ఫూర్జుం డరిష్టనేమి యూర్ణుం డాయువు కర్కోటకుండు పూర్వచిత్తి యనెడుసభ్యజనపరివృతుం డై కాలక్షేపంబు సేయుచు నుండు మాఘమాసంబునఁ బూషాహ్వయంబు వహించి ధనంజయుండు వాతుండు సుషేణుండు సురుచి ఘృతాచి గౌతముం డనుపరిజనవృతుం డై చరియించుచు నుండు. 43

క. క్రతునామంబు ధరించియుఁ, జతురతఁ బాలించు చుండుఁ జాతుర్యకళా
రతుఁ డై సహస్రకిరణుఁడు, మతియుతు లౌ ననఁ దపస్య మాసము లీలన్. 44

వ. అందు వర్చస్సు భరద్వాజుండు పర్జన్యుండు సేనజిత్తు విష్ణుం డైరావతుం డనువారలతో నెనసి కాలయాపనంబు సేయు చుండు నిట్లు ద్వాదశమాసంబుల [1]నపరిమేయవిభూతులచేఁ దేజరిల్లుచు నుభయసంధ్యల నుపాసించు జనులపాపసంఘంబుల నున్మూలనంబు సేయుచుఁ బ్రతిమాసంబును బూర్వోక్త పరిజనషట్కంబు వెంటనంట నుభయలోకనివాసు లగుజనంబుల కైహికాముష్మికఫలంబుల నొసంగుచు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణమంత్రంబులఁ బఠియించుచు ఋషిసంఘంబులు నుతియింపఁ బురోభాగంబున నప్సరస లాడ గంధర్వులు పాడ బ్రహ్మవేత్త లగునఱువదివేవురు వాలఖిల్యమహర్షు లభిముఖు లై నుతించుచు నరుగ నధికబలవేగవిరాజమానంబు లగునాగరాజంబులు రథోన్నయనంబు సలుప బాహాబలప్రతిష్ఠాగరిష్ఠు లగునైరృతశ్రేష్ఠులు రథపృష్ఠభాగంబు మోచిఁ ద్రోయు చుండ ననాదినిధనుం డగునాదిత్యుండు ప్రతికల్పంబును నిట్లు కాలయాపనంబు సేయుచుఁ దేజరిల్లుచుండు నట్లు గావున నివి యన్నియు వాసుదేవమయంబులుగాఁ దెలియు మని పౌరాణికోత్తముం డగుసూతుండు శుకయోగీంద్రుండు ప్రాయోపవిష్టుం డగుపరీక్షిన్నరపాలున కుపదే

1. ఇట 'చతుర్వేదకాలత్రయరూపియు జగదీశ్వరుండు నైనమార్తండుండు గంధర్వగానంబులు వీతేర షష్టిసహస్రసంఖ్యలవాలఖిల్యమునులు కొలిచి ముందర నడవ సప్తాశ్వసమేతం బైన యేకచక్రరథం బారోహించి నిమేషమాత్రంబున సహస్రయోజనంబు లతిక్రమించుచు రాత్రిందివంబులు మేరుశైలంబు చుట్టుఁ దిరుగుచుండు నట్లు గాన నివి యన్నియు వాసుదేవపరంబులుగాఁ దెలియుము' అనియే తాళపత్త్రపుఁ బ్రతులందుఁ బాఠము గానిపించుచున్నది.

శించిన తెఱంగున నైమిశారణ్యవాసు లగుశౌనకాదిఋషిశ్రేష్ఠులకుఁ దెలిపె
మఱియు నిట్టిపురాణరత్నం బగుభాగవతంబును వినువారును బఠియించువారును
నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి విష్ణుపదంబు నొందుదు రదియునుం గాక.

తే. పుష్కరంబందు ద్వారకాపురమునందు, మథురయందును రవిదినమందు నెవఁడు
పఠనసేయును రమణతో భాగవతము, వాఁడు దరియించు సంసారవార్ధి నపుడ.

క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తునకును బతికిఁ బరీక్షి
ద్భూరమణున కెఱిఁగించెను, సారమతిన్ శుకుఁడు ద్వాదశస్కంధములన్. 47

వ. [1]మఱియు నష్టాదశపురాణంబులందలిగ్రంథసంఖ్య లెట్లనిన బ్రాహ్మపురాణంబు దశసహస్రగ్రంథంబు పాద్మం బేఁబదియైదువేలు విష్ణుపురాణం బిరువదిమూఁడుసహస్రంబులు శైవంబు చతుర్వింశతిసహస్రంబులు శ్రీ భాగవతం బష్టాదశసహస్రంబులు నారదంబు పంచవింశతిసహస్రంబులు మార్కండేయంబు నవసహస్రంబు లాగ్నేయంబు పదియేనువేలనన్నూఱు భవిష్యోత్తరంబు పంచశతాధికచతుర్దశసహస్రంబులు బ్రహ్మకైవర్తం బష్టాదశసహస్రంబులు లైంగం బేకాదశసహస్రంబులు వారాహంబు చతుర్వింశతిసహస్రంబులు స్కాందం బెనుబదివేలనూఱు వామనంబు దశసహస్రంబులు కౌర్మంబు దశసహస్రంబులు మాత్స్యంబు చతుర్దశసహస్రంబులు గారుడంబు పందొమ్మిదిసహస్రంబులు బ్రహ్మాండంబు ద్వాదశసహస్రంబు లిట్లు పురాణగ్రంథసంఖ్యాప్రమాణంబులు ప్రవర్తిల్లు నీపదునెనిమిది పురాణంబులమధ్యంబున [2](నదులయందు భాగీరథివిధంబున దేవతలయందుఁ బద్మగర్భునిమాడ్కిఁ దారకలందుఁ గళానిధిగరిమ సాగరంబులందు దుగ్ధార్ణవంబుచందంబున నగంబులను హేమనగంబుభాతి గ్రహంబుల విభావసుకరణి దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదుని భంగి మణులయందుఁ బద్మరాగంబురేఖ వృక్షంబులందు హరిచందనతరువు రీతి ఋషులందు నారదుమాడ్కి ధేనువులందుఁ గామధేనువుపోల్కి నూత్నంబులందు జీవుని తెఱంగున దుర్గయంబులందు మనంబు చొప్పున వసువులందు హవ్యవాహనునిపోఁడిమి నాదిత్యులందు విష్ణుకరణి రుద్రులయందు నీలలోహితునిరీతిని బ్రహ్మలయందు భృగువుసొబగున సిద్ధులయందుఁ గపిలునిలీల నశ్వంబులందు నుచ్చైశ్శ్రవంబులాగున దర్వీకరంబులందు వాసుకిరూపున మృగములందుఁ గేసరిచెలువున నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబు క్రియ

---

1. ఈవచనము మొదలుకొని 51 వ పద్యమువఱకుఁ గలపాఠము పెక్కుతాళపత్త్రపుఁబ్రతులందును ముద్రితప్రతులందును గానరాదు. అయినను మూలమున నిది ప్రతిపాదితం బై యుండుటంజేసియుఁ గొన్నిప్రాతప్రతులందును గానిపించుటంబట్టియు నిటఁ జేర్పంబడియె.

2. ఈ కుండలీకరణములోనివి పెక్కు లేదశస్కంధమునందు నవధూతయదుసంవాదఘట్టమునఁగూడ నుపమావాచకరహితములుగాఁ జెప్పఁబడి యున్నవి.

వర్ణంబులలో నోంకారంబునిరవున నాయుధంబులం గార్ముకంబు సోయగంబున యజ్ఞంబులలో జపయజ్ఞంబుచాడ్పున వ్రతంబులం దహింసకరణి యోగంబులం దాత్మయోగంబురమణ నోషధులయందు యవలసొబగున భాషణంబులందు సత్యంబుతేవ ఋతువులందు వసంతంబుపొల్పు మాసంబులందు మార్గశీర్షంబు మహిమ యుగంబులందుఁ గృతయుగంబునోజ) దేజరిల్లు నిట్టిభాగవతపురాణంబు పఠియించి విష్ణుసాయుజ్యంబుఁ జెందుదు రని మఱియు నిట్లనియె. 48

క. సకలాగమార్థపారగుఁ, డకలంకగుణాభిరాముఁ డంచితబృందా
రకవంద్యపాదయుగుఁ డగు, శుకయోగికి వందనంబు సొరిది నొనర్తున్. 49

సీ. సకలగుణాతీతు సర్వజ్ఞు సర్వేశు, నఖిలలోకాధారు నాదిదేవుఁ
బరమదయారసో ద్భాసితుఁ ద్రిదశాభి, వందితపాదాబ్జు వసధిశయను
నాశ్రితమందారు నాద్యంతశూన్యుని, వేదాంతవేద్యుని విశ్వమయునిఁ
గౌస్తుభశ్రీవత్స కమనీయవక్షుని, శంఖచక్రగదాసి శార్ఙ్గధరుని

తే. శోభనాకారుఁ బీతాంబ రాభిరాము
రత్నరాజితమకుటవి భ్రాజమానుఁ
బుండరీకాక్షు మహనీయ పుణ్యదేహుఁ
దలఁతు నుతియింతు దేవకీ తనయు నెపుడు 50

మ. అని యీరీతి నుతించి భాగవత మా ద్యంతంబు సూతుండు సె
ప్పిన సంతుష్టమనస్కులై విని మునుల్ ప్రేమంబునం బద్మనా
భునిఁ జిత్తంబున నిల్పి తద్గుణములన్ భూషించుచున్ ధన్యులై
చని రాత్మీయనికేతనంబులకు ను త్సాహంబు వర్ధిల్లఁగన్. 51

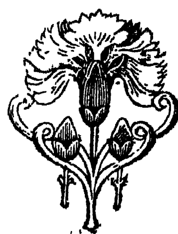
క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపిన శైలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతి శయసంచారా. 52

మాలిని. జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవర్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 53

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్యపోతనామాత్యప్రియశిష్య వెలిగందలనారాయణనామధేయప్రణీతం బైన

శ్రీమహాభాగవతంబను పురాణంబునందు రాజులయుత్పత్తియు వాసుదేవలీలావతారప్రకారంబును గలియుగధర్మప్రకారంబును బ్రహ్మప్రళయప్రకారంబును బ్రళయవిశేషంబులును దక్షకునిచే దష్టుండై పరీక్షిన్మహారాజు మృతి నొందుటయు సర్పయాగంబును వేదవిభాగక్రమంబును బురాణానుక్రమణికయు మార్కండేయోపాఖ్యానంబును సూర్యుండు ప్రతిమాసంబును వేర్వేఱునామంబుల వేర్వేఱుపరిజనులతోఁ జేరుకొని సంచరించు క్రమంబును దత్తత్పురాణగ్రంథసంఖ్యలు ననుకథలు గలద్వాదశస్కంధము. 54

శ్రీ గోపాలకృష్ణార్పణమస్తు.

PRINTED AT THE SREE PANDURANGA PRESS, ELLORE.

ఆనందాశ్రమగ్రంథరత్నమాల

తెనుఁగు పుస్తకముల వివరము

గ్రంథములకు వ్రాయునపుడు వాని వెలయును [illegible]

శ్రీమద్భగవద్గీత

ప్రతిపదటీకా భాష్యవిశేషార్థ సహితము.

క్యాలికోబైండు గిల్టుపేరు గలది	10	0	0

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము, పద్యకావ్యము

పెక్కు వ్రాతప్రతుల సహాయముసఁ జిరకాలమునుండి సంపూర్ణ శోధనతో వ్రాయింపఁబడి గ్లేజు కాగితములపై అచ్చొత్తించి మేలు క్యాలికో బైండు గిల్టు పని చేయఁబడి యున్నది.

I.	ఆది సభా పర్వములు గల సంపుటము ...	...	4	0	0
II.	ఆరణ్యపర్వము ...	...	4	0	0
III.	విరాటోద్యోగపర్వములు ...	...	4	0	0
IV.	భీష్మద్రోణపర్వములు ...	...	4	0	0
V.	కర్ణ, శల్య, సౌప్తిక, స్త్రీ పర్వములు	...	4	0	0
VI.	శాంతిపర్వము ...	...	4	0	0
VII.	అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు గల సంపుటము.	...	4	0	0
	ఆదిపంచకము ...	...	10	0	0
	యుద్ధషట్కము ...	...	8	0	0
	శాంతిసప్తకము ...	...	8	0	0

నామలింగానుశాసనము అను నామాంతరము

గల

అమరకోశము

త్రికాండము—సటీకము

ఆంగ్లేయభాషాంతరపదములతోఁ గూడినది.

గ్లేజు కాగితములు క్యాలికో బైండు ...	3	0	0

రామా అండ్ కో., పబ్లిషర్సు, ఏలూరు,